

Årsredovisning 2015

Handelsbanken

Detta är Handelsbanken

Handelsbanken är en fullsortimentsbank för både privat- och företagskunder. Banken har ett rikstäckande kontorsnät i Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. Handelsbanken ser dessa länder som sina hemmamarknader. Handelsbanken grundades 1871 och har verksamhet i 25 länder.

144

år av tillgänglighet.

44

år i rad med
bättre lönsamhet
än genomsnittet
för jämförbara
banker på hemma-
marknaderna.

849

kontor i 25 länder.

27

år med nöjdast
kunder enligt SKI
(Svenskt Kvalitets-
index).*

NÖJDA KUNDER

Precis som tidigare år konstaterade SKI (Svenskt Kvalitetsindex) i sin stora undersökning av kundnöjdhet att "Handelsbanken har totalt sett Sveriges nöjdaste bankkunder". Motsvarande undersökning som genomfördes av EPSI Rating Group visade att Handelsbanken även på de övriga fem hemmamarknaderna hade nöjdare kunder än genomsnittet för branschen avseende såväl privat- som företagskunder.

HÖGST KREDITRATING AV NORDISKA BANKER

I juni uppgaderade kreditratinginstitutet Moody's Handelsbankens långfristiga rating till Aa2. Handelsbanken är den enda affärsbank i Norden med en så hög rating och i hela Europa finns bara ett mycket litet antal affärsbanker med lika hög rating. Som ett av huvudskälen till uppgaderingen angav Moody's bankens decentraliserade affärsmodell i kombination med ett lågt risktagande vilket enligt Moody's "resulterar i en mycket stabil och exemplariskt skött bank under lång tid", enligt Moody's Credit Opinion i juni 2015.

SKAPAT AKTIEÄGARVÄRDE

Handelsbanken är en av få banker i Europa som skapat ett positivt aktieägarvärde under de år som finans- och skuldkrisen pågått. Handelsbanken är den enda av affärsbankerna på Stockholmsbörsen som under denna period inte behövt be sina aktieägare om nytt kapital. Under den senaste femårsperioden har Handelsbanken genererat ett positivt aktieägarvärde på 121 miljarder kronor. Börsvärdet har ökat med 81 miljarder kronor samtidigt som banken lämnat 40 miljarder kronor i utdelningar. För att förbättra likviditeten i aktien genomförde banken under året en aktiesplit 3:1.

* Enligt SKI (Svenskt Kvalitetsindex), har Handelsbanken sedan mätningarna startade 1989 nöjdast privatkunder av de fyra stora bankerna i Sverige (Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank).

Året i korthet

Räntabiliteten på eget kapital för total verksamhet steg till 13,5 procent (13,4).

Företagsmålet om högre räntabilitet än snittet för konkurrenterna uppnåddes för 44:e året i följd – full avsättning till Oktogonen.

Rörelseresultatet ökade med 7 procent till 20 475 miljoner kronor (19 212), det högsta resultatet någonsin.

Periodens resultat efter skatt för total verksamhet steg till 16 343 miljoner kronor (15 184).

Resultatet per aktie för total verksamhet ökade med 8 procent till 8,57 kronor (7,96).

Kärnprimärkapitalrelationen enligt CRD IV ökade till 21,2 procent (20,4) och den totala kapitalrelationen steg till 27,2 procent (25,6).

Styrelsen föreslår en höjning av den ordinarie utdelningen till 4,50 kronor per aktie samt en extra utdelning på 1,50 kronor per aktie.

Moody's uppgraderade Handelsbankens långsiktiga kreditbetyg till Aa2 och banken har därmed högst rating i Europa av samtliga jämförbara banker.

Intäkterna steg med 5 procent till 40 336 miljoner kronor (38 314).

Räntenettot ökade med 2 procent till 27 740 miljoner kronor (27 244) och i Storbritannien steg räntenettot med 31 procent.

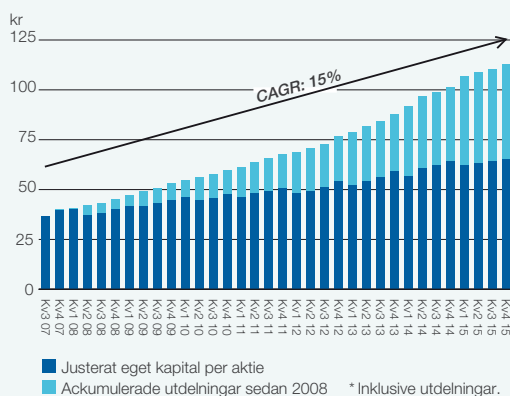
Provisionsnettot ökade med 9 procent till 9 320 miljoner kronor (8 556).

Banken var största aktör avseende nysparande på fondmarknaden i Sverige med en marknadsandel på 31 procent.

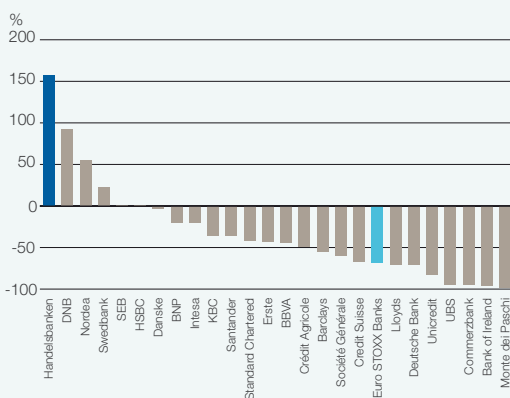
K/I-talet uppgick till 45,3 procent (45,2).

Kreditförlustnivån uppgick till 0,09 procent (0,10).

Genomsnittlig tillväxt i eget kapital 2007–2015*

Totalavkastning för perioden 30 juni 2007 – 31 december 2015

Kort information

Handelsbankens årsstämma 2016

Plats: Grand Hôtel, Vinterträdgården, ingång Royal, Stallgatan 4, Stockholm.

Tid: Onsdagen den 16 mars 2016 klockan 9.30.

Anmälan om deltagande

Aktieägare som önskar delta i stämman ska vara införd i den av Euroclear Sweden AB (tidigare VPC AB) förda aktieboken senast torsdagen den 10 mars 2016. Anmälan sker till Handelsbanken, Corporate Governance, 106 70 Stockholm, telefon 08-701 19 84, eller via handelsbanken.se/bolagsstamma, senast torsdagen den 10 mars 2016.

Aktieägare som låtit förvaltarregistrera sina aktier måste, för att äga rätt att delta i stämman, begära att tillfälligt föras in i den av Euroclear förda aktieboken. Aktieägaren måste underrätta förvaltaren om detta i god tid före torsdagen den 10 mars 2016, då sådan införing ska vara verkställd.

Utdelning

Styrelsen föreslår som avstämningsdag för utdelning fredagen den 18 mars 2016, vilket innebär att Handelsbankens aktie handlas utan rätt till utdelning torsdagen den 17 mars 2016. Beslutar stämman i enlighet med förslaget, beräknas utdelningen skickas ut av Euroclear onsdagen den 23 mars 2016.

Finansiell kalender 2016

9 februari	Bokslut 2015
16 mars	Årsstämma
20 april	Delårsrapport januari–mars 2016
15 juli	Delårsrapport januari–juni 2016
19 oktober	Delårsrapport januari–september 2016

Finansiell information

Följande rapporter kan laddas ner alternativt beställas från handelsbanken.se/ir:

- årsredovisningar
- delårsrapporter
- riskrapporter
- bolagsstyrningsrapporter
- faktaböcker
- hållbarhetsredovisningar.

Distribution

Årsredovisningen kan beställas genom Investor Relations, telefon 08-701 10 00, eller via handelsbanken.se/ir, där även övriga rapporter som nämns här ovanför finns tillgängliga.

Årsredovisning inklusive hållbarhetsredovisning

Handelsbankens årsredovisning 2015 innehåller bankens fullständiga hållbarhetsredovisning för 2015. Hållbarhetsredovisningen är upprättad i enlighet med Global Reporting Initiatives (GRI) riktlinjer G4 för rapportering och omfattar aktiviteter och resultat för kalenderåret 2015. Handelsbankens hållbarhetsredovisning uppfyller informationsbehovet för nivå "Core", vilket bekräftas av bankens externa revisorer. Handelsbanken redovisar koncernens hållbarhetsarbete varje år.

Redovisningen utgör Handelsbankens Communication on Progress Report till FN:s Global Compact.

Kompletterande information om Handelsbankens hållbarhetsarbete finns i en GRI-bilaga som är publicerad på handelsbanken.se/csr.

Innehåll

VD-ord	Stabilitet och tillväxt – i en orolig omvärld	4
---------------	--	---

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE KONCERNEN

Innehåll	7
Idé och mål	9
Måluppfyllelse	10
Vår idé	12
Organisation och arbetssätt	14
De lokala bankkontoren i den digitala utvecklingen	16

Verksamhetens utveckling

Finansiell översikt 2015	19
Verksamhetens utveckling	20
5-årsöversikt Koncernen	22
Nyckeltal per år	24
Utveckling per kvartal	25
Segmentinformation	26
Handelsbanken Sverige	28
Handelsbanken Storbritannien	30
Handelsbanken Danmark	32
Handelsbanken Finland	34
Handelsbanken Norge	36
Handelsbanken Nederländerna	38
Handelsbanken Capital Markets	40
Aktien och ägarna	44
Hållbarhet, medarbetare och miljö	46

Bolagsstyrningsrapport

Bolagsstyrningsrapport 2015	49
Innehåll	49
Struktur för bolagsstyrning	50
Styrelse	62
Senior Management samt Audit och Whistleblowing Function	64

FINANSIELLA RAPPORTER KONCERNEN

Innehåll	66
Resultaträkning Koncernen	67
Totalresultat Koncernen	68
Balansräkning Koncernen	69
Förändring i eget kapital Koncernen	70
Kassaflödesanalys Koncernen	71
Noter Koncernen	72

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE MODERBOLAGET

153

FINANSIELLA RAPPORTER MODERBOLAGET

Innehåll	154
Resultaträkning Moderbolaget	155
Totalresultat Moderbolaget	155
Balansräkning Moderbolaget	156
Förändring i eget kapital Moderbolaget	157
Kassaflödesanalys Moderbolaget	158
5-årsöversikt Moderbolaget	159
Noter Moderbolaget	161

FÖRSLAG TILL VINSTDISPOSITION

Förslag till vinstdisposition	191
-------------------------------	-----

REVISIONSBERÄTTELSE

Revisionsberättelse	192
---------------------	-----

HÅLLBARHETSREDOVISNING

Innehåll	196
Hållbarhet i Handelsbanken	197
Nyckeltal för vårt hållbarhetsarbete	198
Idé och organisation	200
Kunder	206
Medarbetare	208
Ägare	211
Samhälle	212
Initiativ, utmärkelser, undersökningar och hållbarhetsindex	224
Innehåll och avgränsningar	227
GRI-index	228
Revisors rapport	231

KONTAKTUPPGIFTER

Innehåll	233
Kontaktuppgifter	234
Kontor och kontorschefer	236
Styrelser dotterbolag	243

ÖVRIGT

Definitioner och förklaringar	244
-------------------------------	-----

Stabilitet och tillväxt – i en orolig omvärld

- Rörelseresultatet för 2015 ökade till 20,5 miljarder kronor, det högsta i bankens 144-åriga historia.
- Resultatet per aktie ökade till 8,57 kronor.
- Handelsbankens räntabilitet på eget kapital för total verksamhet uppgick till 13,5 procent.
- K/I-talet – våra kostnader dividerade med våra intäkter – uppgick till 45,3 procent.
- Kärnprimärkapitalrelationen enligt CRD IV, efter föreslagen utdelning, ökade till 21,2 procent och den totala kapitalrelationen ökade till 27,2 procent.
- Moody's uppgraderade Handelsbankens långsiktiga kreditbetyg till Aa2 och banken har därmed högst rating i Europa av samtliga jämförbara banker.
- Banken var största aktör avseende nysparande på fondmarknaden i Sverige med en marknadsandel på 31 procent.
- Vi hade nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla våra sex hemmamarknader.

Under 144 år har Handelsbanken vuxit och utvecklats; kund för kund, affär för affär och kontor för kontor.

2015 var ett nytt år i raden. Vi växte, vi utvecklade banken – och vi gjorde bra affärer: vi gjorde det med kontroll på kostnaderna, samtidigt som vi fick fler och ännu nöjdare kunder.

På så sätt skapade vi värde för våra aktieägare.

Rörelseresultatet uppgick det gångna året till 20,5 miljarder kronor, vilket är det högsta i Handelsbankens historia. För 44:e året i rad klarar vi också vårt företagsmål: att ha en högre avkastning på eget kapital än ett vägt genomsnitt av våra konkurrenters avkastning.

Under många år har också Handelsbankens egna kapital vuxit med i genomsnitt 15 procent per år, lämnad utdelning medräknad. Till skillnad från de andra stora bankerna på våra hemmamarknader, har detta skett utan hjälp av statligt stöd, subventionerade lån från centralbanker eller kapitalstöd från våra aktieägare.

Handelsbanken skapar således värde, stabilt och över lång tid. Förklaringen är enkel: vår idé om hur vi ska driva banken bygger på just långsiktighet och stabilitet – detta präglar hela banken, i allt vi gör, i våra kundrelationer, i våra affärer och i vår syn på våra medarbetare.

”Handelsbanken placeras också, av flera oberoende bedömare, som en av världens i särklass starkaste banker.”

Den här affärsmodellen fungerar och därför ligger bankens strategi fast. Som ny VD och koncernchef för banken ser jag att vi har stora möjligheter att växa och utveckla vår affär, samtidigt som vi naturligtvis ska anpassa oss till förändringar i vår omvärld och utnyttja de möjligheter som dessa förändringar skapar.

2015 blev ett år med stora geopolitiska oroligheter i vår omvärld, kraftiga prisfall på råvaror, volatila finansiella marknader och en svag konjunktur

på de flesta marknader i Europa. Vi är vana vid att driva banken genom kriser, i olika konjunkturer och på oroliga finansiella marknader. Vi har alltid arbetat efter att vår affärsmodell ska vara konjunkturoberoende, det vill säga fungera bra och stabilt i alla konjunkturer. Det gör att vi alltid arbetar med låg risktolerans, försiktighet och långsiktighet i allt vi gör.

Handelsbanken placeras också, av flera oberoende bedömare, som en av världens i särklass starkaste banker. Ett exempel på detta är rating-institutet Moody's som under många år rankat Handelsbanken som en av de starkaste på våra hemmamarknader. I år höjde Moody's vår rating ytterligare, till Aa2. Ingen affärsbank på våra hemmamarknader har högre rating.

Under året upplevde vi ett nytt fenomen på den finansiella marknaden – negativa räntor. Det har en stor påverkan på vårt räntenetto från inlåningen och märks naturligtvis i vårt resultat. Det är dock inte ett strukturellt problem för oss. Våra mycket stabila finanser ger oss god motståndskraft och uthållighet. Dessutom är vår syn att de negativa räntorna är tillfälliga och övergående.

På marknader med mycket stor likviditet och en generellt låg kredittefterfrågan från näringslivet, ökar risken för prisbubblor. Stor konkurrens mellan bankerna tillsammans med låga räntor kan skapa ohållbara prisökningar inom olika tillgångsslag. Handelsbanken är som alltid försiktig i kreditgivning. Goda kredittider kan vara länge, men inte för evigt. Det är bakgrunden till att vi i Sverige, men också på flera av våra andra hemmamarknader, varit återhållsamma med att öka utlåningen på företagsmarknaden under de senaste åren.

VÅR AFFÄRSMODELL – LOKAL OCH DIGITAL

Handelsbankens decentraliserade arbetssätt är kärnan i vår affärsmodell. Vår uppfattning är att besluten ska fattas lokalt, av den som känner kunderna. Vi vet att det skapar bättre beslut och – inte minst – mer nöjda kunder. Kunden uppskattar att möta en beslutsfattare, som väl känner kunden och kundens lokala marknad. Det är därför vi finns på många orter, med nu 836 kontor på våra sex hemmamarknader.

Kontoret är banken och banken är kontoret. Våra kunder uppskattar att vi finns lokalt, att vi känner dem och att vi tar besluten just där, lokalt tillsammans med kunden. Samtidigt förväntar sig också kunderna att de kan göra sina bankaffärer när och var de vill. Därför begränsas inte

kontoret till en fysisk byggnad – vi utvecklar hela tiden kontorens digitala mötesplatser, så att kunden kan besöka kontoret i mobilen, på surfplattan och i sin hemdator. Alla kontaktvägar med våra kunder går mellan kunden och kontoret – oavsett hur kunden väljer att träffa banken. Kontoret är alltid ansvarigt för kundmötet – när och var det än uppstår.

Tillsammans med bankens specialister, som kraftsamlats regionalt eller centralt, skapar våra starkt lokalt förankrade kontor uppskattade lösningar för våra kunder, vilket vi igen och igen får bekräftat i kundnöjdhetsundersökningar och utmärkelser.

Vår decentraliserade modell, med stort lokalt självbestämmande skapar inte bara nöjdare kunder. Det gör också att vår riskbedömning blir bättre och kreditförlusterna lägre. Decentralisering ger oss också medarbetare med stort engagemang och hög kompetens, med vana att fatta egna, kloka beslut.

Att arbeta med bankens operationella effektivitet är väl inarbetat i bankens affärsmodell och att ta hem de effektivitetsvinster som den digitala utvecklingen möjliggör är också en viktig del i vårt fortsatta arbete.

Det är därför inte svårt att fortsätta vara decentraliserade, tvärtom, vi försöker ständigt bli mer decentraliserade och lokala. Och digitala. Allt det som kan skapa nytta för kunderna ska decentraliseras. Därför har vi också under året fortsatt att flytta ut centrala funktioner samt ansvar till våra landsorganisationer och vi arbetar oavbrutet med att öka kontorens tid till arbetet med kunderna.

HÅLLBARHET

Vår affärsidé och vårt sätt att arbeta decentraliserat skapar inte bara en långsiktigt stabil bank. Det skapar också en mer ansvarsfull bank, en mer hållbar bank. Hållbarhetsaspekter är sedan länge också väl integrerade i Handelsbankens kultur och verksamhet.

Utöver våra interna styrdokument och riktlinjer är banken också ansluten till de frivilliga FN-initiativen Global Compact samt Principer för ansvarsfulla investeringar (PRI). Handelsbanken stödjer fortsatt dessa initiativ som är helt i linje med de värderingar, principer och arbetsmetoder som sedan länge tillämpas inom banken.

Vi driver banken med låg tolerans mot risker, låga kostnader och strävar efter så låg volatilitet i resultatet som möjligt. Detta, tillsammans med stabila finanser, har betytt att vi i modern tid aldrig behövt söka stöd från stat, centralbanker, skattebetalare eller aktieägare.

Vi är övertygade om att vårt ansvarsfulla sätt att driva vår bank ger oss konkurrensfördelar. Det gäller inom många områden – till exempel möjligheter och villkor för att finansiera sig på den internationella obligationsmarknaden eller när det gäller att attrahera duktiga medarbetare och långsiktiga, stabila aktieägare.

Vi är också övertygade om att hållbarhet, långsiktig tillväxt och aktieägarevärde bara kan åstadkommas om banken arbetar långsiktigt för våra kunder – och för samhället som helhet. Därför kommer vi fortsätta placera vårt arbete med hållbarhet högt på agendan.

VÅRA HEMMAMARKNADER

Handelsbanken har i dag sex hemmamarknader: Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. På dessa marknader strävar vi efter att vara en fullsortimentsbank med ett rikstäckande kontorsnät.

Sverige

Handelsbanken blev – även i år – utsedd till Årets affärsbank och Sveriges småföretagsbank av Finansbarometern. Detta var för femte, respektive fjärde året i rad. Bakom utmärkelserna ligger en mycket omfattande undersökning, där kundernas betyg på olika delar av banken vägs samman.

Bilden av nöjda kunder bekräftas också av SKI, Svenskt Kvalitetsindex, som genom sina omfattande undersökningar av både privat- och företagskunder utnämner oss till den bank som har de nöjdaste kunderna, totalt sett.

Även TNS-Sifo slår fast att vi inom Private Banking fortsätter ha de absolut nöjdaste kunderna, i år igen.

Nöjda kunder innebär fler affärer – och detta gjorde att vi kunde möta utmaningarna med negativa räntor och låg efterfrågan på företagskrediter, med en bra ökning inom vår provisionsaffär. Inom sparområdet såg vi, även i år, mycket stora nettoinflöden till våra fonder och vi har stor potential att växa ytterligare.

Storbritannien

I Storbritannien fortsätter Handelsbanken att växa. Utöver att vi öppnade 19 nya kontor och anställde kontorschefer för ytterligare nio kontor – så har vi också bildat en ny regionbank. Den täcker Yorkshire samt nordöstra delen av landet, med huvudkontor i Leeds, och är vår femte regionbank i Storbritannien.

När det gäller kundnöjdheten så ökar vårt försprång mot konkurrenterna, särskilt vad avser företagskunder.

Handelsbankens produkt- och serviceutbud har breddats ytterligare för att möta kundernas behov. Nu pågår också integreringen i banken av Heartwoods förmögenhets- och kapitalförvaltningstjänster, vilket ytterligare kompletterar bankens erbjudande.

”Vår uppfattning är att besluten ska fattas lokalt, av den som känner kunderna.”

Danmark

Trots en omvärld med negativa räntor, svag efterfrågan på krediter och stor konkurrens fortsatte Handelsbanken att flytta fram sina positioner med en bra utveckling inom alla affärsområden.

Handelsbanken hade även i år de mest nöjda kunderna både vad avser privat- och företagskunder.

Under året har vi ökat tillgängligheten för våra kunder – både digitalt och via kontoren. Bland annat infördes ett antal nya självbetjäningssystem och betalningslösningar via en ny app till kundens smartphone. Dessutom flyttade ett antal kontor till nya lokaler med bättre tillgänglighet.

Finland

Handelsbankens position på privatmarknaden har stärkts och efterfrågan på våra spar- och placeringsprodukter har ökat under året. Allt fler kunder

har också varit intresserade av våra förmögenhetsförvaltningstjänster och vår förmögenhetsförvaltning har ökat betydligt under året.

Vi har fortsatt att bygga upp starka och varaktiga relationer till våra kunder på de lokala kontoren nära kunden, och vi har också fortsatt omlokalisera och organisera våra kontor för att bättre uppfylla kundernas behov. En ny mobilbank för våra kunder lanserades även under hösten.

Vi ligger liksom tidigare år i topp vad gäller nöjda privatkunder samt att vi även har nöjdast företagskunder i Finland.

”Kundernas krav på var, när och hur de vill möta banken utvecklar sig löpande och därför utvecklar och anpassar vi oss hela tiden till detta.”

Norge

Norge präglades under 2015 av en orolig makroekonomi med fallande oljepriser och lägre aktivitet i näringslivet. Handelsbanken har trots det visat en god tillväxt, inte minst på företagssidan. Men också på privatsidan vann vi många nya kunders förtroende samt mötte väl utmaningarna i en allt mer intensiv konkurrens och låga marginaler.

Nederländerna

Under 2015 öppnade Handelsbanken tre nya kontor och ytterligare en mötesplats i Nederländerna. Dessutom har vi under året förstärkt produktutbudet och infrastrukturen ytterligare. Detta för att möta ett stadigt inflöde av nya kunder.

Handelsbanken förblev, med god marginal, banken med de mest nöjda kunderna i Nederländerna även i år.

VI FORTSÄTTER VÅR RESA

Vi driver i dag bank på 836 orter på sex hemmamarknader och finns dessutom representerade med kontor i de väsentligaste finansiella centra i världen. Vår modell är skalbar och repeterbar. Vi har en stark position och mycket stora möjligheter på alla sex hemmamarknader. Vi kommer att fortsätta vår resa på alla marknader.

Kundernas krav på var, när och hur de vill möta banken utvecklar sig löpande och därför utvecklar och anpassar vi oss hela tiden till detta. Vi ökar vår tillgänglighet, vi skapar fler och bättre mötesplatser och vi försöker skapa mer tid för kunden. Därför finns vi både digitalt och lokalt.

Vi kommer jobba hårt för att fortsätta ha de mest nöjda kunderna, för att göra fler affärer, för att bli ännu mer effektiva – helt enkelt bli lite bättre och lite mer Handelsbanken för varje dag.

Stort tack till alla våra medarbetare för gedigna insatser under det gångna året. Jag känner en enorm stolthet och respekt för er kunskap, ert arbete och ert engagemang. Det är ni som gör skillnaden.

Jag vill också rikta ett tack till alla våra kunder för det stora förtroende ni visar oss.

Frank Vang-Jensen
Stockholm i februari 2016

Förvaltningsberättelse

INNEHÅLL

Idé och mål	9
Måluppfyllelse	10
Vår idé	12
Organisation och arbetssätt	14
De lokala bankkontoren i den digitala utvecklingen	16
FINANSIELL ÖVERSIKT 2015	19
VERKSAMHETENS UTVECKLING	20
5-ÅRSÖVERSIKT KONCERNEN	22
NYCKELTAL PER ÅR	24
UTVECKLING PER KVARTAL	25
SEGMENTINFORMATION	26
Handelsbanken Sverige	28
Handelsbanken Storbritannien	30
Handelsbanken Danmark	32
Handelsbanken Finland	34
Handelsbanken Norge	36
Handelsbanken Nederländerna	38
Handelsbanken Capital Markets	40
AKTIEN OCH ÄGARNA	44
HÅLLBARHET, MEDARBETARE OCH MILJÖ	46
BOLAGSSTYRNINGSRAPPORT 2015	49
Innehåll Bolagsstyrningsrapport	49
Struktur för bolagsstyrning	50
Styrelse	62
Senior Management samt Audit och Whistleblowing Function	64

Idé

Handelsbanken är en fullsortimentsbank med ett decentraliserat arbetssätt, stark lokal förankring genom landsomfattande kontorsnät och långsiktighet i kundrelationerna.

Banken växer internationellt genom att etablera affärsmodellen på utvalda marknader.

Mål

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna.

Handelsbankens lönsamhetsmål syftar bland annat till att ge aktieägarna en långsiktigt god värdetillväxt, uttryckt i en över konjunkturcykeln stigande vinst per aktie.

Målet ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

Hög lönsamhet är avgörande, inte enbart för att attrahera aktieägare att investera i banken, utan också för att skapa förutsättningar för tillväxt, hög rating och låga fundingkostnader samt för bankens utlåningskapacitet.

Lönsamheten påverkar också bankens förmåga att hantera risker och bedriva effektiv kapitalhantering.

Måluppfyllelse

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna. Målet ska främst nås genom att banken har nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

ÖVERGRIPANDE MÅL

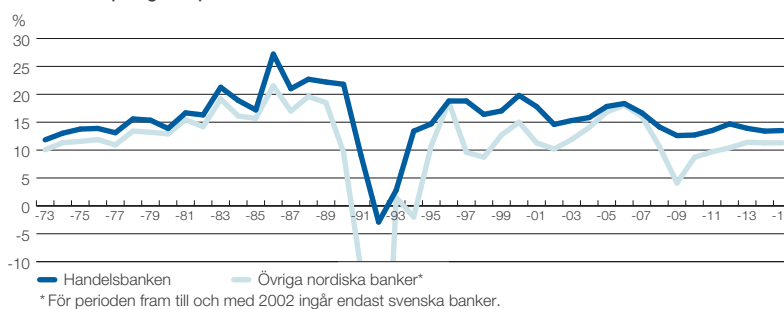
Företagsmål

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna.

Måluppfyllelse

Handelsbankens räntabilitet på eget kapital för total verksamhet uppgick till 13,5 procent (13,4). Motsvarande siffra för ett vägt genomsnitt av övriga stora nordiska banker var 11,3 procent (11,3). Motsvarande siffra för ett vägt genomsnitt av samtliga jämförelsebanker på hemmamarknaderna uppskattas till cirka 11 procent (9,8). Detta innebär att Handelsbanken för 44:e året i rad uppfyller företagsmålet.

Räntabilitet på eget kapital 1973–2015

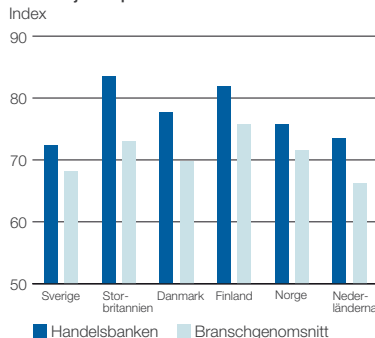
MEST NÖJDA KUNDER

Banken ska nå lönsamhetsmålet genom att bland annat ha nöjdare kunder än konkurrenterna. Kvaliteten och servicen ska därför minst motsvara och helst överträffa kundernas förväntningar.

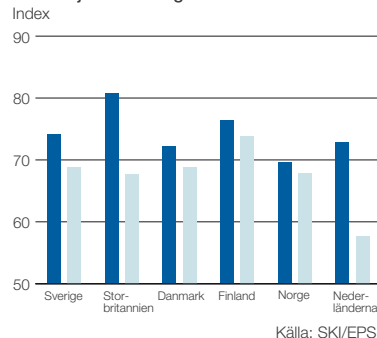
Utfall

Handelsbanken har nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader. Därmed behåller banken sin starka och stabila position avseende kundnöjdhet. Nöjda kunder är ett mått på att Handelsbankens sätt att arbeta fungerar.

Kundnöjdhet privatkunder 2015

Kundnöjdhet företagskunder 2015

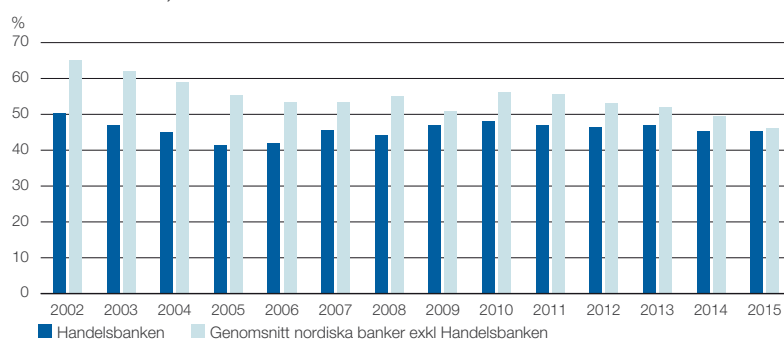
MEST KOSTNADSEFFEKTIVA BANKEN

Lönsamhetsmålet ska också nås genom att kostnads effektiviteten ska vara högre än i jämförbara banker.

Utfall

Handelsbankens omkostnader i relation till intäkter för kvarvarande verksamhet uppgick till 45,3 procent (45,2). Motsvarande nyckeltal för ett genomsnitt av övriga stora nordiska banker var 46,2 procent (49,5).

Kostnader/Intäkter, exklusive kreditförluster 2002–2015

RATING

Handelsbanken ska ha en hög rating hos de externa ratinginstituten.

Utfall

Moody's uppraderade under andra kvartalet 2015 Handelsbankens långsiktiga rating från Aa3 till Aa2 och banken har därmed högst rating i Norden av samtliga jämförbara banker. I övrigt var Handelsbankens lång- och kortfristiga rating oförändrad hos de övriga ratinginstitut.

Nordiska bankers rating

31 december 2015	Moody's			Standard & Poor's			Fitch	
	Finansiell styrka (BCA)*	Långfristig	Kortfristig	Långfristig	Kortfristig	Långfristig	Långfristig	Kortfristig
Handelsbanken	a2	Aa2	P-1	AA-	A-1+	AA-	F1+	
Nordea	a3	Aa3	P-1	AA-	A-1+	AA-	F1+	
SEB	a3	Aa3	P-1	A+	A-1	A+	F1	
Swedbank	a3	Aa3	P-1	AA-	A-1+	A+	F1	
DNB	a3	Aa3	P-1	A+	A-1			
Danske Bank	baa1	A2	P-1	A	A-1	A	F1	

* Baseline Credit Assessments (BCA) är en indikator för the issuers' standalone intrinsic strength.

Källa: SNL

LÅNGSIKTIGHET

Banken har en långsiktig syn på relationer till såväl kunder som medarbetare, och ser varje rekrytering som betydelsefull och långvarig.

Utfall

Den externa personalomsättningen var mycket låg och uppgick till 2,1 procent (2,2) i Sverige.

Extern personalomsättning 2011–2015*

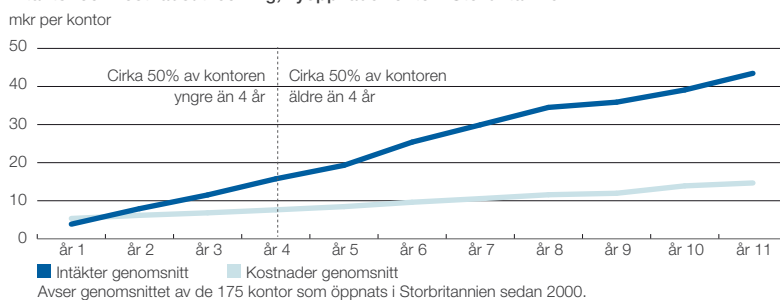

TILLVÄXT

Handelsbankens affär tar utgångspunkt i det lokala mötet med kunden. Det är därför naturligt att öppna nya kontor på orter där banken inte tidigare varit verksam.

Utfall

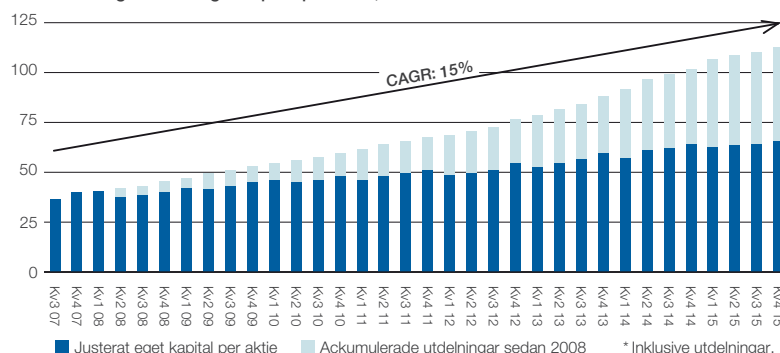
Under året öppnade Handelsbanken 22 nya kontor på hemmamarknaderna, varav 19 i Storbritannien och tre i Nederländerna.

Intäkts- och kostnadsutveckling, nyöppnade kontor i Storbritannien**STABIL, HÖG VÄRDETILLVÄXT**

Tillväxten i eget kapital, inklusive utdelningar och aktieåterköp, är ett mått på det finansiella värde som skapas.

Utfall

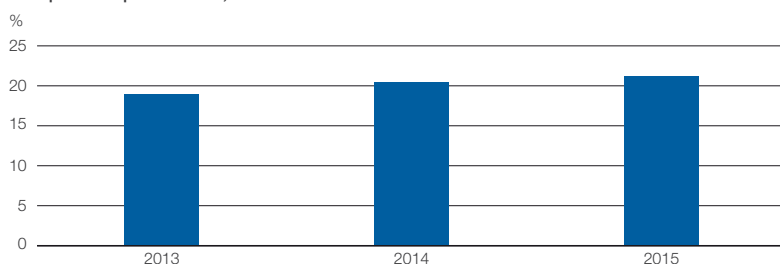
Den genomsnittliga tillväxten i eget kapital inklusive utdelning och aktieåterköp, uppgick till 15 procent per år under de senaste åtta åren. Den låga variationen mellan kvartalen bekräftar bankens låga risktolerans och är ett mått på stabiliteten i värdeskapandet.

Genomsnittlig tillväxt i eget kapital per aktie, kronor 2007–2015***KAPITAL**

Bankens kärnprimärkapitalrelation ska under normala förhållanden uppgå till mellan 1 och 3 procentenheter över det av Finansinspektionen till banken kommunicerade samlade kärnprimärkapitalbehovet. Därutöver ska primärkapitalrelationen och den totala kapitalrelationen överstiga de av Finansinspektionen till banken kommunicerade samlade kapitalbehoven för dessa kapitalnivåer med minst 1 procentenhet. Banken ska även i övrigt uppfylla de kapitalkrav som myndigheterna beslutar om.

Utfall

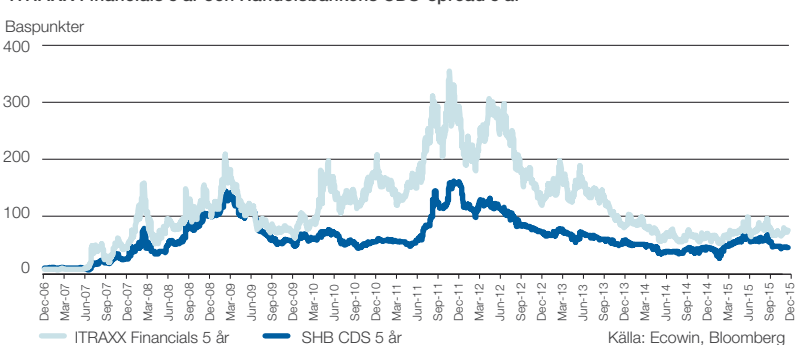
Kärnprimärkapitalrelationen enligt CRD IV ökade till 21,2 procent (20,4). Finansinspektionen bedömde att Handelsbankens behov av kärnprimärkapital vid utgången av tredje kvartalet 2015 motsvarar en kärnprimärkapitalrelation på 18,6 procent och banken ligger därmed inom målintervall.

Kärnprimärkapitalrelation, CRD IV 2013–2015**LIKVIDITET OCH FINANSIERING**

Handelsbanken ska kunna klara sig i minst tolv månader under stressade förhållanden utan att låna upp nya pengar på de finansiella marknaderna. Upplåningskostnaderna ska vara lägre än för jämförbara banker.

Utfall

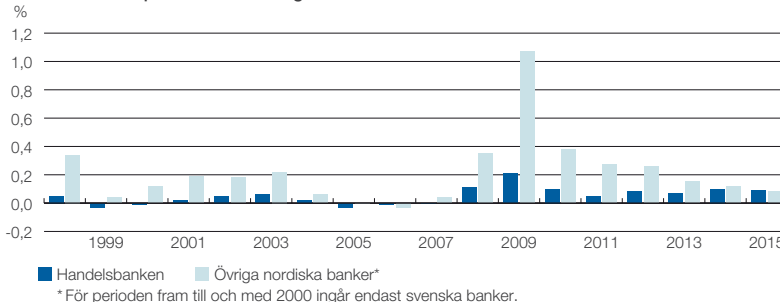
Emissionsvolymen av långfristig upplåning uppgick under året till 181 miljarder kronor. Storleken på den totala likviditetsreserven översteg vid årets slut 800 miljarder kronor. Bankens upplåningskostnader var lägst av jämförbara banker i Norden och fortsatt bland de allra lägsta i den globala bankmarknaden.

ITRAXX Financials 5 år och Handelsbankens CDS-spread 5 år**KREDITKVALITET**

Handelsbanken har låg risktolerans. Detta innebär att krediternas kvalitet aldrig får åsidosättas för att nå högre volym eller högre marginal.

Utfall

Kreditförlusterna minskade till -1 597 miljoner kronor (-1 781). I relation till utlåningen uppgick kreditförlusterna till 0,09 procent (0,10). Sedan 2008 har bankens genomsnittliga kreditförlustnivå uppgått till 0,10 procent. Det ska jämföras med genomsnittet för övriga stora nordiska banker som under samma period uppgick till 0,31 procent.

Kreditförluster i procent av utlåning 1998–2015

Vår idé

Handelsbanken är en fullsortimentsbank där det personliga mötet med våra kunder är centralt.

Vi har ett decentraliserat arbetssätt och en stark lokal förankring genom landsomfattande kontorsnät.

Banken lägger stor vikt vid tillgänglighet och långsiktiga kundrelationer, har låg risktolerans samt växer internationellt genom att etablera affärsmodellen på utvalda marknader.

Handelsbanken har bedrivit bankverksamhet sedan 1871 och har den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen. Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna. Målet ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

Vår idé om hur vi ska driva vår bank bygger i grunden på tilltro och respekt för den enskilde individen. Därför är vi decentraliserade. Detta arbetssätt skapar bättre och snabbare beslut nära kunden samt delaktighet och möjlighet för våra medarbetare att påverka och göra ett ännu bättre arbete, vilket i sin tur bidrar till att banken får nöjdare kunder.

En bank bygger hela sin affär på förtroende. Våra kunder har valt oss därför att de litar på oss och har förtroende för vårt sätt att driva bank.

”Vår idé om hur vi ska driva vår bank bygger i grunden på tilltro och respekt för den enskilde individen.”

I korthet handlar det om att våra kunder fäster stor vikt vid att vi är tillgängliga, enkla att ha att göra med samt att vårt sätt att bemöta kunderna präglas av förståelse och omtanke. Vår mer än 140-åriga erfarenhet har lärt oss vad som är viktigt för våra kunder.

Lite förenklat utgörs grunden för vårt sätt att bygga och driva Handelsbanken av flera viktiga fundament. Dessa är i korthet:

KUNDMÖTET

Alla viktiga affärsbeslut ska tas så nära kunden som möjligt. Detta bidrar till bättre beslut och nöjdare kunder: våra kunder får träffa den som bestämmer – inte ett ombud. Det är en god förutsättning för bra kundmöten, både på våra kontor och på våra övriga mötesplatser. Kundens förtroende byggs på lång sikt, men vinn

och vårdas vid varje kundmöte. Genom att vinna kundernas förtroende blir Handelsbanken kundens naturliga val som leverantör av ekonomiska tjänster. Kundmötet är därför centralt i Handelsbankens verksamhet.

”Kundens förtroende byggs på lång sikt, men vinn och vårdas vid varje kundmöte.”

Tillgänglighet

Vi lägger stor omsorg på att vara tillgängliga för våra kunder; det är en viktig del av Handelsbankens sätt att bedriva bank. I Sverige har Handelsbanken Direkt Personlig Service alltid öppet och är bemannat med professionella banktjänstemän som via telefon hjälper kunden till rätta. Dygnet runt. Året runt.

Vi arbetar hela tiden med att utveckla och förbättra våra mötesplatser samt öka tillgängligheten för våra kunder. Det gäller både på våra kontor, på internettjänsten samt på övriga digitala mötesplatser, till exempel tjänster som appar för smartphones och surfplattor.

Enkelhet

När kunden tar kontakt med oss ska mötet vara obyråkratiskt. Vi strävar efter att kunden ska kunna göra samma typ av affärer med banken oavsett mötesplats. Därför arbetar vi ständigt med att utveckla och förbättra bankens tekniska lösningar.

Under året har flera nya tekniska lösningar lanserats på våra hemmamarknader för att förenkla för våra kunder.

I Sverige lanserades en ny förbättrad internet-tjänst för alla företagskunder som har ett mer anpassat innehåll utifrån kundernas olika behov, förbättrade stödfunktioner och ett helt nytt redaktionellt innehåll.

Omtanke

Allt banken gör syftar till att skapa bästa möjliga förutsättningar för bra kundmöten. Det är med

bra kundmöten banken inleder, vidmakthåller och utvecklar goda, långsiktiga kundrelationer.

Ett exempel som skapar förutsättningar för att kunden ska uppleva oss som ”bästa bank på orten” är att vi fortsätter utveckla bankens olika mötesplatser – eftersom våra kunder vill ha det så.

Kundmötet innebär inte bara att vi ska lösa kundens vardagsärenden på ett enkelt sätt. Vi har alltid kundens behov i fokus och strävar efter att kunden ska uppleva att vår service präglas av omtanke.

Decentraliserade beslut

Handelsbanken strävar hela tiden efter att alla viktiga affärsbeslut ska tas så nära kunden som möjligt. Detta bidrar till bättre kundmöten, bättre beslut och nöjdare kunder.

”Allt banken gör syftar till att skapa bästa möjliga förutsättningar för bra kundmöten.”

Handelsbanken är geografiskt organiserad. Varje kontor i Handelsbanken leds av en kontorschef, som är ansvarig för hela bankaffären inom sitt lokala verksamhetsområde. Kontorens självständighet ger en mycket stark lokal förankring med långsiktiga kundrelationer. Korta beslutsvägar ger också en snabbare anpassningsförmåga till olika förändringar på lokala marknader och möjlighet att snabbt ta tillvara nya affärsmöjligheter.

Skickliga medarbetare

Handelsbankens decentraliserade arbetssätt innebär att vi ger våra medarbetare stort ansvar och stora befogenheter att sköta kundernas affärer. Denna höga grad av förtroende grundar sig på en övertygelse om människans vilja och förmåga att hela tiden bli lite skickligare i sitt arbete och sträva efter att söka och lösa nya utmaningar.

Banken har en långsiktig syn på relationer till såväl kunder som medarbetare, och ser varje rekrytering som betydelsefull och långvarig. Medarbetare med lång erfarenhet och med stora kunskaper från hela banken bidrar väsentligt till att banken har nöjda kunder. För att behålla medarbetare krävs rätt förutsättningar för att utvecklas i arbetet samt att medarbetaren bemöts utifrån den fas i livet som hon eller han befinner sig i.

Vår strävan efter långsiktiga relationer med våra medarbetare förstärks av resultatandels-systemet Oktogonen som istället för kortsiktiga bonussystem skapar ett långsiktigt och likvärdigt incitament för alla bankens medarbetare, oavsett befattning och arbetsuppgift. Dessutom är personalen största ägare i banken via Oktogonen eftersom den främst placerar medarbetarnas resultatandelar i aktier i Handelsbanken. Av koncernens medarbetare omfattas nu 98 procent av Oktogonen.

Den externa personalomsättningen i koncernen uppgick under året till 3,0 procent.

”Med vårt bästa råd bygger vi förtroendefulla, långsiktiga relationer med varje kund.”

Nycklarna till banken

Nästan alla våra kundrelationer har börjat på kundens bankkontor, men därefter möter kunden Handelsbanken betydligt oftare via smartphone, surfplatta, internet och telefon. Målet är att kunderna fritt ska kunna växla mellan våra olika mötesplatser och sköta sina bankaffärer – när det passar dem bäst. Vi brukar säga att vi ska ge våra kunder ”alla nycklarna till banken”.

Heltäckande sortiment

En viktig förutsättning för lyckade kundmöten är att våra kunder aldrig ska sakna något de behöver. Vi delar inte upp kunderna i olika segment eller riktar in oss inom särskilda produkt- eller tjänsteområden.

Det är den enskilda kundens unika behov som styr. Handelsbanken har därför ett heltäckande sortiment av produkter och tjänster för att möta alla våra kunders olika finansiella behov.

Vårt bästa råd

Oavsett mötesplats ger vi alltid vårt bästa råd till kunden utan att snegla på vad som kortsiktigt är den mest lönsamma produkten för Handelsbanken. Våra medarbetare som möter kunden har inte rörlig ersättning varken i form av bonus eller provisioner, och saknar därför personliga ekonomiska incitament att försöka övertyga kunden om att en viss tjänst eller produkt passar bäst.

Med vårt bästa råd bygger vi förtroendefulla, långsiktiga relationer med varje kund.

LÖNSAMHET FÖRE VOLYM

Handelsbanken anpassar sitt erbjudande till varje enskild kunds unika behov och förutsättningar. Därför finns inga volymkrav, budgetar eller centralt bestämda säljmål i banken. Istället mäter banken sin framgång i kundnöjdhet, kostnadseffektivitet och lönsamhet.

Handelsbanken når en högre lönsamhet genom att driva banken mer effektivt och därmed till lägre kostnad än jämförbara banker på hemmamarknaderna. Hög lönsamhet betyder således inte att Handelsbankens kunder betalar mer.

ORGANISK TILLVÄXT

För att Handelsbanken långsiktigt ska bevara hög lönsamhet krävs också tillväxt. Handelsbanken växer, främst genom att öppna kontor på orter där banken inte tidigare varit verksam. På så sätt växer Handelsbanken kund för kund, kontor för kontor. Denna organiska tillväxtmodell innebär att Handelsbanken kan växa med låg risk och god kontroll på kostnaderna. Såväl sättet att arbeta som sättet att växa har visat sig fungera på allt fler orter och i allt fler länder. Handelsbanken har rikstäckande kontorsnät på bankens sex hemmamarknader: Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna.

Stabila finanser

Genom låga fundingkostnader och låga kreditförluster i kombination med hög lönsamhet bygger Handelsbanken en stark balansräkning.

Stabila finanser är en förutsättning för förmågan att göra alla de affärer banken och våra kunder önskar göra – med goda villkor.

Stabila finanser ger inte enbart handlingsfrihet, utan också lägre finansieringskostnader och bidrar därmed till högre lönsamhet – utan att kunden betalar mer.

Handelsbanken bygger sina stabila finanser på helt kommersiella villkor och är en av få banker på sina hemmamarknader som inte sökt finansiellt stöd från staten, centralbanker eller aktieägare under tider av oro på de finansiella marknaderna.

”Handelsbanken anpassar sitt erbjudande till varje enskild kunds unika behov och förutsättningar.”

LÅG RISKOLERANS

Handelsbanken har låg risktolerans. Bankens strikta förhållningssätt till risk innebär att banken medvetet undviker att delta i affärer med hög risk, även om ersättningen för ögonblicket är hög. Den låga risktoleransen upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tiden och som gäller på alla områden i koncernen.

Bankens affärsmodell fokuserar på att ta kreditrisker i kontorsrörelsen. Målsättningen är därför att minimera övriga risker, till exempel marknadsrisker. Positionstagande i bankens affärsverksamhet är bara accepterat i kunddrivna affärer och enbart inom strikt definierade limiter.

Handelsbanken strävar också efter att minska alla makrorisker i syfte att ha en affärsmodell som är oberoende av förändringar i konjunkturcykeln.

Organisation och arbetssätt

Handelsbanken är geografiskt organiserad för att skapa bästa möjliga förutsättningar för relationer med våra kunder. I stort sett alla viktiga affärsbeslut tas nära kunden ute på våra 849 lokala bankkontor runt om i världen.

Våra kontor kan nås på många olika sätt: digitalt via internet och appar, samt fysiskt besök på kontoret eller dygnet runt via telefon.

VÅRA HEMMAMARKNADER

Handelsbanken har sex hemmamarknader: Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. I dessa länder har vi rikstäckande kontorsnät, organiserade i en eller flera regionbanker i varje land.

I takt med att nya hemmamarknader etableras strävar banken efter att flytta ut centralt placerad beslutskraft, så att besluten kan tas så nära kunden och marknaden som möjligt. Varje hemmamarknad har sin egen landsorganisation med lönsamhetsansvar för kontorsrörelsen i respektive land.

”I Handelsbanken strävar vi efter att så många affärsbeslut som möjligt tas lokalt nära kunden.”

I Storbritannien har vi nu 197 kontor och bankens tillväxt i landet fortsätter. Handelsbanken har också öppnat flera nya kontor i Nederländerna där vi nu har 23 kontor. Även på de mer mogna marknaderna i Norden öppnar banken nya kontor och mötesplatser. Totalt har Handelsbanken 849 kontor i 25 länder runt om i världen.

Banken har 23 kontor – varav 13 bankkontor och tio representantkontor – i 19 länder runt om i världen. De har som huvuduppgift att stödja bankens kunder på hemmamarknaderna med deras internationella affärer.

Vi har gett våra kontorschefer en mycket hög grad av självbestämmande eftersom vi är övertygade om att de som sitter närmast kunden fattar de klokaste besluten – både ur kundens och ur bankens synvinkel.

I Handelsbanken strävar vi efter att så många affärsbeslut som möjligt tas lokalt nära kunden. Det skapar både en kostnadseffektiv och flexibel organisation som utgår från både kundens behov och förutsättningar för att snabbt reagera på marknadsförändringar.

EFFEKTIV GEOGRAFISK ORGANISATION

Handelsbanken är en internationellt verksam fullsortimentsbank med lokal förankring och med långsiktiga kundrelationer. Det är den enskilda kundens unika behov som styr. Handelsbanken har därför ett heltäckande sortiment av produkter och tjänster för att möta alla våra kunders olika finansiella behov.

Handelsbanken är geografiskt organiserad. Det innebär att vi inte har några utmaningar med en komplicerad matrisorganisation där både medarbetare och kunder riskerar att hamna i ineffektiva arbetsprocesser.

Vår geografiska organisation är decentraliserad och kostnadseffektiv med korta och tydliga beslutsvägar. Varje lokalt kontor i banken har ett eget verksamhetsområde med eget resultatställe. Ett verksamhetsområde är ett geografiskt avgränsat område som utgör kontorets lokala marknad.

När det är tillräckligt många kontor inom ett större geografiskt område bildar Handelsbanken en regionbank som samlar kontorens resultatställen. Där finns gemensamma administrativa resurser, regional expertis och specialister som stöd för kontorens affärer.

Regionbanken ingår i, eller bildar i sin tur, en landsorganisation som också kan omfatta flera regionbanker, beroende på hur många lokala kontor som finns i det aktuella landet och var de är belägna.

Handelsbanken har för närvarande 849 resultatställen som var och en bidrar till koncernens resultat.

Handelsbankens geografiska organisation leder till en utpräglad lokal närvaro på alla marknader där banken är verksam. Våra lokala bankkontor har ansvar för alla bankens kunder och tar till exempel alltid kreditbeslut för dem inom sitt geografiska verksamhetsområde. Alla intäkter och kostnader inom kontorets verksamhetsområde tilldelas kontoret medan bankens centrala staber och affärsområden eller landsorganisationer bara har en huvuduppgift: att stödja kontoren. Produktspecialister på bankens affärsområden ansvarar för ett heltäckande sortiment av produkter och tjänster som de lokala kontoren erbjuder sina kunder.

SJÄLVSTÄNDIGA LOKALA KONTOR

Handelsbankens geografiska organisation ger en lokal närvaro som skapar nöjda och lojala kunder och ger tillgång till lokal information på de marknader där vi är verksamma.

Beslutsfattandet i Handelsbanken är strikt decentraliserat till det lokala kontoret.

Varje kontor i Handelsbanken leds av en kontorschef, som är ansvarig för hela bankaffären inom sitt lokala verksamhetsområde. Kontorschefen bemannar och organiserar kontoret efter de affärer som kontoret väljer att göra på sin lokala marknad.

”Handelsbankens decentraliserade organisation har utvecklats och förfinats under 144 år för att öka kundnöjdhet och bankens effektivitet.”

Detta mandat, att fatta de viktiga affärsbesluten i dialog med kunden, är en god förutsättning för bra kundmöten. Våra kunder får träffa den som bestämmer, inte ett ombud för en beslutsfattare på central nivå.

Detta skapar förtroende och ökar kundnöjdheten. I de flesta fall bor dessutom kontorschefen på den lokala orten och är väl engagerad i samhället där hon eller han verkar med värdefulla kunskaper om lokala marknadsförhållanden.

Det skapar i sin tur goda förutsättningar för lokal och snabb information vid bedömningar av till exempel kreditrisker. Samtidigt ökar det kontorets kunskaper om kunderna och deras lokala förutsättningar samt möjliggör både personlig kundservice och bättre beslutsunderlag som anpassas individuellt för våra kunder.

På central nivå fastställer Handelsbanken ett antal policyer och regelverk på en rad olika områden, bland annat för kreditgivning, etik och personalfrågor. Det är inom ramen för dessa centrala ramverk som kontoren tar beslut som bygger på lokal information.

Handelsbankens decentraliserade organisation har utvecklats och förfinats under 144 år för att öka kundnöjdhet och bankens effektivitet. Med en geografisk organisation är det lättare för kontoren att bidra till koncernens lönsamhet.

Genom ett lokalt, decentraliserat beslutsfattande minskar dessutom bankens behov av centrala funktioner och chefer på mellannivå. Men det kräver samtidigt en väldefinierad affärsmodell, en stark företagskultur och ett gediget system för affärskontroll. Handelsbanken har redan detta arbetssätt och dessa funktioner på plats sedan länge och har därmed en god kostnadseffektivitet i koncernen.

KONTORET ÄR BANKEN

I Handelsbanken har det lokala kontoret alltid kundansvaret, oavsett hur, var och när kunden kontaktar banken. Kunden kan dock möta kontoret på många olika sätt. Nästan alla bankens kundrelationer börjar med ett personligt möte på ett lokalt bankkontor. Men sedan är det relativt få kundmöten som äger rum på just kundens fysiska kontor. Även om våra kunder tycker att det personliga mötet är viktigt för dem så är det inte längre det vanligaste sättet för kunden att möta banken.

I takt med den snabba IT-utvecklingen utvecklar Handelsbanken ständigt nya mötesplatser där kunden möter kontoret. I Handelsbankens geografiska organisation bär alla kontaktvägar, oavsett om de är digitala eller fysiska, till kontoret. Oavsett hur kunden väljer att kontakta banken så erbjuder det lokala kontoret alltid flera mötesplatser med hög till-

gänglighet så att kunden kan framföra eller utföra sitt ärende. Till exempel via appar, e-post, internet, via Handelsbanken Direkt Personlig Service eller ett fysiskt besök på ett bankkontor.

Vår uppgift är att göra det enkelt för kunden att nå kontoret när det passar kunden bäst, och med största möjliga handlingsfrihet.

Så arbetar vi sedan länge därför att vi på så sätt försäkrar oss om att våra kunder erbjuds en hög tillgänglighet till sitt lokala kontor. Kundens behov kommer alltid främst i Handelsbanken.

Den tekniska utvecklingen är inte bara snabb och ökar tillgängligheten för våra kunder. Den leder också till högre effektivitet så att kontorens kostnader sjunker.

Den ökade digitaliseringen bidrar till större kundnytta och att tillgängligheten till banken ökar. De allra flesta kunder har i dag en smartphone och kan därmed få tillgång till bankens appar där kunderna kan göra allt fler bankärenden, bland annat betala räkningar, se saldo-uppgifter, handla med värdepapper och ansöka om lån, vilket underlättar i kundens vardag.

Kundernas behov är alltid i fokus, vilket innebär att Handelsbanken hela tiden strävar efter att kunden ska kunna göra samma typ av affärer med banken oavsett mötesplats. Därför utökar vi ständigt våra appar med nya funktioner och gör dem ännu mer tillgängliga och användarvänliga. Ett exempel är att intresset för att spara har ökat i takt med att appen för privatpersoner har utvecklats.

I appen för företagskunder kan företag ta del av utveckling av valutakurser, fonder, aktier, index och bankens marknadssyn.

Swish är ett annat exempel på en tjänst som ger kundnytta och förenklar kundernas vardag. Genom appen Swish kan alla kunder snabbt och enkelt betala till privatpersoner, företag, föreningar och organisationer som är anslutna till tjänsten.

Möjligheten med digitala signaturer på olika typer av dokument leder till fler papperslösa affärsprocesser. Det spar tid både för kund och kontor och sänker också kostnaderna.

Ny, bättre och mer kostnadseffektiv informationsteknik skapar ständigt nya vägar för kunden att kontakta Handelsbanken. Men parallellt med dagens högteknologiska miljö fortsätter Handelsbanken att också öppna nya lokala kontor med decentraliserad beslutskraft och personlig service på våra hemmamarknader. Helt enkelt därför att våra kunder vill ha det så.

”I Handelsbankens geografiska organisation bär alla kontaktvägar, oavsett om de är digitala eller fysiska, till kontoret.”

Kundens behov av hur de vill möta och besöka kontoret styr utvecklingen av våra mötesplatser.

Vi har på det sättet i många år erbjudit många olika vägar in i banken för att öka kundens möjligheter att själv bestämma när och hur hon eller han vill besöka kontoret.

Så här är vi organiserade

Handelsbankens sätt att arbeta kan enkelt beskrivas med en pil där all verksamhet är inriktad mot kunden. Kontoren är närmast kunden och ansvarar för bankens kunder på sin lokala marknad. Varje hemmamarknad har sin egen landsorganisation med lönsamhetsansvar för kontorsrörelsen i respektive land. För att våra kunderbjudanden ska hålla hög kvalitet har vi ett antal koncerngemensamma affärsområden där produktägare tar fram och utvecklar våra produkter och lösningar. På det centrala huvudkontoret finns också koncerngemensamma enheter och staber som har ett övergripande ansvar för olika funktioner i banken.

De lokala bankkontoren i den digitala utvecklingen

I Handelsbanken är kontoret banken. Varje lokalt kontor i banken är väl integrerat i det lokala samhället. Samtidigt erbjuder de lokala kontoren digitala mötesplatser för kvalificerade banktjänster som kunderna enkelt når via olika kanaler. Man skulle kunna säga att alla vägar i banken bär till kontoret.

I Handelsbanken ser vi våra lokala bankkontor som värdefulla tillgångar. All verksamhet i Handelsbanken utgår samtidigt från kundernas behov och önskemål. Hur våra kunder än väljer att besöka banken så kommer de alltid till sitt lokala bankkontor utan omväg. Det är en fråga om trygghet och personlig service för våra kunder att kunna besöka sitt kontor via både fysiska och digitala mötesplatser.

När kunden besöker banken via sin mobilapp så är det kontorets hemsida på internet som kunden besöker. Samma sak om en kund väljer att ringa in till banken, eller logga in på internettjänsten från en dator.

ALLA VÄGAR BÄR TILL KONTORET

Alla vägar bär till det lokala kontoret som har hela kundansvaret. Regionbanker, centrala produktspecialister och expertstaber stödjer kontoren med de resurser de behöver för att kunna tillmötesgå kundernas behov och önskemål.

Handelsbanken är Nordens mest internationella bank med en stark position på de internationella finansmarknaderna med betydande kunskaper om ekonomi i alla dess egenskaper. Det innebär bland annat att våra 836 kontor i Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna har omfattande resurser som stöd när de arbetar med målet att alltid ge sina kunder service i världsklass.

Det handlar om att erbjuda bästa möjliga kundservice och högsta möjliga tillgänglighet, oavsett vilken kanal kunden väljer för sitt besök; om det är ett personligt besök i kontorets fysiska lokal eller ett besök i kontorets digitala miljö.

Handelsbanken har sedan lång tid de nöjdaste bankkunderna på våra sex hemmamarknader, enligt oberoende mätningar av EPSI Rating, där SKI (Svenskt Kvalitetsindex) ingår. Det är en positiv utmaning för våra lokala kontor eftersom deras målsättning alltid är att nå ännu högre kundnöjdhet och att ge ännu bättre kundservice.

Den snabba tekniska utvecklingen ställer samtidigt nya krav på banken. Vi vet att våra kunder alltid vill och kan använda ny och förbättrad teknik för att besöka banken. Därför arbetar vi ständigt med att utveckla och förbättra kontaktvägarna till våra kontor i den nya digitala kontorsmiljön.

Dessutom utvecklar vi våra fysiska kontor för att ännu bättre anpassa oss till kundernas behov.

NYA KONTOR SER INTE ALLTID UT SOM FÖRR

Nyöppnade kontor i Handelsbanken ser inte alltid likadana ut som de gjorde förr med en stor lokal för kassatjänster och centralt beläget på ortens huvudgata. Våra nya kontor kan även vara mindre och placerade någon våning upp, kanske ett par kvarter från ortens centrum.

I bankens decentraliserade organisation är det den lokala kontorschefen som avgör kontorets placering och utformning med hänsyn till hur den lokala marknaden ser ut.

På vissa håll är kontoret inrett lite mer personligt som ett enkelt men trevligt vardagsrum. Andra kontor fördelar kontorsytan på flera mindre rum för enskilda kundmöten samtidigt som andra har behov av öppna ytor i en mer traditionell kontorsmiljö. Gemensamt för alla kontor är att de utformas och anpassas efter kundernas önskemål.

Att kunna erbjuda personlig kontanthantering har länge varit ett starkt önskemål från många kunder på framförallt den svenska hemmamarknaden. Men i takt med att kontanthanteringen minskar i det svenska samhället har också kundernas behov av manuell kontanthantering på våra kontor minskat.

Även kontorens öppettider anpassas till kundernas och marknadens behov. I Sverige har dessutom Handelsbanken Direkt Personlig Service alltid öppet och är bemannat med professionella banktjänstemän som via telefon hjälper kunden till rätta. Dygnet runt. Året runt. Liknande service-erbjudanden finns på flera hemmamarknader, bland annat i Norge.

Men den snabbaste utvecklingen av våra kontor sker dock i den digitala kontorsmiljön.

Vi vet att våra kunder numera besöker våra fysiska kontorslokaler relativt sällan. Istället besöker de sitt lokala kontor betydligt oftare via digitala kanaler som appar i smartphone och surfplattor. Många tycker att det är ett enkelt och smidigt sätt för att regelbundet se över sin ekonomi, betala räkningar eller handla med värdepapper. Eller bara hålla ett öga på den ekonomiska utvecklingen som banken bevakar, analyserar och presenterar på många olika sätt för både våra kunder och andra intresserade.

UTMANINGAR PÅ DEN DIGITALA BANKMARKNADEN

Den snabba digitala utvecklingen förändrar våra kunders beteenden. Tekniska lösningar för banktjänster som i går ansågs vara unika och till för ett fåtal avancerade användare, är i dag vardag och används av de flesta kunder i alla banker.

Generellt sett blir det därmed svårare för en bank att utmärka sig bland konkurrenterna genom unika tekniska finesser. Modern digital teknik med till exempel kompletta mobila appar för smartphone och surfplattor uppfattas av kunderna i dag som en grundläggande hygienfaktor för en bank.

Samtidigt blir bankers utbud av produkter och tjänster alltmer standardiserade och utan större prisskillnader. De flesta produkter och tjänster som banker erbjuder sina kunder är snarlika konkurrenternas utbud. Och om en bank kommer med något nytt så är det dessutom relativt enkelt för konkurrenterna att snabbt kopiera och erbjuda en likvärdig produkt eller tjänst.

Totalt sett visar utvecklingen på den digitala bankmarknaden att det är svårt för en bank att vara unik – om den inte har något mer att erbjuda sina kunder som andra saknar.

Det har Handelsbanken. Vårt sätt att bedriva bank skiljer sig på flera sätt från våra konkurrenters.

Kyrktornsprincipen

Vi arbetar i en geografisk organisation som är decentraliserad och kostnadseffektiv med korta och tydliga beslutsvägar. Det leder till en utpräglad lokal närvaro på alla marknader där banken är verksam.

Varje lokalt kontor i banken har ett eget geografiskt avgränsat verksamhetsområde med eget resultatansvar. Vi brukar prata om "kyrktornsprincipen" som innebär att det område som kontorschefen kan överblicka från ortens kyrktorn är kontorets lokala marknad.

Våra lokala bankkontor har ansvar för alla bankens kunder och tar till exempel alltid kreditbeslut för dem inom sitt verksamhetsområde. Alla intäkter och kostnader inom kontorets verksamhetsområde tilldelas

kontoret medan bankens koncerngemensamma staber och affärsområden bara har en huvuduppgift: att stödja kontoren.

Beslutsfattandet i Handelsbanken är strikt decentraliserat till det lokala kontoret. Varje kontor i Handelsbanken leds av en kontorschef, som är ansvarig för hela bankaffären inom sitt lokala verksamhetsområde. Kontorschefen bemannar och organiserar kontoret efter de affärer som kontoret väljer att göra på sin lokala marknad.

Unika konkurrensfördelar

Det här leder till unika fördelar för våra kunder: Handelsbanken har inte bara en väletablerad lokal närvaro på våra sex hemmamarknader. De lokala kontoren är också en del av det lokala samhället i sex länder.

Det skapar en känsla av samhörighet på varje ort där banken har kontor. Kunderna upplever ofta att Handelsbanken är "stadens bank"

eller "ortens bank", vilket skapar en unik kundlojalitet och långsiktiga kundrelationer. Vår långsiktiga integrering i det lokala samhället ger våra bankkontor unika kunskaper om kundernas behov och förutsättningar. Det bidrar till att kunderna blir allt mer nöjda och lojala med sin lokala bank Handelsbanken, vilket också bekräftas av oberoende undersökningar av SKI/EPSI.

Våra kontorschefer bor ofta på orten och känner sin marknad och sina kunder väl. Därmed har de också unik kunskap om lokala marknadsförhållanden med möjlighet till bättre riskbedömningar och fler affärsmöjligheter. Det är en viktig förklaring till att Handelsbanken sedan lång tid tillbaka har betydligt lägre kreditförluster än våra konkurrenter.

Handelsbankens sätt att bedriva bank leder till unika konkurrensfördelar där våra 836 lokala kontor i sex länder utgör stommen i banken.

Alla vägar bär till det lokala bankkontoret, både digitalt och fysiskt

Hur våra kunder än väljer att besöka Handelsbanken så kommer de alltid till sitt lokala bankkontor. Det gäller både om det är ett besök i kontorets digitala miljö eller ett personligt besök i kontorets fysiska lokal. Med en mobilapp i en smartphone eller en surfplatta besöker kunden det lokala kontorets hemsida på internet. Samma sak om kunden väljer att logga in på internettjänsten från en dator. Väljer kunden att ringa in till banken, koppla upp sig för ett videosamtal, eller skicka ett e-postbrev så är det kundens lokala bankkontor som svarar. Gör kunden ett inköp med ett kreditkort eller ett kontantuttag från en bankomat så är det kundens konto hos det lokala bankkontoret som belastas.

Behöver kunden hjälp med ett bankärende efter kontorstid så finns Handelsbanken Direkt Personlig Service, dygnet runt, året runt, tillgänglig på flera av våra hemmamarknader. När ärendet är avklarat så får det lokala bankkontoret omedelbar återkoppling om kundens ärende. På så sätt bär alla vägar till det lokala bankkontoret. Handelsbanken har 836 lokala bankkontor på våra sex hemmamarknader Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna.

Finansiell översikt 2015

- Räntabiliteten på eget kapital för total verksamhet steg till 13,5 procent (13,4).
- Företagsmålet om högre räntabilitet än snittet för konkurrenterna uppnåddes för 44:e året i följd – full avsättning till Oktogonen.
- Rörelseresultatet ökade med 7 procent till 20 475 miljoner kronor (19 212), det högsta resultatet någonsin.
- Periodens resultat efter skatt för total verksamhet steg till 16 343 miljoner kronor (15 184).
- Resultatet per aktie för total verksamhet ökade med 8 procent till 8,57 kronor (7,96).
- Kärnprimärkapitalrelationen enligt CRD IV ökade till 21,2 procent (20,4) och den totala kapitalrelationen steg till 27,2 procent (25,6).
- Styrelsen föreslår en höjning av den ordinarie utdelningen till 4,50 kronor per aktie samt en extra utdelning på 1,50 kronor per aktie.
- Moody's uppgraderade Handelsbankens långsiktiga kreditbetyg till Aa2 och banken har därmed högst rating i Europa av samtliga jämförbara banker.
- Intäkterna steg med 5 procent till 40 336 miljoner kronor (38 314).
- Räntenettot ökade med 2 procent till 27 740 miljoner kronor (27 244) och i Storbritannien steg räntenettot med 31 procent.
- Provisionsnettot ökade med 9 procent till 9 320 miljoner kronor (8 556).
- Banken var största aktör avseende nysparande på fondmarknaden i Sverige med en marknadsandel på 31 procent.
- K/I-talet uppgick till 45,3 procent (45,2).
- Kreditförlustnivån uppgick till 0,09 procent (0,10).

Verksamhetens utveckling

Koncernens rörelseresultat ökade med 7 procent och uppgick till 20 475 miljoner kronor (19 212). Periodens resultat efter skatt för total verksamhet steg till 16 343 miljoner kronor (15 184) och resultatet per aktie uppgick till 8,57 kronor (7,96).

Styrelsen föreslår en ordinarie utdelning på 4,50 kronor per aktie och dessutom en extra utdelning på 1,50 kronor per aktie.

Kärnprimärkapitalrelationen ökade till 21,2 procent (20,4) och räntabiliteten på eget kapital för total verksamhet steg till 13,5 procent (13,4).

K/1-talet uppgick till 45,3 procent (45,2).

INTÄKTER

Koncernen – Intäkter mkr	Helår 2015	Helår 2014	Föränd- ring
Räntenetto	27 740	27 244	2%
Provisionsnetto	9 320	8 556	9%
Nettoresultat av finansiella transaktioner	2 608	1 777	47%
Övriga intäkter	668	737	-9%
Summa intäkter	40 336	38 314	5%

Intäkterna ökade med 5 procent till 40 336 miljoner kronor (38 314).

Räntenettet steg med 2 procent till 27 740 miljoner kronor (27 244). Valutakurseffekter ökade räntenettet med 652 miljoner kronor. Högre utlåningsvolymerna ökade räntenettet med 1 241 miljoner kronor samtidigt som lägre utlåningsmarginaler påverkade negativt med -49 miljoner kronor. Fallande korträntor, framförallt i Sverige, minskade inlåningsmarginalerna med -2 037 miljoner kronor och negativa räntor medförde att ökade inlåningsvolymerna påverkade räntenettet negativt med -20 miljoner kronor. Räntenedgången innebar även att räntan på tillgångar som finansieras av eget kapital minskade med 477 miljoner kronor.

Den så kallade benchmarkeffekten i Stads-hypotek minskade till -105 miljoner kronor (-27) och kostnaden för Stabilitetsfonden och olika insättargarantier minskade med 104 miljoner kronor till -1 118 miljoner kronor (-1 222).

Resterande del av räntenettoförändringen på 1 160 miljoner kronor förklaras framförallt av att en förändrad fundingmix till följd av ökade inlåningsvolymerna bidragit till ett lägre behov av marknadsfinansiering.

I Storbritannien ökade räntenettet med 31 procent, i Nederländerna med 16 procent och i Danmark med 4 procent. Räntenettet sjönk med 3 procent i Sverige, 6 procent i Norge och med 2 procent i Finland.

Medelvolymen utlåning till allmänheten ökade med 6 procent till 1 847 miljoner kronor (1 746). Valutakurseffekter påverkade utlåningsvolymerna positivt med 22 miljoner kronor. Utlåningen till

hushållssektorn ökade med 8 procent till 932 miljoner kronor (860) och företagsutlåningen steg med 3 procent till 915 miljoner kronor (886).

Medelvolymen in- och upplåning steg med 13 procent till 1 007 miljoner kronor (893). Medelvolymen hushållsinlåning steg med 13 procent till 338 miljoner kronor (300) och inlåningen från företag ökade med 13 procent till 669 miljoner kronor (593).

Provisionsnettot steg med 9 procent, till 9 320 miljoner kronor (8 556), främst till följd av högre kapitalförvaltnings-, rådgivnings- och betalningsprovisioner. Fondförvaltningsprovisionerna ökade med 21 procent till 2 987 miljoner kronor (2 475), som en följd av ökade inflöden och stigande marknadsvärden. Övriga kapitalförvaltningsprovisioner steg med 11 procent till 600 miljoner kronor (540). Betalningsprovisionerna ökade netto med 9 procent till 2 027 miljoner kronor (1 855), framförallt som ett resultat av att nettot från kortverksamheten steg med 10 procent till 1 400 miljoner kronor (1 270). Rådgivningsprovisionerna steg med 39 procent till 326 miljoner kronor (235) till följd av en högre aktivitetsnivå i marknaden.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner ökade med 47 procent till 2 608 miljoner kronor (1 777). En realisationsvinst från försäljning av aktier i SCA påverkade resultatet positivt med 1 207 miljoner kronor. Exklusive reavinsten samt poster av engångskaraktär i jämförelseperioden blev utfallet i stort sett oförändrat.

Övriga intäkter uppgick till 668 miljoner kronor (737).

KOSTNADER

Koncernen – Kostnader mkr	Helår 2015	Helår 2014	Föränd- ring
Personalkostnader	-12 581	-11 766	7%
Övriga administrativa kostnader	-5 203	-5 099	2%
Av- och nedskrivningar	-487	-462	5%
Summa kostnader	-18 271	-17 327	5%

De totala kostnaderna ökade med 5 procent till -18 271 miljoner kronor (-17 327). Rensat från valutakurseffekter på -470 miljoner kronor var ökningen knappt 3 procent.

Personalkostnaderna ökade med 7 procent till -12 581 miljoner kronor (-11 766). Valutakurseffekter förklarar 3 procentenheter, eller -319 miljoner kronor, av ökningen. Den prelimi-

nära avsättningen till Oktogonen ökade till -858 miljoner kronor (-795). Effekten av IAS 19 ökade kostnaderna för förmånsbestämda pensioner med -196 miljoner kronor och förklarar 2 procentenheter av ökningen. Exklusive dessa poster ökade personalkostnaderna med 2 procent, vilket främst förklaras av årliga löneökningar och den fortsatta expansionen i bankens tillväxtmarknader.

Genomsnittligt antal anställda steg till 11 819 medarbetare (11 692). Exklusive de expanderande verksamheterna i Storbritannien och Nederländerna, där medelantalet anställda ökade med 227 respektive 28 medarbetare, minskade medelantalet anställda med 1 procent.

De rörliga ersättningarna, inklusive sociala avgifter och lönebikostnader, minskade till -114 miljoner kronor (-140).

Övriga administrativa kostnader ökade med 2 procent till -5 203 miljoner kronor (-5 099), framförallt som ett resultat av ökade fastighets- och lokalkostnader samt högre kostnader för köpta tjänster. Justerat för valutakurseffekter på -144 miljoner kronor minskade övriga administrativa kostnader med 1 procent.

KREDITFÖRLUSTER

Koncernen – Kreditförluster mkr	Helår 2015	Helår 2014	Föränd- ring
Kreditförluster, netto	-1 597	-1 781	-184
Kreditförlustnivå i % av utlåning	0,09	0,10	-0,01
Osäkra fordringar, netto	4 028	4 591	-12%
Andel osäkra fordringar, %	0,21	0,25	-0,04

Kreditförlusterna minskade till -1 597 miljoner kronor (-1 781) och kreditförlustnivån uppgick till 0,09 procent (0,10). Kreditkvaliteten var fortsatt stabil och årets kreditförluster är framförallt hänförliga till ett fåtal exponeringar. Osäkra fordringar netto minskade med 12 procent till 4 028 miljoner kronor (4 591), motsvarande 0,21 procent av utlåningen (0,25).

FINANSIERING OCH LIKVIDITET

Emissionsvolymen av obligationer minskade under året till 181 miljoner kronor (189), varav 139 miljoner kronor i säkerställda obligationer, 32 miljoner kronor i seniora obligationer och 10 miljoner kronor i ett förlagslån i form av en AT1-obligation. I det fjärde kvartalet emitterades 50 miljoner kronor säkerställda obligationer och 12 miljoner kronor seniora obligationer.

Banken har stora volymer likvida medel, hypotekslån och andra tillgångar som inte är pantsatta och som därmed utgör ett skydd för bankens seniora långgivare. Kvoten mellan icke pantsatta tillgångar och all icke säkerställd marknadsfinansiering uppgick vid periodens slut till 203 procent (237).

Banken valde vid slutet av året att minska volymen kortfristig inlåning men bibehöll en likviditetsreserv över 800 miljarder kronor. Kassamedel och likvida tillgångar placerade i centralbanker uppgick till 236 miljarder kronor och volymen likvida obligationer och övriga likvida tillgångar uppgick till 115 miljarder kronor. Resterande del av reserven utgörs främst av outnyttjat emissionsutrymme av säkerställda obligationer i Stadshypotek.

Enligt gällande svensk definition från januari 2013 uppgick koncernens Liquidity Coverage Ratio (LCR) vid utgången av året till 137 procent. I USD uppgick LCR till 429 procent och i EUR till 161 procent. Koncernens LCR, beräknat enligt EU-kommissionens delegerade akt, uppgick till 140 procent. Net Stable Funding Ratio (NSFR) uppgick vid årets slut till 100 procent.

KAPITAL

Kapitalfrågor mkr	31 dec 2015	31 dec 2014	Förändring
Kärnprimärkapitalrelation, CRD IV	21,2%	20,4%	0,8
Total kapitalrelation, CRD IV	27,2%	25,6%	1,6
Risikexponeringsbelopp CRD IV	473 132	480 388	-2%
Kärnprimärkapital	100 535	98 084	2%
Total kapitalbas	128 489	122 858	5%
Kapitalkrav, Basel I-golv	94 833	90 406	5%
Total kapitalbas, Basel I-golv	129 884	124 961	4%

Bankens mål är att kärnprimärkapitalrelationen under normala förhållanden ska överstiga det kärnprimärkapitalbehov som Finansinspektionens kommunikerar till banken med 1-3 procentenheter. Med beaktande av styrelsens förslag till utdelning på totalt 6,00 kronor per aktie uppgick bankens kärnprimärkapitalrelation vid utgången av året till 21,2 procent. Finansinspektionen bedömde att Handelsbankens behov av kärnprimärkapital vid utgången av tredje kvartalet 2015 motsvarar en kärnprimärkapitalrelation på 18,6 procent och banken ligger därmed inom målintervallet. Den höjning av den konkracykliska bufferten som träder ikraft i Sverige och Norge under 2016 beräknas öka kärnprimärkapitalbehovet med ett belopp motsvarande 0,3 procentenheter på kärnprimärkapitalrelationen.

Kapitalbasen uppgick till 128 miljarder kronor (123) och bankens totala kapitalrelation ökade till 27,2 procent (25,6). Av ökningen på 1,6 procentenheter bidrog bankens AT1-emission med 2,1 procentenheter medan förfallna förlagslån minskade kvoten med 1,1 procentenheter.

Kärnprimärkapitalet uppgick till 101 miljarder kronor (98) och kärnprimärkapitalrelationen steg

med 0,8 procentenheter till 21,2 procent (20,4). Periodens vinst efter avdrag för utdelning bidrog med 0,9 procentenheter.

Högre utlåningsvolymer påverkade kärnprimärkapitalrelationen med -0,5 procentenheter. Kreditriskmigrationen i låneportföljen var neutral och påverkade inte kärnprimärkapitalrelationen. Effekten av att nya utlåningsvolymer har lägre risk än genomsnittet i kreditportföljen och att exponeringar som lämnar portföljen har högre risk, så kallad volymmigration, förbättrade kärnprimärkapitalrelationen med 1,0 procentenhet.

Effekten av IAS 19 (pensioner) minskade kärnprimärkapitalrelationen med 0,8 procentenheter.

Effekten av AFS-innehav ökade kärnprimärkapitalrelationen med 0,6 procentenheter.

Valutakurseffekter påverkade negativt med 0,2 procentenheter och nettoeffekten av övriga faktorer var en minskning med 0,2 procentenheter.

Ekonomiskt kapital och tillgängliga finansiella resurser

Handelsbankens interna bedömning av kapitalbehovet utgår från bankens modell för ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC), vilket ställs i relation till bankens tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR). Den av styrelsen fastställda målsättningen är att kvoten mellan AFR och EC för koncernen ska överstiga 120 procent. Vid utgången av det fjärde kvartalet uppgick EC för koncernen till 56,7 miljarder kronor, och AFR till 129,5 miljarder kronor. Kvoten mellan AFR och EC var därmed 228 procent. För moderbolaget uppgick EC till 48,8 miljarder kronor och AFR till 104,2 miljarder kronor.

För konsoliderad situation uppgick EC till 53,4 miljarder kronor och AFR till 125,8 miljarder kronor.

RATING

Moody's uppgaderade under andra kvartalet Handelsbankens långsiktiga rating från Aa3 till Aa2 och banken har därmed högst rating i Europa av samtliga jämförbara banker. I övrigt var Handelsbankens lång- och kortfristig rating oförändrad hos de övriga ratinginstitut som följer banken.

Rating	Långfristig	Kortfristig	Counter-party Risk Assessment
Standard & Poor's	AA-	A-1+	
Fitch	AA-	F1+	
Moody's	Aa2	P-1	Aa1
DBRS	AA (low)		

HANDELSBANKENS ÅRSSTÄMMA DEN 16 MARS

Styrelsen föreslår en total utdelning om 6,00 kronor per aktie, varav 4,50 kronor per aktie i ordinarie utdelning och 1,50 kronor per aktie i extra utdelning.

Vidare föreslår styrelsen att det befintliga återköpsprogrammet på maximalt 120 miljoner aktier förlängs i ytterligare ett år samt att bolagsstäm-

man bemyndigar styrelsen att kunna emittera konvertibla skuldebrev i syfte att anpassa bankens kapitalstruktur till vad var tid rådande kapitalbehov.

Styrelsen föreslår som avstämningsdag för utdelning fredagen den 18 mars 2016, vilket innebär att Handelsbankens aktie handlas utan rätt till utdelning torsdagen den 17 mars 2016 och att utbetalning då beräknas ske den 23 mars 2016.

ÖVRIGT

IAS 19

En ökad nettopensionsskuld vid utgången av 2015 innebär tillsammans med uppdaterade aktuariella beräkningar att pensionskostnaderna enligt IAS 19 under 2016 kommer att öka personalkostnaderna i koncernen med cirka 225 miljoner kronor.

Försäljning av Visa Europe

Visa Inc. meddelade i november 2015 att bolaget avser förvärva Visa Europe Limited. Förvärvet kräver myndighetsgodkännande. Handelsbanken är medlem i Visa Sweden Ekonomisk Förening och Visa Bankgrupp Fli i Norge. Banken har dessutom en Principal licens hos Visa för kortutgivning i Finland, Storbritannien och Baltikum. Genom dessa organisationer och licensen är banken indirekt och direkt delägare i Visa Europe och kommer därför att erhålla andelar av köpeskillingen om förvärvet fullföljs.

Köpeskillingen avses bestå dels av en kontantdel, dels av preferensaktier. Dessutom avser man betala en tilläggsköpeskillning under förutsättning att vissa mål uppnås. Affären beräknas avslutas under andra eller tredje kvartalet 2016.

Den del av köpeskillingen som tillfaller Handelsbanken är bland annat beroende av fastställdhet av slutgiltiga allokeringssprinciper och valutakurser. Preferensaktierna är också förknippade med vissa villkor som gör värdet på dessa svårt att bedöma. Sammantaget är det därför svårt att i dagsläget uppskatta effekterna för Handelsbanken. Resultatet kommer att redovisas när affären är slutförd.

HÄNDELSE EFTER PERIODENS SLUT Organisationsförändring i Handelsbanken Capital Markets

Från den 1 januari 2016 omorganiserades affärsområdet Merchant Banking International inom segmentet Handelsbanken Capital Markets. Enheten byter namn till Handelsbanken International och omfattar framöver bankens kontor utanför hemmamarknaderna samt Financial Institutions och Transaction Banking.

Corporate Finance och Debt Capital Markets som tidigare ingick i Merchant Banking International flyttades över till affärsområdet Markets & Asset Management. Enheten Large Corporates i Sverige flyttas från Merchant Banking International till segmentet Handelsbanken Sverige.

Verksamheten kommer att rapporteras enligt den nya organisationen från och med första kvartalet 2016. Historiska jämförelsesiffror kommer att distribueras under mars månad.

5-årsöversikt Koncernen

Koncernens resultaträkning mkr	2015	2014	2013	2012	2011
Räntenetto	27 740	27 244	26 669	26 081	23 613
Provisionsnetto	9 320	8 556	7 804	7 369	7 673
Nettoresultat av finansiella transaktioner	2 608	1 777	1 357	1 120	1 016
Riskresultat försäkring	157	165	142	196	209
Övriga utdelningsintäkter	281	251	161	152	146
Andelar i intresseföretags resultat	17	18	9	8	9
Övriga intäkter	213	303	185	136	143
Summa intäkter	40 336	38 314	36 327	35 062	32 809
Personalkostnader	-12 581	-11 766	-11 404	-11 167	-9 942
Övriga kostnader	-5 203	-5 099	-5 181	-5 069	-5 060
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-487	-462	-476	-464	-462
Summa kostnader	-18 271	-17 327	-17 061	-16 700	-15 464
Resultat före kreditförluster	22 065	20 987	19 266	18 362	17 345
Kreditförluster, netto	-1 597	-1 781	-1 195	-1 251	-816
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	7	6	17	-3	7
Rörelseresultat	20 475	19 212	18 088	17 108	16 536
Skatter	-4 277	-4 069	-3 915	-3 092	-4 372
Årets resultat från kvarvarande verksamhet	16 198	15 143	14 173	14 016	12 164
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, efter skatt	145	41	122	22	159
Årets resultat	16 343	15 184	14 295	14 038	12 323
<i>Varav tillhör</i>					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	16 342	15 183	14 295	14 037	12 323
Minoritet	1	1	0	1	0
Resultat per aktie, kvarvarande verksamhet, kr	8,49	7,94	7,45	7,44	6,50
efter utspädning	8,32	7,82	7,36	7,27	6,38
Resultat per aktie, avvecklad verksamhet, kr	0,08	0,02	0,06	0,01	0,09
efter utspädning	0,07	0,02	0,06	0,01	0,08
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	8,57	7,96	7,51	7,45	6,59
efter utspädning	8,39	7,84	7,42	7,28	6,46

5-årsöversikt för Moderbolaget presenteras på sidan 159.

En aktiesplit 3:1 genomfördes i maj 2015. Jämförelsesiffrorna i tabellen ovan har justerats för det nya antalet aktier.

Den senaste femårsperioden präglades av den globala finanskris som startade under 2007 och som successivt övergick i en skuld kris och djup lågkonjunktur. Under denna period har Handelsbanken förbättrat resultatet, stärkt balansräkningen, expanderat verksamheten och ökat kundnöjdheten.

Skapat aktieägarvärde

Under den senaste femårsperioden, det vill säga sedan den 31 december 2010, har Handelsbanken genererat ett positivt aktieägarvärde på 121 miljarder kronor. Börsvärdet har ökat med 81 miljarder kronor samtidigt som banken lämnat 40 miljarder kronor i utdelning till aktieägarna. Handelsbanken är den enda av de svenska börsnoterade affärsbankerna som under finanskrisen inte behövde be aktieägarna om nytt kapital.

15 procents årlig tillväxt i eget kapital

Sedan finanskrisen startade vid halvårsskiftet 2007 har Handelsbanken ökat justerat eget kapital per aktie med 84 procent från 35,31

kronor till 65,14 kronor per aktie. Inklusive återinvestering av periodens ackumulerade utdelningar uppgick den genomsnittliga årliga tillväxten i justerat eget kapital per aktie till 15 procent.

Lägre risk

I början av 2007 påbörjade Handelsbanken ett arbete med att minska riskerna i verksamheten i syfte att minska volatiliteten. Bland annat såldes under hösten 2007 tjänstepensionsbolaget SPP. Även övriga marknadsrisker reducerades målmedvetet.

Under den senaste femårsperioden uppgick Handelsbankens totala kreditförluster till 6 640 miljoner kronor, vilket motsvarar en genomsnittlig årlig kreditförlustnivå på knappt 0,08 procent. Motsvarande siffra för de övriga stora nordiska bankerna uppgick till 0,16 procent.

Nöjdare kunder

Sedan SKI (Svenskt Kvalitetsindex) startade mätningarna av kundnöjdhet i Sverige 1989, har Handelsbanken varje år på privatsidan och varje

år utom ett på företagssidan, varit den av de stora bankerna som haft nöjdast kunder i Sverige. Under hösten presenterade SKI årets undersökning och precis som tidigare år konstaterade SKI att "Handelsbanken har totalt sett Sveriges nöjdaste bankkunder". Av privatkunderna fick Handelsbanken indexvärdet 72,4, vilket ska jämföras med de andra stora bankerna som låg i intervallet 65,3–66,2. Av företagskunderna fick Handelsbanken indexvärdet 74,1, vilket ska jämföras med de andra stora bankerna som låg mellan 64,4–70,2.

Avståndet i kundnöjdhet på privatmarknaden mellan Handelsbanken och genomsnittet för de övriga stora bankerna i Sverige var större 2015 än det var i början av finanskrisen 2007–2008.

Även på de övriga hemmamarknaderna hade Handelsbanken mer nöjda kunder än genomsnittet för branschen.

Organisk tillväxt

För fem år sedan hade Handelsbanken fem hemmamarknader med tillsammans 691 kontor. Fem år senare, den 31 december 2015, hade Handelsbanken 836 kontor på sex hemmamarknader.

Koncernens totalresultat					
mkr	2015	2014	2013	2012	2011
Årets resultat	16 343	15 184	14 295	14 038	12 323
Övrigt totalresultat					
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen					
Förmånsbestämda pensionsplaner	-3 152	-2 699	1 402	2 583	
Skatt på poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	688	592	-307	-568	
Summa poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	-2 464	-2 107	1 095	2 015	
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen					
Kassaflödessäkringar	-501	8 772	-3 410	2 390	-297
Instrument tillgängliga för försäljning	681	295	535	984	-1 318
Årets omräkningsdifferens	682	5 924	763	-126	-4
varav <i>säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet</i>	-1 713	2 558	767	486	-2
Skatt på poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	-394	-2 501	514	-913	443
varav <i>kassaflödessäkringar</i>	110	-1 924	744	-565	78
varav <i>instrument tillgängliga för försäljning</i>	18	-14	-61	-248	365
varav <i>säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet</i>	87	-563	-169	-100	0
Summa poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	-1 317	12 490	-1 598	2 335	-1 176
Summa övrigt totalresultat	-3 781	10 383	-503	4 350	-1 176
Årets totalresultat	12 562	25 567	13 792	18 388	11 147
Varav tillhör					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	12 562	25 566	13 792	18 387	11 147
Minoritet	0	1	0	1	0
Koncernens balansräkning					
mkr	2015	2014	2013	2012	2011
Tillgångar					
Kassa och centralbanker	236 748	505 579	369 954	248 915	375 979
Utlåning till allmänheten	1 866 467	1 807 836	1 696 339	1 680 479	1 591 128
Utlåning till övriga kreditinstitut	49 656	70 339	62 898	89 511	106 823
Räntebärande värdepapper	119 290	141 944	121 576	117 260	104 202
Övriga tillgångar	249 972	290 978	233 954	247 786	276 234
Summa tillgångar	2 522 133	2 816 676	2 484 721	2 383 951	2 454 366
Skulder och eget kapital					
In- och upplåning från allmänheten	753 855	1 022 267	825 205	682 223	724 888
Skulder till kreditinstitut	163 770	200 074	171 624	183 945	201 889
Emitterade värdepapper	1 245 367	1 212 613	1 150 641	1 151 426	1 140 074
Efterställda skulder	34 216	30 289	15 965	21 167	35 317
Övriga skulder	196 657	224 606	209 947	241 340	257 674
Eget kapital	128 268	126 827	111 339	103 850	94 524
Summa skulder och eget kapital	2 522 133	2 816 676	2 484 721	2 383 951	2 454 366

Nyckeltal per år

Koncernens nyckeltal	2015	2014	2013	2012	2011
Resultat före kreditförluster, kvarvarande verksamhet, mkr	22 065	20 987	19 266	18 362	17 345
Kreditförluster, netto mkr	-1 597	-1 781	-1 195	-1 251	-816
Rörelseresultat, kvarvarande verksamhet, mkr	20 475	19 212	18 088	17 108	16 536
Årets resultat från kvarvarande verksamhet, mkr	16 198	15 143	14 173	14 016	12 164
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, mkr	145	41	122	22	159
Årets resultat från total verksamhet, mkr	16 343	15 184	14 295	14 038	12 323
Balansomslutning, mkr	2 522 133	2 816 676	2 484 721	2 383 951	2 454 366
Eget kapital, mkr	128 268	126 827	111 339	103 850	94 524
Räntabilitet på eget kapital total verksamhet, %	13,5	13,4	13,9	14,9	13,5
Räntabilitet på eget kapital kvarvarande verksamhet, %	13,4	13,3	13,8	14,8	13,4
Räntabilitet på totalt kapital, %	0,58	0,57	0,59	0,57	0,53
K/I-tal kvarvarande verksamhet, %	45,3	45,2	47,0	47,6	47,1
K/I-tal kvarvarande verksamhet, inkl kreditförluster, %	49,3	49,9	50,3	51,2	49,6
Kreditförlustnivå, %	0,09	0,10	0,07	0,08	0,05
Reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	54,5	47,2	56,2	56,4	60,7
Andel osäkra fordringar, %	0,21	0,25	0,18	0,18	0,16
Resultat per aktie, kr	8,57	7,96	7,51	7,45	6,59
efter utspädning	8,39	7,84	7,42	7,28	6,46
Ordinarie utdelning per aktie, kr	4,50 ¹	4,17	3,83	3,58	3,25
Total utdelning per aktie, kr	6,00 ¹	5,83	5,50	-	-
Justerat eget kapital per aktie, kr	65,14	64,13	59,24	54,21	50,90
Antal aktier per 31 december, miljoner	1907,0	1 907,0	1 906,9	1 898,4	1 872,2
varav utestående	1907,0	1 907,0	1 906,9	1 898,4	1 871,9
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1907,0	1 907,0	1 904,4	1 885,5	1 869,2
efter utspädning	1971,9	1 959,0	1 942,6	1 949,8	1 927,3
Kärnprimärkapitalrelation, % enligt Basel II			19,2	17,9	15,6
Kärnprimärkapitalrelation, % enligt CRR	21,2	20,4			
Primärkapitalrelation, % enligt Basel II			21,5	20,4	18,4
Primärkapitalrelation, % enligt CRR	23,8	22,1			
Kapitaltäckningsgrad, % enligt Basel II			21,6	20,7	20,9
Total kapitalrelation, % enligt CRR	27,2	25,6			
Medelantal anställda	11 819	11 692	11 503	11 192	11 184
Antal kontor i Sverige	463	463	462	461	461
Antal kontor i Storbritannien	197	178	161	133	104
Antal kontor i Danmark	57	57	56	54	54
Antal kontor i Finland	46	46	45	45	45
Antal kontor i Norge	50	51	49	49	50
Antal kontor i Nederländerna	23	20	18	13	10
Antal kontor i övriga världen	13	17	19	19	22

Definitioner, se sidan 244.

¹ Utdelning enligt styrelsens förslag.

En aktiesplit 3:1 genomfördes i maj 2015. Jämförelsesiffrorna i tabellen ovan har justerats för det nya antalet aktier.

Utveckling per kvartal

Koncernens utveckling per kvartal mkr	2015:4	2015:3	2015:2	2015:1	2014:4
Ränteintäkter	10 540	10 436	10 646	11 430	12 512
Räntekostnader	-3 569	-3 602	-3 627	-4 514	-5 629
Räntenetto	6 971	6 834	7 019	6 916	6 883
Provisionsintäkter	2 781	2 722	2 773	2 699	2 648
Provisionskostnader	-438	-414	-414	-389	-420
Provisionsnetto	2 343	2 308	2 359	2 310	2 228
Nettoresultat av finansiella transaktioner	1 503	226	451	428	264
Riskresultat försäkring	36	40	55	26	34
Övriga utdelningsintäkter	2	1	275	3	2
Andelar i intresseföretags resultat	-11	18	9	1	22
Övriga intäkter	65	34	53	61	123
Summa intäkter	10 909	9 461	10 221	9 745	9 556
Personalkostnader	-3 353	-2 953	-3 149	-3 126	-3 026
Övriga kostnader	-1 442	-1 197	-1 336	-1 228	-1 418
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-112	-126	-122	-127	-108
Summa kostnader	-4 907	-4 276	-4 607	-4 481	-4 552
Resultat före kreditförluster	6 002	5 185	5 614	5 264	5 004
Kreditförluster, netto	-475	-458	-359	-305	-697
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	6	4	1	-4	4
Rörelseresultat	5 533	4 731	5 256	4 955	4 311
Skatter	-1 076	-1 028	-1 110	-1 063	-935
Periodens resultat från kvarvarande verksamhet	4 457	3 703	4 146	3 892	3 376
Periodens resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, efter skatt	44	55	27	19	-34
Periodens resultat	4 501	3 758	4 173	3 911	3 342
<i>Varav tillhör</i>					
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	4 501	3 757	4 173	3 911	3 342
Minoritet	0	1	0	0	0
Resultat per aktie, kvarvarande verksamhet, kr	2,34	1,94	2,18	2,04	1,77
efter utspädning	2,28	1,90	2,13	2,00	1,75
Resultat per aktie, avvecklad verksamhet, kr	0,02	0,03	0,01	0,01	-0,02
efter utspädning	0,02	0,03	0,01	0,01	-0,02
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	2,36	1,97	2,19	2,05	1,75
efter utspädning	2,30	1,93	2,14	2,01	1,73

En aktiesplit 3:1 genomfördes i maj 2015. Jämförelsesiffrorna i tabellen ovan har justerats för det nya antalet aktier.

Segmentinformation

Segmentinformation 2015										
mkr	Hemmamarknader							Justeringar och elimineringsringar		Totalt
	Sverige	Stor-britannien	Danmark	Finland	Norge	Neder-länderna	Capital Markets	Övrigt		
Räntenetto	15 185	4 570	1 678	1 361	3 248	328	734	636		27 740
Provisionsnetto	4 566	452	436	387	395	23	3 025	36		9 320
Nettoresultat av finansiella transaktioner	379	194	77	60	94	5	1 230	569		2 608
Riskresultat försäkring							157			157
Andelar i intresseföretags resultat								17		17
Övriga intäkter	61	7	17	23	31	-	10	345		494
Summa intäkter	20 191	5 223	2 208	1 831	3 768	356	5 156	1 603		40 336
Personalkostnader	-3 601	-1 870	-629	-369	-713	-158	-2 466	-2 651	-124	-12 581
Övriga administrativa kostnader	-1 160	-429	-178	-161	-207	-37	-860	-2 171		-5 203
Internt köpta och sålda tjänster	-2 578	-455	-279	-247	-370	-84	-103	4 116		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-88	-30	-15	-11	-13	-3	-79	-248		-487
Summa kostnader	-7 427	-2 784	-1 101	-788	-1 303	-282	-3 508	-954	-124	-18 271
Resultat före kreditförluster	12 764	2 439	1 107	1 043	2 465	74	1 648	649	-124	22 065
Kreditförluster, netto	-763	-224	-299	-83	-222	-2	-4			-1 597
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	-2	-12	8	0	6	-	0	7		7
Rörelseresultat	11 999	2 203	816	960	2 249	72	1 644	656	-124	20 475
Resultatutdelning	881	34	72	110	57	0	-1 155	1		
Rörelseresultat efter resultatutdelning	12 880	2 237	888	1 070	2 306	72	489	657	-124	20 475
Interna intäkter	228	-1 481	-295	-367	-2 805	-175	-2 529	7 424		
K/I-tal, %	35,2	53,0	48,3	40,6	34,1	79,2	87,7			45,3
Kreditförlustnivå, %	0,07	0,13	0,37	0,07	0,11	0,01	0,01			0,09
Tillgångar	1 478 475	302 077	94 037	168 403	211 360	24 514	293 544	1 777 015	-1 827 292	2 522 133
Skulder	1 408 410	291 625	87 818	162 217	198 394	23 663	286 044	1 777 015	-1 841 321	2 393 865
Allokerat kapital	70 065	10 452	6 219	6 186	12 966	851	7 500		14 029	128 268
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,9	16,8	11,2	13,8	13,6	6,4	5,2			13,4
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	59	364	3	27	20	17	273	246		1 009
Årets investeringar i intresseföretag								10		10
Medelantal anställda	4 457	1 794	631	496	676	159	1 777	1 829		11 819

Principer för redovisning av segment samt beskrivning av de poster som visas i kolumnerna Övrigt och Justeringar och elimineringar framgår av not K45.

Segmentinformation 2014										
mkr	Hemmamarknader							Justeringar och eliminer		Totalt
	Sverige	Storbritannien	Danmark	Finland	Norge	Nederländerna	Capital Markets	Övrigt		
Räntenetto	15 734	3 497	1 610	1 389	3 439	283	847	495	-50	27 244
Provisionsnetto	3 908	344	385	440	390	26	3 041	22		8 556
Nettoresultat av finansiella transaktioner	400	158	116	76	102	7	1 537	-619		1 777
Riskresultat försäkring							165			165
Andelar i intresseföretags resultat								18		18
Övriga intäkter	92	18	21	11	20	-	17	375		554
Summa intäkter	20 134	4 017	2 132	1 916	3 951	316	5 607	291	-50	38 314
Personalkostnader	-3 421	-1 471	-584	-351	-711	-127	-2 542	-2 587	28	-11 766
Övriga administrativa kostnader	-1 221	-333	-181	-158	-219	-28	-859	-2 100		-5 099
Internt köpta och sålda tjänster	-2 770	-379	-273	-232	-390	-68	-126	4 188	50	
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-85	-18	-19	-8	-11	-1	-79	-241		-462
Summa kostnader	-7 497	-2 201	-1 057	-749	-1 331	-224	-3 606	-740	78	-17 327
Resultat före kreditförluster	12 637	1 816	1 075	1 167	2 620	92	2 001	-449	28	20 987
Kreditförluster, netto	-657	-203	-529	-277	-141	-1	27			-1 781
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	4	1	0	-	-	0	1		6
Rörelseresultat	11 980	1 617	547	890	2 479	91	2 028	-448	28	19 212
Resultatutdelning	930	35	62	85	66	8	-1 186	0		
Rörelseresultat efter resultatutdelning	12 910	1 652	609	975	2 545	99	842	-448	28	19 212
Interna intäkter	-492	-1 230	-468	-429	-3 430	-154	-1 858	8 061		
K/I-tal, %	35,6	54,3	48,2	37,4	33,1	69,1	81,6			45,2
Kreditförlustnivå, %	0,06	0,15	0,73	0,25	0,07	0,01	-0,05			0,10
Tillgångar	1 402 774	263 459	88 395	177 009	206 536	38 651	423 265	1 919 427	-1 702 840	2 816 676
Skulder	1 335 671	254 029	82 387	170 464	193 355	37 754	415 817	1 919 427	-1 719 055	2 689 849
Allokerat kapital	67 103	9 430	6 008	6 545	13 181	897	7 448		16 215	126 827
Räntabilitet på allokerat kapital, %	15,7	15,2	8,5	12,4	15,9	9,2	8,1			13,3
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	53	41	13	12	14	11	144	186		474
Årets investeringar i intresseföretag								2		2
Medelantal anställda	4 381	1 567	631	494	672	131	1 885	1 931		11 692

Handelsbanken Sverige

Handelsbanken Sverige består av kontorsrörelsen i sex regionbanker samt av Handelsbanken Finans och Stadshypoteks verksamheter i Sverige. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbankerna tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 463 kontor i hela Sverige. Handelsbanken Finans erbjuder finansbolagstjänster och arbetar genom bankens kontor. Stadshypotek är bankens hypoteksbolag och är helt integrerat i kontorsrörelsen.

Resultat per kvartal Handelsbanken Sverige					Totalt 2015	Totalt 2014	Föränd- ring, %
mkr	2015:4	2015:3	2015:2	2015:1			
Räntenetto	3 753	3 696	3 877	3 859	15 185	15 734	-3
Provisionsnetto	1 127	1 141	1 174	1 124	4 566	3 908	17
Nettoresultat av finansiella transaktioner	49	93	137	100	379	400	-5
Övriga intäkter	16	5	5	35	61	92	-34
Summa intäkter	4 945	4 935	5 193	5 118	20 191	20 134	0
Personalkostnader	-903	-906	-917	-875	-3 601	-3 421	5
Övriga administrativa kostnader	-323	-266	-302	-269	-1 160	-1 221	-5
Internt köpta och sålda tjänster	-632	-625	-642	-679	-2 578	-2 770	-7
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-21	-22	-21	-24	-88	-85	4
Summa kostnader	-1 879	-1 819	-1 882	-1 847	-7 427	-7 497	-1
Resultat före kreditförluster	3 066	3 116	3 311	3 271	12 764	12 637	1
Kreditförluster, netto	-317	-136	-236	-74	-763	-657	16
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	1	-	-	-3	-2	0	
Rörelseresultat	2 750	2 980	3 075	3 194	11 999	11 980	0
Resultatutdelning	226	262	211	182	881	930	-5
Rörelseresultat efter resultatutdelning	2 976	3 242	3 286	3 376	12 880	12 910	0
Interna intäkter	79	111	68	-30	228	-492	
K/I-tal, %	36,3	35,0	34,8	34,8	35,2	35,6	
Kreditförlustnivå, %	0,11	0,05	0,08	0,03	0,07	0,06	
Tillgångar	1 478 475	1 461 059	1 453 439	1 408 973	1 478 475	1 402 774	5
Skulder	1 408 410	1 394 305	1 389 297	1 339 345	1 408 410	1 335 671	5
Allokerat kapital	70 065	66 754	64 142	69 628	70 065	67 103	4
Räntabilitet på allokerat kapital, %	13,3	15,2	16,0	15,1	14,9	15,7	
Medelantal anställda	4 418	4 702	4 374	4 337	4 457	4 381	2
Antal kontor	463	463	463	463	463	463	0

Affärsvolym, Sverige							Föränd- ring, %
Medelvolym, mdkr					2015	2014	
Utlåning till allmänheten¹					1 154	1 118	3
varav hushåll					688	645	7
varav hypotekslån					633	593	7
företag					466	473	-1
varav hypotekslån					270	266	2
Inlåning från allmänheten					450	399	13
varav hushåll					262	238	10
företag					188	161	17

¹ Exklusive utlåning till Riksgäldskontoret.

463 kontor

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade marginellt till 11 999 miljoner kronor (11 980). Resultatet före kreditförluster ökade med 1 procent, eller med 127 miljoner kronor, till 12 764 miljoner kronor (12 637). Intäkterna ökade med 57 miljoner kronor medan kostnaderna minskade med 70 miljoner kronor.

Räntenettot minskade med 3 procent, eller 549 miljoner kronor, till 15 185 miljoner kronor (15 734). Ett lägre ränteläge minskade inlåningsmarginalen med -1 897 miljoner kronor samtidigt som högre utlåningsmarginaler påverkade räntenettot positivt med 473 miljoner kronor. Växande utlåningsvolymerna ökade räntenettot med 408 miljoner kronor, medan negativa svenska korträntor innebar att ökade inlåningsvolymerna påverkade räntenettot negativt med -106 miljoner kronor. Den så kallade benchmark-effekten i Stadshypotek minskade med 78 miljoner kronor till -105 miljoner kronor (-27). Avgifterna till Stabilitetsfonden och insättargarantin minskade marginellt och uppgick till -667 miljoner kronor (-674). Resterande positiva avvikelser förklaras framförallt av minskade upplåningskostnader till följd av ett lägre behov av marknadsfinansiering.

Provisionsnettot ökade med 17 procent till 4 566 miljoner kronor (3 908), främst till följd av högre provisionsintäkter inom kapitalförvaltningsområdet. Även försäkrings- och betalningsprovisioner ökade.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner minskade med 5 procent och uppgick till 379 miljoner kronor (400).

De totala kostnaderna minskade med 1 procent till -7 427 miljoner kronor (-7 497). Personalkostnaderna steg med 5 procent. Justerat för intern organisationsförändring och högre pensionskostnader steg personalkostnaderna med 3 procent. Övriga kostnader minskade med 6 procent. K/I-talet förbättrades till 35,2 procent (35,6).

Kreditförlusterna ökade till -763 miljoner kronor (-657) och kreditförlustnivån uppgick till 0,07 procent (0,06).

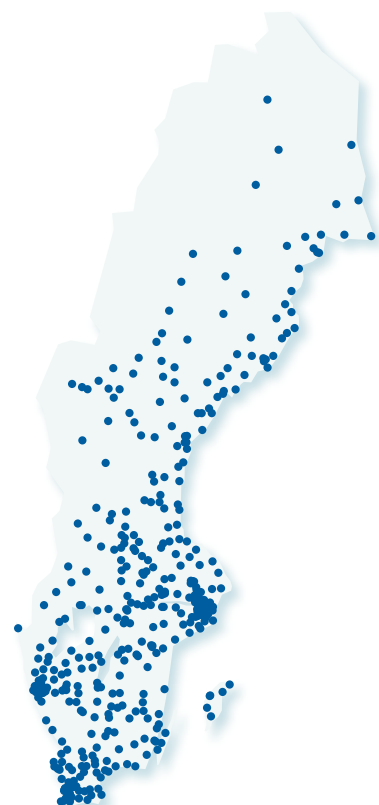
AFFÄRSUTVECKLING

Precis som tidigare år konstaterade SKI (Svenskt Kvalitetsindex) i sin stora undersökning av kundnöjdhet att "Handelsbanken har totalt sett Sveriges nöjdaste bankkunder". Av privatkunderna fick Handelsbanken värdet 72,4, vilket ska jämföras med de andra stora bankerna som låg i intervallet 65,3–66,2. Av företagskunderna fick Handelsbanken värdet 74,1, vilket ska jämföras med de andra stora bankerna som låg mellan 64,4–70,2.

Även 2015 fick Handelsbanken utmärkelserna "Årets affärsbank" och "Sveriges småföretagsbank" i Finansbarometerns årliga undersökning. Handelsbanken fortsätter att få högst betyg i kategorierna kundnöjdhet, elektroniska tjänster samt service och bemötande, vilka också är de områden som kunderna i undersökningen anser vara de viktigaste.

Under 2015 uppgick nysparandet i bankens fonder i Sverige till 26,5 miljarder kronor, motsvarande en marknadsandel på 31 procent och därmed var banken största aktör avseende nysparande på den svenska fondmarknaden. Samtidigt ökade medelvolymerna inlåning från hushåll med 10 procent, jämfört med föregående år, och uppgick till 262 miljarder kronor (238).

Medelvolymerna hypoteksutlåning till privatpersoner växte med 7 procent till 633 miljarder kronor (593), medan medelvolymerna utlåning till företag minskade med 1 procent till 466 miljarder kronor (473).

Handelsbanken Storbritannien

Handelsbanken Storbritannien består av den brittiska kontorsrörelsen med fem regionbanker samt kapitalförvaltaren Heartwood. Dessutom ingår Handelsbanken Finans verksamhet i Storbritannien. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbankerna tillhandahåller banktjänster på 197 kontor i hela Storbritannien.

Resultat per kvartal Handelsbanken Storbritannien					Totalt 2015	Totalt 2014	Föränd- ring, %
mkr	2015:4	2015:3	2015:2	2015:1			
Räntenetto	1 193	1 180	1 140	1 057	4 570	3 497	31
Provisionsnetto	130	114	105	103	452	344	31
Nettoresultat av finansiella transaktioner	47	44	54	49	194	158	23
Övriga intäkter	2	1	2	2	7	18	-61
Summa intäkter	1 372	1 339	1 301	1 211	5 223	4 017	30
Personalkostnader	-480	-482	-463	-445	-1 870	-1 471	27
Övriga administrativa kostnader	-135	-104	-99	-91	-429	-333	29
Internt köpta och sålda tjänster	-129	-116	-109	-101	-455	-379	20
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-11	-9	-5	-5	-30	-18	67
Summa kostnader	-755	-711	-676	-642	-2 784	-2 201	26
Resultat före kreditförluster	617	628	625	569	2 439	1 816	34
Kreditförluster, netto	-57	-65	-7	-95	-224	-203	10
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	-1	-2	-8	-1	-12	4	
Rörelseresultat	559	561	610	473	2 203	1 617	36
Resultatutdelning	9	8	8	9	34	35	-3
Rörelseresultat efter resultatutdelning	568	569	618	482	2 237	1 652	35
Interna intäkter	-358	-391	-361	-371	-1 481	-1 230	-20
K/I-tal, %	54,7	52,8	51,6	52,6	53,0	54,3	
Kreditförlustnivå, %	0,13	0,15	0,02	0,22	0,13	0,15	
Tillgångar	302 077	310 882	303 804	286 835	302 077	263 459	15
Skulder	291 625	300 159	293 277	277 037	291 625	254 029	15
Allokerat kapital	10 452	10 723	10 527	9 798	10 452	9 430	11
Räntabilitet på allokerat kapital, %	17,0	16,5	18,3	15,3	16,8	15,2	
Medelantal anställda	1 883	1 850	1 755	1 698	1 794	1 567	14
Antal kontor	197	195	187	180	197	178	11
Affärsvolymer, Storbritannien							
Medelvolymer, mn pund					2015	2014	Föränd- ring, %
Utlåning till allmänheten					14 834	13 153	13
varav hushåll					4 809	4 044	19
företag					10 025	9 109	10
Inlåning från allmänheten					8 323	7 394	13
varav hushåll					1 747	1 261	39
företag					6 576	6 133	7

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade med 36 procent till 2 203 miljoner kronor (1 617). Intäkterna steg med 30 procent, medan kostnaderna ökade med 26 procent. Valutakurseffekter påverkade rörelseresultatet positivt med 210 miljoner kronor och i lokal valuta steg rörelseresultatet med 19 procent. Resultatet belastades av kostnader för fortsatt expansion och under den senaste tolv månaders perioden öppnades 19 nya kontor.

Resultatet före kreditförluster steg med 34 procent till 2 439 miljoner kronor (1 816) till följd av växande affärsvolym och antal kunder. I lokal valuta var ökningen 18 procent.

Räntenettot ökade med 31 procent till 4 570 miljoner kronor (3 497). Valutakurseffekter påverkade räntenettot positivt med 498 miljoner kronor och i lokal valuta ökade räntenettot med 14 procent. Den underliggande tillväxten i räntenettot förklaras främst av att ökande in- och utlåningsvolym, vilka ökade räntenettot med 482 miljoner kronor. Högre utlåningsmarginaler bidrog positivt med 73 miljoner kronor. Lägre inlåningsmarginaler påverkade samtidigt negativt med -23 miljoner kronor.

Provisionsnettot ökade med 31 procent till 452 miljoner kronor (344). Ökningen förklaras främst av att kapitalförvaltningsprovisionerna steg med 31 procent och betalningsprovisionerna netto med 32 procent. Kapitalförvaltningsverksamheten i Heartwood bidrog med 256 miljoner kronor (198) i kapitalförvaltnings- och rådgivningsprovisioner.

Nettoresultat av finansiella transaktioner ökade med 23 procent till 194 miljoner kronor (158) och förklaras av expanderande affärsvolym och ökat antal kunder.

Kostnaderna steg med 26 procent till -2 784 miljoner kronor (-2 201). I lokal valuta ökade kostnaderna med 11 procent och den underliggande kostnadsökningen förklaras helt av den expanderande verksamheten.

Medelantalet anställda ökade med 14 procent till 1 794 medarbetare (1 567).

Kreditförlusterna uppgick till -224 miljoner kronor (-203). Uttryckt i lokal valuta minskade kreditförlusterna och kreditförlustnivån sjönk till 0,13 procent (0,15).

AFFÄRSUTVECKLING

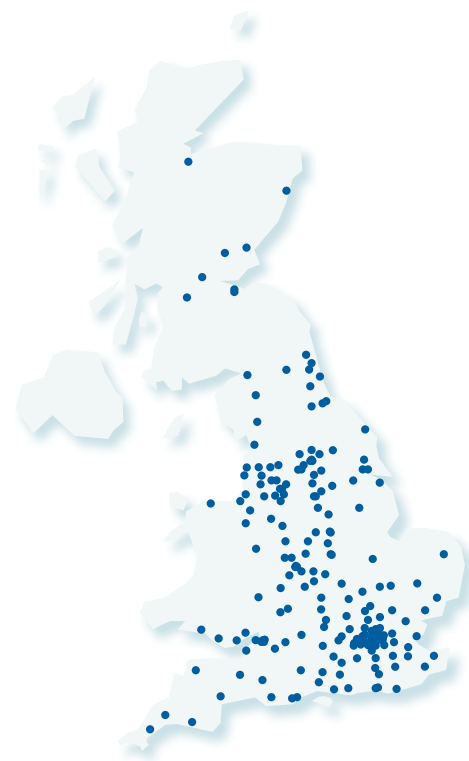
Enligt EPSI:s undersökning av kundnöjdhet hade Handelsbanken, för sjunde året i rad, de nöjdaste privat- och företagskunderna bland bankerna i Storbritannien. Privatkunderna gav Handelsbanken värdet 83,6, vilket ska jämföras med branschsnittet på 73,0. Företagskunderna gav banken värdet 80,7, att jämföras med branschsnittet på 72,7.

Affärsvolymerna fortsatte att öka, framförallt avseende inlåningen från hushåll. Medelvolymen inlåning från hushåll ökade 2015 med 39 procent jämfört med föregående år, medan utlåningen till hushåll ökade med 19 procent. Totalt ökade medelvolymen utlåning med 13 procent till 14,8 miljarder brittiska pund samtidigt som inlåningen växte med 13 procent till 8,3 miljarder brittiska pund. Relationen utlåning/inlåning uppgick under fjärde kvartalet till 178 procent, att jämföras med 181 procent vid motsvarande kvartal 2014.

Det förvaltade kapitalet i Heartwood har sedan förvärvet i maj 2013 ökat från 1,5 miljarder brittiska pund till 2,5 miljarder brittiska pund.

Under fjärde kvartalet öppnades två nya kontor och därmed uppgick antalet öppnade kontor i Storbritannien till 197. Därutöver har kontorschefer rekryterats för ytterligare nio kontors-etableringar.

Den 1 januari 2015 öppnade banken en femte regionbank i Storbritannien med säte i Leeds.

Handelsbanken Danmark

Handelsbanken Danmark består av kontorsrörelsen i Danmark som är organiserad i en regionbank samt av Handelsbanken Finans och Stadshypoteks verksamheter i Danmark. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 57 kontor i hela Danmark. Handelsbanken Finans erbjuder finansbolagstjänster och arbetar genom bankens kontor. Hypoteksverksamheten i Stadshypotek är helt integrerad i kontorsrörelsen.

Resultat per kvartal Handelsbanken Danmark					Totalt 2015	Totalt 2014	Föränd- ring, %
mkr	2015:4	2015:3	2015:2	2015:1			
Räntenetto	418	417	424	419	1 678	1 610	4
Provisionsnetto	102	92	114	128	436	385	13
Nettoresultat av finansiella transaktioner	24	18	22	13	77	116	-34
Övriga intäkter	3	4	5	5	17	21	-19
Summa intäkter	547	531	565	565	2 208	2 132	4
Personalkostnader	-160	-162	-152	-155	-629	-584	8
Övriga administrativa kostnader	-46	-42	-44	-46	-178	-181	-2
Internt köpta och sålda tjänster	-70	-64	-73	-72	-279	-273	2
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-6	-2	-3	-4	-15	-19	-21
Summa kostnader	-282	-270	-272	-277	-1 101	-1 057	4
Resultat före kreditförluster	265	261	293	288	1 107	1 075	3
Kreditförluster, netto	-63	-190	-22	-24	-299	-529	-43
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	5	1	2	0	8	1	
Rörelseresultat	207	72	273	264	816	547	49
Resultatutdelning	19	18	17	18	72	62	16
Rörelseresultat efter resultatutdelning	226	90	290	282	888	609	46
Interna intäkter	-53	-100	-81	-61	-295	-468	37
K/I-tal, %	49,8	49,2	46,7	47,5	48,3	48,2	
Kreditförlustnivå, %	0,31	0,94	0,11	0,12	0,37	0,73	
Tillgångar	94 037	95 510	92 108	88 492	94 037	88 395	6
Skulder	87 818	89 229	85 721	82 541	87 818	82 387	7
Allokerat kapital	6 219	6 281	6 387	5 951	6 219	6 008	4
Räntabilitet på allokerat kapital, %	11,3	4,5	14,1	14,8	11,2	8,5	
Medelantal anställda	630	640	630	625	631	631	0
Antal kontor	57	57	57	57	57	57	0
Affärsvolymer, Danmark							
Medelvolymer, md dkr					2015	2014	Föränd- ring, %
Utlåning till allmänheten					65,6	61,1	7
varav hushåll					36,7	32,8	12
företag					28,9	28,3	2
Inlåning från allmänheten					28,0	23,6	19
varav hushåll					11,1	9,9	12
företag					16,9	13,7	23

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade med 49 procent till 816 miljoner kronor (547), främst till följd av lägre kreditförluster. Resultatet före kreditförluster ökade med 3 procent, eller med 32 miljoner kronor, varav 30 miljoner kronor avsåg valuta-kurseffekter.

Räntenettot steg med 4 procent till 1 678 miljoner kronor (1 610). I lokal valuta ökade räntenettot med 1 procent. Såväl in- som utlåningsmarginalerna minskade medan framförallt utlåningsvolymerna bidrog positivt. Avgifter för den svenska Stabilitetsfonden och insättargarantin samt den danska insättargarantin belastade räntenettot med -56 miljoner kronor (-51).

Provisionsnettot ökade med 13 procent till 436 miljoner kronor (385), främst till följd av fortsatt tillflöde av nya kunder samt högre intäkter särskilt inom kapitalförvaltningsområdet.

Nettoresultatet av finansiella transaktioner minskade till 77 miljoner kronor (116) och förklaras främst av höga intäkter av engångskaraktär under jämförelseperioden.

Kostnaderna ökade med 4 procent till -1 101 miljoner kronor (-1 057). Rensat för valutakurseffekter steg kostnaderna med 1 procent.

Kreditförlusterna minskade till -299 miljoner kronor (-529) och kreditförlustnivån sjönk till 0,37 procent (0,73).

AFFÄRSUTVECKLING

EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet visade att Handelsbanken hade de mest nöjda kunderna av bankerna i Danmark – på såväl privat- som företagssidan. Privatkunderna gav banken värdet 77,7, att jämföras med branschsnittet på 69,8. Av företagskunderna fick Handelsbanken värdet 72,2, att jämföras med branschsnittet på 68,9.

Banken fortsatte att ha ett stabilt inflöde av nya kunder och affärsvolymerna fortsatte att öka. Jämfört med föregående år ökade medelvolumen inlåning med 19 procent till 28,0 miljarder danska kronor (23,6), medan utlåningen ökade med 7 procent till 65,6 miljarder danska kronor (61,1).

Banken hade oförändrat 57 kontor i Danmark.

Handelsbanken Finland

Handelsbanken Finland består av kontorsrörelsen i Finland som är organiserad i en regionbank samt av Handelsbanken Finans och Stadshypoteks verksamheter i Finland. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 46 kontor i hela Finland. Handelsbanken Finans erbjuder finansbolags-tjänster och arbetar genom bankens kontor. Hypoteksverksamheten i Stadshypotek är helt integrerad i kontorsrörelsen.

Resultat per kvartal Handelsbanken Finland					Totalt 2015	Totalt 2014	Föränd- ring, %
mkr	2015:4	2015:3	2015:2	2015:1			
Räntenetto	345	333	341	342	1 361	1 389	-2
Provisionsnetto	93	96	98	100	387	440	-12
Nettoresultat av finansiella transaktioner	12	10	16	22	60	76	-21
Övriga intäkter	7	3	7	6	23	11	109
Summa intäkter	457	442	462	470	1 831	1 916	-4
Personalkostnader	-90	-92	-94	-93	-369	-351	5
Övriga administrativa kostnader	-46	-35	-42	-38	-161	-158	2
Internt köpta och sålda tjänster	-66	-57	-61	-63	-247	-232	6
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-4	-2	-3	-2	-11	-8	38
Summa kostnader	-206	-186	-200	-196	-788	-749	5
Resultat före kreditförluster	251	256	262	274	1 043	1 167	-11
Kreditförluster, netto	-13	-5	-51	-14	-83	-277	-70
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	0	0	-	0	0	
Rörelseresultat	238	251	211	260	960	890	8
Resultatutdelning	32	26	27	25	110	85	29
Rörelseresultat efter resultatutdelning	270	277	238	285	1 070	975	10
Interna intäkter	-72	-103	-93	-99	-367	-429	14
K/I-tal, %	42,1	39,7	40,9	39,6	40,6	37,4	
Kreditförlustnivå, %	0,04	0,02	0,17	0,05	0,07	0,25	
Tillgångar	168 403	172 234	168 941	167 653	168 403	177 009	-5
Skulder	162 217	166 220	162 958	161 658	162 217	170 464	-5
Allokerat kapital	6 186	6 014	5 983	5 995	6 186	6 545	-5
Räntabilitet på allokerat kapital, %	13,6	14,4	12,4	14,8	13,8	12,4	
Medelantal anställda	491	508	502	481	496	494	0
Antal kontor	46	46	46	46	46	46	0

Affärsvolym, Finland							Föränd- ring, %
Medelvolymer, mn euro					2015	2014	
Utlåning till allmänheten					12 566	12 281	2
varav hushåll					3 947	3 843	3
företag					8 619	8 438	2
Inlåning från allmänheten					3 593	4 513	-20
varav hushåll					1 367	1 264	8
företag					2 226	3 249	-31

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet ökade med 8 procent till 960 miljoner kronor (890). Valutakurseffekter ökade rörelseresultatet med 25 miljoner kronor, och uttryckt i lokal valuta ökade rörelseresultatet med 5 procent. Räntabiliteten förbättrades till 13,8 procent (12,4).

Intäkterna minskade med 4 procent. Räntenettet minskade med 2 procent och uppgick till 1 361 miljoner kronor (1 389). I lokal valuta minskade räntenettet med 5 procent, vilket främst förklaras av såväl minskade ut- som inlåningsmarginaler. Avgifter för den svenska Stabilitetsfonden och insättargarantin minskade till -51 miljoner kronor (-52).

Provisionsnettot minskade med 12 procent till 387 miljoner kronor (440) och nettoresultatet av finansiella transaktioner minskade med 21 procent till 60 miljoner kronor (76).

De totala kostnaderna steg med 5 procent till -788 miljoner kronor (-749), vilket till stor del förklaras av valutakursförändringar. I lokal valuta ökade kostnaderna med 2 procent. Medelantalet anställda var i stort oförändrat och uppgick till 496 medarbetare (494).

Kreditförlusterna sjönk till -83 miljoner kronor (-277) och kreditförlustnivån minskade till 0,07 procent (0,25).

AFFÄRSUTVECKLING

Enligt EPSt:s årliga undersökning av kundnöjdhet hade Handelsbanken de nöjdaste företagskunderna och de näst nöjdaste privatkunderna bland bankerna i Finland. Privatkunderna gav banken värdet 81,9, att jämföras med branschsnittet på 75,8. Företagskunderna gav banken värdet 76,4, att jämföras med genomsnittet för branschen på 73,9.

Ett ökat fokus på sparaffären resulterade i fler affärer med såväl nya som befintliga kunder.

Medelvolymen inlåning från hushåll ökade med 8 procent, medan utlåning till hushåll ökade med 3 procent jämfört med motsvarande period föregående år.

Medelvolymen utlåning till företag ökade med 2 procent samtidigt som företagsinlåningen minskade med 31 procent till följd av en minskad inlåning från stora företag.

Banken hade 46 kontor i Finland. Ett stort antal kontor bytte eller anpassade under året sina lokaler i syfte att mer effektivt hantera förändrade kundbeteenden och det ökade fokuset på rådgivning.

Handelsbanken Norge

Handelsbanken Norge består av kontorsrörelsen i Norge som är organiserad i en regionbank samt av Handelsbanken Finans och Stadshypoteks verksamheter i Norge. I Handelsbanken utgår verksamheten från kontoren som har ansvar för bankens samtliga kunder. Regionbanken tillhandahåller ett fullsortiment av banktjänster på 50 kontor i hela Norge. Handelsbanken Finans erbjuder finansbolags-tjänster och arbetar genom bankens kontor. Hypoteksverksamheten i Stadshypotek är helt integrerad i kontorsrörelsen.

Resultat per kvartal Handelsbanken Norge					Totalt 2015	Totalt 2014	Föränd- ring, %
mkr	2015:4	2015:3	2015:2	2015:1			
Räntenetto	788	785	840	835	3 248	3 439	-6
Provisionsnetto	89	103	103	100	395	390	1
Nettoresultat av finansiella transaktioner	22	29	14	29	94	102	-8
Övriga intäkter	14	8	6	3	31	20	55
Summa intäkter	913	925	963	967	3 768	3 951	-5
Personalkostnader	-169	-177	-183	-184	-713	-711	0
Övriga administrativa kostnader	-52	-48	-54	-53	-207	-219	-5
Internt köpta och sålda tjänster	-93	-85	-95	-97	-370	-390	-5
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-3	-3	-4	-3	-13	-11	18
Summa kostnader	-317	-313	-336	-337	-1 303	-1 331	-2
Resultat före kreditförluster	596	612	627	630	2 465	2 620	-6
Kreditförluster, netto	-30	-53	-44	-95	-222	-141	57
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	6	-	-	6	-	
Rörelseresultat	566	565	583	535	2 249	2 479	-9
Resultatutdelning	20	14	15	8	57	66	-14
Rörelseresultat efter resultatutdelning	586	579	598	543	2 306	2 545	-9
Interna intäkter	-643	-702	-742	-718	-2 805	-3 430	18
K/I-tal, %	34,0	33,3	34,4	34,6	34,1	33,1	
Kreditförlustnivå, %	0,06	0,10	0,09	0,19	0,11	0,07	
Tillgångar	211 360	204 860	213 728	212 825	211 360	206 536	2
Skulder	198 394	191 853	200 870	198 924	198 394	193 355	3
Allokerat kapital	12 966	13 007	12 858	13 901	12 966	13 181	-2
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,1	13,9	14,5	12,2	13,6	15,9	
Medelantal anställda	666	691	673	673	676	672	1
Antal kontor	50	51	51	51	50	51	0
Affärsvolymer, Norge							
Medelvolymer, md nkr					2015	2014	Föränd- ring, %
Utlåning till allmänheten					201,8	190,2	6
varav hushåll					81,3	76,3	7
företag					120,5	113,9	6
Inlåning från allmänheten					68,4	62,4	10
varav hushåll					17,3	15,3	13
företag					51,1	47,1	8

50 kontor

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet minskade med 9 procent till 2 249 miljoner kronor (2 479), främst till följd av lägre räntenetto och högre kreditförluster. Försvagningen av den norska kronan påverkade rörelseresultatet negativt med 95 miljoner kronor och uttryckt i lokal valuta minskade resultatet med 6 procent.

Intäkterna minskade med 5 procent och förklaras av att räntenettot sjönk med 6 procent till 3 248 miljoner kronor (3 439). I lokal valuta sjönk intäkterna med 1 procent och räntenettot med 2 procent. En ökad konkurrens bidrog till att utlåningsmarginalerna minskade med 441 miljoner kronor samtidigt som ökade utlåningsvolymerna bidrog till räntenettot med 188 miljoner kronor. Ökade inlåningsvolymerna och inlåningsmarginalerna bidrog positivt med 93 miljoner kronor. Avgifterna för den svenska Stabilitetsfonden och insättargarantin belastade räntenettot med -101 miljoner kronor (-104).

Provisionsnettot ökade marginellt till 395 miljoner kronor (390), framförallt som ett resultat av fortsatt stigande fondförvaltningsprovisioner.

Kostnaderna minskade med 2 procent till -1 303 miljoner kronor (-1 331). Personalkostnaderna var i stort oförändrade liksom medelantal anställda som uppgick till 676 medarbetare (672).

Kreditförlusterna ökade till -222 miljoner kronor (-141) och kreditförlustnivån uppgick till 0,11 procent (0,07).

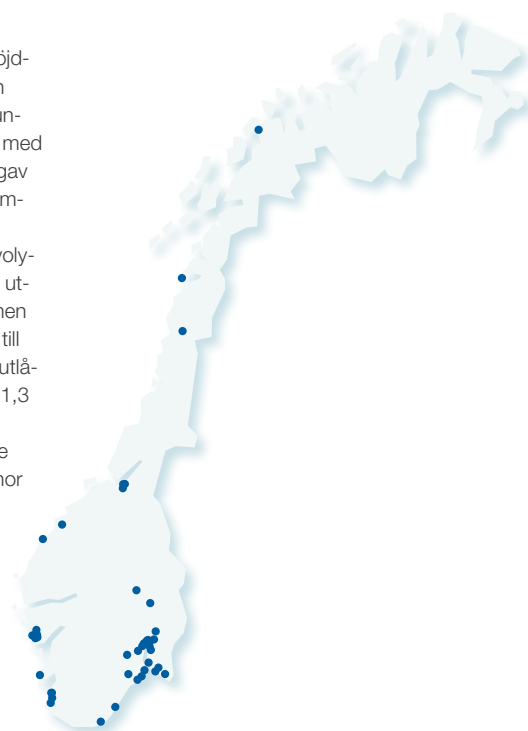
AFFÄRSUTVECKLING

Enligt EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet hade Handelsbanken nöjdare kunder än genomsnittet för bankerna i Norge. Privatkunderna gav banken värdet 75,8, att jämföras med branschsnittet på 71,5. Företagskunderna gav banken värdet 69,7, att jämföras med genomsnittet för branschen på 67,9.

Affärsvolymerna fortsatte att öka. Medelvolymerna inlåning växte med 10 procent, medan utlåningen ökade med 6 procent. Medelvolymerna inlåning från hushåll ökade med 13 procent till 17,3 miljarder norska kronor (15,3), medan utlåningen till hushåll ökade med 7 procent till 81,3 miljarder norska kronor (76,3).

Medelvolymerna inlåning från företag ökade med 8 procent till 51,1 miljarder norska kronor (47,1), medan utlåningen till företag ökade med 6 procent till 120,5 miljarder norska kronor (113,9).

Handelsbanken hade 50 kontor i Norge.

Handelsbanken Nederländerna

Handelsbanken Nederländerna består av kontorsrörelsen i Nederländerna som är organiserad i en regionbank. Regionbanken tillhandahåller banktjänster på 23 kontor i Nederländerna.

Resultat per kvartal Handelsbanken Nederländerna					Totalt 2015	Totalt 2014	Föränd- ring, %
mkr	2015:4	2015:3	2015:2	2015:1			
Räntenetto	88	84	81	75	328	283	16
Provisionsnetto	5	6	5	7	23	26	-12
Nettoresultat av finansiella transaktioner	1	3	1	0	5	7	-29
Övriga intäkter	-	-	-	-	-	-	-
Summa intäkter	94	93	87	82	356	316	13
Personalkostnader	-43	-41	-36	-38	-158	-127	24
Övriga administrativa kostnader	-11	-8	-10	-8	-37	-28	32
Internt köpta och sålda tjänster	-22	-19	-21	-22	-84	-68	24
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-1	-1	-1	0	-3	-1	200
Summa kostnader	-77	-69	-68	-68	-282	-224	26
Resultat före kreditförluster	17	24	19	14	74	92	-20
Kreditförluster, netto	0	1	-3	0	-2	-1	100
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	-	-	-	-	-	-	-
Rörelseresultat	17	25	16	14	72	91	-21
Resultatutdelning	0	0	0	0	0	8	-100
Rörelseresultat efter resultatutdelning	17	25	16	14	72	99	-27
Interna intäkter	-50	-45	-43	-37	-175	-154	-14
K/I-tal, %	81,9	74,2	78,2	82,9	79,2	69,1	
Kreditförlustnivå, %	0,00	-0,02	0,06	0,00	0,01	0,01	
Tillgångar	24 514	29 870	25 455	36 369	24 514	38 651	-37
Skulder	23 663	28 964	24 609	35 476	23 663	37 754	-37
Allokerat kapital	851	906	846	893	851	897	-5
Räntabilitet på allokert kapital, %	6,4	8,5	5,8	4,9	6,4	9,2	
Medelantal anställda	175	162	153	145	159	131	21
Antal kontor	23	23	22	22	23	20	15
Affärsvolym, Nederländerna							Föränd- ring, %
Medelvolym, mn euro					2015	2014	
Utlåning till allmänheten					2 171	1 932	12
varav hushåll					1 022	723	41
företag					1 149	1 209	-5
Inlåning från allmänheten					750	1 065	-30
varav hushåll					47	32	47
företag					703	1 033	-32

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet minskade till 72 miljoner kronor (91) som ett resultat av fortsatta investeringar i uppbyggnaden av verksamheten. Den underliggande verksamheten fortsätter att utvecklas positivt. Intäkterna steg med 13 procent samtidigt som kostnaderna ökade med 26 procent.

Räntenettot steg med 16 procent till 328 miljoner kronor (283). Ökade utlåningsvolymen bidrog positivt med 45 miljoner kronor och ökade utlåningsmarginaler med 20 miljoner kronor. Samtidigt påverkade inlåningsmarginalerna räntenettot negativt med 16 miljoner kronor.

Provisionsnettot minskade marginellt och uppgick till 23 miljoner kronor (26).

Kostnaderna steg med 26 procent till -282 miljoner kronor (-224) till följd av fortsatta investeringar i såväl infrastruktur som i kontorsnätet. Medelantalet anställda ökade med 21 procent till 159 (131).

Kreditförlusterna uppgick till -2 miljoner kronor (-1), vilket motsvarar en kreditförlustnivå på 0,01 procent (0,01).

AFFÄRSUTVECKLING

EPSI:s årliga undersökning av kundnöjdhet visade att Handelsbanken hade de mest nöjda kunderna av bankerna i Nederländerna – på såväl privat- som företagssidan. Privatkunderna gav banken värdet 73,5, att jämföras med branschsnittet på 66,2. Av företagskunderna fick Handelsbanken värdet 72,8, att jämföras med branschsnittet på 57,6.

Medelvolymen inlåning från hushåll ökade med 47 procent till 47 miljoner euro (32), medan utlåningen till hushåll ökade med 41 procent till 1 022 miljoner euro (723). Som en följd av neddragna affärsvolymen mot ett fåtal stora företag minskade medelvolymen inlåning från företag med 32 procent till 703 miljoner euro (1 033) och utlåningen till företag med 5 procent till 1 149 miljoner euro (1 209). Affärsvolymerna mot små och medelstora företag fortsatte att växa.

Under året öppnades tre nya kontor och banken har därmed 23 kontor i Nederländerna.

Handelsbanken Capital Markets

Handelsbanken Capital Markets omfattade under 2015 affärsområdena Markets & Asset Management, Merchant Banking International samt Pension & Trygghet och har medarbetare i 24 länder.

En stor del av intäkterna från Handelsbanken Capital Markets produkter, bland annat kapitalförvaltningsprovisioner och intäkter från valutaväxlingar, bokförs direkt i kontorsrörelsen på kundansvarigt kontor och ingår således inte i resultaträkningen nedan.

Resultat per kvartal							
Handelsbanken Capital Markets							
mkkr	2015:4	2015:3	2015:2	2015:1	Totalt 2015	Totalt 2014	Förändring, %
Räntenetto	209	164	171	190	734	847	-13
Provisionsnetto	774	747	757	747	3 025	3 041	-1
Nettoresultat av finansiella transaktioner	215	250	331	434	1 230	1 537	-20
Riskresultat försäkringar	36	40	55	26	157	165	-5
Övriga intäkter	4	3	2	1	10	17	-41
Summa intäkter	1 238	1 204	1 316	1 398	5 156	5 607	-8
Personalkostnader	-595	-600	-634	-637	-2 466	-2 542	-3
Övriga administrativa kostnader	-229	-198	-216	-217	-860	-859	0
Internt köpta och sålda tjänster	-50	-17	-26	-10	-103	-126	-18
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-24	-18	-18	-19	-79	-79	0
Summa kostnader	-898	-833	-894	-883	-3 508	-3 606	-3
Resultat före kreditförluster	340	371	422	515	1 648	2 001	-18
Kreditförluster, netto	5	-10	4	-3	-4	27	
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	0	0	0	0	0	
Rörelseresultat	345	361	426	512	1 644	2 028	-19
Resultatutdelning	-307	-328	-278	-242	-1 155	-1 186	-3
Rörelseresultat efter resultatutdelning	38	33	148	270	489	842	-42
Interna intäkter	-589	-654	-631	-655	-2 529	-1 858	-36
K/I-tal, %	96,5	95,1	86,1	76,4	87,7	81,6	
Kreditförlustnivå, %	-0,03	0,06	-0,03	0,02	0,01	-0,05	
Tillgångar	293 544	391 394	404 893	477 421	293 544	423 265	-31
Skulder	286 044	384 475	397 695	469 509	286 044	415 817	-31
Allokerat kapital	7 500	6 919	7 198	7 912	7 500	7 448	1
Räntabilitet på allokerat kapital, %	1,6	1,5	6,4	10,7	5,2	8,1	
Medelantal anställda	1 746	1 796	1 772	1 794	1 777	1 885	-6
Affärsvolym, Merchant Banking International							
Medelvolym, mdkr					2015	2014	Förändring, %
Utlåning till allmänheten					47,9	45,5	5
varav hushåll					4,6	4,0	15
företag					43,3	41,5	4
Inlåning från allmänheten					62,1	49,4	26
varav hushåll					3,4	2,7	26
företag					58,7	46,7	26

RESULTATUTVECKLING

Rörelseresultatet minskade med 384 miljoner kronor, eller 19 procent, till 1 644 miljoner kronor (2 028). De totala intäkterna minskade med 8 procent till 5 156 miljoner kronor (5 607) samtidigt som kostnaderna sjönk med 3 procent.

Markets & Asset Management

Rörelseresultatet minskade med 127 miljoner kronor, eller 11 procent, till 1 061 miljoner kronor (1 188). Kostnadsminskningen med 89 miljoner kronor, eller 5 procent, kunde inte fullt ut kompensera för att intäkterna minskade med 216 miljoner kronor, eller 7 procent. Provisionsnettot minskade med 1 procent till 1 648 miljoner kronor (1 670), främst till följd av fortsatt prispress på aktiecourtage. Nettoresultat av finansiella transaktioner minskade med 17 procent till 1 237 miljoner kronor (1 490), främst till följd av sämre marknadsförutsättningar för ränteaffären. Kostnaderna minskade med 5 procent till 1 875 miljoner kronor (1 964), främst som ett resultat av att personalstyrkan minskade med 6 procent till 504 medarbetare (535).

Merchant Banking International

Rörelseresultatet minskade med 172 miljoner kronor, eller 37 procent, till 297 miljoner kronor

(469). Minskningen förklaras främst av ett lägre räntenetto samt av återvinningar i jämförelseperioden. Räntenettet minskade med 18 procent, främst till följd av lägre inlåningsmarginaler. Kreditförlusterna uppgick till -4 miljoner kronor (27), vilket motsvarade en kreditförlustnivå på 0,01 procent (-0,05).

Pension & Trygghet

Rörelseresultatet minskade med 23 procent till 286 miljoner kronor (371). Försäkringsprovisionerna steg till följd av att såväl antalet försäkrade som förvaltat kapital var högre. Intäkterna minskade dock med 6 procent, framförallt på grund av ett ökat latent kapitaltillskott till följd av låga marknadsräntor. Kostnaderna ökade samtidigt med 10 procent, främst till följd av anpassning till Solvens 2-regelverket.

AFFÄRSUTVECKLING

Nettosparandet i Handelsbankens fonder i Sverige uppgick under 2015 till 26,5 miljarder kronor, vilket motsvarar en marknadsandel på 31 procent. Banken var därmed största aktör avseende nysparande på fondmarknaden i Sverige. Totalt i koncernen uppgick nettosparandet i bankens fonder till 31,3 miljarder kronor. Xact var fortsatt största aktör på nordiska börs-handlade fonder.

Fondanalysföretaget Morningstar gav Handelsbankens fonder högst snittbetyg av de svenska bankerna i sin treåriga rating av fonder på den svenska marknaden.

Den totala fondvolymen, inklusive börshandlade fonder, ökade under året med 14 procent till 384 miljarder kronor (337).

Aktiviteten på marknaden för kapitalmarknadsfinansieringar minskade något under perioden. Under året arrangerade banken 107 obligationsemissioner till ett värde av 9,6 miljarder euro.

Medelvolymen utlåning utanför bankens hemmamarknader ökade under året med 5 procent till 47,9 miljarder kronor (45,5). Inlåningen ökade samtidigt med 26 procent till 62,1 miljarder kronor (49,4).

Efterfrågan på bankens pensionslösningar var fortsatt god. Nyförsäljningen i Sverige steg med 45 procent och nettot av försäkringsprovisioner ökade med 8 procent till 631 miljoner kronor (587) jämfört med föregående år.

Förvalt kapital mdkr	2015	2014
Fonder, exkl PPM och fondförsäkring	282	247
PPM	22	18
Fondförsäkring	82	74
varav externa fonder	-2	-2
Summa fonder	384	337
Strukturerade produkter	18	22
Depåförsäkring	19	18
varav i bankens fonder och strukturerade produkter	-7	-6
Traditionell försäkring	9	10
varav i bankens fonder och strukturerade produkter	-1	-1
Diskretionärt och Institutionellt kapital, exkl försäkring ¹	178	182
varav i bankens fonder och strukturerade produkter	-105	-82
Handelsbankens stiftelser	60	61
varav i bankens fonder och strukturerade produkter	-7	-8
Summa förvalt kapital, exkl värdepapper i depå	548	533
Värdepapper i depå, exklusive fonder	308	293

¹ Inklusive Heartwoods hela förvaldade volym, varav Heartwoods egna fonder 19 mdkr.

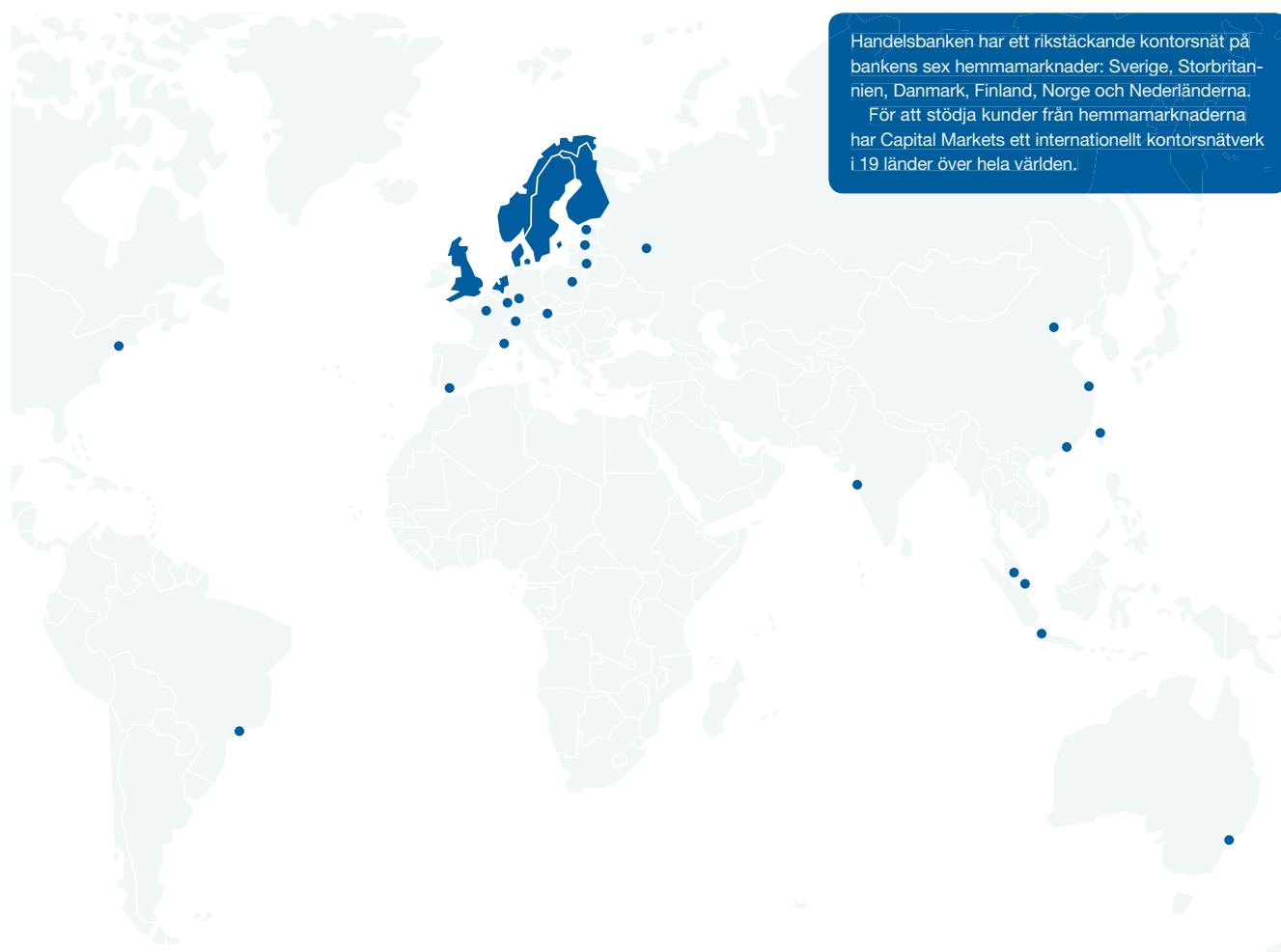
Markets & Asset Management erbjuder ett komplett utbud av produkter och tjänster kopplade till riskhantering, värdepapper, derivat, fonder och analys samt samordnar bankens erbjudande inom sparområdet.

Merchant Banking International omfattade under 2015 verksamhetsområdena debt

capital markets, corporate finance, cash management, trade finance, exportfinansiering samt globala banksamarbeten. Här ingick även Handelsbankens kontor samt representantkontor på 24 orter i 19 länder utanför bankens hemmamarknader.

Pension & Trygghet omfattar dotterbolaget Handelsbanken Liv och erbjuder pensionslösningar och andra trygghetslösningar för privat- och företagskunder.

I segmentet ingår även affärsstödande enheter inom dessa områden.

Resultat per kvartal Markets & Asset Management							
mkr	2015:4	2015:3	2015:2	2015:1	Totalt 2015	Totalt 2014	Föränd- ring, %
Räntenetto	42	4	13	10	69	23	200
Provisionsnetto	421	402	423	402	1 648	1 670	-1
Nettoresultat av finansiella transaktioner	232	277	308	420	1 237	1 490	-17
Övriga intäkter	-6	-3	-5	-4	-18	-31	-42
Summa intäkter	689	680	739	828	2 936	3 152	-7
Personalkostnader	-237	-247	-268	-260	-1 012	-1 069	-5
Övriga kostnader	-235	-200	-229	-199	-863	-895	-4
Summa kostnader	-472	-447	-497	-459	-1 875	-1 964	-5
Resultat före kreditförluster	217	233	242	369	1 061	1 188	-11
Kreditförluster, netto	-	-	-	-	-	-	-
Rörelseresultat	217	233	242	369	1 061	1 188	-11
Rörelseresultat efter resultatutdelning	2	-7	39	188	222	347	-36
Medelantal anställda	501	511	503	502	504	535	-6

Resultat per kvartal Merchant Banking International							
mkr	2015:4	2015:3	2015:2	2015:1	Totalt 2015	Totalt 2014	Föränd- ring, %
Räntenetto	160	155	150	176	641	777	-18
Provisionsnetto	206	207	199	187	799	819	-2
Nettoresultat av finansiella transaktioner	25	17	19	25	86	91	-5
Övriga intäkter	5	4	7	4	20	45	-56
Summa intäkter	396	383	375	392	1 546	1 732	-11
Personalkostnader	-199	-196	-200	-207	-802	-787	2
Övriga kostnader	-125	-102	-101	-115	-443	-503	-12
Summa kostnader	-324	-298	-301	-322	-1 245	-1 290	-3
Resultat före kreditförluster	72	85	74	70	301	442	-32
Kreditförluster, netto	5	-10	4	-3	-4	27	-
Rörelseresultat	77	75	78	67	297	469	-37
Rörelseresultat efter resultatutdelning	44	53	58	49	204	298	-32
Medelantal anställda	573	588	585	601	587	616	-5

Resultat per kvartal Pension & Trygghet							
mkr	2015:4	2015:3	2015:2	2015:1	Totalt 2015	Totalt 2014	Föränd- ring, %
Räntenetto	5	4	6	5	20	53	-62
Provisionsnetto	158	151	148	169	626	587	7
Nettoresultat av finansiella transaktioner	-42	-44	3	-11	-94	-48	-96
Övriga intäkter	36	42	55	26	159	166	-4
Summa intäkter	157	153	212	189	711	758	-6
Personalkostnader	-43	-42	-41	-46	-172	-168	2
Övriga kostnader	-63	-58	-64	-68	-253	-219	16
Summa kostnader	-106	-100	-105	-114	-425	-387	10
Resultat före kreditförluster	51	53	107	75	286	371	-23
Kreditförluster, netto	-	-	-	-	-	-	-
Rörelseresultat	51	53	107	75	286	371	-23
Rörelseresultat efter resultatutdelning	-8	-13	51	33	63	197	-68
Medelantal anställda	172	172	169	168	170	171	-1

Aktien och ägarna

Aktien noterades vid Stockholms Fondbörs 1873, vilket gör Handelsbankens aktie till den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen. Under 2015 noterade aktien nya "all time high" under 14 handelsdagar (26).

Handelsbankens aktie finns i två aktieslag: serie A och serie B. A-aktien är den helt dominerande serien och svarar för drygt 98 procent av samtliga aktier, både vad gäller antal aktier och omsättning. Aktier av serie A har en röst vardera medan en aktie av serie B har en tiondels röst. Aktiekapitalet uppgick till 2 956 miljoner kronor fördelat på 1 907 046 082 aktier. Aktiekapital per aktie uppgår således till 1,55 kronor.

BÖRSHANDEL

Handelsbankens aktie handlas på flera olika marknadsplatser. Störst är omsättningen på Nasdaq Stockholm men sedan ett par år tillbaka handlas aktien även på alternativa handelsplatser som till exempel BATS Chi-X. Under 2015 omsattes i genomsnitt 3,4 miljoner A-aktier i Handelsbanken varje handelsdag på Nasdaq Stockholm. Handelsbankens aktie tillhör gruppen av mest omsatta aktier på Stockholmsbörsen. Aktien noterades vid

Stockholms Fondbörs 1873, vilket gör Handelsbankens aktie till den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen.

UTDELNING

Handelsbankens lönsamhetsmål syftar bland annat till att ge aktieägarna en långsiktigt god värdetillväxt uttryckt i en, över konjunkturcykeln, stigande vinst per aktie. Banken strävar efter att den ordinarie utdelningen ska visa långsiktig och stabil tillväxt som reflekterar värdeskapandet. Utdelningsnivån ska dock inte leda till att myndigheternas kapitalkrav underskrids. Styrelsen föreslår att årsstämman 2016 beslutar om en total utdelning på 6,00 kronor (5,83) per aktie, varav ordinarie utdelning uppgår till 4,50 kronor (4,17). Föregående års utdelningsbelopp har justerats för den aktiesplit som genomfördes under 2015. Det kompletta förslaget till vinstutdelning framgår på sidan 191.

SKAPAT AKTIEÄGARVÄRDE

Handelsbanken är en av få banker i Europa som skapat ett positivt aktieägarvärde under de år som finans- och skuldkrisen pågått. Handelsbanken är den enda av affärsbankerna på Stockholmsbörsen som under denna period inte behövt besina aktieägare om nytt kapital. Under den senaste femårsperioden har Handelsbanken genererat ett positivt aktieägarvärde på 121 miljarder kronor. Börsvärdet har ökat med 81 miljarder kronor samtidigt som banken lämnat 40 miljarder kronor i utdelningar.

KURSUMVECKLING

Under 14 av årets handelsdagar (26) noterade Handelsbankens A-aktie ett nytt "all time high". Årets högsta notering, 142 kronor (justerat för genomförd aktiesplit), noterades den 3 mars. Handelsbankens börsvärde uppgick per den 31 december 2015 till 215 miljarder kronor (233). Den svenska aktiemarknaden sjönk under året

Handelsbankens aktie	2015	2014	2013	2012	2011
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	8,57	7,96	7,51	7,45	6,59
efter utspädning	8,39	7,84	7,42	7,28	6,46
Ordinarie utdelning per aktie, kr	4,50 ¹	4,17	3,83	3,58	3,25
Total utdelning per aktie, kr	6,00 ¹	5,83	5,50	-	-
Utdelningsstillväxt, ordinarie utdelning, %	8 ¹	9	7	10	8
Börskurs A-aktien, 31 december, kr	112,90	122,20	105,33	77,47	60,33
Högsta börskurs under året, kr	142,00	124,27	106,53	83,30	75,33
Lägsta börskurs under året, kr	108,40	101,70	78,10	60,33	49,13
Kursutveckling, %	-8	16	36	28	-16
Totalavkastning, %	-3	21	41	34	-12
Direktavkastning, %	4,0 ¹	3,4	3,6	4,6	5,4
Justerat eget kapital per aktie, kr	65,14	64,13	59,24	54,21	50,90
Börskurs/eget kapital, %	173	191	178	143	119
Genomsnittlig dagsomsättning på Nasdaq OMX (antal aktier)					
Serie A	3 425 715	3 250 808	3 722 265	4 628 283	6 170 367
Serie B	60 342	58 700	51 021	48 333	71 262
P/E-tal	13,2	15,3	14,0	10,4	9,2
Börsvärde, mdkr	215	233	201	147	113
Antal konverterade aktier från konvertibellån 2008, miljoner	0,0	0,0	8,5	26,2	1,8
Antal aktier per 31 december, miljoner	1907,0	1 907,0	1 906,9	1 898,4	1 872,2
Innehav av återköpta egna aktier, miljoner	-	-	-	-	-
Innehav av egna aktier i handelslager, miljoner	-	-	-	-	0,3
Antal utestående aktier per 31 december, miljoner	1907,0	1 907,0	1 906,9	1 898,4	1 871,9
Utspädningseffekt ultimo, miljoner	65,7	64,9	35,9	46,2	79,0
Antal utestående aktier efter utspädning, miljoner	1972,7	1 971,9	1 942,8	1 944,6	1 950,9
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1907,0	1 907,0	1 904,4	1 885,5	1 869,2
efter utspädning	1971,9	1 959,0	1 942,6	1 949,8	1 927,3

¹ Utdelning enligt styrelsens förslag.

En aktiesplit 3:1 genomfördes i maj 2015. Jämförelsesiffrorna i tabellen ovan har justerats för det nya antalet aktier.

med 1 procent, och Stockholmsbörsens bank-index minskade med 4 procent. A-aktien slutade året på stängningskursen 112,90 kronor, vilket var en nedgång med 7,6 procent. Inklusive utdelning uppgick totalavkastningen till -2,8 procent.

AKTIESPLIT 3:1

Efter godkännande av årsstämman, genomfördes i maj 2015 en uppdelning av aktier, en så kallad aktiesplit, i Svenska Handelsbanken AB som innebär att varje befintlig aktie delades upp i tre aktier av motsvarande serie (split 3:1). Första dag för handel efter uppdelningen var den 19 maj 2015.

ÅTERKÖP AV AKTIER

Vid årsstämman i mars 2015 bemyndigades styrelsen att återköpa maximalt 40 miljoner aktier (motsvarande 120 miljoner aktier efter split) fram till årsstämman i mars 2016. Detta mandat utnyttjades inte under 2015.

KONVERTIBLA FÖRLAGSLÅN

Under våren 2011 emitterade banken ett konvertibelt förlagslån på 2,5 miljarder kronor på marknadsmässiga villkor riktat till koncernens anställda. Innehavaren kan konvertera till A-aktier i Handelsbanken från och med den 1 maj 2016 till och med den 30 november 2016. Konvertibeln är fullt utdelningsskyddad, vilket innebär att ordinarie konverteringskurs räknas ned med ett belopp som procentuellt motsvarar den av Handelsbanken lämnade utdelningen på A-aktien. Konverteringskursen uppgår till 71,62 kronor efter omräkning för utdelningar lämnade sedan utgivandet av det konvertibla förlagslånet till och med den utdelning som lämnades våren 2015, och för den uppdelning av aktier (split) som genomfördes i maj 2015. Även banken kan begära konvertering.

Under våren 2014 emitterade banken ytterligare ett konvertibelt förlagslån på 3,2 miljarder kronor på marknadsmässiga villkor riktat till koncernens anställda. Innehavaren kan konvertera till A-aktier i Handelsbanken från och med den 1 maj 2019 till och med den 30 november 2019. Konvertibeln är fullt utdelningsskyddad, vilket innebär att ordinarie konverteringskurs räknas ned med ett belopp som procentuellt motsvarar

den av Handelsbanken lämnade utdelningen på A-aktien. Efter utdelningen som lämnades våren 2015, och den uppdelning av aktier (split) som genomfördes i maj 2015, har konverteringskursen räknats om till 120,96 kronor. Banken kan även i det här fallet begära konvertering.

ÄGARSTRUKTUR

Under de senaste åren har andelen utländskt ägande ökat från 30 procent vid utgången av

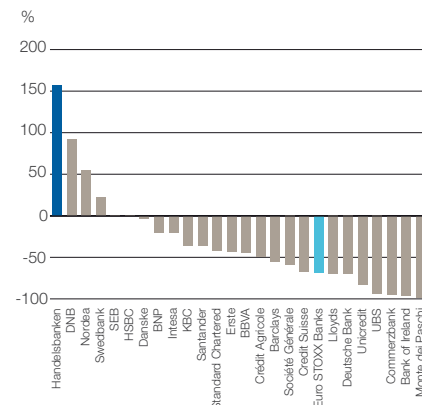
Aktieutdelning de senaste 10 åren

2015 enligt styrelsens förslag. En aktiesplit 3:1 genomfördes i maj 2015. De historiska utdelningarna har justerats för detta.

2008 och uppgick vid årsskiftet till 48 procent (48). Handelsbanken har över 100 000 aktieägare. Nära två tredjedelar av dessa ägde färre än 1001 aktier. De drygt 2 procent av aktieägarna vars innehav översteg 20 001 aktier vardera, ägde tillsammans nära 91 procent av aktiekapitalet. Två aktieägare har en ägarandel som överstiger 10 procent: Stiftelsen Oktogonen och Industrivärden.

Totalavkastning för perioden 30 juni 2007–31 december 2015

Källa: SNL, per 2015-12-31 (utdelningar återinvesterade)

De största svenska aktieägarna per 31 december 2015	Antal aktier	% av kapital	% av röster
Stiftelsen Oktogonen	195 604 716	10,26	10,43
Industrivärden	193 985 037	10,17	10,34
Swedbank Robur Fonder	80 293 642	4,21	4,28
Lundberg-gruppen	52 825 000	2,77	2,82
Alecta	40 469 000	2,12	2,16
AMF Försäkring och fonder	27 239 060	1,43	1,45
Handelsbanken Fonder	24 538 000	1,29	1,31
Didner & Gerge Fonder	13 799 165	0,72	0,74
3:e AP-fonden	12 305 543	0,65	0,66
J. Wallanders & T. Hedelius stiftelse, T. Browaldhs stiftelse	12 300 000	0,64	0,66
4:e AP-fonden	11 679 471	0,61	0,62
SPP Fonder	11 162 194	0,59	0,60
SEB Fonder	10 517 744	0,55	0,56
Folksam	9 016 596	0,47	0,48
Livförsäkringsbolaget Skandia	8 640 088	0,45	0,46

Aktieinnehav per aktieägare 31 december 2015

Antal aktier	Antal aktieägare	Aktieinnehav			
		Antal A-aktier	Antal B-aktier	% av aktiekapitalet	% av röster
1–500 aktier	47 997	6 104 073	2 548 898	0,4	0,3
501–1 000 aktier	17 036	9 781 850	2 926 559	0,7	0,5
1 001–5 000 aktier	29 006	58 133 431	9 729 030	3,6	3,2
5 001–20 000 aktier	9 288	76 959 975	8 632 557	4,5	4,2
20 001– aktier	2 568	1 720 815 424	11 414 285	90,8	91,8
Totalt	105 895	1 871 794 753	35 251 329	100,0	100,0

Aktierna fördelade på aktieslag 31 december 2015

Aktieslag	Antal	% av kapital	% av röster	Snittkurser/ belopp återköpt	Aktiekapital
Serie A	1 871 794 753	98,20	99,80		2 901 252 533
Serie B	35 251 329	1,80	0,20		54 639 560
Totalt	1 907 046 082	100,00	100,00		2 955 892 093

Hållbarhet, medarbetare och miljö

Handelsbankens affärsmöjligheter och framgångar är beroende av det förtroende vi får av kunder, investerare, allmänhet, myndigheter och våra medarbetare. En förutsättning för detta förtroende är att bankens verksamhet präglas av hög etisk standard, ett ansvarsfullt agerande samt att bankens medarbetare uppträder förtroendeskapande. Här följer ett sammandrag av bankens hållbarhetsarbete. Den fullständiga hållbarhetsredovisningen finns på sidorna 195–231 i denna årsredovisning.

HÅLLBARHET

Hållbarhetsfrågor är djupt förankrat i Handelsbankens företagskultur och arbetssätt samt omfattar hela koncernens verksamhet på samtliga marknader där banken är verksam.

Utöver interna styrdokument och riktlinjer är banken också ansluten till de frivilliga FN-initiativen Global Compact och Principles for Responsible Investment (PRI) samt följer OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Dessa initiativ och riktlinjer ligger helt i linje med de värderingar, principer och arbetsmetoder som sedan länge råder inom Handelsbanken.

SÅ ARBETAR VI MED HÅLLBARHET

För Handelsbanken handlar ansvarsfullt företagande om att banken ska agera ansvarsfullt och långsiktigt inom de områden där vi som bank har möjlighet att påverka, direkt eller indirekt, genom vår egen verksamhet. Genom att agera ansvarsfullt bygger vi långsiktiga relationer med våra kunder, medarbetare, ägare/investerare och samhället.

Företag kan påverka sin omgivning både på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt sätt och olika branscher har olika stor påverkan inom de olika ansvarsområdena. Handelsbankens olika intressenter påverkas av hur banken agerar i olika frågor. Under 2015 genomförde Handelsbanken en väsentlighetsanalys som var ett led i arbetet med att definiera bankens mest väsentliga hållbarhetsfrågor. Analysen bekräftar den syn som Handelsbanken haft på hållbarhetsarbetet under många år.

För att tydliggöra utfallet av Handelsbankens mest väsentliga frågor både internt och externt, har vi grupperat dessa i sex olika delområden:

- bankens affärskultur
- bankens kundansvar
- banken i samhället
- banken som arbetsgivare
- banken som investering
- bankens indirekta påverkan.

HANDELSBANKEN I SAMHÄLLET

Handelsbanken är en långsiktigt stabil bank. En bank som, oavsett tillståndet i vår omvärld, finns till hands för våra kunder. Genom att vara en bank med stabila finanser och stabil närvaro

vill Handelsbanken uppfylla rollen som en ansvarsfull samhällsaktör. I den rollen tar Handelsbanken också ansvar genom att agera på ett sådant sätt att så få kunder som möjligt ska drabbas av betalningssvårigheter. Handelsbanken kan därmed fortsätta att vara en bank med stabila finanser som ger ett positivt bidrag till kunder, ägare och samhälle.

”Genom att agera ansvarsfullt bygger vi långsiktiga relationer med våra kunder, medarbetare, ägare och samhället.”

HANDELSBANKEN I DET LOKALA SAMHÄLLET

Handelsbanken är övertygad om behovet av lokal närvaro. Grundidén med vårt sätt att arbeta är att affärsbesluten fattas så nära kunden som möjligt. Därför tillhandahåller Handelsbanken ett rikstäckande kontorsnät i de länder som banken ser som sina hemmamarknader. Vår strikt decentraliserade geografiska organisation, där den lokala kontorschefen ansvarar för alla bankens affärer inom sitt lokala verksamhetsområde, gör att Handelsbanken har en stark förankring i det lokala samhället.

Under de senaste decennierna har många banker kraftigt dragit ned på antalet kontor. Handelsbanken har istället valt att behålla de lokala bankkontoren och därmed fortsätta att fylla en viktig funktion i det lokala samhället. Under 2015 öppnade vi 22 nya kontor på våra hemmamarknader. På totalt 68 platser är Handelsbanken i dag ensam bank på orten.

ANSVARFULL KREDITGIVNING

Handelsbanken har en mycket låg risktolerans. Den låga risktoleransen upprätthåller vi genom

att banken har en stark riskkultur som är uthållig över tiden och som gäller på alla områden i hela koncernen.

Handelsbanken lägger stor vikt vid att bankens kreditgivning är ansvarsfull och att den baseras på en bedömning av kundens återbetalningsförmåga. En svag återbetalningsförmåga får aldrig accepteras med argumentet att kunden är villig att betala en hög ränta. Strävan efter kortsiktiga vinster för banken måste stå tillbaka för vad som kan bedömas vara långsiktigt hållbart.

Handelsbankens kreditpolitik föreskriver att banken ska iakttä god etik vid kreditgivning. Det innebär att banken vid kreditgivning ska verka för att principer för mänskliga rättigheter, grundläggande arbetsvillkor, bekämpande av korruption och miljöhänsyn upprätthålls.

ANSVARFULLA INVESTERINGAR

Handelsbanken arbetar med att integrera hållbarhetsfrågor i de investeringsbeslut som banken tar för kundernas räkning. Som grund för vårt arbetssätt ligger FN:s principer för ansvarsfulla investeringar, PRI, som Handelsbanken undertecknade 2009. Det innebär bland annat att vi åtagit oss att integrera hållbarhetsfrågor i analys och investeringsbeslut samt att engagera oss för större öppenhet kring miljöfrågor, sociala frågor och ägarstyrningsfrågor i de bolag som Handelsbanken Fonder investerar i.

POLICY FÖR ETIK

I Handelsbankens styrdokument för etik formuleras de grundläggande riktlinjerna för varje medarbetares agerande. En självklar regel är att Handelsbanken och bankens medarbetare ska följa de lagar och föreskrifter som reglerar bankens verksamhet.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Handelsbanken ställer sig bakom de principer som kommer till uttryck i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Handelsbanken är också sedan 2009 ansluten till FN:s Global Compact som befäster bankens uttalade stöd för universella mänskliga rättigheter.

MEDARBETARE

Under 2015 hade Handelsbanken 11 819 medarbetare som var verksamma i 25 länder, varav närmare 40 procent var anställda utanför Sverige.

VI REKRYTERAR PERSONER SOM DELAR BANKENS GRUNDLÄGGANDE VÄRDERINGAR

Att arbeta i Handelsbanken handlar främst om relationer med andra människor. När vi rekryterar nya medarbetare söker vi hela tiden efter personer som delar bankens grundläggande värderingar. Vi lägger stor vikt vid att våra medarbetare drivs av att sätta kunden främst, tycker om stort eget ansvar och vill ta egna initiativ.

Handelsbankens koncerngemensamma riktlinjer för anställda bygger på bankens kultur, arbetssätt och grundläggande människosyn.

STÄNDIG UTVECKLING

Handelsbankens styrka bygger på våra medarbetares samlade kompetens. Den viktigaste källan till ökad professionalism är lärandet i det dagliga arbetet där alla medarbetare har ansvar för en ständig utveckling, både sin egen och verksamhetens. Därför är alla medarbetare i banken delaktiga när den egna enhetens verksamhetsplan tas fram. Den ligger till grund för ett planerat utvecklingssamtal, PLUS, som varje medarbetare har med sin närmaste chef minst

en gång per år. Därefter gör medarbetaren en individuell handlingsplan där det framgår vilka mål som ska uppnås och vilka förutsättningar som krävs. Medarbetaren har lönesamtal med sin chef med utgångspunkt från de uppföljningar av handlingsplanen som har genomförts.

Utöver detta genomförde samtliga chefer och medarbetare i banken under året en särskild kompetenskartläggning och som kommer att genomföras varje år. Resultatet dokumenteras och är ett komplement till bankens arbetssätt avseende utvecklingssamtal, handlingsplan och uppföljning.

INTERN ARBETSMARKNAD OCH CHEFSFÖRSÖRJNING

Handelsbankens starka företagskultur och värderingar har en avgörande betydelse för bankens framgång. Våra medarbetare ges möjlighet att under sin anställningstid utvecklas inom olika yrkesroller, arbeta inom skilda verksamhetsområden och även ha möjlighet att arbeta utanför det egna hemlandet. Intern rörlighet bidrar till att både arbetssätt och kultur sprids i alla delar i banken, genom att samlad kompetens och erfarenhet tas med till de nya arbetsuppgifterna. Därmed är intern rekrytering och långvarig anställning viktigt för banken. För att behålla medarbetaren krävs rätt förutsättningar för att utvecklas i arbetet samt att medarbetaren bemöts utifrån den fas i livet som hon eller han befinner sig i. Medarbetare som är trygga och trivs, har lång erfarenhet samt har stora kunskaper från hela banken ger god service och skapar långsiktiga kundrelationer. Detta bidrar väsentligt till att banken har nöjda kunder. Handelsbanken har en fortsatt mycket låg extern personalomsättning i koncernen som under året uppgick till 3,0 procent (3,2).

Chefer i Handelsbanken måste vara starka kulturbärare. Därför rekryteras även de flesta chefer internt. Under 2015 rekryterades 100 procent (100) av alla chefer i Sverige internt. För hela koncernen, inklusive de marknader där banken är relativt nyetablerad, var motsvarande siffra 93 procent (93).

FÖR JÄMSTÄLLDHET OCH MÅNGFALD

Att arbeta med jämställdhet, mångfald och inkluderande kultur är en del av Handelsbankens

grundläggande värderingar och ska vara en självklar och integrerad del av det dagliga arbetet. Det handlar om att ta tillvara på medarbetarnas samlade potential och att bredda rekryteringsbasen för att ännu mer bli en bank vars medarbetare speglar det samhälle som banken verkar i. Mångfald omfattar bland annat individers olika kompetens och arbetslivserfarenhet, olika sätt att tänka och lösa problem.

Initiativ har tagits på flera håll i koncernen för att ytterligare öka kunskapen och medvetenheten om mångfald.

Handelsbankens jämställdhetsmål är att vara ett företag där kvinnor och män har samma möjligheter, förutsättningar och makt att forma banken och sina arbetsliv. I varje land där Handelsbanken är verksam ska banken arbeta fram en jämställdhetsplan som stödjer koncernens jämställdhetsmål. Jämställdhetsplanen ska utgå från Handelsbankens grundläggande värderingar samt ta hänsyn till de lagar och riktlinjer som gäller i landet. Syftet är att skapa en så jämn könsfördelning som möjligt inom olika yrkesroller, arbetsgrupper och enheter i banken. I hela koncernen var 39 procent (37) av cheferna kvinnor. Motsvarande siffra för det totala antalet medarbetare i koncernen var 50 procent (51). Vid årsskiftet var 47 procent (45) av bankens chefer i Sverige kvinnor. Motsvarande siffra för det totala antalet medarbetare i Sverige var 53 procent (54).

Bankens jämställdhetsarbete fortsätter med olika åtgärder för att bli ett ännu mer jämställt Handelsbanken. Utbildningsinsatser genomförs i organisationen för att öka medvetenheten om hur sociala och kulturella normer påverkar attityder och beteenden i vardagen.

I Sverige har banken tillsammans med de fackliga organisationerna under några års tid arbetat för att åtgärda osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. Under 2015 har arbetet med jämställda löner gått ifrån att vara ett projekt till att bli en integrerad del av den ordinarie verksamheten. Banken och de fackliga parterna samarbetar för att befästa resultatet från de senare årens arbete och följer utvecklingen noga av jämställda löner inom banken. Cheferna i banken har mandat och verktyg att kunna korrigera de skillnader som upptäcks och varje år görs en kartläggning av samtliga löner i

Hjulet – samspelet mellan bankens verksamhet och medarbetarens utveckling

banken för att åtgärda de eventuella skillnader som uppstått.

För att bankens starka företagskultur ska fortsätta att utvecklas, behövs en kontinuerlig dialog, och en förutsättning för det är att vi främjar ett bra arbetsklimate. Mot bakgrund av detta är varje form av diskriminering och trakasserier helt oacceptabla, vilket även framgår i bankens koncerngemensamma riktlinjer för anställda.

Fall av diskriminering som gäller våra medarbetare hanteras som regel i verksamheterna genom bankens personalavdelningar, men i de fall där ärendet anmälts till nationell diskrimineringsombudsman eller motsvarande officiell instans, följs detta upp på koncernnivå. Under 2015 rapporterades inga sådana fall.

ARBETSMILJÖ OCH HÅLSA

Handelsbankens övergripande mål med arbetsmiljöarbetet fokuserar på att medarbetarna ska må bra, utvecklas och fungera optimalt. Det är ett långsiktigt mål som innehåller faktorer som tydlig och ärlig kommunikation, rätt kompetens och rätt förutsättningar för att kunna lösa uppgifter och hantera olika situationer i arbetet, att känna stolthet och tilltro samt att känna och få respekt.

Varje chef har ansvar för att regelbundet genomföra arbetsmiljöundersökningar tillsammans med sina medarbetare. Här ingår frågor som fysisk och psykosocial arbetsmiljö, jämställdhet, mångfald och inkluderande kultur. I dialog med medarbetarna identifieras vad som fungerar bra och vad som kan bli bättre. Det resulterar i en arbetsmiljöplan med aktiviteter för att bevara och utveckla en god arbetsmiljö. Planen integreras sedan i enhetens verksamhetsplan och blir på så sätt en naturlig del av verksamhetens utveckling.

För att utvärdera och ständigt förbättra arbetsmiljö- och hälsoarbetet görs regelbundna uppföljningar av arbetsmiljöplanerna. Handelsbanken följer även upp utvecklingen av frisknärvaron – det vill säga det omvända sjukfrånvarotalet samt inrapporterade incidenter.

FACKLIGA RELATIONER

Handelsbankens traditionellt goda fackliga relationer är en värdefull del av kulturen i Handelsbanken. Banken främjar alla medarbetares rätt

att ansluta sig till fackföreningar eller arbetstagarorganisationer. Samtliga medarbetare i Danmark, Finland, Frankrike, Luxemburg, Norge, Sverige och Österrike – det vill säga 80 procent av bankens anställda – omfattas av kollektivavtal. I dessa länder omfattas även de medarbetare som inte är fackligt anslutna av kollektivavtalets villkor.

”Handelsbankens övergripande mål med arbetsmiljöarbetet fokuserar på att medarbetarna ska må bra, utvecklas och fungera optimalt.”

Det förs en ständig dialog mellan fackliga företrädare och chefer om verksamheten, till exempel om förändringar och nyheter som ska lanseras – där värdefulla kunskaper utbyts redan på idéstadiet. Förutom de frågor som hanteras i dialog med de fackliga organisationerna inom respektive land, finns även Handelsbankens European Work Council (EWC) vilket fungerar som ett forum för gemensamma och gränsöverskridande frågor inom Handelsbankenkoncernen. EWC består av representanter från nio länder: Danmark, Finland, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Polen, Storbritannien, Sverige och Tyskland.

OKTOGONEN – BANKENS RESULTATANDELSSYSTEM

En förutsättning för att uppnå bankens finansiella mål om bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna, är att de anställda gör en bättre arbetsinsats än vad som är normalt för branschen i övrigt. Styrelsen

anser därför att det är rimligt att de anställda får del av ett eventuellt merresultat. Sedan 1973 har Handelsbanken varje år utom två, avsatt en del av vinsten till ett resultatandelssystem för de anställda. Medlen förvaltas av Stiftelsen Oktogonen.

Varje anställd får lika stor del av det avsatta beloppet, oavsett befattning och arbetsuppgift. Systemet omfattar samtliga anställda på bankens hemmamarknader. Av koncernens medarbetare omfattas nu 98 procent av Oktogonen.

MILJÖ

HANDELSBANKENS DIREKTA MILJÖPÅVERKAN

En banks direkta miljöpåverkan är förhållandevis begränsad. Handelsbanken strävar hela tiden efter att bankens miljöpåverkan ska vara så liten som möjligt. Den direkta miljöpåverkan kommer framförallt från energiförbrukning, tjänsteresor och transporter samt resursanvändning som till exempel pappersförbrukning. Banken mäter sin miljöpåverkan på samtliga sex hemmamarknader. Dessa marknader representerar mer än 96 procent av bankens totala antal anställda.

Den totala mängden koldioxidutsläpp under 2015 var 13 231 ton vilket är minskning med 15 procent i jämförelse med föregående år. Den totala energiförbrukningen minskade med 4 procent till 106 913 MWh. Andelen förnybar el i Norden är 100 procent och för samtliga hemmamarknader är andelen 87 procent.

HANDELSBANKENS INDIREKTA MILJÖPÅVERKAN

Handelsbanken är ansluten till FN:s Global Compact sedan 2009. Det innebär att vi bland annat åtagit oss att beskriva hur banken arbetar med till exempel miljöfrågor. Utöver bankens egen resursförbrukning gäller det främst den indirekta miljöpåverkan via kreditgivning, kapitalförvaltning och leverantörsavtal.

Bolagsstyrningsrapport

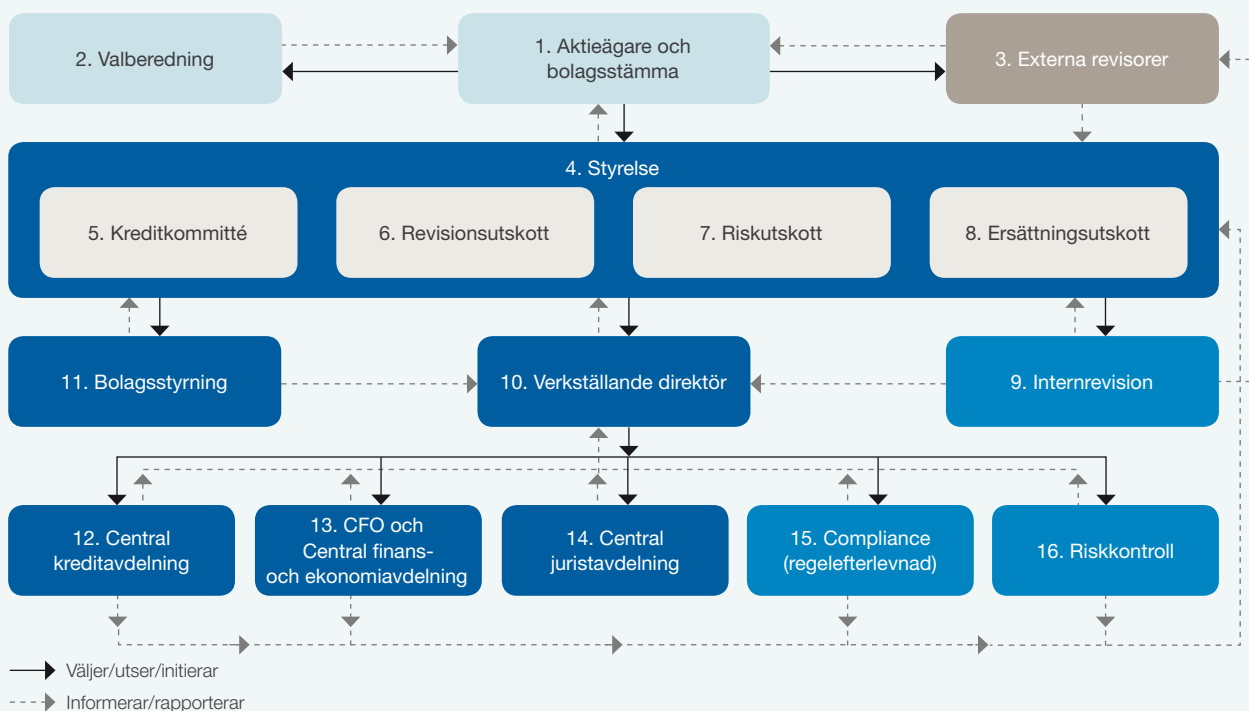
Handelsbanken är ett svenskt publikt aktiebolag vars aktier är noterade på Nasdaq Stockholm. Styrelsen lämnar här 2015 års bolagsstyrningsrapport. Handelsbanken tillämpar Svensk kod för bolagsstyrning.

INNEHÅLL

STRUKTUR FÖR BOLAGSSTYRNING	50	RAMVERK FÖR KONTROLL	56
		Verksamhetens interna kontroll	56
BOLAGSSTYRNING I HANDELSBANKEN	52	Internrevision	56
Bankens kultur och långsiktiga mål	52	Compliance (regelefterlevnad)	56
Tillämpning av Svensk kod för bolagsstyrning	52	Riskkontroll	57
Allmänt om reglering av och tillsyn över banker	52	POLICYDOKUMENT	57
AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA	52	ERSÄTTNINGSPRINCIPER I HANDELSBANKEN	59
Aktieägares rättigheter	52	Grundläggande ersättningsprinciper	59
Aktieägare med större innehav	53	Principer för ersättning till ledande befattningshavare	60
Årsstämman 2015	53	Rörlig ersättning	60
Revisorer	53	STYRELSENS RAPPORT OM INTERN KONTROLL AVSEENDE DEN FINANSIELLA RAPPORTERINGEN	61
VALBEREDNING	53	Kontrollmiljö	61
Rekryterings- och mångfaldsarbete	53	Riskbedömning	61
STYRELSE	54	Kontrollaktiviteter	61
Styrelsens sammansättning	54	Information och kommunikation	61
Styrelseledamöternas oberoende	54	Uppföljning	61
Styrelsearbetets grunder	54	STYRELSE	62
Styrelseordförande	54	SENIOR MANAGEMENT SAMT AUDIT OCH WHISTLEBLOWING FUNCTION	64
Styrelsens arbete 2015	54		
Utskottsarbete	54		
BANKENS LEDNING	55		
Verkställande direktör	55		
Senior Management och ledningsstruktur	55		

Struktur för bolagsstyrning

Bolagsstyrning i Handelsbanken – en översikt

Bilden sammanfattar bolagsstyrningen i Handelsbanken. Aktieägarna beslutar vid bolagsstämman. I vissa frågor bereds aktieägarnas beslut av valberedningen. Aktieägarna utser en styrelse som i sin tur utser en verkställande direktör för att sköta den löpande verksamheten. Styrelsen organiserar inom sig olika utskott och har till sitt förfogande en enhet för bolagsstyrning. Som stöd för styrningen av banken har verkställande direktören Centrala finans- och ekonomiavdelningen, Centrala kreditavdelningen och Centrala juristavdelningen. Inom banken finns också ett antal kontrollfunktioner. Därtill utövar aktieägarna kontroll genom externrevisorerna.

1. AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA

Aktieägares rätt att besluta i bankens angelägenheter utövas på bolagsstämman, som är bankens högsta beslutande organ. Varje år hålls en årsstämma som bland annat utser styrelse, styrelsens ordförande och revisorer. Den kan också besluta om hur valberedning ska utses. Se även sidan 52.

2. VALBEREDNING

Valberedningen är aktieägarnas organ för beredning av förslag till årsstämman på styrelseordförande och övriga ledamöter i styrelsen samt om arvode till ordförande och övriga ledamöter. Valberedningen föreslår även val av revisorer och arvode till dessa. Årsstämman beslutar hur valberedningen ska utses.

3. EXTERNA REVISORER

Revisorer utses av årsstämman för en period som sträcker sig till utgången av nästa årsstämma. Revisorerna är ansvariga inför aktieägarna på stämman. De granskar och lämnar

en revisionsberättelse över bland annat årsredovisningen, inklusive denna bolagsstyrningsrapport och styrelsen och verkställande direktörens förvaltning. Revisorerna rapporterar dessutom muntligen och skriftligen till styrelsens revisionsutskott hur revisionen har bedrivits och hur de bedömer ordningen och den interna kontrollen i banken. Revisorerna lämnar även en sammanfattande redogörelse för revisionen till styrelsen i sin helhet.

4. STYRELSE

Styrelsen ansvarar för bankens organisation och förvaltar bankens angelägenheter för aktieägarnas räkning. Styrelsen ska fortlöpande bedöma bankens ekonomiska situation och se till att banken är organiserad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bankens ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen fastställer policyer och instruktioner för hur detta ska utföras samt fastställer en arbetsordning för styrelsen och en instruktion för verkställande direktören.

Av dessa centrala styrdokument framgår hur ansvar och befogenheter fördelas mellan styrelsen som helhet, utskott, kommittéer, styrelsens ordförande och verkställande direktören. Styrelsen utser verkställande direktören, vice verkställande direktörer och huvudansvarig för internrevision samt fastställer anställningsvillkor för bland annat dessa personer. Styrelsen beslutar även om anställningsvillkoren för de huvudansvariga för compliance och riskkontroll. Ordföranden ansvarar för utvärdering av styrelsens arbete och informerar valberedningen om resultatet av utvärderingen.

5. KREDITKOMMITTÉ

Styrelsens kreditkommitté beslutar i sådana kreditärenden som beloppsmässigt överstiger den beslutandelimit som centralstyrelsen delegerat till annan enhet. Ärenden av särskild betydelse avgörs av styrelsen. Representant från den enhet inom banken som kreditärendet gäller är föredragande i kreditkommittén.

Mer information

Mer om bolagsstyrning i Handelsbanken finns att läsa på handelsbanken.se. Där finns bland annat följande information:

- tidigare års bolagsstyrningsrapporter från och med 2007
- bolagsordning
- information om valberedningen
- protokoll från bolagsstämmor från och med 2008.

6. REVISIONSUTSKOTT

Styrelsens revisionsutskott övervakar den finansiella rapporteringen genom att granska viktiga redovisningsfrågor och andra förhållanden som kan påverka den finansiella rapporteringens kvalitativa innehåll. Utskottet övervakar även effektiviteten i bankens och koncernens interna kontroll, internrevision samt de externa revisorernas opartiskhet och självständighet. Utskottet utvärderar revisionsinsatsen och biträder valberedningen i fråga om val av revisor. Utskottet tar även del av rapporter från bankens interna och externa revisorer.

7. RISKUTSKOTT

Styrelsens riskutskott övervakar riskkontroll och riskhantering i Handelsbankenkoncernen. Utskottet bereder beslut i styrelsen om bland annat bankens riskstrategi och risktolerans samt tar del av rapporter från funktionerna för compliance och riskkontroll.

8. ERSÄTTNINGSPOLICY

Styrelsens ersättningsutskott utvärderar de ledande befattningshavarnas anställningsvillkor mot bakgrund av gällande marknadsvillkor. Bland utskottets uppgifter ingår också bland annat att bereda styrelsens förslag till årsstämman om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare, att följa och utvärdera tillämpningen av dessa riktlinjer liksom att bereda styrelsens beslut om ersättningar och andra anställningsvillkor för de ledande befattningshavarna samt huvudansvariga för compliance, internrevision och riskkontroll. Utskottet gör även en oberoende bedömning av Handelsbankens ersättningspolicy och ersättningssystem.

9. INTERNREVISION

Internrevisionen granskar självständigt och oberoende Handelsbankenkoncernens verksamhet och redovisning. En central uppgift för internrevisionen är att bedöma och verifiera processer för riskhantering, intern kontroll och bolagsstyrning. Chefen för internrevision utses av styrelsen och rapporterar regelbundet muntligen och skriftligen till revisionsutskottet och lämnar även en årlig sammanfattande rapportering till styrelsen i sin helhet.

10. VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

Verkställande direktören utses av styrelsen att leda Handelsbankens löpande verksamhet. För verkställande direktören gäller, förutom

instruktioner från styrelsen, reglerna i aktiebolagslagen och en rad andra författningar om bankens bokföring, medelsförvaltning och kontroll över verksamheten.

11. BOLAGSSTYRNING

Enheten för bolagsstyrning ser till att beslut som fattas på bolagsstämma och i styrelsen samt förändringar i lagstiftning, regelverk och bolagsstyrningskod omsätts till policydokument från styrelsen i syfte att fastställa övergripande ansvar och befogenheter. Detta förmedlas sedan vidare i organisationen, främst genom riktlinjer och instruktioner från verkställande direktören.

12. CENTRAL KREDITAVDELNING

Centrala kreditavdelningen ansvarar för utformningen samt upprätthållandet av bankens kreditpolicy, kreditprocess och för beredning av de större kreditärenden som beslutas av styrelsens kreditkommitté eller styrelsen i sin helhet. Kreditchefen rapporterar till verkställande direktören och är ledamot i styrelsens kreditkommitté. Kreditchefen rapporterar även till styrelsen om kreditförluster och risker i kreditportföljen.

13. CFO OCH CENTRAL FINANS- OCH EKONOMIAVDELNING

Centrala finans- och ekonomiafdelningen svarar för styrsystem, rapportering, bokföring, redovisning och skatt. Avdelningen ansvarar även för koncernens likviditet, finansiering, kapital och för koncernens samlade riskhantering avseende alla andra risker än kreditrisker, compliancerisker och operativa risker utanför avdelningen. För en utförlig beskrivning av denna riskhantering hänvisas till not K2 på sidorna 80–105. CFO rapporterar till verkställande direktören samt rapporterar på verkställande direktörens uppdrag fortlöpande till styrelsens revisionsutskott, riskutskott samt om marknadsrisker, likviditet, upplåning och kapital till styrelsen i sin helhet.

14. CENTRAL JURISTAVDELNING

Centrala juristavdelningen ansvarar för juridiska frågor i koncernen och tillhandahåller juridisk rådgivning till andra enheter. Avdelningen övervakar utvecklingen avseende regler, lagar, standarder och riktlinjer på Handelsbankens hemmamarknader samt organiserar en enhet som hanterar Handelsbankens myndighetskontakter. Centrala juristavdelningen har också

ett ansvar för operativ bolagsstyrning innebärande att avdelningen verkar för att såväl beslut som fattas av verkställande direktören, som förändringar i lagstiftning och myndighetsföreskrifter och -råd avseende intern styrning, riskhantering och kontroll omsätts till interna riktlinjer och instruktioner i syfte att fastställa ansvar och befogenheter i banken.

15. COMPLIANCE (REGELEFTERLEVNADE)

Compliancefunktionens ansvarsområde är att se till att lagar, förordningar och interna regler samt god sed och standard efterlevs inom Handelsbankenkoncernens verksamhet. Funktionen ska vara ett stöd till den affärsdrivande verksamheten och bistå vid utformning av interna regler och implementering av regelverk. Compliancefunktionen ska också identifiera och rapportera risker som avser regelefterlevnad samt kontrollera att interna regler efterlevs. En central uppgift är också att informera berörda enheter om regelverk och de risker som kan uppkomma i verksamheten till följd av bristande regelefterlevnad. Complianceansvariga har utsetts för alla affärsområden, regionbanker och de flesta centrala avdelningar samt för alla länder där banken är verksam. Det funktionella ansvaret för compliancefunktionen bärs av enheten Central compliance. Chefen för Central compliance rapporterar regelbundet till verkställande direktören, riskutskottet, ersättningsutskottet och styrelsen i frågor om regelefterlevnad.

16. RISKKONTROLL

Riskkontrollen identifierar, mäter och analyserar koncernens risker. Den centralt placerade riskkontrollen ansvarar för att kontrollera och rapportera koncernens alla väsentliga risker på aggregerad nivå. Ansvaret omfattar kredit-, motparts- och marknadsrisker (ränte-, valutakurs-, aktiekurs- och råvaruprisrisker), operativa risker, likviditetsrisker, försäkringsrisker och risker förenade med koncernens ersättningssystem. Riskkontrollen rapporterar löpande till verkställande direktören och regelbundet till riskutskottet, ersättningsutskottet och styrelsen. Chefen för Central riskkontroll lämnar även fortlöpande information till CFO. Riskkontrollen är direkt underställd verkställande direktören och agerar självständigt och oberoende av den kontrollerade verksamheten.

BOLAGSSTYRNING I HANDELSBANKEN

Bolagsstyrning handlar om hur rättigheter och skyldigheter fördelas mellan bankens organ i enlighet med gällande lagar och regler. Bolagsstyrning innefattar också systemen för beslutsfattande och den struktur genom vilken aktieägarna direkt eller indirekt styr banken. Handelsbankens aktieägare utövar bolagsstyrning främst genom att de väljer styrelse och styrelsen utser verkställande direktör.

Grundläggande för bolagsstyrning i Handelsbanken är dels de dokument som antas av styrelsen, till exempel styrelsens arbetsordning, instruktioner till verkställande direktören och chefen för Centrala revisionsavdelningen samt kreditinstruktionen jämte policydokument för bankens verksamhet (se även sidorna 57–59), dels de instruktioner och riktlinjer som utfärdas av verkställande direktören. Dessa dokument revideras varje år men kan vid behov justeras oftere.

Grunden för fungerande bolagsstyrning är dock inte enbart formella dokument utan också bankens företagskultur, företagsmål, arbetssätt och ersättningssystem. Bankens arbete med hållbarhetsfrågor utgör också en del av bolagsstyrningen genom att vara en integrerad del av chefsansvaret på alla nivåer i organisationen.

En central del i styrningen av Handelsbanken är att hantera de risker som uppkommer i verksamheten. Riskhanteringen behandlas utförligt i ett separat riskavsnitt i årsredovisningen, not K2 på sidorna 80–105, i bankens Pelare 3-rapport och mer kortfattat i denna bolagsstyrningsrapport.

Bankens kultur och långsiktiga mål

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna. Det ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna. Målet syftar bland annat till att ge aktieägarna en långsiktigt god värdetillväxt.

Handelsbanken är en fullsortimentsbank med ett decentraliserat arbetssätt, stark lokal förankring genom rikstäckande kontorsnät och långsiktighet i kundrelationerna. Bankens decentraliserade sätt att arbeta innebär i sig en stark tilltro till medarbetarnas vilja och förmåga att ta ansvar. Detta arbetssätt har konsekvent tillämpats under flera årtionden och har lett till bankens mycket starka företagskultur.

Resultatandelssystemet Oktogonen stärker medarbetarnas fokus på lönsamhet och är därigenom ett sätt att stärka en företagskultur präglad av kostnadsmedvetenhet och för-

siktighet. Avsättningar till Oktogonen sker om Handelsbankens lönsamhet är bättre än genomsnittet för jämförbara banker på bankens hemmamarknader.

Handelsbanken har en långsiktig syn på såväl medarbetare som kunder. Bankens önskemål är att rekrytera unga medarbetare för en långvarig anställning i banken genom att erbjuda utvecklingsmöjligheter som gör banken självförsörjande på kompetenta medarbetare och chefer.

Denna långsiktighet gäller även bankens förhållningssätt till sina kunder. Det tar sig bland annat uttryck i ambitionen att alltid ge kunden bästa möjliga råd, utan att snegla på vad som på kort sikt är mest lönsamt för banken. Härigenom bygger banken långvariga relationer med både kunder och medarbetare.

Tillämpning av Svensk kod för bolagsstyrning

Handelsbanken tillämpar Svensk kod för bolagsstyrning utan avvikelser. Koden finns allmänt tillgänglig på Kollegiets för svensk bolagsstyrning hemsida.

Enligt koden ska information lämnas om verkställande direktörens egna eller närståendes väsentliga aktieinnehav eller andra delägarskap i bolag som banken har betydande affärsförbindelser med. Några sådana föreligger inte.

Allmänt om reglering av och tillsyn över banker

Svenska bankers verksamhet regleras i lag och bankverksamhet får enbart bedrivas efter tillstånd från den svenska Finansinspektionen.

Regelverket för bankrörelse är mycket omfattande och beskrivs inte närmare i denna rapport. En förteckning av de mest centrala reglerna återfinns på Finansinspektionens hemsida. Handelsbankens huvudprincip är att för verksamhet utanför Sverige tillämpa såväl det svenska regelverket som värdlandets regler om de är strängare eller kräver avvikelser från svenska regler.

Finansinspektionen utövar en omfattande tillsyn över bankens verksamhet i Sverige och i alla länder där banken bedriver verksamhet i filial, det vill säga när den utländska verksamheten utgör en del av den svenska juridiska personen Svenska Handelsbanken AB. Tillsynsmyndigheter i andra länder bedriver en begränsad tillsyn över filialernas verksamhet men har full tillsyn över bankens dotterbolag utanför Sverige. Tillsynsinsatserna samordnas i ett tillsynskollegium för Handelsbanken under den svenska Finansinspektionens ledning.

Den svenska tillsynen bygger förutom på lagar och förordningar även på föreskrifter och allmänna råd från Finansinspektionen. Finansinspektionen kräver en omfattande rapportering av bland annat bankens organisation, beslutsstruktur, interna kontroll, villkor för bankens kunder och information till privatkunder.

I Finansinspektionens arbete ingår också att systematiskt besöka olika delar av banken. Syftet är att följa upp hur banken i praktiken lever upp till villkor i lämnade tillstånd och de detaljerade regelverken i övrigt.

AKTIEÄGARE OCH BOLAGSSTÄMMA

Aktieägars rättigheter

Handelsbanken hade vid utgången av 2015 fler än 105 000 aktieägare. De har rätt att besluta i bolagets angelägenheter på ordinarie bolagsstämma (årsstämma) eller extra bolagsstämma. I Handelsbanken finns aktier i två serier, A och B. Serie A är den helt dominerande serien och svarade vid utgången av 2015 för drygt 98 procent av alla utestående aktier. Aktie av serie A har en röst och aktie av serie B har en tiondels röst. Handelsbankens bolagsordning anger att ingen aktieägare vid bolagsstämma får rösta för mer än tio procent av det totala antalet röster i banken.

För att en aktieägare ska kunna få ett ärende behandlat vid årsstämman måste hon eller han komma in med en skriftlig begäran till styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman. När sådan begäran ska vara styrelsen tillhanda framgår före stämman på bankens webbplats.

På årsstämman fattar bankens aktieägare en rad beslut av stor vikt för bankens styrning. Aktieägarna fattar bland annat beslut om:

- fastställande av resultat- och balansräkning
- vinstdisposition
- ansvarsfrihet för styrelsen och verkställande direktören avseende det gångna verksamhetsåret
- hur många och vilka som ska sitta i bankens styrelse och vilka som ska vara bankens revisorer
- arvoden till styrelseledamöter och revisorer
- riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare.

Därutöver fattar aktieägarna på en bolagsstämma beslut om eventuell ändring av bankens bolagsordning. Bolagsordningen är det grundläggande styrdokumentet för banken i vilket bland annat framgår vilken verksamhet banken ska bedriva, gränser för aktiekapitalets storlek, aktieägarnas rätt att delta på bolagsstämma

och vilka ärenden som ska förekomma på årsstämman. Bolagsordningen anger även att antalet styrelseledamöter ska vara lägst åtta och högst 15. De väljs för ett år i taget. Handelsbankens bolagsordning innehåller inga bestämmelser rörande tillsättande och entledigande av styrelseledamöter eller om ändring av bolagsordningen.

Information inför bankens bolagsstämmor publiceras på handelsbanken.se/bolagsstamma. Där finns också protokoll från tidigare bolagsstämmor.

Protokollen översätts till engelska och finns tillgängliga på handelsbanken.se/ireng.

Aktieägare med större innehav

Två aktieägare hade vid utgången av 2015 mer än tio procent av rösterna: Stiftelsen Oktogonen med 10,4 procent och AB Industrivärden med 10,3 procent. Utförliga uppgifter om bankens största svenska aktieägare finns på sidan 45.

Årsstämman 2015

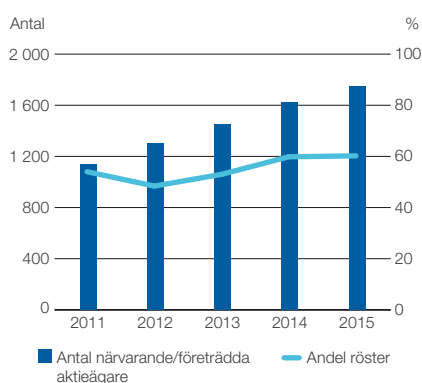
Årsstämman ägde rum den 25 mars 2015.

1 745 aktieägare var företrädare på stämman. De representerade 59 procent av alla röster i banken. Vid stämman var nio av styrelsens tio ledamöter närvarande. Vidare deltog valberedningens ordförande Anders Nyberg och från de stämموالدا revisionsbolagen, huvudansvarig revisor Erik Åström från Ernst & Young AB. Ordförande vid stämman var advokat Sven Unger.

På stämman fattade aktieägarna beslut om bland annat följande:

- Utdelning med 17,50 kronor per aktie, varav 12,50 i ordinarie utdelning.
- Bemyndigande för styrelsen att besluta om förvärv av högst 40 miljoner aktier i banken samt avyttring av aktier.
- Styrelsen ska bestå av tio ledamöter.

Närvaro på årsstämman 2011–2015

- Omval av åtta styrelseledamöter och nyval av två styrelseledamöter, Lise Kaae och Frank Vang-Jensen, för tiden till nästa årsstämma.
- Val av Pär Boman till ordförande i styrelsen.
- Arvoden ska utgå till styrelsens ledamöter med: 3 150 000 kronor till styrelsens ordförande, med 900 000 kronor till vice ordföranden och till övriga ledamöter med 640 000 kronor samt ersättning för utskottsarbete.
- Uppdelning av aktier (split) och därav föranledd bolagsordningsändring.

Vidare beslutade aktieägarna på stämman att fastställa de riktlinjer för ersättning och andra anställningsvillkor för ledande befattningshavare som styrelsen föreslagit, nämligen följande:

- De samlade totala ersättningarna ska vara marknadsmässiga.
- Ersättning ges endast i form av fast lön, avsättning till pension och sedvanliga löneförmåner.
- Banken kan, efter särskilt beslut av styrelsen, tillhandahålla tjänstebostad.
- Rörliga ersättningsformer som bonus eller tantiem förekommer inte.
- De ledande befattningshavarna omfattas, på samma villkor som alla medarbetare i banken, av resultatandelssystemet Oktogonen.
- Pensionsåldern är normalt 65 år. Pensionsförmåner är förmånsbaserade, premiebaserade eller en kombination därav.
- Uppsägningstiden är från befattningshavarens sida sex månader och från Handelsbankens sida högst tolv månader. Om banken säger upp avtalet senare än fem år efter inträde i gruppen ledande befattningshavare utgör uppsägningstiden högst 24 månader. Härutöver utgår ingen avgångsersättning.
- Styrelsen ska ha rätt att undantagsvis frånga de fastställda riktlinjerna om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det.

Riktlinjerna påverkar inte sådan ersättning till ledande befattningshavare som bestämts tidigare. Riktlinjerna tillämpas på verkställande direktören, vice verkställande direktörer, övriga Executive Directors och sådana styrelseledamöter i Handelsbanken som också är anställda i banken.

Revisorer

Anders Bäckström är huvudansvarig revisor för KPMG AB i Handelsbanken och ordförande i revisorskollegiet. Bäckström har varit auktoriserad revisor sedan 1996. Han är även revisor i Brummer & Partners, Folksam, Hoist Finance och Investment AB Öresund. Bäckström är född 1966.

Jesper Nilsson har varit auktoriserad revisor sedan 2007 och är huvudansvarig revisor för Ernst & Young AB i Handelsbanken. Härutöver är Nilsson revisor i bland annat Creades och Alecta. Nilsson är född 1964.

VALBEREDNING

På årsstämman 2010 beslöt aktieägarna att fastställa en instruktion för hur valberedningen ska utses. Enligt beslutet ska instruktionen gälla till dess den ändras av en senare årsstämma. Av instruktionen framgår bland annat att valberedningen ska bestå av fem ledamöter: styrelsens ordförande och en representant för var och en av de fyra största ägarna i banken per den 31 augusti året före det år årsstämma hålls.

I valberedningen ska det dock inte ingå någon representant för företag som utgör en betydande konkurrent inom något av bankens huvudområden. Det är styrelseordförandens uppgift att kontakta de största ägarna för att dessa ska utse varsin representant att jämte ordföranden utgöra valberedning. 2016 års valberedning utgörs av:

Representant	Ägare	Röstandel i % per 31 aug 2015
Helena Stjernholm, ordförande	Industrivärden	10,34
Jan-Erik Höög	Stiftelsen Oktogonen	10,35
Mats Guldbrand	Ägargruppen Lundberg	2,49
Bo Selling	Alecta	2,16
Pär Boman, styrelseordförande		

Uppgifter om valberedningens sammansättning har funnits tillgängliga på bankens webbplats sedan den 9 september 2015.

Valberedningens uppgift är att inför årsstämman den 16 mars 2016 ta del av styrelsens utvärdering av sitt arbete. Därutöver ska valberedningen lämna förslag på val av ordförande under årsstämman, förslag på ordförande och övriga ledamöter i styrelsen, styrelsearvode till ordföranden och övriga ledamöter samt ersättning för utskottsarbete samt val av och arvode till revisorer.

Rekryterings- och mångfaldsarbete

Valberedningen beaktar i sitt arbete frågor om mångfald, inklusive könsfördelning, i styrelsen. Handelsbankens styrelse har antagit en policy för främjande av mångfald i styrelsen. Policy stadgar att för att främja oberoende åsikter och ett kritiskt ifrågasättande är det eftersträvarvärt att styrelsen präglas av en tillräcklig mång-

fald vad gäller ålder, kön, geografiskt ursprung samt utbildnings- och yrkesbakgrund. Andelen kvinnor i bankens styrelse uppgår till 33 procent och andelen ledamöter av annan nationalitet än där Handelsbanken har sitt säte, uppgår till 56 procent. Till grund för sitt förslag till årsstämman lägger valberedningen även den utvärdering av styrelsen som styrelsens ordförande ombesörjer.

STYRELSE

Sedan aktieägarna på årsstämman 2015 utsett Pär Boman till styrelsens ordförande, utsågs Fredrik Lundberg till vice ordförande på det konstituerande styrelsesammanträdet i anslutning till årsstämman. Styrelsen utsåg samtidigt ledamöter i kreditkommittén, revisionsutskottet, riskutskottet och ersättningsutskottet. Uppgifter om styrelsen lämnas på sidorna 62–63.

Styrelsens sammansättning

Styrelsen består av nio ledamöter efter att Anders Nyrén valt att lämna sitt styrelseuppdrag i april 2015. Vid styrelseval föreslår valberedningen ledamöterna. I valberedningen ingår Stiftelsen Oktogonen som också föreslår två av ledamöterna i valberedningens förslag.

Styrelsens ledamöter har en bred och omfattande erfarenhet från näringslivet och flera av ledamöterna är eller har varit verkställande direktörer i större företag och flertalet upprätthåller andra uppdrag som ledamöter i styrelser för större företag. Se även sidorna 62–63. Flera ledamöter har arbetat i bankens styrelse under lång tid och är väl förtrogna med bankens verksamheter. Valberedningens förslag, inklusive de motiv valberedningen lämnat, från tidigare årsstämmor finns tillgängliga på handelsbanken.se/bolagsstamma.

Styrelseledamöternas oberoende

Svensk kod för bolagsstyrning innehåller bestämmelser om att majoriteten av de bolagsstämموالدا ledamöterna ska vara oberoende i förhållande till banken och bankledningen samt att minst två av de oberoende ledamöterna ska vara oberoende även i förhållande till aktieägare som kontrollerar tio procent eller mer av aktier eller röster i banken. Styrelsens sammansättning uppfyller kraven på oberoende enligt koden. Se även sidan 52.

Styrelsearbetets grunder

De grundläggande bestämmelserna om uppgiftsfördelningen mellan styrelse, styrelsens utskott, ordförande, verkställande direktör och internrevision kommer till uttryck i styrelsens

arbetsordning samt i styrelsens instruktioner till verkställande direktören och till chefen för Centrala revisionsavdelningen.

Styrelseordförande

Av styrelsens arbetsordning framgår bland annat att ordföranden ska se till att styrelsens arbete bedrivs effektivt och att styrelsen fullgör sina skyldigheter. I detta ligger att organisera och leda styrelsens arbete samt skapa bästa möjliga förutsättningar för dess arbete. Dessutom ska ordföranden se till att styrelsens ledamöter löpande uppdaterar och fördjupar sina kunskaper om bankens verksamhet och att nya ledamöter får lämplig introduktion och utbildning. Ordföranden ska stå till förfogande som rådgivare och diskussionspartner till verkställande direktören, men också bereda styrelsens utvärdering av dennes arbete.

Till ordförandens uppgifter hör också att vara ordförande i kreditkommittén, ersättningsutskottet och riskutskottet samt att vara ledamot i revisionsutskottet. Därutöver är det ordförandens uppgift att se till att styrelsens arbete utvärderas varje år. Styrelseutvärderingen har 2015 skett genom samtal med varje ledamot. Samtalen baseras på en lista över relevanta områden att bedöma. Ordföranden har informerat styrelsen om utfallet av utvärderingen och har lett en diskussion i styrelsen om detsamma. Han har även informerat valberedningen om styrelseutvärderingen.

Ordföranden ansvarar för kontakterna med de större ägarna i ägarfrågor och har som ordförande i bankens pensionsstiftelse, pensionskassa samt personalstiftelse även ett övergripande ansvar för de ägarfrågor som är förknippade med aktieinnehaven i dessa.

I styrelsen förekommer i övrigt ingen annan arbetsfördelning än vad som följer av arbetet i styrelsens utskott.

Styrelsens arbete 2015

Styrelsen har under året haft tio sammanträden inklusive ett längre strategimöte och därtill har styrelsen fattat ett protokollfört beslut.

Bilden på sidan 55 visar en översikt av styrelsens arbete 2015 som avser återkommande större ärenden. Därutöver rapporteras vad som förekommit på utskottens sammanträden på det styrelsesammanträde som följer närmast efter respektive utskottssammanträde.

Utskottsarbete

Kreditkommittén

Kreditkommittén hade sju ledamöter, styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordfö-

rande i kommittén), vice ordföranden (Fredrik Lundberg), ordföranden i revisionsutskottet (Bente Rathe), verkställande direktören (Frank Vang-Jensen), chefen för Centrala kreditavdelningen (Per Beckman), samt två av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Tommy Bylund och Ole Johansson).

Kreditkommittén sammanträder i regel en gång i månaden för beslut i kreditärenden över viss limitnivå och som inte på grund av ärendets betydelse eller lagkrav ska avgöras av styrelsen i sin helhet. I sådana fall bereder kreditkommittén ärendena. Regionbankscheferna och chefen för Merchant Banking International har under 2015 föredragit ärenden från de egna enheterna och deltagit som åhörare till övriga ärenden, i syfte att ge dem en god bild av styrelsens syn på risk. Kreditärenden som beslutas av styrelsen i sin helhet föredras av chefen för Centrala kreditavdelningen. Kreditinstruktionen medger att verkställande direktören och chefen för Centrala kreditavdelningen fattar beslut i kreditärende mellan kreditkommitténs sammanträden om dröjsmål med beslut skulle innebära olägenhet för banken eller kredittagaren.

Kreditkommittén har under 2015 haft 13 sammanträden.

Revisionsutskottet

Revisionsutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman) och tre av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Jon Fredrik Baksaas, Ole Johansson och Bente Rathe). De senare är oberoende i förhållande till banken och bankledningen samt i förhållande till större ägare. Ordförande i utskottet är Bente Rathe.

Revisionsutskottets arbetsuppgifter omfattar bland annat följande:

- Övervaka den finansiella rapporteringen och effektiviteten i bankens interna kontroll och internrevision.
- Fastställa en revisionsplan för internrevisions arbete.
- Ha regelbunden kontakt med externrevisorer. Dessa rapporterar till utskottet om viktiga omständigheter som framkommit vid den lagstadgade revisionen, särskilt om brister i den interna kontrollen av den finansiella rapporteringen.
- Beakta rapporter från internrevision.

Utskottet sammanträder främst i samband med kvartals- och årsrapporter. Alla delårsrapporter och bokslutskommunikéer går igenom av revisionsutskottet. Föredragande är verkställande direktören, CFO, chefen för Centrala revisions-

avdelningen samt huvudansvariga från de revisionsbolag årsstämman utsett till revisorer.

Revisionsutskottet har under 2015 haft sex sammanträden.

Riskutskottet

Riskutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordförande i utskottet) och tre av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Jon Fredrik Baksaas, Ole Johansson och Bente Rathe). De senare är oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större ägare.

Riskutskottets arbetsuppgifter omfattar bland annat följande:

- Ta del av rapporter från cheferna för riskkontroll och compliance.
- Bereda styrelsens beslut om fastställande av den interna kapitalutvärderingen.
- Ta del av validering och utvärdering av det interna riskklassificeringssystemet.
- Bereda styrelsens beslut om risktolerans och riskstrategi.
- Ta del av utvärdering av de riskberäkningsmetoder som används för limitering av finansiella risker, beräkning av kapitalkrav för marknadsrisker och beräkning av ekonomiskt kapital.
- Ta del av kvartalsvis föredragning av riskkontrollens rapport.
- Två gånger per år ta del av föredragning av compliancefunktionens halvårs- respektive helårsrapport.

Chefen för den oberoende riskkontrollen, tillika bankens riskchef, och chefen för compliance föredrar själva sina rapporter för riskutskottet. Närvarande vid riskutskottets möten är även bankens verkställande direktör, CFO samt chefen för Centrala kreditavdelningen. Riskutskottet har under året haft fem sammanträden.

Ersättningsutskottet

Ersättningsutskottet bestod av styrelsens ordförande (Pär Boman, som även är ordförande i utskottet) och två av styrelsen utsedda styrelseledamöter (Ole Johansson och Bente Rathe) vilka är oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större ägare.

Bland ersättningsutskottets uppgifter ingår att göra en oberoende bedömning av bankens ersättningspolicy och ersättningssystem. Vidare bereder ersättningsutskottet bland annat ersättningsärenden som ska beslutas av styrelsen och årsstämman. Sedan aktieägarna på årsstämman beslutat om riktlinjer för ersättningsvillkor till ledande befattningshavare, beslutar styrelsen om ersättning till dessa och cheferna för kontrollfunktioner som utgörs av internrevision, oberoende riskkontroll samt compliance. Ersättningsutskottet utvärderar årligen riktlinjerna samt ersättningsstrukturer och ersättningsnivåer i Handelsbanken i enlighet med Svensk kod för bolagsstyrning. Ett uttalande om detta från utskottet publiceras på handelsbanken.se innan årsstämman.

Ersättningsutskottet har under 2015 haft tio sammanträden.

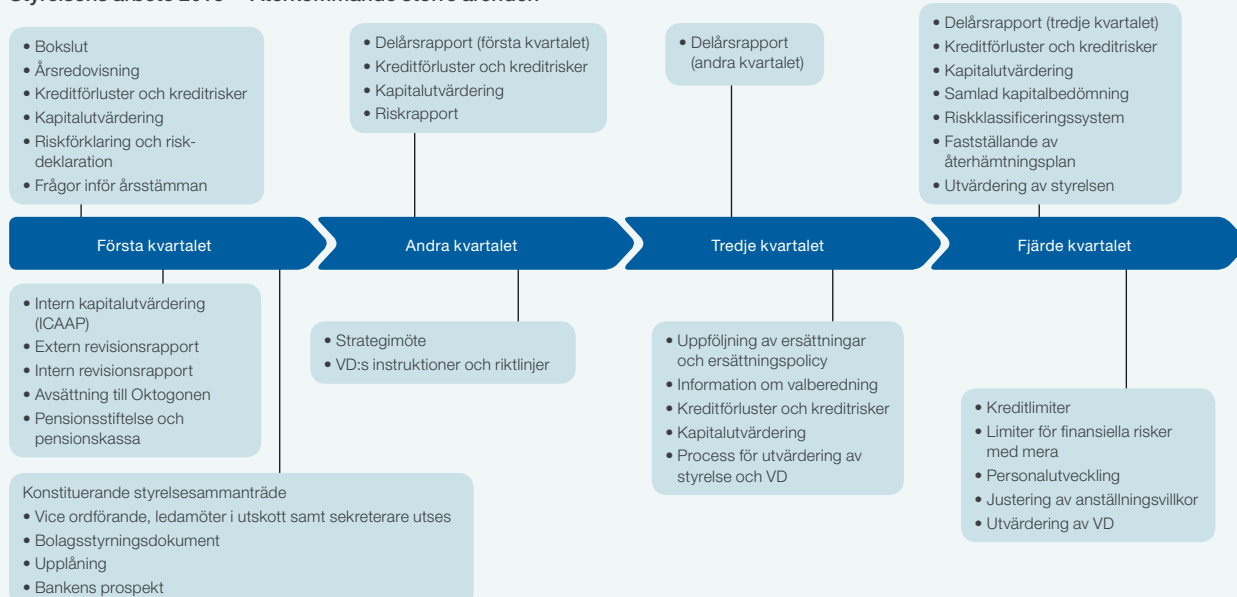
BANKENS LEDNING Verkställande direktör

Frank Vang-Jensen är verkställande direktör sedan mars 2015. Frank Vang-Jensen är född 1967 och har arbetat i Handelsbanken sedan 1998. År 2006 inträdde Frank Vang-Jensen i det som då benämndes koncernledningen som verkställande direktör för Stadshypotek AB. Därefter har Frank Vang-Jensen varit chef för Handelsbanken Danmark och Handelsbanken Sverige. Eget och närståendes innehav av aktier i banken uppgår till 22 000 aktier samt 6 530 aktier indirekt via resultatandelssystemet Oktogonen. Därutöver har Frank Vang-Jensen ett innehav av konvertibler i Handelsbanken, utgivna på marknadsmässiga villkor till bankens anställda 2014. Innehavet i 2014 års konvertibel uppgår till 5,0 miljoner kronor med en konverteringskurs om 120,96 kronor, motsvarande 41 335 aktier.

Senior Management och ledningsstruktur

Handelsbanken arbetar sedan lång tid med en decentraliserad modell, där så gott som alla viktiga affärsbeslut fattas på de lokala bankkontoren, nära kunden. Verksamheten bedrivs i stor utsträckning i moderbolaget men även i dotterbolag.

Styrelsens arbete 2015¹ – Återkommande större ärenden²

¹ Utskottens arbeten är ej redovisade i bilden.

² Vid samtliga sammanträden behandlas utnyttjande av marknadsrisklimiter, likviditet och upplåning.

Kontorsrörelsen är geografiskt organiserad i regionbanker, sex i Sverige, fem i Storbritannien och en i respektive Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. Tillsammans utgör dessa länder bankens hemmamarknader. Varje regionbank leds av en chef. Regionbankerna i Sverige och Storbritannien samordnas under chefen för Sverige respektive chefen för Storbritannien. I Sverigeorganisationen ingår även finansbolsrörelsen som bedrivs inom dotterbolaget Handelsbanken Finans AB.

I Handelsbanken finns fem affärsområden. Tre affärsområden ingår i segmentet Handelsbanken Capital Markets; Pension & Trygghet, Markets & Asset Management och Handelsbanken International (fram till utgången av 2015 benämnt Merchant Banking International). Dessa tre affärsområdens gemensamma funktioner, bland annat operations (back-office), IT-utveckling, ekonomi, personal, kommunikation, riskkontroll och compliance, samordnas under en gemensam chef. Övriga affärsområden är Stadshypotek och Handel & E-tjänster. Varje affärsområde har ett koncernövergripande ansvar för sina produkter och tjänster.

I affärsområdet Pension & Trygghet ingår bankens samlade pensionserbjudande samt dotterbolaget Handelsbanken Liv. I affärsområdet Markets & Asset Management ingår handel med finansiella instrument och kapitalförvaltning med dotterbolaget Handelsbanken Fonder. I affärsområdet Handelsbanken International ingår all internationell verksamhet som banken bedriver utanför hemmamarknaderna. För varje land utanför hemmamarknaderna i vilket Handelsbanken bedriver verksamhet finns en landschef som rapporterar till chefen för Handelsbanken International.

Affärsområdet Stadshypotek utgörs av dotterbolaget Stadshypotek AB i vilket bolån och annan fastighetsfinansiering bedrivs. Handel & E-tjänster utvecklar tjänster för e-handel och traditionell handel under eget varumärke.

Efter årsskiftet har verksamheterna inom segmentet Handelsbanken Capital Markets omorganiserats varvid Merchant Banking International bytt namn till Handelsbanken International. Framöver hanteras de största företagskunderna i Sverige inom Handelsbanken Sverige. Corporate Finance och Debt Capital Markets har samtidigt flyttats till affärsområdet Markets & Asset Management för att uppnå en bättre samordning.

Cheferna för regionbankerna, tillika landschefer i Danmark, Finland, Norge och Nederländerna, och landscheferna inom den internationella verksamheten utanför hemmamarknaderna

samt chefen för Storbritannien, ansvarar gemensamt mot myndigheterna i respektive land för all verksamhet banken och dess dotterbolag bedriver i landet.

I bankens ledning finns Handelsbanken Corporate Committee med huvudsaklig uppgift att koordinera koncerngemensamma frågor och bereda ärenden att beslutas av styrelsen i enlighet med svenska regler. I Corporate Committee ingår förutom verkställande direktören bland annat CFO, CIO och cheferna för riskkontroll, compliance, personal, kreditavdelningen, hållbarhet, chefen för Sverige samt chefen för Storbritannien. Genom att chefen för riskkontroll ingår i Corporate Committee säkerställs riskutvärdering av materiella beslut.

Medlemmar i Corporate Committee, affärsområdeschefer och chefer för regionbankerna, samt cheferna för Handelsbankens hemmamarknader ingår i gruppen Senior Management. I Senior Management ingår även cheferna för bankens centrala avdelningar och staber. Senior Management är samrådsorgan för högre chefer och inte beslutsorgan. Ansvar och befogenheter i Handelsbanken har i stor utsträckning tilldelats enskilda befattningshavare, snarare än grupper och kommittéer. Dock förekommer kollektiva beslut i sådana kreditbeslut som fattas i kreditkommittéer och regionbanksstyrelser. Vid sådana beslut krävs dessutom enighet hos ledamöterna. Ytterligare uppgifter om Senior Management, Executive Directors och Corporate Committee återfinns på sidorna 64–65.

RAMVERK FÖR KONTROLL

Verksamhetens interna kontroll

Ansvar för intern kontroll har delegerats från verkställande direktören till chefer som är direkt underställda verkställande direktören, vilka ansvarar för den interna kontrollen inom sina respektive enheter. Dessa chefer har i sin tur delegerat ansvaret för internkontrollen till chefer som är underställda dem. Ansvaret innebär att det ska finnas ändamålsenliga instruktioner och rutiner för verksamheten och att efterlevnaden av dessa rutiner ska följas upp regelbundet. Ansvaret för den interna kontrollen och regel efterlevnaden är således en integrerad del av chefsansvaret på alla nivåer i banken.

Internrevision

Långt innan externa krav på internrevision infördes har banken haft en från linjeorganisationen fristående internrevisionsfunktion. Organisationen har centralt och regionalt placerade internrevisorer. De regionala internrevisionsavdelningarna ingår i den Centrala revisionsavdelningen

som utgör en sammanhållen internrevisionsfunktion. Revisionsavdelningen består av cirka 100 medarbetare. Chefen för Centrala revisionsavdelningen utses av och rapporterar till styrelsen. Internrevisionsfunktionen är således styrelsens kontrollorgan. Den valda organisationen och den långa traditionen gör att internrevisionen har den auktoritet och den integritet som fordras för att de av årsstämman valda revisorerna ska kunna förlita sig på åtgärder och uppgifter från internrevision.

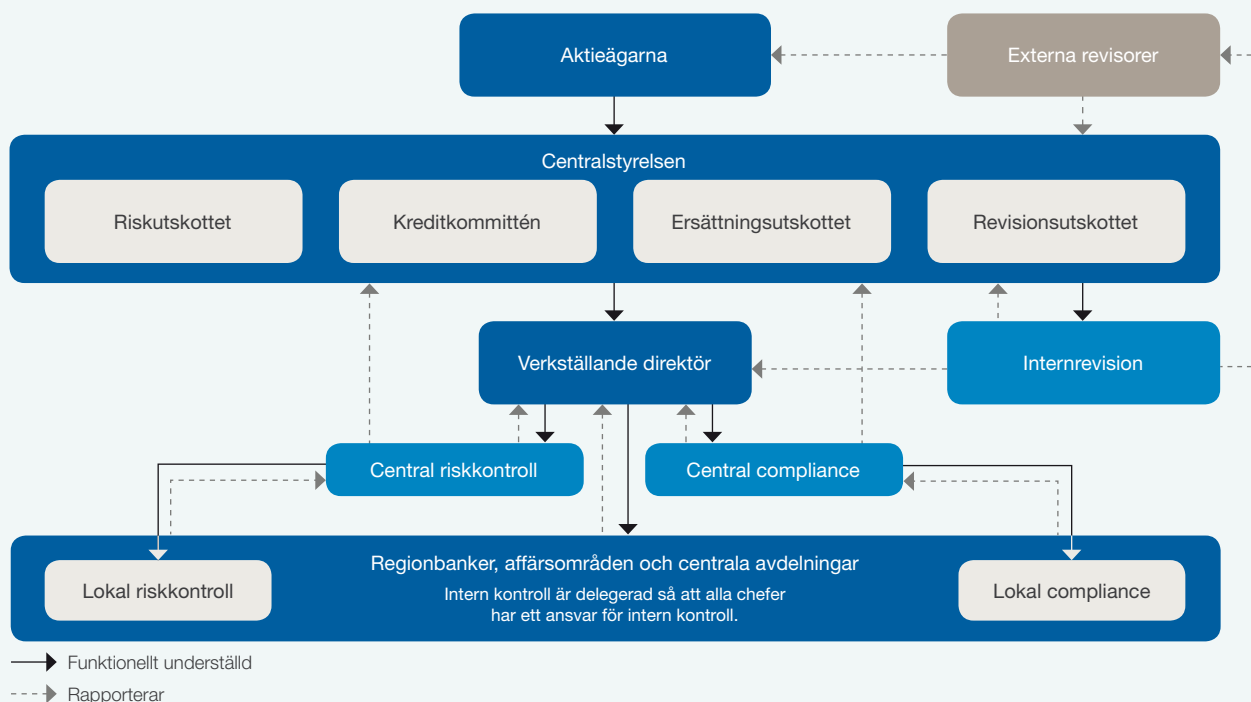
Internrevisionen har i uppdrag att självständigt och oberoende granska Handelsbanken-koncernens verksamhet och redovisning. I granskningen ingår att utvärdera och verifiera bankens processer för riskhantering, intern kontroll och bolagsstyrning. Uppdraget grundas på en av styrelsen fastställd policy och utförs utifrån en riskbaserad metodik i enlighet med internationellt accepterade normer utgivna av IIA (The Institute of Internal Auditors). Planerade revisionsuppgifter dokumenteras varje år i en revisionsplan som på styrelsens vägnar fastställs av styrelsens revisionsutskott. Slutsatsen av internrevisionens granskning, de åtgärder som ska vidtas och statusen avseende dessa, avrapporteras löpande till revisionsutskottet och varje år till styrelsen i sin helhet. Chefen för internrevision är också kontaktperson för Handelsbankens särskilda system för visselblåsare (whistleblowing).

Internrevisionen är regelbundet föremål för oberoende extern kvalitetsutvärdering. Därutöver gör bankens externa revisorer årligen en kvalitetsutvärdering av internrevisionens arbete.

Compliance (regelefterlevnad)

Regelefterlevnad är ett ansvar för alla i koncernen. Inrättandet av compliancefunktioner centralt, för regionbanker, affärsområden och centrala avdelningar samt för varje land där banken är verksam, fritar inte någon medarbetare från ansvaret att följa de externa och interna regler som gäller för verksamheten. Regelverken är emellertid ofta komplicerade och den enskilda medarbetarens erfarenhet kan ibland vara begränsad. Därför är möjligheten till stödande vägledning från compliance väsentlig för att undvika misstag. Compliancefunktionen ska följa upp och aktivt kontrollera att lagar, förordningar och interna regler samt god sed och god standard efterlevs inom Handelsbankenkoncernens verksamhet. I sin stödande roll ska funktionen ge råd och stöd till ansvariga för verksamheten, biträda vid utformningen av interna regler och implementering av regelverk samt informera om nya och ändrade regler för verksamheten.

Kontroll i Handelsbanken

Central compliance är en självständig enhet med det funktionella ansvaret för compliance-frågor i koncernen. Verkställande direktören utser chefen för Central compliance. Chefen för Central compliance rapporterar till verkställande direktören om regelefterlevnaden i koncernen varje kvartal. Två gånger om året rapporterar chefen för Central compliance direkt till styrelsens riskutskott om regelefterlevnaden i koncernen och en gång om året till styrelsen i sin helhet. Dessutom rapporteras väsentliga iakttagelser löpande till verkställande direktören.

Riskkontroll

Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för att riskerna hanteras. Det finns en lokal riskkontroll i varje regionbank och inom de olika affärsområdena, vilka bland annat kontrollerar att riskerna ligger inom limit och är korrekt värderade. Den lokala riskkontrollen gör riskanalyser och kontrollerar att affärer inte utförs på ett sätt som medför oönskade risker. Den lokala riskkontrollen rapporterar till den centrala riskkontrollen och till verksamhetens ledning.

Central riskkontroll identifierar, mäter, analyserar och rapporterar koncernens alla väsentliga risker. Här ingår att övervaka och kontrollera koncernens riskhantering och bedöma ändamålsenligheten och effektiviteten hos Handelsbankens ramverk för riskhantering. Central riskkontroll övervakar också att riskerna och riskhanteringen lever upp till bankens riskstrategi och risktolerans. Den centrala riskkontrollen ansvarar även på ett övergripande plan för att finansiella instrument värderas korrekt. I ansvaret ligger även att tillse att ledningen har tillförlitliga

underlag om riskerna för att agera vid kritiska situationer. Vidare har Central riskkontroll ett funktionellt ansvar för den lokala riskkontrollen.

Chefen för Central riskkontroll rapporterar direkt till verkställande direktören. Information lämnas även löpande till CFO. Chefen för Central riskkontroll rapporterar regelbundet till styrelsens riskutskott och ersättningsutskott samt en gång årligen till styrelsen i sin helhet. Styrelsen hålls kontinuerligt informerad om väsentliga risker i banken. Central riskkontroll har också hand om bankens omfattande riskrapportering till tillsynsmyndigheter.

En mer utförlig beskrivning av bankens riskhantering och kontroll framgår i not K2 på sidorna 80–105 samt i bankens Pelare 3-rapport.

POLICYDOKUMENT

Nedan sammanfattas i korthet de policydokument som styrelsen i Handelsbanken beslutat om och som är ikraft vid utgivningen av denna årsredovisning.

Kreditpolicy

Kredit får endast beviljas om kredittagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra förbindelsen. Krediter ska normalt vara betryggande säkerställda. Banken strävar efter att dess historiskt låga kreditförlustnivå i förhållande till andra banker ska bestå och därmed bidra till bankens lönsamhetsmål samt till att bibehålla en god ställning.

Policy för oberoende riskkontroll

Handelsbanken ska ha en riskkontroll som är oberoende i förhållande till de funktioner som ska kontrolleras. Riskkontroll ska utövas beträffande alla väsentliga risker i Handelsbanken.

Riskkontrollen ska dels kontrollera att alla större risker som banken exponeras för eller kan förväntas komma att exponeras för, identifieras och hanteras av berörda funktioner, dels övervaka och kontrollera företagets riskhantering. Riskkontrollen ska även kontrollera att varje affärsenhet övervakar samtliga för affärsenheten väsentliga risker på ett effektivt sätt. Den centrala riskkontrollfunktionen är underställd verkställande direktören.

Policy för operativa risker

Bankens tolerans för operativa risker är låg. Operativa risker kan exempelvis avse handläggningsfel eller störningar i IT-system. Operativa risker ska hanteras så att koncernens operativa förluster förblir små, både i jämförelse med tidigare inträffade förluster och med andra bankers förluster. Ansvaret för operativa risker är en integrerad del i chefsansvaret i hela koncernen.

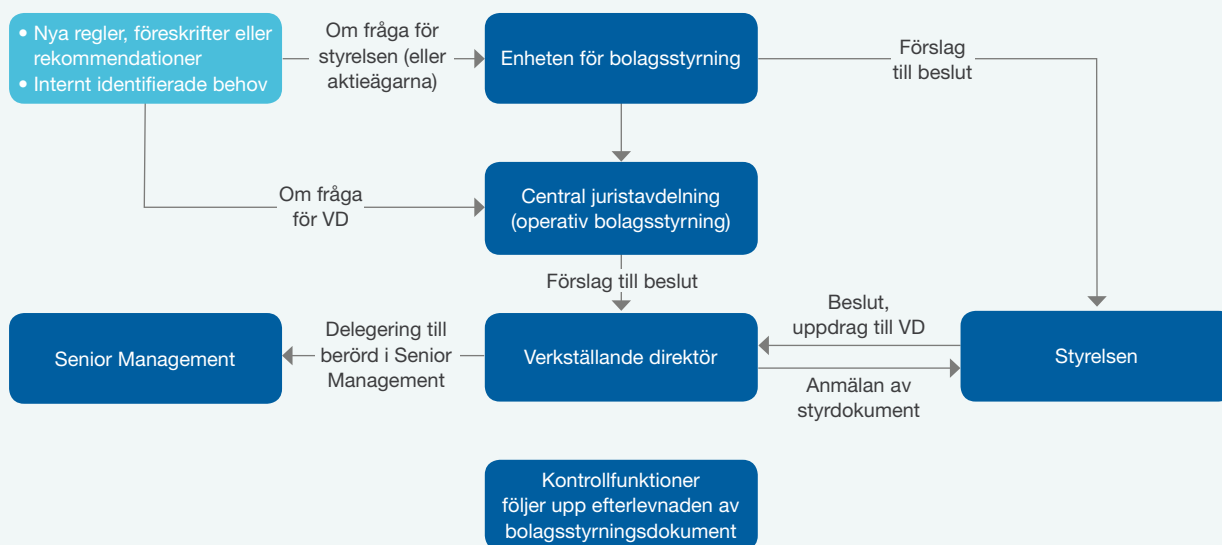
Kapitalpolicy

Syftet med kapitalpolicyen är att säkerställa att koncernens kapitalförsörjning är betryggande. Koncernen ska vid var tid vara väl kapitaliserad i förhållande till riskerna, uppfylla av styrelsen fastställda mål och av tillsynsmyndigheter fastställda kapitalkrav även i situationer av finansiell stress (se riskavsnitt i not K2 på sidorna 80–105). Bankens kapitalsituation ska också stödja en fortsatt hög rating hos de viktigaste ratinginstituten.

Finanspolicy

Koncernens upplåning ska vara väl diversifierad avseende marknad, valuta och löptid. Banken ska under stressade förhållanden ha en tillräck-

Tillkomst och uppföljning av bolagsstyrningsdokument – en översikt

Bilden visar en översikt över processen för att ta fram och följa upp bolagsstyrningsdokument. Det kan vara extern påverkan, bland annat nya regelverk eller interna behov som leder till att en policy eller riktlinje behöver tas fram eller förändras. När det gäller policyer från styrelsen tar enheten för bolagsstyrning fram ett förslag till styrelsen som antar policyn. Vad gäller riktlinjer från verkställande direktören ansvarar Centrala juristavdelningen för att ta fram förslag som lämnas till verkställande direktören för beslut. Verkställande direktören ser till att policyer och riktlinjer implementeras och kan delegera den uppgiften till berörd i Senior Management. Bankens kontrollfunktioner har till uppgift att följa upp att dessa dokument efterlevs i organisationen.

lig likviditetsreserv för att under fastställda tidsperioder kunna fortsätta sin rörelse utan nypplåning på de finansiella marknaderna.

Policy för finansiella risker

Med finansiella risker avses marknadsrisker och likviditetsrisker. Marknadsriskerna delas i sin tur in i ränterisker, aktiekursrisker, valutakursrisker och råvaruprisrisker. Finansiella risker ska normalt endast förekomma som ett naturligt led i kundaffärer, i samband med bankens finansiering och likviditetshantering och i dess roll som market maker. Styrelsen fastställer genom policyn mätmetoder för finansiella risker.

Informationspolicy

Bankens information ska vara korrekt, saklig och lättbegriplig. Den ska präglas av respekt för mottagaren och lämnas i rätt tid och på rätt sätt. Informationen ska stärka bankens varumärke och förtroende hos kunder, kapitalmarknaden och samhället i övrigt. Den information som lämnas till kapitalmarknaden ska vara korrekt, relevant, tydlig, aktuell och tillförlitlig samt i övrigt i enlighet med börsens regler. Offentliggörande av information ska ske så snart som möjligt och samtidigt till börsen, investerare, analytiker, nyhetsbyråer och övriga media. Vid presskonferenser bjuds normalt media och analytiker in samtidigt.

Policy för hållbarhet

Policyn fastställer inriktningen för hållbarhetsarbetet i koncernen med avseende på Handelsbankens förhållningssätt i väsentliga frågor som gäller relationen till kunder, koncernens

agerande som arbetsgivare och samhällsaktör samt förhållandet till ägare och investerare. Handelsbanken ska integrera finansiell, social och miljömässig hållbarhet i hela sin affärsverksamhet.

Handelsbankens framgångar är beroende av kunders, anställdas, ägares, myndigheters och andra intressenters förtroende för att koncernen agerar på ett ansvarsfullt sätt. För att detta förtroende ska upprätthållas är öppenhet kring koncernens hållbarhetsarbete en förutsättning.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/csr.

Policy för etik

Anställda i banken ska uppträda så att förtroendet för banken upprätthålls. All verksamhet i koncernen ska präglas av hög etisk standard. Ekonomisk rådgivning ska utgå från kundens behov. Intressekonflikter ska identifieras och handläggas på ett för berörda parter rimligt sätt. Vid tvekan om vad som är etiskt godtagbart ska frågan diskuteras med närmaste chef. Diskriminering på grund av exempelvis kön eller religion får inte förekomma. Policyn för etik beskriver också hur anställda som misstänks oegentligheter eller andra missförhållanden ska förfara, exempelvis med hjälp av Handelsbankens visselblåsarssystem (whistleblowing).

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/csr.

Policy för hantering av intressekonflikter

Intressekonflikter är en naturlig del i en affärsdrivande verksamhet vilket innebär att denna typ av konflikter kan uppkomma inom koncernens verksamhetsområde. Det åligger varje enhetschef att löpande i sin verksamhet identi-

fiera potentiella intressekonflikter. Identifieras en intressekonflikt ska ansvarig enhetschef i första hand se till att kundens intressen inte påverkas negativt. Är det inte möjligt ska kunden informeras om intressekonflikten.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/csr.

Policy mot korruption

Genom policyn fastslås vikten av att förebygga och aldrig acceptera korruption, samt att alltid agera vid misstanke om korruption.

Anställda i koncernen ska i all sin verksamhet i koncernen och vid utförande av andra uppdrag uppträda så att förtroendet för Handelsbanken upprätthålls och därför inte medverka vid handlingar som kan innebära muta eller annan otillbörlig påverkan.

Policyn är tillgänglig på handelsbanken.se/csr.

Policy om ersättning och lämplighetsbedömning

Banken är i vissa länder part i kollektivavtal om generella anställningsvillkor under anställningstiden och om pensionsvillkor efter uppnådd pensionsålder. Ersättning för utfört arbete fastställs individuellt för varje medarbetare. Ersättning utgår normalt i form av fast lön, sedvanliga löneförändringar och avsättning till pension. Rörig ersättning tillämpas med stor försiktighet för att inte påverka bankens riskprofil. Lön fastställs lokalt i enlighet med bankens decentraliserade arbetssätt och med beaktande av för banken bindande kollektivavtal. Ersättningssystemet granskas av compliance, oberoende riskkontroll samt personalavdelningen.

En mer utförlig beskrivning av ersättningsprinciper i Handelsbanken finns på sidan 59 och

detaljerade upplysningar om ersättningar i not K8 på sidorna 108–111.

Lämplighetsbedömningar vid val av styrelseledamöter till bankens dotterbolag utförs av Centrala personalavdelningen som även utför lämplighetsbedömning inför beslut om tillsättning av medlemmar i Senior Management och chef för internrevisionen.

Policy för pensioner

Pension är en del av den totala ersättningen till bankens medarbetare. Den totala ersättningen ska vara marknadsanpassad. Pensionsvillkoren i de länder där banken bedriver verksamhet ska vara konkurrenskraftiga samt anpassade efter lagstiftning och regelverk i enlighet med de försättningsregler som gäller för respektive land.

Policy för den interna revisionsverksamheten

Internrevisionen ska utvärdera koncernens effektivitet och ändamålsenlighet avseende processer för riskhantering, intern styrning och kontroll. Revisionen ska självständigt och oberoende granska koncernens verksamhet, redovisning och styrningsprocess, att väsentliga risker identifieras och hanteras tillfredsställande och att väsentlig finansiell information är tillförlitlig, korrekt och lämnas i tid med mera. Internrevision ska rapportera till styrelsen och dess revisionsutskott.

Policy för hantering och rapportering av händelser av väsentlig betydelse

Händelser av väsentlig betydelse ska rapporteras till Finansinspektionen. Här avses händelser som kan äventyra bankens eller dotterbolags stabilitet eller skyddet för kunders tillgångar.

Ingen sådan händelse inträffade under året.

Policy för bankens utnyttjande av externrevisorernas tjänster

Om de revisorer som valts på årsstämman anlitas för andra uppdrag än revision och därmed sammanhängande uppdrag, fordras att särskilda instruktioner från verkställande direktören följs. Dessutom ska det rapporteras till revisionsutskottet.

Denna policy beslutas av styrelsens revisionsutskott.

Policy för compliance (regelefterlevnad)

Compliance innebär efterlevnad av lagar, förordningar, myndigheters föreskrifter och interna regler samt god sed eller god standard. Compliancefunktionen ska med ett riskbaserat arbetssätt såväl stödja som kontrollera regel-

efterlevnad och rapporterar till styrelsen och dess riskutskott samt till verkställande direktören. Compliancefunktionen ska vara oberoende i förhållande till de funktioner som kontrolleras.

Policy för klagomålshantering

Kundansvarigt kontor ansvarar för att ta emot och hantera kundklagomål. Klagomål ska handläggas skyndsamt, seriöst och i dialog med kunden, med beaktande av gällande regler för det som klagomålet gäller.

Policy för anställdas värdepappers- och valutaaffärer

Policyn, som omfattar samtliga anställda i Handelsbankenkoncernen, både fast och tillfälligt anställda, närstående samt uppdragstagare, har till syfte att förhindra att någon som omfattas av policyn gör egna värdepappersaffärer som innebär marknadsmissbruk, missbruk av eller otillbörligt röjande av konfidentiell information enligt de regler som gäller för banken och anställda enligt gällande lagstiftning, myndighetsföreskrifter och frivilliga överenskommelser.

Redovisningspolicy

Policyn tillämpas på bankens redovisningsfunktion. Bankens räkenskaper ska upprättas i enlighet med bestämmelserna i bokföringslagen och god redovisningssed i Sverige. Koncernredovisningen upprättas i enlighet med IFRS, såsom de har antagits av EU, med de tillägg som följer av lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) och av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Moderbolagets årsredovisning upprättas i enlighet med ÅRKL och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Utländska verksamheter ska utöver koncernens regler även upprätta bokföring i enlighet med det regelverk som är tillämpligt i det land där de är bokföringsskyldiga.

Policy om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt iakttagande av internationella sanktioner

Policyn är baserad på lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt lagen om vissa internationella sanktioner. Banken ska inte medverka i affärer som misstänks ha en koppling till brottslig verksamhet eller som de anställda inte förstår innebörden av. Bankens arbetssätt utgår från kännedom om kunden, och förståelse för kundens verksamhet. Kundkännedom ska uppnås och vidmakthållas så länge kundförhållandet består. Banken ska bevaka och följa beslut och sanktioner enligt lagen om vissa internationella sanktioner.

ERSÄTTNINGSPRINCIPER I HANDELSBANKEN

Bankens principer för ersättningar till anställda har legat fast under lång tid. Handelsbanken har generellt en låg risktolerans och anser att fast ersättning bidrar till en sund verksamhet vilket därför ska tillämpas som huvudregel. Rörlig ersättning ska tillämpas med försiktighet och förekommer endast i mycket begränsad omfattning. Rörlig ersättning tillämpas inte för bankens ledning eller för någon anställd som fattar beslut om krediter eller limiter. Handelsbanken följer Finansinspektionens föreskrifter om ersättningssystem i kreditinstitut, värdepappersbolag och fondbolag med tillstånd för diskretionär portföljförvaltning vilka bland annat innehåller särskilda regler för anställda som erhåller rörlig ersättning och som bedöms ha en väsentlig inverkan på institutets riskprofil. Föreskriften omfattar även bestämmelser om uppskjuten ersättning. I ersättningsutskottets beredning och bedömning av styrelsens ersättningspolicy och bankens ersättningssystem deltar såväl chefer för berörda sakområden som ansvariga för riskkontroll och compliance.

Nedan följer en samlad redogörelse för bankens grundläggande principer för fast och rörlig ersättning. Övriga uppgifter om ersättning som banken lämnar i enlighet med gällande föreskrifter framgår av not K8 på sidorna 108–111. Där lämnas även uppgifter om belopp avseende löner, pensioner och andra förmåner samt lån till Executive Directors.

Grundläggande ersättningsprinciper

Banken är i Sverige och i vissa andra länder part i kollektivavtal om generella anställningsvillkor under anställningstiden och pensionsvillkor efter uppnådd pensionsålder.

Bankens lönepolitik syftar till att bankens konkurrenskraft och lönsamhet ska utvecklas positivt och att banken ska attrahera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare samt att säkerställa en väl fungerande kompetensutveckling och chefsförsörjning. En god lönsamhets- och produktivitetsutveckling i banken skapar förutsättningar för en positiv löneutveckling för bankens medarbetare.

Banken har en långsiktig syn på medarbetarnas anställning. Ersättning för utfört arbete fastställs individuellt för varje medarbetare och utgår i form av fast kontant lön, sedvanliga löneförmåner och pension. Lönesättningen i Handelsbanken sker lokalt. Som huvudregel fastställs lönen lokalt i lönesamtal mellan medarbetaren och dennes chef. Denna ordning har tillämpats

med stor framgång under många år och innebär att chefer på alla nivåer regelbundet deltar i löneprocessen och tar ansvar för bankens lönepolitik och den egna enhetens personalkostnadsutveckling.

Lönen baseras på i förväg kända lönegrundande faktorer: arbetets art och svårighetsgrad, kompetens, prestationsförmåga och uppnådda arbetsresultat, ledarskap för de som har utvecklingsansvar för medarbetare, utbud och efterfrågan på marknaden och som bärare av bankens kultur.

Principen om enbart fast lön gäller för 98 procent av koncernens anställda och tillämpas undantagslöst för ledande befattningshavare, alla som beslutar i bankens kreditgivning och anställda inom bankens kontrollfunktioner.

Principer för ersättning till ledande befattningshavare

Aktieägarna beslutar på årsstämman om riktlinjer för ersättning till verkställande direktören och andra ledande befattningshavare. Riktlinjerna tillämpas på verkställande direktören, vice verkställande direktörer, övriga Executive Directors och sådana styrelseledamöter i Handelsbanken som också är anställda i banken. Beträffande årsstämmans riktlinjer från 2015 hänvisas till avsnittet om Årsstämman 2015 på sidan 53.

Styrelsen beslutar om ersättning till de befattningshavare som omfattas av årsstämmans ersättningsriktlinjer (med undantag för de två styrelseledamöter som är anställda i Handelsbanken), tillsammans 23 personer (per den 31 december 2015). Styrelsen beslutar också om ersättning till de huvudansvariga för kontrollfunktionerna compliance, internrevision och riskkontroll.

I enlighet med årsstämmans riktlinjer utgår ersättning endast i form av fast lön och avsättning till pension samt sedvanliga förmåner som till exempel tjänstebil. Som en del av ersättningen kan Handelsbanken även tillhandahålla en tjänstebostad efter särskilt beslut från styrelsen. Rörlig ersättning förekommer inte. Det finns inte heller avtal om avgångsvederlag. Uppsägningstiden från befattningshavarens sida är högst sex månader och från Handelsbankens sida högst tolv månader, eller, om banken säger upp avtalet senare än fem år efter inträde i gruppen av ledande befattningshavare, högst 24 månader.

Enligt årsstämmans riktlinjer är pensionsålder normalt 65 år för nya befattningshavare. För befattningshavare som kvarstår i tjänst efter ordinarie pensionsålder gäller en ömsesidig uppsägningstid om högst sex månader.

Befattningshavarna erhåller tilldelning i Handelsbankens resultatandelssystem Oktogonen på samma villkor som alla andra anställda i banken och har även rätt att växla lön till pension på samma villkor som gäller för andra medarbetare. Ytterligare information om ersättning till ledande befattningshavare framgår i not K8 på sidorna 108–111. Arvoden från externa styrelseuppdrag för bankens räkning, ska betalas in till banken.

Inför årsstämman 2016 föreslår styrelsen riktlinjer för ersättningar och andra anställningsvillkor till ledande befattningshavare enligt följande. Riktlinjerna ska inte påverka sådan ersättning till ledande befattningshavare som bestämts tidigare.

- De samlade totala ersättningarna ska vara marknadsmässiga.
- Ersättning ges endast i form av fast lön, avsättning till pension och sedvanliga förmåner. Banken kan efter särskilt beslut av styrelsen, tillhandahålla tjänstebostad. Rörliga ersättningsformer som bonus eller tantiem förekommer inte.
- De ledande befattningshavarna omfattas, på samma villkor som alla medarbetare i banken, av resultatandelssystemet Oktogonen.
- Pensionsåldern är normalt 65 år. Pensionsförmånerna är förmånsbaserade, premiebaserade eller en kombination därav.
- Uppsägningstiden är från befattningshavarens sida sex (6) månader och från Handelsbankens sida högst tolv (12) månader. Om banken säger upp avtalet senare än fem (5) år efter inträde i gruppen ledande befattningshavare, utgör uppsägningstiden högst tjugofyra (24) månader. Härutöver utgår ingen avgångsersättning. Andra tider må följa av kollektivavtal eller arbetsrättsliga regler.
- Styrelsen ska ha rätt att undantagsvis frågå de fastställda riktlinjerna om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det.

Dessa riktlinjer ska tillämpas på verkställande direktören, övriga Executive Directors och sådana centralstyrelseledamöter i Handelsbanken som också är anställda i banken.

Rörlig ersättning

I Handelsbanken beslutar styrelsen om ersättningspolicy. Ersättningspolicyns huvudprincip är att ersättning ska utgå som fast ersättning. Policyn medger dock att rörlig ersättning kan utgå men då fordras särskilt beslut från verkställande direktören. Styrelsen beslutar om det slutliga beloppets storlek.

Rörlig ersättning förekommer i mycket begränsad utsträckning och endast inom Handelsbanken Capital Markets och i det engelska dotterbolaget Heartwood. Rörlig ersättning tillämpas inte heller för bankens ledning eller för någon anställd som fattar beslut om krediter eller limiter. Medarbetare som själv eller tillsammans med andra har rätt att besluta om kredit-, marknads-, likviditets-, råvaru-, valuta- eller ränterisk och medarbetare som genom beslut om produktvillkor kan påverka bankens riskprofil, kan endast få fast ersättning.

Rörlig ersättning baseras på Handelsbankens modell för lönesättning och ska utformas så att den inte uppmuntrar till osunt risktagande och rymmer inom bankens risktolerans. Det resultat som ligger till grund för rörlig ersättning belastas med faktiska kostnader för det kapital och den likviditet som verksamheten kräver.

Endast medarbetare inom enheter vars resultat byggs upp av provisioner eller sådana förmedlingsaffärer som sker utan risktagande för banken, kan få rörlig ersättning. Rörlig ersättning utgår endast kontant (med undantag för viss uppskjuten rörlig ersättning i Heartwood enligt nedan) och utbetalningen av rörlig ersättning om 100 000 kronor eller mer ska skjutas upp med minst 40 procent i minst tre år. Rörlig ersättning som uppgår till eller överstiger ersättning till någon Executive Director skjuts upp med 60 procent i fyra år. Uppskjuten ersättning kan bortfalla eller nedjusteras om det visar sig att förluster eller ökade risker och kostnader uppstår under uppskjutandeperioden eller i det fall utbetalning skulle bedömas oförsvarbar med hänsyn till bankens finansiella situation. I Heartwood placeras hälften av uppskjuten rörlig ersättning i Heartwood fonder. Utbetalning och äganderätten till rörlig ersättning tillfaller den berättigade först efter utgången av uppskjutandeperioden. Ingen medarbetare kan få en högre rörlig ersättning än 100 procent av sin fasta ersättning. Rörlig ersättning för 2015 motsvarar cirka en procent av den totala summan av löner och arvoden i koncernen.

Styrelsens rapport om intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen

Redogörelsen för Handelsbankens process för intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen grundar sig på det ramverk som tagits fram av The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). Processen har utformats för att säkerställa att bankens principer för finansiell rapportering och intern kontroll efterlevs, samt att den finansiella rapporteringen är upprättad i överensstämmelse med lag, tillämpliga redovisningsstandarder och övriga krav på noterade bolag.

Kontrollmiljö

Det grundläggande för Handelsbankens interna kontroll av den finansiella rapporteringen är den kontrollmiljö som har beskrivits tidigare i bolagsstyrningsrapporten: organisationsstruktur, ansvarsfördelning, riktlinjer och styrande dokument.

Ytterligare en del av den interna kontrollprocessen är riskbedömningen – det vill säga identifiering och hantering av de risker som kan påverka den finansiella rapporteringen samt de kontrollaktiviteter som syftar till att förebygga, upptäcka och korrigera fel och avvikelser.

Riskbedömning

En viktig del av bankens riskbedömning är de självutvärderingar som årligen utförs på regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter. Risker avseende den finansiella rapporteringen är en del av denna totalanalys.

I en självutvärdering definieras vilka händelser som utgör potentiella risker för verksamheten och därefter uppskattas sannolikheten för och konsekvenserna av varje risk. Särskild hänsyn tas till risken för oegentligheter och risken för förlust eller förskingring av tillgångar. Med utgångspunkt från självutvärderingen utformas en åtgärdsplan. Handelsbankens riskhantering i övrigt beskrivs i detalj i not K2 på sidorna 80–105 samt i bankens Pelare 3-rapport.

Kontrollaktiviteter

Olika kontrollaktiviteter finns inbyggda i hela processen för finansiell rapportering.

Centrala finans- och ekonomiavdelningen ansvarar för koncernredovisning och koncernbokslut samt för ekonomiska och administrativa styrsystem. I avdelningens ansvar ingår även koncernens likviditet, internbank, kapitalbas, skatteinblick samt den koncerngemensamma myndighetsrapporteringen. Kapitalkraven beräknas dock av Central riskkontroll. Centrala finans- och ekonomiavdelningen ska vidare säkerställa att instruktioner av betydelse för den finansiella rapporteringen görs kända och tillgängliga för berörd personal. Riskkontrollen identifierar, kontrollerar och rapporterar risker för fel i bankens antaganden och bedömningar som ligger till grund för bankens finansiella rapportering.

Inom redovisnings- och controllerorganisationen sker fortlöpande avstämningar och kontroller av redovisade belopp samt analyser av resultat och balansräkningar.

De ekonomiansvariga på regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter ansvarar för att kontrollaktiviteterna i den finansiella rapporteringen för deras respektive enheter är ändamålsenliga, det vill säga att de är utformade för att förebygga, upptäcka och korrigera fel och avvikelser, samt att de står i överensstämmelse med interna riktlinjer och instruktioner. Vid varje kvartalsbokslut intygar enheterna att föreskrivna periodiska kontroller och avstämningar av konton har utförts.

Chefen för Central riskkontroll ansvarar för att inrätta och upprätthålla en värderingskommitté. Kommitténs roll är att stödja riskkontrollen, den centrala finans- och ekonomiavdelningen samt lokala risk- och ekonomifunktioner i beslutsfattande inom värderings- och redovisningsfrågor. Kommittén behandlar värdering av finansiella tillgångar och skulder, inklusive derivat som värderas till verkligt värde, samt finansiella garantier och avser såväl egna innehav som sådana som hålls för annans räkning. Kommittén ska säkerställa att värderingen följer externa regelverk, interna riktlinjer och gällande marknadspraxis.

En hög informationssäkerhet är en förutsättning för en god intern kontroll av den finansiella

rapporteringen. Därför finns regler och riktlinjer för att säkerställa tillgänglighet, riktighet, sekretess och spårbarhet i informationen i affärssystemen.

Som ett led i arbetet med att kvalitetssäkra den finansiella rapporteringen har styrelsen inrättat ett revisionsutskott bestående av styrelsens ordförande samt tre styrelseledamöter. Utskottet behandlar kritiska redovisningsfrågor samt de finansiella rapporter som banken lämnar. Utskottet övervakar också effektiviteten i internkontrollen, internrevisionen och riskhanteringssystemen avseende den finansiella rapporteringen, se vidare under rubriken Utskottsarbete på sidan 54.

Information och kommunikation

Banken har informations- och kommunikationsvägar som syftar till att främja fullständighet och riktighet i den finansiella rapporteringen. Koncernens övergripande redovisningsinstruktion och särskilda rutinbeskrivningar för bokslutsarbetet kommuniceras till berörda medarbetare via koncernens intranät. Det system som används för finansiell rapportering omfattar hela koncernen.

Uppföljning

Internrevision, Compliance och Central riskkontroll samt redovisnings- och controlleravdelningarna följer upp att interna policyer, instruktioner och andra styrdokument efterlevs. Uppföljningen sker på central nivå, men också på lokal nivå – inom regionbanker, dotterbolag, centrala avdelningar och utländska enheter. I den policy som styrelsen har fastställt för internrevisionen framgår att den ska granska den interna styrningen och kontrollen. Internrevisionen beskrivs närmare på sidan 56. Koncernens informations- och kommunikationsvägar följs upp kontinuerligt för att säkerställa att dessa är ändamålsenliga för den finansiella rapporteringen.

Styrelse

Namn	Pär Boman, ordförande	Fredrik Lundberg, vice ordförande	Jon Fredrik Baksaas, ledamot	Tommy Bylund, ledamot	Ole Johansson, ledamot
Invald år	2006	2002	2003	2000	2012
Född	1961	1951	1954	1959	1951
Nationalitet	Svensk	Svensk	Norsk	Svensk	Finsk
Befattning och uppdrag	Ordförande i Svenska Cellulosa AB SCA • Vice ordförande i AB Industrivärden • Ledamot i Skanska AB.	VD och koncernchef i L E Lundbergföretagen AB • Ordförande i Fastighets AB L E Lundberg, Holmen AB, Hufvudstaden AB, AB Industrivärden, Indutrade AB • Ledamot i L E Lundbergföretagen AB, Skanska AB.	Ordförande i GSM Association.	Bankdirektör i Handelsbanken • Ordförande i Stiftelsen Oktogonen • Ledamot i Ljusdals kommuns näringspolitiska stiftelse, Närhus.	Ordförande i Aker Arctic Technology Inc, Hartwall Capital Oy Ab • Vice ordförande Konecranes Oyj Abp.
Bakgrund	2006–2015 VD och koncernchef i Handelsbanken • 2002–2005 Vice VD, chef för Handelsbanken Markets • 1998–2002 Vice VD, chef för Handelsbanken Danmark.	Verksam inom Lundbergs sedan 1977 • Koncernchef i L E Lundbergföretagen AB sedan 1981.	1989–2015 innehaft olika uppdrag inom Telenor-koncernen • Koncernchef 2002–2015 • Anställd i Aker AS (1988–1989), Stolt Nielsen Seaway AS (1985–1988) och Det Norske Veritas (1979–1985).	Anställd i Handelsbanken sedan 1980 • Kontorschef i Handelsbanken sedan 1992.	1975–2011 innehaft olika uppdrag inom Wärtsilä-(Metra) koncernen med ett avbrott för Valmet 1979–1981 • Koncernchef 2000–2011.
Utbildning	Ingenjör och ekonomexamen	Civilekonom och Civilingenjör, ekon dr hc och tekn dr hc	Civilekonom och PED från IMD	Gymnasieutbildning	Diplomekonom
Ersättning 2015 ¹	3 075 000 kr	1 232 500 kr	1 000 000 kr	0 kr	1 530 000 kr
Kreditkommitté Närvaro	Ordförande 13/13	13/13	Suppleant 0	13/13	13/13
Revisionsutskott Närvaro	4/6 ²	–	4/6 ²	–	5/6
Ersättningsutskott Närvaro	Ordförande 8/10 ²	–	–	–	8/10 ²
Risikutskott Närvaro	Ordförande 3/5 ²	–	3/5 ²	–	5/5
Styrelsemöten Närvaro	Ordförande 10/10	10/10	8/10	10/10	10/10
Egna och närstående aktieinnehav	43 295, varav 20 795 i indirekt innehav ³ .	242 010 037, varav 193 985 037 innehas av AB Industrivärden.	0	63 209, varav 63 209 i indirekt innehav ³ . Konvertibler till nominellt belopp: 2011: 1 131 799 kr 2014: 1 188 742 kr	45 955
Beroende/ oberoende	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (tidigare VD). Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (vice ordförande i AB Industrivärden).	Oberoende i förhållande till banken och bankledningen. Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (ordförande i AB Industrivärden).	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (anställd). Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (ordförande i Stiftelsen Oktogonen).	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.

¹ Under perioden januari 2015 fram till årsstämman i mars 2015 var Jan Johansson och Sverker Martin-Löf ledamöter i styrelsen. Vidare var under perioden januari 2015 till och med april 2015 Anders Nyrén ledamot i styrelsen, varav under perioden januari–mars även ordförande. Deras ersättning för detta samt för arbete i styrelsens utskott var som följer: Jan Johansson 187 500 kronor, Sverker Martin-Löf 356 250 kronor och Anders Nyrén 1 125 833 kronor. Pär Boman var anställd i Handelsbanken fram till årsstämman i mars 2015 och erhöll under sin anställningstid inte någon styrelseersättning. Summan av ersättningar till styrelsen uppgick 2015 till 10 548 333 kronor.

² Ledamot i styrelsen/utskottet från mars 2015.

³ Indirekt innehav av aktier i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

Namn	Lise Kaas, ledamot	Bente Rathe, ledamot	Charlotte Skog, ledamot	Frank Vang-Jensen, ledamot
Invald år	2015	2004	2012	2015
Född	1969	1954	1964	1967
Nationalitet	Dansk	Norsk	Svensk	Dansk
Befattning och uppdrag	Finansdirektör i Bestseller A/S • Ledamot i Normal A/S, Whiteway A/S och olika bolag inom Bestsellerkoncernen.	Ordförande i Ecohz AS och Cenium AS (båda bolagen är dotterbolag till Home Invest AS) • Ledamot i Polaris Media ASA, SallMar ASA, Home Invest AS och dess dotterbolag Nordic Choice Hospitality Group AS.	Banktjänsteman i Handelsbanken • Ledamot i Finansförbundet, Stiftelsen Oktogonen, Finansiell Sverige AB.	VD och koncernchef i Handelsbanken • Inga andra uppdrag.
Bakgrund	1992–2008 PricewaterhouseCoopers.	1999–2002 Vice koncernchef Gjensidige NOR (VD livbolaget, ordförande Fond- och Kapitalförvaltningsbolaget) • 1996–1999 VD Gjensidige Bank AS • 1993–1996 VD Elcon Finans AS • 1991–1993 Vice VD Forenede Forsikring • 1989–1991 Ekonomidirektör Forenede Forsikring • 1977–1989 Kredit- och økonomichef E.A. Smith AS.	Anställd i Handelsbanken sedan 1989.	2014–2015 Vice VD, chef för Handelsbanken Sverige • 2007–2014 Vice VD, chef för Handelsbanken Danmark • 2006–2007 VD för Stads-hypotek AB • Anställd i Handelsbanken sedan 1998.
Utbildning	Auktoriserad revisor	Civilekonom och MBA	Ekonomiskt gymnasium	HD Finansiering & Kredit, HD Organisation & Ledning
Ersättning 2015 ¹	480 000 kr	1 561 250 kr	0 kr	0 kr
Kreditkommitté Närvaro	–	13/13	Suppleant 1/13	9/13 ²
Revisionsutskott Närvaro	–	Ordförande 4/6 ²	–	–
Ersättningsutskott Närvaro	–	10/10	–	–
Riskutskott Närvaro	–	5/5	–	–
Styrelsemöten Närvaro	7/10 ²	10/10	10/10	7/10 ²
Egna och närståendes aktieinnehav	0	3 990	22 232, varav 22 232 i indirekt innehav ³ . Konvertibler till nominellt belopp: 2011: 242 722 kr 2014: 251 744 kr	28 530, varav 6 530 i indirekt innehav ³ . Konvertibler till nominellt belopp: 2014: 5 000 000 kr
Beroende/ oberoende	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Oberoende i förhållande till banken, bankledningen och större aktieägare.	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (anställd). Ej oberoende i förhållande till större aktieägare (ledamot i Stiftelsen Oktogonen).	Ej oberoende i förhållande till banken och bankledningen (VD). Oberoende i förhållande till större aktieägare.

Styrelsens sekreterare och bolagsstyrning

Klas Tollstadius

Styrelsens sekreterare och bolagsstyrning • Född 1954 • Anställd i Handelsbanken 1991 • Aktieinnehav* 20 895, varav 20 895 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 3 327 257 kr, 2014: 5 617 510 kr

* Direkt innehav av aktier och konvertibler avser såväl eget som närståendes innehav.

** Indirekt innehav av aktier i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

³ Se not K38.

Senior Management

samt Audit och Whistleblowing Function

Group Functions Executives

Per Beckman ^{1,2}

Credits • Född 1962 • Anställd 1993 • Aktieinnehav* 10 895, varav 10 895 i indirekt innehav**
• Konvertibler³: 2011: 5 545 428 kr, 2014: 5 617 510 kr

Yonnie Bergqvist ¹

Central Head Office • Född 1961 • Anställd 1979 • Aktieinnehav* 59 927, varav 59 516 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 5 000 000 kr, 2014: 5 617 510 kr

Katarina Berner Frösdal ^{1,2}

Sustainability • Född 1956 • Anställd 1979 • Aktieinnehav* 68 155, varav 68 155 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 5 545 428 kr, 2014: 5 617 510 kr

Klas Bornälv

Infrastructure • Född 1971 • Anställd 1997 • Aktieinnehav* 10 665, varav 10 665 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 886 357 kr, 2014: 1 188 742 kr

Maria Hedin ^{1,2}

CRO • Född 1964 • Anställd 2010 • Aktieinnehav* 3 085, varav 2 839 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 155 454 kr, 2014: 5 176 431 kr

Jan Häggström

Economic Research • Född 1949 • Anställd 1988 • Aktieinnehav* 25 683, varav 25 683 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 3 763 599 kr, 2014: 5 617 510 kr

Joakim Jansson ^{1,2}

Business Support Capital Markets • Född 1976 • Anställd 2006 • Aktieinnehav* 5 041, varav 5 041 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 1 131 799 kr, 2014: 1 188 742 kr

Anders H Johansson ¹

Central Head Office • Född 1955 • Anställd 1999 • Aktieinnehav* 9 246, varav 9 246 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 5 545 428 kr, 2014: 5 617 510 kr

Johan Lagerström ^{1,2}

Communications • Född 1961 • Anställd 2002 • Aktieinnehav* 8 555, varav 7 367 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 3 763 599 kr, 2014: 5 617 510 kr

Rolf Marquardt ²

Compliance • Född 1964 • Anställd 2002 • Aktieinnehav* 7 585, varav 7 585 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 886 357 kr, 2014: 1 188 742 kr

Agneta Lilja ^{1,2}

CIO • Född 1961 • Anställd 1985 • Aktieinnehav* 39 463, varav 39 463 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 3 763 599 kr, 2014: 5 617 510 kr

Claes Norlén ^{1,2}

Central Head Office • Född 1955 • Anställd 1978 • Aktieinnehav* 4 582, varav 2 839 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 4 654 514 kr, 2014: 5 441 079 kr

Juha Rantamaa

IT Operations & Development • Född 1964 • Anställd 2011 • Aktieinnehav* 8 881, varav 8 881 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 242 722 kr, 2014: 1 188 742 kr

Ulf Riese ^{1,2}

CFO • Född 1959 • Anställd 1983 • Aktieinnehav* 142 025, varav 49 811 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 5 545 428 kr, 2014: 5 617 510 kr

Frank Vang-Jensen ^{1,2}

President och Group Chief Executive • Född 1967 • Anställd 1998 • Aktieinnehav* 28 530, varav 6 530 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: –, 2014: 5 000 000 kr

Martin Wasteson ²

Legal • Född 1971 • Anställd 2012 • Aktieinnehav* 1 060, varav 1 060 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: –, 2014: –

Anders Öhman ^{1,2}

HR • Född 1955 • Anställd 2009 • Aktieinnehav* 8 604, varav 8 604 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 1 131 799 kr, 2014: 1 188 742 kr

Oberoende av Senior Management – Audit och Whistleblowing Function

Tord Jonerot

Audit • Född 1958 • Anställd 1990 • Aktieinnehav* 21 855, varav 21 855 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 4 654 514 kr, 2014: 5 617 510 kr

Group Business Executives

Nina Arkilahti¹

CEO Finland • Född 1967 • Anställd 1995 • Aktieinnehav* 18 104, varav 10 907 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 4 000 000 kr, 2014: 5 617 510 kr

Anders Bouvin^{1,2}

CEO UK • Född 1958 • Anställd 1985 • Aktieinnehav* 40 247, varav 40 247 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 5 788 150 kr, 2014: 5 869 254 kr

Michael Broom

South West Great Britain • Född 1959 • Anställd 2009 • Aktieinnehav* 736, varav 736 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 1 131 799 kr, 2014: 5 769 602 kr

Per Elcar¹

Markets & Asset Management • Född 1962 • Anställd 2002 • Aktieinnehav* 6 985, varav 6 985 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 1 131 799 kr, 2014: 1 188 742 kr

Magnus Ericson

Northern Sweden • Född 1968 • Anställd 1988 • Aktieinnehav* 19 611, varav 19 311 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 1 131 799 kr, 2014: 1 188 742 kr

Michael Green^{1,2}

CEO Sweden • Född 1966 • Anställd 1994 • Aktieinnehav* 14 529, varav 14 529 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 5 545 428 kr, 2014: 5 617 510 kr

John Hodson

Southern Great Britain • Född 1961 • Anställd 2007 • Aktieinnehav* 1 337, varav 1 337 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 1 131 799 kr, 2014: 1 340 957 kr

Katarina Ljungqvist

Western Sweden • Född 1965 • Anställd 1989 • Aktieinnehav* 22 785, varav 22 785 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 1 131 799 kr, 2014: 5 617 510 kr

Simon Lodge

North East Great Britain • Född 1958 • Anställd 2004 • Aktieinnehav* 2 791, varav 2 791 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 4 654 514 kr, 2014: 5 769 602 kr

Nick Lowe

Central Great Britain • Född 1958 • Anställd 2007 • Aktieinnehav* 1 278, varav 1 278 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 1 131 799 kr, 2014: 5 152 092 kr

Lars Moesgaard¹

CEO Denmark • Född 1968 • Anställd 1988 • Aktieinnehav* 7 408, varav 5 965 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 1 131 799 kr, 2014: 1 188 742 kr

Stefan Nilsson

Eastern Sweden • Född 1957 • Anställd 1980 • Aktieinnehav* 63 085, varav 63 085 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 1 131 799 kr, 2014: 5 617 510 kr

John Parker

Northern Great Britain • Född 1955 • Anställd 2006 • Aktieinnehav* 1 708, varav 1 708 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 1 131 799 kr, 2014: 5 769 607 kr

Louise Sander

Pension & Life • Född 1969 • Anställd 2013 • Aktieinnehav* 721, varav 571 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: –, 2014: 1 188 742 kr

Göran Stille

Southern Sweden • Född 1966 • Anställd 1987 • Aktieinnehav* 10 895, varav 10 895 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 4 654 514 kr, 2014: 5 617 510 kr

Mikael Sørensen¹

CEO Netherlands • Född 1966 • Anställd 1994 • Aktieinnehav* 6 106, varav 6 106 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 1 131 799 kr, 2014: 5 617 510 kr

Ulrica Stolt Kirkegaard

Stadshypotek • Född 1968 • Anställd 1994 • Aktieinnehav* 13 768, varav 13 245 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 1 374 521 kr, 2014: 5 251 744 kr

Dag Tjernsmo¹

CEO Norway • Född 1962 • Anställd 1988 • Aktieinnehav* 13 327, varav 13 327 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 4 000 000 kr, 2014: 5 441 079 kr

Pontus Åhlund

Central Sweden • Född 1963 • Anställd 1983 • Aktieinnehav* 36 392, varav 33 392 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 3 763 599 kr, 2014: 5 617 510 kr

Carina Åkerström

Stockholm Sweden • Född 1962 • Anställd 1986 • Aktieinnehav* 23 038, varav 23 038 i indirekt innehav** • Konvertibler³: 2011: 5 545 428 kr, 2014: 5 617 510 kr

¹Executive Directors: Omfattas av ersättningsriktlinjer i enlighet med Aktiebolagslagen.

²Corporate Committee: Grupp av personer som koordinerar koncerngemensamma frågor och bereder ärenden att beslutas av styrelsen i enlighet med svenska regler.

* Direkt innehav av aktier och konvertibler avser såväl eget som närståendes innehav.

** Indirekt innehav av aktier i Handelsbanken via vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

³ Se not K38.

Finansiella rapporter

Koncernen

INNEHÅLL

Resultaträkning	67	K23 Kvittning av finansiella instrument	121
Totalresultat	68	K24 Immateriella tillgångar	122
Balansräkning	69	K25 Fastigheter och inventarier	123
Förändring i eget kapital	70	K26 Övriga tillgångar	123
Kassaflödesanalys	71	K27 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	123
Noter Koncernen	72	K28 Skulder till kreditinstitut	124
K1 Redovisningsprinciper och andra utgångspunkter vid upprättande av de finansiella rapporterna	72	K29 In- och upplåning från allmänheten	124
K2 Risk- och kapitalhantering	80	K30 Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	124
K3 Räntenetto	106	K31 Emitterade värdepapper	125
K4 Provisionsnetto	106	K32 Korta positioner	125
K5 Nettoresultat av finansiella transaktioner	107	K33 Försäkringsskulder	125
K6 Riskresultat försäkring	107	K34 Skatter	126
K7 Övriga intäkter	107	K35 Avsättningar	127
K8 Personalkostnader	108	K36 Övriga skulder	127
K9 Övriga kostnader	112	K37 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	127
K10 Kreditförluster	112	K38 Efterställda skulder	127
K11 Vinst/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	115	K39 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder	128
K12 Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet	115	K40 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde	130
K13 Resultat per aktie	116	K41 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar	133
K14 Övrig utlåning till centralbanker	116	K42 Ansvarsförbindelser	134
K15 Utlåning till övriga kreditinstitut	117	K43 Övriga åtaganden	134
K16 Utlåning till allmänheten	117	K44 Leasing	135
K17 Räntebärande värdepapper	118	K45 Segmentinformation	136
K18 Aktier och andelar	118	K46 Geografisk information	138
K19 Andelar i intresseföretag	119	K47 Tillgångar och skulder i valuta	138
K20 Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	119	K48 Upplysningar om närstående	139
K21 Innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag	119	K49 Kapitältäckning	140
K22 Derivatinstrument	120		

Resultaträkning Koncernen

Koncernen		2015	2014
mkr			
Ränteintäkter	Not K3	43 052	50 899
Räntekostnader	Not K3	-15 312	-23 655
Räntenetto		27 740	27 244
Provisionsintäkter	Not K4	10 975	10 143
Provisionskostnader	Not K4	-1 655	-1 587
Provisionsnetto		9 320	8 556
Nettoresultat av finansiella transaktioner	Not K5	2 608	1 777
Riskresultat försäkring	Not K6	157	165
Övriga utdelningsintäkter		281	251
Andelar i intresseföretags resultat	Not K19	17	18
Övriga intäkter	Not K7	213	303
Summa intäkter		40 336	38 314
Personalkostnader	Not K8	-12 581	-11 766
Övriga kostnader	Not K9	-5 203	-5 099
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	Not K24, K25	-487	-462
Summa kostnader		-18 271	-17 327
Resultat före kreditförluster		22 065	20 987
Kreditförluster, netto	Not K10	-1 597	-1 781
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	Not K11	7	6
Rörelseresultat		20 475	19 212
Skatter	Not K34	-4 277	-4 069
Årets resultat från kvarvarande verksamhet		16 198	15 143
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet, efter skatt	Not K12	145	41
Årets resultat		16 343	15 184
Varav tillhör			
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB		16 342	15 183
Minoritet		1	1
Resultat per aktie, kvarvarande verksamhet, kr	Not K13	8,49	7,94
efter utspädning	Not K13	8,32	7,82
Resultat per aktie, avvecklad verksamhet, kr	Not K13	0,08	0,02
efter utspädning	Not K13	0,07	0,02
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	Not K13	8,57	7,96
efter utspädning	Not K13	8,39	7,84

En aktiesplit 3:1 genomfördes i maj 2015. Jämförelsesiffrorna i tabellen ovan har justerats för det nya antalet aktier.

Totalresultat Koncernen

Koncernen mkr	2015	2014
Årets resultat	16 343	15 184
Övrigt totalresultat		
Poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen		
Förmånsbestämda pensionsplaner	-3 152	-2 699
Skatt på poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	688	592
Summa poster som inte kommer att omklassificeras till resultaträkningen	-2 464	-2 107
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen		
Kassaflödessäkringar	-501	8 772
Instrument tillgängliga för försäljning	682	295
Årets omräkningsdifferens	-1 713	5 924
<i>varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet</i>	-394	2 558
Skatt på poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	215	-2 501
<i>varav kassaflödessäkringar</i>	110	-1 924
<i>varav instrument tillgängliga för försäljning</i>	18	-14
<i>varav säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet</i>	87	-563
Summa poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen	-1 317	12 490
Summa övrigt totalresultat	-3 781	10 383
Årets totalresultat	12 562	25 567
<i>Varav tillhör</i>		
Aktieägare i Svenska Handelsbanken AB	12 562	25 566
Minoritet	0	1

Periodens omklassificeringar till resultaträkningen framgår av Förändring i eget kapital.

Avvecklad verksamhet påverkar endast raden Årets omräkningsdifferens i Övrigt totalresultat.

Under 2015 uppgick övrigt totalresultat till -3 781 mkr (10 383) efter skatt. Omvärderingen av pensionsskulden har bidragit negativt. Resultaten av samtliga poster inom övrigt totalresultat kan för enskilda perioder vara volatila till följd av förändringar i diskonteringsränta, valutakurser och inflation.

Pensionsskulden för de förmånsbestämda pensionsplanerna har ökat, vilket påverkar övrigt totalresultat med -2 464 mkr efter skatt jämfört med jämförelseperioden då effekten var -2 107 mkr efter skatt. Den huvudsakliga orsaken till årets förändring är en sänkning av diskonteringsräntan till 2,25% (3,00) avseende det svenska pensionsåtagandet.

Merparten av koncernens långfristiga upplåning är säkrad med derivat där samtliga kassaflöden är matchade fram till förfall. I kassaflödessäkringen hanteras risken för variationer i kassaflöden hänförliga till förändringar i rörlig ränta och valuta på ut- och upplåning. Underliggande upplåning och den tillgång som finansieras värderas till upplupet anskaffningsvärde medan derivaten som säkrar dessa poster marknadsvärderas. Resultateffekten av marknadsvärderingen redovisas under posten kassaflödessäkringar. Över tid går dessa värden till noll vid förfall för varje enskild säkring men innebär volatilitet i övrigt totalresultat under löptiden. Sådana värdeförändringar på säkringsderivat i kassaflödessäkringar uppgick under året till -391 mkr (6 848) efter skatt. Värdeförändringarna härrör i viss mån från valutakursförändringar men framförallt av förändringar i respektive valutas diskonteringsräntor.

Orealiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar som klassificerats som tillgängliga för försäljning har påverkat övrigt totalresultat med 700 mkr (281) efter skatt under året.

Orealiserade valutakurseffekter för omräkning av utländska filialer och dotterbolag till koncernens rapporteringsvaluta samt effekten av säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet har påverkat övrigt totalresultat under året med -1 626 mkr (5 361) efter skatt.

Balansräkning Koncernen

Koncernen mkr		2015	2014
TILLGÅNGAR			
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		202 630	454 532
Övrig utlåning till centralbanker	Not K14	34 118	51 047
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	Not K17	74 777	78 219
Utlåning till övriga kreditinstitut	Not K15	49 656	70 339
Utlåning till allmänheten	Not K16	1 866 467	1 807 836
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring		27	70
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not K17	44 513	63 725
Aktier och andelar	Not K18	30 387	46 546
Andelar i intresseföretag	Not K19	245	286
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Not K20	105 146	94 763
Derivatinstrument	Not K22	85 347	116 124
Återförsäkringstillgångar		10	6
Immateriella tillgångar	Not K24	8 254	8 132
Fastigheter och inventarier	Not K25	2 348	2 239
Aktuella skattefordringar		143	115
Uppskjutna skattefordringar	Not K34	1 489	389
Tillgångar som innehas för försäljning		1 442	1 196
Övriga tillgångar	Not K26	8 887	14 321
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not K27	6 247	6 791
Summa tillgångar	Not K39	2 522 133	2 816 676
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Skulder till kreditinstitut	Not K28	163 770	200 074
In- och upplåning från allmänheten	Not K29	753 855	1 022 267
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Not K30	105 225	94 864
Emitterade värdepapper	Not K31	1 245 367	1 212 613
Derivatinstrument	Not K22	40 592	62 878
Korta positioner	Not K32	2 416	20 648
Försäkringsskulder	Not K33	607	663
Aktuella skatteskulder		996	957
Uppskjutna skatteskulder	Not K34	8 844	9 209
Avsättningar	Not K35	113	68
Pensionsskulder, netto	Not K8	5 314	1 480
Skulder hänförliga till tillgångar som innehas för försäljning		759	580
Övriga skulder	Not K36	14 206	14 578
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not K37	17 585	18 681
Efterställda skulder	Not K38	34 216	30 289
Summa skulder	Not K39	2 393 865	2 689 849
Minoritetsintresse		4	3
Aktiekapital		2 956	2 956
Överkursfond		3 204	3 203
Reserver		8 440	12 220
Balanserad vinst		97 322	93 262
Årets resultat, tillhörande aktieägare i Svenska Handelsbanken AB		16 342	15 183
Summa eget kapital		128 268	126 827
Summa skulder och eget kapital		2 522 133	2 816 676

Förändring i eget kapital Koncernen

Koncernen 2015									
mkr	Aktie- kapital	Överkurs- fond	Förmåns- bestämda pensions- planer	Säkrings- reserv	Verkligt värde- reserv	Omräknings- reserv	Balanserade vinstmedel	Minoritet	Totalt
Ingående eget kapital 2015	2 956	3 203	1 003	5 331	1 324	4 562	108 445	3	126 827
Årets resultat							16 342	1	16 343
Övrigt totalresultat			-2 464	-391	700	-1 625		-1	-3 781
Årets totalresultat			-2 464	-391	700	-1 625	16 342	0	12 562
Utdelning							-11 124		-11 124
Effekter av konvertibla förlagslån	0	1					1		2
Förändring av minoritetsintressen							0	1	1
Utgående eget kapital 2015	2 956	3 204	-1 461	4 940	2 024	2 937	113 664	4	128 268

Koncernen 2014									
mkr	Aktie- kapital	Överkurs- fond	Förmåns- bestämda pensions- planer	Säkrings- reserv	Verkligt värde- reserv	Omräknings- reserv	Balanserade vinstmedel	Minoritet	Totalt
Ingående eget kapital 2014	2 956	2 843	3 110	-1 517	1 043	-799	103 701	2	111 339
Årets resultat							15 183	1	15 184
Övrigt totalresultat			-2 107	6 848	281	5 361		0	10 383
Årets totalresultat			-2 107	6 848	281	5 361	15 183	1	25 567
Utdelning							-10 488		-10 488
Effekter av konvertibla förlagslån	0	360					49		409
Förändring av minoritetsintressen							0	0	0
Utgående eget kapital 2014	2 956	3 203	1 003	5 331	1 324	4 562	108 445	3	126 827

Under perioden januari–december 2015 hade konvertibler till ett nominellt värde av 1 mkr (6) avseende 2008 års konvertibla förlagslån konverterats till 18 925 A-aktier (89 772). Vid räkenskapsårets slut uppgick antalet egna aktier i handelslaget till 0 aktier (0).

Specifikation av förändringar i eget kapital

Förändring av säkringsreserv		
mkr	2015	2014
Säkringsreserv vid årets ingång	5 331	-1 517
Orealiserade värdeförändringar under året	-1 681	14 631
Omklassificerat till resultaträkningen ¹	1 290	-7 783
Säkringsreserv vid årets utgång	4 940	5 331
Förändring av verkligt värdereserv		
mkr	2015	2014
Verkligt värdereserv vid årets ingång	1 324	1 043
Orealiserad marknadsvärdeförändring under året för kvarvarande samt nya innehav	748	240
Omklassificerat till resultaträkningen ²	-48	41
Verkligt värdereserv vid årets utgång	2 024	1 324
Förändring av omräkningsreserv		
mkr	2015	2014
Omräkningsreserv vid årets ingång	4 562	-799
Förändring av omräkningsdifferens hänförlig till filialer	-1 217	5 136
Förändring av omräkningsdifferens hänförlig till dotterföretag	-403	230
Omklassificerat till resultaträkningen ³	-5	-5
Omräkningsreserv vid årets utgång	2 937	4 562

¹ Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post -364 mkr (2 195).

² Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 63 mkr (-10).

³ Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 1 mkr (1).

Kassaflödesanalys Koncernen

Koncernen mkr	2015	2014
LÖPANDE VERKSAMHET		
Rörelseresultat, total verksamhet	20 656	19 304
varav inbetalda räntor	43 870	51 568
varav utbetalda räntor	-16 084	-27 175
varav inbetalda utdelningar	706	929
Justering för ej kassaflödespåverkande poster i rörelseresultatet		
Kreditförluster	1 758	2 066
Orealiserade värdeförändringar	1 956	1 158
Av- och nedskrivningar	487	462
Betalda inkomstskatter	-4 878	-4 011
Förändring i den löpande verksamhetens tillgångar och skulder		
Övrig utlåning till centralbanker	16 928	-15 887
Utlåning till övriga kreditinstitut	20 635	-7 285
Utlåning till allmänheten	-60 419	-113 608
Räntebärande värdepapper och aktier	35 113	-20 983
Skulder till kreditinstitut	-36 304	28 450
In- och upplåning från allmänheten	-268 412	197 189
Emitterade värdepapper	32 754	61 972
Derivatinstrument, nettopositioner	8 414	-44 123
Korta positioner	-18 187	-2 197
Fondlikvidfordringar och fondlikvidskulder	3 350	-1 033
Övrigt	-26 146	-48 676
Kassaflöde från löpande verksamhet	-272 295	52 798
INVESTERINGSVERKSAMHET		
Förändring aktier	3 675	-1 969
Förändring räntebärande värdepapper	11	3 405
Förändring materiella anläggningstillgångar	-510	-391
Förändring immateriella anläggningstillgångar	-456	-258
Kassaflöde från investeringsverksamhet	2 720	787
FINANSIERINGSVERKSAMHET		
Amortering av förlagslån	-5 690	-2 905
Emitterade förlagslån	10 082	16 612
Utbetald utdelning	-11 124	-10 488
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	-6 732	3 219
Årets kassaflöde	-276 307	56 804
Likvida medel vid årets början	454 532	334 794
Kassaflöde från löpande verksamhet	-272 295	52 798
Kassaflöde från investeringsverksamhet	2 720	787
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	-6 732	3 219
Kursdifferens i likvida medel	24 405	62 934
Likvida medel vid årets slut	202 630	454 532

Likvida medel definieras som Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker.

Noter Koncernen

K1 Redovisningsprinciper och andra utgångspunkter vid upprättande av de finansiella rapporterna

1. LAG- OCH FÖRESKRIFTSENLIGHET

Koncernredovisningen är upprättad i enlighet med de internationella redovisningsstandarder (IFRS) och tolkningar av dessa standarder som antagits av EU. Därutöver tillämpas de tillägg som följer av lagen 1995:1559 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅARKL) och av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd FFFS 2008:25 Årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. I koncernredovisningen tillämpas även RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner samt uttalanden från Rådet för finansiell rapportering.

Moderbolagets redovisningsprinciper framgår av not M1.

Avgivande och fastställelse av årsredovisningen

Års- och koncernredovisningen godkändes för utfärdande av styrelsen den 8 februari 2016 och blir föremål för fastställelse på årsstämman den 16 mars 2016.

2. FÖRÄNDRADE REDOVISNINGSPRINCIPER M M

Den 1 januari 2015 trädde tolkningsmeddelandet IFRIC 21 Avgifter ikraft för tillämpning i EU. Regelverksförändringen har inte fått någon väsentlig påverkan på koncernens finansiella ställning och resultat och inte heller någon inverkan på kapitaltäckningen. I övrigt överensstämmer de redovisningsprinciper, klassificeringar och beräkningsmetoder som tillämpats av koncernen under räkenskapsåret i allt väsentligt med de principer som tillämpades i årsredovisningen 2014.

Kommande regelverksförändringar

IFRS 9 Financial Instruments, som ska ersätta IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering, publicerades av IASB i juli 2014. Under förutsättning att IFRS 9 antas av EU, och den tidpunkt för ikraftträdande som IASB föreslagit inte ändras, kommer standarden att tillämpas från räkenskapsåret 2018. Standarden omfattar tre områden: klassificering och värdering, nedskrivning av finansiella instrument samt allmän säkringsredovisning. De nya reglerna för klassificering och värdering av finansiella instrument utgår ifrån företagets affärsmodell och syfte med innehavet. Genom de nya reglerna om nedskrivning införs en modell som baseras

på förväntade kreditförluster och inte, som den befintliga modellen i IAS 39, på inträffade kreditförluster. De nya allmänna reglerna för säkringsredovisning medger att företagets egen riskhantering reflekteras på ett bättre sätt i de finansiella rapporterna. Banken arbetar med att analysera de finansiella effekterna mer i detalj av den nya standarden.

Vidare har IFRS 15 Revenue from contracts with customers publicerats av IASB. Under förutsättning att IFRS 15 antas av EU, och den tidpunkt för ikraftträdande som IASB föreslagit inte ändras, kommer standarden tillämpas från och med räkenskapsåret 2018. Den nuvarande bedömningen är att den nya standarden inte får någon väsentlig inverkan på Handelsbankens finansiella rapporter, kapitaltäckning och stora exponeringar.

Dessutom har IFRS 16 Leases publicerats av IASB. Under förutsättning att IFRS 16 antas av EU, och den tidpunkt för ikraftträdande som IASB föreslagit inte ändras, kommer standarden att tillämpas från räkenskapsåret 2019. Den största förändringen som den nya standarden medför är att leasingavtal där banken är leaseta- tagare kommer att, med vissa undantag, behöva tas upp i balansräkningen. Banken arbetar med att analysera de finansiella effekterna av den nya standarden.

Ingen av de övriga förändringarna i redovisningsregelverket som är utfärdade för tillämpning bedöms få någon väsentlig inverkan på Handelsbankens finansiella rapporter, kapitaltäckning, stora exponeringar eller andra förhållanden enligt tillämpliga rörelseregler.

3. KONCERNREDOVISNING OCH PRESENTATION

Dotterföretag

I koncernredovisningen har samtliga företag där Handelsbanken direkt eller indirekt har ett bestämmande inflytande (dotterföretag) konsoliderats fullständigt. Banken anses ha ett bestämmande inflytande över ett företag när den exponeras för eller har rätt till rörlig avkastning från sitt innehav i företaget och har möjlighet att påverka avkastningen genom sitt inflytande i företaget. Normalt anses bestämmande inflytande föreligga om Handelsbanken har mer än 50 procent av rösterna på årsstämma eller motsvarande.

Dotterföretag konsolideras med tillämpning av förvärvsmetoden. Det innebär att förvärv av ett dotterföretag betraktas som en transaktion där koncernen förvärvar företagets identifierbara tillgångar och tar över dess skulder och förpliktelser. Vid rörelseförvärv upprättas en förvärvsbalans där identifierbara tillgångar och skulder värderas till verkligt värde vid förvärvstidpunk-

ten. Anskaffningsvärdet utgörs av det verkliga värdet på samtliga tillgångar, skulder och emitterade egetkapitalinstrument som lämnats som vederlag för nettotillgångarna i dotterföretaget. Eventuella överskott till följd av att anskaffningsvärdet överstiger förvärvsbalansens identifierbara nettotillgångar redovisas som goodwill i koncernens balansräkning. Förvärvsrelaterade utgifter kostnadsförs när de uppstår. Dotterföretagets finansiella rapporter tas in i koncernredovisningen från och med förvärvstidpunkten till det datum bestämmande inflytande upphör. Koncerninterna transaktioner och mellanhanden elimineras vid upprättandet av koncernens finansiella rapporter.

I den mån de redovisningsprinciper som tillämpas i ett enskilt dotterföretag inte överensstämmer med de principer som tillämpas av koncernen, görs en justering av koncernräkenskaper vid konsolidering av dotterföretaget.

Fondföretag i vilka banken äger mer än 50 procent av andelarna, konsolideras helt i balansräkningen på raderna Tillgångar respektive Skulder där kunden står värdeförändringsrisken. Ägande mellan 20 och 50 procent konsolideras i vissa fall om omständigheterna gör gällande att banken har ett bestämmande inflytande, exempelvis genom att fonden har ett brett förvaltningsmandat och genererar en hög andel variabel avkastning. Fonder som banken äger genom fondförsäkringsavtal konsolideras ej.

Intresseföretag

Som intresseföretag redovisas företag där Handelsbanken har ett betydande inflytande. Betydande inflytande föreligger normalt när röstandelen i företaget uppgår till lägst 20 procent och högst 50 procent. Intresseföretag redovisas i koncernredovisningen enligt kapitalandelsmetoden. Det innebär att innehavet inledningsvis tas upp till anskaffningsvärde. Det redovisade värdet ökas eller minskas därefter för att beakta koncernens andel av intresseföretagets resultat efter förvärvstidpunkten. Eventuella utdelningar från intresseföretag minskar det redovisade värdet på innehavet. Resultatandelar i intresseföretag redovisas som Andelar i intresseföretags resultat på egen rad i koncernens resultaträkning.

Redovisning av avvecklad verksamhet och tillgångar som innehas för försäljning

Anläggningstillgångar eller en grupp av tillgångar (avyttringsgrupp) klassificeras som att de innehas för försäljning när det redovisade värdet i huvudsak kommer att återvinnas genom försäljning och när försäljningen är mycket sannolik. Efter klassificeringen som tillgång som innehas för försäljning tillämpas särskilda värderingsprinciper. Dessa innebär i huvudsak att, med

undantag för bland annat finansiella tillgångar och skulder, tillgångar som innehas för försäljning och avyttringsgrupper värderas till det lägsta av det redovisade värdet och verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader. Därmed görs inte några avskrivningar på materiella eller immateriella tillgångar som innehas för försäljning. Eventuella nedskrivningar och efterföljande omvärderingar redovisas direkt i resultaträkningen. Vinst redovisas inte om den överstiger ackumulerad nedskrivning. Tillgångar och skulder som innehas för försäljning särredovisas i koncernens balansräkning fram till försäljningstidpunkten.

Som avvecklad verksamhet redovisas självständig verksamhet av väsentlig karaktär som är klart särskiljbar från koncernens övriga verksamhet och som klassificerats som att den innehas för försäljning med tillämpning av de principer som beskrivits. Som avvecklad verksamhet redovisas även dotterföretag som förvärvats uteslutande i syfte att vidareförsäljas. Redovisning som avvecklad verksamhet innebär att verksamhetens resultat särredovisas på egen rad i resultaträkningen skilt från övriga resultatposter. Resultatet från avvecklade verksamheter består av resultatet efter skatt av avvecklade verksamheter, det resultat efter skatt som uppstår vid värdering till verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader av de tillgångar som innehas för försäljning/avyttringsgrupper som ingår i avvecklade verksamheter, samt realiserat resultat från avyttring av avvecklade verksamheter.

4. SEGMENTRAPPORTERING

I segmentrapporteringen presenteras intäkter och kostnader respektive tillgångar och skulder uppdelade på rörelsesegment. Ett rörelsesegment är en sådan del av koncernen som bedriver verksamhet som genererar externa eller interna intäkter och kostnader och vars resultat i styrningssyfte regelbundet granskas och följs upp av koncernledningen. Principer för segmentrapportering beskrivs vidare i not K45.

5. TILLGÅNGAR OCH SKULDER I UTLÄNDSK VALUTA

Koncernens rapporteringsvaluta är svenska kronor. Den funktionella valutan för koncernens verksamheter utomlands avviker som regel från koncernens rapporteringsvaluta. Som funktionell valuta betraktas den valuta som används i den ekonomiska miljö där verksamheten primärt bedrivs.

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan på transaktionsdagen. Monetära poster samt tillgångar och skulder som redovisas till verkligt värde värderas till den funktionella valutans avistakurs vid balansdagens slut. Omräkningsdifferenser hänförliga från icke-monetära poster som kategoriserats som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning, redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och ackumuleras i eget kapital. Så redovisas även valutakursdifferenser som uppstår vid

omräkning av monetära poster som utgör en del av en nettoinvestering i en utlandsverksamhet. Övriga valutakursdifferenser redovisas i resultaträkningen.

Omräkning av utländska verksamheter till koncernens redovisningsvaluta

Vid omräkning av utländska etableringar (däribland filialer) balans- och resultaträkningar från funktionell valuta till koncernens rapporteringsvaluta, tillämpas dagskursmetoden. Det innebär att tillgångar och skulder omräknas till balansdagens kurs. Eget kapital omräknas till kursen vid investerings- respektive intjänandetidpunkten. Resultaträkningen räknas om efter genomsnittskursen under året. Omräkningsdifferenser redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och ingår i omräkningsreserven i eget kapital.

6. REDOVISNING AV TILLGÅNGAR OCH SKULDER I BALANSRÄKNINGEN

Köp och försäljning av aktier samt penning- och kapitalmarknadsinstrument på avistamarknaden redovisas på affärsdagen. Motsvarande gäller för derivat. Övriga finansiella tillgångar och skulder redovisas normalt på likviddagen. Finansiella tillgångar tas bort från balansräkningen när de avtalsenliga rättigheterna till de kassaflöden som härrör från tillgången upphör eller när samtliga risker och fördelar förknippade med tillgången överförs till någon annan. En finansiell skuld tas bort från balansräkningen när förpliktelsen upphör eller annulleras.

Vid rörelseförvärv redovisas den förvärvade rörelsen i koncernens räkenskaper från förvärvstidpunkten. Förvärvstidpunkten är den tidpunkt då bestämmande inflytande över den förvärvade enheten inträder. Förvärvstidpunkten kan skilja sig från den tidpunkt då transaktionen är lagligt fastställd.

Finansiella tillgångar och skulder kvittas i balansräkningen om banken har avtalsmässig rätt och avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp. Ytterligare upplysningar om kvittning av finansiella tillgångar och skulder lämnas i not K23.

Principerna för redovisning av tillgångar och skulder i balansräkningen har bland annat särskild betydelse för redovisning av återköps-transaktioner, värdepapperslån och leasing, se respektive separat avsnitt.

7. KLASSIFICERING AV FINANSIELLA TILLGÅNGAR OCH SKULDER

I värderingssyfte delas alla finansiella tillgångar i enlighet med bestämmelserna i IAS 39 i följande värderingskategorier:

1. lån och andra fordringar
2. tillgångar som innehas till förfall
3. tillgångar som värderas till verkligt värde via resultaträkningen
 - innehav för handel
 - tillgångar som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen
4. tillgångar som är tillgängliga för försäljning.

Finansiella skulder delas in i följande värderingskategorier:

1. skulder som värderas till verkligt värde via resultaträkningen
 - skulder som innehas för handel
 - skulder som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen
2. övriga finansiella skulder.

Klassificeringen i balansräkningen är oberoende av värderingskategori. Olika värderingsprinciper kan således tillämpas för tillgångar och skulder som redovisas på samma rad i balansräkningen. En uppdelning av de klasser av finansiella tillgångar och skulder som redovisas i balansräkningen med avseende på värderingskategori görs i not K39.

Vid första redovisningstillfället redovisas alla finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde. För tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde via resultaträkningen förs transaktionskostnader direkt till resultaträkningen vid anskaffningstillfället. För övriga finansiella instrument räknas transaktionskostnader in i anskaffningsvärdet.

Lån och andra fordringar

I kategorin Lån och andra fordringar redovisas onoterade räntebärande tillgångar. Lån och fordringar värderas till upplupet anskaffningsvärde, det vill säga det diskonterade nuvärdet av alla framtida betalningar hänförliga till instrumentet där diskonteringsräntan utgörs av tillgångens effektivränta vid anskaffningstillfället. Lån och fordringar provas för nedskrivning när det finns en indikation på nedskrivningsbehov, se vidare under punkten 9. Nedskrivningar redovisas över resultaträkningen. Lån och fordringar redovisas därmed till sitt nettobelopp, efter avdrag för sannolika och konstaterade kreditförluster. Ränteskillnadsersättning avseende lån och andra fordringar som återbetalas i förtid redovisas omedelbart i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Tillgångar som innehas till förfall

I kategorin tillgångar som innehas till förfall redovisas räntebärande tillgångar som koncernen har för avsikt och förmåga att hålla till förfall. Tillgångar som kategoriserats som tillgångar innehavda till förfall värderas till upplupet anskaffningsvärde. Tillgångar som innehas till förfall provas för nedskrivning när det finns en indikation på nedskrivningsbehov, se vidare under punkten 9.

Tillgångar och skulder som innehas för handel

Tillgångar och skulder som innehas för handel består av noterade finansiella instrument och derivat. Finansiella instrument som innehas för handel redovisas till verkligt värde i balansräkningen. Räntor, utdelningar och andra värdeförändringar hänförliga till dessa instrument redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Finansiella tillgångar och skulder som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Valmöjligheten att kategorisera finansiella instrument som värderade till verkligt värde via resultaträkningen har tillämpats för finansiella tillgångar och skulder som inte innehas för handel men för vilka den interna förvaltningen och utvärderingen baseras på verkliga värden (till exempel tillgångar och skulder till följd av fondförsäkringsavtal). Denna värderingsprincip har även tillämpats för att undvika inkonsekvens vid värderingen av tillgångar och skulder som utgör motpositioner till varandra och förvaltas på portföljbasis. Valmöjligheten att redovisa tillgångar och skulder till verkligt värde över resultaträkningen har tillämpats för finansiella instrument som redovisas i balansräkningen under Belåningsbara statsskuldförbindelser, Utlåning till allmänheten, Obligationer och andra räntebärande värdepapper, Aktier och andelar och Tillgångar/Skulder där kunden står värdeförändringsrisken.

Förändringar i verkligt värde på finansiella instrument som värderas till verkligt värde redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. Ränta hänförlig till utlåning som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderad till verkligt värde över resultaträkningen redovisas i räntenettot.

Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning

Som finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning redovisas större delen av koncernens innehav i sådana finansiella instrument för vilka det finns en aktiv marknad men som inte innehas för handel.

Finansiella tillgångar som kategoriserats som tillgängliga för försäljning värderas till verkligt värde i balansräkningen. Marknadsvärdesförändringar på tillgångarna redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och ingår i verkligt värdereserven i eget kapital. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen först när tillgången realiserar eller när nedskrivning sker. Räntor hänförliga till denna kategori tillgångar redovisas direkt i räntenettot i resultaträkningen. Valutakurseffekter hänförliga till monetära tillgångar som är tillgängliga för försäljning redovisas i Nettoresultat av finansiella transaktioner. Nedskrivningsprövning av finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning sker när det finns en indikation på nedskrivningsbehov – se vidare om nedskrivningar av finansiella tillgångar under punkten 9. Utdelningar på aktier som kategoriserats som tillgängliga för försäljning redovisas löpande i resultaträkningen som Övriga utdelningsintäkter.

Omklassificering av finansiella instrument

Under räkenskapsåret 2008 omklassificerade Handelsbanken vissa portföljer av räntebärande värdepapper. Bestämmelserna i IAS 39 tillåter endast omklassificering för vissa finansiella tillgångar och endast under exceptionella

omständigheter. Någon ytterligare omklassificering har inte genomförts sedan den omklassificering som gjordes 2008. Effekterna av omklassificeringen framgår av not K39.

Återköpstransaktioner

Med återköpstransaktioner, eller repotransaktioner, avses avtal där parterna samtidigt har kommit överens om försäljning och återköp av ett visst värdepapper till ett i förväg bestämt pris. Värdepapper som säljs i en repotransaktion kvarstår i balansräkningen under transaktionslöptid. Det sålda värdepappret redovisas därutöver utanför balansräkningen som ställd säkerhet. Erhållen likvid redovisas beroende på motpart som Skuld till kreditinstitut eller In- och upplåning från allmänheten. Värdepapper som köps i en repotransaktion redovisas på motsvarande sätt, det vill säga värdepappret tas inte upp i balansräkningen under transaktionslöptid. Den erlagda likviden redovisas beroende på motpart som Övrig utlåning till centralbanker, Utlåning till övriga kreditinstitut eller Utlåning till allmänheten. Mottagna panter som sålts vidare under återköpsavtal redovisas som åtagande utanför balansräkningen.

Värdepapperslån

Värdepapper som lånats ut kvarstår i balansräkningen och redovisas därtill utanför balansräkningen som Ställd säkerhet. Inlånade värdepapper tas inte upp i balansräkningen, såvida de inte säljs, då ett värde motsvarande det avyttrade värdepappers verkliga värde tas upp som skuld. Inlånade värdepapper som vidareutlånats redovisas som åtagande utanför balansräkningen.

Finansiella garantier och lånelöften

Finansiella garantier är sådana förbindelser som kräver att utställaren gör angivna betalningar för att ersätta innehavaren för en förlust denne ådrar sig på grund av att en angiven gäldenär inte fullgör betalning vid förfall enligt villkoren i ett skuldinstrument, exempelvis en kreditgaranti. Det verkliga värdet på en utställd garanti motsvaras vid utfärdandet av den mottagna premien. Vid första redovisningstillfället redovisas den mottagna premien för garantin som förutbetalad intäkt i balansräkningen. Därefter värderas garantin till det högsta av den periodiserade premien, och det belopp som representerar den förväntade kostnaden för att reglera den förpliktelse som garantin ger upphov till. Därutöver redovisas det totala garanterade beloppet hänförligt till utställda garantier som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. En infriad garanti redovisas, beroende på omständigheterna, som sannolik eller konstaterad kreditförlust.

Premier för köpta finansiella garantier periodiseras och redovisas som minskad ränteintäkt i räntenettot i den mån räntan på det instrumentet avser redovisas där. Övriga premier för köpta garantier redovisas i provisionsnettot. Lånelöften redovisas som ett åtagande utanför balansräkningen fram till lånets likviddag. Mottagna avgifter för lånelöften periodiseras i

provisionsnettot över åtagandets löptid, såvida det inte är mycket sannolikt att löftet kommer att infrias, då mottagen avgift räknas in i lånets effektivränta.

Sammansatta finansiella instrument

Tydligt separerbara finansiella komponenter av tillgångar och skulder (exempelvis derivat) särredovisas i balansräkningen i normalfallet. Så sker exempelvis i fråga om emitterade aktieindexobligationer och andra strukturerade produkter där derivatet redovisas separat från värdkontraktet till verkligt värde över resultaträkningen.

Särredovisning sker inte i fråga om sammansatta finansiella instrument som innehas för handel samt sammansatta finansiella instrument där de ekonomiska egenskaperna och riskerna i instrumentets olika komponenter är besläktade, exempelvis rörlig utlåning med räntetak. Värdet av konverteringsrätten i emitterade konvertibla skuldebrev särredovisas som eget kapital. Värdet av konverteringsrätten fastställs vid emissionsstillfället som skillnaden mellan det verkliga värdet på det konvertibla skuldebrevet som helhet minskat med det verkliga värdet på skuldkomponenten. Konverteringsrättens redovisade värde justeras inte under skuldebrevets löptid. Skuldkomponenten värderas och redovisas till verkligt värde i balansräkningen vid emissionsstillfället. Under löptiden redovisas skuldkomponenten till upplupet anskaffningsvärde till ursprunglig effektivränta.

8. PRINCIPER FÖR VÄRDERING AV FINANSIELLA TILLGÅNGAR OCH SKULDER TILL VERKLIGT VÄRDE

Verkligt värde definieras som priset till vilken en tillgång skulle kunna säljas eller en skuld överföras i en normal transaktion mellan oberoende marknadsaktörer.

För finansiella instrument som handlas på en aktiv marknad likställs verkligt värde med det aktuella marknadspriset. Som aktiv betraktas en sådan marknad där noterade priser med lätthet och regelbundenhet finns tillgängliga på en reglerad marknad, handelsplats, tillförlitlig nyhetstjänst eller motsvarande och där erhållna prisuppgifter lätt kan verifieras genom regelbundet förekommande transaktioner. Det aktuella marknadspriset motsvaras i regel av aktuell köpkurs för finansiella tillgångar respektive aktuell säljkurs för finansiella skulder. För grupper av finansiella instrument som förvaltas på basis av bankens nettoexponering för marknadsrisk likställs det aktuella marknadspriset med det pris som skulle erhållas eller betalas vid en avyttring av nettopositionen.

För finansiella instrument för vilka tillförlitliga uppgifter om marknadspris saknas bestäms verkligt värde med hjälp av värderingsmodeller. De värderingsmodeller som används bygger på indata som i allt väsentligt kan verifieras med marknadsobservationer, exempelvis marknadsräntor och aktiekurser. Vid behov görs en justering för andra variabler som en marknadsaktör förväntas ta i beaktande vid prissättningen. De antaganden som används vid värdering baseras

på internt genererad erfarenhet och granskas löpande av riskorganisationen. Uppföljning görs mot verkliga utfall för att därigenom identifiera eventuella behov av anpassningar av antaganden och prognosverktyg.

Räntebärande värdepapper

Räntebärande värdepapper utgivna av stater samt svenska bostadsobligationer värderas med hjälp av aktuella marknadspriser. Företagsobligationer värderas med värderingstekniker som baseras på marknadsräntor för motsvarande löptid med justering för kredit- och likviditetsrisk. Värderingen genomgår regelbundet kontroller för att säkerställa att värderingen avspeglar gällande marknadspris. Kontrollerna utförs främst genom inhämtning av prisnoteringar från fler oberoende prisställare samt avstämning mot nyligen genomförda transaktioner i samma eller likvärdiga instrument.

Aktier och andelar

Aktier noterade på en aktiv marknad värderas till marknadspris. Vid värdering av onoterade aktier och andelar styrs valet av värderingsmodell av vad som bedöms lämpligt för det enskilda instrumentet.

Innehav i onoterade aktier består i huvudsak av olika typer av gemensamägd verksamhet med anknytning till bankens affär. Sådana innehav värderas i regel till bankens andel av substansvärdet i bolaget. För onoterade aktier för vilka bolagsavtalet reglerar det pris till vilket aktierna kan avyttras, värderas innehaven till det i förväg bestämda avyttringspriset. Onoterade aktier är i allt väsentligt klassificerade som tillgängliga för försäljning. Värdeförändringar på dessa innehav redovisas därmed i övrigt totalresultat.

Vid värdering av onoterade andelar i riskkapitalfonder används på marknaden vedertagna värderingsmodeller som godkänts av European Venture Capital & Private Equity Association (EVCA). Dessa modeller innebär att investerarnas marknadsvärde härleds genom relativvärdering av jämförbara noterade företag i samma bransch. Resultatposter som stör jämförelser mellan investeringen och jämförelsebolaget justeras och därefter beräknas värdet av investeringen på basis av vinstmultiplar som exempelvis P/E och EV/EBITA. Värdeförändringar samt realiserat resultat på innehav i riskkapitalfonder som utgör en del av placeringstillgångarna i försäkringsrörelsen redovisas inte direkt i resultaträkningen utan ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen, se vidare under punkten 12.

Derivat

Derivat som handlas på en aktiv marknad värderas till marknadspris. Merparten av koncernens derivatkontrakt, däribland ränteswappar och olika typer av linjära valutaderivat, värderas med värderingsmodeller som bygger på marknadsräntor och andra marknadspriser. Värderingen av icke-linjära derivatkontrakt som inte

handlas aktivt bygger även på en rimlig skattning av marknadsbaserad indata, exempelvis volatilitet.

Vid modellvärdering av derivat förekommer i vissa fall differenser mellan transaktionspriset och det värde som räknats fram med hjälp av en värderingsmodell vid det första redovisningstillfället. Sådana skillnader orsakas av att den tillämpade värderingsmodellen inte fullt ut fångar upp alla komponenter som påverkar derivatets värde. Väsentliga orealiserade resultat på grund av positiva skillnader mellan transaktionspris och det värde som räknas fram med hjälp av en värderingsmodell (så kallade dag 1-resultat) förs inte till resultatet vid det första redovisningstillfället, utan periodiseras över derivatets löptid. Banken gör därutöver löpande en fristående värdering av den sammanlagda kreditriskkomponenten (såväl egen kreditrisk som motpartsrisk) i utestående modellvärderade derivat. Förändringar i verkligt värde till följd av förändrad kreditrisk tas till resultatet i den utsträckning den sammanlagda effekten överstiger ännu ej resultatförda dag 1-resultat.

Utlåning klassificerad att värderas till verkligt värde

Utlåning som är klassificerad att värderas till verkligt värde via resultaträkningen värderas till nuvärdet av förväntade framtida kassaflöden. Vid beräkningen justeras marknadsräntan för kreditrisk. Den aktuella kreditriskpremien antas motsvaras av den ursprungliga så länge det saknas belägg för att motpartens återbetalningsförmåga väsentligen försämrats. Information om återbetalningsförmåga hämtas från bankens interna ratingsystem. Värdeförändringar på lån värderade till verkligt värde redovisas i nettoresultat av finansiella transaktioner.

Tillgångar och skulder där kunden står värdeförändringsrisken

Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken består i huvudsak av fondandelar i fondförsäkringsavtal. Sådana fondandelar värderas till fondens aktuella marknadsvärde (NAV). Tillgångarna motsvaras av skulder för vilka kunden står värdeförändringsrisken. Värderingen av dessa skulder speglar värderingen av tillgångarna. Med hänsyn till att försäkringstagarna och fondandelsägarna har förmånsrätt i tillgångsmassan, saknas skäl för att justera värderingen för kreditrisk.

9. KREDITFÖRLUSTER OCH NEDSKRIVNING AV FINANSIELLA TILLGÅNGAR

Lån och fordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde

Individuell bedömning av nedskrivningsbehov avseende lån och andra fordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde genomförs löpande av samtliga kund- och kreditansvariga enheter i koncernen. Nedskrivningsprövning görs i den mån det finns objektiva omständigheter som tyder på att en fordrans återvinnings-

värde understiger dess bokförda värde. Sådana objektiva belägg kan exempelvis, beroende på omständigheterna, vara försenad eller utebliven betalning, konkurs, ändrad kreditrating eller nedgång i säkerheternas marknadsvärde.

Vid nedskrivningsprövning beräknas fordrans återvinningsvärde genom en diskontering av estimerade framtida kassaflöden hänförliga från fordran och eventuella säkerheter (inklusive garantier) med fordrans effektivränta. Är säkerheten en marknadsnoterad tillgång, görs värderingen av säkerheten med utgångspunkt i det noterade värdet. I annat fall görs värderingen med utgångspunkt i avkastningsvärdet eller på annat sätt uppskattat marknadsvärde. Säkerheter i form av fastighetsinteckningar värderas på samma sätt som övertagna fastigheter. Nedskrivning görs om det beräknade återvinningsvärdet understiger bokfört värde och redovisas som Kreditförlust i resultaträkningen. Redovisad kreditförlust reducerar fordrans bokförda värde i balansräkningen, antingen direkt (konstaterad förlust) eller genom ett avsättningskonto för kreditförluster (sannolik förlust).

Utöver denna individuella bedömning av fordringar görs en gruppvis bedömning i syfte att identifiera nedskrivningsbehov som ännu inte kan fördelas på enskilda krediter. Analysen baseras på en fördelning av individuellt värderade fordringar med avseende på riskklass. Nedskrivning görs om det är befogat med hänsyn till förändringar i riskklassificering och förväntad förlust. Nedskrivningar som redovisats för en grupp fordringar förs över till nedskrivningar avseende enskilda fordringar så snart det finns tillgänglig information om värdeminskning på individuell nivå. En gruppvis nedskrivningsprövning görs även för homogena grupper av mindre fordringar med likartad riskprofil.

Periodens kreditförluster utgörs av konstaterade och sannolika förluster för beviljade krediter med avdrag för återvinningar samt återförda tidigare gjorda nedskrivningar för sannolika kreditförluster. Konstaterade kreditförluster kan avse hela eller delar av fordringar och redovisas då det inte finns någon realistisk möjlighet till återvinning. Så är exempelvis fallet när konkursförvaltare lämnat uppskattning av utdelning i konkurs, när ett akordsförslag antagits eller en fordran eftergivits på annat sätt. Belopp som efterges i samband med en omstrukturering av en fordran eller grupp av fordringar klassificeras alltid som konstaterad kreditförlust. I de fall kunden följer betalplanen för en kredit som sedan tidigare har klassificerats som konstaterad kreditförlust, sker en omprövning av förlustens storlek. Återvinningar består av återförda belopp på kreditförluster som tidigare redovisats som konstaterade. Information om sannolika och konstaterade kreditförluster lämnas i not K10.

Ränteeffekter som uppstår till följd av att diskonterings effekter då perioden fram till förväntad inbetalning minskar resulterar i en upplösning av tidigare reserverade belopp som redovisas som räntetäkt i enlighet med effektivräntemetoden.

Upplysningar om osäkra fordringar

Upplysningar om osäkra fordringar lämnas brutto, innan reservering för sannolika kreditförluster, och netto efter reservering för sannolika kreditförluster. Fordringar definieras som osäkra om det inte är sannolikt att samtliga kontrakterade kassaflöden kommer att fullföljas. Varje fordran som klassificerats som osäker ingår i det redovisade värdet på osäkra fordringar med sitt fulla belopp, även om delar av fordran täcks av säkerheter. Fordringar som skrivits ned som konstaterade kreditförluster ingår inte i osäkra fordringar.

Värdering av egendom som övertagits för skyddande av fordran

Vid första redovisningstillfället redovisas övertagna egendom till verkligt värde i balansräkningen. Övertagna egendom (inklusive övertagna leasingobjekt) som förväntas avyttras inom en snar framtid, tas vid efterföljande värdering upp till det lägsta av redovisat värde och verkligt värde med avdrag för kostnader för försäljning. Övertagna fastigheter som inte förväntas avyttras inom en snar framtid redovisas som förvaltningsfastigheter till verkligt värde över resultaträkningen. Onoterade aktieinnehav som övertas för skyddande av fordran redovisas som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning.

Nedskrivning av finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning

Nedskrivning av finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning görs när det finns objektiva belägg för att en eller flera förlusthändelser inträffat som har en inverkan på de förväntade framtida kassaflödena för tillgången. Vad avser räntebärande finansiella tillgångar utgör exempel på förlusthändelser som kan indikera ett nedskrivningsbehov en sannolik framtida kurs, bevis för betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller bevis för bestående förändringar i marknaden för tillgången. För eget kapitalinstrument utgör en bestående eller betydande nedgång i dess verkliga värde en indikation på nedskrivningsbehov. Vid nedskrivning förs en andel av den ackumulerade förlust som tidigare redovisats i verkligt värdereserven i eget kapital till resultaträkningen.

Tidigare gjorda nedskrivningar på räntebärande värdepapper, som kategoriserats som finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning återförs via resultaträkningen om tillgångens verkliga värde ökat efter nedskrivning och ökningen objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter nedskrivningstillfället. Tidigare nedskrivningar på eget kapitalinstrument som kategoriserats som finansiella instrument tillgängliga för försäljning återförs inte.

10. SÄKRINGSREDOVISNING

Koncernen tillämpar olika metoder för säkringsredovisning beroende på syftet med säkringen. Som säkringsinstrument används derivat, i huvudsak ränte- och valutaränteswappar. Vid säkringar av valutarisker kopplade till nettoinvesteringar i utländska enheter används även

skulder i respektive utländsk enhets funktionella valuta som säkringsinstrument. Som en del av koncernens säkringsstrategier delas värdet på säkringsinstrument i vissa fall upp och ingår i fler än en säkringsrelation. Ett och samma säkringsinstrument kan därmed säkra olika risker. Sådan uppdelning görs endast om de säkrade riskerna tydligt kan identifieras, om effektiviteten kan mätas tillförlitligt och om den totala värdeförändringen på instrumentet ingår i någon säkringsrelation.

Kassaflödessäkring används för att hantera exponeringar för variationer i kassaflöden hänförliga till förändringar i rörlig ränta på ut- och upplåning. Den förväntade löptiden för sådan ut- och upplåning är i regel betydligt längre än bindningstiden som är mycket kort. Kassaflödessäkring används även för att säkra valutarisken i framtida kassaflöden hänförliga till ut- och upplåning. Även valutarisker hänförliga till koncerninterna monetära poster kan omfattas av denna typ av säkring, i den mån de ger upphov till valutaexponeringar som inte elimineras vid upprättande av koncernredovisningen. Derivat som är säkringsinstrument i kassaflödessäkringar värderas till verkligt värde. I den mån derivatets värdeförändring är effektiv, det vill säga motsvaras av framtida kassaflöden hänförliga till den säkrade posten, redovisas den som en komponent i övrigt totalresultat och i säkringsreserven i eget kapital. Ineffektiva delar av derivatets värdeförändring redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Säkringar av verkligt värde tillämpas i syfte att skydda koncernen mot icke önskvärda resultat-effekter på grund av exponeringar för förändringar i marknadspriser. Säkringar av verkligt värde tillämpas för enskilda tillgångar och skulder, samt för portföljer av finansiella instrument. Säkrade risker i säkringspaket till verkligt värde består av ränte- och valutarisk i ut- och upplåning till fast ränta samt utlåning med räntetak. Säkringsinstrumenten i dessa säkringsrelationer består av ränte- och valutaränteswappar samt ränteoptioner. Vid säkring av verkligt värde värderas såväl säkringsinstrumentet som den säkrade risken till verkligt värde. Värdeförändringarna redovisas direkt i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner. När portföljsäkring tillämpas redovisas värdet på den säkrade posten på en enskild rad i balansräkningen i anslutning till Utlåning till allmänheten. Då säkringar av verkligt värde avslutas i förtid periodiseras den upparbetade värdeförändringen på den säkrade posten i Nettoresultat av finansiella transaktioner. Ackumulerade värdeförändringar på portföljsäkringar som avslutas i förtid redovisas i balansräkningen under posten Övriga tillgångar.

Säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamheter tillämpas för att skydda koncernen mot valutakursdifferenser till följd av verksamhet i utlandet. Som säkringsinstrument används valutaränteswappar samt lån i utländsk valuta. Den säkrade posten i dessa säkringar utgörs av nettoinvesteringar i form av direkta investeringar samt fordringar på utlandsverksamhet som inte

förväntas regleras inom en överskådlig framtid. Lån i utländsk valuta som säkras nettoinvesteringar i utlandsverksamhet redovisas i koncernen till kursen på balansdagen. Den effektiva delen av valutakursdifferenser på sådana lån redovisas som en komponent i övrigt totalresultat och i omräkningsreserven i eget kapital. Så redovisas även den effektiva delen av värdeförändringar på valutaränteswappar som säkrar valutakursrisk i fordringar på utlandsverksamhet. Ineffektiva delar av säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet redovisas i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

11. LEASING

Koncernens leasingavtal är antingen finansiella eller operationella. Finansiella leasingavtal är sådana avtal där de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet av den leasade tillgången i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren. Övriga leasingavtal betraktas som operationella leasingavtal. Samtliga avtal där koncernen är leasegivare har definierats som finansiella leasingavtal. Sådana leasingavtal redovisas som utlåning i balansräkningen, initialt till ett belopp som motsvarar nettoinvesteringen. Erhållna leasingavgifter redovisas löpande som ränteintäkter respektive amorteringar. Nedskrivningsprövning av finansiella leasingavtal görs enligt samma principer som för övrig utlåning som redovisas till upplupet anskaffningsvärde.

Operationella leasingavtal redovisas inte i balansräkningen. Kostnader hänförliga från operationella leasingavtal där koncernen är leasetagare kostnadsförs linjärt över tiden som övriga kostnader.

12. FÖRSÄKRINGSVERKSAMHET

Koncernens försäkringsverksamhet bedrivs i dotterbolaget Handelsbanken Liv. Verksamhetens produkter består främst av legala livförsäkringar i form av traditionell livförsäkring och fondförsäkring samt riskförsäkringar i form av sjukförsäkring och premiebefrielse.

Klassificering och uppdelning av försäkringskontrakt

I koncernredovisningen klassas sådana avtal som innehåller betydande försäkringsrisk som försäkring. Avtal som inte överför betydande försäkringsrisk klassificeras i sin helhet som investeringsavtal. I regel innebär detta att försäkringar med återbetalningsskydd klassas som investeringsavtal och övriga avtal klassas som försäkringskontrakt. Försäkringskontrakt som består av både försäkringskomponenter och sparande (finansiella komponenter) delas upp och särredovisas i enlighet med de principer som beskrivs i det följande.

Redovisning av försäkringskomponenter i försäkringskontrakt

Premieintäkter och utbetalda försäkringsersättningar avseende försäkringsavtal redovisas i resultaträkningen i nettoposten Riskresultat för försäkring. Under denna post redovisas även årets förändring av koncernens försäkringsskulder.

Mottagna premier som ännu ej intäktsförts redovisas som skuld för inbetalda premier under posten Försäkringsskulder i balansräkningen. I balansposten Försäkringsskulder ingår även skulder för sjukräntor, livräntor samt andra oreglerade skador. Försäkringsskulden värderas genom diskontering av uppskattade framtida kassaflöden hänförliga till ingångna försäkringsavtal. Värderingen bygger på antaganden om ränta, livslängd, hälsa och framtida avgifter. Livslängdsantagandena varierar med hänsyn till när försäkringen tecknats och beaktar den förväntade framtida ökningen av livslängden. Även avgiftsantaganden beror på när försäkringen tecknats. Det innebär i huvudsak en avgift som är proportionell mot premien och en avgift som är proportionell mot livförsäkringsavsättningen. Tillämpade antaganden om de försäkrades framtida hälsa är baserade på internt genererad erfarenhet och varierar beroende på produkt. Ränteantagandena är baserade på aktuella marknadsräntor och beror på skuldens löptid. Koncernens försäkringsskulder provas regelbundet och minst årligen i syfte att säkerställa att den redovisade försäkringsskulden är tillräcklig för att täcka förväntade framtida anspråk. Vid behov görs en ytterligare avsättning. Mellanskillnaden redovisas i resultaträkningen.

Redovisning av investeringsavtal samt finansiella komponenter i försäkringskontrakt

Inbetalningar och utbetalningar avseende kundens sparkapital som härrör från investeringsavtal samt finansiella komponenter i försäkringskontrakt redovisas som insättningar respektive uttag direkt i balansräkningen.

Den från försäkringskontraktet separerade finansiella komponenten i traditionella legala livförsäkringar redovisas i balansräkningen som upplåning från allmänheten. Dessa skulder värderas till det högsta av garantier belopp och försäkringens aktuella värde. Det garanterade beloppet förräntas med garanterad ränta och motsvarar försäkringens upplupna anskaffningsvärde. Försäkringens aktuella värde är lika med värdet av de tillgångar som förvaltas för försäkringstagarnas räkning, och förräntas med en avkastning som bestäms från totalavkastningen för tillgångarna med avdrag för eventuell avkastningsdelning. Avkastningsdelningen innebär att försäkringsgivaren tilldelas en avtalad del av totalavkastningen om denna avkastning under kalenderåret överstiger den garanterade räntan. Beräkningen görs årligen och ackumulerat för varje enskilt försäkringskontrakt. Det innebär att den villkorade återbäringen minskar i de fall avkastningen ett enskilt år understiger garantiräntan och vice versa. Den del av avkastningen som enligt modellen för avkastningsdelning tillfaller koncernen redovisas som provisionsintäkt. I det fall avkastningen understiger den per kontrakt garanterade räntan redovisas mellanskillnaden i resultaträkningen i posten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Tillgångar och skulder som härrör från fondförsäkringsavtal redovisas till verkligt värde i

balansräkningen som tillgångar och skulder där kunden står värdeförändringsrisken.

Premieavgifter samt administrativa avgifter avseende investeringsavtal samt finansiella komponenter i försäkringskontrakt periodiseras och redovisas i resultaträkningen i posten Provisionsintäkter. Anskaffningskostnader redovisas direkt i resultaträkningen.

Återförsäkring

Återförsäkrars andel av koncernens försäkringsskulder redovisas som Återförsäkringstillgångar i balansräkningen.

13. IMMATERIELLA TILLGÅNGAR

Redovisning i balansräkningen

En immateriell tillgång är en identifierbar, icke-monetär tillgång utan fysisk form. Immateriella tillgångar tas endast upp i balansräkningen om det är troligt att de framtida ekonomiska fördelar som härrör från tillgången kommer att tillfalla koncernen och det går att beräkna anskaffningsvärdet på ett tillförlitligt sätt. Det innebär att internt upparbetade värden i form av goodwill, varumärken, kundregister och liknande inte redovisas som tillgångar i balansräkningen.

Investeringar i egenutvecklad programvara tas till resultatet löpande i den mån utgifterna avser underhåll av befintlig affärsverksamhet eller befintlig programvara. Vid egen utveckling av ny programvara, eller vid utveckling av befintlig programvara för ny affärsverksamhet, aktiveras nedlagda utgifter från den tidpunkt det är sannolikt att ekonomiska fördelar kommer att uppstå som kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Utgifter som härrör från lånekostnader aktiveras från den tidpunkt beslut har fattats om aktivering av utgifter för utveckling av immateriell tillgång.

Vid ett rörelseförvärv hänförs förvärvspriset till värdet av förvärvade identifierbara tillgångar, skulder och eventualförpliktelser i den förvärvade rörelsen. Bland dessa tillgångar kan även ingå sådana immateriella tillgångar som inte skulle ha tagits upp i balansräkningen om de förvärvats separat eller upparbetats internt. Den del av förvärvspriset som vid ett rörelseförvärv inte kan hänföras till identifierbara tillgångar och skulder redovisas som goodwill.

Goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod

Goodwill och andra immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella nedskrivningar. Nedskrivningsprövning sker årligen i samband med bokslutet eller när det finns en indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivningsprövning görs genom en beräkning av tillgångens återvinningsvärde, det vill säga det högsta av nyttjandevärdet och det verkliga värdet med avdrag för försäljningskostnader. Så länge återvinningsvärde överstiger redovisat värde är nedskrivning ej befogad. Nedskrivningar redovisas direkt i resultaträkningen.

Med hänsyn till att det inte är möjligt att särskilja de kassaflöden som hänförs från goodwill

från kassaflöden som hänförs från andra tillgångar, sker nedskrivningsprövningen på nivån kassagenererande enhet. En kassagenererande enhet är den minsta grupp tillgångar som ger upphov till inbetalningar som är oberoende av inbetalningar från andra tillgångar eller tillgångsgrupper. Goodwill som följs upp internt på en lägre nivå än kassagenererande enhet provas på den lägre nivån, dock lägst på rörelsesegmentnivå. Väsentliga bedömningar och antaganden vid nedskrivningsprövning av goodwill framgår av not K24. Tidigare gjorda nedskrivningar av goodwill återförs inte.

Immateriella tillgångar med bestämbar nyttjandeperiod

Immateriella tillgångar för vilka det går att fastställa en bedömd nyttjandeperiod är föremål för avskrivning. Avskrivningen sker linjärt över nyttjandeperioden. För närvarande innebär det att kundkontrakt skrivs av på 20 år och att internt utvecklad programvara vanligen skrivs av på fem år. I vissa infrastrukturprojekt bedöms nyttjandeperioden vara längre än fem år. För sådana investeringar är avskrivningstiden upp till 15 år. Varumärken som är föremål för avskrivning skrivs av på fem år. Avskrivningstiden provas individuellt, dels vid nyansaffning, dels förlöpande vid indikation på att nyttjandeperioden kan ha ändrats. Immateriella tillgångar med bestämbar nyttjandeperiod provas för nedskrivning när det finns indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivningsprövning görs i enlighet med samma principer som för immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod, det vill säga genom en beräkning av tillgångens återvinningsvärde.

14. FASTIGHETER OCH INVENTARIER

Koncernens materiella anläggningstillgångar består av fastigheter och inventarier. Med undantag av sådana fastigheter som utgör placeringstillgångar i försäkringsrörelsen samt fastigheter som övertagits för skydd av fordran, värderas dessa tillgångar till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade av- och nedskrivningar.

Avskrivningarna sker utifrån tillgångarnas bedömda nyttjandeperioder. Normalt tillämpas en linjär avskrivningsplan. De bedömda nyttjandeperioderna provas årligen. De materiella tillgångar som består av delkomponenter med olika bedömda nyttjandeperioder, indelas i olika kategorier med separata avskrivningsplaner. Sådan så kallad komponentavskrivning är normalt endast aktuell avseende fastigheter. Som delkomponenter betraktas då de delar av fastigheten som har ett anskaffningsvärde som är betydande i förhållande till det sammanlagda anskaffningsvärdet. Resterande delar av fastigheten (stomme) skrivs av som helhet över den förväntade nyttjandeperioden. För närvarande är den bedömda nyttjandeperioden för stomme 100 år, för vatten och avlopp 35 år, för tak 30 år, för fasad, värme, ventilation och el 25 år, för hissar 20 år och för byggnadsinventarier tio år. Persondatorer och övrig

IT-utrustning skrivs i regel av på tre år och investeringar i bankvalv och liknande lokalinvesteringar på tio år. Övriga inventarier skrivs normalt av på fem år.

Nedskrivningsprövning av materiella anläggningstillgångar sker när det finns indikation på att tillgången kan ha minskat i värde. Nedskrivning görs i det fall återvinningsvärdet understiger det redovisade värdet. Eventuell nedskrivning redovisas omedelbart i resultaträkningen. En nedskrivning reverseras om det finns indikation på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet.

15. AVSÄTTNINGAR

Posten Avsättningar består av resultatförda förväntade negativa utflöden av resurser från koncernen som är ovissa vad gäller förfallotidpunkt eller belopp. Avsättningar redovisas när koncernen till följd av en inträffad händelse har en legal eller informell förpliktelse som det är sannolikt att det kommer att krävas ett utflöde av resurser för att reglera. För att redovisning ska kunna ske måste det vara möjligt att göra en tillförlitlig uppskattning av beloppet. Avsättningen värderas till det belopp som motsvarar den bästa uppskattningen av vad som krävs för att reglera förpliktelsen på balansdagen. Vid värderingen tas hänsyn till den förväntade framtida tidpunkten för reglering.

16. EGET KAPITAL

Eget kapital består av de komponenter som beskrivs i det följande.

Överkursfond

Överkursfonden består av optionskomponenten av emitterade konvertibla skuldebrev och det belopp som vid emission av aktier samt vid konvertering av konvertibla skuldebrev överstiger de emitterade aktiernas kvotvärde.

Säkringsreserv

I säkringsreserven redovisas realiserade värdeförändringar på derivatinstrument som utgör säkringsinstrument i kassaflödessäkringar.

Reserv för verkligt värde

Reserven för verkligt värde består av realiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar som klassificerats som tillgängliga för försäljning.

Omräkningsreserv

Omräkningsreserven består av realiserade valutakurseffekter som uppstår till följd av omräkning av utländska enheter till koncernens rapporteringsvaluta.

Förmånsbestämda pensionsplaner

I posten Förmånsbestämda pensionsplaner redovisas aktuariella vinster och förluster på pensionsförpliktelsen samt avkastning som överstiger den beräknade avkastningen på förvaltningstillgångarna.

Balanserade vinstmedel

Balanserade vinstmedel består av intjänat resultat från innevarande och tidigare räkenskapsår. Utdelning samt återköp av egna aktier redovisas som avdrag från Balanserade vinstmedel.

Minoritetsintresse

Minoritetsintresse utgörs av den andel av koncernens nettotillgångar som inte direkt eller indirekt ägs av moderföretagets stamaktieägare. Minoritetsintresse redovisas som en separat andel av eget kapital.

Redovisning av egna aktier

Återköpta egna aktier redovisas inte som tillgång utan kvittas mot posten Balanserade vinstmedel i eget kapital.

17. INTÄKTER

Intäkter redovisas i resultaträkningen när det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar kommer att erhållas och dessa fördelar kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Följande generella principer gäller i fråga om tidpunkt för intäktsföring av olika typer av ersättningar:

- Ersättningar som tjänas in successivt genom att tjänster utförs, exempelvis förvaltningsavgifter inom kapitalförvaltningen, intäktsförs i takt med att dessa tjänster levereras. I praktiken sker detta linjärt över tiden.
- Ersättningar hänförliga till en specifik tjänst eller handling intäktsförs när tjänsten utförs. Till dessa intäkter hör courtage och betalningsprovisioner.
- Ersättningar som utgör en del av effektivräntan för ett finansiellt instrument periodiseras i det fall instrumentet värderas till upplupet anskaffningsvärde i enlighet med effektivräntemetoden. För finansiella instrument som värderas till verkligt värde intäktsförs motsvarande ersättningar direkt.

Räntenetto

Ränteintäkter och räntekostnader redovisas i räntenettet i resultaträkningen, med undantag för ränteflöden som härrör från finansiella instrument som innehas för handel. I räntenettet redovisas även räntor hänförliga till derivatinstrument som säkrar poster vars ränteflöden redovisas i räntenettet. Utöver ränteintäkter och räntekostnader ingår i räntenettet avgifter för statliga garantier, exempelvis insättningsgaranti och stabilitetsavgiften.

För att få ett räntenetto rensat från ränteflöden som härrör från finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel och samtidigt åstadkomma en samlad bild av aktiviteten i handelslagret, redovisas ränteintäkter och räntekostnader hänförliga till finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel i resultatposten Nettoresultat av finansiella transaktioner.

Provisionsnetto

Intäkter och kostnader för olika typer av tjänster redovisas i resultaträkningen som Provisionsintäkter respektive Provisionskostnader. Det innebär bland annat att courtage och olika former av

förvaltningsavgifter redovisas som provisioner.

Andra typer av intäkter som redovisas som provisioner är betalningsprovisioner och kortavgifter, premier avseende utställda finansiella garantier liksom provisioner i försäkringsverksamheten. Även positiv avkastningsdelning i försäkringsrörelsen redovisas som provision. Ränteliknande garantiprovisioner samt avgifter som utgör integrerade delar av finansiella instrument och därför räknas in i effektivräntan, redovisas inte som provisioner utan ingår i räntenettet.

Nettoresultat av finansiella transaktioner

Posten Nettoresultat av finansiella transaktioner samlar upp all den resultatpåverkan som uppstår vid värdering av finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde över resultaträkningen och vid realisation av finansiella tillgångar och skulder. Mera specifikt redovisas här:

- Realisationsresultat från avyttring och reglering av finansiella tillgångar och skulder.
- Realiserade värdeförändringar på de tillgångar och skulder som vid första redovisningstillfället klassificerats som Tillgångar som värderas till verkligt värde via resultaträkningen, exklusive den del av värdeförändringen som redovisas som ränta.
- Realiserade och realiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar och skulder som har klassificerats som innehav för handel.
- Räntor hänförliga till finansiella instrument som innehas för handel, med undantag för sådana räntor som härrör från derivat som säkrar poster vars ränteflöde redovisas i räntenettet.
- Utdelningsintäkter på de finansiella tillgångar som har klassificerats som innehav för handel.
- Realiserade förändringar i verkligt värde avseende den säkrade risken i tillgångar och skulder som är säkrade poster i säkringar till verkligt värde, samt periodisering av sådana realiserade värdeförändringar för säkringar som avbrutits i förtid.
- Realiserade värdeförändringar på derivat som utgör säkringsinstrument i säkringar till verkligt värde.
- Ineffektiv del av värdeförändringar på säkringsinstrument som utgör säkringsinstrument i kassaflödessäkringar och säkringar av nettoinvesteringar i utländska verksamheter.
- Negativ avkastningsdelning i försäkringsrörelsen, det vill säga de förluster som uppstår när avkastningen på finansiella tillgångar i försäkringsrörelsen understiger den garanterade skulduppräknings.

Mottagen utdelning

Utdelningar på aktier som kategoriserats som tillgängliga för försäljning redovisas i resultaträkningen som Övriga utdelningsintäkter. Utdelningar på aktier som kategoriserats som finansiella tillgångar som innehas för handel redovisas i resultaträkningen som Nettoresultat av finansiella transaktioner. Utdelningar på aktier i intresseföretag ingår inte i posten utdelningar i resultaträkningen. Redovisning av andelar i intresseföretags resultat beskrivs under punkten 3.

18. ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA

Personalkostnader

Som Personalkostnader redovisas löner, pensionskostnader och andra former av direkta personalkostnader inklusive socialavgifter, särskild löneskatt på pensionskostnader och andra former av lönebikostnader. Eventuella ersättningar i samband med avslutad anställning skuldförs vid avtalets ingång och periodiseras över återstående tjänstgöringstid.

Redovisning av pensioner

Ersättningar till anställda efter anställningens upphörande utgörs av dels avgiftsbestämda, dels förmånsbestämda planer. Som avgiftsbestämda planer redovisas sådana planer för ersättningar enligt vilka koncernen betalar fastställda avgifter till en utomstående juridisk enhet och därefter saknar rättslig eller informell förpliktelse att betala ytterligare avgifter om den juridiska enheten saknar tillgångar för att fullgöra sitt åtagande gentemot den anställde. Erlagda premier för avgiftsbestämda planer redovisas löpande i resultaträkningen som personalkostnad.

Övriga planer för ersättning efter avslutad anställning redovisas som förmånsbestämda planer.

Vid förmånsbaserad pensionslösning utgår en pension baserad på lön och anställningstid vilket innebär att arbetsgivaren bär alla väsentliga risker för fullgörandet av pensionsutfästelsen. För majoriteten av de förmånsbaserade pensionsplanerna har koncernen avskilt förvaltningstillgångar i pensionsstiftelser och pensionskassa. Som nettoskuld i balansräkningen avseende de förmånsbaserade pensionsplanerna redovisas förvaltningstillgångarna minskade med pensionsförpliktelse. Aktuariella vinster och förluster på pensionsförpliktelsen samt avkastning som överstiger avkastning enligt diskonteringsränta på förvaltningstillgångarna redovisas i övrigt totalresultat.

Den redovisade pensionskostnaden avseende förmånsbestämda planer utgörs av nettot av följande poster, som samtliga ingår i personalkostnader:

- + Intjänad pensionsrätt under året, det vill säga årets andel av den beräknade slutliga totala pensionsutbetalningen. Beräkningen av intjänad pensionsrätt utgår från en beräknad slutlön och är föremål för aktuariella antaganden.
- + Årets räntekostnad på grund av att nuvärdet av pensionsskulden har ökat under året då tiden till utbetalning minskat. För beräkning av årets räntekostnad används aktuell företagsobligationsränta (räntan vid årets början) för en löptid motsvarande återstående tid till utbetalning av pensionsskulden.
- Beräknad avkastning (ränta) på förvaltningstillgångarna. Räntan på förvaltningstillgångar redovisas i resultatet med tillämpning av samma ränta som vid fastställande av årets räntekostnad.
- + Beräknade kostnader för särskild löneskatt periodiseras i enlighet med samma principer som tillämpas för den underliggande pensionskostnaden.

Beräkningen av kostnader och åtaganden med anledning av koncernens förmånsbestämda planer är förenad med ett flertal bedömningar och antaganden som kan ha en betydande inverkan på redovisade belopp. En utförligare beskrivning av dessa antaganden och bedömningar lämnas under punkten 20 samt i not K8.

19. SKATTER

Periodens skattekostnad utgörs av aktuell skatt samt uppskjuten skatt. Som aktuell skatt redovisas skatter som hänför sig till periodens skattepliktiga resultat. Uppskjuten skatt är skatt som hänför sig till temporära skillnader mellan en tillgångs eller skulds redovisade värde och dess skattepliktiga värde. Uppskjutna skatter värderas till den skattesats som bedöms vara tillämplig då posten realiserar. Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att utnyttjas. Uppskjutna skattekulder värderas till nominellt värde. Skatt redovisas i resultaträkningen, i övrigt totalresultat eller direkt i eget kapital beroende på var den underliggande transaktionen redovisas.

20. UPPSKATTNINGAR OCH VÄSENTLIGA BEDÖMNINGAR

Tillämpningen av koncernens redovisningsprinciper innebär i vissa fall att bedömningar måste göras som får en väsentlig inverkan på redovisade belopp. Redovisade belopp påverkas dessutom i ett antal fall av antaganden om framtiden. Sådana antaganden innebär alltid en risk för en justering av det redovisade värdet för tillgångar och skulder. De bedömningar och antaganden som görs speglar alltid företagsledningens bästa och mest rimliga uppfattning och är kontinuerligt föremål för granskning och validering. Följande bedömningar och antaganden har haft en väsentlig påverkan på de finansiella rapporterna. Uppgifter om väsentliga antaganden lämnas även i respektive not.

Aktuariell beräkning av förmånsbestämda pensionsplaner

Beräkningen av koncernens kostnader och förpliktelser för förmånsbestämda pensioner bygger på ett flertal aktuariella, demografiska och finansiella antaganden som har betydande inverkan på redovisade belopp. En förteckning över de antaganden som använts vid beräkningen av årets avsättning finns i not K8. Beräkningen av pensionsförpliktelserna avseende anställda i Sverige bygger på DUS14 som är på marknaden vedertagna antaganden om livslängd baserade på statistik framtagen av Svensk Försäkring. Antagandena om framtida löneökningar och inflation bygger på den förväntade långsiktiga utvecklingen. Diskonteringsräntan baseras på förstklassiga företagsobligationer. Säkerställda bostadsobligationer anses i detta sammanhang vara företagsobligationer. Löptiden motsvarar återstående tid till utbetalning.

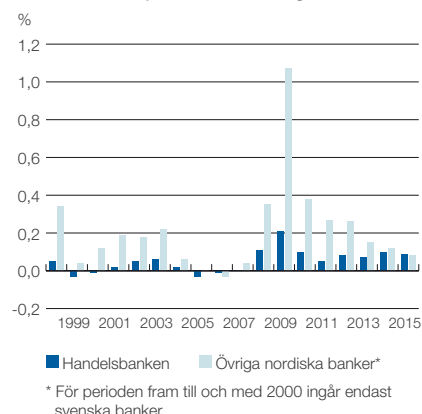
En känslighetsanalys av koncernens pensionsförpliktelse för varje betydande aktuariellt antagande, som visar hur förpliktelsen skulle ha påverkats av rimligt möjliga förändringar i dessa antaganden, framgår av not K8.

Bedömning av nedskrivningsbehov på lån och andra fordringar

Värdet på koncernens fordringar prövas löpande och individuellt för varje fordran. Vid behov skrivs fordran ned till bedömt återvinningsvärde. Det uppskattade återvinningsvärdet bygger på en bedömning av motpartens finansiella återbetalningsförmåga och antaganden om realisationsvärdet på eventuella säkerheter. Det slutliga utfallet kan komma att avvika från ursprungliga reserveringar för kreditförluster. De bedömningar och antaganden som används är föremål för regelbunden kontroll inom ramen för den interna kreditorganisationen. Se vidare not K2 för en mer utförlig beskrivning av intern riskkontroll och bankens hantering av kreditrisk.

K2 Risk- och kapitalhantering

Kreditförluster i procent av utlåning 1998–2015

Handelsbanken arbetar utifrån en väl beprövad affärsmodell som varit oförändrad i över 40 år. Affärsmodellen innebär en mycket låg risktolerans. Banken har som ett resultat uppvisat mycket stabila lönsamhetsnivåer under lång tid och det finansiella målet har uppnåtts i över 40 år i följd. Bankens affärsmodell fokuserar på att ta kreditrisker i kontorsrörelsen och av modellen följer att banken endast tar kreditrisker som är i linje med bankens restriktiva syn på risk. Alla övriga risker, som till exempel marknadsrisker och likviditetsrisker, eftersträvar banken att så långt som möjligt begränsa. Kreditförlustnivån har under de senaste decennierna varit väsentligt lägre än genomsnittet hos övriga nordiska banker. Bankens uttalade målsättning är alltid att ingen kredit ska innebära en förlust. Detta förhållningssätt är helt styrande för kontorens kreditgivning och arbete med sina kreditportföljer.

Genom uppbyggnad av likviditetsreserver och matchning av kassaflöden har banken sedan lång tid arbetat med att begränsa likviditetsriskerna. Även detta är ett naturligt resultat av bankens låga risktolerans och arbetet påbörjades innan de nya likviditetsregelverken utformades. Handelsbanken är den enda av de större svenska bankerna som genom hela den senaste finanskrisen, liksom vid krisen i början av 1990-talet, klarat sin finansiering helt på egen hand, utan stöd från vare sig centralbank eller myndigheter.

Även marknadsriskerna i Handelsbanken har från låga nivåer minskats ytterligare under de senaste åren och är i dag mycket låga. Detta arbete har pågått under en längre tid och påbörjades innan finanskrisen utbröt och långt innan regelverket började tillmätta marknadsrisker den betydelse som görs i dag.

RISKTOLERANS

Handelsbankens decentraliserade affärsmodell baseras på att ta kreditrisker i kontorsrörelsen. Dessa risker ska emellertid hållas låga. Banken ska vara en relationsbank och endast välja kunder med stark återbetalningsförmåga och finansiell ställning. Kvalitetskravet får aldrig

Risker i Handelsbanken

	Beskrivning
Kreditrisk	Kreditrisk är risken att banken drabbas av ekonomisk förlust som följd av att bankens motparter inte kan fullfölja sina kontraktssenliga förpliktelser.
Marknadsrisk	Marknadsriskerna härrör från förändringar i priser och volatiliteter på de finansiella marknaderna. Marknadsriskerna delas in i ränterisker, aktiekursrisker, valutakursrisker och råvaruprisrisker.
Likviditetsrisk	Likviditetsrisk är risken för att banken inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller utan att drabbas av oacceptabla kostnader eller förluster.
Operativ risk	Operativ risk är risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser. Definitionen inkluderar legal risk.
Försäkringsrisk	Risken i en försäkrings utfall, som beror på den försäkrades livslängd eller hälsa.
Fastighetsrisk	Risken i prisförändringar på bankens egna fastighetsinnehav.
Affärsrisk	Risken för oväntade resultatförändringar som inte är hänförliga till de ovan beskrivna riskslagen.
Ersättningsrisk	Ersättningsrisk utgörs av risken för förlust eller annan skada som uppkommer till följd av ersättningssystemet.
Compliancerisk	Risken för att banken inte lever upp till lagar, förordningar och interna regler.

åsidosätts till förmån för högre kreditvolym, högre pris eller marknadsandelar. Toleransen för marknadsrisker är låg och de tas endast som ett led i kundaffärer, i samband med bankens finansiering och likviditetshantering, i dess roll som marknadsgarant och i långsiktiga aktieinnehav samt i pensionssystemet. En konsekvens av bankens låga tolerans för marknadsrisk är att en jämförelsevis lägre andel av bankens resultat kommer från nettoresultat av finansiella transaktioner. Även för operativa risker och compliancerisker är toleransen låg. Banken strävar så långt som möjligt efter att förebygga dessa risker och reducera förlusterna på området. Förlusterna ska vara låga både i jämförelse med tidigare inträffade förluster och i jämförelse med andra banker.

RISKSTRATEGI

Handelsbanken är en fullsortimentsbank och har därmed ett brett utbud av olika bank- och försäkringsprodukter. Därigenom uppkommer en rad olika risker som identifieras, mäts och hanteras på ett systematiskt sätt inom koncernens alla delar. Handelsbankens restriktiva förhållningssätt till risk innebär att banken medvetet undviker att delta i affärer med hög risk även om den förväntade ersättningen för ögonblicket kan vara hög.

Den låga risktoleransen upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tid och som gäller på alla områden i koncernen. Riskkulturen genomsyrar hela bankens arbete och är väl förankrad hos bankens medarbetare. Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för sina affärer och för att riskerna hanteras. En följd av detta är att det finns starka incitament till hög riskmedvetenhet och till försiktighet i affärsverksamheten. Den decentraliserade affärsmodellen är dock kombinerad med starka centraliserade kontroller. Den låga risktoleransen avspeglas också i synen på ersättning. Huvudprincipen är att ersättningar ska vara fasta eftersom detta bidrar till den långsiktighet som är en central del av Handelsbankens affärsmodell.

Medarbetare med befogenhet att fatta affärsbeslut som innebär ett risktagande för banken kan endast erhålla fast ersättning utan rörliga inslag. Anställda är genom Stiftelsen Oktogonen en av bankens största ägare vilket ytterligare bidrar till hög riskmedvetenhet.

Kreditgivningen har stark lokal förankring, där den nära kundrelationen och lokala känedomer verkar för låga kreditrisker. Därutöver ska koncernen vid var tid vara välkapitaliserad i förhållande till verksamhetens risker och hålla likvida tillgångar för att alltid klara sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, även i en stressad situation där upplåning på de finansiella marknaderna inte är möjlig. Handelsbanken eftersträvar på så sätt en affärsmodell som är oberoende av förändringar i konjunkturen.

Det restriktiva förhållningssättet till risk innebär att banken är en stabil och uthållig affärspartner till kunderna oavsett konjunktur eller marknadssituation. Det bidrar både till god riskhantering och att en hög servicenivå kan upprätthållas även när verksamheten och de marknader som banken verkar på utsätts för påfrestningar. Samma principer för bankens inställning till risk gäller i alla länder där banken är verksam och är vägledande i den fortsatta utlandsexpansionen.

MOTSTÅNDSKRAFTIG RISKHANTERING

Handelsbanken har sedan oron på de finansiella marknaderna började år 2007 haft god tillgång till likviditet i samtliga för banken viktiga valutor. Banken har under krisåren breddat sin investeringsarbete och utökat antalet finansieringsprogram för såväl säkerställd som senior upplåning. Det faktum att detta skett under rådande omvärldsförutsättningar är ett tydligt tecken på marknadens förtroende för bankens affärsmodell och arbete med risk. Banken har haft och har kontinuerlig tillgång till de finansiella marknaderna via sina kort- och långfristiga finansieringsprogram. Centrala finansavdelningens likviditetsportfölj, som är en del av bankens likviditetsreserv, har en låg riskprofil och består främst av statsobligationer och säkerställda

obligationer. Vid årsskiftet översteg bankens likviditetsreserv 800 miljarder kronor, vilket ger en hög motståndskraft mot eventuella störningar på de finansiella marknaderna. Av reserven uppgick tillgodohavanden i centralbanker och banker samt innehav av värdepapper som är belåningsbara i centralbanker till 352 miljarder kronor. Resterande del utgjordes främst av outnyttjat emissionsutrymme av säkerställda obligationer i Stadshypotek. Likviditetsreserver hålls i alla för banken väsentliga valutor. Den totala likviditetsreserven täcker bankens likviditetsbehov i ett stressat scenario med utflöde av

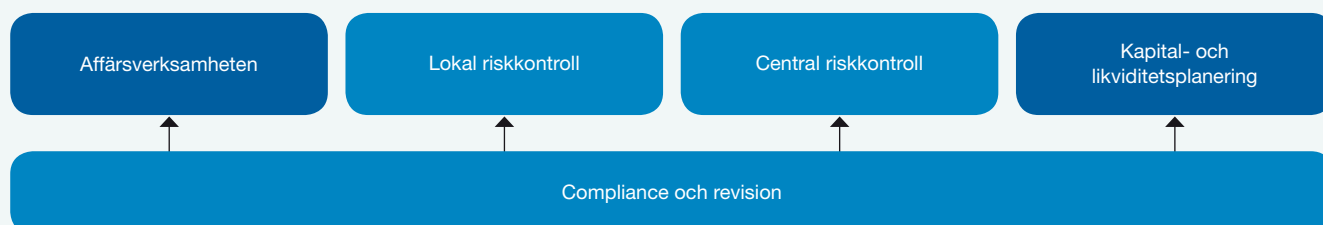
inlåning i mer än tre år helt utan tillgång till ny marknadsfinansiering. En bibehållen verksamhet kan upprätthållas under en betydande tid även i en extrem situation med stängda marknader för valutaväxling.

Bankens kapitalsituation har fortsatt att stärkas under året och banken har haft en stabil in-tjäning. Detta har, tillsammans med låga kreditförluster, bidragit till den starka positionen. Den starka kapitalsituationen är en god försäkring i nuvarande makroekonomiska situation.

Handelsbankens låga risktolerans, goda kapitalisering och starka likviditetssituation gör

banken väl rustad att verka även under de nya striktare regelverken samt under betydligt svårare marknadsförutsättningar än de som varit under de senaste åren. Likviditetssituationen beskrivs närmare nedan under rubriken Finansiering och likviditetsrisk.

Handelsbankens riskhantering och riskkontroll

Bankens helhetssyn på riskhantering och riskkontroll utgörs av följande delar:

Affärsverksamheten

Banken präglas av en tydlig ansvarsfördelning där varje del av affärsverksamheten bär det fulla ansvaret för sina affärer och för att riskerna hanteras. Den som bäst känner kunden och marknadsförutsättningarna har bäst möjlighet att bedöma risken och kan också på ett tidigt stadium agera om problem uppkommer. Varje kontor och varje resultatansvarig enhet bär ansvaret för att hantera uppkomna problem. Detta skapar incitament till hög riskmedvetenhet och till försiktighet i affärsverksamheten.

Decentraliserade kreditbeslut förutsätter dock en gemensam kreditprocess som den Centrala kreditavdelningen ansvarar för.

Centrala kreditavdelningen bereder kreditbeslut som fattas av styrelsen eller dess Kreditkommitté. Centrala kreditavdelningen säkerställer också att kreditbedömningarna sker på ett enhetligt sätt och att kreditgivningen utförs i enlighet med den kreditpolicy styrelsen har beslutat. Vidare bedömer Centrala kreditavdelningen risker i alla större individuella engagemang och agerar stödande och rådgivande till den övriga kreditorganisationen.

Lokal riskkontroll

En lokal riskkontroll finns i varje land där banken har verksamhet, om inte verksamheten är mycket begränsad, i varje regionbank, på centrala huvudavdelningar och i finansiella dotterbolag. Den lokala riskkontrollen arbetar med att identifiera, mäta, analysera och rapportera risker i verksamheten, särskilt marknadsrisker, likviditetsrisker, motpartsrisker, operativa risker, ryktesrisker och i förekommande fall försäkringsrisker, risker förknippade med ersättningssystemets utformning och risker i kapitalförvaltningsverksamheten. Lokal riskkontroll kontrollerar också limiter för marknads-, likviditets-, och motpartsrisker och analyserar överträdelser av kreditlimiter. Lokal riskkontroll ansvarar även för att riskanalys görs av nya produkter, it-system och väsentliga processer, samt att utvärdera verksamhetens arbete med operativa risker. Lokal riskkontroll rapporterar till Central riskkontroll och till verksamhetens ledning.

Central riskkontroll

Behovet av central uppföljning av risk- och kapitalsituationen ökar med graden av decentraliserade affärsbeslut. Den Centrala riskkontrollen är således en naturlig och viktig del av bankens affärsmodell.

Centrala riskkontrollen har till uppgift att på aggregerad nivå identifiera, mäta, analysera och rapportera koncernens alla väsentliga risker. Den övervakar också att riskerna och riskhanteringen lever upp till bankens låga risktolerans och att ledningen har tillförlitliga underlag för

hur risker ska hanteras vid kritiska situationer.

Vidare har Centrala riskkontrollen ett funktionellt ansvar för att lokal riskkontroll mäter risker på ett ändamålsenligt och enhetligt sätt i koncernen och att bankens ledning och styrelse löpande får rapporter och analyser om den aktuella risk-situationen.

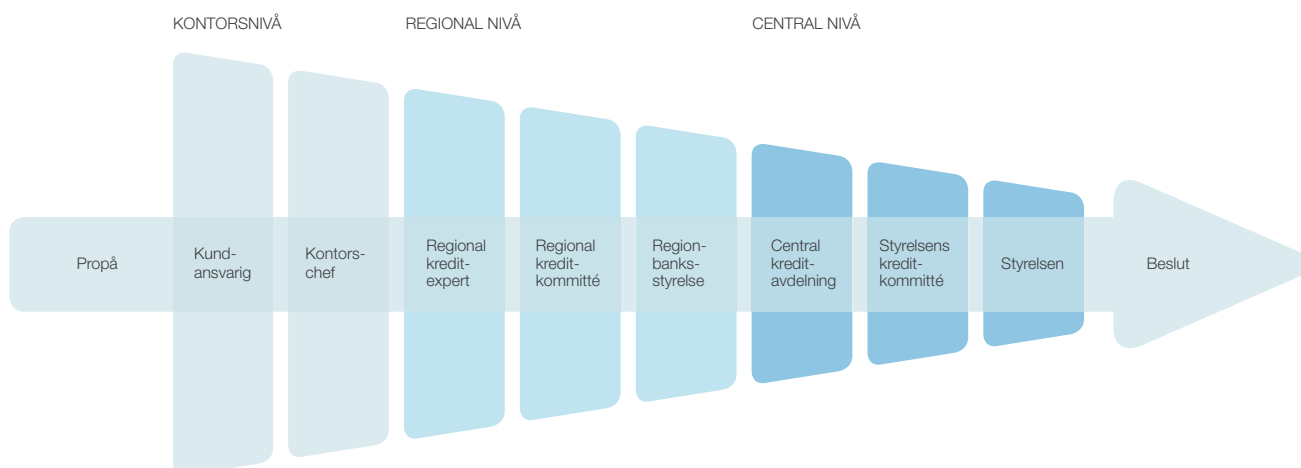
Kapital- och likviditetsplanering

Om Handelsbanken, trots arbetet i de tre tidigare beskrivna delarna, skulle råka ut för allvariga förluster, håller banken ett kapital som säkerställer bankens fortlevnad såväl under som efter extrema händelser. Det är kapitalsituationen bedömd enligt det legala kapitalkravet som, tillsammans med beräkningen av ekonomiskt kapital och stress-tester, utgör grunderna i kapitalplaneringen. Genom stresstester identifieras vilka åtgärder som framåtblickande behöver förberedas eller genomföras för att kapitaliseringen vid varje tidpunkt ska vara tillfredsställande. Därutöver ska koncernen vid var tid vara väl kapitaliserad i förhållande till riskerna och hålla likvida tillgångar för att alltid klara sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, även i en stressad situation där upplåning på de finansiella marknaderna inte är möjlig.

Compliance och revision

Utöver de tidigare beskrivna delarna granskar såväl compliance, på central-, affärsområdes- och dotterbolagsnivå, som interna och externa revisorer verksamheten.

Kreditprocessen och beslutandenivåer i Handelsbanken

Fördelning av fattade kreditbeslut*

Andel av antal limiter	66%	32%	2%
Andel av limitbelopp	9%	28%	63%

*Exklusive stat- och banklimiter som beslutas på central nivå.

KREDITRISK

Kreditrisk definieras som risken att banken drabbas av ekonomisk förlust som följd av att bankens motparter inte kan fullfölja sina kontraktssenliga förpliktelser.

Kreditprocessen i Handelsbanken utgår från övertygelsen att en decentraliserad organisation med lokal närvaro ger hög kvalitet i kreditbesluten. Banken är en relationsbank där kontoren håller löpande kontakt med kunden, vilket ger en djup kunskap om varje enskild kund och en kontinuerligt uppdaterad bild av kundens ekonomiska situation.

I Handelsbankens decentraliserade organisation bär varje kundansvarigt kontor det fulla kreditansvaret. Kund- och kreditansvar ligger på kontorschefen eller de medarbetare på det lokala kontoret som kontorschefen utser.

Kontorschefer och de flesta medarbetare på kontor har personliga beslutandelimiten som gör det möjligt för dem att besluta om krediter till de kunder som de ansvarar för.

Vid beslut om större krediter finns även beslutsinstanser på regional och central nivå. Varje högre beslutandenivå tillför ytterligare kreditkompetens. På varje beslutandenivå finns rätt att avstyra krediter inom såväl den egna beslutandenivån som krediter som annars skulle beslutats på högre beslutandenivåer. Samtliga delegater i hela beslutsprocessen, oavsett nivå, måste vara eniga för att ett positivt kreditbeslut

ska komma till stånd. Finns minsta tveksamhet hos någon delegat avslås kreditansökan. De största krediterna beslutas av styrelsens kreditkommitté eller av styrelsen i dess helhet, där ärenden har förberetts av Centrala kreditavdelningen. Utan tillstyrkan av kreditansvarig kontorschef kan dock ingen kreditansökan processas vidare i banken.

Beslutsgången när det gäller krediter illustreras av ovanstående bild. I bilden visas även procentuell andel av antal beslut och beslutade belopp fördelade på olika beslutandenivåer.

I Handelsbankens decentraliserade organisation ingår också att underlaget för kreditbeslut alltid utarbetas av det kreditansvariga kontoret oavsett om det slutgiltiga beslutet fattas på kontoret, på regional nivå, i styrelsens kreditkommitté eller av styrelsen. Underlaget för kreditbeslut innehåller bland annat allmän och ekonomisk information om kredittagaren, en bedömning av dennes återbetalningsförmåga, krediter och kreditvillkor samt värdering av säkerheter.

För kredittagare vars sammanlagda krediter överstiger 3 miljoner kronor fattas kreditbeslutet i form av kreditlimit. Vid krediter till privatpersoner mot säkerhet i bostad inträder limitplikten för belopp över 6 miljoner kronor. Krediter till bostadsrättsföreningar mot säkerhet i bostadsfastighet blir limitpliktiga för belopp över 12 miljoner kronor.

Beviljade kreditlimiter gäller högst ett år. Vid förlängning av limiter är kravet på beslutsordning densamma som vid en ny kredit.

I Handelsbankens decentraliserade organisation, där en stor andel av kredit- och limitbesluten fattas på de enskilda kontoren, är det viktigt att det finns en väl fungerande eftergranskningssprocess som säkerställer att kreditbeslut håller en hög kvalitet. Kontorschefen kvalitets-

granskar medarbetarnas beslut och regionala kreditavdelningen kvalitetsgranskar beslut fattade av kontorschefer.

Syftet med kvalitetsgranskningen är att säkerställa att bankens kreditpolicy och interna instruktioner efterlevs, att kreditkvaliteten upprätthålls och att kreditbeslut vittnar om gott kreditomdöme och sund affärsmässighet. En motsvarande granskning av kvaliteten utförs även av kreditbeslut som fattas av högre beslutandenivåer i banken. Krediter som beviljas av regionala kreditkommittéer och regionbanksstyrelser granskas av Centrala kreditavdelningen, som även bereder och granskar krediter som beslutas av bankens styrelse eller dess kreditkommitté.

Handelsbanken är inte en massmarknadsbank utan är selektiv i kundurvalet, vilket innebär att kunderna ska ha en hög kreditkvalitet. Kvalitetskravet åsidosätts aldrig till förmån för högre kreditvolym eller för att erhålla högre avkastning. Banken undviker även att delta i finansiering där det förekommer komplicerade kundkonstellationer eller komplexa och svår-förståeliga affärsupplägg.

Det lokala kontorets nära kontakt med kunden innebär också att kontoret snabbt kan identifiera och agera vid eventuella problem. Detta medför att banken i många fall kan agera snabbare än vad som hade varit möjligt vid en mer centraliserad hantering av problemkrediter. Kontoret har också det fulla ekonomiska ansvaret för kreditgivningen. Kontoret hanterar således de problem som uppstår när en kund brister i betalningsförmåga och kontoret bär eventuella kreditförluster. Vid behov får det lokala kontoret stöd från det regionala huvudkontoret och från centrala avdelningar. Bankens arbetssätt leder till att alla som gör affärer förknippade med kreditrisk tillägnar sig ett väl etablerat synsätt för denna typ av risk. Detta synsätt utgör en viktig

del av bankens kultur. Beskrivet arbets- och synsätt är viktiga anledningar till att banken över en lång tid redovisat mycket låga kreditförluster.

Riskklassificeringssystemet

Handelsbankens riskklassificeringssystem består av ett antal olika system, metoder, processer och rutiner som stödjer Handelsbankens klassificering och kvantifiering av kreditrisk.

Genom Handelsbankens interna riskklassificeringssystem mäts kreditrisken i all verksamhet på ett tillförlitligt och konsekvent sätt. Riskklassificeringen bygger på bankens interna rating, som grundar sig på en bedömning av varje motparts återbetalningsförmåga. Ratingen bestäms av risken för finansiella påfrestningar samt av den bedömda motståndskraften vid sådana påfrestningar. Metoden och klassificeringen bygger på den ratingmodell som tillämpas av banken under flera decennier.

Den interna ratingen är den viktigaste beståndsdel i bankens modell för att beräkna kapitalkrav enligt internmetoden. Ratingen är dynamisk, det vill säga den omprövas om det finns tecken på att motpartens återbetalningsförmåga har ändrats. Vidare omprövas ratingen med den periodicitet som regelverket föreskriver. Klassificeringen görs av den som är ansvarig för att bevilja en kredit och kontrolleras därefter av oberoende instanser.

Metoder för riskklassificeringen

För att kvantifiera bankens kreditrisker beräknas sannolikheten för att kunder ska falla (Probability of Default, PD), hur stor exponering banken förväntas ha om fallissemang inträffar (exponeringsbelopp) och hur stor andel av den exponeringen som banken väntas förlora vid fallissemang (Loss Given Default, LGD). Fallissemang definieras som att motparten antingen är mer än 90 dagar sen med betalning eller att det gjorts en bedömning att motparten inte kommer att kunna betala kontraktens enligt, till exempel i samband med konkurs.

PD-värdet uttrycks som ett procenttal, där exempelvis ett PD-värde på 0,5 procent innebär att en kredittagare av 200 med samma PD-värde väntas falla inom ett år. En fallerad kredit betyder inte nödvändigtvis att banken drabbas av förluster eftersom det i de flesta fall finns säkerhet för exponeringen. Dessutom betyder ett fallissemang inte att det är uteslutet att motparten vid något tillfälle kommer att betala, då betalningsproblemen kan vara övergående.

För företags- och institutsexponeringar översätts den interna ratingen som sätts för varje motpart direkt till en riskklass på en skala mellan 1 och 10 (där riskklass 10 avser fallerade motparter). Företagsexponeringarna delas in i fyra motpartstyper baserat på den affärsbedömningsmall som används för motparten. PD beräknas individuellt för varje riskklass och motpartstyp. För institutsexponeringar och de företagsexponeringar som kapitaltäcks enligt internmetoden utan egna skattningar av LGD och konverteringsfaktor (KF) tillämpas föreskrivna värden för förlustandelen givet fallissemang

(LGD). Vilket föreskrivet värde som får användas styrs av vilken säkerhet som finns för respektive exponering.

Även för hushållsexponeringar utgår riskklassificeringen från den interna rating som sätts för alla kreditkunder. Ratingen översätts inte direkt till en riskklass som för företagsexponeringar, utan de olika exponeringarna sorteras i ett antal mindre grupper, beroende på vissa faktorer. Exempel på sådana faktorer är vilken typ av kredit det gäller, motpartens betalningsskötsel och om det finns en eller flera låntagare. För var och en av de mindre grupperna beräknas en genomsnittlig fallissemangsandel och baserat på denna sorteras grupperna in i någon av de tio riskklasserna. Olika modeller används för exponeringar mot privatpersoner respektive mot småföretag (som också räknas till kategorin hushållsexponeringar), men principen är densamma.

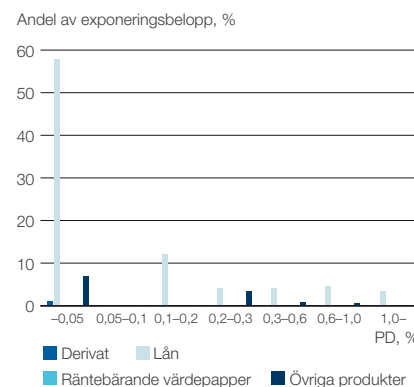
För hushållsexponeringar och för exponeringar mot medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar fastställs LGD från bankens egen förlusthistorik. För exponeringar mot stora företag som kapitaltäcks med internmetoden med egna skattningar av LGD och KF fastställs LGD baserat på interna förluster och externa observationer. För hushållsexponeringar med fastighetssäkerhet i Sverige och för fastighetsexponeringar mot medelstora företag, fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar tillämpas olika LGD-värden beroende på säkerhetens belåningsgrad. För övriga exponeringar styrs LGD-värdet av faktorer som kan bero på förekomst av och värde på säkerhet, produkt eller liknande.

För varje exponeringsklass beräknas PD för var och en av riskklasserna som avser icke-fallerade motparter eller avtal. PD grundar sig på beräkningar av hur stor andelen fallissemang varit historiskt för olika typer av exponeringar. Den genomsnittliga fallissemangsandelen justeras därefter dels med en säkerhetsmarginal, dels med en konjunkturjusteringsfaktor. Säkerhetsmarginalen syftar till att säkerställa att den långsiktiga fallissemangssannolikheten inte underskattas.

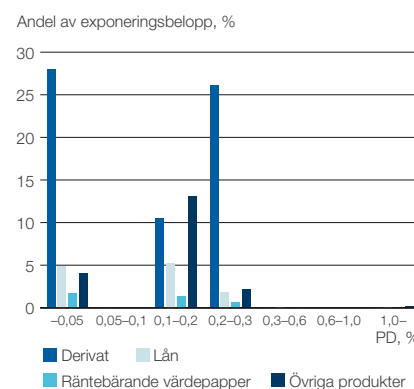
Konjunkturjusteringsfaktorn justerar vid behov de genomsnittliga fallissemangsandelarna som observeras under den tidsperiod som ligger till grund för skattningen av PD till en förväntad långsiktig nivå. Den långsiktiga nivån baseras på information på portföljnivå från och med 1985. Metoden beaktar förväntad migration mellan riskklasser under en konjunkturcykel. Eftersom den tidsperiod som kan användas för skattning av PD blir allt längre, minskar behovet av konjunkturjustering över tiden.

Justeringen utjämnar en del av den variation i PD per riskklass som uppstår på grund av begränsningen i underlaget för skattningen vid den årliga uppdateringen av riskmättet. PD på avtals-, motparts- och portföljnivå varierar dock över tiden på grund av migration mellan riskklasser. Eftersom en av de viktigaste delarna i riskklassificeringen, Handelsbankens interna rating, har en väsentligt längre horisont än ett år,

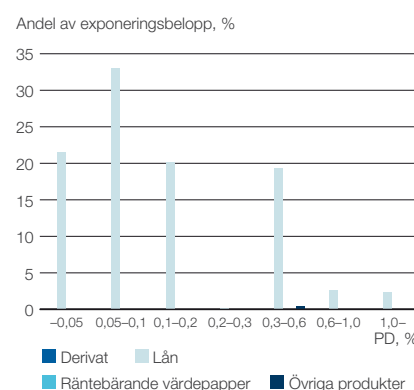
Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Företagsexponeringar

Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Institutsexponeringar

Andel av exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Hushållsexponeringar

så förväntas den effekten vara begränsad under normala konjunkturvariationer. Handelsbanken tillämpar den konservativa principen att konjunkturjusteringsfaktorn kan innebära att PD justeras upp men inte ned.

Vid fastställande av LGD beaktas att riskmättet ska återspegla förlustandelen under ekonomiskt ogynnsamma förhållanden, vilket benämns Nedgångs-LGD. För fastighetssäkerheter baseras Nedgångs-LGD på observerade förlustandelar från fastighetskrisen under början av 1990-talet. För övriga säkerheter avseende hushållsexponeringar nedgångsjusteras observerat LGD med en faktor som beror på PD och produkttyp. För företagsexponeringar inom internmetoden med egna skattnings av LGD och KF nedgångsjusteras LGD så att bankens observerade förluster under krisåren 1991–1992 kan förklaras av riskmätten med god marginal.

När exponeringsbeloppet ska beräknas sker vissa justeringar av den bokförda exponeringen. Exempel på detta är kreditlöften eller revolverande krediter, där banken avtalar med kunden om att denne får låna upp till ett visst belopp i framtiden. Denna typ av åtaganden utgör en kreditrisk som också ska kapitaltäckas. Normalt betyder det att den beviljade krediten justeras med en viss konverteringsfaktor (KF) för den del av krediten som inte är utnyttjad vid rapporteringstillfället. När det gäller vissa produktklasser för företagsexponeringar och för institutsexponeringar är konverteringsfaktorer bestämda av regelverket, men för hushållsexponeringar och vissa produktklasser för stora företag, medelstora företag, fastighetsbolag

och bostadsrättsföreningar använder banken egenberäknade konverteringsfaktorer. Här styrs konverteringsfaktorn framförallt av vilken produkt som avses, men även utnyttjandegrad kan spela in.

Riskmätten (PD, exponeringsbelopp, LGD) används förutom vid kapitaltäckningsberäkningen även för beräkning av kostnaden för kapital i varje enskild affär och vid beräkning av ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC). Detta innebär att det finns marginaler i form av konjunktur- och säkerhetsjusteringar i riskmätten även i beräkningarna av kostnader för kapital i enskilda affärer och vid beräkning av ekonomiskt kapital, vilket gör att de förlustnivåer som riskmätten implicerar är konservativa. Den använda metoden medför att bankens historiska förluster får en direkt inverkan på riskberäkningar och kapitalkrav.

För företags-, instituts- och hushållsexponeringar återges i diagrammen här intill hur exponeringen fördelar sig mellan obligationer och andra räntebärande värdepapper respektive lån, derivat och övriga produkter. Övriga produkter är till exempel garantier och kreditlöften. Diagrammen visar hur exponeringsbeloppen, exklusive fallerade krediter, fördelar sig mellan olika PD-intervall inom respektive exponeringsklass. De PD-värden som används är de som tillämpas vid beräkning av kapitalkravet.

SÄKERHETER

När banken bedömer kreditrisken hos en viss kund bedöms i första hand kredittagarens återbetalningsförmåga. Enligt bankens kredit-

policy kan en svag återbetalningsförmåga aldrig kompenseras med att banken erbjuds goda säkerheter. Säkerheter kan dock reducera bankens förlust väsentligt om kredittagaren inte kan fullfölja sina förpliktelser. Krediter ska därför normalt vara betryggande säkerställda.

Kredit utan säkerhet beviljas så gott som uteslutande till kunder med god återbetalningsförmåga. Vid långfristiga kreditåtaganden utan säkerhet till företag avtalar banken ofta med kunden om särskilda kreditvillkor som ger rätt till omförhandling eller uppsägning vid ogynnsam utveckling.

Då det som regel blir aktuellt att ta säkerheter i anspråk först sedan kredittagaren drabbats av allvariga betalningssvårigheter inriktas värderingen av säkerheter på det värde säkerheterna förväntas ha vid en snabb försäljning under ogynnsamma omständigheter i samband med en obeståndssituation. För vissa tillgångar kan värdet påverkas avsevärt vid en obeståndssituation och en därigenom framtvingad försäljning.

En stor del av utlåningen till kreditinstitut är omvända repor. En omvänd repa är en återköpsransaktion som innebär att banken repar in (köper) räntebärande värdepapper eller aktier med särskild överenskommelse att värdepappret ska säljas tillbaka till ett visst pris vid en viss tidpunkt. Omvända repor betraktas av banken som säkerställd utlåning.

Under speciella omständigheter kan banken köpa kreditderivat eller finansiella garantier som kreditriskskydd för fordringar. Detta förekommer dock inte inom bankens ordinarie kreditgivning.

Kreditriskexponering on balance, fördelad per säkerhet mkr	2015	2014
Bostadsfastigheter ¹	1 207 242	1 114 011
varav privatpersoner	845 481	782 821
Övriga fastigheter	293 936	271 041
Stat, kommun och landsting ²	313 475	603 319
Borgen ³	8 627	18 876
Finansiella säkerheter	40 632	63 493
Objektssäkerheter	23 789	18 256
Övriga säkerheter ⁴	21 854	21 230
Blanko ⁴	242 361	258 698
Summa kreditriskexponering on balance	2 151 916	2 368 924

Utlåning till allmänheten, fördelad per säkerhet mkr	2015	2014
Bostadsfastigheter ¹	1 207 242	1 114 011
varav privatpersoner	845 481	782 821
Övriga fastigheter	293 936	271 041
Stat, kommun och landsting ²	76 609	98 076
Borgen ³	8 134	18 305
Finansiella säkerheter	16 797	22 035
Objektssäkerheter	23 789	18 256
Övriga säkerheter ⁴	21 854	21 230
Blanko ⁴	218 106	244 882
Utlåning till allmänheten	1 866 467	1 807 836

¹ Inklusive bostadsrätter.

² Avser direkta statsexponeringar och statsgarantier.

³ Inkluderar ej statsgarantier.

⁴ Jämförelsesiffror har ändrats till följd av ändrad beräkningsmetod.

KREDITPORTFÖLJEN**Portföljens fördelning**

Bankens kreditportfölj presenteras i detta avsnitt med utgångspunkt från sammanställda balansräkningsposter.

Med utgångspunkt från balansräkningen kategoriseras krediter i utlåning till allmänhet

respektive utlåning till kreditinstitut samt off-balanceposter fördelade på produkttyp. I kapital-täckningssammanhang kategoriseras de i exponeringsklasser som regelverket fastlagt för respektive beräkningsmetod. När begreppet exponering används avses summan av poster i och utanför balansräkningen.

Kreditriskexponeringar mkr	2015	2014
Utlåning till allmänheten ¹	1 866 467	1 807 836
varav omvända repor	7 742	23 858
Utlåning till övriga kreditinstitut	49 656	70 339
varav omvända repor	23 394	42 138
Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter ²	129 216	102 778
Kreditlöften	267 200	271 001
Övriga åtaganden	24 441	14 134
Garantiförbindelser, krediter	9 750	10 335
Garantiförbindelser, övriga	61 274	60 033
Dokumentkrediter	6 433	5 369
Derivatinstrument ²	85 347	116 124
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	74 777	78 219
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	44 513	63 725
Summa	2 619 074	2 599 893
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	202 630	454 532
Övrig utlåning till centralbanker	34 118	51 047
Summa	2 855 822	3 105 472

¹ Av detta belopp består 1 619 mkr (2 181) av utlåning som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderad till verkligt värde via resultaträkningen.

² Avser summa positiva marknadsvärden. Om rättsliga hållbara nettningsavtal beaktas uppgår exponeringen till 59 687 mkr (70 478).

Geografisk fördelning 2015	Utlåning					Åtaganden utanför balansräkningen						
	Allmänheten	Kreditinstitut exkl centralbanker	Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	Övrig utlåning till centralbanker	Derivatinstrument	Placeringar	Garantier	Kreditlöften	Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	Dokumentkrediter	Övrigt	Totalt
mkr												
Sverige	1 214 093	17 513	174	15 998	84 435	87 522	24 897	137 606	89 522	3 650	16 816	1 692 226
Storbritannien	194 069	610	55 538	364	77	-	6 636	36 565	6 235	40	2 768	302 902
Danmark	82 854	61	113	15 653	42	7	4 099	12 088	8 155	166	0	123 238
Finland	115 090	42	44 823	-	118	0	3 974	18 028	7 059	175	170	189 479
Norge	209 327	189	6 101	2 103	-	-	6 890	30 262	16 228	114	4 687	275 901
Nederländerna	22 344	-	377	-	-	-	1 040	6 241	212	-	-	30 214
Tyskland	5 336	264	111	-	-	-	3 303	5 432	342	21	-	14 809
Polen	2 396	4	41	-	-	-	1 038	1	139	-	-	3 619
USA	4 233	24 776	94 626	-	471	30 744	14 758	15 310	375	1 395	-	186 688
Övriga världen	16 725	6 197	726	-	204	1 017	4 389	5 667	949	872	-	36 746
Summa	1 866 467	49 656	202 630	34 118	85 347	119 290	71 024	267 200	129 216	6 433	24 441	2 855 822

Geografisk fördelning 2014	Utlåning					Åtaganden utanför balansräkningen						
	Allmänheten	Kreditinstitut exkl centralbanker	Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	Övrig utlåning till centralbanker	Derivatinstrument	Placeringar	Garantier	Kreditlöften	Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	Dokumentkrediter	Övrigt	Totalt
mkr												
Sverige	1 194 402	18 368	253	6 926	115 104	112 376	25 033	124 761	72 334	2 483	14 134	1 686 174
Storbritannien	169 596	575	55 779	342	88	-	5 986	31 077	5 659	48	-	269 150
Danmark	79 030	85	111	28 021	66	5	3 531	28 443	-	220	-	139 512
Finland	115 087	163	69 176	-	108	-	4 912	18 817	6 494	216	-	214 973
Norge	204 067	428	2 353	15 758	-	-	6 748	37 219	15 729	92	-	282 394
Nederländerna	18 504	-	11 971	-	0	-	823	6 536	160	-	-	37 994
Tyskland	5 228	227	87	-	-	-	3 570	3 776	711	53	-	13 652
Polen	2 255	6	35	-	-	-	1 204	1	83	-	-	3 584
USA	2 716	43 323	312 770	-	496	28 570	14 024	14 451	339	1 723	-	418 412
Övriga världen	16 951	7 164	1 997	-	262	993	4 537	5 920	1 269	534	-	39 627
Summa	1 807 836	70 339	454 532	51 047	116 124	141 944	70 368	271 001	102 778	5 369	14 134	3 105 472

Utlåning till allmänheten, fördelad på bransch och motpartsslag	2015			2014		
	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar
mkr						
Privatpersoner	912 517	-755	911 762	852 466	-813	851 653
varav hypotekslån	736 768	-31	736 737	683 991	-30	683 961
varav övriga lån säkerställda i bostad	107 591	-146	107 445	99 063	-101	98 962
varav övriga lån privatpersoner	68 158	-578	67 580	69 412	-682	68 730
Bostadsrättsföreningar	169 595	-20	169 575	153 058	-21	153 037
varav hypotekslån	148 064	-7	148 057	136 748	-9	136 739
Fastighetsförvaltning	511 308	-697	510 611	485 377	-589	484 788
Tillverkningsindustri	33 540	-1 542	31 998	38 508	-726	37 782
Handel	24 236	-267	23 969	27 736	-343	27 393
Hotell- och restaurangverksamhet	8 981	-30	8 951	8 299	-25	8 274
Person- och godstransport till sjöss	10 354	-543	9 811	12 221	-405	11 816
Övrig transport och kommunikation	11 195	-60	11 135	20 184	-39	20 145
Byggnadsverksamhet	15 500	-92	15 408	15 225	-114	15 111
Elektricitet, gas och vatten	26 560	-52	26 508	24 888	-24	24 864
Jordbruk, jakt och skogsbruk	11 318	-15	11 303	10 703	-16	10 687
Övrig serviceverksamhet	19 789	-66	19 723	20 241	-42	20 199
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	71 179	-282	70 897	71 945	-187	71 758
Stat och kommun	22 452	0	22 452	35 627	0	35 627
Övrig företagsutlåning	22 759	-117	22 642	35 469	-483	34 986
Summa utlåning till allmänheten, före beaktande av gruppvis reservering	1 871 283	-4 538	1 866 745	1 811 947	-3 827	1 808 120
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar			-278			-284
Summa utlåning till allmänheten	1 871 283		1 866 467	1 811 947		1 807 836

Utlåning till allmänheten efter beaktande av reserveringar – geografisk fördelning per bransch och motpartsslag 2015							
	Sverige	Stor- britannien	Danmark	Finland	Norge	Nederlän- derna	Övriga världen
mkr							
Privatpersoner	682 992	57 273	46 352	34 317	80 150	5 867	4 811
varav hypotekslån	635 871	0	29 001	21 083	50 782	0	0
varav övriga lån säkerställda i bostad	14 023	45 685	13 276	8 806	16 222	5 532	3 901
varav övriga lån privatpersoner	33 098	11 588	4 075	4 428	13 146	335	910
Bostadsrättsföreningar	137 604	0	552	16 947	14 472	0	0
Fastighetsförvaltning	244 996	115 262	13 726	28 682	85 729	14 538	7 678
Tillverkningsindustri	15 401	2 692	1 443	3 386	2 565	1 059	5 452
Handel	12 304	4 596	1 367	1 688	2 969	0	1 045
Hotell- och restaurangverksamhet	2 507	3 218	1 734	268	153	0	1 071
Person- och godstransport till sjöss	3 612	6	1 002	2 626	2 520	0	45
Övrig transport och kommunikation	5 734	625	1 184	947	2 282	362	1
Byggnadsverksamhet	6 606	2 006	550	865	5 064	0	317
Elektricitet, gas och vatten	9 908	406	76	8 540	6 729	184	665
Jordbruk, jakt och skogsbruk	9 481	1 512	120	123	18	0	49
Övrig serviceverksamhet	11 939	3 986	1 433	1 241	1 114	0	10
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	49 996	982	9 700	3 449	1 446	110	5 214
Stat och kommun	10 918	0	1	11 335	198	0	0
Övrig företagsutlåning	10 231	1 547	3 637	704	3 962	225	2 336
Summa utlåning till allmänheten, före beaktande av gruppvis reservering	1 214 229	194 111	82 877	115 118	209 371	22 345	28 694
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-137	-42	-23	-28	-44	-1	-3
Summa utlåning till allmänheten	1 214 092	194 069	82 854	115 090	209 327	22 344	28 691

Kreditriskkoncentrationer

Handelsbankens kontor är starkt fokuserade på att etablera långsiktiga relationer med kunder som har hög kreditvärdighet. Om ett kontor identifierar en bra kund ska kontoret kunna göra affärer med kunden oavsett om banken som helhet har en stor exponering mot den bransch som kunden representerar. Banken har därmed i sin kreditgivning inte något inbyggt hinder mot att få relativt stora exponeringar i enskilda sektorer. Banken följer och beräknar dock koncentrationsrisker mot olika typer av branscher, geografiska områden eller enskilda större exponeringar. Koncentrationsrisker fångas upp i bankens beräkning av ekonomiskt kapital för kreditrisker och i de stresstester som görs i den interna kapitalutvärderingen. Finansinspektionen beräknar också ett särskilt kapitalkravspåslag i Pelare 2 för koncentrationsrisker i kreditportföljen. Därigenom säkerställs att banken är väl kapitaliserad med hänsyn också till koncentrationsrisker. Om koncentrationsriskerna skulle bedömas vara för stora har banken både möjlighet och förmåga att reducera riskerna genom olika riskreducerande åtgärder.

Handelsbanken har, utöver bolån och utlåning till bostadsrättsföreningar, en betydande utlåning till fastighetsförvaltning (511 miljarder kronor). Med fastighetsförvaltning avses här alla företag som kreditbedöms som "fastighetsbolag". Det är vanligt förekommande att koncerner verksamma i andra branscher har dotterbolag som förvaltar de fastigheter som koncernen bedriver verksamhet i, och även sådana fastighetsbolag anses här tillhöra fastighetsförvaltning. Den underliggande kreditrisken i sådana fall är dock inte enbart fastighetsrelaterad.

En stor del av fastighetsutlåningen sker till statliga fastighetsbolag, kommunala bostadsbolag och annan bostadsrelaterad verksamhet där låntagarna genomgående har starka och stabila kassaflöden och därigenom mycket hög kreditvärdighet. En stor del av utlåningen till fastighetssektorn är således till bolag med mycket låg sannolikhet för fallissemang och med låg belåningsgrad. Bankens exponering mot fastighetssektorn finns specificerade i tabeller nedan.

Andelen exponeringar hänförliga till fastighetsmotparter som har en sämre rating än

bankens riskklass 5 (normal risk) är mycket låg. 99 procent (98) av total fastighetsutlåning i Sverige återfinns i riskklass 5 eller bättre. Motsvarande uppgift avseende fastighetsutlåningen i Storbritannien uppgår till 96 procent (93), Danmark 94 procent (94), Finland 98 procent (99), Norge 97 procent (96) och Nederländerna 98 procent (98). Av de motparter som återfinns i sämre riskklasser än normalt återfinns huvuddelen i riskklasserna 6–7 och endast små volymer i de högre riskklasserna 8–9.

Under de senaste åren har Handelsbanken haft en betydande kredittillväxt i Storbritannien genom en expansion av kontorsnätet. En relativt stor del av tillväxten har varit i fastighetsrelaterade krediter. Handelsbanken har i sin expansion haft samma strikta krav på återbetalningsförmåga och säkerheternas kvalitet som på övriga hemmamarknader. Resultatet av detta är en hög koncentration av kunder i goda riskklasser och en kreditförlustnivå i linje med övriga hemmamarknader.

Specifikation utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning	2015			2014		
	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar
mkr						
Utlåning i Sverige						
Statligt ägda fastighetsbolag	5 042	-	5 042	5 684	-	5 684
Kommunalt ägda fastighetsbolag	12 242	-	12 242	16 926	-	16 926
Bostadsfastighetsbolag	91 484	-35	91 449	87 797	-19	87 778
varav hypotekslån	77 367	-4	77 363	70 370	-3	70 367
Övrig fastighetsförvaltning	136 333	-71	136 262	131 710	-105	131 605
varav hypotekslån	61 993	-7	61 986	64 392	-5	64 387
Summa utlåning i Sverige	245 101	-106	244 995	242 117	-124	241 993
Utlåning utanför Sverige						
Storbritannien	115 669	-408	115 261	102 152	-255	101 897
Danmark	13 816	-89	13 727	14 446	-127	14 319
Finland	28 704	-22	28 682	27 483	-28	27 455
Norge	85 787	-58	85 729	79 859	-43	79 816
Nederländerna	14 539	-	14 539	11 423	-	11 423
Övriga länder	7 692	-14	7 678	7 897	-12	7 885
Summa utlåning utanför Sverige	266 207	-591	265 616	243 260	-465	242 795
Summa utlåning – Fastighetsförvaltning	511 308	-697	510 611	485 377	-589	484 788

Specifikation utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning Typ av säkerhet och land	2015					2014				
	Bolag ägda av stat och kommun/ fastighets- utlåning garanterad av stat och kommun		Kommersiella fastigheter och övriga säkerheter		Blanko	Bolag ägda av stat och kommun/ fastighets- utlåning garanterad av stat och kommun		Kommersiella fastigheter och övriga säkerheter		Blanko
mkr	Total					Total				
Sverige	245 101	18 746	99 658	111 881	14 816	242 117	24 669	92 972	111 558	12 918
Storbritannien	115 669	0	52 582	59 053	4 034	102 152	0	45 577	53 320	3 255
Danmark	13 816	0	7 717	4 870	1 229	14 446	0	7 113	5 563	1 770
Finland	28 704	11 117	4 577	12 247	763	27 483	9 827	3 902	12 959	795
Norge	85 787	0	12 209	64 187	9 391	79 859	0	12 350	56 996	10 513
Nederländerna	14 539	0	7 286	6 904	349	11 423	0	4 451	6 943	29
Övriga världen	7 692	531	580	5 819	762	7 897	557	579	5 542	1 219
Summa	511 308	30 394	184 609	264 961	31 344	485 377	35 053	166 944	252 881	30 499

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, riskklass och land 2015
mkr

Riskklass	Sverige	Storbritannien	Danmark	Finland	Norge	Nederländerna	Övriga världen	Total	%	Akkumulerat % av total
1	20 034	943	53	2 903	1 127	115	1 044	26 219	5,13	5
2	73 556	22 677	829	11 365	18 026	1 942	3 249	131 644	25,75	31
3	92 801	56 376	6 197	11 006	45 263	10 247	2 869	224 759	43,96	75
4	43 115	24 298	4 338	1 619	15 418	1 873	172	90 833	17,76	93
5	12 592	6 249	1 548	1 125	3 430	75	289	25 308	4,95	98
6	1 606	1 939	289	401	1 444	221	30	5 930	1,16	99
7	889	1 331	190	118	793	66	0	3 387	0,66	99
8	161	363	26	17	91	0	0	658	0,13	99
9	107	87	8	9	15	0	2	228	0,04	100
Fallissemang	240	1 406	338	141	180	0	37	2 342	0,46	100
Summa	245 101	115 669	13 816	28 704	85 787	14 539	7 692	511 308	100	

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, riskklass och land 2014
mkr

Riskklass	Sverige	Storbritannien	Danmark	Finland	Norge	Nederländerna	Övriga världen	Total	%	Akkumulerat % av total
1	20 614	984	73	3 263	1 390	164	1 047	27 535	5,67	6
2	74 952	22 468	850	10 904	16 038	1 751	3 762	130 725	26,93	33
3	88 932	46 474	7 088	10 274	40 298	8 157	2 523	203 746	41,98	75
4	39 221	18 286	3 738	1 854	14 648	1 059	176	78 982	16,27	91
5	14 602	7 090	1 821	794	4 089	16	308	28 720	5,92	97
6	1 962	3 198	209	236	2 186	26	42	7 859	1,62	98
7	1 130	1 689	166	54	851	250	0	4 140	0,85	99
8	294	669	144	37	116	0	0	1 260	0,26	100
9	111	102	60	7	12	0	0	292	0,06	100
Fallissemang	299	1 192	297	60	231	0	39	2 118	0,44	100
Summa	242 117	102 152	14 446	27 483	79 859	11 423	7 897	485 377	100	

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, riskklass, typ av säkerhet och blanko 2015
mkr

Riskklass	Utlåning		Säkerhet			
		Flerbostadshus/ bostadsfastighet	Kommersiell fastighet	Garanti av stat och kommun	Övriga säkerheter	Blanko
1	26 219	14 662	6 208	3 355	188	1 806
2	131 644	49 028	57 171	10 543	2 527	12 375
3	224 759	81 039	124 876	5 296	4 115	9 433
4	90 833	32 732	52 902	682	755	3 762
5	25 308	9 133	13 189	420	340	2 226
6	5 930	1 279	4 034	14	52	551
7	3 387	899	2 222	0	50	216
8	658	236	270	0	16	136
9	228	40	92	3	2	91
Fallissemang	2 342	579	890	0	49	824
Summa	511 308	189 627	261 854	20 313	8 094	31 420

Specifikation Utlåning till allmänheten – Fastighetsförvaltning, riskklass, typ av säkerhet och blanko 2014
mkr

Riskklass	Utlåning		Säkerhet			
		Flerbostadshus/ bostadsfastighet	Kommersiell fastighet	Garanti av stat och kommun	Övriga säkerheter	Blanko
1	27 535	15 403	5 616	4 558	139	1 819
2	130 725	45 759	60 303	10 956	3 195	10 512
3	203 746	72 906	109 122	5 210	4 926	11 582
4	78 982	26 337	43 371	920	4 588	3 766
5	28 720	9 553	14 612	619	2 402	1 534
6	7 859	1 807	5 221	12	533	286
7	4 140	1 022	2 680	0	234	204
8	1 260	257	672	0	12	319
9	292	110	138	6	2	36
Fallissemang	2 118	758	813	0	45	502
Summa	485 377	173 912	242 548	22 281	16 076	30 560

MOTPARTSRISK

Motpartsrisken uppkommer när banken har ingått derivatkontrakt, till exempel terminer, swappar eller optioner, eller kontrakt för lån av värdepapper med en motpart.

Motpartsrisken är att betrakta som en kreditrisk, där exponeringens storlek styrs av marknadsvärdet på kontraktet. I det fall det finns ett positivt värde på kontraktet betyder ett fallissemang hos motparten en potentiell förlust för banken, på motsvarande sätt som för en kredit.

Vid beräkningen av såväl kapitalkrav som ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC) beaktas motpartsexponeringarna utifrån de exponeringsbelopp som kapitaltäckningsreglerna ställer upp. Dessa kreditexponeringar behandlas sedan på samma sätt som andra kreditexponeringar.

Kapitaltäckningsreglerna behandlar förutom derivat också repor och aktielån som motpartsrisiker. Vid beräkning av EC behandlas dessa transaktionstyper på motsvarande sätt. Banken tillämpar marknadsvärderingsmetoden vid beräkning av exponeringsbeloppet för motpartsrisiker för kapitaltäckningsändamål.

Storleken på motpartsexponeringarna begränsas genom kreditlimitering i den ordinarie kreditprocessen. Exponeringarnas storlek kan variera kraftigt med anledning av prisförändringar på den underliggande tillgången. För att beakta risken att exponeringen kan öka, görs vid kreditlimiteringen tillägg till värdet på den aktuella exponeringen. Tilläggen beräknas med schabloner som beror på typen av kontrakt och kontraktets löptid. Exponeringarna beräknas och följs upp dagligen. Motpartsrisken i derivat reduceras genom avtal om så kallad nettnings, det vill säga kvittning av positiva och negativa värden

i alla derivattransaktioner med en och samma motpart. Banken har som policy att eftersträva nettningsavtal med alla motparter som är kreditinstitut. Nettningsavtalen kompletteras med avtal om ställande av säkerheter för nettoexponeringen, vilket ytterligare reducerar kreditrisken. Inga transaktioner med väsentlig specifik korrelationsrisk har identifierats.

I huvudsak används kontanter som säkerhet för dessa transaktioner, men även statspapper förekommer. Till följd av den höga andelen kontanter är koncentrationsriskerna i säkerhetsmassan begränsade.

I ett fåtal av de avtal om säkerställande som banken har ingått, förekommer villkor om ratingbaserade tröskelbelopp för Handelsbanken. Villkoren innebär att banken måste ställa ytterligare säkerheter till den aktuella motparten i händelse av att bankens externa rating försämrats. Vid årsskiftet skulle en nedgradering från AA-/Aa2 till A+/Aa1 medföra att banken måste ställa ytterligare säkerheter om 42 miljoner kronor (76).

Banken innehar en portfölj av kreditderivat (Credit Default Swaps, CDS) vilken är handelslagerklassificerad. Värdet av köpt skydd uppgår till 46 miljoner kronor (521) och värdet av sålt skydd uppgår till 0 miljoner kronor (474). Portföljen är under avveckling.

Förutom kapitalkravet för motpartsrisk resulterar derivattransaktioner även i kapitalkrav för värdeförändringsrisk relaterat till motpartens kreditkvalitet (Credit Valuation Adjustment, CVA). Kapitalkravet för CVA var 713 miljoner kronor (534). Även derivat som clearas via så kallade centrala motparter ger upphov till kapitalkrav. Centrala motparter är clearinghus som går in som motpart till både köpare och säljare i olika transaktioner och som därmed övertar ansvaret

för att fullfölja parternas förpliktelser. Alla som använder en central motpart måste lämna säkerheter för alla transaktioner. I de flesta fall är riskvikten för centralt clearade derivat betydligt lägre än för andra typer av derivat. Riskvägt belopp för derivattransaktioner mot centrala motparter är 342 miljoner kronor (176).

Betalningsrisiker uppkommer vid transaktioner där banken har fullgjort sina åtaganden i form av valutaväxling, betalning eller leverans av värdepapper och samtidigt inte kan säkerställa att motparten fullgjort sina åtaganden mot banken. Riskbeloppet är lika med beloppet för betalningstransaktionen. Betalningsriskerna ingår inte i respektive kunds kreditlimit utan de omfattas istället av en separat limit. I banken limiteras värdeförändringsrisk vid avistaaffärer som betalningsrisk medan värdeförändringsrisker i derivattransaktioner limiteras som kreditrisk.

Att begränsa betalningsrisiken ingår som en väsentlig del i Handelsbankens kontinuerliga strävan att begränsa risker. Detta innebär bland annat utveckling av tekniska lösningar som minskar tidsperioden där betalningsrisk förekommer. Handelsbanken samarbetar i denna strävan med olika bankgemensamma clearinginstitut. Banken har även etablerat samarbeten med de banker som bedöms vara starkast och mest kreditvärda.

Handelsbanken deltar i clearingsarbeten som till exempel CLS (Continuous Linked Settlement) för valutahandeln. Handelsbanken är delägare i CLS tillsammans med ett 60-tal av de största internationella valutabankerna. Handelsbanken är även delägare och direktmedlem i EBA (Euro Banking Association) och dess betalningssystem för eurobetalningar.

Motpartsrisiker i derivatkontrakt exklusive schablonillägg för potentiell framtida exponering mkr	2015	2014
Positivt bruttomarknadsvärde för derivatkontrakt	109 287	128 764
Nettningsvinster	49 600	58 286
Aktuell kvittad exponering	59 687	70 478
Säkerheter	35 678	38 191
Nettokreditexponering för derivat	24 009	32 287

Motpartsrisiker i derivatkontrakt inklusive potentiell framtida exponering 2015	Aktuell kvittad exponering	Potentiell framtida exponering	Total kreditexponering/exponeringsvärde för derivat/EAD	Riskvägt belopp	Kapitalkrav
mkr					
Statsexponeringar	1 783	1 035	2 818	63	5
Institutsexponeringar	45 087	25 296	70 383	13 336	1 067
Företagsexponeringar	12 671	4 181	16 852	4 473	358
Övriga	145	86	231	181	14
Summa	59 686	30 598	90 284	18 053	1 444
<i>varav verksamhet i handelslagret</i>	<i>18 522</i>	<i>13 524</i>	<i>32 046</i>	<i>6 628</i>	<i>530</i>

Motpartsrisiker i derivatkontrakt inklusive potentiell framtida exponering 2014	Aktuell kvittad exponering	Potentiell framtida exponering	Total kreditexponering/exponeringsvärde för derivat/EAD	Riskvägt belopp	Kapitalkrav
mkr					
Statsexponeringar	7 766	1 824	9 590	19	2
Institutsexponeringar	41 726	21 611	63 338	9 683	775
Företagsexponeringar	20 799	7 107	27 905	7 215	577
Övriga	187	302	489	153	12
Summa	70 478	30 844	101 322	17 070	1 366
<i>varav verksamhet i handelslagret</i>	<i>34 439</i>	<i>15 986</i>	<i>50 425</i>	<i>9 195</i>	<i>736</i>

MARKNADSRISK

Marknadsriskerna härrör från pris- och volatilitetsförändringar på de finansiella marknaderna. Marknadsriskerna delas in i ränterisker, aktiekursrisker, valuta-kursrisker och råvaruprisrisker.

Handelsbanken har en restriktiv syn på marknadsrisker. Marknadsriskerna i Handelsbanken har från låga nivåer minskats ytterligare under de senaste åren och är i dag mycket låga. Detta arbete har pågått under en längre tid och påbörjades innan finanskrisen utbröt och långt innan regelverket började tillmäta marknadsrisker den betydelse som görs i dag. En konsekvens av detta är att en betydligt mindre andel av resultatet kommer från nettoresultat av finansiella transaktioner.

I en fullsortimentsbank som Handelsbanken uppstår marknadsrisker till följd av att bankens kunder efterfrågar tjänster som kräver att banken har en flexibel finansiering. Vidare kan

banken finansiera sig på andra marknader än där den har sin utlåning i syfte att diversifiera finansieringskällorna. Finansieringen kan också ha en annan löptid än de tillgångar som ska finansieras. Dessutom förvaltar Centrala finansavdelningen en likviditetsportfölj som med kort varsel kan omsättas till likviditet i samband med eventuella störningar på de marknader där banken bedriver sin verksamhet. Portföljen säkerställer också koncernens betalningar i den dagliga clearingverksamheten och är en del av bankens likviditetsreserv.

Marknadsrisker uppstår också för att möta kunders efterfrågan på finansiella instrument med exponering mot ränte-, valuta-, aktie- eller råvarumarknaderna. För att möta denna efterfrågan kan det krävas att banken håller ett visst lager. Denna situation uppstår exempelvis när banken har åtagit sig att ställa priser, så kallad market makerfunktion.

Marknadsrisken mäts med flera olika metoder. Olika känslighetsmått används som visar vilka värdeförändringar som uppstår av förändrade förändringar i priser och volatiliteter. Vidare används även positionsrelaterade riskmått och sannolikhetsbaserade Value at Risk-modeller (VaR).

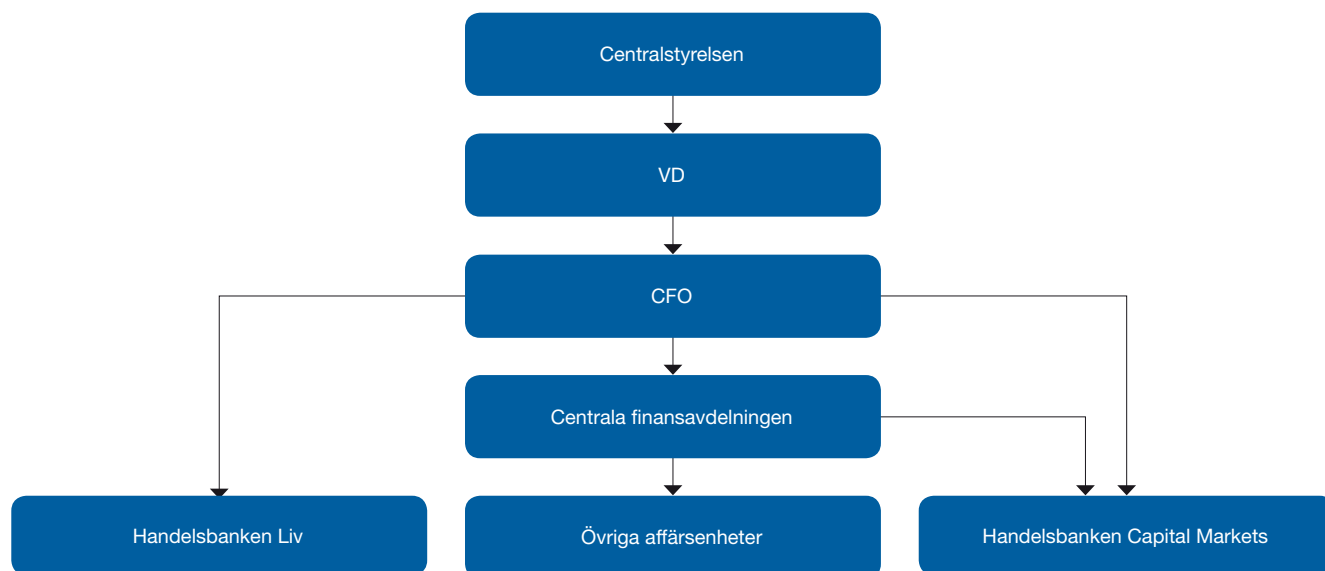
Bankens limitsystem begränsar hur stor exponeringen mot marknadsrisker får vara.

Mätmetoder och limiter fastställs av styrelsen. Limiterna för ränte-, valuta- och likviditetsrisk fördelas av VD och CFO till chefen för Centrala finansavdelningen, som i sin tur fördelar dessa på de affärsdrivande enheterna. Chefen för Centrala finansavdelningen har under CFO det operativa ansvaret för hanteringen av ränte-, valuta- och likviditetsrisker. Limiter för aktiekursrisk och råvaruprisrisk fördelas av CFO till chefen för Capital Markets.

VD och CFO beslutar även om kompletterande riskmått, limiter och närmare riktlinjer. De kompletterande limitmåttan syftar till att minska bankens känslighet för volatilitetsförändringar på de finansiella marknaderna, begränsa riskerna i specifika innehav och likviditetsrisken per valuta. Vidare begränsar de kompletterande limitmåttan riskerna ur ett löptidsperspektiv. Marknadsriskerna och utnyttjande av limiter rapporteras löpande till CFO, VD och styrelsen.

Affärsverksamhetens marknadsrisker uppstår och hanteras huvudsakligen på Centrala finansavdelningen, i Handelsbanken Capital Markets och i Handelsbanken Liv. Marknadsriskerna i Handelsbanken Liv behandlas i ett särskilt avsnitt. De upplysningar som lämnas i detta avsnitt avser således riskerna exklusive Handelsbanken Liv.

Beslutandenivåer för marknads- och likviditetsrisker

Risken mätt som VaR

För de handelslagerklassificerade portföljerna i Handelsbanken Capital Markets och Centrala finansavdelningen beräknas VaR. VaR är ett sannolikhetsbaserat mått och uttrycker i kronor de förluster som kan uppstå i riskpositioner på grund av rörelser i underliggande marknader över en specificerad innehavsperiod och en given konfidenznivå. VaR mäts för enskilda risk-

slag och på portföljnivå med 99 procents konfidenznivå och en innehavsperiod på en dag. Metoden medför att olika riskslag kan behandlas på ett enhetligt sätt, vilket möjliggör en jämförelse mellan riskslag och att dessa kan aggregeras till en total marknadsrisk. Den samlade risken i handelslagerklassificerade portföljer var vid årsskiftet 16 miljoner kronor (12). VaR redovisas löpande till CFO, VD och styrelsen.

VaR-modeller fångar inte alltid in risker vid extrema marknadsrörelser. Beräkningarna kompletteras därför med regelbundna stresstester där portföljerna testas mot scenarier som grundar sig på alla händelser på de finansiella marknaderna sedan 1994. Även resultaten av dessa stresstester redovisas löpande till CFO, VD och styrelsens riskutskott.

VaR för handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Centrala finansavdelningen

mkr	Totalt		Aktier		Räntor		Valuta		Råvaror	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Genomsnitt	12	14	1	1	12	14	5	2	1	1
Maximum	19	24	4	3	17	24	9	6	5	3
Minimum	8	8	0	1	7	9	2	0	0	0
Årsskifte	16	12	2	1	15	13	7	4	2	1

Värsta utfall i stresstest av handelslagret – Handelsbanken Capital Markets och Centrala finansavdelningen

mkr	2015	2014
Genomsnitt	40	27
Maximum	130	46
Minimum	12	13
Årsskifte	107	37

RÄNTERISK

Ränterisken uppstår främst inom Handelsbanken Capital Markets, Centrala finansavdelningen och i utlåningsverksamheten. Ränterisken mäts på flera sätt inom banken. Generell ränterisk mäts och limiteras som summan av de minst gynnsamma förändringarna i verkligt värde per valuta vid kraftiga momentana parallellskift uppåt eller nedåt på en procentenhet för samtliga räntor. Vid årsskiftet uppgick bankens totala generella ränterisk till 1 423 miljoner kronor (908). Inlåning som saknar fastställd räntebindningstid antas i beräkningen av generell ränterisk ha en genomsnittlig räntebindningstid på cirka en månad. Detta riskmått omfattar såväl marknadsvärderade som icke-marknadsvärderade räntebärande poster och är därför inte lämpligt för att bedöma effekter på balans- och resultaträkningen.

Specifik ränterisk mäts och limiteras med känsligheten för förändringar i kreditspreadar. Denna risk uppkommer främst inom Handelsbanken Capital Markets och i Centrala finansavdelningens likviditetsportfölj. Risken mäts och limiteras utifrån olika ratingkategorier och beräknas som den minst gynnsamma marknadsvärdeförändringen vid en baspunkts parallellförändring uppåt eller nedåt av kreditspreadarna, det vill säga skillnaden mellan det aktuella innehavets ränta och räntan på en statsobligation med motsvarande löptid. Detta görs för varje enskild motpart och utfallen absolutsummeras. Total specifik ränterisk uppgick vid årsskiftet till 7 miljoner kronor (9).

Ränterisk i handelslagret

Handelslagret i Handelsbanken utgörs av Capital Markets och Centrala finansavdelningens handelslagerklassade portföljer. Den generella ränterisken i handelslagret uppgick till 51 miljoner kronor (117) och den specifika ränterisken uppgick till 5 miljoner kronor (7). För handelslagret mäts risken även med VaR och andra riskmått som kompletteras med olika stressscenarier. De så kallade kurvvidningsriskerna, som mäts och följs upp löpande, visar hur riskerna utvecklas vid hypotetiska förändringar av olika avkastningskurvor. Den icke-linjära ränterisken, exempelvis en del av risken i ränteoptioner, mäts och limiteras med fördefinierade stressscenarier som uttrycks i matriser. Det innebär att risken mäts som förändringar i underliggande marknadsräntor och volatiliteter.

Ränterisk i övrig verksamhet

I utlåningsverksamheten uppstår ränterisken som ett resultat av att utlåningen delvis löper med annan räntebindningstid än finansieringen. Vid obligationsfinansiering kan också det omvända gälla, det vill säga att räntebindningstiden på obligationerna är längre än räntebindningstiden på den utlåning som obligationerna finansierar. Ränterisk hanteras till stor del genom ränteswappar. Generellt gäller att ränterisken i allt väsentligt tas i marknader som kännetecknas av god likviditet. Den generella ränterisken i övrig verksamhet mätt enligt ovan uppgick till 1 384 miljoner kronor (819) och den specifika ränterisken uppgick till 2 miljoner kronor (2).

För att uppskatta effekten av ränteförändringar på resultaträkningen mäts även räntenettoeffekten. Räntenettoeffekten vid ränteförändringar mäts som förändringen av räntenettet över en tolv månadersperiod vid en generell ökning av marknadsräntorna med en procentenhet. Denna effekt speglar de skillnader som finns i räntebindningstider och volymsammansättning mellan tillgångar, skulder och derivat utanför handelslagret med antagandet att balansräkningens storlek är konstant. I beräkningen antas att inlåning som saknar fastställd räntebindningstid ha en genomsnittlig räntebindningstid på cirka en månad. Räntenettoeffekten uppgick vid årsskiftet till 929 miljoner kronor (788).

Generell ränterisk i övrig verksamhet (förändring i verkligt värde vid sämsta utfallet av parallellskift av samtliga räntor med en procentenhet)		
mkr	2015	2014
SEK	920	241
DKK	234	206
EUR	68	103
NOK	12	101
USD	112	91
GBP	24	60
Övriga valutor	14	17
Summa	1 384	819

Räntebindingstider för tillgångar och skulder 2015	Upp till 3 månader	3–6 mån	6–12 mån	1–5 år	Över 5 år	Totalt
mkr						
Tillgångar						
Utlåning	1 237 710	149 780	97 672	351 750	29 555	1 866 467
Banker och andra finansinstitut	284 882	862	453	131	76	286 404
Obligationer m m	40 709	502	2 754	59 920	12 071	115 956
Summa tillgångar	1 563 301	151 144	100 879	411 801	41 702	2 268 827
Skulder						
Inlåning	737 001	5 117	2 508	349	2	744 977
Banker och andra finansinstitut	125 322	32 221	2 679	547	3 630	164 399
Emitterade värdepapper	440 990	90 976	87 107	575 551	84 959	1 279 583
Övriga skulder	-	-	-	-	-	-
Summa skulder	1 303 313	128 314	92 294	576 447	88 591	2 188 959
Poster utanför balansräkningen	-233 048	27 449	15 152	162 738	60 726	33 017
Skilnad mellan tillgångar och skulder inklusive poster utanför balansräkningen	26 934	50 279	23 737	-1 908	13 837	112 879

Tabellen visar räntebindingstiden för ränterelaterade tillgångar och skulder per 2015-12-31. Icke räntebärande tillgångar och skulder har exkluderats.

Räntebindingstider för tillgångar och skulder 2014	Upp till 3 månader	3–6 mån	6–12 mån	1–5 år	Över 5 år	Totalt
mkr						
Tillgångar						
Utlåning	1 261 702	85 192	94 117	338 804	28 020	1 807 835
Banker och andra finansinstitut	480 157	1 643	194	169	77	482 240
Obligationer m m	40 039	4 730	15 057	45 553	17 189	122 568
Summa tillgångar	1 781 898	91 565	109 368	384 526	45 286	2 412 643
Skulder						
Inlåning	980 659	31 768	7 292	1 543	1 007	1 022 269
Banker och andra finansinstitut	185 229	8 208	696	474	5 468	200 075
Emitterade värdepapper	287 955	94 458	153 569	605 712	101 208	1 242 902
Övriga skulder	-	-	-	-	-	-
Summa skulder	1 453 843	134 434	161 557	607 729	107 683	2 465 246
Poster utanför balansräkningen	-124 028	-12 929	-22 541	138 925	36 792	16 219
Skilnad mellan tillgångar och skulder inklusive poster utanför balansräkningen	204 027	-55 798	-74 730	-84 278	-25 605	-36 384

Tabellen visar räntebindingstiden för ränterelaterade tillgångar och skulder per 2014-12-31. Icke räntebärande tillgångar och skulder har exkluderats.

AKTIEKURSRISK

Bankens aktiekursrisk uppstår främst i Handelsbanken Capital Markets genom kundhandel och i bankens egna aktieinnehav.

Tabellen aktiekursrisk visar marknadsvärdesförändringen i bankens totala aktiepositioner vid momentan förändring i aktiepriser och volatiliteter med +/-10 respektive +/-25 procent. Vid årsskiftet uppgick det värsta utfallet av denna risk till 651 miljoner kronor (825).

Aktiekursrisk i handelslagret

Aktiekursrisken i Handelsbanken Capital Markets uppkommer vid kundgenererade aktierelaterade affärer. Vidare är Handelsbanken Capital Markets market maker för strukturerade produkter, vilket ger upphov till aktiekursrisk, såväl

linjär som icke-linjär. Den icke-linjära aktiekursrisken uppkommer via inslag av optioner som finns främst i de strukturerade produkterna.

Omfattningen av det egna positionstagandet, som uppkommer för att lösa kundernas behov, begränsas av de limiter som bankens styrelse, VD och CFO har beslutat. Banken limiterar och mäter aktiekursrisken i Handelsbanken Capital Markets med matriser. Fördelen med metoden är att den fångar upp aktiekursrisken inklusive den icke-linjära risken på ett ändamålsenligt sätt. VaR, såväl som andra riskmått och stressscenarier, används som ett komplement i mätningen av aktiekursrisken. Vid årsskiftet uppgick VaR för aktiekursrisk i handelslagret till 2 miljoner kronor (1).

Aktiekursrisk utanför handelslagret

Den övervägande delen av koncernens aktieinnehav utanför handelslagret, 71 procent (81), utgörs av aktier noterade på en aktiv marknad som värderas till marknadpris. Innehav i onoterade aktier består i huvudsak av olika typer av gemensamägd verksamhet med anknytning till bankens affär. Sådana innehav värderas som regel till bankens andel av substansvärdet i bolaget, alternativt till det pris den senaste transaktionen genomfördes till. Aktieexponeringar utanför handelslagret är klassificerade som tillgängliga för försäljning, vilka redovisas till verkligt värde i balansräkningen.

Aktiekursrisk mkr	Förändring i volatilitet					
	2015			2014		
Förändring i aktiepris	-25%	0%	25%	-25%	0%	25%
10%	647	651	654	833	833	834
-10%	-651	-648	-645	-825	-822	-820

VALUTAKURSRISK

Banken har hemmamarknader utanför Sverige och dessutom verksamhet i ett antal andra länder. Därigenom uppkommer en indirekt valutaexponering av strukturell natur då koncernens räkenskaper är uttryckta i svenska kronor. Den strukturella risken minimeras genom att tillgångar och skulder i möjligaste mån matchas i samma valuta. De valutakursförändringar som påverkar bankens egna kapital framgår av tabellen

på sidan 70: Förändringar i eget kapital, koncernen.

Bankens direkta valutakurs exponering uppstår till följd av kunddriven intradaghandel på de internationella valutamarknaderna. Handeln bedrivs inom Handelsbanken Capital Markets. För denna valutakursrisk har styrelsen, VD och CFO fastställt VaR-limiter.

En viss valutaexponering uppstår även i den vanliga bankverksamheten som ett led i hante-

ring av kundflöden och inom finansieringsverksamheten på Centrala finansavdelningen. För dessa risker har styrelsen, VD och CFO fastställt positionslimiter. Vid årsskiftet uppgick den aggregerade nettopositionen till 391 miljoner kronor (355). Valutakursrisken i banken är inte beroende av trendutvecklingen av en enskild valuta eller grupp av valutor, då positionerna är mycket korta och uppkommer i hanteringen av kunddrivna flöden. Den samlade valutakursrisken i handelslagret och övrig verksamhet var 36 miljoner kronor (6), mått som en påverkan på bankens resultat vid en momentan förändring av den svenska kronan med 5 procent.

Valutakänslighet (värsta utfall +/- 5% förändring av SEK mot respektive valuta) mkr	2015	2014
EUR	3	14
NOK	20	2
DKK	3	1
USD	4	1 ¹
GBP	6	0
Övriga valutor	8	10

¹ Positiv effekt av värsta utfall +/- 5% förändring.

Aktieexponeringar utanför handelslagret mkr	2015	2014
Innehav klassificerade som tillgängliga för försäljning	6 581	8 367
varav noterade	4 667	6 753
varav icke noterade	1 914	1 614
Innehav klassificerade som tillgängliga för försäljning	6 581	8 367
varav näringsbetingade	5 198	6 198
varav övrigt innehav	1 383	2 169
Verkligt värde-reserv vid årets ingång	1 460	1 217
Orealiserad marknadsvärdeförändring under året för kvarvarande samt nya innehav	789	237
Realiserat till följd av försäljningar och avvecklingar under perioden	-111	6
Verkligt värdereserv vid årets utgång	2 138	1 460
Inbegripet i supplementärt kapital	0	0

RÅVARUPRISRISK

Exponering i råvarurelaterade instrument uppkommer endast till följd av kunddriven handel på de internationella råvarumarknaderna och begränsas av limiter beslutade av styrelsen, VD och CFO. Handeln med råvaror bedrivs uteslutande inom Handelsbanken Capital Markets. Råvaruprisrisk, såväl linjär som icke-linjär, mäts som absolutsumman av risken för alla råvaror där banken har exponering. Råvaruprisrisken var vid årsskiftet 5 miljoner kronor (6), mått som den maximala förlusten vid prisförändringar upp till 20 procent i underliggande råvaror och volatilitetsförändringar upp till 35 procent. Vid årsskiftet uppgick VaR för råvaruprisrisk till 2 miljoner kronor (1).

FINANSIERING OCH LIKVIDITETSRISK

Likviditetsrisk är risken för att banken inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser när dessa förfaller, utan att drabbas av oacceptabla kostnader eller förluster.

Handelsbanken har under året varit något mindre aktivt på obligationsmarknaderna än tidigare, främst som en följd av en betydande ökning av inlåningen. Banken har dock fortsatt att möta investerare i samma omfattning som tidigare, uppdaterat upplåningsprogram och även i övrigt bibehållit förutsättningarna för en obligationsupplåning på relevanta upplåningsmarknader världen över. Detta möjliggör en bibehållen finansieringsverksamhet under betydligt svårare omständigheter än de som varit de senaste åren.

Handelsbanken är den enda större svenska bank som genom hela den senaste finanskrisen klarat sin finansiering helt på egen hand, utan stöd från vare sig centralbank eller myndigheter.

Finansieringsstrategi

Handelsbanken har låg tolerans för likviditetsrisker och arbetar aktivt för att minimera dem både totalt sett och i alla valutor var för sig. Ambitionen är att ha god tillgång till likviditet, låg resultatvariation och stor kapacitet att även i svåra tider kunna tillgodose kundernas finansieringsbehov. Det sker genom att upprätthålla

god matchning av ingående och utgående kassaflöden över tid i alla för banken väsentliga valutor och genom att upprätthålla stora likviditetsreserver av god kvalitet.

Vidare eftersträvas en bredd i finansieringsprogrammen och deras användning så att ingen typ av investerare förfördelas framför någon annan. Därigenom säkerställs att banken kan bedriva sin kärnverksamhet intakt under en lång period även om de finansiella marknaderna skulle ha omfattande störningar.

Utgångspunkten i detta arbete är en väl matchad balansräkning där illikvida tillgångar finansieras med stabil finansiering. De illikvida tillgångarna utgörs av krediter till hushåll och företag. Dessa krediter utgör bankens kärnverksamhet. Den långsiktiga stabila finansieringen av dessa tillgångar utgörs av säkerställda obligationer emitterade av Stadshypotek, seniora obligationer emitterade av Handelsbanken, inlåning från hushåll och företag, efterställda skulder och eget kapital. En del av kärnverksamheten utgörs av utlåning till hushåll och företag på kortare löptider och på skuldsidan är en del av inlåningen för dessa kunder av mer kortfristig natur.

Det centrala är att illikvida tillgångar finansieras med långfristiga skulder. Resterande delar av balansräkningen utgörs av likvida tillgångar och skulder av mer kortsiktig natur.

Den kortfristiga marknadsupplåningen och inlåning från finansiella institut finansierar likvida tillgångar och tillgångar med kortare löptid. Vidare uppstår mer kortfristiga tillgångar och skulder via transaktioner som stödjer kunddrivna affärer, exempelvis derivataffärer och repotransaktioner med andra banker.

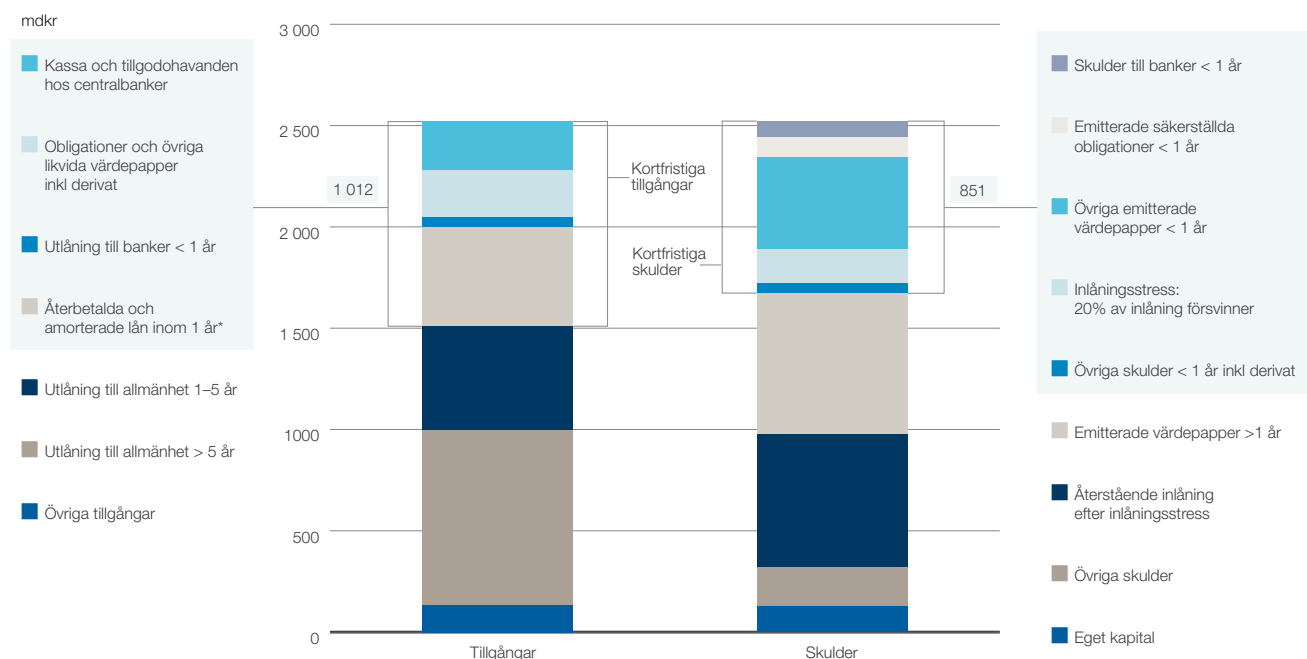
En balansräkning är en ögonblicksbild av tillgångar och skulder. För att säkerställa bankens åtaganden gentemot kunder och investerare är

det viktigt med ett framåtblickande perspektiv i finansierings- och likviditetsriskhanteringen. Balansräkningen är därför strukturerad så att den reala ekonomins aktörer i form av företag och hushåll och deras behov av krediter kan understödjas även under en långvarig stress på de finansiella marknaderna. De kortfristiga skulderna täcks med god marginal av de kortfristiga tillgångarna. I diagrammet nedan beskrivs balansräkningen i ett stressat scenario där 20 procent av inlåningen antas försvinna inom ett år och all tillgång till ny marknadsfinansiering försvinner. Trots stressen beräknas korta tillgångar vid årets slut väsentligt överstiga korta skulder. Effekten av en långvarig kris skulle bli en krympt balansräkning med bibehållen kärnverksamhet där volymen korta tillgångar successivt används för att återbetala förfallande korta skulder. Skulle en kris bli än mer långvarig finns det likviditets-skapande åtgärder förberedda för att stödja verksamheten ytterligare.

Handelsbankens förtroende på marknaden är högt och marknaden bedömer att Handelsbankens kreditrisk är låg. Detta illustreras bland annat av att kostnaden för att försäkra en kreditrisk på banken, den så kallade CDS-spreaden, är en av de absolut lägsta bland europeiska banker, och Handelsbanken har lägst finansieringskostnad bland alla jämförbara konkurrenter.

Ett viktigt inslag i finansieringsstrategin är att ha en god spridning mellan olika typer av finansieringskällor i olika marknader, valutor och typer av upplåningsinstrument. På så vis reduceras betydelsen av enskilda marknader eller finansieringskällor. Banken har under senare år väsentligt breddat sin långfristiga utlandsfinansiering och har emitterat betydande volymer av obligationer i bland annat Storbritannien, USA, Asien

Balansräkningens sammansättning ur ett löptidsperspektiv, den 31 december 2015

* Enligt amorteringsplaner, kontraktuella förfall och ytterligare återbetalningar av lån enligt prognos.

och Australien samt på euromarknaden. De viktigaste finansieringskällorna är inlåning från hushåll och företag samt säkerställda och seniora obligationer. Den korta finansieringen utgörs primärt av inlåning från finansiella företag och institutioner samt emissioner av certifikat och inlåningsbevis (CD). Centrala finansavdelningen förfogar över ett antal olika finansieringsprogram för marknadsfinansiering, som utöver de program som redovisas i tabellen Upplåningsprogram/ramar på sidan 97, innefattar säkerställda obligationer i svenska kronor. Under dessa program emitteras obligationer och certifikat såväl i bankens som i Stadshypoteks namn. Finansieringsprogrammen säkerställer en väl diversifierad tillgång till finansiering med avseende på olika valutor, antal investerare och geografisk spridning.

Pantsatta tillgångar och säkerhetspooler

Ett viktigt led i Handelsbankens likviditetshantering är att hålla betydande volymer av outnyttjade säkerheter som kan användas vid störningar på finansmarknaderna. En förutsättning för att kunna ställa mer säkerheter är att banken

förfogar över säkerheter i utgångsläget. Banken upprätthåller därför betydande volymer av icke-pantsatta tillgångar som skulle kunna användas som säkerhet vid emission av säkerställda obligationer och likvida värdepapper med mycket hög kreditvärdighet. Banken är restriktiv med att ingå avtal med andra än kreditinstitut, till exempel CSA-avtal, som stipulerar att banken under vissa kriterier kan tvingas att ställa säkerheter till en annan motpart. Utöver att säkerställa bankens likviditet så bidrar detta också till att begränsa i vilken utsträckning bankens seniora långivare blir efterställda de långivare som investerar i säkerställda obligationer, så kallad subordination.

För att bedöma graden av subordination mellan investerare av icke-säkerställd finansiering och säkerställd finansiering är det volymen och kreditkvaliteten på de icke-pantsatta tillgångarna som är relevant. Handelsbankens restriktiva syn på risktagande gör att de icke-pantsatta tillgångarna har en hög kvalitet. Eftersom Handelsbanken vill ha en balanserad användning av säkerställda och seniora obliga-

tioner finns en betydande volym hypotekslån som inte är pantsatta. Övriga icke-pantsatta lån har också en låg risk mått till exempel i termer av bankens interna rating.

Tabellen Tillgångar som ej är in-tecknade/pantsatta visar att volymen icke-pantsatta tillgångar för Handelsbanken utgör 203 procent av den utestående volymen icke-säkerställd upplåning. Banken valde vid slutet av året att minska volymen kortfristig inlåning. Detta förklarar nedgången i behållning på centralbanker och kvoten icke-pantsatta tillgångar i förhållande till den utestående volymen icke-säkerställd upplåning jämfört med tidigare kvartal.

Den helt dominerande delen av de pantsatta tillgångarna utgörs av Stadshypoteks "cover pooler", vilka består av hypotekslån som ställs som säkerhet för utestående säkerställda obligationer. Dessutom har banken ett frivilligt så kallat OC ("over-collateralization", extra tillgångar utöver de som behövs för att täcka de emitterade obligationerna) på 10 procent som ingår i poolen. Dessa extra tillgångar finns i poolen i händelse av att värdet på hypotekslånen skulle sjunka ned till

Handelsbankens 5-åriga CDS-spread jämfört med ITRAXX Financials 2007–2015

Baspunkter

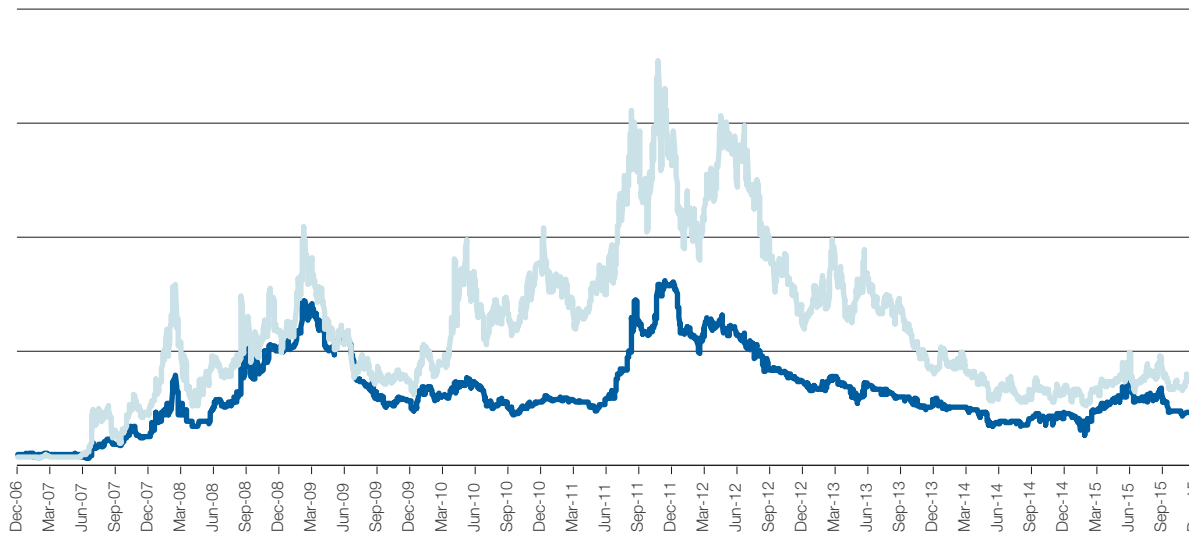
400

300

200

100

0

— ITRAXX Financials 5 år — SHB CDS 5 år

Källa: Ecwin, Bloomberg

ITRAXX Financials är ett index över CDS-spreadarna för de 30 största obligationsemitenterna inom bank- och försäkringssektorn i Europa och beskriver den genomsnittliga premie som investerare kräver för att acceptera kreditrisk på bolagen.

Intecknade tillgångar och andra ställda säkerheter

	Redovisade värden	
	2015	2014
mdkr		
Utlåning till allmänheten ¹	618	623
Statspapper och obligationer	26	29
Aktier	1	1
Kontanter	22	31
Övrigt	113	105
Totalt²	780	789
Övriga ställda säkerheter ³	33	36

Utlåning till allmänheten redovisas till upplupet anskaffningsvärde. Övriga ställda säkerheter redovisas till verkligt värde. Redovisat värde för de skulder som säkerheterna avser uppgick till 833 mdkr.

¹ Varav överpantsättning i coverpool (OC) 57 mdr (57).

² Varav 18 mdr (27) avser säkerheter som fritt kan återkallas av banken.

³ Varav 22 mdr (27) avser säkerheter som fritt kan återkallas av banken.

Tillgångar som ej är intecknade/pantsatta	2015		2014	
	Ackumulerad andel av icke säkerställd IPT (NEA) ¹ upplåning, % ²		Ackumulerad andel av icke säkerställd IPT (NEA) ¹ upplåning, % ²	
mdkr				
Kontanter samt behållning hos centralbanken	238	28	519	62
Likvida obligationer i likviditetsportföljen	114	42	129	77
Utlåning till hushåll inklusive derivat	486		461	
varav hypotekslån	283	75	310	114
varav utlåning med säkerhet i fastighet	14	77	15	116
varav övrig hushållsutlåning	189	100	136	132
Utlåning till företag inklusive derivat	786		702	
varav hypotekslån	170	120	90	142
varav utlåning till bostadsrättsföreningar exkl hypotekslån	40	125	32	146
varav utlåning fastighetsbolag exkl hypotekslån				
- riskklass 1–3	238	153	221	173
- riskklass 4–5	88	163	79	182
- varav riskklass > 5	11	165	14	184
varav övrig företagsutlåning				
- riskklass 1–3	150	182	169	204
- riskklass 4–5	71	191	74	212
- riskklass > 5	18	193	23	215
Utlåning till kreditinstitut inklusive derivat	46		64	
- riskklass 1–3	46	198	63	223
- riskklass > 3	0	198	1	223
Övrig utlåning	0	198	0	223
Övriga tillgångar	39	203	117	237
Totalt	1 709	203	1 992	237

¹ IPT: Icke intecknade/pantsatta tillgångar. NEA: Non encumbered assets.

² Emitterad kort och lång icke-säkerställd upplåning samt skulder till kreditinstitut.

Mottagna panter tillgängliga för återpantsättning	Marknadsvärde för mottagna panter tillgängliga för återpantsättning		Marknadsvärde för mottagna panter som återpantsatts	
	2015	2014	2015	2014
mdkr				
Statspapper och obligationer	11	29	5	1
Aktier och andelar	4	4	4	4
Totalt	15	33	9	5

Bokfört värde på de skulder och andra åtaganden för vilka säkerheterna ställts uppgick till 8 mdkr (5).

Cover pool data	Sverige		Norge	
	2015-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2014-12-31
mkr				
Stadshypotek total utlåning, allmänheten	936 504	878 943	66 986	64 243
Tillgängliga tillgångar för cover pool	859 398	786 304	62 264	58 311
lanspråkta tillgångar i cover pool	600 025	600 850	17 701	22 394
Max-belåningsgrad, vägt genomsnitt enligt ASCB:s definition ¹	53,6	49,3	56,7	49,4
Volymvägd belåningsgrad (LTV-Mid)	27,1	25	29,1	25,4
Belåningsgrad, fördelning				
0–10%	23,5	23,9	19,6	23,1
10–20%	20,1	20,9	20,3	22
20–30%	16,8	18,1	17,3	18,1
30–40%	13,7	15,2	14,9	15,6
40–50%	10,8	12,3	12,1	12,4
50–60%	8	9,5	9,2	8,8
60–70%	5,4	0	5,5	0
70–75%	1,7	0	1,1	0
Lånestorlek, vägt genomsnitt, kronor	625 700	638 600	3 115 226	3 156 843
Lånelivslängd, vägt genomsnitt, antal månader	42	41	22	22
Räntebindningstider, fördelning				
Rörlig ränta, %	45	50	100	100
Bunden ränta, %	55	50	0	0

¹ Beräkningsmetoden har ändrats vilket har påverkat jämförelsetalen år 2014.

en sådan nivå att ytterligare tillgångar behövs för att matcha volymen utestående obligationer. Vid en bedömning av risken för att ytterligare tillgångar blir nödvändiga att skjuta till, är belåningsgraden på hypotekslånen i tillgångspoolen central. Ju lägre belåningsgrad, desto mindre risk för att ytterligare hypotekslån krävs i poolen vid prisfall på fastighetsmarknaden. Handelsbankens genomsnittliga belåningsgrad, LTV-max, uppgick i den svenska poolen till 53,6 procent och i den norska poolen till 56,7 procent. Detta visar att banken klarar betydande prisfall på underliggande fastighetstillgångar innan ytterligare hypotekslån måste tillföras poolerna.

De tillgångar som banken valt att hålla utanför poolen återfinns i tabellen på föregående sida och kan användas för emissioner av säkerställda obligationer om så skulle vara nödvändigt.

Organisation

Handelsbanken har en helt decentraliserad affärsmodell men all finansiering och likviditetsriskhantering i koncernen är centraliserad till Centrala finansavdelningen. Finansierings- och likviditetsriskhanteringen styrs av policyer fastställda av styrelsen som också beslutar om limiter. Dessa policyer konkretiseras i riktlinjer av VD och CFO. Riktlinjerna stipulerar bland annat limiter, finansieringens sammansättning och riktvärden i samband med störningar på finansieringsmarknaderna.

Grundförutsättningen för upplåningsverksamheten är att den ska främja en långsiktig stabil vinsttillväxt genom att begränsa mark-

nads- och likviditetsriskerna. Det sker genom att matcha kassaflöden mellan upplåningen och utlåningen. Banken minimerar på det sättet de ekonomiska riskerna i upplåningen och kan därmed bestämma stabila och långsiktiga internräntor till de affärsdrivande enheterna. Vidare kanaliseras alla likviditetslimiter ut i verksamheten via den Centrala finansavdelningen.

I kölvattnet av de senaste årens finansiella kris har ett antal nya regelverk tillkommit. Banken har på eget initiativ, redan sedan tidigare, genomfört en rad åtgärder och uppfyller därför sedan lång tid dessa krav. En centraliserad finansfunktion med det övergripande ansvaret för all finansiering och likviditetsriskhantering, ökad andel långfristig finansiering, internpriser som speglar såväl marknadspriset som likviditetsrisk och löptid är några av åtgärderna. Härutöver har transparensen kring finansiering och likviditetsrisk och andel pantsatta tillgångar utökats.

Den Centrala finansavdelningen ansvarar också för bankens clearingverksamhet och övervakar likviditetsflödena under dagen för att säkerställa att banken vid var tid har tillräckligt med säkerheter i betalningssystemen för att fullfölja bankens betalningsförpliktelser. Bankens likviditetsövervakning sker lokalt nära affärerna och kompletteras med en central hantering av panter och likviditetsreserven för hela gruppen. Banken deltar i Continuous Linked Settlement (CLS) och lokala betalningssystem som krävs för att stödja kärnverksamheten och säkerställer därigenom betalningar och avvecklingar genom att tillhandahålla likviditet eller panter.

Storleken på panter i clearingsystemen sätts utifrån den omfattning som banken bedömer behövs för bankens åtagande både vid normala förhållanden och vid större flöden. Vid förändringar av flödet justeras storleken av panter och likviditet och vid krissituationer kan också panter omfördelas och likviditetsreserven aktiveras. Banken säkerställer likviditeten på bankens nostrokonton för förväntade betalnings- och avvecklingsåtaganden genom aktiv likviditetsplanering och övervakning i samtliga valutor.

Prissättning av likviditetsrisk

En viktig del av likviditetsriskhanteringen är att inlåning och utlåning internt prissätts med hänsyn till de likviditetsrisker de ger upphov till. När banken exempelvis ger ett lån med lång löptid så skapar det ett behov av att skaffa ytterligare långfristig finansiering, vilket är dyrare än mer kortfristig finansiering. Det beror på att investeraren som köper bankens långfristiga obligationer, normalt kräver en högre kompensation för löptiden. Detta behöver beaktas i bankens interna prissättning, vilket sker genom att det pris som interna enheter i banken får betala för de lån de tar från Centrala finansavdelningen bland annat beror på löptiden. Inga likviditetsrisker får tas lokalt. Den interna prissättningen är viktig för att skapa rätt incitament och undvika att ett osunt risktagande uppstår. Banken har under lång tid arbetat med löptidsbaserade interna priser som säkerställer att priset på kontraktsnivå tar höjd för den likviditetsrisk avtalet gett upphov till. Detta system var fullt implementerat i banken redan 2010.

Upplåningsprogram/ramar inom koncernen per den 31 december 2015

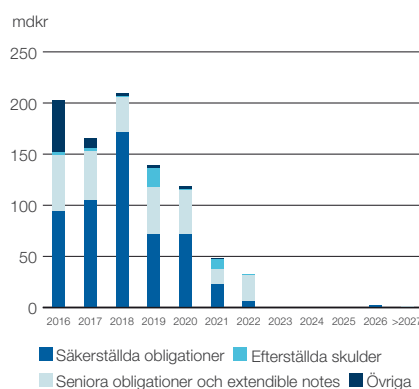
Program	Ram-valuta	Ram-belopp	Nyttjat belopp	Motvärde mkr
ECP ¹	EUR	5 000	3 271	29 881
ECP (Stadshypotek) ¹	EUR	4 000	106	968
Franska certifikat	EUR	7 500	673	6 148
Svenska certifikat	SEK	25 000	400	400
Svenska certifikat (Stadshypotek)	SEK	90 000	0	0
USCP	USD	15 000	7 032	58 734
AMTN	AUD	5 000	650	3 956
AMTCN (Stadshypotek)	AUD	5 000	750	4 565
EMTN ¹	USD	50 000	23 681	197 793
EMTCN (Stadshypotek) ¹	EUR	20 000	10 864	99 243
US 144A/3(a)(2)	USD	20 000	10 900	91 041
Stadshypotek US 144A	USD	15 000	3 750	31 322
Samurai	JPY	400 000	192 300	13 335
MTN ¹	SEK	100 000	15 392	15 392
Övrig upplåning > 1 år ¹	USD	15 000	2 324	19 411
Extendible Notes	USD	15 000	3 804	31 773
Summa				603 962
Totala program- och rambelopp, mkr		1 722 839		
Outnyttjat belopp, mkr		1 118 877		
Kvar att utnyttja, %		65		

¹ Inom dessa program finns möjlighet att emittera i ett antal olika valutor förutom ram-valutan, där valutaomräkning sker vid emissionstillfället.

Långfristig marknadsfinansiering – sammansättning

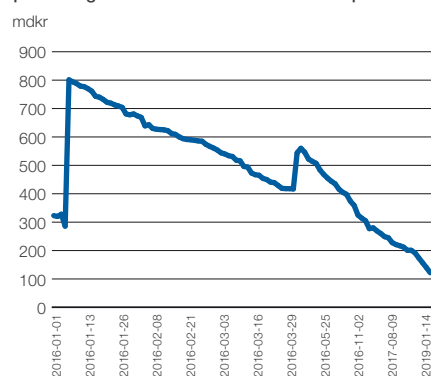
Handelsbanken har under året emitterat långfristig marknadsfinansiering i alla för banken viktiga valutor. Kortfristig upplåning sker företrädesvis genom emissioner av bankcertifikat under de olika låneprogrammen i Sverige, Europa och USA. Dessa låneprogram kompletteras av upplåning på den internationella interbankmarknaden. Centrala finansavdelningen säkerställer att förfallostrukturen och valutasammansättningen i balansräkningen harmoniserar med bankens risktolerans. Totalt emitterades under året 214 miljarder kronor i långfristig marknadsfinansiering.

Långfristig marknadsfinansiering – förfallostruktur

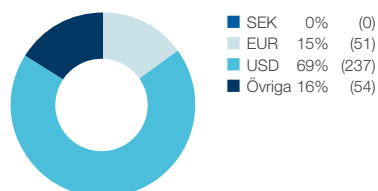

Avser emitterade värdepapper per 2015-12-31 med en ursprunglig löptid överstigande ett år.

Stresstest av likviditeten inklusive likviditetsskapande åtgärder – ackumulerad likviditetsposition

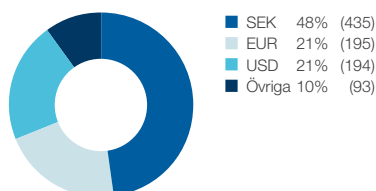

Kortfristig marknadsfinansiering – per valuta den 31 december 2015

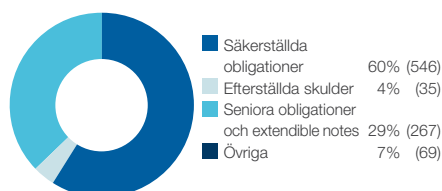
Avser fördelningen av valutor 2015-12-31 för emitterade värdepapper med en ursprunglig löptid under ett år. Belopp i miljarder inom parentes.

Långfristig marknadsfinansiering – per valuta den 31 december 2015

Avser fördelningen av valutor 2015-12-31 för emitterade värdepapper med ursprunglig löptid över ett år. Belopp i miljarder inom parentes.

Långfristig marknadsfinansiering – per instrument den 31 december 2015

Avser fördelning per instrument 2015-12-31 för emitterade värdepapper med ursprunglig löptid över ett år. Belopp i miljarder inom parentes.

Tillgodohavanden i centralbanker och banker samt värdepappersinnehav i likviditetsreserven den 31 december 2015, marknadsvärde

mkr	SEK	EUR	USD	Övrigt	Summa
Kassa samt tillgodohavanden hos och övrig utlåning till centralbank	15 998	45 560	94 626	80 175	236 359
Tillgodohavanden hos andra banker och Riksgälden, overnight	0	43	75	1 062	1 180
Värdepapper emitterade av stater	33 915	6 900	16 933	-	57 748
Värdepapper emitterade av kommuner och övriga offentliga enheter	2 045	275	3 068	-	5 388
Säkerställda obligationer	35 707	2 554	-	10 521	48 782
Egna säkerställda obligationer	1 314	-	-	-	1 314
Värdepapper emitterade av icke-finansiella företag	502	135	-	-	637
Värdepapper emitterade av finansiella företag (exkl säkerställda obligationer)	214	4	-	15	233
Övriga värdepapper	-	-	-	-	-
Summa	89 695	55 471	114 702	91 773	351 641

Tillgodohavanden i centralbanker och banker samt värdepappersinnehav i likviditetsreserven den 31 december 2014, marknadsvärde

mkr	SEK	EUR	USD	Övrigt	Summa
Kassa samt tillgodohavanden hos och övrig utlåning till centralbank	5 797	81 766	312 770	103 509	503 842
Tillgodohavanden hos andra banker och Riksgälden, overnight	13 697	254	343	1 173	15 467
Värdepapper emitterade av stater	38 470	7 743	15 946	3 785	65 944
Värdepapper emitterade av kommuner och övriga offentliga enheter	158	-	-	171	329
Säkerställda obligationer	36 765	2 710	-	11 263	50 738
Egna säkerställda obligationer	8 398	86	-	1 401	9 885
Värdepapper emitterade av icke-finansiella företag	1 423	432	-	-	1 855
Värdepapper emitterade av finansiella företag (exkl säkerställda obligationer)	124	96	-	49	269
Övriga värdepapper	-	-	-	-	-
Summa	104 832	93 087	329 059	121 351	648 329

Likviditetsreserven

Handelsbankens samlade likviditetsreserv översteg vid årsskiftet 800 miljarder kronor och täcker i stressade förhållanden bankens likviditetsbehov i mer än tre år.

För att säkerställa att banken har tillräckligt med likviditet för att stödja kärnverksamheten under stressade finansiella förhållanden håller banken betydande likviditetsreserver. Likviditetsreserver hålls i alla för banken relevanta valutor och är tillgängliga för den Centrala finansavdelningen. Likviditetsreserven är oberoende av finansierings- och valutaväxlingsmarknaderna och kan vid var tid ge likviditet till banken, vissa delar omedelbart och andra delar successivt under en tidsperiod.

Likviditetsreserven består av flera olika delar. Kassa, tillgodohavanden och övrig utlåning till centralbanker är delar som omedelbart kan ge likviditet till banken. Vidare består reserven av statsobligationer, säkerställda obligationer och övriga värdepapper av god kreditkvalitet som är likvida och belåningsbara i centralbanker. Även dessa kan ge banken likviditet omedelbart. Resterande del av likviditetsreserven består av outnyttjat emissionsutrymme av säkerställda obligationer och övriga likviditetsskapande åtgärder.

Likviditetsrisk

Banken hanterar en stor mängd in- och utgående kassaflöden varje dag. Gapet mellan in- och utgående kassaflöden begränsas med limiter. Den Centrala riskkontrollen rapporterar riskutnyttjandet dagligen till CFO, veckovis till VD och löpande till styrelsen.

Likviditetsplaneringen bygger på en analys av kassaflöden för respektive valuta. Generellt gäller att exponeringen tillåts vara större i valutor med hög likviditet än i valutor där likviditeten är låg. Strategin är att förväntade kassaflöden ut ur banken alltid ska matchas med minst lika stora kassaflöden in i banken och att ett positivt kassa-

flöde och kassaposition ska upprätthållas även under stressade förhållanden. En sådan gapanalys kompletteras också med scenariotester där effekten på likviditeten stressas och analyseras under olika antaganden. Dessa stresstester utförs såväl på koncernnivå som enskilt på de för banken väsentliga valutorna. Det är dessa stressade likviditetsmått som den interna styrningen av bankens likviditetssituation baseras på.

Liquidity Coverage Ratio (LCR) är sedan 2013 ett bindande krav för svenska banker och Handelsbanken redovisar enligt Finansinspektionens definition. Måttet uttrycker kvoten mellan bankens likviditetsbuffert och nettokassaflöden i ett mycket stressat scenario under en 30-dagars period. Kvoten ska överstiga 100 procent. Kravet gäller LCR på aggregerad nivå och separat för USD och EUR. Från den 1 oktober 2015 finns i och med EU-kommissionens delegerade akt ett europeiskt minimikrav på LCR. Minimikravet är initialt 60 procent för att stegvis höjas till 100 procent 2018 då den delegerade akten ska vara fullt införd. Det LCR som Finansinspektionen i Sverige infört baseras på betydligt mer stressade antaganden, framförallt vad avser utflödesantaganden för inlåning samt likviditetsportföljens sammansättning.

LCR kan uppvisa en viss volatilitet över tiden, till exempel när finansiering som ursprungligen är långfristig och som finansierar hypoteksutlåning ersatts av ny långfristig finansiering, eller när sammansättningen av motpartskategorier i den kortfristiga upplåningen varierar. Vid årsskiftet uppgick koncernens aggregerade LCR i enlighet med Finansinspektionens definition till 137 procent (140), vilket visar att banken har stor motståndskraft mot kortsiktiga störningar på finansieringsmarknaden. Detta gäller också i USD och EUR.

Som ett test av motståndskraften för mer långvariga störningar på marknaden används dagliga stresstest av kassaflöden under vissa

antaganden. Till exempel antas att banken inte kan finansiera sig alls på de finansiella marknaderna samtidigt som tio procent av den icke-tidsbundna inlåningen från hushåll och företag försvinner successivt under den första månaden. Vidare antas att banken fortsätter att bedriva sin kärnverksamhet, det vill säga att den tidsbundna in- och utlåningen till hushåll och företag förlängs vid förfall och att utställda löften och kreditfaciliteter delvis utnyttjas av kunderna. Samtidigt beaktas att tillgodohavanden i centralbanker och banker tas i anspråk och att Centrala finansavdelningens värdepapper omedelbart kan ge likviditet genom belåning i centralbanker.

Därutöver används likviditetsskapande åtgärder för att successivt ge likviditet till banken. Under dessa förutsättningar är banken likvid i mer än tre år. Banken har således en stor motståndskraft även mot allvarliga och långvariga störningar på finansieringsmarknaderna.

En förutsättning för att banken ska kunna upprätthålla en stor motståndskraft mot störningar på de finansiella marknaderna är att balansräkningen är väl balanserad. Diagrammet på sidan 94 visar att volymen kortfristiga tillgångar väsentligen överstiger volymen kortfristiga skulder i ett stressat scenario där 20 procent av inlåningen antas försvinna inom ett år. Vidare krävs att volym och kvalitet på outnyttjade säkerheter är sådana att de vid en krisituation kan ge banken den likviditet som är nödvändig. Att konsekvent styra banken efter framåtblickande positiva nettokassaflöden, och inte ögonblicksbaserade kvotmått, säkerställer vidare detta över tid.

I tabellen för förfalloanalys redovisas kassaflöden för de kontrakterade betalningsåtaganden inklusive ränteflöden som senast ska erläggas inom de angivna tidsintervallen. I tabellen redovisas innehav i obligationer och andra räntebärande värdepapper i det tidsintervall i vilket de kan omsättas till likviditet vid en eventuell belåning eller försäljning. Vidare redovisas tillgångar, skulder och ränteflöden som förfaller i de tidsintervall som motsvarar kontraktens förfalldatum. Ränteflöden för utlåning i hypotekssamheten matchas tidsmässigt med de skulder som finansierat utlåningen. Finansiella garantier, lånelöften och outnyttjade räkningskrediter redovisas i sin helhet i tidsintervallet 0–1 månad. Totalt utestående belopp för dessa åtaganden representerar inte nödvändigtvis framtida finansieringsbehov. För derivatinstrument redovisas kassaflöden netto för ränteswappar och brutto för instrument för vilka bruttokassaflöden erläggs respektive erhålls, som exempelvis valutaswappar.

Liquidity Coverage Ratio (LCR) %	2015	2014
EUR	161	154
USD	429	137
Totalt	137	140

Beräknat i enlighet med Finansinspektionens föreskrift FFFS 2012:6 som trädde ikraft den 1 januari 2013.

Liquidity Coverage Ratio (LCR) – delkomponenter mkr	2015	2014
Likvida tillgångar	283 573	312 480
Likvida tillgångar nivå 1	242 606	270 364
Likvida tillgångar nivå 2	40 967	42 116
Kassautflöden	318 364	595 043
Kundinlåning	141 589	205 068
Marknadsupplåning	142 770	351 164
Övriga kassaflöden	34 005	38 811
Kassainflöden	111 599	372 482
Inflöden från förfallande utlåning till icke-finansiella kunder	22 612	25 437
Övriga kassainflöden	88 987	347 045

Komponenterna definieras i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter om krav på likviditetstäkningsgrad och rapportering av likvida tillgångar och kassaflöden (FFFS 2012:6). Likvida tillgångar nivå 1 motsvarar 3 kap 6 §. Likvida tillgångar nivå 2 motsvarar 3 kap 7 §. Kundinlåning motsvarar 4 kap 4–9 §§. Marknadsupplåning motsvarar 4 kap 10–13 §§. Övriga kassaflöden motsvarar 4 kap 14–25 §§. Utlåning till icke-finansiella kunder motsvarar 5 kap 4 §. Övriga kassainflöden motsvarar 5 kap 6–12 §§.

Förfallanalys för finansiella tillgångar och skulder, 2015 mkr	Upp till 1 månad	1–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Ospecificerad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	236 752	-	-	-	-	-	-	236 752
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	75 192	-	-	-	-	-	-	75 192
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	44 951	-	-	-	-	-	-	44 951
Utlåning till kreditinstitut	31 161	13 968	212	230	787	3 920	-	50 278
varav omvända repor	14 586	8 833	-	-	-	-	-	23 419
Utlåning till allmänheten	58 113	233 279	171 597	191 513	364 138	940 827	-	1 959 467
varav omvända repor	7 742	-	-	-	-	-	-	7 742
Övrigt	34 952	-	-	-	-	-	215 020	249 972
varav aktier och andelar	30 387	-	-	-	-	-	-	30 387
varav fordringar på fondlikvider	4 565	-	-	-	-	-	-	4 565
Summa tillgångar	481 121	247 247	171 809	191 743	364 925	944 747	215 020	2 616 612
Skulder till kreditinstitut	69 819	67 894	1 620	5 868	903	7 736	14 113	167 953
varav repor	290	-	-	-	-	-	-	290
varav inlåning från centralbanker	13 066	55 291	-	5	-	-	1 333	69 695
In- och upplåning från allmänheten	3 119	43 653	7 729	1 084	2 396	6 650	689 373	754 004
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	0
Emitterade värdepapper ³	98 204	356 399	120 523	182 911	478 689	79 415	-	1 316 141
varav säkerställda obligationer	23	44 708	68 531	120 017	337 249	33 424	-	603 952
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	96 773	270 064	7 722	-	-	-	-	374 559
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	1 408	41 627	44 270	62 894	141 440	45 991	-	337 630
Efterställda skulder	374	825	2 566	4 226	21 791	10 416	-	40 198
Övrigt	8 940	-	-	-	-	-	315 985	324 925
varav korta positioner	2 416	-	-	-	-	-	-	2 416
varav fondlikvidskulder	6 524	-	-	-	-	-	-	6 524
Summa skulder	180 456	468 771	132 438	194 089	503 779	104 217	1 019 471	2 603 221
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	420 857							
Derivat 2015 mkr	Upp till 1 månad	1–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år		Summa
Summa derivat inflöde	270 580	390 214	75 129	115 406	274 686	110 695		1 236 710
Summa derivat utflöde	269 984	384 083	72 032	108 327	254 483	108 497		1 197 406
Netto	596	6 131	3 097	7 079	20 203	2 198		39 304

Förfallanalys för finansiella tillgångar och skulder, 2014 mkr	Upp till 1 månad	1–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Ospecificerad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	505 579	-	-	-	-	-	-	505 579
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	78 618	-	-	-	-	-	-	78 618
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	64 389	-	-	-	-	-	-	64 389
Utlåning till kreditinstitut	27 920	37 022	812	333	706	4 204	-	70 997
varav omvända repor	9 576	32 589	-	-	-	-	-	42 165
Utlåning till allmänheten	96 163	226 110	157 476	180 500	350 694	898 017	-	1 908 960
varav omvända repor	23 859	-	-	-	-	-	-	23 859
Övrigt	55 897	-	-	-	-	-	235 081	290 978
varav aktier och andelar	46 546	-	-	-	-	-	-	46 546
varav fordringar på fondlikvider	9 351	-	-	-	-	-	-	9 351
Summa tillgångar	828 566	263 132	158 288	180 833	351 400	902 221	235 081	2 919 521
Skulder till kreditinstitut	108 169	58 681	982	5 467	1 096	7 993	22 555	204 943
varav repor	88	-	-	-	-	-	-	88
varav inlåning från centralbanker	45 647	47 374	116	-	-	-	3 948	97 085
In- och upplåning från allmänheten	237 220	54 865	14 723	1 709	2 893	8 595	703 632	1 023 637
varav repor	168	-	-	-	-	-	-	168
Emitterade värdepapper ³	80 155	312 655	163 892	189 492	439 450	105 760	-	1 291 404
varav säkerställda obligationer	3 255	63 108	89 216	118 756	295 715	43 644	-	613 694
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	72 171	239 067	46 845	-	-	-	-	358 083
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	4 729	10 480	27 831	70 736	143 735	62 116	-	319 627
Efterställda skulder	388	341	4 931	3 245	24 323	955	-	34 183
Övrigt	28 608	-	-	-	-	-	322 825	351 433
varav korta positioner	20 648	-	-	-	-	-	-	20 648
varav fondlikvidskulder	7 960	-	-	-	-	-	-	7 960
Summa skulder	454 540	426 542	184 528	199 913	467 762	123 303	1 049 012	2 905 600
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	387 913							
Derivat 2014 mkr	Upp till 1 månad	1–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år		Summa
Summa derivat inflöde	362 607	459 377	82 332	134 595	293 242	136 415		1 468 568
Summa derivat utflöde	355 952	448 422	78 481	126 537	273 046	132 743		1 415 181
Netto	6 655	10 955	3 851	8 058	20 196	3 672		53 387

¹ Av beloppet (exklusive räntor) har 25 294 mkr (21 927) en återstående löptid som understiger ett år.² Av beloppet (exklusive räntor) har 6 021 mkr (6 023) en återstående löptid som understiger ett år.³ Av beloppet (exklusive räntor) har 550 827 mkr (529 498) en återstående löptid som understiger ett år.

För inlåningsvolymen avser kolumn "Ospecificerad löptid" inlåning som är betalbar på anfordran. Tabellen innehåller ränteflöden vilket innebär att balansraderna inte är avstämningsbara mot koncernens balansräkning. Löptidstabeller utan ränteflöden inklusive löptidstabeller i valuta återfinns i Faktabok.

RISKER I FÖRSÄKRINGSRÖRELSEN

Risken i försäkringsrörelsen består främst av marknadsrisker och försäkringsrisker.

Marknadsrisk

Handelsbanken Liv bedriver livförsäkringsverksamhet med traditionell förvaltning, fondförsäkring och depåförsäkring. För fond- och depåförsäkring väljer kunden investeringsalternativ och bär själv marknadsrisken. I traditionell försäkring med garanterad ränta står Handelsbanken Liv för risken att uppfylla de finansiella garantierna som försäkringsvillkoren innebär.

Den finansiella garantin innebär att bolaget gör ett kapitaltillskott till försäkringsavtalets värde vid bestämda tidpunkter i det fall värdet understiger försäkringens garanterade värde. Eventuella kapitaltillskott realiserar vid årsskifte eller vid försäkringshändelse.

Handelsbanken Livs styrelse fastställer årligen bolagets placeringsriktlinjer, som ytterst är det styrande dokumentet för allokering av bolagets placeringstillgångar avseende traditionellt förvaltade försäkringar. Syftet med placeringsriktlinjerna är att ge anvisningar till bolaget för hur tillgångarna ska förvaltas givet åtagandena till försäkringstagarna samt givet lagstadgade krav enligt försäkringsrörelselagen och tillämpliga föreskrifter från Finansinspektionen.

Handelsbanken Liv har låg risktolerans. Målet med förvaltningen är att trygga bolagets åtaganden gentemot försäkringstagarna.

Marknadsriskerna inom Handelsbanken Liv uppstår i förvaltningen av placeringstillgångar för de traditionella försäkringarna och av att värdet av bolagets garanterade åtaganden är känsligt för ränteförändringar.

Den totala marknadsrisken i Handelsbanken Liv beräknas med VaR på 99,5 procents konfidenznivå och ett kvartals innehavsperiod. Utöver detta kontrolleras företagets solvenskvot, så kallat "trafikljus", och skuldtäckning enligt myndighetskrav. Den modell för marknadsriskhantering som Handelsbanken Liv använder väger samman risken för kapitaltillskott på försäkringsnivå och risken för kapitaltillskott på bolagsnivå på grund av förhöjt nuvärde av framtida garanterade belopp. Marknadsrisken mäts i termer av kapitaltillskottens samlade känslighet för marknadsstörningar och riskexponeringen kontrolleras dagligen i förhållande till ett av styrelsen i Handelsbanken angivet rambelopp. Det största värdet av tillskott till försäkringstagarna, eller tillskott på grund av solvensen, utgör riskutnyttjandet. Underkategorier av finansiella risker utgörs av ränterisk, aktierisk, kreditrisk, fastighetsrisk och valutakursrisk. Den huvudsakliga risken för Handelsbanken Liv är ränterisk. Vid årsskiftet uppgick VaR till 819 miljoner kronor (754).

Likviditetsrisken i försäkringsrörelsen är risken för att bolaget inte kan fullgöra sina betalnings-

förpliktelser när dessa förfaller, eller att bolaget inte kan sälja värdepapper till acceptabla priser. Denna risk är begränsad genom att huvuddelen av placeringstillgångarna placeras i marknadsnoterade värdepapper med god likviditet.

Försäkringsrisk

Försäkringsbolag grundar sin premiesättning på antaganden om hur stora kostnaderna för inträffade försäkringshändelser kommer att bli. Risken för att de verkliga och antagna försäkringskostnaderna avviker från varandra, benämns försäkringsrisk. Det ytterst styrande dokumentet är Handelsbanken Livs policy för riskhantering, vilken fastställs av försäkringsbolagets styrelse. Ett kompletterande styrdokument antaget av försäkringsbolagets styrelse anger inom vilka gränser risktagande försäkring får tecknas. Försäkringsrisk i Handelsbanken Liv finns i anknytning till följande händelser:

- dödsfall – ersättning till förmånstagare vid den försäkrades död
- livsfall – ersättning som är beroende av att den försäkrade lever, till exempel pensionsutbetalningar
- sjukdom – ersättning vid sjukdom eller arbetsoförmåga
- olycksfall – ersättning vid olycksfall.

En försäkring kan innehålla kombinationer av skydd vid dessa fyra händelser.

En större del av Handelsbanken Livs försäkringar är tecknade av mindre företag och privatpersoner. Någon riskkoncentration när det gäller försäkringsrisker, utöver att flertalet försäkringar är tecknade i Sverige, finns inte.

Den ökade livslängden i Sverige får konsekvenser för livbolagets framtida åtaganden. Dessa är positiva när det gäller dödsfallsförsäkringar men negativa för livsfallsförsäkringar då livslängden stiger och pensionsutbetalningar då ska ske under en längre tid. Handelsbanken Liv gick under 2015 över till att använda livslängdsantaganden baserade på DUS14 och observerad dödlighet i det egna beståndet. Skulle dödligheten fortsätta att sjunka och generellt bli 10 procent lägre än bolagets antaganden, skulle nuvärdet av den förväntade ökade kostnaden uppgå till 67 miljoner kronor för den delen av beståndet som har livsfallsrisk. För den stora delen av Handelsbanken Livs försäkringar med dödsfallsrisk är prissättningen däremot ettårig. Det betyder att bolaget ensidigt kan ändra premien från år till år. Ett felaktigt dödlighetsantagande kan därför ändras med snabb verkan.

Förändring i sjuklighet sker betydligt snabbare än förändringar i dödlighet, vilket kan bidra till variation i riskresultatet. Resultatet är således beroende av hur många försäkrade som blir sjuka och hur många som tillfrisknar i förhållande till tillämpade antaganden. Sjukförsäkringsprodukter är i allmänhet utformade så att premien kan ändras årligen, vilket ger bolaget möjlighet att parera förändringar i sjuklighet. Sjukresultatet 2015 uppgår till 53 miljoner kronor, av vilka 32 miljoner kronor kan hänföras till anmälda sjukfall under året, 4 miljoner kronor till avveckling av

befintliga sjukfall och resterande 17 miljoner kronor till inträffade men ännu ej anmälda sjukfall samt reglering av sjukfall.

Försäkringsrörelsen rapporterar sina marknads- och försäkringsrisker samt operativa risker till försäkringsbolagets styrelse och VD, Handelsbankens Centrala riskkontroll samt till bankens CFO och VD. Risksituationen rapporteras också löpande till bankens styrelse.

Solvens II

Under 2016 träder det nya regelverket Solvens II ikraft. Ett övergripande syfte med regelverket är att stärka skyddet för försäkringstagarna genom att tydligare koppla kapitalkravet till hur försäkringsbolagen identifierar, mäter och hanterar sina risker. Handelsbanken Liv har de senaste åren aktivt arbetat med att anpassa verksamheten till nya regelkraven och rapportering enligt det nya regelverket kommer att ske under 2016.

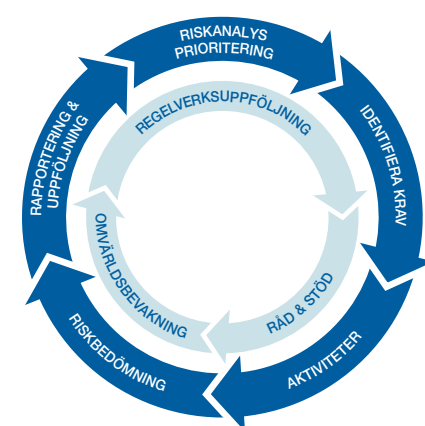
COMPLIANCERISK

Compliancerisk är risken för att banken inte lever upp till lagar, förordningar och interna regler eller god sed och standard.

Handelsbankenkoncernen har höga ambitioner avseende ordning och reda, etik samt efterlevnad av lagar och regler. Handelsbankens Centralstyrelse har fastställt i Policy för Compliance att "Banken har låg tolerans för compliance-risker och ska så långt som möjligt sträva efter att förebygga dessa risker". Målsättningen är att det inte ska förekomma regelverksöverträdelser inom koncernens verksamhet samt att compliancerisker är identifierade och omhändertagna.

Bristande hantering av compliancerisker kan leda till ökade operativa och legala risker, ryktesrisker samt risk för ingripande av tillsynsmyndigheter. Compliancearbetet syftar till att identifiera compliancerisker och att tillse att nödvändiga åtgärder vidtas för att hantera dessa.

Compliance arbetsprocess

I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut (FFFS 2014:1), "EBA Guidelines on Internal Governance (GL44)" samt "ESMA:s Guidelines on certain aspects of the MiFID compliance function requirements", anges huvuddragen för hur tillsynsmyndigheterna anser att funktionen för regelefterlevnad ska vara uppbyggd och hur man bör arbeta med regelefterlevnadsfrågor. Utöver dessa anger Baselkommitténs "Compliance and the compliance function in banks", hur compliance bör fungera. Handelsbanken har genom policy, riktlinjer och instruktioner implementerat detta arbetssätt.

Organisation

Handelsbankens funktion för regelefterlevnad ("Compliance") är organiserad i en central complianceavdelning ("Central compliance") samt lokala complianceansvariga eller avdelningar (lokal compliance") inom samtliga affärsområden, regionbanker, centrala avdelningar och i samtliga länder där Handelsbanken bedriver lokal verksamhet.

Ansvar

Regelefterlevnad är en nödvändig förutsättning för Handelsbankens verksamhet och är således ett ansvar för samtliga chefer och anställda i koncernen. Compliance ansvarar för att identifiera och bedöma väsentliga compliancerisker, genomför regelbundna kontroller och bedömningar huruvida banken fullgör sina förpliktelser enligt lagar, förordningar och andra regler som gäller för den tillståndspliktiga verksamheten, lämnar råd och stöd till bankens enheter i frågor om regelefterlevnad och rapporterar till ledning och styrelse om regelefterlevnad och compliancerisker. Central compliance har det funktionella och operativa ansvaret för allt compliancearbete i Handelsbanken. Central compliance kan delegera funktionsansvar för uppföljning av regelefterlevnad till lokal compliance som därigenom tilldelats det operativa ansvaret och befogenheterna för hur arbetet ska genomföras på respektive enhet.

Lokala compliancefunktioner utvärderas av Central compliance för att bedöma om de har ett tillfredställande oberoende och tillräckliga kvantitativa och kvalitativa resurser.

Riskbaserat compliancearbete

Compliance riskbaserade arbetssätt följer en struktur kring identifiering av regelverk, riskanalys för prioritering, aktiviteter i form av råd och stöd samt kontroller, identifiering av compliancerisker och rapportering av dessa. För utvärdering av Handelsbankens compliancerisker, används en tregradig bedömningsskala: "Låg", "Medel" samt "Hög". Bedömningarna sker utifrån risk för sanktion, förluster eller skada på varumärket. Identifierade compliancerisker samt vidtagna åtgärder rapporteras kvartalsvis av chefen för Central compliance till VD samt halvårsvis till styrelsens riskutskott och årsvis till styrelsen.

Compliancerisker

Under 2015 har ett fåtal compliancerisker rapporterats som höga och de har blivit föremål för snabba åtgärder för att reduceras till en acceptabel nivå. Under 2015 bedömdes risken för att banken används för penningtvätt eller för finansiering av terrorism vara den högsta risken. Under våren 2015 erhöill banken en sanktion från Finansinspektionen då bankens åtgärder mot penningtvätt inte ansågs vara tillräckliga. Ett omfattande och kraftfullt utökat arbete sattes igång direkt för att säkerställa god hantering av riskerna och regelefterlevnad inom detta område.

De alltmest omfattande och detaljerade reglerna rörande investerings- och försäkringsrådgivning utgör en compliancerisk för Handelsbanken och för banksystemet som helhet. Banken har vidtagit långtgående åtgärder i syfte att hantera denna risk. Nya behörighetssystem har införts för personer som bedriver rådgivning, systemstödet kring rådgivning har förbättrats, omfattande intern utbildning har genomförts och den interna kontrollen av utförd rådgivning har förstärkts.

Ett annat område som utgör en potentiell risk för banken och för banksektorn som helhet är hanteringen av datakvalitet. Banken bedöms ha komplett information för sin riskhantering, men nya kommande krav på automatisk aggregering av data i olika dimensioner är högt ställda. Här pågår ett omfattande internt projekt för att säkerställa compliance inom området när de nya reglerna träder ikraft.

OPERATIV RISK

Operativ risk är risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser. Definitionen inkluderar legal risk.

Handelsbanken har låg tolerans för operativa risker. Operativa risker ska hanteras så att koncernens operativa förluster förblir små, både i jämförelse med tidigare inträffade egna förluster och andra bankers operativa förluster. Handelsbankens operativa förluster uppgick under 2015 till 74 miljoner kronor (63). Det är lågt både i jämförelse med tidigare år och i jämförelse med andra banker, vilket framgår av bilden till höger.

Operativ risk förekommer i all verksamhet inom Handelsbanken. Ansvaret för att identifiera, bedöma och hantera operativa risker är därför en integrerad del av chefsansvaret på alla nivåer i verksamheten. Bankens decentraliserade arbetssätt främjar en god hantering

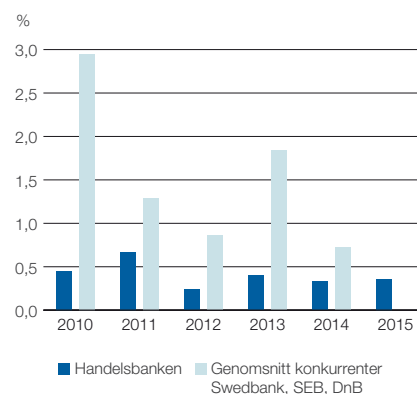
av operativa risker genom den kostnadsmedvetenhet som finns, vilket leder till en vaksamhet mot potentiella förlustrisker i dagliga rutiner och händelser. Operativa fel och brister reduceras så långt som möjligt både vad gäller mindre, men frekventa händelser, och större händelser som skulle kunna orsaka stora oväntade förluster. Den starka fokuseringen på ordning och reda i koncernen bidrar också till att alla delar av verksamheten håller sina risker på en nivå som är i linje med bankens strikta syn på risk. Hanteringen av operativa risker görs således i affärsverksamheten och dess arbete kontrolleras av lokal och Central riskkontroll.

Till chefernas hjälp med hanteringen av operativa risker finns på regionbanker, huvudavdelningar, dotterbolag och enheter utanför bankens hemmamarknader särskilt utsedda lokala riskkoordinatorer för operativ risk. Deras ansvar är att säkerställa att befintliga metoder och rutiner för hantering av operativa risker används i affärsverksamheten. Dessutom ansvarar de för uppföljning av att affärsverksamheten vidtar och fullföljer lämpliga förebyggande åtgärder. De lokala riskkontrollerna på regionbanker, huvudavdelningar, dotterbolag och enheter utanför bankens hemmamarknader kontrollerar att hanteringen av operativ risk utförs på ett korrekt sätt. Detta görs genom regelbunden kvalitetssäkring och utvärdering av verksamhetens arbete med operativa risker.

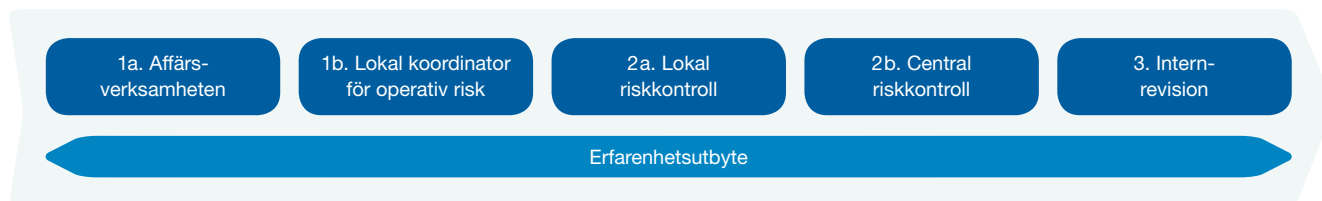
Centrala riskkontrollen har det övergripande ansvaret för de metoder och rutiner som används vid identifiering, styrning, kontroll och rapportering av operativa risker samt för uppföljning på koncernnivå. För att uppnå och behålla god kvalitet i denna hantering har den Centrala riskkontrollen ett nära och löpande samarbete med såväl lokal koordinator för operativ risk som de lokala riskkontrollerna. Centrala riskkontrollen ansvarar också för analys och rapportering av koncernens operativa risker till ledning och styrelse.

Som ett stöd för löpande identifiering, bedömning och hantering av operativa risker har banken ett rapporterings- och ärendehanteringssystem för incidenter, en självutvärderingsrutin

Volymviktad andel operativa förluster i förhållande till rörelseresultat

Hantering av operativ risk i Handelsbanken

och riskindikatorer. Alla anställda i hela koncernen ska samla fakta om incidenter med förlust överstigande 25 000 kronor som deras enhet drabbas av. För att ytterligare främja enhetens förebyggande riskarbete uppmuntras alla anställda att även samla fakta om incidenter som vållar mindre förluster eller ingen skada alls.

Rapporterade incidenter granskas och kategoriseras löpande av den lokala koordinatören för operativ risk. Banken kategoriserar operativ risk efter sju händelsetyper:

- brister i handläggning och processer
- avbrott/störning i verksamhet/system
- kunder, produkter och affärspraxis
- extern brottslighet
- skada på materiella tillgångar
- anställningsförhållanden och arbetsmiljö
- interna bedrägerier.

OPRA riskanalys är en självutvärderingsrutin för att dokumentera och bedöma operativa risker som kan få konsekvenser för banken. Den utförs minst en gång om året på alla enheter. Ansvar för utförandet ligger hos respektive chef på alla regionbanker, huvudavdelningar, dotterbolag och utländska enheter utanför bankens hemmamarknader. Den lokala koordinatören för operativ risk ger stöd vid planering och genomförande. Vanligtvis deltar fem till åtta erfarna medarbetare som tillsammans har en god överblick över enhetens verksamhet och risker. Syftet är att bedöma konsekvens och sannolikhet för en händelse. Konsekvensbedömningen omfattar både ekonomisk förlust och förlorat anseende. Viktig information är bland annat fakta och statistik från rapporterade incidenter under det gångna året, samt händelser som drabbat andra delar av koncernen eller andra banker och företag. Självutvärderingen utmynnar i en åtgärdsplan som anger vilka risker som ska reduceras, hur detta ska ske, vem som är ansvarig samt tidsramar för åtgärderna. Åtgärdsplanen är ett arbetsunderlag som följs upp regelbundet under året av affärsverksamheten med stöd av den lokala koordinatören för operativ risk. Lokala riskkontrollen tar del av utförd OPRA riskanalys inklusive åtgärdsplan och utvärderar rutinen. Centrala riskkontrollen ger löpande stöd till koordinatörer för operativ risk vid planering, genomförande och uppföljning samt gör en årlig aggregerad bedömning av utvärderingarna från alla lokala riskkontroller.

Riskindikatorer är en metod för att identifiera operativa risker tidigt. Riskindikatorer har

implementerats under 2015 som ett verktyg på lokal och central nivå. Lokal koordinator för operativ risk hämtar löpande in data och presenterar den för lokal ledning. Vissa riskindikatorer hämtas in av Centrala riskkontrollen och presenteras för ledning och styrelse.

Banken är sedan maj 2015 medlem i föreningen ORX (Operational Riskdata eXchange Association). ORX:s främsta syfte är att deltagande banker utbyter anonymiserat data om incidenter som inneburit operativa förluster. ORX har också en viktig funktion att standardisera och kvalitetssäkra data om operativa risker. Det sker betydande forskningsarbete om metoder inom ämnet operativ risk och det utgör ett viktigt forum för erfarenhetsutbyte.

Banken är noggrann i hanteringen av nya produkter och tjänster samt större förändringar av befintliga produkter och tjänster. Varje affärsområde, dotterbolag och regionbank med produktansvar hanterar nya produkter i enlighet med centrala riktlinjer. Detta innefattar en beslutsordning för hur nya produkter får introduceras. Dessutom görs alltid en riskanalys under ledning av den lokala riskkontrollen före en produktlantering. I analysen beaktas riskerna för banken och för kunden, inklusive operativa risker. Den Centrala riskkontrollen involveras i komplicerade fall eller när det är motiverat av andra skäl.

För att hantera allvariga störningar finns beredskaps- och kontinuitetsplaner på plats i alla delar av koncernen. Beredskapsplanering hjälper krisstaben att snabbt, organiserat och systematiskt starta sitt arbete med att ta sig an en krissituation och dess effekter. Det finns en central krisstab på koncernnivå och en lokal krisstab inom varje regionbank, dotterbolag och utländsk enhet utanför bankens hemmamarknader, samt inom Centrala riskkontroll, Centrala dataavdelningen, Centrala finans- och ekonomiafdelningen, landsorganisationerna i Sverige och Storbritannien och Handelsbanken Capital Markets.

Centrala krisstaben är en permanent stab sammansatt av ett antal nyckelpersoner i eller nära bankledningen. Centrala krisstabens uppgift är att fungera som sammanhållande krisstab vid större kriser i koncernen, stödja den eller de lokala krisstaber som arbetar med en akut kris och fungera som krisstab för centrala huvudavdelningar. Kontinuitetsplanering syftar till att vidta förberedande åtgärder för att lindra följdverkningar av en allvarig störning i affärsverk-

samheten. Lokal riskkontroll gör en årlig utvärdering av rutinen. Centrala riskkontrollen gör därefter en aggregerad utvärdering på koncernnivå.

Handelsbanken använder schablonmetoden för att beräkna kapitalkravet för operativa risker. Kapitalkravet enligt schablonmetoden beräknas genom att en i regelverket bestämd faktor multipliceras med den genomsnittliga rörelseintäkten under de tre senaste verksamhetsåren. Olika faktorer tillämpas för olika affärssegment.

Det totala kapitalkravet för operativa risker för hela Handelsbankenkoncernen uppgick vid utgången av 2015 till 4 655 miljoner kronor (4 439).

RISKER I ERSÄTTNINGSSYSTEMET

Ersättningsrisk utgörs av risken för förlust eller annan skada som uppkommer till följd av ersättningssystemet.

Handelsbankens lönepolitik syftar till att bankens konkurrenskraft och lönsamhet ska utvecklas positivt och att banken kan attrahera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare samt säkerställa en väl fungerande kompetensutveckling och chefsförsörjning. En god, långsiktig lönsamhets- och produktivitetsutveckling i banken skapar förutsättningar för en stabil och positiv löneutveckling för bankens medarbetare.

Ersättning för utfört arbete fastställs individuellt för varje medarbetare och utgår i form av fast kontant lön, sedvanliga löneförmåner och avsättningar till pension. Lönesättningen i Handelsbanken sker lokalt. Lönen fastställs i lönesamtal mellan medarbetaren och dennes chef. Denna ordning har tillämpats under många år och innebär att chefer på alla nivåer regelbundet deltar i löneprocesser och tar ansvar för bankens lönepolitik och den egna enhetens personalkostnadsutveckling. Lönen baseras på i förväg definierade lönegrundade faktorer: arbetets art och svårighetsgrad, kompetens, prestationsförmåga och uppnådda arbetsresultat, ledarskap för de som har utvecklingsansvar för medarbetare, utbud och efterfrågan på marknaden samt uppgiften som bärare av bankens kultur.

Handelsbanken har låg tolerans för ersättningsrisker och eftersträvar aktivt att hålla

dessa risker på en låg nivå. Det sker bland annat genom att endast i ytterst begränsad omfattning använda rörlig ersättning och enbart inom områden där detta är marknadspraxis och nödvändigt för att uppnå målen för enhetens verksamhet. I de fall rörlig ersättning förekommer är den föremål för uppskjuten utbetalning.

Under år 2015 har 114 miljoner kronor (115) betalats ut i rörlig ersättning till 217 medarbetare (216). Beloppet motsvarar en liten del av den totala lönesumman och antalet anställda med rörlig ersättning utgör en liten andel av det totala antalet anställda. Bankens principer för ersättningar till anställda har legat fast under lång tid. Principerna för bankens ersättnings-system fastställs i ersättningspolicy som beslutas av styrelsen. Mer detaljerade riktlinjer och tillämpningsföreskrifter beslutas av VD. Ansvar för att identifiera och hantera ersättningsrisker vilar på varje ansvarig chef i verksamheten och sker enligt interna policy-dokument, riktlinjer och instruktioner. Lokal riskkontroll följer löpande upp att ersättnings-systemet tillämpas på avsett sätt. Central riskkontroll ansvarar för att analysera riskerna med ersättningspolicy och ersättningsystemet inför att ersättningspolicyen årligen behandlas och beslutas av styrelsen. I rapporten analyseras bland annat incitamentsstruktur, balans mellan fast och rörlig ersättning, regler om uppskjutande samt effekter på kapitalbasen. Centrala riskkontrollen utvärderar dessutom ersättningsystemets tillämpning. Utifrån denna riskanalys och utvärdering bedöms om ersättnings-systemet är utformat på ett sätt som skulle kunna hota bankens finansiella ställning. Ansvar för att säkerställa att riskkostnader i ersättningssammanhang beräknas på ett korrekt sätt.

Bedömningen är att Handelsbankens ersättningspolicy och ersättningsystem genererar låga risker och främjar en sund och effektiv riskhantering, motverkar ett överdrivet risktagande, harmoniserar med bankens låga risktolerans samt stöder bankens långsiktiga intressen. Ersättningsystemet är utformat så att det inte finns någon risk för att bankens kapitalbas urholkas på grund av tvingande utbetalning av rörlig ersättning. Utrymme finns att nedsätta rörlig ersättning helt eller delvis – vilket gäller såväl avsättning till rörlig ersättning som ej utbetalad uppskjuten rörlig ersättning.

För mer detaljerad information och statistik om bankens ersättningsystem, se bolagsstyrningsrapport och not K8 i årsredovisningen.

EKONOMISKT KAPITAL

Handelsbankens modell för beräkning av ekonomiskt kapital fångar i ett mått koncernens samlade risker och anger det kapital som med en mycket hög sannolikhet ska täcka oväntade förluster eller värdeminskningar.

Centrala riskkontrollen har ansvaret för att bedriva en heltäckande bevakning av koncernens olika risker. Ett instrument i den bevakningen är bankens modell för ekonomiskt kapital (Economic Capital, EC). EC-modellen utgör även grunden för bankens bedömning av internt kapitalbehov. Denna bedömning syftar till att säkerställa att koncernen vid varje tidpunkt har tillräckligt med kapital i förhållande till koncernens samtliga risker. Koncernperspektivet innebär att det ekonomiska kapitalet även innefattar risker i försäkringsrörelsen och risker i bankens pensionsåtaganden.

Beräkningen av EC görs med ett års tids-horisont och en konfidensnivå som speglar en acceptabel risknivå och önskad rating. Styrelsen har beslutat att beräkningen av ekonomiskt kapital ska göras på 99,97 procents konfidensnivå, vilket fångar en för banken extremt ogynnsam händelse. EC utgör skillnaden mellan utfallet under ett genomsnittligt år – med positivt resultat och god värdeutveckling av bankens tillgångar – och utfallet vid 99,97 procents konfidensnivå.

I sammanräkningen av EC beaktas diversifieringseffekter mellan de olika riskslagen. Kapitalbehovet för samtliga risker är således lägre än summan av det ekonomiska kapitalet för varje individuell risk för sig, eftersom riskerna delvis är oberoende av varandra.

Det kapital och andra finansiella resurser som utgör en buffert som kan absorbera negativa utfall benämns tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR). AFR är Handelsbankens eget kapital med tillägg av andra finansiella värden i och utanför balansräkningen som är tillgängliga för att täcka förluster med ett års tidshorisont.

Koncernen arbetar med ett aktieägarperspektiv på risk- och kapital situationen. Genom

modellen för ekonomiskt kapital erhålls en samlad bild av koncernen som ger förutsättningar för att optimera risk- och kapital situationen utifrån aktieägarens perspektiv. Utfallet från beräkningarna spelar en viktig roll i den interna styrningen av banken och när nya affärer eller strukturförändringar övervägs.

Kreditrisken är beräknad med hjälp av en simulering av utfall avseende fallissemang för koncernens samtliga motparter och exponeringar.

Marknadsriskerna består av risken i handels-lagerklassificerade tillgångar, ränterisk i bankverksamheten, marknadsrisker i försäkringsrörelsen och av risken för värdeförluster i egna aktieinnehav.

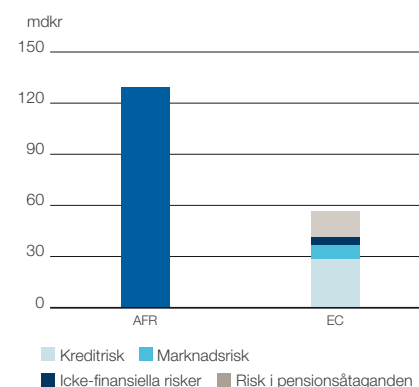
Risken i pensionsåtagandena består i huvudsak av risken för att de värden som finns inom ramen för trygghandet av bankens pensionsåtaganden ska minska. Huvuddelen av pensionsåtagandena finns i Sverige och tryggas där i en pensionsstiftelse och försäkras i en tjänstepensionskassa.

De icke-finansiella riskerna består av operativ risk, affärsrisk, fastighetsrisk och försäkringsrisk. Affärsrisken är relaterad till oväntade resultatförändringar inom respektive affärsområde som kan uppstå. Exempelvis uppstår detta då efterfrågan eller konkurrensen förändras på ett oväntat sätt, med minskade volymer och pressade marginaler som följd. Fastighetsrisken fångar risken att de fastigheter som banken äger faller i värde.

EC uppgick vid årsskiftet till 57 miljarder kronor (57), där kreditriskerna står för huvuddelen av den totala risken. Den av styrelsen fastställda målsättningen är att kvoten mellan AFR och EC ska överstiga 120 procent. Kvoten var vid årsskiftet 228 procent (214), vilket visar att banken är väl kapitaliserad i förhållande till sina totala risker. Finansinspektionen har inom ramen för sin samlade kapitalbedömning av banken kommit till samma slutsats.

Den redovisade risk- och kapital situationen är en ögonblicksbild, även om det i riskberäkningarna ingår säkerhetsmarginaler för variationer i konjunkturen. För en slutlig bedömning av koncernens kapitalbehov måste också hänsyn tas till den stress- och scenarioranalys som genomförs inom ramen för bankens kapitalplanering.

Sammanställning av AFR och EC inklusive diversifiering, den 31 december 2015

Tilldelad rörlig ersättning	2015	2014
Tilldelade rörliga ersättningar ¹ , mkr	114	115
Löner och arvoden, mkr	7 986	7 574
Antal personer som tilldelats rörlig ersättning	217	216
Medelantal anställda	11 819	11 692
Tilldelad rörlig ersättning som andel av totala löner och arvoden, %	1,4%	1,5%
Antal personer som tilldelats rörlig ersättning som andel av medelantal anställda, %	1,8%	1,8%

¹ All rörlig ersättning utgår kontant. Beloppen redovisas exklusive socialavgifter.

KAPITALPLANERING

Handelsbankens kapitalplanering syftar till att säkerställa att koncernen vid varje tidpunkt har tillgängliga finansiella resurser och att kapitalet har en optimal sammansättning.

Kapitalbehovet är en funktion av koncernens risker, förväntade utveckling, regelverk och måttal, Handelsbankens modell för ekonomiskt kapital samt stresstester. Bankens kapitalbehov rapporteras veckovis till CFO, löpande till VD och minst kvartalsvis till styrelsen.

Som en del av den proaktiva kapitalplaneringen finns en beredskaps- och handlingsplan med konkreta åtgärder som kan vidtas om banken behöver förbättra sin kapitalposition. Syftet med beredskaps- och handlingsplaneringen är att säkerställa att det finns ett varningssystem som upptäcker potentiella hot i ett tidigt skede och att koncernen är förberedd att skyndsamt kunna genomföra åtgärder, om så måste ske.

Årligen upprättas en långsiktig kapitalplan som syftar till att ge en övergripande bild av koncernens nuvarande kapitalsituation, en prognos över den förväntade kapitalutvecklingen och utfallet i olika scenarier. Dessa scenarier är utformade så att de väsentligt avviker från den förväntade utvecklingen och harmonierar således med koncernens låga risktolerans. Kapitalplanen innehåller också förslag på hur kapitalsituationen ska kunna behållas på en tillfredsställande nivå i ett starkt negativt omvärldsscenario, både utifrån ett reglerings- och aktieägarperspektiv.

Kapitalplaneringen är uppdelad i ett kortsiktigt och ett medellångt till långsiktigt prognosarbete. Den del av kapitalplaneringen som utgörs av kortsiktiga prognoser på upp till två år är främst inriktad på att bedöma rådande resultatutveckling och utveckling av kapitalkravet. Prognosarbetet är nödvändigt för att löpande kunna anpassa kapitalbasens storlek och sammansättning.

Kapitalplanering görs genom en löpande analys av volym-, risk- och resultatutveckling samt genom bevakning av händelser som kan påverka kapitalbehov och kapitalmängd. Det kortsiktiga prognosarbetet omfattar alla delkomponenter som utgör koncernens kapitalbas och kapitalbehovet inkluderar, förutom regleringsmässiga minimikrav och buffertar, även kapitalkravet enligt regelverkets Pelare 2. I detta arbete ingår också att i ett kortsiktigt perspektiv utföra olika känslighetsanalyser av den förväntade utvecklingen av kapitalkravet och kapitalbasen för att vid behov vara beredd att påverka kapitalbasens storlek och sammansättning genom till exempel marknadsoperationer.

Resultatet av den kortsiktiga analysen utgör grunden för de eventuella kapitaloperationer

som genomförs, och resultatet rapporteras veckovis till CFO, löpande till VD och vid behov till styrelsen. Analysen utgår från ett försiktigt grundscenario med beslutspunkter i närtid om hur den befintliga intjäningsförmågan klarar av att bära olika volymförändringar, och vilka effekter som uppkommer av potentiella kapitaloperationer.

Den del av kapitalplaneringen som utgörs av medellånga till långsiktiga prognoser syftar till att säkerställa dels att de lagstadgade kapitalkraven uppfylls, dels att koncernens tillgängliga finansiella resurser (Available Financial Resources, AFR) vid varje tidpunkt med marginal täcker alla risker beräknade enligt modellen för ekonomiskt kapital.

Även den långsiktiga prognosen innehåller en bedömning av utvecklingen av bankens samlade kapitalbehov över perioden: minimikraven, de kombinerade buffertkraven och Pelare 2-kravet. Syftet är att prognostisera den förväntade utvecklingen och bedöma huruvida bankens motståndskraft är tillfredsställande i olika scenarier. Planeringsperioden är minst fem år och beaktar utvecklingen i hela koncernen.

Basen för den långsiktiga kapitalprognosen är ett grundscenario som ges av den förväntade utvecklingen under de kommande fem åren beträffande resultat, volymtillväxt, finansiella antaganden, som exempelvis kreditförluster, samt utveckling på aktie-, fastighets- och räntemarknaden. Grundscenariot ställs sedan mot utfallen i ett antal konjunktur- och krisscenarier. Stressscenarierna har fastställts efter analys av de historiska sambanden mellan olika makroekonomiska variablers påverkan på de finansiella marknaderna och har valts utifrån de scenarier som kan förväntas påverka Handelsbanken mest negativt.

Resultatet av den interna kapitalutvärderingen rapporteras kvartalsvis till styrelsen.

Kärnprimärkapitalrelationen uppgick vid utgången av 2015 till 21,2 procent (20,4). Kvoten mellan AFR och EC uppgick till 228 procent (214) vid samma tidpunkt. Således överstiger AFR det bedömda interna kapitalbehovet (EC) med mycket god marginal.

Bankens starka position framhävs ytterligare av resultatet av de olika framåtblickande stressscenarier som utförs, vilket visar på att Handelsbankens långsiktiga kapitalisering är mycket stabil ur ett ekonomiskt och legalt perspektiv.

Koncernens måttal för regleringsmässigt kapital

Målen för bankens kapitalisering fastställs löpande av styrelsen. En hörnsten i den interna kapitalbehovsbedömningen av den regleringsmässiga kapitalsituationen är stress- och scenarioanalyser av bankens situation både i det långa och i det korta perspektivet. De scenarier som används grundas i första hand på bankens interna risktolerans samt på krav som kommer direkt av regelverket eller andra myndighetskrav. Utöver den interna bedömningen av kapitalbehovet har Finansinspektionen kommu-

niserat att svenska bankers måttal, oaktat bankernas interna beräkningar, inte får understiga det av Finansinspektionen framräknade samlade kapitalbehovet. Banken har beaktat detta vid fasställandet av måttalen för den regleringsmässiga kapitaliseringen.

Styrelsen har beslutat att kärnprimärkapitalrelationen, som är det mest relevanta måttet för styrningen av banken enligt nuvarande regler, under normala förhållanden ska uppgå till mellan 1 och 3 procentenheter över det av Finansinspektionen kommunicerade samlade kärnprimärkapitalbehovet. Övriga kapitaldelar (primärkapitalrelation och total kapitalrelation) ska minst uppgå till 1 procentenhet högre värde än det samlade kapitalbehovet som Finansinspektionen har kommunicerat för dessa delar.

Finansinspektionen meddelade Handelsbanken i november 2015 att man bedömer att Handelsbankens behov av kärnprimärkapital motsvarar en kärnprimärkapitalrelation på 18,6 procent.

K3 Räntenetto

mkr	2015	2014
Ränteintäkter		
Utlåning till kreditinstitut och centralbanker	1 356	1 642
Utlåning till allmänheten	41 963	49 280
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	651	719
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	915	1 016
Derivatinstrument	-2 386	-2 484
Övriga ränteintäkter	1 377	1 359
Summa ränteintäkter	43 876	51 532
Varav ränteintäkter redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	824	633
Ränteintäkter enligt resultaträkning	43 052	50 899
Räntekostnader		
Skulder till kreditinstitut och centralbanker	-908	-1 033
In- och upplåning från allmänheten	-1 881	-3 686
Emitterade värdepapper	-18 166	-21 233
Derivatinstrument	8 364	4 838
Efterställda skulder	-1 695	-1 283
Övriga räntekostnader	-1 574	-1 523
Summa räntekostnader	-15 860	-23 920
Varav räntekostnader redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	-548	-265
	-15 312	-23 655
Räntenetto	27 740	27 244

Inkluderar ränteintäkter på osäkra fordringar 107 mkr (98). Totala ränteintäkter på tillgångar bokförda till upplupet anskaffningsvärde samt tillgångar som är tillgängliga för försäljning var 44 808 mkr (52 407). Totala räntekostnader på skulder bokförda till upplupet anskaffningsvärde var 23 676 mkr (28 493).

K4 Provisionsnetto

mkr	2015	2014
Courtage och övriga värdepappersprovisioner	1 071	1 104
Fonder	2 987	2 475
Depå och övrig kapitalförvaltning	600	540
Rådgivning	326	235
Försäkringar	639	637
Betalningar	3 364	3 133
Ut- och inlåning	1 096	1 131
Garantier	421	424
Övrigt	471	464
Summa provisionsintäkter	10 975	10 143
Värdepapper	-244	-225
Betalningar	-1 337	-1 278
Övrigt	-74	-84
Summa provisionskostnader	-1 655	-1 587
Provisionsnetto	9 320	8 556

K5 Nettoresultat av finansiella transaktioner

mkr	2015	2014
Handel, derivat, valutakurseffekt m m	1 965	-955
Övriga finansiella instrument till verkligt värde över resultaträkningen	-497	2 277
varav räntebärande värdepapper	-401	2 259
varav lån	-96	18
Finansiella instrument till upplupet anskaffningsvärde	53	160
varav lån	482	611
varav skulder	-429	-451
Finansiella instrument tillgängliga för försäljning	1 203	369
Säkringsredovisning		
Säkring av verkligt värde	-53	-81
varav säkringsinstrument	38	197
varav säkrad post	-91	-278
Ineffektivitet på kassaflödessäkringar	32	10
Ineffektivitet på säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet	-	-
Vinst/förlust på dekomponerade försäkringskontrakt	-95	-3
Summa	2 608	1 777

Handel, derivat, valutakurseffekter med mera

Posten innehåller i huvudsak realiserade och realiserade marknadsvärdesförändringar samt räntor avseende finansiella tillgångar och skulder som innehas för handelsändamål.

Övriga finansiella instrument till verkligt värde över resultaträkningen

Posten består av realiserade och realiserade värdeförändringar på sådana instrument som vid första redovisningstillfället klassificerats att värderas till verkligt värde över resultaträkningen.* Orealiserade värdeförändringar på dessa instrument består av ränte- och valutaeffekter samt effekter av ändrad kreditrisk. Den ackumulerade värdeförändring som beror av förändringar av kreditrisk från det första redovisningstillfället av utlåning som klassificerats att värderas till verkligt värde över resultaträkningen uppgår till 2 miljoner kronor (4).

Finansiella instrument till upplupet anskaffningsvärde

Posten består av realisationsresultat som uppstår vid förtidsinlöst utlåning, samt realisationsresultat som genereras vid återköp av egna emitterade värdepapper.

Finansiella instrument tillgängliga för försäljning

Posten består av realiserat resultat avseende sådana finansiella tillgångar som klassificerats som tillgängliga för försäljning. Ränteintäkter från dessa tillgångar redovisas i räntenettet och utdelningar på raden Övriga utdelningsintäkter. Orealiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar som är tillgängliga för försäljning redovisas i övrigt totalresultat och uppgick till 792 miljoner kronor (244) före skatt under räkenskapsåret. Realiserade värdeförändringar på finansiella instrument tillgängliga för försäljning, som tidigare redovisats i övrigt totalresultat och som under räkenskapsåret omklassificerats till resultaträkningen, uppgick till 110 miljoner kronor (51) före skatt. Beloppet har delvis redovisats i räntenettet.

Säkringsredovisning

På raden Säkring av verkligt värde redovisas nettoresultatet av realiserade och realiserade förändringar i verkligt värde på säkringsinstrument respektive säkrad riskkomponent i finansiella tillgångar och skulder som ingår i säkringspaket. Ränteintäkter och räntekostnader som härrör från säkringsinstrument redovisas i ränte-

nettot. Värdeförändringar på säkringsinstrument i kassaflödessäkringar som överstiger värdeförändringar på säkrade framtida kassaflöden redovisas på raden Ineffektivitet på kassaflödessäkringar. Resultateffekten av ineffektiva delar av säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet redovisas på raden Ineffektivitet på säkringar av nettoinvesteringar i utlandsverksamhet.

Resultat på dekomponerade försäkringskontrakt

Resultat på dekomponerade försäkringskontrakt motsvaras av det resultat som har uppkommit vid beräkning av garanterad avkastning på den finansiella komponenten i dekomponerade försäkringskontrakt.

* Värdeförändringar som härrör från finansiella instrument som utgör placeringstillgångar i koncernens försäkringsrörelse ingår inte i denna post. Principerna för redovisning av resultat som härrör från försäkringsverksamhet framgår av not K1.

K6 Riskresultat försäkring

mkr	2015	2014
Premieinkomst	499	510
Utbetalda försäkringsersättningar	-376	-377
Förändring avsättningar oreglerade skador	11	45
Övrigt	23	-13
Summa	157	165

K7 Övriga intäkter

mkr	2015	2014
Hysesintäkter	33	34
Andra rörelseintäkter	180	269
Summa	213	303

K8 Personalkostnader

mkr	2015	2014
Löner och arvoden	-7 986	-7 574
Socialavgifter	-1 874	-1 851
Pensionskostnader ¹	-1 360	-1 091
Avsättning till vinstandelsstiftelse	-858	-795
Andra personalkostnader	-503	-455
Summa	-12 581	-11 766

¹ Komponenterna i redovisade pensionskostnader framgår av tabellen Pensionskostnader.

Löner och arvoden mkr	2015	2014
Ledande befattningshavare ²	-150	-144
Övriga	-7 836	-7 430
Summa	-7 986	-7 574

² Executive Directors och styrelse i moderbolaget samt VD:ar, vice VD:ar och styrelser i dotterbolag.

Könsfördelning	2015	2014
%	Män Kvinnor	Män Kvinnor
Ledande befattningshavare exklusive styrelser	67 33	67 33
Styrelser	73 27	71 29
Varav i moderbolaget	67 33	80 20
Varav i dotterbolag	74 26	70 30

Medelantal anställda	2015	Män	Kvinnor	2014	Män	Kvinnor
Sverige	7 263	3 410	3 853	7 383	3 402	3 981
Norge	766	420	346	766	415	351
Finland	614	258	356	613	259	354
Danmark	690	361	329	702	347	355
Storbritannien	1 904	1 129	775	1 667	1 000	667
Luxemburg	62	36	26	67	39	28
Tyskland	53	30	23	59	32	27
USA	71	46	25	74	47	27
Nederländerna	170	109	61	140	86	54
Singapore	39	12	27	38	9	29
Kina	72	29	43	69	26	43
Polen	42	16	26	43	16	27
Ryssland	1	1	0	1	1	0
Övriga länder	72	26	46	70	28	42
Summa	11 819	5 883	5 936	11 692	5 707	5 985

Ersättningar ³ över en miljon EUR	2015	2014
Antal personer		
Lönesteg 1,0–1,5 m euro	4	4
Lönesteg 1,5–2,0 m euro	1	1
Lönesteg 2,0–2,5 m euro	-	1
Lönesteg över 2,5 m euro	-	-
Summa	5	6

³ Inklusive pension och andra löneförmåner.

ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA

Information om ersättningsprinciper till samtliga anställda i Handelsbankenkoncernen beskrivs närmare i bolagsstyrningsrapporten på sidorna 59–60. Handelsbanken har definierat 8 101 medarbetare (7 662) vilkas verksamhet i tjänsten väsentligt kan påverka koncernens riskprofil, i Handelsbanken benämnda som "risktagare". I tabellerna redogörs för koncernens ersättningsar till dessa medarbetare enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 604/2014 och enligt FFFS 2011:1 senast ändrad i FFFS 2014:22.

Handelsbanken har för räkenskapsår 2015 avsatt 858 miljoner kronor till resultatandelssystemet Oktogonen. Motsvarande belopp för 2014 var 795 miljoner kronor och för 2013 1 096 miljoner kronor. Det avsatta beloppet fastställs av styrelsen året efter räkenskapsåret. 2014 års fastställda ersättning motsvarar 53 925 kronor för en heltidsanställd medarbetare, efter avdrag för socialavgifter.

ERSÄTTNINGAR TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Ledande befattningshavare i moderbolaget utgörs av den verkställande direktören, övriga Executive Directors och styrelseledamöter, vilka återfinns på sidorna 62–65. Ersättningar till ledande befattningshavare i moderbolaget följer av årsstämman 2015 fastställda ersättningsriktlinjer, se även sidorna 58–60.

Upplysningar om ersättningar, pensionsförpliktelser samt om krediter till och inlåning från ledande befattningshavare i Handelsbanken lämnas på dessa sidor även för dotterbolagens verkställande direktörer, vice verkställande direktörer och styrelseledamöter.

Ersättning till ledande befattningshavare i Handelsbankenkoncernen utgår endast i form av fast lön och avsättning till pension samt sedvanliga förmåner som till exempel tjänstebil. Som en del av ersättningen kan banken även tillhandahålla en tjänstebostad efter särskilt styrelsebeslut. Rörig ersättning förekommer inte. Ledande befattningshavare som är anställd i banken omfattas av Handelsbankens resultatandelssystem Oktogonen och har rätt att växla lön till pension på samma villkor som gäller för alla medarbetare.

Styrelseledamöter i Handelsbankens koncern som inte är anställda i banken har endast erhållit arvode enligt årsstämans beslut.

Styrelseledamöter som är anställda i banken eller dess dotterbolag erhåller ersättning och pensionsförmåner med anledning av sin anställning. Inga ytterligare ersättningar eller pensionsförmåner utgår på grund av styrelseuppdraget. Arvode till styrelseledamöter i moderbolaget återfinns på sidorna 62–63 i bolagsstyrningsrapporten.

Den pensionskostnad som banken anger i nedan ersättningsupplysningar för ledande befattningshavare utgörs av service cost enligt IAS19 avseende förmånsbestämda pensioner, avtalad premie för premiebestämda pensioner och eventuell pensionspremie som växlats från lön.

Verkställande direktörens ersättningar och pensionsvillkor

Verkställande direktören, Frank Vang-Jensen, som tillträdde under året, har för perioden från och med den 25 mars till och med den 31 december 2015 erhållit fast lön om 7,3 miljoner kronor. Övriga löneförmåner utgör 0,9 miljoner kronor och pensionskostnaden uppgick till 2,9 miljoner

kronor vilket motsvarar 40,0 procent av lönen. Den verkställande direktörens pension är premiebestämd med pensionsålder 65 år. I pensionspremien ingår sjuk- och efterlevandeförsäkring.

Den tidigare verkställande direktören i moderbolaget, Pär Boman, slutade sin anställning i banken den 25 mars. Pär Boman har för perioden från och med den 1 januari till och med den 25 mars 2015 erhållit en fast lön efter växling till pension om 2,8 miljoner kronor (11,2). Övriga löneförmåner uppgick till 0,1 miljoner kronor (0,3) och bankens pensionskostnad uppgick till 2,4 miljoner kronor (7,1). Före växling till pension uppgick pensionskostnaden till 2,2 miljoner kronor inklusive reglering enligt IAS 19 med 0,6 miljoner kronor vilket motsvarar 73,8 procent (49,9) av lönen. Externa arvoden från styrelseuppdrag för bankens räkning har levererats till banken. Förmånsbestämd pension för Pär Boman uppgår till 60 procent av senast fastställd årslön med livsvarig utbetalning från 60 års ålder. Pensionen samordnas med lagstadgad försäkring och är lagd i fribrev i samband med anställningens upphörande.

Ersättningar och pensionsvillkor till övriga ledande befattningshavare i moderbolaget

Pensionsvillkor

Av bankens övriga Executive Directors erhåller 8 personer (12) förmånsbestämd ålderspension med som mest 65 procent av lönen vid pensioneringstillfället samt en pensionspremie uppgående till som mest två procent av lönen. Pensionsålder är som lägst 60 år* och den förmånsbestämda ålderspensionen intjänas successivt under anställningstiden och är

Ersättningar ¹ till risktagare ² , segment	2015		2014	
	Ersättning	Antal personer	Ersättning	Antal personer
mkr				
Handelsbanken Sverige	1 912	3 375	1 894	3 184
Handelsbanken Storbritannien	974	1 072	765	836
Handelsbanken Danmark	427	464	428	456
Handelsbanken Finland	180	315	171	307
Handelsbanken Norge	572	627	513	615
Handelsbanken Nederländerna	44	45	39	39
Handelsbanken Capital Markets	1 755	1 747	2 005	1 803
Övrigt	469	456	467	422
Summa	6 333	8 101	6 282	7 662

Ersättningar ¹ till risktagare ²	2015		2014	
	Verkställande ledning ³	Övriga risktagare	Verkställande ledning ³	Övriga risktagare
Intjänade fasta ersättningar, mkr	158	6 084	138	6 029
Intjänade rörliga ersättningar, mkr	-	91	-	115
Summa	158	6 175	138	6 144
Antal personer som enbart fått fast ersättning	19	7 843	21	7 378
Antal personer som har möjlighet att få både fast och rörlig ersättning	0	239	-	263
Summa antal personer	19	8 082	21	7 641
Tilldelade rörliga ersättningar, mkr	-	114	-	115
varav uppskjutet ⁴	-	50	-	59
varav utbetalt	-	64	-	56
Antal personer till vilka rörlig ersättning tilldelats	-	217	-	216
Ingående uppskjutna rörliga ersättningar	-	152	-	102
Årets tilldelade och uppskjutna rörliga ersättningar	-	50	-	59
Utbetalt under året	-	-21	-	-9
Justerat under året	-	0	-	0
Utgående uppskjutna rörliga ersättningar	-	181	-	152
Garanterade kostnadsförda rörliga ersättningar i samband med nyanställning, mkr	-	-	-	-
Utfästa garanterade rörliga ersättningar i samband med nyanställning, mkr	-	-	-	-

Intjänade ersättningar har kostnadsförts i sin helhet. Intjänade rörliga ersättningar tilldelas på individuell nivå under räkenskapsåret efter intjäningen. Årets tilldelade rörliga ersättningar intjänades i sin helhet under 2014. Tilldelade rörliga ersättningar betalas ut eller skjuts upp i enlighet med bankens policy för rörliga ersättningar. Förfoganderätten över uppskjutna ersättningar övergår till den anställda vid utbetalningstillfället. All rörlig ersättning utgår kontant. Beloppen redovisas exklusive socialavgifter. Under året har avgångsvederlag till 56 risktagare (51) kostnadsförts med 47 mkr (46) och utfästs med 44 mkr (47) till 55 risktagare (52). Det högsta enskilda utfästa avgångsvederlaget uppgår till 5,6 mkr (4,1). Under året har garanterad rörlig ersättning erhållits av 0 personer (0).

¹ Inklusive pension och övriga löneförmåner.

² Anställda vars arbetsuppgifter i tjänsten väsentligt kan påverka bankens riskprofil (kommissionens delegerade förordning (EU) 604/2014).

³ Finansinspektionen använder begreppet verkställande ledning i sina föreskrifter FFFS 2014:22. I Handelsbanken motsvaras detta av bankens Executive Directors.

⁴ I dotterbolaget Heartwood Wealth Management Limited utgörs från och med 2015 en del av den uppskjutna ersättningen av fondandelar i Heartwood Fonder. Denna andel uppgick 2015 till 1,7 mkr.

för dessa personer fullt intjänad vid uppnådd pensionsålder.

1 Executive Director (1) med 65 års pensionsålder har förmånsbestämd ålderspension som är fullt intjänad vid 60 års ålder samt erhåller en pensionspremie med två procent av lönen fram till 60 år. Mellan 60 och 65 år utges istället en pensionspremie som uppgår till 35 procent av lönen.

9 Executive Directors (7) erhåller premiebestämd pension med 65 års pensionsålder. Premien är individuell och uppgår som högst till 50 procent av lönen. 5 av dessa personer (3) har kollektivavtalad tjänstepension enligt BTP och BTPK utöver avtalad premie.

Intjänad förmånsbestämd pension är oantastbar och tryggas i bankens pensionsstiftelse eller försäkras i bankens pensionskassa. Vid avgång ur tjänst före pensionsålder erhålls fribrev på

intjänad förmåns- och/eller premiebestämd pension.

Ersättningar

Vice verkställande direktör Claes Norlén har år 2015 erhållit fast lön om 5,0 miljoner kronor (5,0). Övriga löneförmåner utgör 0,1 miljoner kronor (0,1) och pensionskostnaden uppgick till 1,9** miljoner kronor (2,3), vilket motsvarar 38,5 procent (46,7) av lönen.

Övriga Executive Directors, i genomsnitt 19 personer (19) under året****, har erhållit fasta löner efter växling till pension om 86,2 miljoner kronor (76,6). Övriga löneförmåner utgör 11,0 miljoner kronor (6,6) och pensionskostnaden uppgick till 37,2 miljoner kronor (27,7). Före växling till pension uppgick pensionskostnaden till 36,5 miljoner kronor (27,3) vilket motsvarar 42,1 procent (35,5) av lönen.

Arvoden från externa styrelseuppdrag för bankens räkning har levererats in till banken.

Ersättningar till ledande befattningshavare i dotterbolag

Arvode till styrelseledamöter i dotterbolag, 16 personer (11), vilka inte är anställda i banken eller dess dotterbolag uppgår till 2,1 miljoner kronor (1,2).

* I nya pensionsvillkor som ingåtts efter den 1 januari 2012 tillämpas 65 år som pensionsålder.

** Claes Norlén fyllde 60 år under 2015 varvid hans pension enligt avtal är fullt intjänad. Efter 60 års ålder är hans lön inte pensionsgrundande.

*** Totalt 19 Executive Directors den 31 december 2015.

**** Pensionsförpliktelser avser belopp som banken enligt IAS19 reserverar för utbetalning av framtida förmånsbestämda pensioner. Storlek på belopp beror på finansiella och demografiska antaganden vilka kan ändras mellan åren.

***** Ökningen av pensionsförpliktsen beror i allt väsentligt på aktuella avvikelse, huvudsakligen sänkt diskonteringsränta.

K8 Forts

Verkställande direktörer och vice verkställande direktörer i dotterbolag, 24 personer (22), har år 2015 erhållit fasta löner efter växling till pension om 36,1 miljoner kronor (39,0). Övriga löneför-måner utgör 1,5 miljoner kronor (1,4) och pen-sionskostnad uppgick till 5,4 miljoner kronor (5,9). Före växling till pension uppgick pensions-kostnaden till 5,3 miljoner kronor (5,8), vilket motsvarar 14,6 procent (19,6) av lönen.

Ersättning utges inte till verkställande direktö-rer och vice verkställande direktörer i dotterbo-lag vilka har en annan huvudsaklig arbetsuppgift i Handelsbanken.

PENSIONS-FÖRPLIKTELSE R TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Verkställande direktören, Frank Vang-Jensen, har under tidigare tjänstgöringsperiod i Handels-bankenkoncernen intjänat förmånsbestämd pension för vilken pensionsförpliktelsen**** uppgår till 17,9 miljoner kronor (12,9) per den 31 december 2015. Pensionsförpliktelsen för den tidigare verkställande direktören, Pär Boman, uppgick till 223,1 miljoner kronor (169,6) per den 31 december 2015.***** Pensionsförplik-telsen för vice verkställande direktören Claes

Norlén uppgick till 90,1 miljoner kronor (73,4) per den 31 december 2015 och för övriga Executive Directors i moderbolaget, 17 perso-ner den 31 december 2015, till 773,6 miljoner kronor.

Pensionsförpliktelsen i Handelsbanken-koncernen för samtliga nuvarande och tidigare ledande befattningshavare uppgick till 2 878 miljoner kronor (2 316) per den 31 december 2015. Pensionsförpliktelsen för samtliga nu-varande och tidigare ledande befattningshavare i moderbolaget uppgick till 2 733 miljoner kronor (2 192) per den 31 december 2015. Antal per-soner som omfattas av dessa förpliktelser är i koncernen 83 (78), varav 53 är pensionärer (47). Motsvarande antal för moderbolaget är 67 (63), varav 48 är pensionärer (42).

KREDITER TILL OCH INLÅNING FRÅN LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Krediter till ledande befattningshavare i moder-bolaget uppgick per den 31 december 2015 i moderbolaget till 146,2 miljoner kronor (206) och i dotterbolagen till 67,4 miljoner kronor (61). Inlåning till moderbolaget från dessa per-soner uppgick till 662,5 miljoner kronor (918).

Bankens räntetäckter från dessa personer för krediter i moderbolaget uppgick för 2015 till 1,0 miljoner kronor (2,2) och i dotterbolagen till 0,8 miljoner kronor (1,0). Erlagd ränta till dessa per-soner för inlåning i moderbolaget uppgick till 3,9 miljoner kronor (10,2).

Krediter till ledande befattningshavare i dotter-bolagen uppgick per den 31 december 2015 i Handelsbankenkoncernen till 131,9 miljoner kronor (235).

Villkor för krediter och inlåning för ovan nämnda personer är i enlighet med samma principer som för alla andra medarbetare i Handelsbankenkoncernen. Alla krediter beviljas efter kreditprövning.

* I nya pensionsvillkor som ingåtts efter den 1 januari 2012 tillämpas 65 år som pensionsålder.

** Claes Norlén fyllde 60 år under 2015 varvid hans pension enligt avtal är fullt intjänad. Efter 60 års ålder är hans lön inte pensionsgrundande.

*** Totalt 19 Executive Directors den 31 december 2015.

**** Pensionsförpliktelser avser belopp som banken enligt IAS19 reserverar för utbetalning av framtida förmånsbestämda pensioner. Storlek på belopp beror på finansiella och demografiska antaganden vilka kan ändras mellan åren.

***** Ökningen av pensionsförpliktelsen beror i allt väsentligt på aktuella avvikelser, huvudsakligen sänkt diskonterings-ränta.

Pensionsförpliktelser, netto mkr	2015	2014
Pensionsförpliktelser	29 150	24 938
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	23 836	23 458
Pensionsnetto	-5 314	-1 480

Utöver pensionsförpliktelserna och förvaltningstillgångarna i tabellen ovan finns inom Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse avsättningar som gjorts under åren 1989–2004 till en särskild kompletterande pension (SKP). I den ingår förvaltningstillgångar vars marknadsvärde uppgår till 12 310 mkr (11 970 mkr). SKP:n medför en utfästelse för banken uppgående till samma belopp som förvaltningstillgångarna.

En del av denna utfästelse, 9 768 mkr (9 518), är villkorad.

Inga väsentliga planändringar, reduceringar och regleringar har gjorts under året.

Pensionskostnader mkr	2015	2014
Pensioner intjänade under året	-764	-656
Ränta på pensionsförpliktelserna	-758	-729
Ränta på förvaltningstillgångar	711	781
Vinster och förluster från regleringar och reduceringar	-3	-2
Socialavgifter, förmånsbaserade planer	-15	-12
Pensionskostnader, förmånsbaserade planer	-829	-618
Pensionskostnader, avgiftsbaserade planer	-518	-478
Socialavgifter, avgiftsbaserade planer	-13	5
Totala pensionskostnader	-1 360	-1 091

Pensionsförpliktelser mkr	2015	2014
Ingående balans	24 938	21 556
Pensioner intjänade under året	764	656
Ränta på pensionsförpliktelserna	758	729
Betalda förmåner	-763	-684
Vinster och förluster från regleringar och reduceringar	3	2
Aktuariella vinster (-)/förluster (+)	3 486	2 441
Valutaeffekt	-36	238
Utgående balans	29 150	24 938

Förvaltningstillgångar mkr	2015	2014
Ingående balans	23 458	23 289
Ränta på förvaltningstillgångar	711	781
Tillskjutna medel från arbetsgivaren	182	280
Ersättning till arbetsgivaren	-505	-572
Utbetalda medel direkt till anställd	-319	-176
Aktuariella vinster (+)/förluster (-)	334	-320
Valutaeffekt	-25	176
Utgående balans	23 836	23 458

Avkastning på förvaltningstillgångar mkr	2015	2014
Ränta på förvaltningstillgångar	711	781
Aktuariella vinster (+)/förluster (-)	334	-320
Verklig avkastning	1 045	461

Fördelning av förvaltningstillgångar mkr	2015	2014
Noterade aktier och andelar	21 540	21 316
Ikke-noterade aktier och andelar	332	493
Noterade räntebärande värdepapper	1 745	1 807
Ikke-noterade räntebärande värdepapper	293	224
Övriga förvaltningstillgångar	-74	-382
Summa	23 836	23 458

I förvaltningstillgångarna ingår aktier i Svenska Handelsbanken AB (publ) med ett marknads-värde om 132 mkr (0) på balansdagen den 31 december 2015. Obligationer utgivna av Svenska Handelsbanken AB (publ) ingår med ett marknadsvärde om 531 mkr (570). I övriga förvaltningstillgångar ingår en skuld avseende ännu ej utbetald gottgörelse.

Aktuariella vinster (-)/förluster (+), pensionsförpliktelser mkr	2015	2014
Ändringar i demografiska antaganden	-3	762
Ändringar i finansiella antaganden	3 210	1 679
Erfarenhetsbaserade justeringar	279	-
Summa	3 486	2 441

Framtida kassaflöden mkr	Utfall 2015	Prognos 2016
Betalda förmåner	-763	-685

Förmånsbestämd pension utgår huvudsakligen för personal i Sverige, Norge och Storbritannien. Av den totala pensionsförpliktelsern avser 25 665 mkr (21 311) den svenska planen, 1 076 mkr (1 219) den norska planen och 2 374 mkr (2 373) planen i Storbritannien. Därutöver finns en förmånsbestämd plan i Tyskland av mindre omfattning, som med hänsyn till sin storlek inte anses väsentlig och därför inte redogörs för närmare.

I Sverige utgår ålderspension från och med 65 års ålder enligt pensionsavtal mellan BAO och Finansförbundet/SACO-förbunden med 10% av årslönen, upp till 7,5 inkomstbasbelopp. På lönedel i inkomstbasbeloppsintervall 7,5–20 utgår ålderspension med 65% och i inkomstbasbeloppsintervall 20–30 med 32,5% av årslönen. På lönedel överstigande 30 inkomstbasbelopp utgår ingen ålderspension.

I Norge utgår ålderspension från och med 67 års ålder. Pensionens storlek beror bland annat på tjänstgöringstid och slutlön upp till 12 grundbelopp. Inklusive lagstadgad pension förväntas ålderspensionen bli ca 70 % av slutlönen upp till 12 grundbelopp.

I Storbritannien utgår förmånsbestämd pension för personal som anställdes innan den 1 januari 2006. För personal som anställdes därefter utgår premiebestämd pension. Normal pensionsålder är 65 år. Maximal ålderspension är ca 67% av pensionsmedförande lön, vilken uppnås efter 40 års tjänstetid. Pensionsmedförande lön begränsas av ett maxbelopp som för närvarande uppgår till 149 400 GBP.

Pensionsplanerna är externt fonderade, där förvaltningstillgångarna innehas av pensionskassa, stiftelser eller liknande juridiska personer. Dessa verksamheter regleras av nationella bestämmelser och praxis, vilket även reglerar förhållandet mellan koncernen och förvaltaren (eller motsvarande) av förvaltningstillgångar, samt sätter ramar för hur förvaltningstillgångar får placeras. I Sverige är det främst Tryggandelagen och Lagen om understödsföreningar som är tillämplig, i Norge tillämpas Foretagspensionsloven och i Storbritannien standard UK pensions and tax law.

Väsentliga antaganden	Sverige		Norge		Storbritannien	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Diskonteringsränta, %	2,25	3,00	2,90	2,80	3,80	3,41
Förväntad löneökning, %	3,5	3,5	2,5	3,3	4,8	4,7
Pensionsuppräknings, %	2,0	2,0	2,3	3,0	3,3	3,2
Inkomstbasbelopp, %	3,0	3,0	na	na	na	na
Inflation, %	2,0	2,0	1,5	1,8	3,5	3,4
Personalomsättning, %	3,0	3,0	0–8 ¹	0–8 ¹	na	na
Förväntad återstående livslängd vid pension, år	23,0	21,9	23,4	21,6	25,0	25,0
Genomsnittlig duration (Macaulay), år	17,8	16,7	21,7	23,0	24,0	23,0

¹ Åldersberoende trappa; för de yngsta 8% årligen för att sedan successivt gå ner till 0% för de äldre.

Känslighetsanalys	Påverkan på pensionsförpliktelser				
	Ändring i antagande	Ökad pensionsförpliktelse, mkr		Minskad pensionsförpliktelse, mkr	
		2015	2014	2015	2014
Diskonteringsränta, %	0,5	3 077	2 544	-2 167	-2 214
Förväntad löneökning, %	1,0	1 693	1 508	-1 955	-1 656
Pensionsuppräknings, %	0,5	1 149	1 183	-1 642	-1 451
Förväntad återstående livslängd vid pension, år	1,0	959	766	-811	-767

Känslighetsanalysen ovan baseras på att ett antagande förändras och övriga antaganden är konstanta. I praktiken är det osannolikt att detta inträffar och förändringar i vissa antaganden kan vara korrelerade. Vid beräkningen av känsligheten i pensionsförpliktelserna av förändringar i väsentliga antaganden har samma metod använts för att beräkna pensionsförpliktelserna som den som använts för den redovisade pensionsförpliktelserna. Metoden beskrivs närmare i bankens redovisningsprinciper (se not K1, avsnitt 20). Jämfört med årsredovisningen 2014 har det inte skett några förändringar i de metoder som använts vid upprättandet av känslighetsanalysen.

Genom sina förmånsbestämda pensionsplaner är banken exponerad för ett antal risker. De viktigaste riskerna beskrivs nedan:

Tillgångsvolatilitet: Pensionsförpliktelserna beräknas med hjälp av en diskonteringsränta som baseras på företagsobligationer. Om förvaltningstillgångar genererar sämre avkastning än diskonteringsräntan, kommer det att skapa ett underskott. I förvaltningstillgångarna ingår en betydande andel aktier, vilket förväntas ge högre avkastning än företagsobligationer på lång sikt, samtidigt som det ger högre volatilitet och risk på kort sikt. Med anledning av pensionsförpliktelsernas långsiktiga karaktär anser banken att en fortsatt hög andel aktier är lämplig för att hantera planerna effektivt.

Förändringar i obligationsräntor: Om företagsobligationsräntorna sjunker så kommer pensionsförpliktelserna att öka. Detta kommer dock delvis att kompenseras genom att värdet av de obligationer som ingår i förvaltningstillgångarna kommer att öka.

Inflationsrisk: Pensionsförpliktelserna är kopplade till inflationen. Högre inflation kommer att leda till att pensionsförpliktelserna ökar. Förvaltningstillgångarna påverkas inte av inflationen i någon väsentlig utsträckning, vilket innebär att om inflationen ökar så kommer det att leda till ett ökat underskott i pensionsplanerna.

Förväntad livslängd: Syftet med pensionsplanerna är att generera en pension som sträcker sig över den anställdes livstid. Detta innebär att om den förväntade livslängden ökar så kommer pensionsförpliktelserna att öka.

Matchning av tillgångar och skulder: Placering av tillgångar utgår ifrån utfästelsernas sammansättning och förväntade utveckling. Den övergripande målsättningen är att placeringstillgångarnas avkastning på medellång och lång sikt minst ska motsvara pensionsförpliktelsernas utveckling. Den största andelen av tillgångarna har investerats i aktier, men investeringar har även gjorts i räntebärande instrument och likvida medel. En hög andel aktier anses lämplig för att hantera planerna effektivt.

Fondering: Lägsta fonderingskrav skiljer sig åt mellan planer men där sådana krav är baserade på kollektivavtal eller internt fastställt policy så är fonderingskravet normalt att pensionsförpliktelserna värderade till lokala krav ska täckas fullt ut. Fonderingsnivån övervakas löpande. Bankens anser att den nuvarande avgiftsnivån är lämplig.

K9 Övriga kostnader

mkr	2015	2014
Fastigheter och lokaler	-1 243	-1 174
Externa datakostnader	-1 623	-1 623
Kommunikation	-342	-349
Resor och marknadsföring	-335	-339
Köpta tjänster	-1 027	-995
Materialanskaffning	-182	-207
Andra omkostnader	-451	-412
Summa	-5 203	-5 099
<i>Varav kostnader avseende operationell leasing</i>		
Minimileaseavgift	-689	-754
Variabel avgift	-74	-19
Summa	-763	-773

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning. Hyreskostnader avseende lokaler har normalt en variabel avgift knuten till inflation och fastighetsskatt. Kostnaden för det enskilt största leasingavtalet uppgick under 2015 till cirka 172 mkr (167). Inget av de större leasingavtalen löper med variabel avgift.

Ersättning till revisorer och revisionsbolag	KPMG		Ernst & Young AB	
	2015	2014	2015	2014
mkr				
Revisionsuppdraget	-13	-14	-4	-2
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-3	-5	-	-
Skatterådgivning	-	-	-	-1
Övriga tjänster	-	-	-	-

Kostnader för interrevision har under året uppgått till 149 mkr (135).

K10 Kreditförluster

mkr	2015	2014
Specifik reservering för individuellt värderade fordringar		
Årets reservering	-1 832	-1 982
Återfört från tidigare gjorda reserveringar	372	305
Summa	-1 460	-1 677
Gruppvis reservering		
Årets nettoreservering för individuellt värderade fordringar	0	76
Årets nettoreservering för homogena fordringar	-3	3
Summa	-3	79
Poster utanför balansräkningen		
Förluster på poster utanför balansräkningen	0	-2
Återföring av förluster på poster utanför balansräkningen	0	1
Förändring i kollektiv avsättning för poster utanför balansräkningen	-33	16
Summa	-33	15
Bortskrivningar		
Årets konstaterade kreditförluster	-964	-1 998
Utnyttjad andel av tidigare reserveringar	659	1 515
Återvinningar	204	285
Summa	-101	-198
Kreditförluster, netto	-1 597	-1 781

Osäkra fordringar m m mkr	2015	2014
Osäkra fordringar	8 844	8 702
Specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar	-4 444	-3 734
Reserveringar för gruppvis värderade homogena grupper av fordringar med begränsat värde	-94	-93
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-278	-284
Osäkra fordringar, netto	4 028	4 591
Total reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	54,5	47,2
Andel osäkra fordringar, %	0,21	0,25
Reserveringsgrad exkl gruppvisa reserveringar, %	51,3	44,0
Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra	1 218	2 133
Osäkra fordringar som under året omklassificerats till normallån	167	34

Fordringar klassificeras som osäkra om kontrakterade kassaflöden sannolikt inte kommer att fullföljas. Varje fordran som ger upphov till specifik reservering ingår i osäkra fordringar med sitt fulla belopp även om delar täcks av säkerheter. Det innebär att reserveringsgraden ej beaktar erhållna säkerheter. För övriga definitioner se sidan 244.

Förändring av reserv för sannolika kreditförluster 2015	Reserv för individuellt värderade fordringar	Gruppvis reserv individuellt värderade fordringar	Reserv gruppvis värderade homogena fordringar	Summa reserv för sannolika kreditförluster
mkr				
Reserv vid årets ingång	-3 734	-284	-93	-4 111
Årets reservering	-1 832	-	-49	-1 881
Återfört från tidigare reserveringar	372	0	4	376
Utnyttjat för konstaterade förluster	659		42	701
Valutaeffekt m m	91	6	2	99
Reserv vid årets utgång	-4 444	-278	-94	-4 816

Förändring av reserv för sannolika kreditförluster 2014	Reserv för individuellt värderade fordringar	Gruppvis reserv individuellt värderade fordringar	Reserv gruppvis värderade homogena fordringar	Summa reserv för sannolika kreditförluster
mkr				
Reserv vid årets ingång	-3 454	-357	-92	-3 903
Årets reservering	-1 982	-	-57	-2 039
Återfört från tidigare reserveringar	305	76	3	384
Utnyttjat för konstaterade förluster	1 515		57	1 572
Valutaeffekt m m	-118	-3	-4	-125
Reserv vid årets utgång	-3 734	-284	-93	-4 111

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, sektor- och branschfördelade 2015	Osäkra fordringar				Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹	Varav förfallna sedan 60 dagar	
mkr					
Privatpersoner	1 424	-755	669	494	757
Bostadsrättsföreningar	35	-20	15	1	2
Fastighetsförvaltning	1 943	-697	1 246	410	149
Tillverkningsindustri	2 103	-1 542	561	49	21
Handel	394	-267	127	74	4
Hotell- och restaurangverksamhet	116	-30	86	85	168
Person- och godstransport till sjöss	1 734	-543	1 191	0	-
Övrig transport och kommunikation	78	-60	18	16	8
Byggnadsverksamhet	150	-92	58	40	77
Elektricitet, gas och vatten	73	-52	21	5	-
Jordbruk, jakt och skogsbruk	34	-15	19	3	0
Övrig serviceverksamhet	101	-66	35	27	15
Holding-, investment-, försäkringsbolag, fonder m m	500	-282	218	74	17
Övrig företagsutlåning	159	-117	42	39	0
Kreditinstitut	-	-	-	-	-
Summa	8 844	-4 538	4 306	1 317	1 218

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

K10 Forts

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, sektor- och branschfördelade 2014

mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Privatpersoner	1 569	-813	756	575	1 148
Bostadsrättsföreningar	49	-21	28	14	25
Fastighetsförvaltning	1 759	-589	1 170	885	397
Tillverkningsindustri	1 639	-726	913	70	113
Handel	596	-343	253	167	14
Hotell- och restaurangverksamhet	45	-25	20	11	260
Person- och godstransport till sjöss	1 615	-405	1 210	-	-
Övrig transport och kommunikation	49	-39	10	9	41
Byggnadsverksamhet	188	-114	74	42	56
Elektricitet, gas och vatten	32	-24	8	8	0
Jordbruk, jakt och skogsbruk	23	-16	7	1	2
Övrig serviceverksamhet	73	-42	31	25	56
Holding-, invest-, försäkringsbolag, fonder m m	316	-187	129	34	2
Övrig företagsutlåning	749	-483	266	266	19
Kreditinstitut	-	-	-	-	-
Summa	8 702	-3 827	4 875	2 107	2 133

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, geografiskt fördelade 2015

mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Sverige	3 229	-2 156	1 073	445	396
Norge	208	-130	78	46	181
Finland	973	-679	294	199	400
Danmark	2 803	-1 040	1 763	216	18
Storbritannien	1 437	-447	990	307	168
Nederländerna	2	-1	1	-	-
Övriga Europa	192	-85	107	104	53
Nordamerika	-	-	-	-	-
Asien	-	-	-	-	2
Summa	8 844	-4 538	4 306	1 317	1 218

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, geografiskt fördelade 2014

mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Sverige	3 455	-1 707	1 748	724	836
Norge	294	-138	156	118	381
Finland	949	-685	264	243	622
Danmark	2 741	-925	1 816	332	26
Storbritannien	1 103	-291	812	618	194
Nederländerna	21	-8	13	11	-
Övriga Europa	137	-73	64	61	74
Nordamerika	-	-	-	-	-
Asien	2	0	2	-	-
Summa	8 702	-3 827	4 875	2 107	2 133

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

Förfallostruktur avseende förfallna fordringar som inte är osäkra 2015		Utlåning till allmänheten			Summa
mkr	Utlåning till kreditinstitut	Hushåll	Företag	Övrigt	
Förfallna ≥ 5 dagar ≤ 1 månad	-	1 868	692	1	
Förfallna > 1 månad ≤ 2 månader	-	213	68	-	281
Förfallna > 2 månader ≤ 3 månader	-	141	29	-	170
Förfallna > 3 månader ≤ 12 månader	-	340	107	-	447
Förfallna > 12 månader	-	360	241	-	601
Summa	-	2 922	1 137	1	4 060

Förfallostruktur avseende förfallna fordringar som inte är osäkra 2014		Utlåning till allmänheten			Summa
mkr	Utlåning till kreditinstitut	Hushåll	Företag	Övrigt	
Förfallna ≥ 5 dagar ≤ 1 månad	-	2 615	2 989	50	5 654
Förfallna > 1 månad ≤ 2 månader	-	312	152	0	464
Förfallna > 2 månader ≤ 3 månader	-	202	383	-	585
Förfallna > 3 månader ≤ 12 månader	-	609	224	-	833
Förfallna > 12 månader	-	508	207	-	715
Summa	-	4 246	3 955	50	8 251

Tillgångar övertagna för skyddande av fordran		
mkr	2015	2014
Fastigheter	429	465
Lös egendom	19	7
Aktier och andelar	12	16
Redovisat värde	460	488

Lös egendom består i allt väsentligt av återtagna leasingobjekt. Utöver övertagen egendom redovisad i ovanstående tabell redovisas egendom som övertagits för skyddande av fordran i verksamhet under avveckling, se vidare not K12. Värderingsprinciper för tillgångar och skulder som övertagits för skyddande av fordran beskrivs i not K1.

K11 Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar

mkr	2015	2014
Inventarier	16	2
Fastigheter	-9	4
Summa	7	6

K12 Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet

mkr	2015	2014
Intäkter	2 721	2 281
Kostnader	-2 469	-2 132
Rörelseresultat från avvecklad verksamhet	252	149
Därtill hänförlig skatt	-36	-51
Summa	216	98
Nedskrivning	-71	-57
Årets resultat hänförligt till avvecklad verksamhet	145	41

Rörelseresultat från avvecklade verksamheter består av avkastning från bankens andelar i Plastalkoncernen. Verksamheten i Plastalkoncernen består av tillverkning av exteriöra plastkomponenter till fordonindustrin. Bankens avsikt är att avyttra verksamheten i Plastal så snart förutsättningar föreligger. Då det verkliga värdet av Plastal, med avdrag för försäljningskostnader, är lägre än det redovisade värdet på innehavet så har en nedskrivning gjorts. Nedskrivningen motsvarar i allt väsentligt årets planerliga avskrivningar och påverkar inte årets skattekostnad. Det verkliga värdet av Plastal är framtaget med utgångspunkt från värderingsmodeller, där olika värderingsansatser såsom jämförelse med konkurrerande företag samt kassaflödesvärderingen utförts för att få fram en tillförlitlig värdering. Underlag till de antaganden som använts vid värderingen hämtas i så stor utsträckning som möjligt från externa marknadsobservationer. Värderingen har ett väsentligt inslag av egna antaganden. I den värderingshierarki som beskrivs i not K40 skulle därför värderingen klassificeras som nivå 3. En redogörelse för bankens principer för värdering av tillgångar som härrör från avvecklad verksamhet framgår av not K1.

K13 Resultat per aktie

	2015	2014
Årets resultat från kvarvarande verksamhet, mkr	16 198	15 143
varav räntekostnad på konvertibla skuldebrev efter skatt	-199	-170
Årets resultat från avvecklad verksamhet, mkr	145	41
varav räntekostnad på konvertibla skuldebrev efter skatt	-	-
Årets resultat från total verksamhet, mkr	16 343	15 184
varav räntekostnad på konvertibla skuldebrev efter skatt	-199	-170
Genomsnittligt antal under året konverterade aktier, miljoner	0,0	0,0
Genomsnittligt innehav av egna aktier i handelslager, miljoner	-	-
Genomsnittligt antal utestående aktier, miljoner	1907,0	1 907,0
Genomsnittlig utspädningsseffekt antal aktier, miljoner	64,9	52,0
Genomsnittligt antal utestående aktier efter utspädning, miljoner	1971,9	1 959,0
Resultat per aktie, kvarvarande verksamhet, kr	8,49	7,94
efter utspädning	8,32	7,82
Resultat per aktie, avvecklad verksamhet, kr	0,08	0,02
efter utspädning	0,07	0,02
Resultat per aktie, total verksamhet, kr	8,57	7,96
efter utspädning	8,39	7,84

Resultat per aktie efter utspädning beräknas genom att ta hänsyn till effekterna av en konvertering av utestående konvertibla skuldebrev. Det innebär att genomsnittligt antal aktier justeras med potentiella stamaktier och att årets resultat justeras med årets räntekostnad på utestående konvertibla skuldebrev efter skatt.

En aktiesplit 3:1 genomfördes i maj 2015. Jämförelsesiffrorna i tabellen ovan har justerats för det nya antalet aktier.

K14 Övrig utlåning till centralbanker

mkr	2015	2014
Övrig utlåning till centralbanker i svenska kronor	15 998	7 042
Övrig utlåning till centralbanker i utländsk valuta	18 120	44 005
Summa	34 118	51 047
Varav omvända repor	-	1 245
Medelvolymer		
mkr	2015	2014
Övrig utlåning till centralbanker i svenska kronor	26 353	15 483
Övrig utlåning till centralbanker i utländsk valuta	40 286	34 901
Summa	66 639	50 384
Varav omvända repor	1 154	1 003

K15 Utlåning till övriga kreditinstitut

mkr	2015	2014
Utlåning i svenska kronor		
Banker	2 009	1 311
Övriga kreditinstitut	552	409
Summa	2 561	1 720
Utlåning i utländsk valuta		
Banker	20 706	23 422
Övriga kreditinstitut	26 389	45 197
Summa	47 095	68 619
Sannolika kreditförluster	-	-
Summa utlåning till övriga kreditinstitut	49 656	70 339
Varav omvända repor	23 394	42 138
Medelvolymer		
mkr	2015	2014
Utlåning till övriga kreditinstitut i svenska kronor	8 155	13 051
Utlåning till övriga kreditinstitut i utländsk valuta	80 078	71 692
Summa	88 233	84 743
Varav omvända repor	43 240	38 420

K16 Utlåning till allmänheten

mkr	2015	2014
Utlåning i svenska kronor		
Hushåll	715 563	664 333
Företag	473 845	483 207
Riksgälden	3 338	19 044
Summa	1 192 746	1 166 584
Utlåning i utländsk valuta		
Hushåll	244 439	231 566
Företag	434 098	413 797
Riksgälden	-	-
Summa	678 537	645 363
Sannolika kreditförluster	-4 816	-4 111
Summa utlåning till allmänheten	1 866 467	1 807 836
Varav omvända repor	7 742	23 858
Medelvolymer, exkl Riksgälden		
mkr	2015	2014
Utlåning till allmänheten i svenska kronor	1 170 301	1 136 043
Utlåning till allmänheten i utländsk valuta	677 029	609 717
Summa	1 847 330	1 745 760
Varav omvända repor	18 458	16 565

K17 Räntebärande värdepapper

	2015			2014		
	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde
mkr						
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	72 263	74 777	74 777	76 239	78 223	78 219
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	42 602	44 513	44 513	61 357	63 722	63 725
Summa	114 865	119 290	119 290	137 596	141 945	141 944
Varav onoterade värdepapper		364	364		4 569	4 569

Räntebärande värdepapper fördelade på emittent	2015			2014		
	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde
mkr						
Stat	59 932	62 471	62 471	66 097	68 008	68 005
Kreditinstitut	7 186	9 015	9 015	10 828	11 164	11 166
Bostadsinstitut	29 266	31 560	31 560	39 776	41 760	41 760
Övrigt	18 481	16 244	16 244	20 895	21 013	21 013
Summa	114 865	119 290	119 290	137 596	141 945	141 944

Medelvolymer		
mkr	2015	2014
Räntebärande värdepapper	140 313	120 245
Räntebärande värdepapper, försäkringsrörelsen	7 391	8 260
Summa	147 704	128 505

K18 Aktier och andelar

mkr		2015	2014
Innehav värderade till verkligt värde över resultaträkningen			
Noterade		19 632	34 338
Icke noterade		4 174	3 841
Summa		23 806	38 179
Innehav klassificerade som tillgängliga för försäljning			
Noterade		4 667	6 753
Icke noterade		1 914	1 614
Summa		6 581	8 367
Summa aktier och andelar		30 387	46 546

K19 Andelar i intresseföretag

Handelsbanken har inga enskilda väsentliga innehav i intresseföretag. Det finns vissa företag som anses strategiska för bankverksamheten i koncernen då de utför stödjande verksamheter, såsom exempelvis betalningstjänster. Samtliga innehav är onoterade.

Andelar i intresseföretag mkr	2015	2014
Redovisat värde vid årets början	286	272
Andel av årets resultat	17	21
Skatt	-9	-3
Aktieägartillskott	10	2
Utdelning	-7	-7
Avyttringar	-	0
Nedskrivning	-53	-
Omräkningsdifferenser	1	1
Redovisat värde vid årets slut	245	286

Resultat från intresseföretag mkr	2015	2014
Årets resultat	8	18
Övrigt totalresultat	1	1
Årets totalresultat	9	19

Intresseföretag	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier	Röstandel, %	Redovisat värde, mkr	
					2015	2014
Bankomat AB	556817-9716	Stockholm	150	20,00	52	50
Bankomatcentralen AB	556197-2265	Stockholm	1 100	21,89	0	0
BDB Bankernas Depå AB	556695-3567	Stockholm	13 000	20,00	13	10
BGC Holding AB	556607-0933	Stockholm	25 382	25,38	80	69
Dyson Group plc	163096	Sheffield	122 387 481	29,99	29	41
Finansiell ID-teknik BID AB	556630-4928	Stockholm	12 735	28,30	23	24
Flisekompaniet Holding AS	992 999 136	Oslo	2 400	47,00	0	52
Getswish AB	556913-7382	Stockholm	10 000	20,00	8	2
Upplysningscentralen UC AB ¹	556137-5113	Stockholm	2 448	24,48	40	38
Summa					245	286

¹ Avser uppgifter för koncernen.

K20 Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken

mkr	2015	2014
Fond- och depåförsäkringstillgångar	101 724	91 739
Övriga fondtillgångar	3 422	3 024
Summa	105 146	94 763

K21 Innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag

mkr	Innehav i fonder	
	2015	2014
Tillgångar		
Aktier och andelar	398	1 172
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	89 725	79 735
Summa innehav i strukturerade företag som inte konsolideras	90 123	80 907

Ett strukturerat företag är ett företag som har utformats så att röster eller liknande rättigheter inte är den dominerande faktorn vid avgörandet av vem som har det bestämmande inflytandet i företaget, exempelvis när rösträtten endast avser administrativa uppgifter och relevanta aktiviteter regleras genom avtal. Handelsbankens innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag är begränsade och utgörs av fondandelar. Fondandelar ägs främst genom fondförsäkringsavtal hos Handelsbanken Liv samt liknande avtal i andra länder. Fondandelar som ägs genom fondförsäkringsavtal utgör inte grund för konsolidering, se vidare not K1, och utgör därmed icke-konsoliderade strukturerade företag. Handelsbanken äger vidare fondandelar i egenskap av market maker. I den mån dessa innehav inte konsolideras utgör de andelar i icke-konsoliderade strukturerade företag. Den maximala exponeringen för förlust för alla innehav i icke-konsoliderade strukturerade företag är det redovisade värdet på innehaven. De totala tillgångarna för dessa företag anses inte som meningsfull information för att förstå de relaterade riskerna och därför har de inte presenterats.

K22 Derivatinstrument

mkr	Nominellt belopp/löptid			Nominellt belopp		Positiva marknadsvärden		Negativa marknadsvärden	
	upp till 1 år	mer än 1 år upp till 5 år	mer än 5 år	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Derivat för handel									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	62 017	49 702	4 891	116 610	277 658	1 341	3 502	1 403	3 698
FRA/terminer	544 286	115 655	-	659 941	2 334 217	475	1 137	511	1 549
Swappar	433 958	981 657	335 246	1 750 861	1 879 716	34 613	45 277	35 430	46 382
Övriga instrument	-	-	-	-	3 058	-	0	-	50
Valutarelaterade kontrakt									
Optioner	74 687	1 159	33	75 879	62 320	471	663	700	953
Terminer	120 382	5 582	237	126 201	115 250	1 669	3 050	1 703	1 709
Swappar	514 871	72 600	5 284	592 755	748 799	7 178	17 074	8 232	6 577
Övriga instrument	-	-	-	-	-	-	0	-	-
Aktierelaterade kontrakt									
Optioner	9 250	21 091	270	30 611	35 952	2 032	2 537	2 656	2 371
Terminer	2 779	-	-	2 779	10 306	1	8	32	36
Swappar	55 762	1 126	-	56 888	35 861	1 245	736	1 641	1 999
Övriga instrument	-	-	-	-	2 362	-	-	-	39
Råvarurelaterade kontrakt									
Optioner	1 852	394	108	2 354	4 530	250	183	537	528
Terminer	14 632	2 053	11	16 696	28 668	940	1 002	899	1 079
Swappar	-	-	-	-	12	-	-	-	8
Kreditrelaterade kontrakt									
Swappar	762	8 468	679	9 909	9 564	458	620	247	91
Summa	1 835 238	1 259 487	346 759	3 441 484	5 548 273	50 673	75 789	53 991	67 069
Derivat för marknadsvärdesäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	2 830	3 900	55	6 785	10 495	38	6	-	-
Swappar	-	1 512	-	1 512	11 011	-	-	1	196
Valutarelaterade kontrakt									
Swappar	-	-	-	-	965	-	63	-	-
Summa	2 830	5 412	55	8 297	22 471	38	69	1	196
Derivat för kassaflödessäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	60 138	351 295	83 702	495 135	505 953	20 674	25 976	3 243	3 598
Valutarelaterade kontrakt									
Swappar	54 343	222 719	61 539	338 601	289 099	37 902	26 919	6 998	4 644
Summa	114 481	574 014	145 241	833 736	795 052	58 576	52 895	10 241	8 242
Summa derivatinstrument	1 952 549	1 838 913	492 055	4 283 517	6 365 796	109 287	128 753	64 233	75 507
Varav börshandlade derivat				233 328	1 314 691	490	676	1 613	1 804
Varav OTC derivat clearade via CCP				1 030 386	716 067	2 106	12 009	1 463	11 140
Varav OTC derivat ej clearade via CCP				3 019 803	4 335 038	106 691	116 068	61 157	62 563
Kvittade belopp				-1 414 478		-23 940	-12 629	-23 641	-12 629
Nettobelopp				2 869 039		85 347	116 124	40 592	62 878
Valutafördelning av marknadsvärden									
SEK						-37 576	-253 325	221 736	17 138
USD						225 036	396 046	-73 477	98 084
EUR						99 729	121 792	-53 710	-60 771
Övriga						-177 902	-135 760	-30 316	21 056
Summa						109 287	128 753	64 233	75 507

I noten presenteras derivatkontrakt brutto. Belopp som kvittats i balansräkningen består av det kvittade marknadsvärdet på kontrakt för vilka det finns en legal rätt och avsikt att reglera avtalade kassaflöden netto (däribland clearade kontrakt). Dessa kontrakt netto redovisas i balansräkningen per motpart och valuta. Från och med 2015 lämnas upplysning om de nominella belopp som hör samman med de marknadsvärden som kvittas.

Positiva skillnader mellan det värde som räknats fram med en värderingsmodell vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (dag 1-resultat), periodiseras över derivatets löptid. Vid årsskiftet uppgick sådana ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 539 mkr (465).

K23 Kvittning av finansiella instrument

2015			
mkr	Derivat	Återköpsavtal samt utlåning av värdepapper	Totalt
Finansiella tillgångar som kvittas eller som omfattas av avtal om kvittning			
Bruttobelopp av finansiella tillgångar	109 287	31 815	141 102
Bruttobelopp av finansiella skulder som kvittats i balansräkningen	-23 940		-23 940
Nettobelopp av finansiella tillgångar som redovisas i balansräkningen	85 347	31 815	117 162
Relaterade belopp som inte kvittats i balansräkningen			
Finansiella instrument som inte uppfyller kvittningskriterierna	-25 660		-25 660
Mottagna finansiella säkerheter	-35 678	-31 815	-67 493
Nettobelopp	24 009	-	24 009
Finansiella skulder som kvittas eller som omfattas av avtal om kvittning			
Bruttobelopp av finansiella skulder	64 233	290	64 523
Bruttobelopp av finansiella tillgångar som kvittats i balansräkningen	-23 641		-23 641
Nettobelopp av finansiella skulder som redovisas i balansräkningen	40 592	290	40 882
Relaterade belopp som inte kvittats i balansräkningen			
Finansiella instrument som inte uppfyller kvittningskriterierna	-25 660		-25 660
Ställda finansiella säkerheter	-6 614	-290	-6 904
Nettobelopp	8 318	-	8 318
2014			
mkr	Derivat	Återköpsavtal samt utlåning av värdepapper	Totalt
Finansiella tillgångar som kvittas eller som omfattas av avtal om kvittning			
Bruttobelopp av finansiella tillgångar	128 753	68 887	197 640
Bruttobelopp av finansiella skulder som kvittats i balansräkningen	-12 629		-12 629
Nettobelopp av finansiella tillgångar som redovisas i balansräkningen	116 124	68 887	185 011
Relaterade belopp som inte kvittats i balansräkningen			
Finansiella instrument som inte uppfyller kvittningskriterierna	-45 652		-45 652
Mottagna finansiella säkerheter	-38 191	-68 857	-107 048
Nettobelopp	32 281	30	32 311
Finansiella skulder som kvittas eller som omfattas av avtal om kvittning			
Bruttobelopp av finansiella skulder	75 507	256	75 763
Bruttobelopp av finansiella tillgångar som kvittats i balansräkningen	-12 629		-12 629
Nettobelopp av finansiella skulder som redovisas i balansräkningen	62 878	256	63 134
Relaterade belopp som inte kvittats i balansräkningen			
Finansiella instrument som inte uppfyller kvittningskriterierna	-45 652		-45 652
Ställda finansiella säkerheter	-9 674	-256	-9 930
Nettobelopp	7 552	-	7 552

Derivatinstrument kvittas i balansräkningen när det återspeglar bankens förväntade kassaflöden vid regleringen av två eller flera derivat. Det inträffar när banken både har en avtalsmässig rätt och avsikt att reglera avtalade kassaflöden netto. Den kvarvarande motpartsrisken i derivat reduceras genom avtal om nettning vid betalningsinställelse, det vill säga nettning av positiva och negativa värden i alla derivattransaktioner med

en och samma motpart i en konkurssituation. Banken har som policy att teckna nettningsavtal med alla bankmotparter. Nettningsavtalen kompletteras med avtal om ställande av säkerheter för nettoexponeringen. I huvudsak används kontanter som säkerhet, men även statspapper förekommer. Säkerheter för återköpsavtal samt in- och utlåning av värdepapper utgår i regel i form av kontanter eller andra värdepapper.

I det kvittade beloppet för derivattillgångar ingår kvittade kontantsäkerheter om 964 miljoner kronor vilka härrör från balansräkningsposten In- och upplåning från allmänheten. I det kvittade beloppet för derivatsskulder ingår kvittade kontantsäkerheter om 664 miljoner kronor vilka härrör från balansräkningsposten Utlåning till allmänheten.

K24 Immateriella tillgångar

2015					
mkr	Goodwill	Varumärken och andra rättigheter	Kund-kontrakt	Internt utvecklad programvara	Totalt 2015
Anskaffningsvärde vid ingången av året	6 597	64	408	1581	8 650
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	-	-	-	455	455
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	-89	-89
Valutaeffekt	-137	1	2	-4	-138
Anskaffningsvärde vid utgången av året	6 460	65	410	1 943	8 878
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-	-19	-70	-429	-518
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	89	89
Årets avskrivningar	-	-13	-21	-147	-181
Årets nedskrivningar	-	-	-	-17	-17
Valutaeffekt	-	0	2	1	3
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-	-32	-89	-503	-624
Redovisat värde	6 460	33	321	1 440	8 254

2014					
mkr	Goodwill	Varumärken och andra rättigheter	Kund-kontrakt	Internt utvecklad programvara	Totalt 2014
Anskaffningsvärde vid ingången av året	6 431	57	367	1 476	8 331
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	-	-	-	257	257
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	-153	-153
Valutaeffekt	166	7	41	1	215
Anskaffningsvärde vid utgången av året	6 597	64	408	1 581	8 650
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-	-6	-45	-445	-496
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-	153	153
Årets avskrivningar	-	-11	-19	-128	-158
Årets nedskrivningar	-	-	-	-9	-9
Valutaeffekt	-	-2	-6	0	-8
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-	-19	-70	-429	-518
Redovisat värde	6 597	45	338	1 152	8 132

	Goodwill		Immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod	
mkr	2015	2014	2015	2014
Handelsbanken Sverige	3 331	3 331	-	-
Handelsbanken Storbritannien	178	173	-	-
Handelsbanken Finland	16	16	-	-
Handelsbanken Danmark	2 290	2 373	-	-
Handelsbanken Norge	635	694	-	-
Handelsbanken Capital Markets	10	10	3	3
Summa	6 460	6 597	3	3

Nedskrivningsprövning av goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod

Redovisad koncerngoodwill härrör till övervägande del från traditionell bankverksamhet på Handelsbankens hemmamarknader. Goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod prövas för nedskrivning årligen i samband med årsbokslutet. Vid nedskrivningsprövningen beräknas nyttjandevärdet för de enheter till vilka goodwill fördelats ut genom diskontering av estimerade framtida kassaflöden samt slutvärde. I tabellen har goodwill fördelats ut på rörelsesegment. Goodwill som följs upp internt på en lägre nivå än rörelsesegment prövas på den lägre nivån.

Estimerade framtida kassaflöden bygger de första fem åren på prognoser på riskvägda

volym, intäkter, kostnader samt kreditförluster. Prognoserna baseras främst på en intern bedömning av den framtida intäkt- och kostnadsutvecklingen, konjunkturläge, förväntad ränteutveckling samt förväntade effekter av kommande regelverk. Efter den första femårsperioden görs en prognos baserad på ett antagande om långsiktig tillväxttakt. Antagandet om kassaflödestillväxt baseras på historisk real BNP-utveckling samt Riksbankens långsiktiga inflationsmål. Årets nedskrivningsprövning bygger på ett antagande om en långsiktig tillväxttakt på 2 procent (2). Den totala prognosperioden är 20 år. Som slutvärde används det prognostiserade substansvärdet för den pröva- de enheten. Estimerade kassaflöden har diskonterats med en ränta som baseras på riskfri ränta samt riskjustering motsvarande mark-

nadens genomsnittliga avkastningskrav. Diskonteringsräntan uppgick vid årets nedskrivningsprövning till 6,3 procent (7,3) efter skatt. Motsvarande ränta före skatt uppgick till 9,2 procent (10,6).

Vid årets nedskrivningsprövning bedömdes avståndet mellan återvinningsvärde och bokfört värde på goodwill vara betryggande. Det beräknade nyttjandevärdet på goodwill är känsligt för ett antal olika variabler som har betydelse för förväntade kassaflöden samt diskonteringsräntan. De variabler som har störst betydelse för beräkningen är antaganden om ränte- och konjunkturutveckling, framtida marginaler och kostnadseffektivitet. Ingen rimligt möjlig förändring av viktiga antaganden skulle påverka det redovisade värdet på goodwill.

K25 Fastigheter och inventarier

Fastigheter och inventarier mkr	2015	2014
Inventarier	631	468
Fastigheter	1 269	1 299
Egendom övertagen för skyddande av fordran	448	472
Summa	2 348	2 239

I posten Egendom övertagen för skyddande av fordran ingår fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde i enlighet med koncernens redovisningsprinciper för tillgångar som övertagits för skydd av fordran, se not K1. Det verkliga värdet på fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 429 mkr (465). Orealiserade värdeförändringar på dessa fastigheter har påverkat årets resultat med 5 mkr (6). Värdering av privatbostäder bygger i allt väsentligt på marknadsobservationer av jämförbara fastighetsköp på den aktuella orten. Värdering av kommersiella fastigheter bygger på diskontering av framtida kassaflöden och baseras på antaganden om bland annat hyresnivå, vakansgrad, drift- och underhållskostnader, direktavkastningskrav och kalkylränta. I värderingen tas även hänsyn till fastighetens skick, läge samt alternativanvändning. Banken har som princip att alltid använda en oberoende godkänd värderingsman vid värdering av affärs- och kontorfastigheter samt industrifastigheter. Värdering som enbart bygger på marknadsobservationer (411 mkr) klassificeras som nivå 2 i den värderingshierarki som beskrivs i not K40. Värdering som har ett väsentligt inslag av egna antaganden (18 mkr) klassificeras som nivå 3 i värderingshierarkin. Orealiserade värdeförändringar i nivå 3 avseende fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde har påverkat årets resultat med 4 mkr (0). Årets försäljning av fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 167 mkr (108) varav 8 mkr (80) var klassade som nivå 3 innan försäljningen. Nya fastigheter har tillkommit under året med 149 mkr (112) varav 9 mkr (20) klassats som nivå 3.

Inventarier mkr	2015	2014
Anskaffningsvärde vid ingången av året	1 399	1 627
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	318	208
Omklassificering från annan balanspost	195	-
Avyttringar och utrangeringar	-221	-481
Valutaeffekt	-37	45
Anskaffningsvärde vid utgången av året	1 654	1 399
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-931	-1 135
Omklassificering från annan balanspost	-83	-
Årets avskrivningar enligt plan	-253	-244
Avyttringar och utrangeringar	217	478
Valutaeffekt	27	-30
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 023	-931
Redovisat värde	631	468

Fastigheter mkr	2015	2014
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 155	2 120
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	-	0
Ny- och ombyggnation	41	23
Avyttringar och utrangeringar	-29	-3
Valutaeffekt	-7	15
Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 160	2 155
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-856	-811
Årets avskrivningar enligt plan	-38	-44
Årets nedskrivningar	-	-
Avyttringar och utrangeringar	4	0
Valutaeffekt	-1	-1
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-891	-856
Redovisat värde	1 269	1 299

K26 Övriga tillgångar

mkr	2015	2014
Fondlikvidfordringar	4 565	9 351
Övrigt	4 322	4 970
Summa	8 887	14 321

K27 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

mkr	2015	2014
Upplupna ränteintäkter	3 785	4 612
Övriga upplupna intäkter	2 319	1 864
Förutbetalda kostnader	143	315
Summa	6 247	6 791

K28 Skulder till kreditinstitut

mkr	2015	2014
Skulder i svenska kronor		
Banker	16 722	23 252
Övriga kreditinstitut	8 271	9 188
Summa	24 993	32 440
Skulder i utländsk valuta		
Banker	138 194	166 458
Övriga kreditinstitut	583	1 176
Summa	138 777	167 634
Summa skulder till kreditinstitut	163 770	200 074
<i>Varav repor</i>	<i>290</i>	<i>88</i>

Medelvolym		
mkr	2015	2014
Skulder till kreditinstitut i svenska kronor	44 483	27 566
Skulder till kreditinstitut i utländsk valuta	236 991	205 444
Summa	281 474	233 010
<i>Varav repor</i>	<i>2 915</i>	<i>1 625</i>

K29 In- och upplåning från allmänheten

Inlåning från allmänheten		
mkr	2015	2014
Inlåning i svenska kronor		
Hushåll	260 849	224 905
Företag	174 979	177 175
Riksgälden	-	-
Summa	435 828	402 080
Inlåning i utländsk valuta		
Hushåll	74 640	65 758
Företag	178 904	235 794
Riksgälden	-	-
Summa	253 544	301 552
Summa inlåning från allmänheten	689 372	703 632

Upplåning från allmänheten		
mkr	2015	2014
Upplåning i svenska kronor	29 846	41 954
Upplåning i utländsk valuta	34 637	276 681
Summa	64 483	318 635
<i>Varav repor</i>	<i>-</i>	<i>168</i>
<i>Varav försäkringsrörelsen</i>	<i>8 879</i>	<i>10 010</i>
Summa in- och upplåning från allmänheten	753 855	1 022 267

Medelvolym		
mkr	2015	2014
Inlåning från allmänheten		
Inlåning från allmänheten i svenska kronor	417 509	364 833
Inlåning från allmänheten i utländsk valuta	293 480	281 508
Summa	710 989	646 341
Upplåning från allmänheten		
Upplåning i svenska kronor	36 511	49 330
Upplåning i svenska kronor, försäkringsrörelsen	9 425	10 373
Upplåning i utländsk valuta	250 208	186 526
Summa	296 144	246 229
<i>Varav repor</i>	<i>8 552</i>	<i>8 685</i>

K30 Skulder där kunden står värdeförändringsrisken

mkr	2015	2014
Fond- och depåförsäkringsskulder	101 724	91 739
Övriga fondskulder	3 501	3 125
Summa	105 225	94 864

K31 Emitterade värdepapper

mkr	2015		2014	
	Nominellt belopp	Redovisat värde	Nominellt belopp	Redovisat värde
Certifikat				
Certifikat i svenska kronor	6 371	6 594	9 816	10 621
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	400	400	-	-
för handel	5 971	6 194	9 816	10 621
Certifikat i utländsk valuta	356 682	365 002	308 656	318 468
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	355 240	363 306	307 283	316 666
för handel	1 442	1 696	1 373	1 802
Summa	363 053	371 596	318 472	329 089
Obligationslån				
Obligationslån i svenska kronor	418 572	439 281	459 884	448 643
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	418 572	439 281	459 884	448 643
för marknadsvärdesäkringar	-	-	-	-
Obligationslån i utländsk valuta	434 221	434 490	432 965	434 881
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	434 221	434 490	431 995	434 764
för marknadsvärdesäkringar	-	-	970	117
Summa	852 793	873 771	892 849	883 524
Summa emitterade värdepapper	1 215 846	1 245 367	1 211 321	1 212 613

mkr	2015	2014
Emitterade värdepapper vid årets ingång	1 212 613	1 150 641
Emitterade	1 142 907	950 171
Återköpta	-72 680	-107 726
Förfallna	-1 043 828	-851 680
Valutaeffekter m m	6 355	71 207
Emitterade värdepapper vid årets utgång	1 245 367	1 212 613

Medelvolymer	2015	2014
mkr		
Svenska kronor	456 539	470 359
Utländsk valuta	775 075	695 565
Summa	1 231 614	1 165 924

K32 Korta positioner

mkr	2015	2014	Medelvolymer	2015	2014
Korta positioner värderade till verkligt värde			mkr		
Aktier	1 499	1 273	Svenska kronor	17 879	18 878
Räntebärande värdepapper	917	19 375	Utländsk valuta	263	809
Summa	2 416	20 648	Summa	18 142	19 687

K33 Försäkringsskulder

mkr	2015	2014
Skuld för sjukräntor	235	229
Skuld för livsfall	162	177
Skuld för andra oreglerade skador	196	219
Skuld för förinbetalda premier	14	38
Summa	607	663

K34 Skatter

Uppskjutna skattefordringar mkr	2015	2014
Säkringsinstrument	206	270
Immateriella tillgångar	7	9
Fastigheter och inventarier	20	31
Pensioner	1 252	75
Övrigt	4	4
Summa	1 489	389

Uppskjutna skatteskulder mkr	2015	2014
Utlåning till allmänheten ¹	6 116	6 471
Säkringsinstrument	2 408	2 663
Immateriella tillgångar	72	77
Fastigheter och inventarier	91	89
Pensioner	0	-295
Övrigt	157	204
Summa	8 844	9 209
Netto uppskjutna skatteskulder	7 355	8 820

Förändring av uppskjutna skatter 2015 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Valutaeffekt	Utgående balans
Utlåning till allmänheten ¹	6 471	-355	-	-	6 116
Säkringsinstrument	2 393	6	-197	-	2 202
Immateriella tillgångar	68	-6	0	3	65
Fastigheter och inventarier	58	12	1	-	71
Pensioner	-370	-189	-688	-5	-1 252
Övrigt	200	-48	0	1	153
Summa	8 820	-580	-884	-1	7 355

Förändring av uppskjutna skatter 2014 mkr	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Valutaeffekt	Utgående balans
Utlåning till allmänheten ¹	6 616	-145	-	-	6 471
Säkringsinstrument	-96	3	2 486	-	2 393
Immateriella tillgångar	93	-35	10	-	68
Fastigheter och inventarier	49	9	-	-	58
Pensioner	464	-228	-592	-14	-370
Övrigt	18	-12	194	-	200
Summa	7 144	-408	2 098	-14	8 820

Redovisade skattekostnader i resultaträkningen mkr	2015	2014
Aktuell skatt		
Årets skattekostnad	-4 820	-4 426
Justering av skatt hänförlig till tidigare år	-37	-51
Uppskjuten skatt		
Förändringar i temporära skillnader	580	408
Summa	-4 277	-4 069

Nominell skattesats i Sverige, %	22,0	22,0
Avvikelse		
Annan skattesats i försäkringsrörelse	-0,6	-0,7
Ej skattepliktiga intäkter/ej avdragsgilla kostnader	-0,7	-0,1
Skatt avseende tidigare år	0,2	0,0
Effektiv skattesats, %	20,9	21,2

¹ Varav leasing 6 116 mkr (6 467).

K35 Avsättningar

mkr	Avsättning för garantiåtaganden	Övriga avsättningar	Summa 2015	Summa 2014
Avsättningar vid årets ingång	7	61	68	141
Avsatt under året	33	12	45	30
lanspråktaget	-	-	-	-91
Återfört	-	-	-	-12
Avsättningar vid årets utgång	40	73	113	68

Avsättning för garantiåtaganden består av avsättningar för ett antal poster utanför balansräkningen.

Handelsbanken är föremål för krav i ett antal tvistemål som drivs i allmänna domstolar. Bankens bedömning är att tvistemålen i allt väsentligt kommer att utfalla till bankens fördel. Tvistebeloppet bedöms inte kunna få en väsentlig inverkan på bankens ställning eller resultat. Under övriga avsättningar redovisas de belopp som avsatts för reglering av de anspråk som riktats mot banken.

K36 Övriga skulder

mkr	2015	2014
Fondlikvidskulder	6 524	7 960
Övrigt	7 682	6 618
Summa	14 206	14 578

K37 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

mkr	2015	2014
Upplupna räntekostnader	12 148	13 334
Övriga upplupna kostnader	4 302	4 210
Förutbetalda intäkter	1 135	1 137
Summa	17 585	18 681

K38 Efterställda skulder

mkr	2015	2014
Förlagslån i svenska kronor	10 519	10 308
Förlagslån i utländsk valuta	23 697	19 981
Summa	34 216	30 289

Medelvolymer mkr	2015	2014
Förlagslån i svenska kronor	10 510	9 831
Förlagslån i utländsk valuta	28 144	18 852
Summa	38 654	28 683

Specifikation, förlagslån		Ursprungligt nominellt belopp av		
Emissionsår/Förfall	Valuta	respektive valuta	Räntesats, %	Utestående belopp
I SVENSKA KRONOR				
Svenska förlagslån ¹		13 337		10 519
Summa				10 519
I UTLÄNDSK VALUTA				
2014/tidsbunden ²	EUR	1 500	2,656	13 717
2015/evigt ³	USD	1 200	5,250	9 980
Summa				23 697
Summa efterställda skulder				34 216

¹ Svenska förlagslån understiger var och en för sig 10% av de totala efterställda skulderna. I summan ingår ett evigt förlagslån till rörlig ränta, vilket är ett konvertibelt förlagslån på nominellt 3,2 mdkr riktat till koncernens anställda på marknadsmässiga villkor. Lånet har ingen status som regleringsmässigt kapital men kan omvandlas till Handelsbankenaktier. Banken har rätt att begära konvertering när som helst och innehavaren har rätt att begära konvertering mellan den 1 maj och den 30 november 2019 till den justerade konverteringskursen 120,96 kr. Den initiala konverteringskursen har justerats för utdelningar och aktiesplit under löptiden. Om kärnprimärkapitalrelationen för banken eller beräknad enligt den konsoliderade situationen faller under 7%, sker automatisk konvertering. För upplysningar avseende övriga svenska förlagslån se not K49.

² För ytterligare upplysning av förlagslån i EUR, se not K49.

³ För ytterligare upplysning av förlagslån i USD, se not K49.

K39 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

2015	Värderat till verkligt värde i RR uppdelat på		Derivat identifierat som säkringsinstrument	Investeringar som hålles till förfall	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
mkr	Innehav för handel	Övrigt ¹							
Tillgångar									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					202 630			202 630	202 630
Övrig utlåning till centralbanker					34 118			34 118	34 118
Belåningsbara statsskuldforbindelser m m	33 286	39 717		752	0	1 022		74 777	74 777
Utlåning till övriga kreditinstitut					49 656			49 656	49 445
Utlåning till allmänheten		1 619			1 864 848			1 866 467	1 878 810
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring					27			27	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	7 788	32 996		250		3 479		44 513	44 513
Aktier och andelar	22 757	1 049				6 581		30 387	30 387
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		105 077			69			105 146	105 146
Derivatinstrument	30 997		54 350					85 347	85 347
Övriga tillgångar	10				8 877			8 887	8 887
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	211	642			5 392	2		6 247	6 247
Summa finansiella tillgångar	95 049	181 100	54 350	1 002	2 165 617	11 084		2 508 202	2 520 307
Andelar i intresseföretag								245	
Övriga icke finansiella tillgångar								13 686	
Summa tillgångar								2 522 133	
Skulder									
Skulder till kreditinstitut							163 770	163 770	165 587
In- och upplåning från allmänheten							753 855	753 855	753 825
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		105 156					69	105 225	105 225
Emitterade värdepapper	7 890						1 237 477	1 245 367	1 267 460
Derivatinstrument	31 693		8 899					40 592	40 592
Korta positioner	2 416							2 416	2 416
Övriga skulder	16						14 190	14 206	14 206
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	6						17 579	17 585	17 585
Efterställda skulder							34 216	34 216	37 191
Summa finansiella skulder	42 021	105 156	8 899				2 221 156	2 377 232	2 404 087
Övriga icke finansiella skulder								16 633	
Summa skulder								2 393 865	

¹ Klassificerats att värderas till verkligt värde.

2014	Värderat till verkligt värde i RR uppdelat på		Derivat identifierat som säkringsinstrument	Investeringar som hålles till förfall	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella tillgångar/skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
mkr	Innehav för handel	Övrigt ¹							
Tillgångar									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					454 040		492	454 532	454 532
Övrig utlåning till centralbanker					51 047			51 047	51 047
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	42 095	34 377		749		998		78 219	78 223
Utlåning till övriga kreditinstitut					70 339			70 339	70 061
Utlåning till allmänheten		2 181			1 805 655			1 807 836	1 823 256
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring					70			70	
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	26 235	34 915		253		2 322		63 725	63 722
Aktier och andelar	36 628	1 551				8 367		46 546	46 546
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		94 674			89			94 763	94 763
Derivatinstrument	63 450		52 674					116 124	116 124
Övriga tillgångar	35				13 892		394	14 321	14 321
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	408	654		1	3 546	2	2 180	6 791	6 791
Summa finansiella tillgångar	168 851	168 352	52 674	1 003	2 398 678	11 689	3 066	2 804 313	2 819 386
Andelar i intresseföretag								286	
Övriga icke finansiella tillgångar								12 077	
Summa tillgångar								2 816 676	
Skulder									
Skulder till kreditinstitut							200 074	200 074	202 411
In- och upplåning från allmänheten							1 022 267	1 022 267	1 022 274
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		94 775					89	94 864	94 864
Emitterade värdepapper	12 423						1 200 190	1 212 613	1 243 804
Derivatinstrument	54 780		8 098					62 878	62 878
Korta positioner	20 648							20 648	20 648
Övriga skulder	16						14 562	14 578	14 578
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	315						18 366	18 681	18 681
Efterställda skulder							30 289	30 289	34 411
Summa finansiella skulder	88 182	94 775	8 098				2 485 837	2 676 892	2 714 549
Övriga icke finansiella skulder								12 957	
Summa skulder								2 689 849	

¹ Klassificerats att värderas till verkligt värde.

Omklassificerade finansiella tillgångar	2015		2014	
	Omklassificerat från innehav för handel (trading)	Omklassificerat från tillgängligt för försäljning	Omklassificerat från innehav för handel (trading)	Omklassificerat från tillgängligt för försäljning
mkr				
Redovisat värde	11	4 092	12	4 469
Verkligt värde	11	4 078	13	4 535
Redovisad värdeförändring i resultaträkningen	-	11	-	209
Redovisad värdeförändring i övrigt totalresultat	1	109	2	318
Värdeförändring som skulle redovisats i resultaträkningen om tillgångarna inte hade klassificerats om	-1	11	1	209
Värdeförändring som skulle redovisats i övrigt totalresultat om tillgångarna inte hade klassificerats om	-	12	-	54
Intäktsförd ränta	0	49	0	82

Samtliga innehav presenterade ovan omklassificerades till lån den 1 juli 2008.

K40 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2015				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Innehav för handel	33 284	2	-	33 286
Klassificerade att värderas till verkligt värde	37 875	1 842	-	39 717
Tillgängliga för försäljning	1 022	-	-	1 022
Utlåning till allmänheten	-	1 609	10	1 619
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Innehav för handel	6 027	1 761	-	7 788
Klassificerade att värderas till verkligt värde	31 988	1 008	-	32 996
Tillgängliga för försäljning	3 479	-	-	3 479
Aktier och andelar				
Innehav för handel	18 964	3 793	-	22 757
Klassificerade att värderas till verkligt värde	667	-	382	1 049
Tillgängliga för försäljning	4 666	1 014	901	6 581
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	104 345	-	732	105 077
Derivatinstrument	275	85 072	-	85 347
Summa	242 592	96 101	2 025	340 718
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	104 424	-	732	105 156
Emitterade värdepapper	-	7 890	-	7 890
Derivatinstrument	786	39 806	-	40 592
Korta positioner	2 098	318	-	2 416
Summa	107 308	48 014	732	156 054

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2014				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Innehav för handel	42 095	-	-	42 095
Klassificerade att värderas till verkligt värde	32 721	1 656	-	34 377
Tillgängliga för försäljning	998	-	-	998
Utlåning till allmänheten	-	2 168	13	2 181
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Innehav för handel	21 643	4 592	-	26 235
Klassificerade att värderas till verkligt värde	33 586	1 329	-	34 915
Tillgängliga för försäljning	2 091	231	-	2 322
Aktier och andelar				
Innehav för handel	33 175	3 359	94	36 628
Klassificerade att värderas till verkligt värde	1 037	-	514	1 551
Tillgängliga för försäljning	6 753	817	797	8 367
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	93 976	-	698	94 674
Derivatinstrument	630	115 494	-	116 124
Summa	268 705	129 646	2 116	400 467
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	94 077	-	698	94 775
Emitterade värdepapper	-	12 329	94	12 423
Derivatinstrument	1 566	61 312	-	62 878
Korta positioner	20 560	88	-	20 648
Summa	116 203	73 729	792	190 724

Värderingshierarkin

Finansiella instrument värderade till verkligt värde har i tabellerna kategoriserats med avseende på hur de värderats och graden av marknadsdata som använts vid värderingen. Kategoriseringen framgår som nivå 1–3 i tabellerna. Finansiella instrument som värderas till aktuellt marknadspris kategoriseras som nivå 1. Dessa finansiella instrument består främst av statspapper och andra räntebärande värdepapper som handlas aktivt, noterade aktier samt korta positioner i motsvarande tillgångar. I nivå 1 ingår även merparten av de fondandelar och andra tillgångar som är kopplade till fondförsäkringskontrakt och liknande avtal samt motsvarande skulder. Finansiella instrument som värderas med värderingsmodeller som i allt väsentligt bygger på marknadsdata kategoriseras som nivå 2. I nivå 2 ingår främst räntebärande värdepapper samt ränte- och valutarelaterade derivat. Finansiella instrument vars värdering i väsentligt utsträckning påverkas av indata som inte går att verifiera med externa marknadsuppgifter kategoriseras som nivå 3.

Som grund för indelningen ligger den värderingsmetod som använts på balansdagen. Om kategorin för ett specifikt instrument har förändrats i jämförelse med föregående balansdag (2014-12-31) har instrumentet flyttat mellan nivåerna i tabellen. Under räkenskapsåret har vissa volymer flyttats mellan nivå 1 och nivå 2 till

följd av en ny bedömning av marknadsaktiviteten. På tillgångssidan har räntebärande värdepapper till ett värde av 21 mkr flyttats från nivå 1 till nivå 2 och aktier och andelar till ett värde av 82 mkr flyttats från nivå 2 till nivå 1. På skuldsidan har derivat till ett värde av 69 mkr flyttats från nivå 1 till nivå 2 och korta positioner till ett värde av 6 mkr har flyttats från nivå 2 till nivå 1. Årets förändringar av innehav i nivå 3 redovisas i en separat tabell.

Innehav i nivå 3 består främst av onoterade aktier och innehav i riskkapitalfonder. Innehav i riskkapitalfonder värderas med värderingsmodeller som huvudsakligen bygger på relativvärdering av jämförbara noterade företag i samma bransch. Det resultatmått som jämförelsen bygger på justeras för faktorer som stör jämförelsen mellan investeringen och jämförelsebolaget. Därefter beräknas värdet på basis av vinstmultiplar, exempelvis P/E-tal. Merparten av dessa innehav utgör placeringstillgångar i koncernens försäkringsrörelse. Värdeförändringar på placeringstillgångarna ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen och redovisas därmed inte direkt i resultaträkningen.

Koncernens innehav av onoterade aktier består till övervägande del av bankens andelar av olika typer av gemensamägd verksamhet med anknytning till bankens affär. Det kan exempelvis röra sig om andelar i clearingorganisationer och infrastruktursamarbeten på Handelsbankens

hemmamarknader. Sådana innehav värderas i regel till bankens andel av substansvärdet i bolaget, alternativt till det pris den senaste transaktionen genomfördes till. Onoterade aktier är i allt väsentligt klassificerade som tillgängliga för försäljning. Värdeförändringar på dessa innehav redovisas därmed i övrigt totalresultat.

Årets realiserade värdeförändringar på finansiella instrument i nivå 3 uppgår till -179 miljoner kronor (75), varav -186 miljoner kronor (20) ingår i underlaget för beräkning av avkastningsdelning i försäkringsrörelsen. Resterande belopp har redovisats i nettoresultat av finansiella transaktioner.

Skillnader mellan transaktionspris och det värde som räknas fram med hjälp av en värderingsmodell

Som framgår av redovisningsprinciperna i not K1 periodiseras väsentliga positiva skillnader mellan det värde som räknats fram vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (så kallat dag 1-resultat) vid modellvärdering av derivat. Principen innebär att en periodiserings-effekt om 126 miljoner kronor (88) redovisats i nettoresultat av finansiella transaktioner under året. Vid utgången av året uppgick sammanlagda ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 539 miljoner kronor (465).

Förändring av innehav i nivå 3 2015

mkr	Aktier och andelar	Derivat, nettoposition	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Emitterade värdepapper
Redovisat värde vid årets ingång	1 405	-	13	698	-698	-94
Nyanskaffningar	57	-	-	-	-	94
Återköp/Avyttrat	-142	-	-	-	-	-
Förfallet	-	-	-5	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-116	-	-	34	-34	-
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	82	-	-	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-	2	-	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-3	-	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	1 283	-	10	732	-732	-

Förändring av innehav i nivå 3 2014

mkr	Aktier och andelar	Derivat, nettoposition	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Emitterade värdepapper
Redovisat värde vid årets ingång	1 388	-	18	490	-490	-84
Nyanskaffningar	56	-	-	-	-	-10
Återköp/Avyttrat	-56	-	-	-	-	-
Förfallet	-	-	-7	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-62	-	-	208	-208	-
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	79	-	1	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-	1	-	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	-	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	1 405	-	13	698	-698	-94

K40 Forts

Principer för upplysningar om verkligt värde på finansiella instrument som redovisas till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde

Upplysningar om verkligt värde på finansiella instrument som redovisas till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde lämnas i not K39 samt i tabellen. Dessa instrument består i allt väsentligt av utlåning samt in- och upplåning. För betalningsmedel samt kortfristiga fordringar och skulder har det redovisade värdet bedömts vara en godtagbar estimering av det verkliga värdet. Fordringar och skulder med förfallodag alternativt tidpunkt för nästkommande

ränteomsättning som infaller inom 30 dagar, har definierats som kortfristiga.

Värderingen av utlåning till fast ränta baseras på aktuell marknadsränta med justering för antagande om marknadsmässig kredit- och likviditetsriskpremie. Premien har antagits vara lika med genomsnittlig marginal för nyutlåning vid måttidpunkten. Räntebärande värdepapper har värderats till aktuellt marknadspris i den mån ett sådant funnits tillgängligt. Upplåning samt räntebärande värdepapper för vilka marknadsprisinformation inte funnits har värderats med en värderingsmodell som bygger på marknadsdata i form av priser eller räntor för liknande instrument.

I tabellen har den värdering som ligger till grund för uppgifterna om verkligt värde på finansiella instrument som redovisas till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde kategoriserats i den värderingshierarki som beskrivits ovan. Betalningsmedel samt inlåning har likställts med kontanter och kategoriserats som nivå 1. I nivå 1 redovisas även räntebärande värdepapper (tillgångar och skulder) för vilka det finns ett aktuellt marknadspris. Utlåning för vilken antagandet om kredit- och likviditetspremie väsentligt påverkat upplysningen om verkligt värde har kategoriserats som nivå 3. Övriga instrument är kategoriserade som nivå 2.

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde 2015

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	202 630	-	-	202 630
Övrig utlåning till centralbanker	15 653	18 465	-	34 118
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	752	-	-	752
Utlåning till övriga kreditinstitut	14 852	33 452	1 141	49 445
Utlåning till allmänheten	6 981	1 828	1 868 382	1 877 191
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	250	-	-	250
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	69	-	69
Summa	241 118	53 814	1 869 523	2 164 455
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	57 422	108 165	-	165 587
In- och upplåning från allmänheten	688 286	65 539	-	753 825
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	69	-	69
Emitterade värdepapper	706 337	553 233	-	1 259 570
Efterställda skulder	-	37 191	-	37 191
Summa	1 452 045	764 197	-	2 216 242

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde 2014

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	454 532	-	-	454 532
Övrig utlåning till centralbanker	27 905	23 142	-	51 047
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	753	-	-	753
Utlåning till övriga kreditinstitut	14 816	54 753	492	70 061
Utlåning till allmänheten	6 817	50 992	1 763 266	1 821 075
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	250	-	-	250
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	89	-	89
Summa	505 073	128 976	1 763 758	2 397 807
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	60 442	141 969	-	202 411
In- och upplåning från allmänheten	708 364	313 910	-	1 022 274
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	89	-	89
Emitterade värdepapper	674 330	557 051	-	1 231 381
Efterställda skulder	-	34 411	-	34 411
Summa	1 443 136	1 047 430	-	2 490 566

K41 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar

För egna skulder ställda säkerheter mkr	2015	2014
Kontanter	22 017	31 427
Statspapper och obligationer	25 920	28 552
Utlåning till allmänheten	617 726	623 244
Aktier	933	1 323
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	102 382	92 386
Övrigt	10 856	12 720
Summa	779 834	789 652
<i>Varav panter som fritt kan återkallas av banken</i>	<i>17 672</i>	<i>27 497</i>

Övriga ställda säkerheter mkr	2015	2014
Kontanter	863	2 101
Statspapper och obligationer	18 609	25 185
Utlåning till allmänheten	3 820	3 702
Aktier	10 196	4 751
Övrigt	-	18
Summa	33 488	35 757
<i>Varav panter som fritt kan återkallas av banken</i>	<i>22 345</i>	<i>26 788</i>

Med Övriga ställda säkerheter avses säkerheter som ställts för förpliktelser som ej redovisas i balansräkningen.

Ställda säkerheter

Ställda säkerheter i form av räntebärande värdepapper består i huvudsak av värdepapper som ställts som säkerhet i centralbanker och andra kreditinstitut, för betalningssystem, värdepappershandel och clearing samt värdepapper som sålts under bindande återköpsavtal (repor). Ställda säkerheter i form av aktier består av utlånade aktier och aktier i försäkringsrörelsen.

Utlåning till allmänheten som ställts som säkerhet utgörs till största delen av den registrerade säkerhetsmassan till förmån för innehavare av säkerställda obligationer emitterade av Stadshypotek. Säkerhetsmassan består av hypoteksslån som lämnats mot pant i huvudsakligen småhus, fritidshus, flerbostadshus och bostadsrätter med belåningsgrad inom 75 procent av marknadsvärdet. I händelse av bolagets obestånd har innehavarna av de säkerställda obligationerna förmånsrätt enligt lagen om säkerställda obligationer och förmånsrättslagen i de pantförskrivna tillgångarna. Om tillgångarna i säkerhetsmassan vid tiden för ett konkursbeslut uppfyller de villkor som uppställts i lagen ska de hållas åtskilda från konkursboets övriga tillgångar och skulder. Innehavarna av obligationerna erhåller då fortsatt kontraktsevenliga betalningar enligt obligationsvillkoren fram till förfall.

Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken består i huvudsak av fondandelar under fondförsäkringsavtal i Handelsbanken Liv i vilka försäkringstagarna har förmånsrätt.

Mottagna säkerheter

Vid omvända återköpsavtal och aktielån mottas värdepapper som kan säljas eller pantsättas vidare till tredje part. Sådana värdepapper redovisas inte i balansräkningen. Det verkliga värdet av mottagna värdepapper under omvända återköpsavtal och avtal om aktielån uppgick till 24 327 miljoner kronor (38 562) vid räkenskapsårets slut, varav säkerheter till ett värde av 8 933 miljoner kronor (5 295) sålts eller pantsatts vidare. Information om mottagna panter för utlåning och andra mottagna säkerheter framgår av not K2.

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen

Överförda finansiella tillgångar är tillgångar för vilka rätten till framtida kassaflöden direkt eller indirekt överförs till en extern motpart. Merparten av de överförda finansiella tillgångar som redovisas i balansräkningen består av räntebärande värdepapper som sålts under bindande återköpsavtal samt utlånade aktier. I normalfallet regleras villkoren för bindande återköp och aktielån i ramavtal som ingåtts mellan banken och respektive motpart.

Bindande återköpsavtal innebär försäljning av ett värdepapper med förbindelse om återköp till ett fastställt pris vid en förutbestämd framtida tidpunkt. Säljaren av värdepappret är därmed fortsatt exponerad för risken för värdeförändringar under avtalets löptid. Sålida värdepapper under återköpsavtal kvarstår till marknadsvärde

i balansräkningen under avtalets löptid. Mottagen köpeskilling redovisas som skuld till motparten. Enligt standardvillkoren i återköpsavtal övergår äganderätten till det sålda värdepappret helt från säljare till köpare, vilket innebär att köparen har rätt att vidareförsälja, återpantsätta eller på annat sätt förfoga över de köpta värdepappren.

Enligt standardavtalen för aktielån kvarstår exponeringen för värdeförändring i den utlånade aktien hos långivaren. Utlånade aktier kvarstår därmed i balansräkningen under lånets löptid. Säkerheter för utlånade aktier utgår i regel i form av kontanter eller andra värdepapper. Mottagen kontantsäkerhet redovisas som skuld i balansräkningen. På samma sätt som för återköpsavtal innebär det standardavtal som används för aktielån att låntagaren under lånets löptid har rätt att vidareförsälja, återpantsätta eller på annat sätt förfoga över de lånade aktierna.

Som övriga överförda finansiella tillgångar redovisas statspapper, obligationer och aktier som ställts som säkerhet för värdepappershandel, clearing med mera och där förfoganderätten över värdepappret övergått till mottagaren. Som överförda finansiella tillgångar redovisas även vissa tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken. Posten består av portföljer av finansiella instrument till vilka banken har formell äganderätt, men där de risker som är förknippade med tillgångarna liksom rätten till framtida kassaflöden överförs till en tredje part. Värderingen av dessa tillgångar speglar värderingen av den motsvarande skuldposten.

K41 Forts

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen	2015		2014	
	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld
mkr				
Aktier, värdepappersutlåning	220	83 ¹	1 646	206 ¹
Aktier, övrigt	10 196	-	3 337	-
Statspapper och obligationer, repor	290	290	196	201
Statspapper och obligationer, övrigt	-	-	57	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	1 162	1 162	1 008	1 008
Summa	11 868	1 535	6 244	1 415

¹ Mottagen kontantsäkerhet.

K42 Ansvarsförbindelser

mkr	2015	2014
Garantiförbindelser, krediter	9 750	10 335
Garantiförbindelser, övriga	61 274	60 033
Oåterkalleliga rembursar	4 287	3 733
Övrigt	2 146	1 636
Summa	77 457	75 737

Ansvarsförbindelserna bestod i huvudsak av olika typer av garantiförbindelser. I tabellen anges garantiernas nominella belopp.

K43 Övriga åtaganden

mkr	2015	2014
Kreditlöften	267 200	271 001
Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	129 216	102 778
Övrigt	24 441	14 134
Summa	420 857	387 913

Avtalade, ej uppsägbara, framtida operationella leasingavgifter fördelade på förfallotidpunkter

mkr	2015	2014
Inom 1 år	774	710
Mellan 1 och 5 år	2 172	1 673
Senare än 5 år	1 250	456
Summa	4 196	2 839

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning.

K44 Leasing

Uppgift om bruttoinvestering och nuvärdet av fordran avseende framtida minimileaseavgifter mkr	2015	2014
Bruttoinvestering	37 180	39 537
Nuvärdet av fordran avseende framtida minimileaseavgifter per balansdagen	35 985	37 802

Fördelning av bruttoinvestering och minimileaseavgifter på förfallotidpunkter mkr	Inom 1 år	Mellan 1 och 5 år	Senare än 5 år	Summa
2015				
Fördelning av bruttoinvestering	4 379	16 442	16 359	37 180
Fördelning av nuvärdet av framtida minimileaseavgifter	4 360	16 198	15 427	35 985
2014				
Fördelning av bruttoinvestering	4 543	15 886	19 107	39 537
Fördelning av nuvärdet av framtida minimileaseavgifter	4 516	15 591	17 695	37 802

Ej intjänade finansiella intäkter mkr	2015	2014
Ej intjänade finansiella intäkter	1 195	1 735

I samtliga finansiella leasingavtal är koncernen leasegivare. Samtliga leasingavtal har garanterade restvärden. Bokförd reserv för osäkra fordringar avseende minimileaseavgifter uppgår till 0,2 miljoner kronor (4). Den variabla delen av leasingintäkten som ingår i årets resultat uppgår till 151 miljoner kronor (197). Minskningen beror på det låga räntelaget samt lägre volymer.

Vid utgången av året fanns i koncernen sex leasingengagemang som vart och ett enskilt hade ett redovisat värde överstigande 1 miljard kronor. Totalt redovisat värde på dessa engagemang var 17,1 miljarder kronor (18,0) vilket motsvarar 0,9 procent av koncernens totala kreditvolym per den 31 december 2015. Det redovisade värdet på det enskilt största engagemanget var 7,4 miljarder kronor (7,8). Genomsnittlig återstående löptid för detta engagemang var 4,3 (5,2) år. Engagemangen riktar sig mot branscherna transport och energi.

K45 Segmentinformation

Segmentinformation 2015		Hemmamarknader							Justeringar och elimineringsringar	Kvarvarande verksamhet
mkr	Sverige	Storbritannien	Danmark	Finland	Norge	Nederländerna	Capital Markets	Övrigt		
Räntenetto	15 185	4 570	1 678	1 361	3 248	328	734	636		27 740
Provisionsnetto	4 566	452	436	387	395	23	3 025	36		9 320
Nettoresultat av finansiella transaktioner	379	194	77	60	94	5	1 230	569		2 608
Riskresultat försäkring							157			157
Andelar i intresseföretags resultat								17		17
Övriga intäkter	61	7	17	23	31	-	10	345		494
Summa intäkter	20 191	5 223	2 208	1 831	3 768	356	5 156	1 603		40 336
Personalkostnader	-3 601	-1 870	-629	-369	-713	-158	-2 466	-2 651	-124	-12 581
Övriga administrativa kostnader	-1 160	-429	-178	-161	-207	-37	-860	-2 171		-5 203
Internt köpta och sålda tjänster	-2 578	-455	-279	-247	-370	-84	-103	4 116		
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-88	-30	-15	-11	-13	-3	-79	-248		-487
Summa kostnader	-7 427	-2 784	-1 101	-788	-1 303	-282	-3 508	-954	-124	-18 271
Resultat före kreditförluster	12 764	2 439	1 107	1 043	2 465	74	1 648	649	-124	22 065
Kreditförluster, netto	-763	-224	-299	-83	-222	-2	-4			-1 597
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	-2	-12	8	0	6	-	0	7		7
Rörelseresultat	11 999	2 203	816	960	2 249	72	1 644	656	-124	20 475
Resultatutdelning	881	34	72	110	57	0	-1 155	1		
Rörelseresultat efter resultatutdelning	12 880	2 237	888	1 070	2 306	72	489	657	-124	20 475
Interna intäkter ¹	228	-1 481	-295	-367	-2 805	-175	-2 529	7 424		
K/I-tal, %	35,2	53,0	48,3	40,6	34,1	79,2	87,7			45,3
Kreditförlustnivå, %	0,07	0,13	0,37	0,07	0,11	0,01	0,01			0,09
Tillgångar	1 478 475	302 077	94 037	168 403	211 360	24 514	293 544	1 777 015	-1 827 292	2 522 133
Skulder	1 408 410	291 625	87 818	162 217	198 394	23 663	286 044	1 777 015	-1 841 321	2 393 865
Allokerat kapital	70 065	10 452	6 219	6 186	12 966	851	7 500		14 029	128 268
Räntabilitet på allokerat kapital, %	14,9	16,8	11,2	13,8	13,6	6,4	5,2			13,4
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	59	364	3	27	20	17	273	246		1 009
Årets investeringar i intresseföretag								10		10
Medelantal anställda	4 457	1 794	631	496	676	159	1 777	1 829		11 819

¹ Interna intäkter som ingår i summa intäkter består av intäkter från transaktioner med andra rörelsesegment. Eftersom räntointäkter och räntekostnader redovisas netto som en intäkt innebär det att interna intäkter bland annat innehåller nettot av intern finansieringskostnad mellan segmenten.

Rörelsesegmenten redovisas i enlighet med IFRS 8 Rörelsesegment, vilket innebär att segmentinformationen presenteras på motsvarande sätt som tillämpas internt i styrningssyfte. Handelsbankens verksamhet presenteras uppdelat på segmenten Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna samt Capital Markets. Kontorsrörelsen i Handelsbanken, vars verksamhet består av att tillhandahålla ett fullsortiment av banktjänster, var under 2015 uppdelad i femton regionbanker, varav sex stycken svenska och nio stycken belägna utanför Sverige. Varje regionbank styrs av

en regionbankschef och följs upp som en fristående resultatenheter. Segmentet Capital Markets är bankens investmentbank vilket bland annat inbegriper värdepappershandel och investeringsrådgivning. I verksamheten ingår även kapitalförvaltning, försäkringsverksamhet samt bankens internationella verksamhet utanför hemmamarknaderna.

Segmentens resultat visas före och efter intern resultatutdelning. Den interna resultatutdelningen innebär att kundansvarig enhet tilldelas allt resultat som härrör från dess kunders transaktioner med banken oavsett inom vilket seg-

ment transaktionen är genomförd. Dessutom redovisas intäkter och kostnader för internt utförda tjänster netto på raden Internt köpta och sålda tjänster. Transaktioner mellan segmenten redovisas huvudsakligen enligt självkostnadsprincipen. I kolumnerna Övrigt samt Justeringar och elimineringar visas poster som inte hör till något specifikt segment eller elimineras på koncernnivå. I kolumnen Övrigt ingår finansförvaltning och centrala stabsavdelningar samt kostnaden för avsättningen till Oktogonen som uppgår till 858 miljoner kronor (795). I kolumnen Justeringar och elimineringar redovisas bland

Segmentinformation 2014		Hemmamarknader							Justeringar och elimineringsringar	Kvarvarande verksamhet
mkr	Sverige	Storbritannien	Danmark	Finland	Norge	Nederländerna	Capital Markets	Övrigt		
Räntenetto	15 734	3 497	1 610	1 389	3 439	283	847	495	-50	27 244
Provisionsnetto	3 908	344	385	440	390	26	3 041	22		8 556
Nettoresultat av finansiella transaktioner	400	158	116	76	102	7	1 537	-619		1 777
Riskresultat försäkring							165			165
Andelar i intresseföretags resultat								18		18
Övriga intäkter	92	18	21	11	20	-	17	375		554
Summa intäkter	20 134	4 017	2 132	1 916	3 951	316	5 607	291	-50	38 314
Personalkostnader	-3 421	-1 471	-584	-351	-711	-127	-2 542	-2 587	28	-11 766
Övriga administrativa kostnader	-1 221	-333	-181	-158	-219	-28	-859	-2 100		-5 099
Internt köpta och sålda tjänster	-2 770	-379	-273	-232	-390	-68	-126	4 188	50	
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-85	-18	-19	-8	-11	-1	-79	-241		-462
Summa kostnader	-7 497	-2 201	-1 057	-749	-1 331	-224	-3 606	-740	78	-17 327
Resultat före kreditförluster	12 637	1 816	1 075	1 167	2 620	92	2 001	-449	28	20 987
Kreditförluster, netto	-657	-203	-529	-277	-141	-1	27			-1 781
Vinster/förluster vid avyttring av materiella och immateriella tillgångar	0	4	1	0	-	-	0	1		6
Rörelseresultat	11 980	1 617	547	890	2 479	91	2 028	-448	28	19 212
Resultatutdelning	930	35	62	85	66	8	-1 186	0		
Rörelseresultat efter resultatutdelning	12 910	1 652	609	975	2 545	99	842	-448	28	19 212
Interna intäkter ¹	-492	-1 230	-468	-429	-3 430	-154	-1 858	8 061		
K/I-tal, %	35,6	54,3	48,2	37,4	33,1	69,1	81,6			45,2
Kreditförlustnivå, %	0,06	0,15	0,73	0,25	0,07	0,01	-0,05			0,10
Tillgångar	1 402 774	263 459	88 395	177 009	206 536	38 651	423 265	1 919 427	-1 702 840	2 816 676
Skulder	1 335 671	254 029	82 387	170 464	193 355	37 754	415 817	1 919 427	-1 719 055	2 689 849
Allokerat kapital	67 103	9 430	6 008	6 545	13 181	897	7 448		16 215	126 827
Räntabilitet på allokerat kapital, %	15,7	15,2	8,5	12,4	15,9	9,2	8,1			13,3
Årets investeringar i icke-finansiella anläggningstillgångar	53	41	13	12	14	11	144	186		474
Årets investeringar i intresseföretag								2		2
Medelantal anställda	4 381	1 567	631	494	672	131	1 885	1 931		11 692

¹ Interna intäkter som ingår i summa intäkter består av intäkter från transaktioner med andra rörelsesegment. Eftersom räntebärande intäkter och räntekostnader redovisas netto som en intäkt innebär det att interna intäkter bland annat innehåller nettot av intern finansieringskostnad mellan segmenten.

annat justeringar för personalkostnader. I justeringar för personalkostnader ingår skillnaden mellan koncernens pensionskostnader beräknade enligt IAS 19 Ersättningar till anställda och lokalt beräknade pensionskostnader.

Interna intäkter består främst av interna räntor och provisioner. I segmentens resultaträkningar ingår dessutom interna poster i form av ersättningar för interna tjänster. Interndebiteringar sker huvudsakligen enligt självkostnadsprincipen. I kontorsrörelsen består tillgångarna till största delen av utlåning till allmänheten och skulderna av inlåning från allmänheten samt

intern upplåning. I segmentet Capital Markets består tillgångarna främst av värdepapper som förvaltas inom ramen för kapitalförvaltning och försäkringsverksamheten. Tillgångarna i kolumnen Övrigt består till övervägande del av internutlåning till de olika segmenten medan skulderna framförallt består av extern upplåning. Det allokera kapitalet för segmenten överensstämmer med kapitalfördelningen enligt den interna styrmodellen. Räntabiliteten är beräknad på genomsnittligt allokerat kapital och skatte-satsen 22 procent. För koncernen beräknas räntabilitet på eget kapital efter redovisad skatt.

Intäkter per produktområde mkr	2015	2014
Investmentbank	4 722	4 524
Bankinlåning och utlåning företag	10 430	11 589
Finansbolagstjänster	2 026	2 001
Bankinlåning och utlåning privatpersoner	3 807	4 411
Hypotek	12 069	10 236
Pension och Försäkring	1 115	1 152
Kapitalmarknad	3 090	2 433
Handelsfinansiering	462	483
Övrig verksamhet	2 615	1 485
Summa	40 336	38 314

K46 Geografisk information

Geografisk information 2015 mkr	Sverige	Danmark	Finland	Norge	Stor- britannien	Neder- länderna	Övriga världen	Koncernen
Intäkter	25 461	2 209	2 111	3 708	5 290	341	1 216	40 336
Rörelseresultat	14 305	600	1 106	2 005	2 089	57	313	20 475
Skatt	2 746	169	232	563	479	13	75	4 277
Tillgångar	1 597 179	81 114	125 307	177 143	232 867	18 959	289 564	2 522 133

Övriga upplysningar

Investeringar i icke-finansiella tillgångar	565	4	35	23	362	18	2	1 009
---	-----	---	----	----	-----	----	---	-------

Intäkter, kostnader och tillgångar som presenteras i den geografiska informationen består av de interna och externa intäkterna, kostnaderna och tillgångarna i respektive land. Den geografiska fördelningen av intäkter och kostnader är baserad på det land där affären är genomförd. Med skatt avses aktuell och uppskjuten skatt. Ytterligare geografisk information lämnas i not M16 avseende koncernföretag och deras säte samt i not K8 avseende medelantal anställda per land.

Geografisk information 2014 mkr	Sverige	Danmark	Finland	Norge	Stor- britannien	Neder- länderna	Övriga världen	Koncernen
Intäkter	23 958	2 187	2 243	4 144	4 114	303	1 365	38 314
Rörelseresultat	13 415	369	985	2 466	1 431	73	473	19 212
Skatt	2 818	49	209	628	228	19	118	4 069
Tillgångar	1 670 935	89 388	148 176	190 541	216 268	29 986	471 382	2 816 676

Övriga upplysningar

Investeringar i icke-finansiella tillgångar	270	13	13	22	17	3	18	356
---	-----	----	----	----	----	---	----	-----

K47 Tillgångar och skulder i valuta

2015 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	153	45 633	6 094	99	55 540	94 654	457	202 630
Övrig utlåning till centralbanker	15 998	-	2 103	15 653	364	-	0	34 118
Utlåning till övriga kreditinstitut	2 561	8 692	207	115	1 285	33 337	3 459	49 656
Utlåning till allmänheten	1 190 747	174 047	190 881	78 738	195 097	27 213	9 744	1 866 467
varav företag	475 424	122 999	110 217	31 446	131 228	27 024	8 758	907 096
varav hushåll	715 323	51 048	80 664	47 292	63 869	189	986	959 371
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	36 606	6 402	-	7	-	30 744	1 018	74 777
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	39 770	2 726	716	2	1 282	17	-	44 513
Övriga ej valutafördelade poster	249 972							249 972
Summa tillgångar	1 535 807	237 500	200 001	94 614	253 568	185 965	14 678	2 522 133
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	25 008	53 015	19 818	14 977	13 142	29 439	8 371	163 770
In- och upplåning från allmänheten	465 675	64 535	46 741	29 709	109 464	30 587	7 144	753 855
varav företag	184 145	49 610	28 813	15 870	84 067	28 209	6 709	397 423
varav hushåll	281 530	14 925	17 928	13 839	25 397	2 378	435	356 432
Emitterade värdepapper	445 875	232 006	18 512	367	91 366	420 752	36 489	1 245 367
Efterställda skulder	10 519	13 717	-	-	-	9 980	0	34 216
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	324 925							324 925
Summa skulder och eget kapital	1 272 002	363 273	85 071	45 053	213 972	490 758	52 004	2 522 133
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		125 716	-114 803	-49 492	-39 555	304 831	37 406	
Nettoposition i valuta		-57	127	69	41	38	80	298

Bankens syn på valutarisiktagande framgår av not K2 på sidan 93.

2014 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	223	81 932	2 342	97	55 782	312 782	1 374	454 532
Övrig utlåning till centralbanker	6 926	-	15 758	28 021	342	-	0	51 047
Utlåning till övriga kreditinstitut	1 719	10 075	275	288	874	54 871	2 237	70 339
Utlåning till allmänheten	1 164 777	178 002	184 912	72 787	167 719	26 642	12 997	1 807 836
varav företag	500 444	129 197	101 176	28 326	114 555	26 490	11 750	911 938
varav hushåll	664 333	48 805	83 736	44 461	53 164	152	1 247	895 898
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	40 967	6 576	1 080	6	-	28 597	993	78 219
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	54 997	3 976	3 890	-	828	34	-	63 725
Övriga ej valutafördelade poster	290 978							290 978
Summa tillgångar	1 560 587	280 561	208 257	101 199	225 545	422 926	17 601	2 816 676
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	32 440	71 353	10 855	13 728	3 804	56 412	11 482	200 074
In- och upplåning från allmänheten	444 033	120 068	61 616	30 218	106 728	249 885	9 719	1 022 267
varav företag	191 628	105 379	44 311	17 550	87 548	247 678	9 423	703 517
varav hushåll	252 405	14 689	17 305	12 668	19 180	2 207	296	318 750
Emitterade värdepapper	459 264	236 831	22 625	342	89 923	371 593	32 035	1 212 613
Efterställda skulder	10 308	18 887	-	-	-	117	977	30 289
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	351 433							351 433
Summa skulder och eget kapital	1 297 478	447 139	95 096	44 288	200 455	678 007	54 213	2 816 676
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		166 635	-113 117	-56 885	-24 996	254 804	36 690	
Nettoposition i valuta		57	44	26	94	-277	78	22

K48 Upplysningar om närstående

Fordringar på och skulder till närstående	Intresseföretag		Övriga närstående	
	2015	2014	2015	2014
mkr				
Utlåning till kreditinstitut	-	-	-	-
Utlåning till allmänheten	815	1 186	-	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-	-	-
Övriga tillgångar	64	85	544	565
Summa	879	1 271	544	565
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	-
In- och upplåning från allmänheten	222	178	526	281
Emitterade värdepapper	-	-	-	-
Efterställda skulder	-	-	687	701
Övriga skulder	0	-	56	56
Summa	222	178	1 269	1 038

Närstående – intäkter och kostnader	Intresseföretag		Övriga närstående	
	2015	2014	2015	2014
mkr				
Ränteintäkter	10	25	0	0
Räntekostnader	0	-2	-93	-74
Provisionsintäkter	4	5	-	-
Provisionskostnader	-216	-238	-36	-37
Nettoreultat av finansiella poster värderade till verkligt värde	0	0	1 207	-
Övriga intäkter	1	0	19	13
Övriga kostnader	-33	-1	-51	-55
Summa	-234	-211	1 046	-153

Specifikation över intresseföretagen samt information om aktieägartillskott till intresseföretag finns i not K19. Intresseföretagens verksamhet består i att utföra olika typer av tjänster som har anknytning till bankens verksamhet. I gruppen Övriga närstående ingår följande företag: Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Svenska Handelsbankens Personalstiftelse och Pensionskassan SHB, Försäkringsförening (pensionskassan). Företagen anlitar Svenska Handelsbanken AB för sedvanliga bank- och redovisningstjänster.

Den 6 november 2015 sålde Svenska Handelsbanken AB 15 145 124 A-aktier i Svenska Cellulosa Aktiebolaget, SCA, till Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse. Innehavet motsvarade 2,1 procent av kapitalet och 10,3 procent av rösterna. Försäljningen innebar att banken redovisar en realisationsvinst på 1 207 mkr, vilket påverkar bankens resultat positivt det fjärde kvartalet 2015. Försäljningen innebar ingen ökning av bankens egna kapital då aktierna redovisats som Tillgängliga för försäljning och därmed marknadsvärderats i redovisningen. Alla affärstransaktioner med närstående bolag sker på marknadsmässiga villkor.

Moderbolagets svenska dotterbolag har betalat pensionspremier avseende förmånsbestämda pensioner till pensionskassan uppgående till 51 mkr (56). Pensionskassans utfästelser till anställda i dotterbolag garanteras av moderbolaget, det vill säga om pensionskassan inte skulle kunna betala sina åtaganden så är moderbolaget skyldig att ta över och betala åtagandet. Pensionskassans förpliktelser uppgår till 5 585 mkr (6 140). Svenska Handelsbanken AB har begärt ersättning av Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse uppgående till 505 mkr (540) avseende pensionskostnader och 480 mkr (428) avseende särskild kompletterande pension samt av Svenska Handelsbankens Personalstiftelse uppgående till 20 mkr (20) för personalförfrämjande åtgärder.

Information om krediter till ledande befattningshavare samt om ledande befattningshavares villkor och ersättningar i övrigt framgår av not K8.

K49 Kapitaltäckning

KAPITALPOLICY

Banken har som mål att upprätthålla en betryggande kapitalnivå som svarar mot de risker som koncernens verksamhet innebär och som överstiger de minimikrav som lagen föreskriver. En god kapitalnivå behövs för att kunna hantera situationer med finansiell påfrestning, men även andra händelser såsom förvärv och kraftigt volymtillväxt.

KAPITALKRAVSREGLER

Enligt de nya kapitaltäckningsreglerna, förordning nr 575/2013 EU (CRR) som trädde ikraft inom EU den 1 januari 2014 och direktiv 2013/36/EU (CRD IV) som genomfördes i Sverige den 2 augusti 2014, ska banken ha kärnprimärkapital, primärkapital och en total kapitalbas som minst motsvarar de enskilda kraven i förhållande till det totala riskvägda exponeringsbeloppet för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker. Utöver att hålla kapital enligt minimikravet ska banken dessutom hålla kärnprimärkapital för att uppfylla det kombinerade buffertkravet som i Sverige utgörs av summan av en kapitalkonserveringsbuffert, en cyklicalitetsbuffert samt en systemriskbuffert. Banken ska dessutom göra en intern kapitalutvärdering. Handelsbankens kapitalpolicy – senast fastställd under 2015 – anger riktlinjerna för den interna kapitalutvärderingen. Banken omfattas även av ett kapitalkrav på nivå finansiellt konglomerat enligt lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, se vidare kapitaltäckning för det finansiella konglomeratet nedan. Banken har under 2015, med god marginal, uppfyllt de lagstadgade minimi- och buffertnivåerna. Detaljerad information om bankens kapitalbas och kapitalkrav finns i not K2, Risk och kapitalhantering, samt i dokumentet Handelsbankens risk- och kapitalhantering – information enligt Pelare 3, se handelsbanken.se/ir.

BESKRIVNING AV KONSOLIDERAD SITUATION

Den regleringsmässiga konsolideringen (konsoliderad situation) består av moderbolaget samt dotter- och intresseföretag som också ingår i koncernens redovisning, se tabell på sidan 141. De bolag som ingår i koncernredovisningen och som inte ingår i den konsoliderade situationen framgår även av tabell på sidan 141. Precis som i koncernredovisningen konsolideras intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden i den regleringsmässigt konsoliderade situationen. Vidare konsolideras helägda dotterbolag enligt förvärvsmetoden. Samtliga dotterbolag som omfattas av regelverket ingår i konsoliderad situation. Handelsbanken har inga dotterbolag där den faktiska kapitalbasen underskrider föreskriven kapitalbas.

BESKRIVNING AV KAPITALBASEN FÖR KONSOLIDERAD SITUATION

Kapitalbasen består av primärt respektive supplementärt kapital. Det primära kapitalet delas in i kärnprimärkapital samt övrigt primärkapital. Kärnprimärkapitalet utgörs i huvudsak av aktiekapital, upparbetade vinstmedel samt övriga reserver i de

bolag som ingår i konsolideringen. Övrigt primärkapital utgörs av utgivna primärkapitaltillskott. Det supplementära kapitalet består huvudsakligen av förlagslån. Från kapitalbasen görs därefter vissa avdrag. Avdragen görs huvudsakligen från kärnprimärkapitalet. För bankens riskhantering är det viktigt att såväl koncernen som den regleringsmässiga konsolideringen riskmässigt kan ses som en enhet. För att risker ska kunna hanteras effektivt i koncernen kan kapital behöva omfördelas mellan de olika företagen i koncernen. Banken har generellt sett möjlighet att omfördela kapital mellan koncernens bolag, inom ramen för de begränsningar som följer av lagstiftning, till exempel kapitaltäckningskrav och bolagsrättsliga begränsningar. Banken ser i övrigt inga materiella eller rättsliga hinder för en snabb överföring av medel ur kapitalbasen eller återbetalning av skulder mellan moderbolaget och dess dotterföretag.

Primärkapital

Primärkapitalet utgörs av kärnprimärkapital respektive övrigt primärkapital.

Kärnprimärkapital

Kärnprimärkapitalet utgörs till största delen av aktiekapital, upparbetade vinstmedel samt övriga reserver i de bolag som ingår i den regleringsmässiga konsolideringen. I och med att koncernens försäkringsbolag inte ingår i konsolideringen ingår inte upparbetade vinstmedel i dessa bolag i kärnprimärkapitalet. De poster som ska exkluderas från kärnprimärkapitalet är främst goodwill och andra immateriella tillgångar samt kapitaltillskott till försäkringsbolag i koncernen eller vissa uppskjutna skattefordringar som överstiger 10 procent av kärnprimärkapitalet. Summan av kapitaltillskott och uppskjutna skattefordringar får heller inte överstiga 15 procent av kärnprimärkapitalet. Eftersom varken kapitaltillskotten till försäkringsbolagen i koncernen eller de uppskjutna skattefordringarna överstiger tröskelvärdet belastar dessa inte kärnprimärkapitalet. Neutralitetsjustering görs för påverkan som kassaflödessäkringar har haft på eget kapital. Dessutom ska en prisjustering beräknas och vid behov görs för försiktig värdering av instrument som värderas till verkligt värde. Institut som har tillstånd att använda interna riskklassificeringsmodeller ska göra ett avdrag för skillnaden mellan förväntad kreditförlust enligt internmetoden och gjorda reserveringar för sannolika kreditförluster i det fall de förväntade kreditförlusterna överstiger gjorda reserveringar. Avdrag ska även göras för nettovärdet av redovisade övervärden i pensionstillgångar. Avdraget får emellertid minskas med ett belopp som motsvarar bankens rätt till ersättning för pensionskostnader från Handelsbankens Pensionsstiftelse. Slutligen ska även avdrag göras för tillstånd att inneha egna aktier i egenskap av marknadsgarant. Avdraget ska motsvara det högsta marknadsvärde tillståndet omfattar.

Övrigt primärkapital

Övrigt primärkapital utgörs av instrument som uppfyller kraven för primärkapitaltillskott. Dessa är bland annat att tillskotten ska ha evig löptid och kunna förtidsinlösas tidigast efter fem år

och först efter att tillstånd fås från tillsynsmyndigheten. Det nominella värdet ska kunna skrivas ned eller konverteras till aktier för att skapa kärnprimärkapital vid en förutbestämd nivå på kärnprimärkapitalet samt räntebetalningarna ska ovillkorligen kunna ställas in.

Bankens samtliga primärkapitaltillskott uppgår till 12,3 miljarder kronor. Av dessa emitterades under 2015 primärkapitaltillskott om 10 miljarder kronor som uppfyller kraven enligt CRR. Bankens övriga utestående primärkapitaltillskott är emellertid emitterade efter tillstånd enligt tidigare regelverk och inkluderas därmed i enlighet med övergångsregler i CRR. Dessa uppgår till 2,3 miljarder kronor och utgörs av så kallade enhanced primärkapitaltillskott. För enhanced primärkapitaltillskott, gäller att banken har rätt att omvandla instrumenten till eget kapital redan tidigare för att undvika att bryta mot regleringsmässiga krav. I händelse av likvidation skuldförs instrumenten, även till den del som sedan tidigare omvandlats till eget kapital och har då lika rätt till utskiftning av bolagets medel. Denna rätt är efterställd alla andra fordringshavare. Det är endast aktieägarna som har en sämre rätt till utskiftning. För enhanced primärkapitaltillskott har banken en ovillkorlig rätt att ställa in kupongbetalningar, det vill säga ränteutbetalning kan ställas in när som helst. I det fall utdelningsbara medel saknas måste kupongutbetalningar ställas in för båda typer av tillskott.

Supplementärkapital

Det supplementära kapitalet utgörs av förlagslån med en löptid om minst fem år. Avdrag görs för förlagslånetillskott till försäkringsbolagen inom koncernen.

KAPITALKRAV

Kreditrisk

Kapitalkravet för kreditrisk beräknas enligt schablonmetoden och internmetoden enligt CRR. För internmetoden återfinns två olika metoder, internmetoden utan egna skattningar av LGD och konverteringsfaktorer (KF) motsvarande grundmetoden enligt föregående regelverk och internmetoden med egna skattningar av LGD och KF motsvarande avancerad metod i föregående regelverk.

I internmetoden utan egna skattningar av LGD och KF beräknar banken med en egen metod sannolikheten för att kunden ska falla inom ett år (PD), medan övriga parametrar är föreskrivna av regelverket. I internmetoden med egna skattningar av LGD och KF använder banken egna metoder för att beräkna förlust givet fallissemang (LGD) och exponeringsbeloppet.

Handelsbanken tillämpar internmetoden utan egna skattningar för LGD och KF för exponeringar mot institut, samt för vissa produkt- och säkerhetstyper avseende företagsexponeringar för hela regionbanksrörelsen samt i dotterbolagen Stadshypotek AB, Handelsbanken Finans AB, Handelsbanken Finans (Shanghai) Financial Leasing Co. Ltd och Rahotus Oy.

Internmetoden med egna skattningar av LGD och KF tillämpas för merparten av exponeringarna mot stora företag, medelstora företag, fastighets-

bolag och bostadsrättsföreningar i regionbanksrörelsen (exklusive Nederländerna), Handelsbanken Capital Markets, Stadshypotek AB och Handelsbanken Finans AB, samt hushållsexponeringar i Sverige, Norge, Finland och Danmark samt i dotterbolagen Stadshypotek AB, Handelsbanken Finans AB och Rahoitus Oy.

Internmetoden omfattade vid årsskiftet 80 procent av det totala riskvägda exponeringsbeloppet avseende kreditrisk beräknade enligt CRR. För resterande kreditriskexponeringar beräknas kapitalkravet enligt schablonmetoden. Sifferuppgifter som redovisas i detta avsnitt avser minimikapitalkraven enligt Pelare 1 i kapitaltäckningsreglerna, CRR och CRD IV. När det i vidstående tabeller står enligt CRR är utgångspunkten hur minimikapitalkraven ser ut efter det att övergångsreglerna upphört att gälla. Övergångsreglerna gäller tillsvidare.

I tabellen över kapitalkrav enligt internmetoden särredovisas repor och värdepapperslån eftersom dessa ger upphov till mycket låga kapitalkrav samtidigt som volymerna varierar betydligt över tiden. Det låga kapitalkravet beror på att exponeringen presenteras brutto och att exponeringen är säkerställd.

Den totala genomsnittliga riskvikten för exponeringar godkända för internmetoden minskade under året med 1,6 procentenheter. Minskningen beror främst på att den genomsnittliga riskvikten för företagsexponeringar har minskat. Detta i sin tur beror främst på ökad kreditvolym under året till motparter med relativt sett lägre riskvikter samtidigt som volymen till motparter med relativt sett högre riskvikter minskat.

För närmare information om förändringar under året hänvisas till bankens delårsrapporter under 2015 samt till bankens upplysningar enligt den särskilda informationen om kapitaltäckning som återfinns i Risk och kapitalhantering – information enligt Pelare 3.

Operativ risk

Handelsbanken använder schablonmetoden, enligt vilken kapitalkravet beräknas med olika utgångspunkt i bankens intäkter inom olika affärsområden.

Marknadsrisk

Kapitalkravet för marknadsrisker beräknas enligt schablonmetod för konsoliderad situation. Kapitalkravet för ränterisker och aktiekursrisker beräknas endast för positioner i handelslagret. Aktieinnehav utanför handelslagret, vilka är klassificerade som tillgängliga för försäljning, utgör del av kapitalkravsberäkningen för kreditrisk.

KAPITALTÄCKNING FÖR DET FINANSIELLA KONGLOMERATET

Institut och försäkringsbolag som ingår i det finansiella konglomeratet ska ha en kapitalbas som är tillräckligt stor för att uppfylla konglomeratets kapitalkrav. Kapitalbasen för det finansiella konglomeratet har beräknats med hjälp av en kombination av sammanläggnings- och avräkningsmetoden och konsolideringsmetoden. Detta innebär att kapitalbasen för konsoliderad situation har lagts samman med kapitalbasen för Handelsbanken Liv AB Försäkringsgrupp. För att beräkna kravet för konglomeratet har på motsvarande sätt kapitalkravet för konsoliderad situation adderats med solvenskraven för försäkringsgruppen.

Företag som ingår i konsoliderad situation	Ägarandel, %	Org.nummer	Säte
Handelsbanken AB (publ)¹		502007-7862	Stockholm
KONCERNFÖRETAG			
Handelsbanken Finans AB¹	100	556053-0841	Stockholm
Kredit-Inkasso AB	100	556069-3185	Stockholm
Handelsbanken Rahoitus Oy	100	0112308-8	Helsingfors
Kredit-Inkasso AS	100	955074203	Fredrikstad
Handelsbanken Finans (Shanghai) Financial Leasing Co., Ltd	100	310101717882194	Shanghai
Stadshypotek AB¹	100	556459-6715	Stockholm
Svenska Intecknings Garanti AB Sigab (inaktiv)	100	556432-7285	Stockholm
Handelsbanken Fondbolagsförvaltning AB	100	556070-0683	Stockholm
Handelsbanken Fonder AB	100	556418-8851	Stockholm
Handelsinvest Investeringsförvaltning A/S	100	12930879	Köpenhamn
Handelsbanken Fondbolag Ab	100	1105019-3	Helsingfors
Handelsbanken Kapitalförvaltning AS	100	973194860	Oslo
Xact Kapitalförvaltning AB	100	556997-8140	Stockholm
AB Handel och Industri	100	556013-5336	Stockholm
Heartwood Wealth Management Limited	100	04132340	London
Heartwood Nominees Limited (inaktiv)	100	2299877	London
Heartwood Second Nominees Limited (inaktiv)	100	3193458	London
Private Office Limited (inaktiv)	100	4332528	London
Övriga dotterbolag			
Ejendomsselskabet af 1. maj 2009 A/S ¹	100	59173812	Hillerød
Forva AS	100	945812141	Oslo
Handelsbanken Markets Securities, Inc ¹	100	11-3257438	New York
Handelsbanken Mezzanine Management AB (inaktiv)	100	556679-2668	Stockholm
Handelsbanken Mezzanine Fond 1 KB (inaktiv)	100	969710-3126	Stockholm
Lokalbolig A/S	67,5	78488018	Hillerød
Rådstuplass 4 AS	100	910508423	Bergen
SIL (Nominees) Limited (inaktiv)	100	1932320	London
Svenska Property Nominees Limited (inaktiv)	100	2308524	London
Lila stugan i Stockholm AB (inaktiv)	100	556993-9084	Stockholm
Ecster AB (inaktiv)	100	556993-2311	Stockholm
Blå stugan i Stockholm (inaktiv)	100	556993-9357	Stockholm
Svenska Handelsbanken Representações (Brasil) Ltda	99,9	15.367.073/0001-93	São Paulo
Dotterbolag till Handelsbanken Liv Försäkrings AB			
Handelsbanken Fastigheter AB	100	556873-0021	Stockholm
INTRESSEFÖRETAG			
Bankomatcentralen AB	21,89	556197-2265	Stockholm
BDB Bankernas Depå AB	20	556695-3567	Stockholm
BGC Holding AB	25,38	556607-0933	Stockholm
Bankgirocentralen BGC AB	100	556047-3521	Stockholm
Devise Business Transactions Sweden AB	100	556564-5404	Stockholm
Finansiell ID-teknik BID AB	28,3	556630-4928	Stockholm
UC AB	24,48	556137-5113	Stockholm
UC Affärsfakta AB	100	556613-0042	Stockholm
UC Marknadsinformation AB	100	556948-5518	Stockholm
UC Aktieadministration AB	100	556961-2079	Stockholm
UC Bostadsvärdering AB	100	556576-7133	Stockholm
UC allabolag AB	100	556730-7367	Stockholm
Bankomat AB	20	556817-9716	Stockholm
Getswish AB	20	556913-7382	Stockholm
¹ Kreditinstitut.			

Företag som inte ingår i konsoliderad situation	Ägarandel, %	Org.nummer	Säte
Handelsbanken Liv Försäkring AB (koncernen exkl Handelsbanken Fastigheter AB)	100	516401-8284	Stockholm
Svenska Re S.A.	100	RCS Lux B-32053	Luxemburg
Handelsbanken Skadeförsäkrings AB	100	516401-6767	Stockholm
Flisekompaniet Holding AS	47	992999136	Oslo
Dyson Group plc	44,5	163096	Sheffield
Plastal Industri AB	100	556532-8845	Göteborg
EFN Ekonomikanalen AB	100	556930-1608	Stockholm
SHB Liv Försäkringsaktiebolag	100	2478149-7	Helsingfors
Svenska RKA International Insurance Services AB (inaktiv)	100	556324-2964	Stockholm

K49 Forts

Balansräkning	2015		2014	
	Konsoliderad situation	Koncern	Konsoliderad situation	Koncern
mkr				
TILLGÅNGAR				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	202 630	202 630	454 532	454 532
Övrig utlåning till centralbanker	34 118	34 118	51 047	51 047
Belåningsbara statsskuldförbindelser	71 441	74 777	74 367	78 219
Utlåning till övriga kreditinstitut	50 726	49 656	71 445	70 339
Utlåning till allmänheten	1 866 717	1 866 467	1 808 036	1 807 836
Värdeförändring på räntesäkrad post i portföljsäkring	27	27	70	70
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	40 977	44 513	59 652	63 725
varav räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning (redovisat värde)	3 479	3 479	2 322	2 322
varav räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning, ackumulerad värdeförändring	-100	-194	-124	-228
Aktier och andelar	29 338	30 387	44 995	46 546
varav aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning (redovisat värde)	6 581	6 581	8 367	8 367
varav aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning, ackumulerad värdeförändring	2 268	2 268	1 614	1 614
Andelar i intresseföretag	6 626	245	6 655	286
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	3 422	105 146	3 024	94 763
Derivatinstrument	85 347	85 347	116 135	116 124
varav kassaflödessäkringar	4 940	4 940	5 331	5 331
Återförsäkringstillgångar	0	10	0	6
Immateriella tillgångar	8 179	8 254	8 055	8 132
Fastigheter och inventarier	2 348	2 348	2 239	2 239
Aktuella skattefordringar	143	143	115	115
Uppskjutna skattefordringar	1 489	1 489	389	389
varav relaterade till kassaflödessäkringar	0	0	0	0
varav relaterade till räntebärande instrument klassificerade som tillgängliga för försäljning	37	37	43	43
Pensionstillgångar	-	-	0	0
Tillgångar som innehas för försäljning	-	1 442	0	1 196
Övriga tillgångar	8 786	8 887	14 135	14 321
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	6 164	6 247	6 688	6 791
Summa tillgångar	2 418 478	2 522 133	2 721 579	2 816 676
SKULDER OCH EGET KAPITAL				
Skulder till kreditinstitut	172 957	163 770	208 018	200 074
In- och upplåning från allmänheten	744 977	753 855	1 012 258	1 022 267
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	3 501	105 225	3 125	94 864
Emitterade värdepapper	1 245 367	1 245 367	1 212 613	1 212 613
Derivatinstrument	40 596	40 592	62 878	62 878
varav kassaflödessäkringar	0	0	0	0
Korta positioner	2 416	2 416	20 648	20 648
Försäkringsskulder	0	607	0	663
Aktuella skatteskulder	970	996	906	957
Uppskjutna skatteskulder	8 799	8 844	9 164	9 209
varav relaterade till kassaflödessäkringar	1 393	1 393	1 504	1 504
varav relaterade till aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning	130	130	155	155
Avsättningar	101	113	208	68
Pensionsskulder	5 263	5 314	1 460	1 480
Skulder hänförliga till tillgångar som innehas för försäljning	-	759	0	580
Övriga skulder	13 854	14 206	14 366	14 578
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	17 440	17 585	18 536	18 681
Efterställda skulder	34 216	34 216	30 289	30 289
varav primärkapitallån	12 332	12 332	8 043	8 043
varav lån med återstående löptid > 5 år	16 706	16 706	17 163	17 163
varav lån med återstående löptid < 5 år	2 420	2 420	2 323	2 323
varav övriga lån	2 758	2 758	2 643	2 643
Summa skulder	2 290 457	2 393 865	2 594 469	2 689 849
Minoritetsintresse	4	4	3	3
Aktiekapital	2 956	2 956	2 956	2 956
Innehav egna aktier	0	0	0	0
Överkursfond	3 204	3 204	3 203	3 203
varav eget kapital från sammansatta finansiella instrument	1 045	1 045	1 045	1 045
Andra reserver	8 557	8 440	12 271	12 220
Balanserad vinst	97 705	97 322	94 227	93 262
Årets resultat (aktieägarnas)	15 595	16 342	14 450	15 183
Summa eget kapital	128 021	128 268	127 110	126 827
Summa skulder och eget kapital	2 418 478	2 522 133	2 721 579	2 816 676

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
mkr	2015	2014
Kärnprimärkapital: instrument och reserver		
Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	5 832	5 741
varav aktiekapital	5 760	5 593
varav konvertibler	72	148
Ej utdelade vinstmedel	97 705	94 227
Ackumulerat annat totalresultat (och andra reserver, för att inkludera realiserade vinster och förluster enligt tillämpliga redovisningsstandarder)	8 556	12 271
Reserveringar för allmänna risker i bankrörelse		
Belopp för kvalificerade poster som avses i artikel 484.3 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från kärnprimärkapitalet		
Kapitaltillskott från den offentliga sektorn för vilka äldre regler får tillämpas till den 1 januari 2018		
Minoritetsintressen (tillåtet belopp i konsoliderat kärnprimärkapital)		
Delårsresultat netto efter avdrag för förutsebara kostnader och utdelningar som har verifierats av personer som har en oberoende ställning	4 153	3 326
Kärnprimärkapital före lagstiftningsjusteringar	116 246	115 565
Kärnprimärkapital: lagstiftningsjusteringar		
Ytterligare värdejusteringar (negativt belopp)	-553	-1
Immateriella tillgångar (netto efter minskning för tillhörande skatteskulder) (negativt belopp) [ej relevant i EU-förordningen]	-8 246	-8 123
Uppskjutna skattefordringar som är beroende av framtida lönsamhet, utom sådana som uppstår till följd av temporära skillnader (netto efter minskning för tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)		
Reserver i verkligt värde relaterade till vinster eller förluster på kassafliödessäkringar	-4 940	-5 331
Negativa belopp till följd av beräkningen av förväntade förlustbelopp	-1 395	-2 103
Eventuell ökning i eget kapital till följd av värdepapperiserade tillgångar (negativt belopp)		
Vinster eller förluster på skulder som värderas till verkligt värde och som beror på ändringar av institutets egen kreditstatus		
Förmånsbestämda pensionsplaner (negativt belopp)		
Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna kärnprimärkapitalinstrument (negativt belopp)	-577	-466
Innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn med vilka institutet har ett korsvist ägande som är avsett att på konstlad väg öka institutets kapitalbas (negativt belopp)		
Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)		
Institutets direkta, indirekta och syntetiska innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp) [ej relevant i EU-förordningen]		
Exponeringsbelopp för följande poster som är kvalificerade för en riskvikt på 1 250% när institutet väljer alternativet med avdrag		
varav kvalificerade innehav utanför den finansiella sektorn (negativt belopp)		
varav värdepapperiseringspositioner (negativt belopp)		
varav transaktioner utan samtidig motprestation (negativt belopp)		
Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)		
Belopp som överskrider tröskelvärdet på 15% (negativt belopp)		
varav institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn när institutet har en väsentlig investering i de enheterna [ej relevant i EU-förordningen]		
varav uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader		
Förluster för innevarande räkenskapsår (negativt belopp)		
Förutsebara skatter som är relaterade till kärnprimärkapitalposter (negativt belopp)		
Lagstiftningsjusteringar som tillämpats på kärnprimärkapital med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i lagstiftningen före kapitaltäckningsförordningen		
Lagstiftningsjusteringar som avser realiserade vinster och förluster i enlighet med artiklarna 467 och 468		-1 457
varav filter för realiserad vinst, aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning		-1 457
Belopp som ska dras av från eller läggas till kärnprimärkapital med avseende på ytterligare filter och avdrag som krävs enligt bestämmelserna före kapitaltäckningsförordningen		
Avdrag från kvalificerade primärkapitaltillskott som överskrider institutets primärkapitaltillskott (negativt belopp)		
Sammanlagda lagstiftningsjusteringar av kärnprimärkapital	-15 711	-17 480
Kärnprimärkapital	100 535	98 084

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

K49 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013		Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	
mkr	2015		2014	
Primärkapitaltillskott: instrument				
Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	9 981			
<i>varav klassificerade som eget kapital enligt tillämpliga redovisningsstandarder</i>				
<i>varav klassificerade som skulder enligt tillämpliga redovisningsstandarder</i>	9 981			
Belopp för kvalificerade poster som avses i artikel 484.4 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från primärkapitaltillskottet	2 351	2 351	8 043	8 043
Kapitaltillskott från den offentliga sektorn för vilka äldre regler får tillämpas till den 1 januari 2018				
Kvalificerade primärkapital som ingår i konsoliderat primärkapitaltillskott (inbegripet minoritetsintressen som inte tas med i rad 5) som utfärdats av dotterföretag och innehas av tredje part				
<i>varav instrument som utfärdats av dotterföretag och som omfattas av utfasning</i>				
Primärkapitaltillskott före lagstiftningsjusteringar	12 332		8 043	
Primärkapitaltillskott: lagstiftningsjusteringar				
Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna primärkapitaltillskottsinstrument (negativt belopp)	-399	-399		
Innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn med vilka institutet har ett korsvist ägande som är avsett att på konstlad väg öka institutets kapitalbas (negativt belopp)				
Direkta och indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)				
Institutets direkta och indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)				
Lagstiftningsjusteringar som tillämpats på primärkapitaltillskott med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i lagstiftningen före kapitaltäckningsförordningen och övergångsbehandling som omfattas av utfasning i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (dvs restvärde enligt kapitaltäckningsförordningen)				
Restvärden som dras av från primärkapitaltillskott med avseende på avdrag från kärnprimärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 472 i förordning (EU) nr 575/2013				
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex väsentliga delärsförluster netto, immateriella tillgångar, underskott i avsättningar i förhållande till förväntade förluster osv</i>				
Restvärden som dras av från primärkapitaltillskott med avseende på avdrag från supplementärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 475 i förordning (EU) nr 575/2013				
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex korsvist ägande av supplementärkapitalinstrument, direkta innehav av icke-väsentliga investeringar i kapitalet hos andra enheter i den finansiella sektorn osv</i>				
Belopp som ska dras av från eller läggas till primärkapitaltillskott med avseende på ytterligare filter och avdrag som krävs enligt bestämmelserna före kapitaltäckningsförordningen				
Avdrag från kvalificerade supplementärkapital som överskrider institutets supplementärkapital (negativt belopp)				
Summa lagstiftningsjusteringar av primärkapitaltillskott	-399		0	
Primärkapitaltillskott	11 933		8 043	
Primärkapital (primärkapital = kärnprimärkapital + primärkapitaltillskott)	112 468		106 127	
Supplementärkapital: instrument och avsättningar				
Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	17 150	444	17 860	697
Belopp för kvalificerade poster som avses i artikel 484.5 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från supplementärkapitalet				
Kapitaltillskott från den offentliga sektorn för vilka äldre regler får tillämpas till den 1 januari 2018				
Kvalificerade kapitalbasinstrument som ingår i konsoliderat supplementärkapital (inbegripet minoritetsintressen och primärkapitaltillskottsinstrument som inte tas med i raderna 5 eller 34) som utfärdats av dotterföretag och innehas av tredje part				
<i>varav instrument som utfärdats av dotterbolag och som omfattas av utfasning</i>				
Kreditriskjusteringar				
Supplementärkapital före lagstiftningsjusteringar	17 150		17 860	

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
mkr	2015	2014
Supplementärkapital: lagstiftningsjusteringar		
Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna supplementärkapitalinstrument och efterställda lån (negativt belopp)		
Innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn med vilka institutet har ett korsvist ägande som är avsett att på konstlad väg öka institutets kapitalbas (negativt belopp)		
Direkta och indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)		
<i>varav nya innehav som inte omfattas av övergångsarrangemang</i>		
<i>varav innehav som fanns före den 1 januari 2013 och som omfattas av övergångsarrangemang</i>		
Institutets direkta och indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-1 129	-1 129
Lagstiftningsjusteringar som tillämpats på supplementärkapital med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i lagstiftningen före kapitaltäckningsförordningen och övergångsbehandling som omfattas av utfasning i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (dvs restvärde enligt kapitaltäckningsförordningen)		
Restvärden som dras av från supplementärkapital med avseende på avdrag från kärnprimärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 472 i förordning (EU) nr 575/2013		
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex väsentliga delårsförluster netto, immateriella tillgångar, underskott i avsättningar i förhållande till förväntade förluster osv</i>		
Restvärden som dras av från supplementärkapital med avseende på avdrag från primärkapitaltillskott under övergångsperioden i enlighet med artikel 475 i förordning (EU) nr 575/2013		
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex korsvist ägande av primärkapitaltillskottsinstrument, direkta innehav av icke-väsentliga investeringar i kapitalet hos andra enheter i den finansiella sektorn osv</i>		
Belopp som ska dras av från eller läggas till supplementärkapital med avseende på ytterligare filter och avdrag som krävs enligt de bestämmelser som tillämpades före kapitaltäckningsförordningen		
Summa lagstiftningsjusteringar av supplementärkapital	-1 129	-1 129
Supplementärkapital	16 021	16 731
Totalt kapital (totalt kapital = primärkapital + supplementärkapital)	128 489	122 858
Riskvägsda tillgångar med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i de bestämmelser som tillämpades före kapitaltäckningsförordningen och övergångsbehandling som omfattas av utfasning i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (dvs restvärde enligt kapitaltäckningsförordningen)	473 132	480 388
<i>varav kapitaltillskott till försäkringsbolag inom koncernen som inte dragits av från kärnprimärkapital (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013)</i>	15 633	15 633
<i>varav uppskjutna skattefordringar som inte dragits av från kärnprimärkapital (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013)</i>	3 220	332
Poster som inte dragits av från supplementärkapitalinstrument (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013) (poster ska redovisas rad för rad, t ex indirekta innehav av egna supplementärkapitalinstrument, innehav av icke-väsentliga investeringar i kapital hos andra enheter i den finansiella sektorn, indirekta innehav av väsentliga investeringar i kapital hos andra enheter i den finansiella sektorn osv)		
Totala riskvägsda tillgångar	473 132	480 388

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

K49 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
mkr	2015	2014
Kapitalrelationer och buffertar		
Kärnprimärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	21,2	20,4
Primärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	23,8	22,1
Totalt kapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	27,2	25,6
Institutspecifika buffertkrav (krav på kärnprimärkapital i enlighet med artikel 92.1 a plus krav på kapitalkonservationsbuffert och kontryckisk kapitalbuffert, plus systemriskbuffert, plus buffert för systemviktiga institut (buffert för globala systemviktiga institut eller andra systemviktiga institut) uttryckt som en procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	6,1	2,5
varav krav på kapitalkonservationsbuffert	2,5	2,5
varav krav på kontryckisk kapitalbuffert	0,6	0,0
varav krav på systemriskbuffert	3,0	0,0
varav buffert för globalt systemviktigt institut eller för annat systemviktigt institut	0	0,0
Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	16,7	15,9
[ej relevant i EU-förordningen]		
[ej relevant i EU-förordningen]		
[ej relevant i EU-förordningen]		
Kapitalrelationer och buffertar		
Direkta och indirekta innehav av kapital i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)		
Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	3	72
[ej relevant i EU-förordningen]		
Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)	-1 288	-133
Tak som ska tillämpas på inkludering av avsättningar i supplementärkapital		
Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av schablonmetoden (före tillämpningen av taket)		
Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt schablonmetoden		
Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av internmetoden (före tillämpningen av taket)		
Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt internmetoden		
Kapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang (får endast tillämpas mellan den 1 januari 2013 och den 1 januari 2022)		
Nuvarande tak för kärnprimärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	203	232
Belopp som utesluts från kärnprimärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	0	0
Nuvarande tak för primärkapitaltillskottsinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	8 558	9 780
Belopp som utesluts från primärkapitaltillskott på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	0	0
Nuvarande tak för supplementärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	5 185	5 926
Belopp som utesluts från supplementärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	0	0

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

De viktigaste delarna i kärnprimärkapitalinstrument		
Emittent	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB
Unik identifieringskod (t ex identifieringskod från Cusip, Isin eller Bloomberg för privata placeringar)	SE0000193120	SE0000152084
Reglerade lag(ar) för instrument	Svensk rätt	Svensk rätt
<i>Rättslig behandling</i>		
Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Kärnprimärkapital	Kärnprimärkapital
Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Kärnprimärkapital	Kärnprimärkapital
Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå
Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Aktiekapital, serie A	Aktiekapital, serie B
Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	mkr 4 456	mkr 84
Instrumentets nominella belopp	mkr 2 901	mkr 55
Emissionspris	mkr 4 456	mkr 84
Inlösenpris	N/A	N/A
Redovisningsklassificering	Eget kapital	Eget kapital
Ursprungligt emissionsdatum	1871	1990
Eviga eller tidsbestämda	Evigt	Evigt
Ursprunglig förfallodag	N/A	N/A
Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	N/A	N/A
Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	N/A	N/A
Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	N/A	N/A
<i>Kuponger/utdelningar</i>		
Fast eller rörlig utdelning/kupong	N/A	N/A
Kupongränta och eventuellt tillhörande index	N/A	N/A
Förekomst av utdelningsstopp	N/A	N/A
Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	N/A	N/A
Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	N/A	N/A
Förekomst av step-up eller annat incitament för återinlösen	Nej	Nej
Icke-kumulativa eller kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa
Konvertibla eller icke-konvertibla	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
Om konvertibla, konverteringstrigger(s)	N/A	N/A
Om konvertibla, helt eller delvis	N/A	N/A
Om konvertibla, omräkningskurs	N/A	N/A
Om konvertibla, obligatorisk eller frivillig konvertering	N/A	N/A
Om konvertibla, ange typ av instrument som konvertering görs till	N/A	N/A
Om konvertibla, ange emittent för det instrument som konverteringen görs till	N/A	N/A
Nedskrivningsdelar	Nej	Nej
Om nedskrivning, nedskrivningstrigger(s)	N/A	N/A
Om nedskrivning, fullständig eller delvis	N/A	N/A
Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	N/A	N/A
Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	N/A	N/A
Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Lägst, närmast högre är primärkapitaltillskott	Lägst, närmast högre är primärkapitaltillskott
Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej	Nej
Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	N/A	N/A

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

K49 Forts

De viktigaste delarna i primärkapitalinstrument			
Emittent	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB
Unik identifieringskod (t ex identifieringskod från Cusip, Isin eller Bloomberg för privata placeringar)	SE0002450601	XS0406264092	XS1194054166
Reglerade lag(ar) för instrument	Svensk rätt	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt
<i>Rättslig behandling</i>			
Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott
Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Ej godtagbart	Supplementärkapital	Primärkapital
Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå
Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott
Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	mkr 4	mkr 2 347	mkr 9 981
Instrumentets nominella belopp	mkr 4	mkr 2 350	mUSD 1 200
Emissionspris	100%	100%	100%
Inlösenpris	100%	100%	100%
Redovisningsklassificering	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde
Ursprungligt emissionsdatum	2008-06-12	2008-12-19	2015-02-25
Eviga eller tidsbestämda	Evigt	Evigt	Evigt
Ursprunglig förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag
Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja	Ja	Ja
Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	2013-05-21	2019-03-19	2021-03-01
Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	Inlösenbart löpande med 40 dagars karenstid	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetalningsdag efter första inlösendatum	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetalningsdag efter första inlösendatum
<i>Kuponger/utdelningar</i>			
Fast eller rörlig utdelning/kupong	Rörlig	Fast	Fast
Kupongränta och eventuellt tillhörande index	0,52%	11%	5,25%
Förekomst av utdelningsstopp	Ja	Ja	Ja
Helt skönsmåssigt, delvis skönsmåssigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Delvis skönsmåssigt	Delvis skönsmåssigt	Helt skönsmåssigt
Helt skönsmåssigt, delvis skönsmåssigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Delvis skönsmåssigt	Delvis skönsmåssigt	Helt skönsmåssigt
Förekomst av step-up eller annat incitament för återinlösen	Ja	Ja	Nej
Ikke-kumulativa eller kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa
Konvertibla eller icke-konvertibla	Konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
Om konvertibla, konverteringstrigger(s)	Helt skönsmåssigt	N/A	N/A
Om konvertibla, helt eller delvis	Helt eller delvis	N/A	N/A
Om konvertibla, omräkningskurs	62,52 kr per aktie	N/A	N/A
Om konvertibla, obligatorisk eller frivillig konvertering	Frivilligt	N/A	N/A
Om konvertibla, ange typ av instrument som konvertering görs till	Aktiekapital, serie A	N/A	N/A
Om konvertibla, ange emittent för det instrument som konverteringen görs till	Svenska Handelsbanken AB	N/A	N/A
Nedskrivningsdelar	Ja	Ja	Ja
Om nedskrivning, nedskrivningstrigger(s)	Förväntat brott mot kapitalkrav	Förväntat brott mot kapitalkrav	Kärnprimärkapitalrelation 8% konsoliderat, 5,125% moderbolag
Om nedskrivning, fullständig eller delvis	Fullständig eller delvis	Fullständig eller delvis	Fullständig eller delvis
Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	Tillfällig	Tillfällig	Tillfällig
Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	Fullt diskretionär	Fullt diskretionär	Fullt diskretionär
Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Efterställt alla instrument utom aktier, närmast högre är förlagslån	Efterställt alla instrument utom aktier, närmast högre är förlagslån	Efterställt alla instrument utom aktier, närmast högre är förlagslån
Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Ja	Ja	
Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	Step-up samt utdelningsstopp	Step-up samt utdelningsstopp	N/A

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

De viktigaste delarna i supplementärkapitalinstrument				
Emittent	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB	Svenska Handelsbanken AB
Unik identifieringskod (t ex identifieringskod från Cusip, Isin eller Bloomberg för privata placeringar)	XS1014674227	XS0842167719	XS0842167552	SE0003961713
Reglerade lag(ar) för instrument	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt	Huvudsakligen engelsk rätt, svensk insolvensrätt	Svensk rätt
<i>Rättslig behandling</i>				
Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp (undergrupps)nivå
Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Förlagslån	Förlagslån	Förlagslån	Konvertibelt förlagslån
Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	mkr 13 717	mkr 1 740	mkr 1 250	mkr 444
Instrumentets nominella belopp	mEUR 1 500	mkr 1 750	mkr 1 250	mkr 2 513
Emissionspris	100%	100%	100%	100%
Inlösenpris	100%	100%	100%	100%
Redovisningsklassificering	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde
Ursprungligt emissionsdatum	2014-01-15	2012-10-12	2012-10-12	2011-06-01
Eviga eller tidsbestämda	Tidsbestämt	Tidsbestämt	Tidsbestämt	Evigt
Ursprunglig förfallodag	2024-01-15	2022-10-12	2022-10-12	Ingen förfallodag
Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja	Ja	Ja	Nej
Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	2019-01-15	2017-10-12	2017-10-12	2016-11-30
Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetalningsdag efter första inlösendatum	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetalningsdag efter första inlösendatum	Inlösenbart vid varje påföljande räntebetalningsdag efter första inlösendatum	Inlösenbart löpande med 40 dagars karenstid
<i>Kuponger/utdelningar</i>				
Fast eller rörlig utdelning/kupong	Fast	Fast	Rörlig	Rörlig
Kupongränta och eventuellt tillhörande index	2,66%	4,47%	2,61%	0,37%
Förekomst av utdelningsstopp	Nej	Nej	Nej	Nej
Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Delvis skönmässigt
Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Delvis skönmässigt
Förekomst av step-up eller annat incitament för återinlösen	Nej	Nej	Nej	Nej
Icke-kumulativa eller kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa
Konvertibla eller icke-konvertibla	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Konvertibelt
Om konvertibla, konverteringstrigger(s)	N/A	N/A	N/A	Helt skönmässigt
Om konvertibla, helt eller delvis	N/A	N/A	N/A	Delvis
Om konvertibla, omräkningskurs	N/A	N/A	N/A	71,62 kr per aktie
Om konvertibla, obligatorisk eller frivillig konvertering	N/A	N/A	N/A	Frivillig
Om konvertibla, ange typ av instrument som konvertering görs till	N/A	N/A	N/A	Aktiekapital, serie A
Om konvertibla, ange emittent för det instrument som konverteringen görs till	N/A	N/A	N/A	Svenska Handelsbanken AB
Nedskrivningsdelar	Nej	Nej	Nej	Ja
Om nedskrivning, nedskrivningstrigger(s)	N/A	N/A	N/A	Förväntat brott mot kapitalkrav
Om nedskrivning, fullständig eller delvis	N/A	N/A	N/A	Helt eller delvis
Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	N/A	N/A	N/A	Tillfällig
Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	N/A	N/A	N/A	Fullt diskretionär
Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Efterställt all senior utlåning	Efterställt all senior utlåning	Efterställt all senior utlåning	Efterställt alla instrument utom aktier, närmast högre är förlagslån
Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej	Nej	Nej	Nej
Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	N/A	N/A	N/A	N/A

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

K49 Forts

Kapitalkrav mkr	2015	2014
Kreditrisk enligt schablonmetoden	6 433	5 575
Kreditrisk enligt internmetoden	25 225	26 944
Marknadsrisk	825	939
Kreditvärderingsjusteringsrisk (CVA)	713	534
Operativ risk	4 655	4 439
Summa kapitalkrav	37 851	38 431
Justering enligt Basel I-golv	56 982	51 975
Kapitalkrav, Basel I-golv	94 833	90 406
Total kapitalbas, Basel I-golv	129 884	124 961

Kapitalkrav marknadsrisk mkr	2015	2014
Positionrisk i handelslagret	819	927
Ränterisk	804	908
<i>varav generell risk</i>	512	566
<i>varav specifik risk</i>	290	338
<i>varav positioner i värdepapperiseringsinstrument</i>	-	0
<i>varav icke-deltarisk</i>	2	4
Aktiekursrisk	15	19
<i>varav generell risk</i>	1	3
<i>varav specifik risk</i>	4	7
<i>varav fonder</i>	2	1
<i>varav icke-deltarisk</i>	8	8
Valutakursrisk	-	-
<i>varav icke-deltarisk</i>	-	-
Råvarurisk	6	8
<i>varav icke-deltarisk</i>	0	0
Ärsklingsrisk	0	4
Totalt kapitalkrav för marknadsrisk	825	939

Bruttosoliditetsgrad mkr	2015	2014
Tillgångar som bruttosoliditetsgraden beräknas på		
Balansräkning enligt redovisningsreglerna	2 522 133	2 816 676
Avdrag för tillgångar som inte ingår i konsoliderad situation	-103 655	-95 097
Justering för skillnader mellan redovisat värde och bruttosoliditetsexponering – derivat	-37 126	-43 931
Justering för skillnader mellan redovisat värde och bruttosoliditetsexponering – repor och värdepapperslån	4 786	3 312
<i>Tillgångar redovisade utanför balansräkningen brutto (före justeringar för konverteringsfaktorer)</i>	483 859	457 641
<i>Avdrag från tillgångar utanför balansräkningen efter tillämpning av konverteringsfaktorer</i>	-303 538	-284 089
Tillgångar redovisade utanför balansräkningen netto	180 321	173 552
Ytterligare justeringar	-16 872	-18 489
Totala tillgångar	2 549 587	2 836 023
Kapital som bruttosoliditetsgraden kan beräknas på		
Kärnprimärkapital	100 535	98 084
Primärkapital	112 468	106 127
Bruttosoliditetsgrad		
Bruttosoliditetsgrad beräknat på kärnprimärkapital	3,9%	3,5%
Bruttosoliditetsgrad beräknat på primärkapital	4,4%	3,7%

Kapitaltäckning finansiella konglomeratet mkr	2015	2014
Kapitalbas efter avdrag och justeringar	129 660	129 412
Kapitalkrav	95 729	91 322
Överskott	33 931	38 090

Kapitaltäckningsanalys, %	2015	2014
Kärnprimärkapitalrelation, CRR	21,2	20,4
Primärkapitalrelation, CRR	23,8	22,1
Total kapitalrelation, CRR	27,2	25,6
Risikexponeringsbelopp, CRR, mkr	473 132	480 388
Kapitalbas i förhållande till kapitalkrav enligt Basel I-golv	137,0	138,0
Institutsspecifika buffertkrav	6,1	2,5
<i>varav krav på kapitalkonserveringsbuffert</i>	2,5	2,5
<i>varav krav på kontryckisk buffert</i>	0,6	
<i>varav krav på systemrisk buffert</i>	3,0	
Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert	16,7	15,9

Risikexponeringsbelopp mkr	2015	2014
Kreditrisk enligt schablonmetoden	80 406	69 686
Kreditrisk enligt internmetoden	315 310	336 795
Marknadsrisk	10 318	11 739
Kreditvärderingsjusteringsrisk (CVA)	8 911	6676
Operativ risk	58 187	55 492
Summa risikexponeringsbelopp	473 132	480 388

Förändring kapitalbas mkr	2015 Q4	2014 Q4
Kärnprimärkapital – ingående balans	98 084	93 039
Periodens vinst	15 595	14 450
Utdelning	-11 442	-11 124
Konverteringar	91	-58
Minoritetsintressen	0	0
Uppskjutet skatt	1 155	75
Kapitaltillskott utanför konsoliderad situation	0	0
Positioner i värdepapperisering	0	491
Goodwill och immateriella tillgångar	-124	174
Prisjusteringar för positioner värderade till verkligt värde	-552	66
Egna aktier (innehav)	-110	-466
IRK-avdrag	708	-117
Poster som påverkat via övrigt totalresultat		
AFS aktier	2 138	-1 460
AFS ränta	21	39
Pensioner (IAS 19)	-3 573	-2 102
Valutakurspåverkan	-1 303	3 341
Nettoinvesteringssäkringar	-307	1 995
Övrigt	154	-259

Kärnprimärkapital – utgående balans	100 535	98 084
Övrigt primärkapital – ingående balans	8 043	10 602
Primärkapitaltillskott		
Emissioner	9 981	
Förfall	-5 521	-2 897
Valutakurspåverkan	-169	341
Konverteringar	-2	-3
Regelverksjusteringar kapital	-399	-
Övrigt primärkapital – utgående balans	11 933	8 043
Totalt primärkapital	112 468	106 127

Supplementärkapital – ingående balans	16 731	2 753
Supplementärkapitalinstrument		
Emissioner	0	14 174
Valutakurspåverkan	-457	0
Löptidsjustering	-253	-196
Supplementärkapital – utgående balans	16 021	16 731
Total kapitalbas	128 489	122 858

Kreditrisk enligt internmetoden	Exponeringsbelopp		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
mkr	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Företagsexponeringar (exkl. bostadsrättsföreningar)	824 013	807 909	204 426	225 120	16 354	18 010	24,8	27,9
varav repor och värdepapperslån	9 324	14 060	260	57	21	5	2,8	0,4
varav övrig utlåning, grundmetoden	143 430	142 048	42 501	46 601	3 400	3 728	29,6	32,8
varav övrig utlåning, avancerad metod	671 259	651 801	161 665	178 462	12 933	14 277	24,1	27,4
varav stora företag	137 749	149 446	61 130	72 577	4 890	5 806	44,4	48,6
varav medelstora företag	76 639	74 041	32 888	33 723	2 631	2 698	42,9	45,5
varav fastighetsbolag	456 871	428 314	67 647	72 162	5 412	5 773	14,8	16,8
Bostadsrättsföreningar¹	168 369	150 952	6 003	5 619	480	449	3,6	3,7
Hushållsexponeringar	918 324	867 447	66 245	69 012	5 300	5 521	7,2	8
privatpersoner	891 487	839 719	58 841	61 380	4 707	4 910	6,6	7,3
varav fastighetskrediter	810 312	756 225	43 517	42 051	3 481	3 364	5,4	5,6
varav övriga	81 175	83 494	15 324	19 329	1 226	1 546	18,9	23,2
små företag	26 837	27 728	7 404	7 632	593	611	27,6	27,5
varav fastighetskrediter	7 541	7 535	2 016	1 529	161	122	26,7	20,3
varav övriga	19 296	20 193	5 388	6 103	432	489	27,9	30,2
Institutsexponeringar	117 263	134 409	20 471	16 671	1 638	1 334	17,5	12,4
varav repor och värdepapperslån	31 143	51 433	424	661	34	53	1,4	1,3
varav övrig utlåning	86 120	82 976	20 047	16 010	1 604	1 281	23,3	19,3
Aktieexponeringar	5 229	6 102	15 815	18 110	1 265	1 449	302,4	296,8
varav börsnoterade aktier	4 418	5 584	12 811	16 195	1 025	1 296	290	290
varav övriga aktier	811	518	3 004	1 915	240	153	370	370
Motpartslösa exponeringar	2 348	2 239	2 348	2 239	188	179	100	100
Positioner i värdepapperisering	28	269	2	24	0	2	7,4	8,8
varav traditionell värdepapperisering	28	269	2	24	0	2	7,4	8,8
varav syntetisk värdepapperisering	-	-	-	-	-	-	-	-
Totalt internmetoden	2 035 574	1 969 327	315 310	336 795	25 225	26 944	15,5	17,1
varav repor och värdepapperslån	40 467	65 493	683	717	55	57	1,7	1,1
varav övrig utlåning grundmetoden	237 156	233 633	80 714	82 984	6 457	6 639	34	35,5
varav övrig utlåning avancerad metod	1 757 951	1 670 201	233 912	253 094	18 713	20 248	13,3	15,2

¹ Avser bostadsrättsföreningar som ingår i exponeringsklassen Företag och rapporteras i avancerad metod.

Kapitalkrav schablonmetoden ¹	Exponeringsvärde		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
mkr	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Stater och centralbanker	270 402	558 624	72	46	6	4	0	0
Kommuner	58 231	64 086	18	20	1	2	0	0
Multilaterala utvecklingsbanker	649	762	0	0	0	0	0	0
Internationella organisationer	1	0	0	0	0	0	0	0
Institut	4 162	2 277	603	574	48	46	14,5	25,2
Företag	12 232	12 771	11 570	10 389	926	831	94,6	81,3
Hushåll	22 417	19 212	16 774	14 350	1 342	1 147	74,8	74,7
Säkerheter i fastigheter	70 925	57 765	25 367	20 994	2 029	1 680	35,8	36,3
Oreglerade poster	229	144	319	186	25	15	139,2	129,9
Aktier	7 978	7 110	17 308	16 393	1 385	1 311	216,9	230,6
varav börsnoterade aktier	249	641	249	641	20	51	100,0	100,0
varav övriga aktier	7 729	6 469	17 059	15 752	1 365	1 260	220,7	243,5
Övriga poster	9 034	7 409	8 375	6 734	671	539	92,7	90,9
Total schablonmetoden	456 260	730 160	80 406	69 686	6 433	5 575	17,6	9,5

¹ Uppgifter om kapitalkrav för exponeringsklasser där det förekommer exponeringar.

Moderbolaget

Förvaltningsberättelse Moderbolaget

Utveckling i moderbolaget

Moderbolagets räkenskaper omfattar delar av den verksamhet som organisatoriskt ingår i kontorsrörelsen i och utanför Sverige, Capital Markets samt centrala avdelningar och staber. Även om Handelsbankens affärer till övervägande del utgår från och samordnas av de lokala bankkontoren, ligger en betydande del av affärsvolymerna juridiskt utanför moderbolaget i helägda dotterbolag, i synnerhet bolåneinstitutet Stadshypotek AB. Utvecklingen i moderbolaget är därmed inte att likställa med utvecklingen av affärsverksamheten i koncernen som helhet. För att få en heltäckande och mer representativ bild av Handelsbankens ställning, resultat och utveckling hänvisas istället till koncernens förvaltningsberättelse.

Under räkenskapsåret ökade moderbolagets rörelseresultat med 14 procent till 19 919 miljoner kronor (17 413). Årets resultat ökade med 16 procent till 15 843 miljoner kronor (13 701). Räntenettot minskade med 5 procent till 15 250 miljoner kronor (16 082) och provisionsnettot ökade med 11 procent till 6 778 miljoner kronor (6 112). Utdelningar har erhållits uppgående till 11 978 miljoner kronor (9 664). Moderbolagets egna kapital ökade till 107 112 miljoner kronor (102 585). För moderbolagets 5-årsöversikt, se sidorna 159–160.

Riskhantering

Handelsbanken har en låg risktolerans som upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tiden och som gäller för alla områden i koncernen. För närmare beskrivning av bankens exponering mot risker och hanteringen av dessa, se not K2.

Principer för ersättning till ledande befattningshavare

Handelsbankens principer för ersättning till ledande befattningshavare framgår av not K8 samt avsnittet om Principer för ersättning till ledande befattningshavare i Bolagsstyrningsrapporten, se sidan 60.

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår en total utdelning om 6,00 kronor (5,83) per aktie, varav 4,50 kronor (4,17) per aktie i ordinarie utdelning och 1,50 kronor per aktie i extrautdelning. Styrelsens förslag till vinstdisposition finns på sidan 191.

Aktien

Aktierna fördelade på aktieslag
31 december 2015

Aktieslag	Antal	% av kapital	% av röster
Serie A	1 871 794 753	98,20	99,80
Serie B	35 251 329	1,80	0,20
Totalt	1 907 046 082	100,00	100,00

En aktiesplit 3:1 genomfördes under maj 2015.

Två aktieägare har en ägarandel som överstiger 10 procent: AB Industrivärden och Stiftelsen Oktogonen. Utförliga uppgifter om bankens största svenska aktieägare finns på sidan 45.

Handelsbankens bolagsordning anger att ingen aktieägare vid bolagsstämma får rösta för mer än tio procent av det totala antalet röster i banken. För mer information om aktieägares rättigheter, se sidan 52.

Vid årsstämman i mars 2015 bemyndigades styrelsen att återköpa maximalt 40 miljoner aktier fram till årsstämman i mars 2016. Detta mandat utnyttjades inte under 2015. Utförligare information om detta framgår av sidan 45.

Övrigt

Handelsbanken arbetar kontinuerligt med åtgärder för att minimera bankens direkta och indirekta miljöpåverkan. För mer information om bankens miljöarbete, se sidan 48.

Handelsbanken arbetar för att det decentraliserade arbetssättet och tron på individen ska genomsyra verksamheten. För utförlig beskrivning av bankens arbetssätt och utveckling av medarbetare, se sidorna 47–48.

Finansiella rapporter

Moderbolaget

INNEHÅLL

Resultaträkning	155	M19 Immateriella tillgångar	173
Totalresultat	155	M20 Fastigheter och inventarier	174
Balansräkning	156	M21 Övriga tillgångar	174
Förändring i eget kapital	157	M22 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	174
Kassaflödesanalys	158	M23 Skulder till kreditinstitut	175
5-årsöversikt	159	M24 In- och upplåning från allmänheten	175
Noter Moderbolaget	161	M25 Emitterade värdepapper	176
M1 Redovisningsprinciper	161	M26 Korta positioner	176
M2 Risk- och kapitalhantering	162	M27 Skatter	177
M3 Räntenetto	164	M28 Avsättningar	177
M4 Erhållna utdelningar	165	M29 Övriga skulder	178
M5 Provisionsnetto	165	M30 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	178
M6 Nettoresultat av finansiella transaktioner	165	M31 Efterställda skulder	178
M7 Övriga rörelseintäkter	165	M32 Obeskattade reserver	178
M8 Personalkostnader	166	M33 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder	179
M9 Övriga administrationskostnader	166	M34 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde	180
M10 Kreditförluster	167	M35 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar	182
M11 Bokslutsdispositioner	169	M36 Ansvarsförbindelser	182
M12 Utlåning till kreditinstitut	169	M37 Övriga åtaganden	182
M13 Utlåning till allmänheten	170	M38 Pensionsförpliktelser	183
M14 Räntebärande värdepapper	170	M39 Tillgångar och skulder i valuta	184
M15 Aktier och andelar	170	M40 Upplysningar om närstående	185
M16 Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag	171	M41 Kapitaltäckning	186
M17 Derivatinstrument	172		
M18 Kvittning av finansiella instrument	173		

Resultaträkning Moderbolaget

mkr		2015	2014
Ränteintäkter	Not M3	23 392	27 959
Räntekostnader	Not M3	-8 142	-11 877
Räntenetto		15 250	16 082
Erhållna utdelningar	Not M4	11 978	9 664
Provisionsintäkter	Not M5	8 631	8 030
Provisionskostnader	Not M5	-1 853	-1 918
Provisionsnetto		6 778	6 112
Nettoresultat av finansiella transaktioner	Not M6	2 349	1 117
Övriga rörelseintäkter	Not M7	1 644	2 188
Summa rörelseintäkter		37 999	35 163
Allmänna administrationskostnader			
Personalkostnader	Not M8	-10 904	-10 441
Övriga administrationskostnader	Not M9	-5 040	-5 006
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	Not M19, M20	-507	-478
Summa kostnader före kreditförluster		-16 451	-15 925
Resultat före kreditförluster		21 548	19 238
Kreditförluster, netto	Not M10	-1 614	-1 825
Nedskrivning av finansiella tillgångar		-15	-
Rörelseresultat		19 919	17 413
Bokslutsdispositioner	Not M11	100	111
Resultat före skatter		20 019	17 524
Skatter	Not M27	-4 176	-3 823
Årets resultat		15 843	13 701

Totalresultat Moderbolaget

mkr		2015	2014
Årets resultat		15 843	13 701
Övrigt totalresultat			
Kassaflödessäkringar		195	3 249
Instrument tillgängliga för försäljning		694	295
Årets omräkningsdifferens		-1 155	5 634
varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet		-444	2 675
Skatt hänförlig till övrigt totalresultat		73	-1 311
varav kassaflödessäkringar		-43	-709
varav instrument tillgängliga för försäljning		18	-14
varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet		98	-588
Summa övrigt totalresultat		-193	7 867
Årets totalresultat		15 650	21 568

Periodens omklassificeringar till resultaträkningen framgår av Förändring i eget kapital.

Balansräkning Moderbolaget

mkr		2015	2014
TILLGÅNGAR			
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		202 630	454 532
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	Not M14	71 436	74 362
Utlåning till kreditinstitut	Not M12	596 441	568 589
Utlåning till allmänheten	Not M13	733 988	737 483
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not M14	40 974	59 652
Aktier och andelar	Not M15	29 309	44 949
Aktier i koncern- och intresseföretag	Not M16	45 815	45 764
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		3 422	3 024
Derivatinstrument	Not M17	89 491	120 051
Immateriella tillgångar	Not M19	1 962	1 805
Fastigheter och inventarier	Not M20	1 150	1 032
Uppskjutna skattefordringar	Not M27	328	361
Övriga tillgångar	Not M21	18 299	19 195
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not M22	4 813	4 996
Summa tillgångar	Not M33	1 840 058	2 135 795
SKULDER OCH EGET KAPITAL			
Skulder till kreditinstitut	Not M23	173 533	210 099
In- och upplåning från allmänheten	Not M24	755 066	1 020 962
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		3 501	3 125
Emitterade värdepapper m m	Not M25	676 950	633 128
Derivatinstrument	Not M17	61 109	87 718
Korta positioner	Not M26	2 416	20 648
Aktuella skatteskulder		847	829
Uppskjutna skatteskulder	Not M27	1 521	1 669
Avsättningar	Not M28	96	87
Övriga skulder	Not M29	13 751	14 148
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not M30	9 370	9 809
Efterställda skulder	Not M31	34 216	30 289
Summa skulder	Not M33	1 732 376	2 032 511
Obeskattade reserver	Not M32	570	699
Aktiekapital		2 956	2 956
Överkursfond		3 204	3 203
Andra fonder		9 585	9 778
Balanserad vinst		75 524	72 947
Årets resultat		15 843	13 701
Summa eget kapital		107 112	102 585
Summa skulder och eget kapital		1 840 058	2 135 795
POSTER INOM LINJEN			
För egna skulder ställda säkerheter	Not M35	30 185	42 225
Övriga ställda säkerheter	Not M35	33 520	35 758
Ansvarsförbindelser	Not M36	120 002	80 471
Övriga åtaganden	Not M37	489 646	487 070

Förändring i eget kapital Moderbolaget

mkr	Bundet eget kapital		Fritt eget kapital					Totalt
	Aktiekapital	Reservfond	Överkurs-fond	Säkrings-reserv ¹	Verkligt värde-reserv ¹	Omräknings-reserv ¹	Balanserade vinstmedel	
Ingående eget kapital 2015	2 956	2 682	3 203	1 197	1 304	4 595	86 648	102 585
Årets resultat							15 843	15 843
Övrigt totalresultat				152	712	-1 057		-193
Årets totalresultat				152	712	-1 057	15 843	15 650
Utdelning							-11 124	-11 124
Effekter av konvertibla förlagslån	0		1					1
Utgående eget kapital 2015	2 956	2 682	3 204	1 349	2 016	3 538	91 367	107 112

mkr	Bundet eget kapital		Fritt eget kapital					Totalt
	Aktiekapital	Reservfond	Överkurs-fond	Säkrings-reserv ¹	Verkligt värde-reserv ¹	Omräknings-reserv ¹	Balanserade vinstmedel	
Ingående eget kapital 2014	2 956	2 682	2 843	-1 343	1 023	-451	83 048	90 758
Årets resultat							13 701	13 701
Övrigt totalresultat				2 540	281	5 046		7 867
Årets totalresultat				2 540	281	5 046	13 701	21 568
Utdelning							-10 488	-10 488
Effekter av konvertibla förlagslån	0		360				49	409
Fusionsdifferens							338	338
Utgående eget kapital 2014	2 956	2 682	3 203	1 197	1 304	4 595	86 648	102 585

¹ Ingår i fond för verkligt värde.

Under perioden januari–december 2015 hade konvertibler till ett nominellt värde av 1 mkr (6) avseende 2008 års konvertibla förlagslån konverterats till 18 925 A-aktier (89 772). Vid räkenskapsårets slut uppgick antalet egna aktier i handelslagret till 0 aktier (0).

Specifikation av förändringar i eget kapital

Förändring av säkringsreserv		
mkr	2015	2014
Säkringsreserv vid årets ingång	1 197	-1 343
Orealiserade värdeförändringar under året	152	2 620
Omklassificerat till resultaträkningen ¹	-	-80
Säkringsreserv vid årets utgång	1 349	1 197
Förändring av verkligt värdereserv		
mkr	2015	2014
Verkligt värdereserv vid årets ingång	1 304	1 023
Orealiserad marknadsvärdeförändring under året för kvarvarande samt nya innehav	745	240
Omklassificerat till resultaträkningen ²	-33	41
Verkligt värdereserv vid årets utgång	2 016	1 304
Förändring av omräkningsreserv		
mkr	2015	2014
Omräkningsreserv vid årets ingång	4 595	-451
Förändring av omräkningsdifferens hänförlig till filialer	-1 059	5 043
Omklassificerat till resultaträkningen ³	2	3
Omräkningsreserv vid årets utgång	3 538	4 595

¹ Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post - mkr (22).

² Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 63 mkr (-10).

³ Skatt som omklassificerats till resultaträkningen hänförlig till denna post 0 mkr (-).

Kassaflödesanalys Moderbolaget

mkr	2015	2014
LÖPANDE VERKSAMHET		
Rörelseresultat	19 919	17 413
<i>varav inbetalda räntor</i>	23 830	28 468
<i>varav utbetalda räntor</i>	-8 688	-12 130
<i>varav inbetalda utdelningar</i>	11 978	9 664
Justering för ej kassaflödespåverkande poster i rörelseresultatet		
Kreditförluster	1 708	1 957
Orealiserade värdeförändringar	1 418	-188
Av- och nedskrivningar	507	478
Koncernbidrag att erhålla	-10 971	-8 727
Betalda inkomstskatter	-4 221	-3 905
Förändring i den löpande verksamhetens tillgångar och skulder		
Utlåning till kreditinstitut	-27 847	-88 573
Utlåning till allmänheten	1 722	-51 840
Räntebärande värdepapper och aktier	34 040	-20 317
Skulder till kreditinstitut	-35 224	-15 651
In- och upplåning från allmänheten	-267 237	199 449
Emitterade värdepapper	43 823	100 521
Derivatinstrument, nettopositioner	3 875	-30 489
Korta positioner	-18 187	-2 197
Fondlikvidfordringar och fondlikvidskulder	2 094	-441
Övrigt	-30 874	-53 136
Kassaflöde från löpande verksamhet	-285 455	44 354
INVESTERINGSVERKSAMHET		
Förändring aktier	3 618	-1 666
Förändring räntebärande värdepapper	0	3 395
Förändring materiella anläggningstillgångar	-415	-200
Förändring immateriella anläggningstillgångar	-447	-248
Kassaflöde från investeringsverksamhet	2 756	1 281
FINANSIERINGSVERKSAMHET		
Amortering av förlagslån	-5 690	-2 905
Emitterade förlagslån	10 082	16 612
Utbetald utdelning	-11 124	-10 488
Utdelningar från koncernföretag	8 727	7 950
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	1 995	11 169
Årets kassaflöde	-280 704	56 804
Likvida medel vid årets början	454 532	334 794
Kassaflöde från löpande verksamhet	-285 455	44 354
Kassaflöde från investeringsverksamhet	2 756	1 281
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	1 995	11 169
Kursdifferens i likvida medel	28 802	62 934
Likvida medel vid årets slut	202 630	454 532

5-årsöversikt Moderbolaget

Resultaträkning mkr	2015	2014	2013	2012	2011
Räntenetto	15 250	16 082	15 962	16 431	15 684
Erhållna utdelningar	11 978	9 664	8 995	9 152	5 733
Provisionsnetto	6 778	6 112	5 649	5 724	6 026
Nettoresultat av finansiella transaktioner	2 349	1 117	589	3 994	458
Övriga rörelseintäkter	1 644	2 188	1 953	758	640
Summa rörelseintäkter	37 999	35 163	33 148	36 059	28 541
Allmänna administrationskostnader					
Personalkostnader	-10 904	-10 441	-9 977	-9 808	-9 247
Övriga administrationskostnader	-5 040	-5 006	-5 075	-5 157	-4 723
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	-507	-478	-498	-518	-538
Summa kostnader före kreditförluster	-16 451	-15 925	-15 550	-15 483	-14 508
Resultat före kreditförluster	21 548	19 238	17 598	20 576	14 033
Kreditförluster, netto	-1 614	-1 825	-1 189	-1 154	-1 081
Nedskrivning av finansiella tillgångar	-15	-	-29	-820	-375
Rörelseresultat	19 919	17 413	16 380	18 602	12 577
Bokslutsdispositioner	100	111	4 267	-4 065	106
Resultat före skatt	20 019	17 524	20 647	14 537	12 683
Skatter	-4 176	-3 823	-4 619	-2 985	-3 470
Årets resultat	15 843	13 701	16 028	11 552	9 213
Utdelning för året	11 442 ¹	11 124	10 488	6 804	6 085
¹ Enligt styrelsens förslag.					
Totalresultat mkr	2015	2014	2013	2012	2011
Årets resultat	15 843	13 701	16 028	11 552	9 213
Övrigt totalresultat					
Kassaflödessäkringar	195	3 249	-3 009	2 522	-264
Instrument tillgängliga för försäljning	694	295	534	983	-1 319
Årets omräkningsdifferens	-1 155	5 634	879	-10	36
<i>varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet</i>	<i>-444</i>	<i>2 675</i>	<i>901</i>	<i>481</i>	<i>-</i>
Skatt hänförlig till övrigt totalresultat	73	-1 311	397	-962	435
<i>varav kassaflödessäkringar</i>	<i>-43</i>	<i>-709</i>	<i>656</i>	<i>-608</i>	<i>70</i>
<i>varav instrument tillgängliga för försäljning</i>	<i>18</i>	<i>-14</i>	<i>-61</i>	<i>-248</i>	<i>365</i>
<i>varav säkring av nettotillgångar i utlandsverksamhet</i>	<i>98</i>	<i>-588</i>	<i>-198</i>	<i>-106</i>	<i>-</i>
Summa övrigt totalresultat	-193	7 867	-1 199	2 533	-1 112
Årets totalresultat	15 650	21 568	14 829	14 085	8 101

5-årsöversikt Moderbolaget, forts

Balansräkning mkr	2015	2014	2013	2012	2011
Tillgångar					
Utlåning till allmänheten	733 988	737 483	685 372	731 967	686 827
Utlåning till kreditinstitut	596 441	568 589	475 440	422 897	532 713
Räntebärande värdepapper	112 410	134 014	112 728	108 198	94 237
Övriga tillgångar	397 219	695 709	533 321	461 704	499 484
Summa tillgångar	1 840 058	2 135 795	1 806 861	1 724 766	1 813 261
Skulder och eget kapital					
In- och upplåning från allmänheten	755 066	1 020 962	814 227	668 683	705 565
Skulder till kreditinstitut	173 533	210 099	226 631	243 332	261 806
Emitterade värdepapper	676 950	633 128	532 607	531 284	543 876
Efterställda skulder	34 216	30 289	15 965	21 167	35 325
Övriga skulder	92 611	138 033	125 900	173 030	193 034
Obeskattade reserver	570	699	773	5 038	998
Eget kapital	107 112	102 585	90 758	82 232	72 657
Summa skulder och eget kapital	1 840 058	2 135 795	1 806 861	1 724 766	1 813 261
Poster inom linjen					
För egna skulder ställda säkerheter	30 185	42 225	25 216	59 195	72 007
Övriga ställda säkerheter	33 520	35 758	41 679	2 564	5 236
Ansvarsförbindelser	120 002	80 471	121 509	131 586	149 061
Övriga åtaganden	489 646	487 070	495 502	475 287	513 217
Nyckeltal	2015	2014	2013	2012	2011
Reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	54,3	46,6	58,0	56,0	61,0
Andel osäkra fordringar, %	0,30	0,36	0,24	0,28	0,24
Kärnprimärkapitalrelation, % enligt CRR	19,9	18,5			
Primärkapitalrelation, % enligt Basel II			20,5	19,0	16,9
Primärkapitalrelation, % enligt CRR	22,6	20,2			
Kapitaltäckningsgrad, % enligt Basel II			21,4	20,6	20,9
Total kapitalrelation, % enligt CRR	26,1	23,9			
Räntabilitet på totalt kapital, %	0,74	0,70	0,91	0,64	0,54

Noter Moderbolaget

M1 Redovisningsprinciper

Lag- och föreskriftsenlighet

Moderbolagets årsredovisning är upprättad i enlighet med lagen 1995:1559 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd FFFS 2008:25 Årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Moderbolaget tillämpar också RFR 2 Redovisning för juridiska personer samt uttalanden från Rådet för finansiell rapportering. I enlighet med Finansinspektionens allmänna råd tillämpar moderbolaget så kallad lagbegränsad IFRS. Det innebär att de internationella redovisningsstandarder och tolkningar av dessa standarder som har antagits av EU har tillämpats i den utsträckning som det är möjligt inom ramen för nationella lagar och föreskrifter samt sambandet mellan redovisning och beskattning.

Sambandet mellan moderbolagets och koncernens redovisningsprinciper

Moderbolagets redovisningsprinciper överensstämmer i stora delar med koncernens. I det följande redogörs endast för de områden där moderbolagets principer skiljer sig från koncernens. I allt övrigt hänvisas till redovisningsprinciperna för koncernen i not K1.

Förändrade redovisningsprinciper

Moderbolagets redovisningsprinciper är i allt väsentligt detsamma som tillämpades för räkenskapsåret 2014.

Presentation

Moderbolaget tillämpar de uppställningsformer för resultat- och balansräkning som följer av ÅRKL och Finansinspektionens föreskrifter. Det innebär främst följande skillnader i förhållande till den uppställning som tillämpas av koncernen:

- Fordringar på centralbanker som är direkt disponerbara på anmodan, som i koncernens balansräkning redovisas i posten Övrig utlåning till centralbanker, redovisas i moderbolagets balansräkning som Utlåning till kreditinstitut.
- Broker- och börskostnader redovisas i moderbolaget som Provisionskostnader.

- Erhållna utdelningar redovisas på särskild rad i moderbolagets resultaträkning.
- Resultat vid avyttring av materiella och immateriella anläggningstillgångar redovisas i moderbolaget som övrig intäkt/kostnad.
- Poster inom linjen redovisas i direkt anslutning till moderbolagets balansräkning.
- Obeskattade reserver, som i koncernen delas upp i egen kapitalandel respektive skattekuld, redovisas i moderbolaget i en egen balanspost.

Tillgångar och skulder i utländsk valuta

Lån i moderbolaget som säkrar nettointesteringar i utlandsverksamhet värderas till historisk anskaffningskurs.

Tillgångar som innehas för försäljning och avvecklad verksamhet

Någon särredovisning av Nettoresultat efter skatt från avvecklad verksamhet sker inte i moderbolagets resultaträkning. I balansräkningen görs inte heller någon särskild uppdelning av Tillgångar som innehas för försäljning.

Aktier och andelar i dotter- och intresseföretag

Aktier och andelar i dotterföretag och intresseföretag värderas till anskaffningsvärde. Utdelningar på aktier i dotter- och intresseföretag redovisas som intäkt i resultaträkningen i posten Erhållna utdelningar.

Finansiella garantier

Finansiella garantier i form av borgensförbindelser till förmån för dotter- och intresseföretag, redovisas i moderbolaget som en avsättning i balansräkningen i den utsträckning moderbolaget har ett befintligt åtagande och betalning sannolikt erfordras för att reglera åtagandet.

Immateriella tillgångar

I moderbolaget görs avskrivningar på inkråmsgoodwill och andra immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod i enlighet med bestämmelserna i ÅRKL. De kundrelationer som förvärven gett upphov till, och därmed nyttjandeperioden för inkråmsgoodwill, är erfarenhetsmässigt mycket långa. Avskrivningstiden är satt till 20 år.

Utdelningar

I posten Erhållna utdelningar redovisas alla erhållna utdelningar i moderbolaget, inklusive utdelningar från dotterföretag och intresseföretag, samt erhållna koncernbidrag. Anticiperad utdelning redovisas endast om moderbolaget har beslutanderätt avseende utdelningens storlek och beslutet har fattats innan publiceringen av de finansiella rapporterna.

Redovisning av pensioner

Moderbolaget tillämpar inte bestämmelserna i IAS 19 om redovisning av förmånsbestämda planer. Istället sker beräkning av kalkylmässig pensionskostnad i moderbolaget enligt Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter. Det innebär framförallt skillnader i fråga om hur diskonteringsräntan fastställs och att beräkningen av framtida förpliktelse inte tar hänsyn till antaganden om framtida löneökningar. Redovisad nettokostnad för pensioner beräknas som utbetalda pensioner, pensionspremier samt avsättning till pensionsstiftelse, med avräkning för eventuell gottgörelse från pensionsstiftelse. Årets nettokostnad för pensioner redovisas som Personalkostnad i moderbolagets resultaträkning.

Överskjutande belopp till följd av att förvaltningstillgångarnas värde överstiger beräknade pensionsförpliktelser redovisas inte som en tillgång i moderbolagets balansräkning. Under-skott redovisas som en skuld.

Pensionskassans utfästelser till anställda i dotterbolag garanteras av moderbolaget, det vill säga om Pensionskassan inte skulle kunna betala sina åtaganden så är banken skyldig att ta över och betala åtagandet.

Skatter

I moderbolaget redovisas obeskattade reserver som en egen post i balansräkningen. Obeskattade reserver består av en komponent som utgör uppskjuten skatteskuld och en komponent som utgör eget kapital.

M2 Risk- och kapitalhantering

Handelsbankenkoncernens riskhantering beskrivs i not K2. Specifika upplysningar över moderbolagets risker presenteras nedan. För definitioner se sidan 244.

Kreditrisk

Kreditriskexponering mkr	2015	2014
Utlåning till allmänheten ¹	733 988	737 483
varav repor	7 742	23 858
Utlåning till kreditinstitut	562 323	517 542
varav repor	23 632	43 383
Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	128 969	102 817
Kreditlöften	263 956	267 134
Övriga åtaganden	96 721	117 119
Garantiförbindelser, krediter	48 486	10 336
Garantiförbindelser, övriga	66 860	66 172
Dokumentkrediter	4 656	3 963
Derivatinstrument	89 491	120 051
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	71 436	74 362
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	40 974	59 652
Summa	2 107 860	2 076 631
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	202 630	454 532
Övrig utlåning till centralbanker	34 118	51 047
Summa	2 344 608	2 582 210

¹ Av detta belopp består 1 619 mkr (2 181) av utlåning som vid första redovisningstillfället kategoriserats som värderad till verkligt värde via resultaträkningen.

Utlåning till allmänheten, branschfördelad mkr	2015			2014		
	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar	Utlåning före beaktande av reserveringar	Reserveringar för sannolika kreditförluster	Utlåning efter beaktande av reserveringar
Privatpersoner	164 386	-605	163 781	156 740	-614	156 126
Bostadsrättsföreningar	21 531	-13	21 518	16 310	-12	16 298
Fastighetsförvaltning	346 029	-690	345 339	321 154	-585	320 569
Tillverkningsindustri	30 766	-1 542	29 224	35 873	-724	35 149
Handel	22 127	-267	21 860	25 461	-343	25 118
Hotell- och restaurangverksamhet	8 061	-29	8 032	7 380	-25	7 355
Person- och godstransport till sjöss	9 307	-543	8 764	10 974	-405	10 569
Övrig transport och kommunikation	7 253	-60	7 193	9 892	-39	9 853
Byggnadsverksamhet	12 780	-92	12 688	12 535	-113	12 422
Elektricitet, gas och vatten	16 359	-52	16 307	13 300	-24	13 276
Jordbruk, jakt och skogsbruk	5 281	-15	5 266	6 237	-15	6 222
Övrig serviceverksamhet	16 346	-66	16 280	16 780	-42	16 738
Holding-, investent-, försäkringsbolag, fonder m m	54 707	-282	54 425	57 246	-187	57 059
Stat och kommun	3 012	0	3 012	18 193	0	18 193
Övrig företagsutlåning	20 651	-93	20 558	33 268	-466	32 802
Summa	738 596	-4 349	734 247	741 343	-3 594	737 749
Gruppvis reservering			-259			-266
Summa utlåning till allmänheten	738 596		733 988	741 343		737 483

Utlåning till allmänheten, säkerhet mkr	2015	2014
Bostadsfastigheter ¹	216 487	194 270
varav privatpersoner	107 846	97 133
Övriga fastigheter	237 558	213 870
Stat, kommun och landsting ²	12 627	13 519
Borgen ³	8 025	15 435
Finansiella säkerheter	16 777	22 032
Objektssäkerheter	0	0
Övriga säkerheter ⁴	21 446	20 864
Blanko ⁴	221 068	257 493
Summa utlåning till allmänheten	733 988	737 483

¹ Inklusive bostadsrätter.

² Avser direkta statsexponeringar och statsgarantier.

³ Inkluderar ej statsgarantier.

⁴ Jämförelsesiffror har ändrats till följd av ändrad beräkningsmetod.

Kreditriskexponering on balance, säkerhet mkr	2015	2014
Bostadsfastigheter ¹	216 487	194 270
varav privatpersoner	107 846	97 133
Övriga fastigheter	237 558	213 870
Stat, kommun och landsting ²	256 477	542 282
Borgen ³	8 518	16 006
Finansiella säkerheter	40 612	63 490
Objektssäkerheter	0	0
Övriga säkerheter ⁴	21 446	20 864
Blanko ⁴	738 927	680 773
Total kreditriskexponering	1 520 025	1 731 555

¹ Inklusive bostadsrätter.

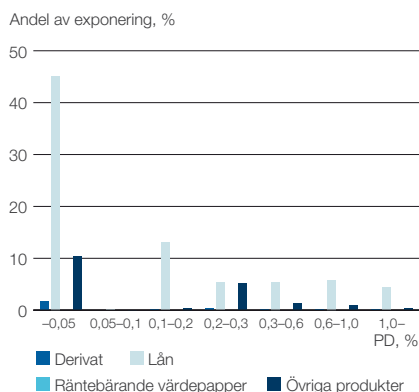
² Avser direkta statsexponeringar och statsgarantier.

³ Inkluderar ej statsgarantier.

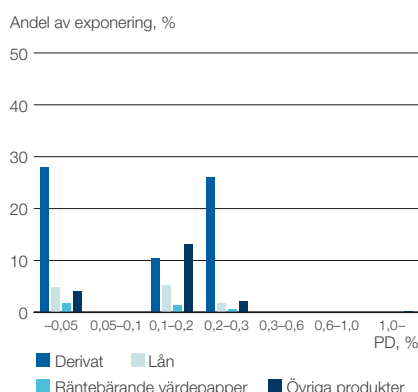
⁴ Jämförelsesiffror har ändrats till följd av ändrad beräkningsmetod.

Kreditkvalitet

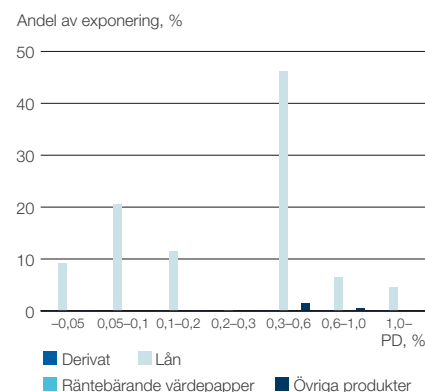
Andel exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Företagsexponeringar

Andel exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Institutsexponeringar

Andel exponeringsbelopp per produkttyp per PD-intervall exklusive fallerade krediter – Hushållsexponeringar

Marknadsrisker¹

mkr	2015	2014
Ränterisk	1 192	442
Valutakursrisk ²	36	7

¹ För information om aktie- och råvarukursrisk i moderbolaget hänvisas till not K2.

² Värsta utfall av +/- 5 % förändring av SEK.

Förfallanalys för finansiella tillgångar och skulder, 2015 mkr	Upp till 1 månad	1–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Ospecifice- rad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	236 752	-	-	-	-	-	-	236 752
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	71 831	-	-	-	-	-	-	71 831
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	41 371	-	-	-	-	-	-	41 371
Utlåning till kreditinstitut	116 614	181 433	104 419	73 047	58 721	40 277	-	574 511
varav omvända repor	14 586	8 833	-	-	-	-	-	23 419
Utlåning till allmänheten	47 153	117 959	96 341	115 802	212 769	186 158	-	776 182
varav omvända repor	7 742	-	-	-	-	-	-	7 742
Övrigt	33 874	-	-	-	-	-	160 715	194 589
varav aktier och andelar	29 309	-	-	-	-	-	-	29 309
varav fordringar på fondlikvider	4 565	-	-	-	-	-	-	4 565
Summa tillgångar	547 595	299 392	200 760	188 849	271 490	226 435	160 715	1 895 236
Skulder till kreditinstitut	70 184	67 827	1 467	744	903	7 765	28 836	177 726
varav repor	290	-	-	-	-	-	-	290
varav inlåning från centralbanker	13 066	55 291	-	5	-	-	1 333	69 695
In- och upplåning från allmänheten	11 412	44 749	7 666	1 118	716	133	689 421	755 215
varav repor	-	-	-	-	-	-	-	0
Emitterade värdepapper ³	96 520	305 495	51 161	61 908	139 179	45 241	-	699 504
varav säkerställda obligationer	-	-	-	-	-	-	-	0
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	95 126	264 533	7 591	-	-	-	-	367 250
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	1 394	40 962	43 570	61 908	139 179	45 241	-	332 254
Efterställda skulder	374	825	2 566	4 226	21 791	10 416	-	40 198
Övrigt	8 946	-	-	-	-	-	191 353	200 299
varav korta positioner	2 422	-	-	-	-	-	-	2 422
varav fondlikvidskulder	6 524	-	-	-	-	-	-	6 524
Summa skulder	187 436	418 896	62 860	67 996	162 589	63 555	909 610	1 872 942
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	489 646							

Derivat 2015 mkr	Upp till 1 månad	1–6 månader	6–12 månader	1–2 år	2–5 år	Över 5 år	Summa
Summa derivat inflöde	270 753	408 773	77 344	142 412	343 064	135 278	1 377 624
Summa derivat utflöde	270 590	406 014	76 564	138 827	330 024	132 591	1 354 610
Netto	163	2 759	780	3 585	13 040	2 687	23 014

¹ Av beloppet (exklusive räntor) har 25 294 mkr en återstående löptid som understiger ett år.

² Av beloppet (exklusive räntor) har 6 021 mkr en återstående löptid som understiger ett år.

³ Av beloppet (exklusive räntor) har 446 340 mkr en återstående löptid som understiger ett år.

För inlåningsvolymerna avser kolumnen Ospecifierad löptid inlåning som är betalbar på anfordran. Tabellen innehåller ränteflöden vilket innebär att balansraderna inte är avstämningsbara mot moderbolagets balansräkning.

M2 Forts

Förfallanalys för finansiella tillgångar och skulder, 2014 mkr	Upp till 1 månad	1-6 månader	6-12 månader	1-2 år	2-5 år	Över 5 år	Ospecifice- rad löptid	Summa
Kassa och tillgodohavanden i centralbanker	505 579	-	-	-	-	-	-	505 579
Belåningsbara statsskuldförbindelser ¹	74 729	-	-	-	-	-	-	74 729
Obligationer och andra räntebärande värdepapper ²	60 267	-	-	-	-	-	-	60 267
Utlåning till kreditinstitut	131 372	158 451	99 965	68 424	33 672	34 405	-	526 289
varav omvända repor	9 576	32 589	-	-	-	-	-	42 165
Utlåning till allmänheten	88 347	107 341	78 845	101 034	218 553	198 366	-	792 486
varav omvända repor	23 859	-	-	-	-	-	-	23 859
Övrigt	53 044	-	-	-	-	-	188 133	241 177
varav aktier och andelar	44 949	-	-	-	-	-	-	44 949
varav fordringar på fondlikvider	8 095	-	-	-	-	-	-	8 095
Summa tillgångar	913 338	265 792	178 810	169 458	252 225	232 771	188 133	2 200 527
Skulder till kreditinstitut	107 987	58 233	816	314	915	7 787	38 460	214 512
varav repor	88	-	-	-	-	-	-	88
varav inlåning från centralbanker	45 647	47 374	116	-	-	-	3 948	97 085
In- och upplåning från allmänheten	241 212	57 026	16 245	2 105	1 010	251	703 636	1 021 485
varav repor	168	-	-	-	-	-	-	168
Emitterade värdepapper ³	70 800	242 025	73 552	69 717	141 635	61 193	-	658 922
varav säkerställda obligationer	-	-	-	-	-	-	-	0
varav certifikat och andra värdepapper med ursprunglig löptid understigande ett år	66 137	231 670	46 109	-	-	-	-	343 916
varav seniora obligationer och andra värdepapper med ursprunglig löptid överstigande ett år	4 663	10 355	27 443	69 717	141 635	61 193	-	315 006
Efterställda skulder	388	341	4 931	3 245	24 323	955	-	34 183
Övrigt	28 923	-	-	-	-	-	212 709	241 632
varav korta positioner	20 963	-	-	-	-	-	-	20 963
varav fondlikvidskulder	7 960	-	-	-	-	-	-	7 960
Summa skulder	449 310	357 625	95 544	75 381	167 883	70 186	954 805	2 170 734
Poster utanför balansräkningen								
Finansiella garantier och ej utnyttjade lånelöften	487 070							

Derivat 2014 mkr	Upp till 1 månad	1-6 månader	6-12 månader	1-2 år	2-5 år	Över 5 år	Summa
Summa derivat inflöde	369 950	484 637	84 462	155 742	364 527	158 132	1 617 450
Summa derivat utflöde	363 872	476 643	82 078	153 094	353 974	155 709	1 585 370
Netto	6 078	7 994	2 384	2 648	10 553	2 423	32 080

¹ Av beloppet (exklusive räntor) har 21 127 mkr en återstående löptid som understiger ett år.

² Av beloppet (exklusive räntor) har 6 023 mkr en återstående löptid som understiger ett år.

³ Av beloppet (exklusive räntor) har 380 028 mkr en återstående löptid som understiger ett år.

För inlåningsvolymen avser kolumn Ospecificerad löptid inlåning som är betalbar på anfordran. Tabellen innehåller ränteflöden vilket innebär att balansraderna inte är avstämningsbara mot moderbolagets balansräkning.

M3 Räntenetto

mkr	2015	2014
Ränteintäkter		
Utlåning till kreditinstitut och centralbanker	4 425	6 748
Utlåning till allmänheten	19 376	21 403
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	651	719
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	914	1 015
Derivatinstrument	-2 387	-2 511
Övriga ränteintäkter	1 237	1 218
Summa ränteintäkter	24 216	28 592
Varav ränteintäkter redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	824	633
Ränteintäkter enligt resultaträkning	23 392	27 959
Räntekostnader		
Skulder till kreditinstitut och centralbanker	-941	-1 124
In- och upplåning från allmänheten	-1 898	-3 741
Emitterade värdepapper	-7 732	-7 528
Derivatinstrument	5 188	3 041
Efterställda skulder	-1 695	-1 283
Övriga räntekostnader	-1 612	-1 508
Summa räntekostnader	-8 690	-12 143
Varav räntekostnader redovisade i nettoresultat av finansiella transaktioner	-548	-266
Räntekostnader enligt resultaträkning	-8 142	-11 877
Räntenetto	15 250	16 082

Inkluderar ränteintäkter på osäkra fordringar 106 mkr (88). Totala ränteintäkter på tillgångar bokförda till upplupet anskaffningsvärde samt tillgångar som är tillgängliga för försäljning var 25 149 mkr (29 495). Totala räntekostnader på skulder bokförda till upplupet anskaffningsvärde var 13 330 mkr (14 918).

M4 Erhållna utdelningar

mkr	2015	2014
Utdelningar på aktier och andelar	705	929
Utdelningar från intresseföretag	8	8
Utdelningar från koncernföretag	294	-
Erhållna koncernbidrag	10 971	8 727
Summa	11 978	9 664

M5 Provisionsnetto

mkr	2015	2014
Courtage och övriga värdepappersprovisioner	1 065	1 089
Fonder	1 837	1 489
Depå och övrig kapitalförvaltning	386	365
Rådgivning	276	209
Betalningar	3 313	3 075
Ut- och inlåning	849	878
Garantier	421	424
Övrigt	484	501
Summa provisionsintäkter	8 631	8 030
Värdepapper	-465	-584
Betalningar	-1 331	-1 270
Övrigt	-57	-64
Summa provisionskostnader	-1 853	-1 918
Provisionsnetto	6 778	6 112

M6 Nettoresultat av finansiella transaktioner

mkr	2015	2014
Handel, derivat, valutakurseffekt m m	1 424	-1 839
Övriga finansiella instrument till verkligt värde över resultaträkningen	-497	2 278
varav räntebärande värdepapper	-401	2 260
varav lån	-96	18
Finansiella instrument till upplupet anskaffningsvärde	111	262
varav lån	178	305
varav skulder	-67	-43
Finansiella instrument tillgängliga för försäljning	1 203	365
Säkringsredovisning		
Säkring av verkligt värde	78	39
varav säkringsinstrument	-59	-7
varav säkrad post	137	46
Ineffektivitet på kassaflödessäkringar	30	12
Summa	2 349	1 117

M7 Övriga rörelseintäkter

mkr	2015	2014
Hyresintäkter	21	21
Andra rörelseintäkter	1 623	2 167
Summa	1 644	2 188

M8 Personalkostnader

mkr	2015	2014
Löner och arvoden	-7 340	-6 942
Socialavgifter	-1 710	-1 687
Pensionskostnader ¹	-573	-600
Avsättning till vinstandelsstiftelse	-816	-722
Andra personalkostnader	-465	-490
Summa	-10 904	-10 441

¹ Uppgift om pensionskostnaderna visas i not M38.

Löner och arvoden	2015	2014
mkr		
Ledande befattningshavare ² , 28 personer (30)	-112	-103
Övriga	-7 228	-6 839
Summa	-7 340	-6 942

² Executive Directors och styrelsen.

Könsfördelning %	2015		2014	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Styrelse	67	33	80	20
Executive Directors	79	21	81	19

Medelantal anställda	2015	Män	Kvinnor	2014	Män	Kvinnor
Sverige	6 759	3 166	3 593	6 826	3 141	3 685
Norge	744	415	329	752	413	339
Finland	527	219	308	525	217	308
Danmark	673	354	319	682	338	344
Storbritannien	1 779	1 060	719	1 554	937	617
Luxemburg	62	36	26	67	39	28
Tyskland	53	30	23	59	32	27
USA	71	46	25	74	47	27
Nederländerna	170	109	61	140	86	54
Singapore	39	12	27	38	9	29
Kina	70	29	41	67	26	41
Polen	41	15	26	42	15	27
Övriga länder	73	27	46	71	29	42
Summa	11 061	5 518	5 543	10 897	5 329	5 568

Information om principer avseende ersättningar till ledande befattningshavare i moderbolaget framgår av not K8.

M9 Övriga administrationskostnader

mkr	2015	2014
Fastigheter och lokaler	-1 374	-1 350
Externa datakostnader	-1 549	-1 575
Kommunikation	-317	-322
Resor och marknadsföring	-289	-297
Köpta tjänster	-898	-897
Materialanskaffning	-168	-194
Andra omkostnader	-445	-371
Summa	-5 040	-5 006
<i>Varav kostnader avseende operationell leasing</i>		
Minimileasingavgift	-671	-738
Variabel avgift	-74	-19
Summa	-745	-757

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning. Hyreskostnader avseende lokaler har normalt en variabel avgift knuten till inflation och fastighetsskatt. Kostnaden för det enskilt största leasingavtalet uppgick under 2015 till cirka 172 mkr (167). Inget av de större leasingavtalen löper med variabel avgift.

Ersättning till revisorer och revisionsbolag	KPMG		Ernst & Young AB	
	2015	2014	2015	2014
mkr				
Revisionsuppdraget	-9	-10	-4	-2
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-2	-4	-	-
Skatterådgivning	-	-	-	-1
Övriga tjänster	-	-	-	-

M10 Kreditförluster

mkr	2015	2014
Specifik reservering för individuellt värderade fordringar		
Årets reservering	-1 798	-1 917
Återfört från tidigare gjorda reserveringar	321	273
Summa	-1 477	-1 644
Gruppvis reservering		
Årets nettoreservering för individuellt värderade fordringar	1	75
Årets nettoreservering för homogena fordringar	-	1
Summa	1	76
Poster utanför balansräkningen		
Förluster på poster utanför balansräkningen	-24	-62
Återföring av förluster på poster utanför balansräkningen	40	13
Förändring i kollektiv avsättning för poster utanför balansräkningen	-33	16
Summa	-17	-33
Bortskrivningar		
Årets konstaterade kreditförluster	-851	-1 829
Utnyttjad andel av tidigare reserveringar	633	1 474
Återvinningar	97	131
Summa	-121	-224
Kreditförluster, netto	-1 614	-1 825

Osäkra fordringar m m		
mkr	2015	2014
Osäkra fordringar	8 480	8 290
Specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar	-4 349	-3 594
Reserveringar för gruppvis värderade homogena grupper av fordringar med begränsat värde	-	-
Gruppvisa reserveringar för individuellt värderade fordringar	-259	-266
Osäkra fordringar, netto	3 872	4 430
Total reserveringsgrad för osäkra fordringar, %	54,3	46,6
Andel osäkra fordringar, %	0,30	0,36
Reserveringsgrad exklusive gruppvisa reserveringar, %	51,3	43,3
Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra	866	1 491
Osäkra fordringar som under året omklassificerats till normallån	167	29

Fordringar klassificeras som osäkra om kontrakterade kassaflöden sannolikt inte kommer att fullföljas. Varje fordran som ger upphov till specifik reservering ingår i osäkra fordringar med sitt fulla belopp även om delar täcks av säkerheter. Det innebär att reserveringsgraden ej beaktar erhållna säkerheter. För övriga definitioner se sidan 244.

Förändring av reserv för sannolika kreditförluster 2015	Reserv för individuellt värderade fordringar	Gruppvis reserv individuellt värderade fordringar	Reserv gruppvis värderade homogena fordringar	Summa reserv för sannolika kreditförluster
mkr				
Reserv vid årets ingång	-3 594	-266	-	-3 860
Årets reservering	-1 798	-	-	-1 798
Återfört från tidigare reserveringar	321	1	-	322
Utnyttjat för konstaterade förluster	633	-	-	633
Valutaeffekt m m	89	6	-	95
Reserv vid årets utgång	-4 349	-259	-	-4 608

Förändring av reserv för sannolika kreditförluster 2014	Reserv för individuellt värderade fordringar	Gruppvis reserv individuellt värderade fordringar	Reserv gruppvis värderade homogena fordringar	Summa reserv för sannolika kreditförluster
mkr				
Reserv vid årets ingång	-3 350	-338	-	-3 688
Årets reservering	-1 917	-	-	-1 917
Återfört från tidigare reserveringar	273	75	-	348
Utnyttjat för konstaterade förluster	1 474	-	-	1 474
Valutaeffekt m m	-74	-3	-	-77
Reserv vid årets utgång	-3 594	-266	-	-3 860

M10 Forts

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, sektor- och branschfördelade 2015 mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Privatpersoner	1 100	-605	495	330	427
Bostadsrättsföreningar	14	-13	1	1	2
Fastighetsförvaltning	1 926	-690	1 236	400	127
Tillverkningsindustri	2 103	-1 542	561	49	21
Handel	394	-267	127	74	4
Hotell- och restaurangverksamhet	116	-29	87	85	168
Person- och godstransport till sjöss	1 734	-543	1 191	0	-
Övrig transport och kommunikation	78	-60	18	16	8
Byggnadsverksamhet	149	-92	57	40	77
Elektricitet, gas och vatten	73	-52	21	5	-
Jordbruk, jakt och skogsbruk	34	-15	19	3	0
Övrig serviceverksamhet	101	-66	35	27	15
Holding-, investent-, försäkringsbolag, fonder m m	500	-282	218	74	17
Övrig företagsutlåning	158	-93	65	39	0
Kreditinstitut	-	-	-	-	-
Summa	8 480	-4 349	4 131	1 143	866

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, sektor- och branschfördelade 2014 mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Privatpersoner	1 260	-614	646	423	570
Bostadsrättsföreningar	23	-12	11	10	24
Fastighetsförvaltning	1 706	-585	1 121	837	337
Tillverkningsindustri	1 634	-724	910	70	111
Handel	595	-343	252	168	13
Hotell- och restaurangverksamhet	45	-25	20	11	260
Person- och godstransport till sjöss	1 616	-405	1 211	-	-
Övrig transport och kommunikation	49	-39	10	10	41
Byggnadsverksamhet	187	-113	74	42	56
Elektricitet, gas och vatten	32	-24	8	8	0
Jordbruk, jakt och skogsbruk	21	-15	6	1	2
Övrig serviceverksamhet	73	-42	31	25	56
Holding-, investent-, försäkringsbolag, fonder m m	316	-187	129	34	2
Övrig företagsutlåning	733	-466	267	266	19
Kreditinstitut	-	-	0	-	-
Summa	8 290	-3 594	4 696	1 905	1 491

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, geografiskt fördelade 2015 mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Sverige	3 019	-2 014	1 005	376	124
Norge	208	-130	78	46	159
Finland	826	-637	189	96	343
Danmark	2 797	-1 035	1 762	214	17
Storbritannien	1 436	-447	989	307	168
Nederländerna	2	-1	1	-	-
Övriga Europa	192	-85	107	104	53
Nordamerika	-	-	-	-	-
Asien	-	-	-	-	2
Summa	8 480	-4 349	4 131	1 143	866

Osäkra fordringar och fordringar som är förfallna sedan mer än 60 dagar, geografiskt fördelade 2014 mkr	Osäkra fordringar			Varav förfallna sedan 60 dagar	Fordringar förfallna sedan mer än 60 dagar, som inte är osäkra
	Brutto	Reserver	Netto ¹		
Sverige	3 212	-1 535	1 677	626	357
Norge	289	-135	154	118	338
Finland	798	-635	163	142	503
Danmark	2 728	-917	1 811	329	25
Storbritannien	1 103	-291	812	618	194
Nederländerna	21	-8	13	11	-
Övriga Europa	137	-73	64	61	74
Nordamerika	-	-	-	-	-
Asien	2	0	2	-	-
Summa	8 290	-3 594	4 696	1 905	1 491

¹ Redovisat värde efter beaktande av specifika reserveringar för individuellt värderade fordringar och reserveringar för gruppvis värderade fordringar, men exklusive gruppvisa reserveringar för fordringar som värderas individuellt.

Förfallostruktur avseende förfallna fordringar som inte är osäkra 2015					Summa
mkr	Utlåning till kreditinstitut	Utlåning till allmänheten			
		Hushåll	Företag	Övrigt	
Förfallna ≥ 5 dagar ≤ 1 månad	-	554	447	-	1 001
Förfallna > 1 månad ≤ 2 månader	-	92	58	-	150
Förfallna > 2 månader ≤ 3 månader	-	56	18	-	74
Förfallna > 3 månader ≤ 12 månader	-	184	103	-	287
Förfallna > 12 månader	-	269	236	-	505
Summa	-	1 155	862	-	2 017

Förfallostruktur avseende förfallna fordringar som inte är osäkra 2014					Summa
mkr	Utlåning till kreditinstitut	Utlåning till allmänheten			
		Hushåll	Företag	Övrigt	
Förfallna ≥ 5 dagar ≤ 1 månad	-	752	910	-	1 662
Förfallna > 1 månad ≤ 2 månader	-	140	99	-	239
Förfallna > 2 månader ≤ 3 månader	-	80	373	-	453
Förfallna > 3 månader ≤ 12 månader	-	323	203	-	526
Förfallna > 12 månader	-	355	157	-	512
Summa	-	1 650	1 742	-	3 392

Tillgångar övertagna för skyddande av fordran mkr	2015	2014
Fastigheter	429	465
Lös egendom	-	-
Aktier och andelar	0	0
Redovisat värde	429	465

M11 Bokslutsdispositioner

mkr	2015	2014
Förändring av överavskrivning inventarier	-12	-
Förändring av överavskrivning goodwill	112	111
Summa	100	111

M12 Utlåning till kreditinstitut

mkr	2015	2014
Utlåning i svenska kronor		
Banker	18 007	8 340
Övriga kreditinstitut	374 441	308 581
Summa	392 448	316 921
Utlåning i utländsk valuta		
Banker	38 630	67 263
Övriga kreditinstitut	165 363	184 405
Summa	203 993	251 668
Sannolika kreditförluster	-	-
Summa utlåning till kreditinstitut	596 441	568 589
Varav omvända repor	23 632	43 383
Varav efterställda	20 718	20 718
Medelvolymer		
mkr	2015	2014
Utlåning till kreditinstitut i svenska kronor	402 776	351 308
Utlåning till kreditinstitut i utländsk valuta	223 201	182 945
Summa	625 977	534 253
Varav omvända repor	44 394	39 423

M13 Utlåning till allmänheten

mkr	2015	2014
Utlåning i svenska kronor		
Hushåll	45 414	45 120
Företag	169 665	184 336
Riksgälden	3 338	19 044
Summa	218 417	248 500
Utlåning i utländsk valuta		
Hushåll	139 295	130 142
Företag	380 884	362 701
Riksgälden	-	-
Summa	520 179	492 843
Sannolika kreditförluster	-4 608	-3 860
Summa utlåning till allmänheten	733 988	737 483
Varav omvända repor	7 742	23 858
Varav efterställda	1 129	1 129
Medelvolymer, exkl Riksgälden		
mkr	2015	2014
Utlåning till allmänheten i svenska kronor	228 526	237 742
Utlåning till allmänheten i utländsk valuta	519 176	466 813
Summa	747 702	704 555
Varav omvända repor	18 458	16 565

M14 Räntebärande värdepapper

	2015			2014		
	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde
mkr						
Belåningsbara värdepapper emitterade av stat	56 715	59 135	59 135	62 426	64 155	64 152
Belåningsbara värdepapper emitterade av andra	12 326	12 301	12 301	10 137	10 210	10 210
Summa belåningsbara statsskuldförbindelser m m	69 041	71 436	71 436	72 563	74 365	74 362
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	39 252	40 974	40 974	57 550	59 650	59 652
Summa räntebärande värdepapper	108 293	112 410	112 410	130 113	134 015	134 014
Varav onoterade värdepapper		364	364		4 569	4 569
Räntebärande värdepapper fördelade på emittent						
mkr	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Nominellt värde	Verkligt värde	Redovisat värde
Stat	56 715	59 135	59 135	62 426	64 155	64 152
Kreditinstitut	5 994	7 756	7 756	9 404	9 633	9 635
Bostadsinstitut	27 638	29 803	29 803	37 733	39 572	39 572
Övrigt	17 946	15 716	15 716	20 550	20 655	20 655
Summa	108 293	112 410	112 410	130 113	134 015	134 014
Medelvolymer						
mkr	2015	2014				
Räntebärande värdepapper	140 304	120 237				

M15 Aktier och andelar

mkr	2015	2014
Innehav värderade till verkligt värde över resultaträkningen		
Noterade	18 964	33 300
Ikke noterade	3 792	3 328
Summa	22 756	36 628
Innehav klassificerade som tillgängliga för försäljning		
Noterade	4 667	6 753
Ikke noterade	1 886	1 568
Summa	6 553	8 321
Summa aktier och andelar	29 309	44 949

M16 Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag

Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag mkr					2015	2014
Intresseföretag, icke-noterade					104	95
Koncernföretag, icke-noterade					45 711	45 669
Summa					45 815	45 764

Intresseföretag					Redovisat värde mkr	
	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier	Ägarandel %	2015	2014
Bankomat AB	556817-9716	Stockholm	150	20,00	55	55
Bankomatcentralen AB	556197-2265	Stockholm	1 100	21,89	0	0
BDB Bankernas Depå AB	556695-3567	Stockholm	13 000	20,00	7	7
BGC Holding AB	556607-0933	Stockholm	25 382	25,38	4	4
Finansiell ID-teknik BID AB	556630-4928	Stockholm	12 735	28,30	24	24
Getswish AB	556913-7382	Stockholm	10 000	20,00	13	4
Upplysningscentralen UC AB	556137-5113	Stockholm	2 448	24,48	1	1
Summa					104	95

Koncernföretag					Redovisat värde mkr	
	Organisations-nummer	Säte	Antal aktier	Ägarandel %	2015	2014
Handelsbanken Finans AB¹	556053-0841	Stockholm	1 550 000	100	11 672	11 672
Kredit-Inkasso AB	556069-3185	Stockholm		100		
Handelsbanken Rahoitus Oy	0112308-8	Helsingfors		100		
Kreditt-Inkasso AS	955074203	Oslo		100		
Handelsbanken Finans (Shanghai) Financial Leasing Co., Ltd	310101717882194	Shanghai		100		
Stadshypotek AB¹	556459-6715	Stockholm	162 000	100	26 870	26 870
Handelsbanken Fondbolagsförvaltning AB	556070-0683	Stockholm	10 000	100	1	1
Handelsbanken Fonder AB	556418-8851	Stockholm		100		
Handelsinvest Investeringsförvaltning A/S	12930879	Köpenhamn		100		
Handelsbanken Fondbolag AB	1105019-3	Helsingfors		100		
Handelsbanken Kapitalförvaltning AS	973194860	Oslo		100		
Xact Kapitalförvaltning AB	556997-8140	Stockholm		100		
Handelsbanken Liv Försäkrings AB	516401-8284	Stockholm	100 000	100	6 189	6 189
SHB Liv Försäkringsaktiebolag	2478149-7	Helsingfors		100		
Handelsbanken Fastigheter AB	556873-0021	Stockholm		100		
AB Handel och Industri	556013-5336	Stockholm	100 000	100	104	104
Plastal Industri AB	556532-8845	Göteborg		100		
Heartwood Wealth Management Limited	4132340	London	1 319 206	100	548	533
Övriga dotterbolag						
EFN Ekonomikanalen AB	556930-1608	Stockholm	100	100	0	0
Ejendomsselskabet af 1. maj 2009 A/S	59173812	Hillerød	2 700 000	100	200	200
Forva AS	945812141	Oslo	4 000 000	100	1	1
Lejontrappan AB	556481-1551	Göteborg				0
Handelsbanken Markets Securities, Inc. ¹	11-3257438	New York	1 000	100	57	29
Handelsbanken Mezzanine Fond 1 KB	969710-3126	Stockholm				0
Handelsbanken Mezzanine Management AB	556679-2668	Stockholm				1
Handelsbanken Skadeförsäkrings AB	516401-6767	Stockholm	1 500	100	31	31
Lokalbolig A/S	78488018	Hillerød	540 000	64,29	1	1
Rådstuplass 4 AS	910508423	Bergen	40 000	100	0	0
SIL (Nominees) Limited	1932320	London	100	100	-	-
Svenska Handelsbanken Representações (Brasil) Ltda	15.367.073/001-93	São Paulo	999	99,9	2	2
Svenska Property Nominees Limited	2308524	London	100	100	-	-
Svenska Re S.A.	RCS Lux B-32053	Luxemburg	20 000	100	35	35
Lila stugan i Stockholm AB	556993-9084	Stockholm	50	100	0	0
Blå stugan i Stockholm AB	556993-9357	Stockholm	50	100	0	0
Ecster AB	556993-2311	Stockholm	50	100	0	0
Summa					45 711	45 669

Förteckningen över koncernföretag omfattar direktägda dotterföretag samt större dotterföretag till dessa.

¹ Kreditinstitut.

M17 Derivatinstrument

mkr	Nominellt belopp/löptid			Nominellt belopp		Positiva marknadsvärden		Negativa marknadsvärden	
	upp till 1 år	mer än 1 år upp till 5 år	mer än 5 år	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Derivat för handel									
Ränterelaterade kontrakt									
Optioner	67 949	57 659	5 001	130 609	299 558	1 378	3 505	1 435	3 699
FRA/terminer	593 247	115 655	-	708 902	2 336 841	476	1 137	510	1 549
Swappar	487 314	1 315 097	389 219	2 191 630	2 437 165	46 427	61 994	47 249	62 865
Övriga instrument	-	-	-	-	3 058	-	-	-	50
Valutarelaterade kontrakt									
Optioner	74 687	1 159	33	75 879	62 320	471	663	700	953
Terminer	120 383	5 582	237	126 202	115 264	1 669	3 051	1 703	1 710
Swappar	554 714	253 464	51 410	859 588	1 009 241	19 982	28 515	20 973	18 752
Övriga instrument	-	-	-	-	-	-	0	-	-
Aktierelaterade kontrakt									
Optioner	9 250	21 091	270	30 611	35 952	2 032	2 537	2 656	2 371
Terminer	2 779	-	-	2 779	10 306	1	8	32	36
Swappar	55 762	1 126	-	56 888	35 861	1 245	736	1 641	1 999
Övriga instrument	-	-	-	-	2 362	-	-	-	39
Råvarurelaterade kontrakt									
Optioner	1 852	394	108	2 354	4 530	250	183	537	528
Terminer	14 632	2 053	11	16 696	28 668	940	1 002	899	1 079
Swappar	-	-	-	-	12	-	-	-	8
Kreditrelaterade kontrakt									
Swappar	762	8 468	679	9 909	9 564	458	620	247	91
Summa	1 983 331	1 781 748	446 968	4 212 047	6 390 702	75 329	103 951	78 582	95 729
Derivat för marknadsvärdesäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	-	1 512	-	1 512	-	-	-	1	-
Valutarelaterade kontrakt									
Swappar	-	-	-	-	965	-	63	-	-
Summa	-	1 512	-	1 512	965	-	63	1	-
Derivat för kassaflödessäkringar									
Ränterelaterade kontrakt									
Swappar	33 464	184 576	56 715	274 755	242 341	10 114	11 488	1 990	1 661
Valutarelaterade kontrakt									
Swappar	35 072	132 286	38 476	205 834	167 951	27 988	17 178	4 177	2 957
Summa	68 536	316 862	95 191	480 589	410 292	38 102	28 666	6 167	4 618
Summa derivatinstrument	2 051 867	2 100 122	542 159	4 694 148	6 801 959	113 431	132 680	84 750	100 347
Varav börshandlade derivat				233 328	1 314 691	490	676	1 613	1 804
Varav OTC derivat clearade via CCP				1 030 386	716 067	2 106	12 009	1 463	11 140
Varav OTC derivat ej clearade via CCP				3 430 434	4 771 201	110 835	119 995	81 674	87 403
Kvittade belopp				-1 414 478		-23 940	-12 629	-23 641	-12 629
Nettobelopp				3 279 670		89 491	120 051	61 109	87 718
Valutafördelning av marknadsvärden									
SEK						1 216	-239 436	143 198	-89 043
USD						223 628	403 012	-43 334	126 836
EUR						76 434	109 799	8 840	21 384
Övriga						-187 847	-140 695	-23 954	41 170
Summa						113 431	132 680	84 750	100 347

I noten presenteras derivatkontrakt brutto. Belopp som kvittats i balansräkningen består av det kvittade marknadsvärdet på kontrakt för vilka det finns en legal rätt och avsikt att reglera avtalade kassaflöden netto (däribland clearade kontrakt). Dessa kontrakt nettoredovisas i balansräkningen per motpart och valuta. Från och med 2015 lämnas upplysning om de nominella belopp som hör samman med de marknadsvärden som kvittas.

Positiva skillnader mellan det värde som räknats fram med en värderingsmodell vid det första redovisningstillfället och transaktionspriset (dag 1-resultat) periodiseras över derivatets löptid. Vid årsskiftet uppgick sådana ännu ej resultatförda dag 1-resultat till 539 mkr (465).

M18 Kvittning av finansiella instrument

2015			
mkr	Derivat	Återköpsavtal samt utlåning av värdepapper	Totalt
Finansiella tillgångar som kvittas eller som omfattas av avtal om kvittning			
Bruttobelopp av finansiella tillgångar	113 431	32 053	145 484
Bruttobelopp av finansiella skulder som kvittats i balansräkningen	-23 940		-23 940
Nettobelopp av finansiella tillgångar som redovisas i balansräkningen	89 491	32 053	121 544
Relaterade belopp som inte kvittats i balansräkningen			
Finansiella instrument som inte uppfyller kvittningskriterierna	-25 660		-25 660
Mottagna finansiella säkerheter	-35 678	-31 815	-67 493
Nettobelopp	28 153	238	28 391
Finansiella skulder som kvittas eller som omfattas av avtal om kvittning			
Bruttobelopp av finansiella skulder	84 750	290	85 040
Bruttobelopp av finansiella tillgångar som kvittats i balansräkningen	-23 641		-23 641
Nettobelopp av finansiella skulder som redovisas i balansräkningen	61 109	290	61 399
Relaterade belopp som inte kvittats i balansräkningen			
Finansiella instrument som inte uppfyller kvittningskriterierna	-25 660		-25 660
Ställda finansiella säkerheter	-6 614	-290	-6 904
Nettobelopp	28 835	-	28 835
2014			
mkr	Derivat	Återköpsavtal samt utlåning av värdepapper	Totalt
Finansiella tillgångar som kvittas eller som omfattas av avtal om kvittning			
Bruttobelopp av finansiella tillgångar	132 680	68 887	201 567
Bruttobelopp av finansiella skulder som kvittats i balansräkningen	-12 629		-12 629
Nettobelopp av finansiella tillgångar som redovisas i balansräkningen	120 051	68 887	188 938
Relaterade belopp som inte kvittats i balansräkningen			
Finansiella instrument som inte uppfyller kvittningskriterierna	-45 652		-45 652
Mottagna finansiella säkerheter	-38 191	-68 857	-107 048
Nettobelopp	36 208	30	36 238
Finansiella skulder som kvittas eller som omfattas av avtal om kvittning			
Bruttobelopp av finansiella skulder	100 347	256	100 603
Bruttobelopp av finansiella tillgångar som kvittats i balansräkningen	-12 629		-12 629
Nettobelopp av finansiella skulder som redovisas i balansräkningen	87 718	256	87 974
Relaterade belopp som inte kvittats i balansräkningen			
Finansiella instrument som inte uppfyller kvittningskriterierna	-45 652		-45 652
Ställda finansiella säkerheter	-9 674	-256	-9 930
Nettobelopp	32 392	-	32 392

M19 Immateriella tillgångar

2015	Inkräms- goodwill	Internt utvecklad programvara	Totalt 2015
mkr			
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 170	1 460	3 630
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	-	447	447
Avyttringar och utrangeringar	-	-88	-88
Valutaeffekt	-102	-3	-105
Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 068	1 816	3 884
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 471	-354	-1 825
Avyttringar och utrangeringar	-	88	88
Årets avskrivningar enligt plan	-113	-130	-243
Årets nedskrivningar	-	-17	-17
Valutaeffekt	74	1	75
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 510	-412	-1 922
Redovisat värde	558	1 404	1 962
2014	Inkräms- goodwill	Internt utvecklad programvara	Totalt 2014
mkr			
Anskaffningsvärde vid ingången av året	2 071	1 346	3 417
Anskaffningsvärde på tillkommande immateriella tillgångar	-	248	248
Avyttringar och utrangeringar	-	-135	-135
Valutaeffekt	99	1	100
Anskaffningsvärde vid utgången av året	2 170	1 460	3 630
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-1 298	-369	-1 667
Avyttringar och utrangeringar	-	135	135
Årets avskrivningar enligt plan	-111	-110	-221
Årets nedskrivningar	-	-9	-9
Valutaeffekt	-62	-1	-63
Ackumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-1 471	-354	-1 825
Redovisat värde	699	1 106	1 805

M20 Fastigheter och inventarier

Fastigheter och inventarier mkr	2015	2014
Inventarier	598	452
Fastigheter	123	115
Egendom övertagen för skyddande av fordran	429	465
Summa	1 150	1 032

I posten Egendom övertagen för skyddande av fordran ingår fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde i enlighet med koncernens redovisningsprinciper för tillgångar som övertogs för skydd av fordran, se not K1. Det verkliga värdet på fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 429 mkr (465). Orealiserade värdeförändringar på dessa fastigheter har påverkat årets resultat med 5 mkr (6). Värdering av privatbostäder bygger i allt väsentligt på marknadsobservationer av jämförbara fastighetsköp på den aktuella orten. Värdering av kommersiella fastigheter bygger på diskontering av framtida kassaflöden och baseras på antaganden om bland annat hyresnivå, vakansgrad, drift- och underhållskostnader, direktavkastningskrav och kalkylränta. I värderingen tas även hänsyn till fastighetens skick, läge samt alternativanvändning. Banken har som princip att alltid använda en oberoende godkänd värderingsman vid värdering av affärs- och kontorsfastigheter samt industrifastigheter. Värdering som enbart bygger på marknadsobservationer (411 mkr) klassificeras som nivå 2 i den värderingshierarki som beskrivs i not K40. Värdering som har ett väsentligt inslag av egna antaganden (18 mkr) klassificeras som nivå 3 i värderingshierarkin. Orealiserade värdeförändringar i nivå 3 avseende fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde har påverkat årets resultat med 4 mkr (0). Årets försäljning av fastigheter som återkommande värderas till verkligt värde uppgår till 167 mkr (108) varav 8 mkr (80) var klassade som nivå 3 innan försäljningen. Nya fastigheter har tillkommit under året med 149 mkr (112) varav 9 mkr (20) klassats som nivå 3.

Inventarier mkr	2015	2014
Anskaffningsvärde vid ingången av året	1 332	1 517
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	290	247
Omklassificering från annan balanspost	195	-
Avyttringar och utrangeringar	-218	-472
Valutaeffekt	-37	40
Anskaffningsvärde vid utgången av året	1 562	1 332
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-880	-1 051
Årets avskrivningar enligt plan	-246	-235
Omklassificering från annan balanspost	-83	-
Avyttringar och utrangeringar	217	434
Valutaeffekt	28	-28
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-964	-880
Redovisat värde	598	452
Fastigheter mkr	2015	2014
Anskaffningsvärde vid ingången av året	190	190
Anskaffningsvärde på tillkommande under året	-	-
Ny- och ombyggnation	14	-
Avyttringar och utrangeringar	-1	-
Anskaffningsvärde vid utgången av året	203	190
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid ingången av året	-75	-70
Årets avskrivningar enligt plan	-5	-5
Årets nedskrivningar	-	-
Avyttringar och utrangeringar	0	-
Akkumulerade av- och nedskrivningar vid utgången av året	-80	-75
Redovisat värde	123	115

M21 Övriga tillgångar

mkr	2015	2014
Fondlikvidfordringar	4 565	8 095
Övrigt	13 734	11 100
Summa	18 299	19 195

M22 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

mkr	2015	2014
Upplupna ränteintäkter	2 784	3 230
Övriga upplupna intäkter	1 882	1 477
Förutbetalda kostnader	147	289
Summa	4 813	4 996
Varav efterställda	31	36

M23 Skulder till kreditinstitut

mkr	2015	2014
Skulder i svenska kronor		
Banker	16 705	23 252
Övriga kreditinstitut	14 498	15 818
Summa	31 203	39 070
Skulder i utländsk valuta		
Banker	138 209	166 465
Övriga kreditinstitut	4 121	4 564
Summa	142 330	171 029
Summa skulder till kreditinstitut	173 533	210 099
<i>Varav repor</i>	<i>290</i>	<i>88</i>

Medelvolymer		
mkr	2015	2014
Skulder till kreditinstitut i svenska kronor	119 605	114 981
Skulder till kreditinstitut i utländsk valuta	156 387	149 491
Summa	275 992	264 472
<i>Varav repor</i>	<i>2 915</i>	<i>1 625</i>

M24 In- och upplåning från allmänheten

Inlåning från allmänheten		
mkr	2015	2014
Inlåning i svenska kronor		
Hushåll	260 839	224 898
Företag	184 483	185 250
Riksgälden	-	-
Summa	445 322	410 148
Inlåning i utländsk valuta		
Hushåll	74 640	65 758
Företag	179 500	236 431
Riksgälden	-	-
Summa	254 140	302 189
Summa inlåning från allmänheten	699 462	712 337

Upplåning från allmänheten		
mkr	2015	2014
Upplåning i svenska kronor	20 967	31 944
Upplåning i utländsk valuta	34 637	276 681
Summa	55 604	308 625
<i>Varav repor</i>	<i>-</i>	<i>168</i>
Summa in- och upplåning från allmänheten	755 066	1 020 962

Medelvolymer		
mkr	2015	2014
Inlåning från allmänheten		
Inlåning från allmänheten i svenska kronor	426 374	372 466
Inlåning från allmänheten i utländsk valuta	294 120	282 252
Summa	720 494	654 718
Upplåning från allmänheten		
Upplåning från allmänheten i svenska kronor	36 511	47 869
Upplåning från allmänheten i utländsk valuta	250 208	186 525
Summa	286 719	234 394
<i>Varav repor</i>	<i>8 552</i>	<i>8 685</i>

M25 Emitterade värdepapper

	2015		2014	
	Nominellt belopp	Redovisat värde	Nominellt belopp	Redovisat värde
mkr				
Certifikat				
Certifikat i svenska kronor	6 371	6 594	9 816	10 621
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	400	400	-	-
för handel	5 971	6 194	9 816	10 621
Certifikat i utländsk valuta	355 748	364 069	300 177	309 993
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	354 306	362 373	298 804	308 191
för handel	1 442	1 696	1 373	1 802
Summa	362 119	370 663	309 993	320 614
Obligationslån				
Obligationslån i svenska kronor	18 472	18 234	18 443	18 000
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	18 472	18 234	18 443	18 000
för marknadsvärdesåkringar	-	-	-	-
Obligationslån i utländsk valuta	288 201	288 053	293 800	294 514
Varav				
till upplupet anskaffningsvärde	288 201	288 053	292 830	294 397
för marknadsvärdesåkringar	-	-	970	117
Summa	306 673	306 287	312 243	312 514
Summa emitterade värdepapper	668 792	676 950	622 236	633 128

mkr	2015	2014
Emitterade värdepapper vid årets ingång	633 128	532 607
Emitterade	971 633	708 274
Återköpta	-15 839	-15 886
Förfallna	-931 645	-664 066
Valutaeffekter m m	19 673	72 199
Emitterade värdepapper vid årets utgång	676 950	633 128

Medelvolymer	2015	2014
mkr		
Svenska kronor	26 993	29 839
Utländsk valuta	628 679	521 628
Summa	655 672	551 467

M26 Korta positioner

mkr	2015	2014
Korta positioner värderade till verkligt värde		
Aktier	1 499	1 273
Räntebärande värdepapper	917	19 375
Summa	2 416	20 648

Medelvolymer	2015	2014
mkr		
Svenska kronor	17 879	18 878
Utländsk valuta	263	809
Summa	18 142	19 687

M27 Skatter

Uppskjutna skattefordringar mkr	2015	2014
Fastigheter och inventarier	18	30
Säkringsinstrument	202	257
Övrigt	108	74
Summa	328	361

Uppskjutna skatteskulder mkr	2015	2014
Fastigheter och inventarier	16	15
Säkringsinstrument	1 392	1 495
Övrigt	113	159
Summa	1 521	1 669
Netto uppskjutna skatter	1 193	1 308

Förändring av uppskjutna skatter 2015	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Utgående balans
mkr				
Fastigheter och inventarier	-15	11	2	-2
Säkringsinstrument	1238	7	-55	1 190
Övrigt	85	-80	-	5
Summa	1 308	-62	-53	1 193

Förändring av uppskjutna skatter 2014	Ingående balans	Redovisat över resultaträkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Utgående balans
mkr				
Fastigheter och inventarier	-19	4	-	-15
Säkringsinstrument	-61	3	1 296	1 238
Övrigt	-8	-99	192	85
Summa	-88	-92	1 488	1 308

Redovisade skattekostnader i resultaträkningen mkr	2015	2014
Aktuell skatt		
Årets skattekostnad	-4 219	-3 864
Justering av skatt hänförlig till tidigare år	-19	-51
Uppskjuten skatt		
Förändringar i temporära skillnader	62	92
Summa	-4 176	-3 823
Nominell skattesats i Sverige, %	22,0	22,0
Avvikelser		
Ej skattepliktiga intäkter/ej avdragsgilla kostnader	-1,2	-0,2
Skatt avseende tidigare år	0,1	0,0
Effektiv skattesats, %	20,9	21,8

M28 Avsättningar

mkr	Avsättning för garantiåtaganden	Övriga avsättningar	Summa 2015	Summa 2014
Avsättningar vid årets ingång	7	80	87	128
Avsatt under året	33	3	36	62
lanspråktaget	-	-	-	-91
Återfört	-	-27	-27	-12
Avsättningar vid årets utgång	40	56	96	87

Avsättning för garantiåtaganden består av avsättningar för ett antal poster utanför balansräkningen.

Handelsbanken är föremål för krav i ett antal tvistemål som drivs i allmänna domstolar. Bankens bedömning är att tvistemalet i allt väsentligt kommer att utfalla till bankens fördel. Tvistebeloppet bedöms inte kunna få en väsentlig inverkan på bankens ställning eller resultat. Under övriga avsättningar redovisas de belopp som avsatts för reglering av de anspråk som riktats mot banken.

M29 Övriga skulder

mkr	2015	2014
Fondlikvidskulder	6 524	7 960
Övrigt	7 227	6 188
Summa	13 751	14 148

M30 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

mkr	2015	2014
Upplupna räntekostnader	4 884	5 441
Övriga upplupna kostnader	3 675	3 589
Förutbetalda intäkter	811	779
Summa	9 370	9 809

M31 Efterställda skulder

mkr	2015	2014
Förlagslån i svenska kronor	10 519	10 308
Förlagslån i utländsk valuta	23 697	19 981
Summa	34 216	30 289

Medelvolymen	2015	2014
mkr		
Förlagslån i svenska kronor	10 510	9 831
Förlagslån i utländsk valuta	28 144	18 852
Summa	38 654	28 683

Specifikation, förlagslån				
Emissionsår/Förfall	Valuta	Ursprungligt nominellt belopp av respektive valuta	Räntesats, %	Utestående belopp
I SVENSKA KRONOR				
Svenska förlagslån ¹		13 337		10 519
Summa				10 519
I UTLÄNDSK VALUTA				
2014/tidbsunden ²	EUR	1 500	2,656	13 717
2015/evigt ³	USD	1 200	5,250	9 980
Summa				23 697
Summa efterställda skulder				34 216

¹ Svenska förlagslån understiger var och en för sig 10% av de totala efterställda skulderna. I summan ingår ett evigt förlagslån till rörlig ränta, vilket är ett konvertibelt förlagslån på nominellt 3,2 mkr riktat till koncernens anställda på marknadsmässiga villkor. Lånet har ingen status som regleringsmässigt kapital men kan omvandlas till Handelsbankenaktier. Banken har rätt att begära konvertering när som helst och innehavaren har rätt att begära konvertering mellan den 1 maj och den 30 november 2019 till den justerade konverteringskursen 120,96 kr. Den initiala konverteringskursen har justerats för utdelningar och aktiesplit under löptiden. Om kärnprimärkapitalrelationen för banken eller beräknad enligt den konsoliderade situationen faller under 7% sker automatisk konvertering. För upplysningar avseende övriga svenska förlagslån, se not K49.

² För ytterligare upplysning av förlagslån i EUR, se not K49.

³ För ytterligare upplysning av förlagslån i USD, se not K49.

M32 Obeskattade reserver

mkr	2015	2014
Akkumulerade överavskrivningar inventarier	12	-
Akkumulerade överavskrivningar goodwill	558	699
Summa	570	699

M33 Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

2015	Värderat till verkligt värde i RR uppdelat på		Derivat identifierat som säkrings- instrument	Investeringar som hålles till förfall	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
mkr	Innehav för handel	Övrigt ¹							
Tillgångar									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					202 630			202 630	202 630
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	33 287	36 382		750		1 017		71 436	71 436
Utlåning till kreditinstitut					596 441			596 441	602 507
Utlåning till allmänheten		1 619			732 369			733 988	733 443
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	7 786	29 459		250		3 479		40 974	40 974
Aktier och andelar	22 756					6 553		29 309	29 309
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		3 353			69			3 422	3 422
Derivatinstrument	55 653		33 838					89 491	89 491
Övriga tillgångar	10				18 289			18 299	18 299
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	211	581			4 019	2		4 813	4 813
Summa finansiella tillgångar	119 703	71 394	33 838	1 000	1 553 817	11 051		1 790 803	1 796 324
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag								45 815	
Övriga icke finansiella tillgångar								3 440	
Summa tillgångar								1 840 058	
Skulder									
Skulder till kreditinstitut							173 533	173 533	175 349
In- och upplåning från allmänheten							755 066	755 066	755 046
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		3 432					69	3 501	3 501
Emitterade värdepapper	7 890						669 060	676 950	689 165
Derivatinstrument	56 284		4 825					61 109	61 109
Korta positioner	2 416							2 416	2 416
Övriga skulder	16						13 735	13 751	13 751
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	6						9 364	9 370	9 370
Efterställda skulder							34 216	34 216	37 189
Summa finansiella skulder	66 612	3 432	4 825				1 655 043	1 729 912	1 746 896
Övriga icke finansiella skulder								2 464	
Summa skulder								1 732 376	

2014	Värderat till verkligt värde i RR uppdelat på		Derivat identifierat som säkrings- instrument	Investeringar som hålles till förfall	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar tillgängliga för försäljning	Övriga finansiella tillgångar/ skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
	Innehav för handel	Övrigt¹							
mkr									
Tillgångar									
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker					454 040		492	454 532	454 532
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	42 096	30 526		747		993		74 362	74 365
Utlåning till kreditinstitut					568 589			568 589	575 487
Utlåning till allmänheten		2 181			735 302			737 483	738 506
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	26 235	30 842		253		2 322		59 652	59 650
Aktier och andelar	36 628					8 321		44 949	44 949
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken		2 935			89			3 024	3 024
Derivatinstrument	91 612		28 439					120 051	120 051
Övriga tillgångar	35				10 168		8 992	19 195	19 195
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	408	573		1	1 605	2	2 407	4 996	4 996
Summa finansiella tillgångar	197 014	67 057	28 439	1 001	1 769 793	11 638	11 891	2 086 833	2 094 755
Aktier och andelar i koncern- och intresseföretag								45 764	
Övriga icke finansiella tillgångar								3 198	
Summa tillgångar								2 135 795	
Skulder									
Skulder till kreditinstitut							210 099	210 099	212 437
In- och upplåning från allmänheten							1 020 962	1 020 962	1 021 010
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken		3 036					89	3 125	3 125
Emitterade värdepapper	12 423						620 705	633 128	649 565
Derivatinstrument	83 440		4 278					87 718	87 718
Korta positioner	20 648							20 648	20 648
Övriga skulder	16						14 132	14 148	14 148
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	315						9 494	9 809	9 809
Efterställda skulder							30 289	30 289	34 409
Summa finansiella skulder	116 842	3 036	4 278				1 905 770	2 029 926	2 052 869
Övriga icke finansiella skulder								2 585	
Summa skulder								2 032 511	

¹ Klassificerats att värderas till verkligt värde.

Redogörelse för tillämpade principer för värdering till verkligt värde återfinns i not K39.

M33 Forts

Omklassificerade finansiella tillgångar	2015		2014	
	Omklassificerat från innehav för handel (trading)	Omklassificerat från tillgängligt för försäljning	Omklassificerat från innehav för handel (trading)	Omklassificerat från tillgängligt för försäljning
mkr				
Redovisat värde	11	4 092	12	4 469
Verkligt värde	11	4 078	13	4 535
Redovisad värdeförändring i resultaträkningen	-	11	-	209
Redovisad värdeförändring i övrigt totalresultat	1	109	2	318
Värdeförändring som skulle redovisats i resultaträkningen om tillgångarna inte hade klassificerats om	-1	11	1	209
Värdeförändring som skulle redovisats i övrigt totalresultat om tillgångarna inte hade klassificerats om	-	12	-	54
Intäktsförd ränta	0	49	0	82

Samtliga innehav presenterade ovan omklassificerades till lån den 1 juli 2008.

M34 Värdering av finansiella instrument till verkligt värde

Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2015				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Innehav för handel	33 285	2	-	33 287
Klassificerade att värderas till verkligt värde	36 382	-	-	36 382
Tillgängliga för försäljning	1 017	-	-	1 017
Utlåning till allmänheten	-	1 609	10	1 619
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Innehav för handel	6 025	1 761	-	7 786
Klassificerade att värderas till verkligt värde	29 459	-	-	29 459
Tillgängliga för försäljning	3 479	-	-	3 479
Aktier och andelar				
Innehav för handel	18 963	3 793	-	22 756
Klassificerade att värderas till verkligt värde	-	-	-	-
Tillgängliga för försäljning	4 666	1 006	881	6 553
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	2 621	-	732	3 353
Derivatinstrument	275	89 216	-	89 491
Summa	136 172	97 387	1 623	235 182
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	2 700	-	732	3 432
Emitterade värdepapper	-	7 890	-	7 890
Derivatinstrument	785	60 324	-	61 109
Korta positioner	2 098	318	-	2 416
Summa	5 583	68 532	732	74 847
Finansiella instrument värderade till verkligt värde 2014				
mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m				
Innehav för handel	42 096	-	-	42 096
Klassificerade att värderas till verkligt värde	30 526	-	-	30 526
Tillgängliga för försäljning	993	-	-	993
Utlåning till allmänheten	-	2 168	13	2 181
Obligationer och andra räntebärande värdepapper				
Innehav för handel	21 643	4 592	-	26 235
Klassificerade att värderas till verkligt värde	30 842	-	-	30 842
Tillgängliga för försäljning	2 091	231	-	2 322
Aktier och andelar				
Innehav för handel	33 175	3 359	94	36 628
Klassificerade att värderas till verkligt värde	-	-	-	-
Tillgängliga för försäljning	6 753	811	757	8 321
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	2 237	-	698	2 935
Derivatinstrument	630	119 421	-	120 051
Summa	170 986	130 582	1 562	303 130
Skulder				
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	2 338	-	698	3 036
Emitterade värdepapper	-	12 329	94	12 423
Derivatinstrument	1 566	86 152	-	87 718
Korta positioner	20 560	88	-	20 648
Summa	24 464	98 569	792	123 825

Redogörelse för tillämpade principer återfinns i not K40.

Förändring av innehav i nivå 3 2015						
mkr	Aktier och andelar	Derivat, nettoposition	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Emitterade värdepapper
Redovisat värde vid årets ingång	851	-	13	698	-698	-94
Nyanskaffningar	45	-	-	-	-	94
Återköp/Avyttrat	-94	-	-	-	-	-
Förfallet	-	-	-5	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	-	-	-	34	-34	-
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	82	-	-	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-	2	-	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-3	-	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	881	-	10	732	-732	-

Förändring av innehav i nivå 3 2014						
mkr	Aktier och andelar	Derivat, nettoposition	Utlåning till allmänheten	Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	Emitterade värdepapper
Redovisat värde vid årets ingång	753	-	18	-	-	-84
Nyanskaffningar	30	-	-	490	-490	-10
Återköp/Avyttrat	-30	-	-	-	-	-
Förfallet	-	-	-7	-	-	-
Orealiserad värdeförändring i resultaträkningen	19	-	-	208	-208	-
Orealiserad värdeförändring i övrigt totalresultat	79	-	1	-	-	-
Förflyttning från nivå 1 eller 2	-	-	1	-	-	-
Förflyttning till nivå 1 eller 2	-	-	-	-	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	851	-	13	698	-698	-94

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde 2015

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	202 630	-	-	202 630
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	750	-	-	750
Utlåning till kreditinstitut	30 414	570 952	1 141	602 507
Utlåning till allmänheten	6 981	3 256	721 587	731 824
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	250	-	-	250
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	69	-	69
Summa	241 025	574 277	722 728	1 538 030
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	68 795	106 554	-	175 349
In- och upplåning från allmänheten	689 618	65 428	-	755 046
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	69	-	69
Emitterade värdepapper	192 257	489 018	-	681 275
Efterställda skulder	-	37 189	-	37 189
Summa	950 670	698 258	-	1 648 928

Verkligt värde på finansiella instrument redovisade till anskaffningsvärde eller upplupet anskaffningsvärde 2014

mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	454 532	-	-	454 532
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	750	-	-	750
Utlåning till kreditinstitut	49 357	525 638	492	575 487
Utlåning till allmänheten	6 818	52 511	676 996	736 325
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	251	-	-	251
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	-	89	-	89
Summa	511 708	578 238	677 488	1 767 434
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	75 727	136 710	-	212 437
In- och upplåning från allmänheten	709 555	311 455	-	1 021 010
Skulder där kunden står värdeförändringsrisken	-	89	-	89
Emitterade värdepapper	160 516	476 626	-	637 142
Efterställda skulder	-	34 409	-	34 409
Summa	945 798	959 289	-	1 905 087

M35 Ställda och mottagna säkerheter samt överförda finansiella tillgångar

För egna skulder ställda säkerheter mkr	2015	2014
Kontanter	10 451	21 048
Statspapper och obligationer	19 051	20 629
Utlåning till allmänheten	-	-
Aktier	220	232
Övrigt	463	316
Summa	30 185	42 225
Varav panter som fritt kan återkallas av banken	17 672	27 497

Övriga ställda säkerheter mkr	2015	2014
Kontanter	863	2 102
Statspapper och obligationer	18 610	25 185
Utlåning till allmänheten	3 820	3 702
Aktier	10 196	4 751
Övrigt	31	18
Summa	33 520	35 758
Varav panter som fritt kan återkallas av banken	22 345	26 788

Med Övriga ställda säkerheter avses säkerheter som ställts för förpliktelser som ej redovisas i balansräkningen.

Mottagna säkerheter

Som en del av ingångna omvända återköpsavtal och värdepapperslån har koncernen accepterat säkerheter som kan säljas eller pantsättas vidare till tredje part. Det verkliga värdet av sådana accepterade säkerheter uppgick till 24 565 mkr (38 562) vid räkenskapsårets slut, varav säkerheter till ett värde av 8 933 mkr (5 295) var sålda eller pantsatta till tredje part.

Överförda finansiella tillgångar redovisade i balansräkningen mkr	2015		2014	
	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld	Redovisat värde	Redovisat värde motsvarande skuld
Aktier, värdepappersutlåning	220	83 ¹	1 646	206 ¹
Aktier, övrigt	10 196	-	3 337	-
Statspapper och obligationer, repor	290	290	196	201
Statspapper och obligationer, övrigt	-	-	57	-
Tillgångar där kunden står värdeförändringsrisken	1 162	1 162	1 008	1 008
Summa	11 868	1 535	6 244	1 415

¹ Mottagen kontantsäkerhet.

M36 Ansvarsförbindelser

mkr	2015	2014
Garantiförbindelser, krediter	48 486	10 336
Garantiförbindelser, övriga	66 860	66 172
Oåterkalleliga rembursar	4 287	3 733
Övrigt	369	230
Summa	120 002	80 471

Ansvarsförbindelserna bestod i huvudsak av olika typer av garantiförbindelser. I tabellen anges garantiernas nominella belopp.

M37 Övriga åtaganden

mkr	2015	2014
Kreditlöften	263 956	267 134
Outnyttjad del av beviljade räkningskrediter	128 969	102 817
Övrigt	96 721	117 119
Summa	489 646	487 070

I raden Övrigt ingår interna likviditetsgarantier till dotterbolag på 71 393 mkr (102 285).

Avtalade, ej uppsägbara, framtida operationella leasingavgifter fördelade på förfallotidpunkter mkr	2015	2014
Inom 1 år	751	704
Mellan 1 och 5 år	2 090	1 670
Senare än 5 år	1 181	456
Summa	4 022	2 830

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning.

M38 Pensionsförpliktelser

mkr	2015	2014
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde	25 680	25 108
Pensionsförpliktelser	28 159	25 615
Pensionsnetto¹	-2 479	-507

Pensionsförpliktelser har beräknats enligt Finansinspektionens föreskrifter, vilket innebär att skuld i Sverige är beräknad enligt Tryggandelagen och motsvarande utländska förpliktelser har beräknats utifrån lokal reglering. Förvaltningstillgångarna innehas av Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Pensionskassan SHB, Försäkringsförening och liknande juridiska personer avseende utfästelser i bankens filialer i Storbritannien, Norge och Tyskland. Då varken Pensionskassans tillgångar eller försäkringsteknisk avsättning finns fördelad på arbetsgivare som har försäkring hos Pensionskassan ingår ingen av dessa i tabellen ovan. I Pensionskassan SHB, Försäkringsförening uppgår pensionsförpliktelserna till 5 586 mkr (6 140) och marknadsvärdet av tillgångarna till 10 241 mkr (10 089). Överskottet i Pensionskassan SHB, Försäkringsförening uppgår således till 4 655 mkr (3 949).

¹ Med hänsyn till att överskottet i Pensionskassan SHB, Försäkringsförening kan utnyttjas för att täcka moderbolagets pensionsförpliktelser redovisas inte ett underskott som en skuld i balansräkningen för 2015.

Pensionskostnader		
mkr	2015	2014
Utbetalda pensioner	-439	-471
Pensionspremier	-593	-527
Socialavgifter	-13	-11
Ersättning från pensionsstiftelse	505	540
Avsättning till pensionsstiftelse	-33	-131
Redovisad pensionskostnad i resultaträkningen	-573	-600

Nästa års förväntade utbetalning avseende förmånsbestämda pensionsplaner uppgår till 679 mkr. Kostnaderna för pensionspremier innehåller premier för BTPK (avgiftsbestämd pension) med 85 mkr (86).

Förvaltningstillgångar		
mkr	2015	2014
Ingående balans	25 108	23 972
Avkastning	1 044	1 545
Avsättning till pensionsstiftelse	33	131
Ersättning från pensionsstiftelse	-505	-540
Utgående balans	25 680	25 108
Procentuell avkastning på förvaltningstillgångar	4%	6%

Av det verkliga värdet på förvaltningstillgångarna i Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse avser 12 310 mkr (11 970) avsättningar som gjorts under åren 1989–2004 till en särskild kompletterande pension (SKP). I förpliktelserna ingår utfästelse avseende SKP med samma belopp som förvaltningstillgångarnas verkliga värde.

En del av denna utfästelse, 9 768 mkr (9 518), är villkorad.

Pensionsförpliktelser		
mkr	2015	2014
Ingående balans	25 615	25 234
Teknisk avgift	646	452
Ränta	267	382
Värdesäkring	-	269
Förtida pensionering	154	208
Utbetalda pensioner	-439	-471
Ändrade antaganden ²	1 614	0
Värdeförändring villkorad förpliktelse	249	863
Beståndsöverlåtelse	-	-1 494
Annan förändring av kapitalvärdet	53	172
Utgående balans	28 159	25 615

² Avser effekt av ändrad diskonteringsränta enligt Finansinspektionens anvisningar.

Fördelning av förvaltningstillgångar		
mkr	2015	2014
Aktier och andelar	20 991	20 880
Räntebärande värdepapper	4 713	4 357
Övriga förvaltningstillgångar ³	-24	-129
Summa	25 680	25 108

I Sverige utgår ålderspension från och med 65 års ålder enligt pensionsavtal mellan BAO och Finansförbundet/SACO-förbunden med 10% av årslönen, upp till 7,5 inkomstbasbelopp. På löne- del i inkomstbasbeloppsintervall 7,5–20 utgår ålderspension med 65% och i inkomstbasbeloppsintervall 20–30 med 32,5% av årslönen. På lönedel överstigande 30 inkomstbasbelopp utgår ingen ålderspension. Värdet av pensionsförpliktelserna beräknas årligen, per balansdagen, på försäkringstekniska grunder.

I Norge utgår ålderspension från och med 67 års ålder. Pensionens storlek beror bland annat på tjänstgöringstid och slutlön upp till 12 grundbelopp. Inklusive lagstadgad pension förväntas ålderspensionen bli ca 70% av slutlönen upp till 12 grundbelopp.

I Storbritannien utgår förmånsbestämd pension för personal som anställdes innan den 1 januari 2006. För personal som anställdes därefter utgår premiebestämd pension. Normal pensionsålder är 65 år. Maximal ålderspension är ca 67% av pensionsmedförande lön, vilken uppnås efter 40 års tjänstetid. Pensionsmedförande lön begränsas av ett maxbelopp som för närvarande uppgår till 149 400 GBP.

I Sverige är de mest väsentliga beräkningsantagandena dödligheten och diskonteringsräntan. Dödlighetsantagandet och diskonteringsräntan följer antagandena i Tryggandelagens grunder. Diskonteringsräntan är 1,4% (2%) efter skatt och antaganden om omkostnader. Pensionsförpliktelserna i de utländska filialerna är beräknade enligt lokala redovisningskrav.

³ I övriga förvaltningstillgångar ingår en skuld avseende ännu ej utbetalad gottgörelse.

M39 Tillgångar och skulder i valuta

2015 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	153	45 633	6 094	99	55 540	94 654	457	202 630
Utlåning till kreditinstitut	392 448	64 993	52 441	47 135	2 547	33 275	3 602	596 441
Utlåning till allmänheten	216 540	114 955	122 702	48 630	194 258	27 201	9 702	733 988
<i>varav företag</i>	171 366	87 515	93 865	31 036	130 389	27 012	8 716	549 899
<i>varav hushåll</i>	45 174	27 440	28 837	17 594	63 869	189	986	184 089
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	33 270	6 402	0	2	0	30 744	1 018	71 436
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	36 234	2 726	716	0	1 281	17	0	40 974
Övriga ej valutafördelade poster	194 589							194 589
Summa tillgångar	873 234	234 709	181 953	95 866	253 626	185 891	14 779	1 840 058
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	31 217	53 339	20 647	17 153	13 287	29 436	8 454	173 533
In- och upplåning från allmänheten	466 291	64 790	47 004	29 781	109 464	30 592	7 144	755 066
<i>varav företag</i>	188 268	49 865	29 076	15 942	84 067	28 214	6 710	402 142
<i>varav hushåll</i>	278 023	14 925	17 928	13 839	25 397	2 378	434	352 924
Emitterade värdepapper	24 828	148 862	2 121	367	81 793	389 107	29 872	676 950
Efterställda skulder	10 519	13 716	0	0	0	9 981	0	34 216
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	200 293							200 293
Summa skulder och eget kapital	733 148	280 707	69 772	47 301	204 544	459 116	45 470	1 840 058
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		45 941	-112 051	-48 496	-49 041	273 263	30 771	
Nettoposition i valuta		-57	130	69	41	38	80	301

2014 mkr	SEK	EUR	NOK	DKK	GBP	USD	Övriga valutor	Totalt
Tillgångar								
Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	223	81 932	2 342	97	55 782	312 782	1 374	454 532
Utlåning till kreditinstitut	316 920	72 350	60 444	54 914	6 738	54 849	2 374	568 589
Utlåning till allmänheten	246 820	117 776	119 338	46 912	167 068	26 628	12 941	737 483
<i>varav företag</i>	201 700	94 255	86 286	27 907	113 903	26 476	11 694	562 221
<i>varav hushåll</i>	45 120	23 521	33 052	19 005	53 165	152	1 247	175 262
Belåningsbara statsskuldförbindelser m m	37 115	6 576	1 080	1	-	28 597	993	74 362
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	50 924	3 976	3 890	-	828	34	-	59 652
Övriga ej valutafördelade poster	241 177							241 177
Summa tillgångar	893 179	282 610	187 094	101 924	230 416	422 890	17 682	2 135 795
Skulder								
Skulder till kreditinstitut	39 071	71 539	12 424	15 187	3 922	56 408	11 548	210 099
In- och upplåning från allmänheten	442 092	120 325	61 907	30 277	106 728	249 914	9 719	1 020 962
<i>varav företag</i>	193 758	105 636	44 602	17 609	87 548	247 707	9 423	706 283
<i>varav hushåll</i>	248 334	14 689	17 305	12 668	19 180	2 207	296	314 679
Emitterade värdepapper	28 620	150 348	2 067	342	77 212	349 888	24 651	633 128
Efterställda skulder	10 308	18 887	-	-	-	117	977	30 289
Övriga ej valutafördelade poster, inkl eget kapital	241 317							241 317
Summa skulder och eget kapital	761 408	361 099	76 398	45 806	187 862	656 327	46 895	2 135 795
Valutafördelade övriga tillgångar och skulder (netto)		78 545	-110 649	-56 091	-42 460	233 160	29 291	
Nettoposition i valuta		56	47	27	94	-277	78	25

Bankens syn på valutarisiktagande framgår av not K2 på sidan 93.

M40 Upplysningar om närstående

Fordringar på och skulder till närstående	Dotterföretag		Intresseföretag		Övriga närstående	
mkr	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Utlåning till kreditinstitut	512 863	447 382	-	-	-	-
Utlåning till allmänheten	1 202	1 207	815	1 186	-	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-	-	-	-	-
Derivat	4 145	3 931	-	-	-	-
Övriga tillgångar	11 612	9 433	64	85	544	565
Summa	529 822	461 953	879	1 271	544	565
Skulder till kreditinstitut	15 849	15 418	-	-	-	-
In- och upplåning från allmänheten	9 413	9 072	222	178	526	281
Emitterade värdepapper	-	-	-	-	-	-
Derivat	20 512	24 430	-	-	-	-
Efterställda skulder	-	-	-	-	687	701
Övriga skulder	163	522	0	-	56	56
Summa	45 937	49 442	222	178	1 269	1 038
Ansvarsförbindelser	49 383	53 120	-	-	5 585	6 140
Derivat, nominella värden	405 554	420 219	-	-	-	-

Närstående – intäkter och kostnader	Dotterföretag		Intresseföretag		Övriga närstående	
mkr	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Ränteintäkter	3 091	5 144	10	25	0	0
Räntekostnader	-232	-404	0	-2	-93	-74
Provisionsintäkter	22	25	4	5	-	-
Provisionskostnader	-	-	-210	-231	-	-37
Nettoresultat av finansiella poster värderade till verkligt värde	-	-	0	0	1 207	-
Övriga intäkter	1 499	1 973	-	0	19	13
Övriga kostnader	-297	-405	-31	-2	-	-55
Summa	4 083	6 333	-227	-205	1 133	-153

Specifikation över dotterbolagen och intresseföretagen finns i not M16. Intresseföretagens verksamhet består av att utföra olika typer av tjänster i anknytning till de finansiella marknaderna. I gruppen övriga närstående ingår följande företag: Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse, Svenska Handelsbankens Personalstiftelse och Pensionskassan SHB, Försäkringsförening (pensionskassan). Företagen anlitar Svenska Handelsbanken AB för sedvanliga bank- och redovisningstjänster. Upplysningar om aktieägartillskott till koncern- och intresseföretag lämnas i not M16.

Den 6 november 2015 sålde Svenska Handelsbanken AB 15 145 124 A-aktier i Svenska Cellulosa Aktiebolaget, SCA, till Svenska Handelsbankens Pensionsstiftelse. Innehavet motsvarade 2,1 procent av kapitalet och 10,3 procent av rösterna. Försäljningen innebär att banken redovisar en realisationsvinst på 1 207 mkr, vilket påverkar bankens resultat positivt det fjärde kvartalet 2015. Försäljningen innebär ingen ökning av bankens egna kapital då aktierna redovisats som Tillgängliga för försäljning och därmed marknadsvärderats i redovisningen. Alla affärstransaktioner med närstående bolag sker på marknadsmässiga villkor.

Pensionskassans utfästelser till anställda i dotterbolag garanteras av moderbolaget, det vill säga om pensionskassan inte skulle kunna betala sina åtaganden så är moderbolaget skyldig att ta över och betala åtagandet. Pensionskassans förpliktelser uppgår till 5 585 mkr (6 140). Svenska Handelsbanken AB har begärt ersättning av Svenska Handelsbankens Pensionssiftelse uppgående till 505 mkr (540) avseende pensionskostnader och 480 mkr (428) avseende särskild kompletterande pension samt av Svenska Handelsbankens Personalstiftelse uppgående till 20 mkr (20) för personalförfrämjande åtgärder.

Information om krediter till ledande befattningshavare samt om ledande befattningshavares villkor och ersättningar i övrigt framgår av not K8.

M41 Kapitaltäckning

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
mkr	2015	2014
Kärnprimärkapital: instrument och reserver		
Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	5 832	5 741
<i>varav aktiekapital</i>	5 760	5 593
<i>varav konvertibler</i>	72	148
[ej utdelade vinstmedel]	78 206	75 629
Accumulerat annat totalresultat (och andra reserver, för att inkludera orealiserade vinster och förluster enligt tillämpliga redovisningsstandarder)	6 904	7 096
Reserveringar för allmänna risker i bankrörelse		
Belopp för kvalificerade poster som avses i artikel 484.3 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från kärnprimärkapitalet		
Kapitaltillskott från den offentliga sektorn för vilka äldre regler får tillämpas till den 1 januari 2018		
Minoritetsintressen (tillåtet belopp i konsoliderat kärnprimärkapital)		
Delårsresultat netto efter avdrag för förutsebara kostnader och utdelningar som har verifierats av personer som har en oberoende ställning	4 400	2 576
Kärnprimärkapital före lagstiftningsjusteringar	95 342	91 043
Kärnprimärkapital: lagstiftningsjusteringar		
Ytterligare värdejusteringar (negativt belopp)	-364	-1
Immateriella tillgångar (netto efter minskning för tillhörande skatteskulder) (negativt belopp)	-1 404	-1 106
[ej relevant i EU-förordningen]		
Uppskjutna skattefordringar som är beroende av framtida lönsamhet, utom sådana som uppstår till följd av temporära skillnader (netto efter minskning för tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)		
Reserver i verkligt värde relaterade till vinster eller förluster på kassaflödessäkringar	-1 349	-1 197
Negativa belopp till följd av beräkningen av förväntade förlustbelopp	-1 024	-1 693
Eventuell ökning i eget kapital till följd av värdepapperiserade tillgångar (negativt belopp)		
Vinster eller förluster på skulder som värderas till verkligt värde och som beror på ändringar av institutets egen kreditstatus		
Förmånsbestämda pensionsplaner (negativt belopp)		
Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna kärnprimärkapitalinstrument (negativt belopp)	-577	-466
Innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn med vilka institutet har ett korsvist ägande som är avsett att på konstlad väg öka institutets kapitalbas (negativt belopp)		
Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)		
Institutets direkta, indirekta och syntetiska innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)		
[ej relevant i EU-förordningen]		
Exponeringsbelopp för följande poster som är kvalificerade för en riskvikt på 1 250% när institutet väljer alternativet med avdrag		
<i>varav kvalificerade innehav utanför den finansiella sektorn (negativt belopp)</i>		
<i>varav värdepapperiseringspositioner (negativt belopp)</i>		
<i>varav transaktioner utan samtidig motprestation (negativt belopp)</i>		
Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)		
Belopp som överskrider tröskelvärdet på 15% (negativt belopp)		
<i>varav institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn när institutet har en väsentlig investering i de enheterna</i>		
[ej relevant i EU-förordningen]		
<i>varav uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader</i>		
Förluster för innevarande räkenskapsår (negativt belopp)		
Förutsebara skatter som är relaterade till kärnprimärkapitalposter (negativt belopp)		
Lagstiftningsjusteringar som tillämpats på kärnprimärkapital med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i lagstiftningen före kapitaltäckningsförordningen		
Lagstiftningsjusteringar som avser orealiserade vinster och förluster i enlighet med artiklarna 467 och 468		-1 437
<i>varav filter för orealiserad vinst, aktier klassificerade som tillgängliga för försäljning</i>		-1 437
Belopp som ska dras av från eller läggas till kärnprimärkapital med avseende på ytterligare filter och avdrag som krävs enligt bestämmelserna före kapitaltäckningsförordningen		
Avdrag från kvalificerade primärkapitaltillskott som överskrider institutets primärkapitaltillskott (negativt belopp)		
Sammanlagda lagstiftningsjusteringar av kärnprimärkapital	-4 718	-5 900
Kärnprimärkapital	90 624	85 143

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013		Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	
mkf	2015		2014	
Primärkapitaltillskott: instrument				
Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	9 981			
<i>varav klassificerade som eget kapital enligt tillämpliga redovisningsstandarder</i>				
<i>varav klassificerade som skulder enligt tillämpliga redovisningsstandarder</i>	9 981			
Belopp för kvalificerande poster som avses i artikel 484.4 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från primärkapitaltillskottet	2 351	2 351	8 043	8 043
Kapitaltillskott från den offentliga sektorn för vilka äldre regler får tillämpas till den 1 januari 2018				
Kvalificerande primärkapital som ingår i konsoliderat primärkapitaltillskott (inbegripet minoritetsintressen som inte tas med i rad 5) som utfärdats av dotterföretag och innehas av tredje part				
<i>varav instrument som utfärdats av dotterföretag och som omfattas av utfasning</i>				
Primärkapitaltillskott före lagstiftningsjusteringar	12 332		8 043	
Primärkapitaltillskott: lagstiftningsjusteringar				
Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna primärkapitaltillskottsinstrument (negativt belopp)	-399	-399		
Innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn med vilka institutet har ett korsvist ägande som är avsett att på konstlad väg öka institutets kapitalbas (negativt belopp)				
Direkta och indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)				
Institutets direkta och indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)				
Lagstiftningsjusteringar som tillämpats på primärkapitaltillskott med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i lagstiftningen före kapitaltäckningsförordningen och övergångsbehandling som omfattas av utfasning i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (dvs restvärde enligt kapitaltäckningsförordningen)				
Restvärden som dras av från primärkapitaltillskott med avseende på avdrag från kärnprimärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 472 i förordning (EU) nr 575/2013				
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex väsentliga delårsförluster netto, immateriella tillgångar, underskott i avsättningar i förhållande till förväntade förluster osv</i>				
Restvärden som dras av från primärkapitaltillskott med avseende på avdrag från supplementärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 475 i förordning (EU) nr 575/2013				
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex korsvist ägande av supplementärkapitalinstrument, direkta innehav av icke-väsentliga investeringar i kapitalet hos andra enheter i den finansiella sektorn osv.</i>				
Belopp som ska dras av från eller läggas till primärkapitaltillskott med avseende på ytterligare filter och avdrag som krävs enligt bestämmelserna före kapitaltäckningsförordningen				
Avdrag från kvalificerade supplementärkapital som överskrider institutets supplementärkapital (negativt belopp)				
Summa lagstiftningsjusteringar av primärkapitaltillskott	-399		0	
Primärkapitaltillskott	11 933		8 043	
Primärkapital (primärkapital = kärnprimärkapital + primärkapitaltillskott)	102 557		93 185	
Supplementärkapital: instrument och avsättningar				
Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	17 150	444	17 860	697
Belopp för kvalificerande poster som avses i artikel 484.5 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från supplementärkapitalet				
Kapitaltillskott från den offentliga sektorn för vilka äldre regler får tillämpas till den 1 januari 2018				
Kvalificerande kapitalbasinstrument som ingår i konsoliderat supplementärkapital (inbegripet minoritetsintressen och primärkapitaltillskottsinstrument som inte tas med i raderna 5 eller 34) som utfärdats av dotterföretag och innehas av tredje part				
<i>varav instrument som utfärdats av dotterbolag och som omfattas av utfasning</i>				
Kreditriskjusteringar				
Supplementärkapital före lagstiftningsjusteringar	17 150		17 860	

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

M41 Forts

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
mkr	2015	2014
Supplementärkapital: lagstiftningsjusteringar		
Ett instituts direkta och indirekta innehav av egna supplementärkapitalinstrument och efterställda lån (negativt belopp)		
Innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn med vilka institutet har ett korsvist ägande som är avsett att på konstlad väg öka institutets kapitalbas (negativt belopp)		
Direkta och indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp över tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)		
<i>varav nya innehav som inte omfattas av övergångsarrangemang</i>		
<i>varav innehav som fanns före den 1 januari 2013 och som omfattas av övergångsarrangemang</i>		
Institutets direkta och indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	-1 129	-1 129
Lagstiftningsjusteringar som tillämpats på supplementärkapital med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i lagstiftningen före kapitaltäckningsförordningen och övergångsbehandling som omfattas av utfasning i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (dvs restvärde enligt kapitaltäckningsförordningen)		
Restvärden som dras av från supplementärkapital med avseende på avdrag från kärnprimärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 472 i förordning (EU) nr 575/2013		
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex väsentliga delårsförluster netto, immateriella tillgångar, underskott i avsättningar i förhållande till förväntade förluster osv</i>		
Restvärden som dras av från supplementärkapital med avseende på avdrag från primärkapitaltillskott under övergångsperioden i enlighet med artikel 475 i förordning (EU) nr 575/2013		
<i>varav poster ska redovisas rad för rad, t ex korsvist ägande av primärkapitaltillskottsinstrument, direkta innehav av icke-väsentliga investeringar i kapitalet hos andra enheter i den finansiella sektorn osv</i>		
Belopp som ska dras av från eller läggas till supplementärkapital med avseende på ytterligare filter och avdrag som krävs enligt de bestämmelser som tillämpades före kapitaltäckningsförordningen		
Summa lagstiftningsjusteringar av supplementärkapital	-1 129	-1 129
Supplementärkapital	16 021	16 731
Totalt kapital (totalt kapital = primärkapital + supplementärkapital)	118 578	109 916
Risikvägda tillgångar med avseende på belopp som omfattas av behandling som föreskrivs i de bestämmelser som tillämpades före kapitaltäckningsförordningen och övergångsbehandling som omfattas av utfasning i enlighet med förordning (EU) nr 575/2013 (dvs restvärde enligt kapitaltäckningsförordningen)	454 661	460 401
<i>varav kapitaltillskott till försäkringsbolag inom koncernen som inte dragits av från kärnprimärkapital (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013)</i>	15 633	15 633
<i>varav uppskjutna skattefordringar som inte dragits av från kärnprimärkapital (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013)</i>	315	262
Poster som inte dragits av från supplementärkapitalinstrument (restvärden enligt förordning (EU) nr 575/2013) (poster ska redovisas rad för rad, t ex indirekta innehav av egna supplementärkapitalinstrument, innehav av icke-väsentliga investeringar i kapital hos andra enheter i den finansiella sektorn, indirekta innehav av väsentliga investeringar i kapital hos andra enheter i den finansiella sektorn osv)		
Totala riskvägda tillgångar	454 661	460 401
Kapitalrelationer och buffertar		
Kärnprimärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	19,9	18,5
Primärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	22,6	20,2
Totalt kapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	26,1	23,9
Institutsspecifika buffertkrav (krav på kärnprimärkapital i enlighet med artikel 92.1 a plus krav på kapitalkonserveringsbuffert och kontryckisk kapitalbuffert, plus systemriskbuffert, plus buffert för systemviktiga institut (buffert för globala systemviktiga institut eller andra systemviktiga institut) uttryckt som en procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	3,1	2,5
<i>varav krav på kapitalkonserveringsbuffert</i>	2,5	2,5
<i>varav krav på kontryckisk kapitalbuffert</i>	0,6	0,0
<i>varav krav på systemriskbuffert</i>	0,0	0,0
<i>varav buffert för globalt systemviktigt institut eller för annat systemviktigt institut</i>	0,0	0,0
Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	15,4	14,0
[ej relevant i EU-förordningen]		
[ej relevant i EU-förordningen]		
[ej relevant i EU-förordningen]		

Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

Kapitalbas under övergångsperioden	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013	Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordningen (EU) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordningen (EU) nr 575/2013
mkr	2015	2014
Kapitalrelationer och buffertar		
Direkta och indirekta innehav av kapital i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp under tröskelvärde på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)		
Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp under tröskelvärde på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	3	72
[ej relevant i EU-förordningen]		
Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp under tröskelvärde på 10%, netto efter minskning av tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38.3 är uppfyllda) (negativt belopp)	-126	-105
Tak som ska tillämpas på inkludering av avsättningar i supplementärkapital		
Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av schablonmetoden (före tillämpningen av taket)		
Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt schablonmetoden		
Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av internmetoden (före tillämpningen av taket)		
Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt internmetoden		
Kapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang (får endast tillämpas mellan den 1 januari 2013 och den 1 januari 2022)		
Nuvarande tak för kärnprimärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	232	232
Belopp som utesluts från kärnprimärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	0	0
Nuvarande tak för primärkapitaltillskottsinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	8 558	9 780
Belopp som utesluts från primärkapitaltillskott på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	0	0
Nuvarande tak för supplementärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	5 185	5 926
Belopp som utesluts från supplementärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	0	0

Vad gäller redovisning av de viktigaste delarna i kapitalinstrument, se not K49 samt publikationen Risk och kapitalhantering – information enligt Pelare 3. Uppställning i enlighet med kraven i Genomförandeförordningen (EU) nr 1423/2013.

Kapitalkrav	2015	2014
mkr		
Kreditrisk enligt schablonmetoden	11 120	10 221
Kreditrisk enligt internmetoden	20 377	21 941
Marknadsrisk	825	939
Kreditvärderingsjusteringsrisk (CVA)	713	534
Operativ risk	3 338	3 197
Summa kapitalkrav	36 373	36 832
Justering enligt Basel I-golv	14 150	12 317
Kapitalkrav, Basel I-golv	50 523	49 149
Total kapitalbas, Basel I-golv	119 602	111 610

Kapitalkrav marknadsrisk	2015	2014
mkr		
Positionsrisk i handelslagret	819	927
Ränterisk	804	908
varav generell risk	512	566
varav specifik risk	290	338
varav positioner i värdepapperiseringsinstrument	-	0
varav icke-deltarisk	2	4
Aktiekursrisk	15	19
varav generell risk	1	3
varav specifik risk	4	7
varav fonder	2	1
varav icke-deltarisk	8	8
Valutakursrisk	-	-
varav icke-deltarisk	-	-
Råvarurisk	6	8
varav icke-deltarisk	0	0
Avvecklingsrisk	0	4
Totalt kapitalkrav för marknadsrisk	825	939

M41 Forts

Kapitaltäckningsanalys, %	2015	2014
Kärnprimärkapitalrelation, CRR	19,9	18,5
Primärkapitalrelation, CRR	22,6	20,2
Total kapitalrelation, CRR	26,1	23,9
Risnexponeringsbelopp, CRR, mkr	454 661	460 401
Kapitalbas i förhållande till kapitalkrav enligt Basel I-golv	237	227,0
Institutspecifika buffertkrav	3,1	2,5
varav krav på kapitalkonserveringsbuffert	2,5	2,5
varav krav på kontracyklisk buffert	0,6	
varav krav på systemriskbuffert		
Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert	15,4	14,0

Kreditrisk enligt internmetoden	Exponeringsbelopp		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
mkr	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Företag (exkl bostadsrättsföreningar)	665 688	650 878	187 153	205 407	14 973	16 433	28,1	31,6
varav repor och värdepapperslån	9 324	14 060	260	57	21	5	2,8	0,4
varav övrig utlåning, grundmetoden	142 267	139 438	42 134	45 794	3 371	3 663	29,6	32,8
varav övrig utlåning, avancerad metod	514 097	497 380	144 759	159 556	11 581	12 765	28,2	32,1
varav stora företag	137 556	148 769	61 046	72 279	4 884	5 782	44,4	48,6
varav medelstora företag	67 928	66 036	31 135	31 783	2 491	2 543	45,8	48,1
varav fastighetsbolag	308 613	282 575	52 578	55 494	4 206	4 440	17,0	19,6
Bostadsrättsföreningar¹	22 340	16 304	2 366	1 832	189	146	10,6	11,2
Hushåll	138 235	140 337	19 303	22 126	1 544	1 770	14,0	15,8
varav fastighetskrediter	75 658	75 321	9 044	8 726	723	698	12,0	11,6
varav övriga	62 577	65 016	10 260	13 400	821	1 072	16,4	20,6
Små företag	19 910	20 857	6 315	6 502	505	520	31,7	31,2
Institut	117 261	134 408	20 469	16 670	1 638	1 334	17,5	12,4
varav repor och värdepapperslån	31 143	51 433	424	661	34	53	1,4	1,3
varav övrig utlåning	86 118	82 975	20 046	16 009	1 604	1 281	23,3	19,3
Aktieexponeringar	5 807	6 794	17 953	20 670	1 436	1 654	309,1	304,2
varav börsnoterade aktier	4 418	5 584	12 811	16 195	1 025	1 296	290	290
varav övriga aktier	1 389	1 209	5 141	4 475	411	358	370	370
Motpartslösa exponeringar	1 150	1 032	1 150	1 032	92	82	100	100
Värdepapperisering	28	269	2	24	0	2	7,4	8,8
varav traditionell värdepapperisering	28	269	2	24	0	2	7,4	8,8
varav syntetisk värdepapperisering	-	-	-	-	-	-	-	-
Totalt internmetoden	970 420	970 879	254 712	274 262	20 377	21 941	26,2	28,2
varav repor och värdepapperslån	40 467	65 493	684	718	55	58	1,7	1,1
varav övrig utlåning, grundmetoden	235 371	230 508	81 285	83 528	6 503	6 682	34,5	36,2
varav övrig utlåning, avancerad metod	694 582	674 878	172 743	190 016	13 819	15 201	24,9	28,2

¹ Avser bostadsrättsföreningar som ingår i exponeringsklassen Företag och rapporteras i avancerad metod.

Kapitalkrav schablonmetoden ¹	Exponeringsvärde		Riskvägt exponeringsbelopp		Kapitalkrav		Genomsnittlig riskvikt i %	
mkr	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Stater och centralbanker	265 818	553 001	72	46	6	4	0	0
Kommuner	28 595	29 965	18	17	1	1	0	0
Multilaterala utvecklingsbanker	649	762	0	0	0	0	0	0
Internationella organisationer	1	0	0	0	0	0	0	0
Institut	526 344	454 716	1 010	944	81	76	0,2	0,2
Företag	11 557	12 355	10 896	9 970	872	798	94,3	80,7
Hushåll	22 032	18 591	16 487	13 900	1 319	1 112	74,8	74,8
Säkerheter i fastigheter	70 925	58 011	25 367	21 078	2 029	1 686	35,8	36,3
Oreglerade poster	226	136	316	178	25	14	139,4	130,3
Aktier	67 279	66 571	76 609	75 952	6 129	6 076	113,9	114,1
varav börsnoterade aktier	249	641	249	641	20	51	100,0	100,0
varav övriga aktier	46 313	45 212	55 642	54 593	4 451	4 367	120,1	120,7
Övriga poster	8 880	6 348	8 221	5 673	658	454	92,6	89,4
Total schablonmetoden	1 002 308	1 200 456	138 996	127 758	11 120	10 221	13,9	10,6

¹ Uppgifter om kapitalkrav för exponeringsklasser där det förekommer exponeringar.

Förslag till vinstdisposition samt yttrande från styrelsen

Till årsstämmans förfogande står enligt balansräkningen för Handelsbanken vinstmedel på sammanlagt 101 474 miljoner kronor.

Styrelsen föreslår att vinstmedlen disponeras på följande sätt:

Till aktieägarna utdelas per aktie 6 kronor varav 4,50 kronor i ordinarie utdelning (5,83 kronor för 2014)	11 442
Till nästa år överförs	90 032
Summa disponerat	101 474

Vid bedömningen om storleken på bolagets föreslagna utdelning, totalt 11 442 miljoner kronor (eller det högre belopp som kan bli följden om fler aktier tillkommer på grund av konverteringar av Handelsbankens utestående konvertibla förlagslån 2008, dock maximalt 11 443 miljoner kronor), har hänsyn tagits till verksamhetens art, omfattning, konsolideringsbehov, risktagande, likviditet och ställning i övrigt såväl i banken som i koncernen.

Styrelsen bedömer att ovanstående vinstdisposition är försiktig och väl anpassad för verksamhetens fortlevnad.

Orealiserade värdeförändringar på tillgångar och skulder värderade till verkligt värde har påverkat det egna kapitalet med netto 9 230 miljoner kronor.

Bankens totala kapital enligt konsoliderad situation vid årsskiftet, minskad med föreslagen utdelning baserad på genomförda konverteringar och andra väsentliga förändringar efter årsskiftet, översteg det lagstadgade minimi- och buffertkravet med 35 051 miljoner kronor, kärnprimärkapitalet översteg minimi- och buffertkravet med 50 394 miljoner kronor och primärkapitalet med 55 230 miljoner kronor. För moderbolaget översteg det totala kapitalet det lagstadgade minimi- och buffertkravet med 68 042 miljoner kronor, kärnprimärkapitalet översteg minimi- och buffertkravet med 56 002 miljoner kronor och primärkapitalet med 61 115 miljoner kronor.

Härmed försäkras att koncernredovisningen har upprättats i enlighet med de internationella redovisningsstandarder som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder, att moderbolagets årsredovisning har upprättats i enlighet med god redovisningssed för aktiemarknadsbolag, att års- och koncernredovisningen ger en rättvisande bild av koncernens och moderbolagets ställning och resultat samt att förvaltningsberättelsen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av moderbolagets och koncernens verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som moderbolaget och de övriga företag som ingår i koncernen står inför.

STOCKHOLM DEN 8 FEBRUARI 2016

Pär Boman
Styrelseordförande

Fredrik Lundberg

Jon Fredrik Baksaas

Tommy Bylund

Ole Johansson

Lise Kaae

Bente Rathe

Charlotte Skog

Frank Vang-Jensen
Verkställande direktör

Revisionsberättelse

Till årsstämman i Svenska Handelsbanken AB (publ)
Org nr 502007-7862

RAPPORT OM ÅRSREDOVISNINGEN OCH KONCERNREDOVISNINGEN

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Svenska Handelsbanken AB (publ) för år 2015. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår i den tryckta versionen av detta dokument på sidorna 7–191.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar för årsredovisningen och koncernredovisningen

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att upprätta en årsredovisning som ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och en koncernredovisning som ger en rättvisande bild enligt International Financial Reporting Standards, såsom de antagits av EU, och enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, och för den interna kontroll som styrelsen och verkställande direktören bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Revisorns ansvar

Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen och koncernredovisningen på grundval av vår revision. Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige. Dessa standarder kräver att vi följer yrkesetiska krav samt planerar och utför revisionen för att uppnå rimlig säkerhet att årsredovisningen och koncernredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. Bankens interna revisionsavdelning har under året löpande granskat den interna kontrollen och räkenskaperna. Rapporter häröver har tillställts oss.

En revision innefattar att genom olika åtgärder inhämta revisionsbevis om belopp och annan information i årsredovisningen och koncernredovisningen. Revisorn väljer vilka åtgärder som ska utföras, bland annat genom att bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Vid denna riskbedömning beaktar revisorn de delar av den interna kontrollen som är relevanta för hur bolaget upprättar årsredovisningen och koncernredovisningen för att ge en rättvisande bild i syfte att utforma granskningsåtgärder som är ändamålsenliga med hänsyn till omständigheterna, men inte i syfte att göra ett uttalande om effektiviteten i bolagets interna kontroll. En revision innefattar också en utvärdering av ändamålsenligheten i de redovisningsprinciper som har använts och av rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen, liksom en utvärdering av den övergripande presentationen i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Uttalanden

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2015 och av dess finansiella resultat och kassaflöden för året enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2015 och av dess finansiella resultat och kassaflöden för året enligt International Financial Reporting Standards, såsom de antagits av EU, och enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. En bolagsstyrningsrapport har upprättats. Förvaltningsberättelsen och bolagsstyrningsrapporten är förenliga med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att årsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen.

RAPPORT OM ANDRA KRAV ENLIGT LAGAR OCH ANDRA FÖRFATTNINGAR

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Svenska Handelsbanken AB (publ) för år 2015.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust, och det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för förvaltningen enligt aktiebolagslagen och lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Revisorns ansvar

Vårt ansvar är att med rimlig säkerhet uttala oss om förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust och om förvaltningen på grundval av vår revision. Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige.

Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat styrelsens motiverade yttrande samt ett urval av underlagen för detta för att kunna bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningsskyldig mot bolaget. Vi har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, lagen om bank- och finansieringsrörelse, lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller bolagsordningen.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Uttalanden

Vi tillstyrker att årsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 18 februari 2016

KPMG AB
Anders Bäckström
Auktoriserad revisor

Ernst & Young AB
Jesper Nilsson
Auktoriserad revisor

SVENSKA
HANDELSBANKEN

Hållbarhetsredovisning 2015

Hållbarhetsredovisning

I denna hållbarhetsredovisning har Handelsbanken samlat information om bankens hållbarhetsarbete i enlighet med riktlinjer från Global Reporting Initiative, GRI. Banken har sedan flera år redovisat relationen med våra huvudsakliga intressenter – kunder, medarbetare, ägare/investerare och samhället – samt hur bankens verksamhet påverkat miljön.

INNEHÅLL

INTRODUKTION

Hållbarhet i Handelsbanken	197
----------------------------	-----

ÖVERSIKT

Nyckeltal för vårt hållbarhetsarbete	198
--------------------------------------	-----

IDÉ OCH ORGANISATION

Vår idé och organisation	200
Våra intressenter	202

KUNDER

Nöjda kunder	206
--------------	-----

MEDARBETARE

Kompetenta medarbetare	208
Ersättningar och förmåner	210

ÄGARE

Bolagsstyrning	211
----------------	-----

SAMHÄLLE

Socialt ansvarstagande	212
Ansvarsfull kreditgivning	213
Ansvarsfulla investeringar	214
Vår roll i samhället	216
Ekonomiskt värdeskapande	218
Hög etik skapar förtroende	220
Vårt miljöarbete	222

INITIATIV, UTMÅRKELSER, UNDERSÖKNINGAR OCH HÅLLBARHETSINDEX

224

GRI – GLOBAL REPORTING INITIATIVE

Innehåll och avgränsningar	227
GRI-index	228

GRANSKNINGSBERÄTTELSE

Revisors rapport	231
------------------	-----

OM DEN HÄR RAPPORTEN

Denna redovisning beskriver hur Handelsbanken arbetar med sina viktigaste hållbarhetsfrågor i förhållande till sina huvudsakliga intressenter. Detta är Handelsbankens sjätte hållbarhetsredovisning enligt Global Reporting Initiative (GRI) riktlinjer för rapportering och omfattar aktiviteter och resultat för 2015 enligt G4. Informationen avser koncernen om inte annat anges. Handelsbankens redovisning uppfyller nivå "Core", vilket bekräftas av bankens externa revisorer. Se bestyrkanderapport på sidan 231.

Ett fullständigt innehållsindex enligt GRI finns på sidorna 228–230.

Redovisningen utgör Handelsbankens Communication on Progress till FN:s Global Compact.

Kompletterande information om Handelsbankens hållbarhetsarbete finns i en utökad GRI-bilaga som finns publicerad på Handelsbankens webbplats.

Hållbarhet i Handelsbanken

Hållbarhet i Handelsbanken handlar om att förstå bankens roll i samhället samt att agera ansvarsfullt och långsiktigt inom de områden där banken har möjlighet att påverka, direkt eller indirekt, genom vår egen verksamhet. Genom dialog, engagemang och öppenhet bygger vi långsiktiga relationer med våra kunder, medarbetare, ägare/investerare och samhället med ett finansiellt, socialt och miljömässigt perspektiv.

VÅR SYN PÅ HÅLLBARHET

Utöver Handelsbankens mål, att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna, ska Handelsbanken dessutom agera som en ansvarsfull samhällsaktör. Det är därför naturligt för banken att arbeta integrerat med hållbarhetsfrågor.

Hållbarhetsarbetet är djupt förankrat i Handelsbankens företagskultur och arbetssätt samt omfattar hela koncernens verksamhet på samtliga marknader där banken är verksam. Utöver interna styrdokument och riktlinjer är banken också ansluten till de frivilliga FN-initiativen Global Compact och Principer för ansvarsfulla investeringar (PRI) samt följer OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Dessa initiativ och riktlinjer är helt i linje med de värderingar, principer och arbetsmetoder som sedan länge råder inom Handelsbanken.

LÅNG TRADITION AV ANSVARSTAGANDE

Hållbarhetsaspekter är sedan länge en väl integrerad del av Handelsbankens idé om hur man bedriver framgångsrik bankverksamhet på ett ansvarsfullt sätt. Framgången mäts inte bara i lönsamhet utan även i ett starkt varumärke och ett högt förtroende från intressenterna.

Handelsbanken har under lång tid haft mycket goda relationer med de fackliga organisationerna. I början av 1970-talet var Handelsbanken föregångare med att ge representanter för bankens medarbetare plats i bankens styrelse i egenskap av ägare genom den personalägda vinstandelsstiftelsen Oktogonen.

I mer än 40 år har Handelsbanken byggt upp en strikt decentraliserad geografisk organisation med stark lokal förankring där verksamheten utgår från kundens behov. Resultaten har blivit en ständigt hög nivå av kundnöjdhet och allt sedan EPSI Rating/SKI startade nöjd kund-mätningar i slutet av 1980-talet, har mätningarna visat att Handelsbanken legat i topp.

Handelsbanken har av tradition en mycket låg risktolerans och har därför låga kreditförluster. I tider av finansiell oro blir det än mer tydligt att banker som agerar ansvarsfullt har konkurrensfördelar. Det gäller till exempel möjligheter och villkor för att finansiera sig på den internationella obligationsmarknaden och att attrahera duktiga medarbetare. Även kunder fäster stor vikt vid att banken agerar ansvarsfullt.

Globala finanskriser har visat att bankverksamhet kan – om den inte bedrivs ansvarsfullt – leda till negativa konsekvenser för intressenter och samhället i stort. Handelsbankens verksamhet präglas av långsiktigt stabila finanser.

Därmed har Handelsbanken inte behövt söka stöd från vare sig stat och skattebetalare eller centralbanker, någon gång i modern tid.

VÅR ANALYS AV VERKSAMHETENS PÅVERKAN

Banksystemet har en samhällsbärande funktion och en av de grundläggande uppgifterna för en bank är bland annat att omfördela sparande till investeringar, vilket är en central funktion för att skapa ekonomisk tillväxt och välbefinnande. Banker tar bland annat emot sparande i form av inlåning och lånar ut det till hushåll och företag med investeringsbehov. En ytterligare uppgift är att göra det möjligt för allmänheten att göra betalningar på ett effektivt och säkert sätt.

Om en bank av Handelsbankens storlek inte lyckas upprätthålla stabila finanser får det stora samhällskonsekvenser. Handelsbankens uppfattning är att detta är kärnan i vårt ansvar som företag. Men vi har också ett ansvar att utforma verksamheten på ett sätt som skapar värde för bankens intressenter.

Under året genomförde Handelsbanken en väsentlighetsanalys som var ett led i arbetet med att definiera bankens mest väsentliga hållbarhetsfrågor. Analysen bekräftar den syn som Handelsbanken haft på hållbarhetsarbetet under många år. För att tydliggöra utfallet av bankens mest väsentliga frågor både internt och externt har vi grupperat dessa i sex olika delområden: bankens affärskultur, bankens kundansvar, banken i samhället, banken som arbetsgivare, banken som investering och bankens indirekta påverkan. Resultatet presenteras i denna hållbarhetsredovisning utifrån rapporteringsstandarden GRI G4.

SÅ ARBETAR VI MED HÅLLBARHET

Handelsbanken ska fortsätta vara en ansvarsfull samhällsaktör genom att ta ansvar för hur banken direkt eller indirekt påverkar intressenter och samhälle ur ett finansiellt, socialt och miljömässigt perspektiv.

Handelsbanken lägger stor vikt vid hållbarhetsfrågor vid kreditgivning. Bankens kreditpolitik slår fast att kundens förhållningssätt till principer för mänskliga rättigheter, grundläggande arbetsvillkor, miljöhänsyn och bekämpande av korruption beaktas vid kreditriskbedömningen.

Hållbarhetsfrågor utgör också en viktig komponent när det gäller ansvarsfull kapitalförvaltning. Inom fond-, kapital- och pensionsförvaltning arbetar Handelsbanken för en finansiellt, socialt

och miljömässigt hållbar utveckling i de företag som banken investerar i på kundernas uppdrag.

Handelsbanken granskar även större leverantörers förhållningssätt till hållbarhet. Vid inköpsbeslut undersöker banken bland annat arbetsvillkor, arbetsmiljö och korruption. Dessutom tas miljöhänsyn med i inköpsbeslutet.

Finansiell hållbarhet

Ett av de mest grundläggande hållbarhetskriteriet för en bank är överlevnad. Handelsbanken är, och ska fortsätta att vara, en bank med stabila finanser. Handelsbanken är övertygad om att långsiktigt hållbar tillväxt och aktieägarvärde bara kan åstadkommas om banken samtidigt också skapar långsiktigt värde för bankens kunder – och samhället i stort. Bankens redovisar och betalar skatt baserat på nationella föreskrifter i de länder där vår verksamhet bedrivs.

Social hållbarhet

Socialt och etiskt ansvarstagande i Handelsbanken kännetecknas bland annat av ansvarsfull kreditgivning och rådgivning. Vårt arbete präglas av långsiktigt engagemang utan kortsiktiga system för incitament. Därför förekommer inte resultat- eller volymbaserad bonus eller andra former av rörliga ersättningar för bankens ledning eller för någon annan anställd som tar beslut om krediter eller limiter. Banken gör heller ingen budget och har inga volym- eller marknadsandelsmål.

Handelsbanken ska fortsätta vara en trygg och attraktiv arbetsgivare där alla medarbetare trivs och mår bra. Arbetet med jämställdhet och mångfald fortsätter. Banken har traditionellt goda fackliga relationer som är en värdefull del av kulturen och Handelsbanken främjar alla medarbetares rätt att ansluta sig till fackföreningar eller arbetstagarorganisationer.

Banken ska genom sin affärsverksamhet eftersträva att minimera negativ påverkan inom mänskliga rättigheter och arbetsvillkor.

Miljömässig hållbarhet

Handelsbanken ska medverka till en långsiktigt hållbar utveckling och vill minimera bankens miljöpåverkan. Banken följer, mäter och vidtar åtgärder för att minimera de koldioxidutsläpp verksamheten genererar. Det är Handelsbankens uppfattning att integrerad miljöhänsyn även är en grundförutsättning för långsiktigt värdeskapande. Banken ska eftersträva att minimera den indirekta påverkan på miljön, till exempel genom utlåning och investeringar.

Nyckeltal för vårt hållbarhetsarbete

För att utvärdera Handelsbankens hållbarhetsarbete har vi identifierat ett antal nyckeltal som vi bedömt vara relevanta för vår verksamhet utifrån ett hållbarhetsperspektiv och satt vissa av dem i relation till jämförbara banker med liknande förutsättningar.

FINANSIELL HÅLLBARHET

Handelsbanken ska vara en ansvarsfull samhällsaktör och bidra till samhällets utveckling bland annat genom att vara en bank med stabila finanser.

- Det mest grundläggande hållbarhetskriteriet för en bank är överlevnad – utan stöd från skattebetalarna. Handelsbanken har stabila finanser och har inte någon gång under den senaste finanskrisen behövt be om likviditetsstöd eller kapitaltillskott, varken från någon centralbank, staten eller i form av nyemission från aktieägarna.
- Handelsbanken har varje år sedan början av 1970-talet haft högre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på våra hemmamarknader.
- Handelsbanken har under en lång följd av år, även varje år under de senaste årens oro på de finansiella marknaderna, gett utdelning till sina aktieägare.
- Handelsbanken har genom sin vinstnivå under många år varit en av de största betalarna av bolagsskatt i Sverige och har historiskt varit den största betalaren till den svenska stabilitetsfonden för det finansiella systemet.
- Bankens mål är att kärnprimärkapitalrelationen under normala förhållanden ska överstiga det kärnprimärkapitalbehov som Finansinspektionen kommunicerar till banken med 1–3 procentenheter. Kärnprimärkapitalrelationen enligt CRD IV uppgick vid utgången av året till 21,2 procent (20,4). Finansinspektionen bedömde att Handelsbankens behov av kärnprimärkapital vid utgången av tredje kvartalet 2015 motsvarar en kärnprimärkapitalrelation på 18,6 procent. Banken ligger därmed inom målintervall.

SOCIAL HÅLLBARHET

Socialt ansvarstagande i Handelsbanken kännetecknas bland annat av ansvarsfull kreditgivning och rådgivning, strävan efter att ha nöjda kunder samt att vara en attraktiv arbetsgivare.

- En aggressiv försäljning av krediter, som bygger upp en osund skuldsättning hos hushåll och företag, slår alltid hårdast mot kunden. Handelsbanken har under många år haft betydligt lägre kreditförluster än jämförbara aktörer i banksektorn. Under 2015 uppgick Handelsbankens kreditförluster till 0,09 procent (0,10) av utlåningen. Sedan 2008 har bankens genomsnittliga kreditförlustnivå uppgått till 0,10 procent. Det ska jämföras med genomsnittet för övriga stora nordiska banker som under samma period uppgick till 0,31 procent.
- Handelsbanken hade under 2015 nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader: Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. Handelsbanken behåller sin starka och stabila position avseende kundnöjdhet enligt EPSI Rating där även SKI (Svenskt Kvalitetsindex) ingår.
- Handelsbanken är en attraktiv arbetsgivare som erbjuder medarbetarna trygghet och goda utvecklingsmöjligheter. Den externa personalomsättningen var mycket låg och uppgick (exklusive pensioneringar och avlidna) till 3,0 procent (3,2) i koncernen och i Sverige uppgick den till 2,1 procent (2,2).
- Den totala sjukfrånvaron för medarbetarna i Sverige uppgick till 3,0 procent (2,7) varav långtidssjukskrivna till 1,2 procent (1,0).

MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET

För att medverka till en långsiktigt hållbar utveckling arbetar Handelsbanken för att minimera bankens direkta och indirekta miljöpåverkan.

- Andelen förnybar elektricitet är 100 procent för den nordiska verksamheten och 87 procent för alla sex hemmamarknader.
- Under hösten 2015 presenterade CDP dels sin årliga rapport där 5 500 av världens företag redovisar sina utsläpp och hur de hanterar sin klimatpåverkan, dels en motsvarande rapport för nordiska företag. Resultatet i CDP:s årliga undersökning baseras dels på hur transparent ett företag är, dels hur väl de arbetar med klimatfrågan. Resultatet för transparens redovisas på en skala mellan 0–100 och arbetet med klimatfrågan på en betygsskala mellan A–E. I årets undersökning ökade banken sitt resultat inom transparens till 95 (85) poäng av 100 möjliga, medan betyget för bankens arbete med klimatfrågan sjönk till nivå C (B). Medelvärde i CDP Nordic var 84 C.
- Handelsbanken strävar hela tiden efter att minimera de koldioxidutsläpp som verksamheten genererar. De totala utsläppen för verksamheten uppgick till 13 231 ton för 2015. Detta är en minskning med 15 procent från föregående år och beror i huvudsak på att banken ökat andelen förnybar elektricitet.
- Sedan 2015 placerar inte fonderna i Handelsbanken Fonder i företag som har betydande verksamhet inom kolbrytning eller kolförbränning. För aktiefonder redovisas dessutom fondens koldioxidavtryck.

ÖVERGRIPANDE MÅL

Företagsmål

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna.

Målfyllelse

Handelsbankens räntabilitet på eget kapital för total verksamhet uppgick till 13,5 procent (13,4). Motsvarande siffra för ett vägt genomsnitt av övriga stora nordiska banker var 11,3 procent (11,3). Motsvarande siffra för ett vägt genomsnitt av samtliga jämförelsebanker på hemmamarknaderna uppskattas till cirka 11 procent (9,8). Detta innebär att Handelsbanken för 44:e året i rad uppfyller företagsmålet.

Räntabilitet på eget kapital 1973–2015

* För perioden fram till och med 2002 ingår endast svenska banker.

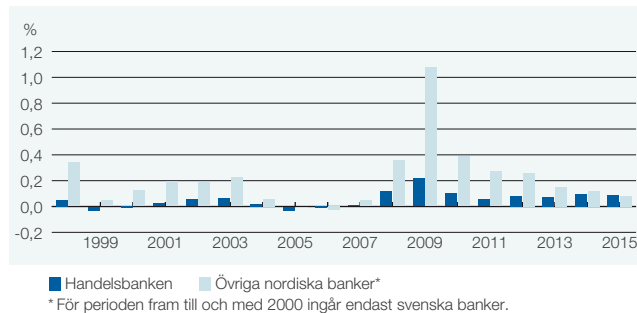
LÄGRE KREDITFÖRLUSTER

Handelsbanken har låg risktolerans. Detta innebär att krediternas kvalitet aldrig får åsidosättas för att nå högre volym eller högre marginal.

Utfall

Kreditförlusterna minskade till -1 597 miljoner kronor (-1 781). I relation till utlåningen uppgick kreditförlusterna till 0,09 procent (0,10). Sedan 2008 har bankens genomsnittliga kreditförlustnivå uppgått till 0,10 procent. Det ska jämföras med genomsnittet för övriga stora nordiska banker som under samma period uppgick till 0,31 procent.

Kreditförluster i procent av utlåning 1998–2015

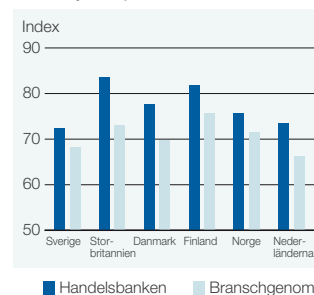
MEST NÖJDA KUNDER

Banken ska nå lönsamhetsmålet bland annat genom att ha nöjdare kunder än konkurrenterna. Kvaliteten och servicen ska därför minst motsvara och helst överträffa kundernas förväntningar.

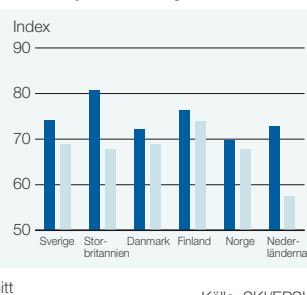
Utfall

Handelsbanken har nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader. Därmed behåller banken sin starka och stabila position avseende kundnöjdhet. Nöjda kunder är ett mått på att Handelsbankens sätt att arbeta fungerar.

Kundnöjdhet privatkunder 2015

Kundnöjdhet företagskunder 2015

Källa: SKI/EPSI

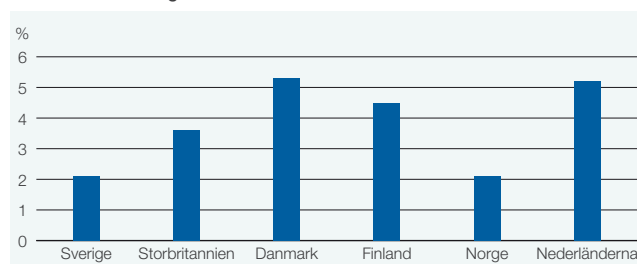
LÅNGSIKTIGA MEDARBETARRELATIONER

Banken har en långsiktig syn på relationer till såväl kunder som medarbetare, och ser varje rekrytering som betydelsefull och långvarig. Medarbetare med lång erfarenhet och med stora kunskaper från hela banken bidrar väsentligt till att banken har nöjda kunder.

Utfall

Den externa personalomsättningen för de sex hemmamarknaderna var mycket låg och uppgick till 2,8 procent och för Sverige uppgick den till 2,1 procent (2,2).

Personalomsättning 2015*

* Procent av antal anställda i respektive hemmamarknad.

Andel anställda som slutat externt (exklusive pensioneringar och avlidna) i relation till antal anställda.

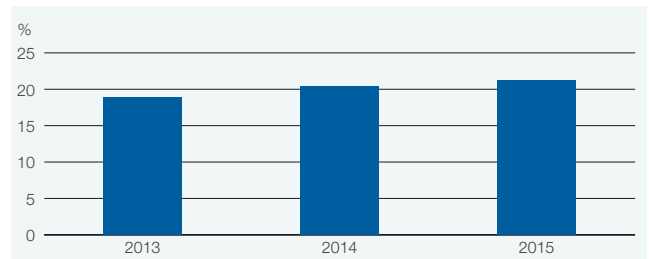
KAPITAL

Bankens kärnprimärkapitalrelation ska under normala förhållanden uppgå till mellan 1 och 3 procentenheter över det av Finansinspektionen till banken kommunicerade samlade kärnprimärkapitalbehovet. Därutöver ska primärkapitalrelationen och den totala kapitalrelationen överstiga de av Finansinspektionen till banken kommunicerade samlade kapitalbehoven för dessa kapitalnivåer med minst 1 procentenhet. Banken ska även i övrigt uppfylla de kapitalkrav som myndigheterna beslutar om.

Utfall

Kärnprimärkapitalrelationen enligt CRD IV ökade till 21,2 procent (20,4). Finansinspektionen bedömde att Handelsbankens behov av kärnprimärkapital vid utgången av tredje kvartalet 2015 motsvarar en kärnprimärkapitalrelation på 18,6 procent och banken ligger därmed inom målintervallet.

Kärnprimärkapitalrelation, CRD IV 2013–2015

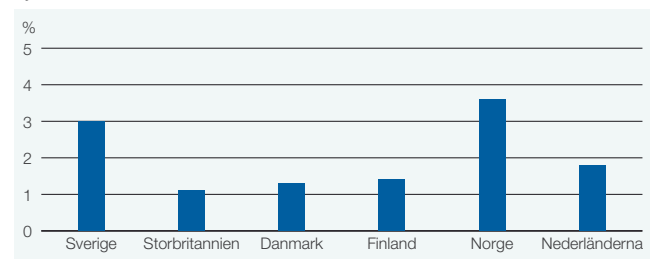
SJUKFRÅNVARO

Alla anställda ska må bra, utvecklas och fungera optimalt. Det är ett långsiktigt mål som innehåller faktorer som tydlig och ärlig kommunikation, rätt kompetens och rätt förutsättningar för att kunna lösa uppgifter och hantera olika situationer i arbetet, att känna stolthet och tilltro samt att känna och få respekt.

Utfall

Sjukfrånvaron för medarbetarna på de sex hemmamarknaderna uppgick till 2,5 procent och för medarbetarna i Sverige uppgick den till 3,0 procent (2,7), varav långtidssjukskrivna 1,2 procent (1,0).

Sjukfrånvaro 2015*

* Sjukfrånvaro anges som procentuell andel av total ordinär arbetstid.

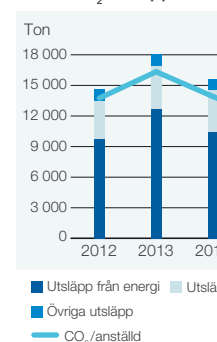
KOLDIOXIDUTSLÄPP

Handelsbanken redovisar sina utsläpp för samtliga hemmamarknader: Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. Dessa marknader motsvarar mer än 96 procent av bankens totala antal anställda.

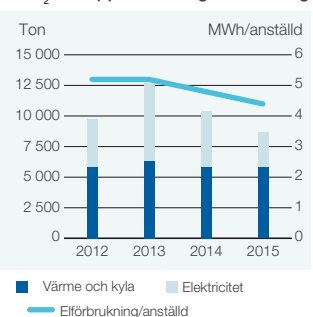
Utfall

Utsläppen av koldioxid har under 2015 minskat med 15 procent i jämförelse med föregående år.

Totala CO₂-utsläpp

CO₂-utsläpp från energiförbrukning

Vår idé och organisation

Handelsbanken är en fullsortimentsbank med ett decentraliserat arbetssätt, stark lokal förankring genom rikstäckande kontorsnät och långsiktighet i kundrelationerna. Handelsbanken växer främst genom att öppna kontor på orter där banken inte tidigare varit verksam.

Handelsbanken har bedrivit bankverksamhet sedan 1871 och Handelsbankens aktie är den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen.

Handelsbankens mål är att ha bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna. Målet ska främst nås genom nöjdare kunder och lägre kostnader än konkurrenterna.

TILLGÄNGLIGHET, ENKELHET OCH OMTANKE

Vi lägger stor omsorg på att vara tillgängliga för våra kunder, det är en viktig del av Handelsbankens sätt att bedriva bank. I Sverige har Handelsbanken Direkt Personlig Service via telefon alltid öppet. Dygnet runt. Året runt. Vi arbetar hela tiden med att utveckla och förbättra våra mötesplatser samt öka tillgängligheten för våra kunder. Det gäller både på våra kontor, på internettjänsten samt på övriga digitala mötesplatser, till exempel tjänster som appar för smartphones och surfplattor.

När kunden tar kontakt med oss ska mötet vara enkelt och obyråkratiskt. Vi strävar till exempel efter att ha samma tjänsteutbud på våra olika mötesplatser. Det innebär att våra kunder ska kunna göra samma typ av affärer med kontoret oavsett hur kunden kontaktar oss.

Allt banken gör syftar till att skapa bästa möjliga förutsättningar för bra kundmöten. Det är i dessa som banken inleder, vidmakthåller och utvecklar goda, långsiktiga kundrelationer.

Vi har alltid kundens behov i fokus och strävar efter att kunden ska uppleva att vår service präglas av omtanke.

PRODUKTER OCH TJÄNSTER

Handelsbanken är en fullsortimentsbank och har ett heltäckande sortiment av produkter och tjänster för att möta kundernas olika behov och

önskemål. För detta sortiment ansvarar produkt-specialister inom bankens affärsområden och landsorganisationer. Varje produktägare pakerar sin produkt, samtidigt som kontoret tar ansvar för att varje enskild kund får ett erbjudande anpassat till just sina behov och förutsättningar.

MARKNADER

Handelsbanken erbjuder finansiella produkter och tjänster på bankens sex hemmamarknader: Sverige, Storbritannien, Danmark, Finland, Norge och Nederländerna. På dessa marknader har vi rikstäckande kontorsnät som är organiserade i en eller flera regionbanker i varje land.

I Storbritannien har banken nu 197 kontor och vår tillväxt i landet fortsätter. Vi har också under året öppnat nya kontor i Nederländerna och hade vid årsskiftet 23 kontor i landet.

Handelsbanken har i dag 849 kontor i 25 länder, varav 836 kontor på våra sex hemmamarknader.

TILLVÄXTMODELL

För att Handelsbanken långsiktigt ska bevara hög lönsamhet krävs också tillväxt. Banken växer främst genom att öppna kontor på orter där vi inte tidigare varit verksamma. På så sätt växer Handelsbanken kund för kund, kontor för kontor. På totalt 68 platser är vi ensam bank på orten. Såväl sättet att arbeta som sättet att växa har visat sig fungera på allt fler orter och i allt fler länder. Denna organiska tillväxtmodell innebär att Handelsbanken kan växa med låg risk och god kontroll på kostnaderna.

EFFEKTIV GEOGRAFISK ORGANISATION MED FOKUS PÅ KUNDEN

Handelsbanken är geografiskt organiserad. Vår geografiska organisation är strikt decentraliserad och kostnadseffektiv med korta och tydliga

beslutsvägar. Det innebär att alla affärsbeslut som rör enskilda kunders relationer med banken utgår från kundens behov och beslutas på det lokala bankkontoret. Varje kontor leds av en kontorscheff, som är ansvarig för hela bankaffären inom sitt lokala verksamhetsområde.

Kontorscheferna i Handelsbanken har en mycket hög grad av självbestämmande eftersom vi är övertygade om att de som sitter närmast kunden fattar de klokaste besluten – både ur kundens och ur bankens synvinkel. Detta mandat att fatta de viktiga affärsbesluten i dialog med kunden är en god förutsättning för bra kundmöten. Våra kunder får träffa den som bestämmer, inte ett ombud.

Kontorens höga självständighet ger en mycket stark lokal förankring med långsiktiga kundrelationer. Det är det lokala bankkontoret som bäst vet vad som efterfrågas på den lokala marknaden. Därför arbetar banken normalt inte med centrala marknadsplaner eller reklamkampanjer. Detta decentraliserade arbetssätt har Handelsbanken konsekvent och framgångsrikt tillämpat i decennier.

ORGANISATION FÖR HÅLLBARHETSFRÅGOR

Handelsbanken har ett råd för hållbarhetsfrågor som bildades 2010. Rådets ordförande är koncernansvarig för hållbarhetsfrågor och medlem i Senior Management. Ordförande för rådet har även det övergripande ansvaret för att säkerställa att Handelsbanken identifierar och adresserar de hållbarhetsfrågor som är relevanta för banken. Rådet består av representanter från olika verksamhetsområden inom hela banken och rådet har sammanträtt regelbundet, totalt nio gånger under året.

Koncern-gemensamma enheter och staber

Koncern-gemensamma affärsområden

Lands-organisationer och regionala huvudkontor

Kontor

KUND

Så här är vi organiserade

Handelsbankens sätt att arbeta kan enkelt beskrivas med en pil där all verksamhet är inriktad mot kunden. Kontoren är närmast kunden och ansvarar för bankens kunder på sin lokala marknad. Varje hemmamarknad har sin egen landsorganisation med lönsamhetsansvar för kontorsrörelsen i respektive land. För att våra kunderbjudanden ska hålla hög kvalitet har vi ett antal koncerngemensamma affärsområden där produktägare tar fram och utvecklar våra produkter och lösningar. På det centrala huvudkontoret finns också koncerngemensamma enheter och staber som har ett övergripande ansvar för olika funktioner i banken.

ndelsbanken

Våra intressenter

Många enskilda individer, organisationer och företag påverkas av hur Handelsbanken agerar i olika frågor. För Handelsbanken betyder ansvarsfullt företagande att leva upp till dessa intressenters rimliga förväntningar och agera på ett sådant sätt att de känner ett fortsatt förtroende för banken.

Handelsbankens huvudsakliga intressenter är våra kunder, medarbetare, aktieägare och obligationsinvestorer samt samhället i övrigt. Bankens fyra huvudintressentgrupper har identifierats utifrån att de väsentligt antingen påverkas av eller påverkar Handelsbankens verksamhet, eller både och.

Utöver dessa fyra huvudintressentgrupper har Handelsbanken kontinuerligt även dialog med andra intressentgrupper. Nedan listas ett urval av dessa i bokstavsordning:

- aktieanalytiker
- branschorganisationer
- fackliga organisationer
- hållbarhetsanalytiker
- ideella organisationer
- internationella organisationer
- intresseorganisationer
- kommuner och landsting
- konsumentorganisationer
- leverantörer
- potentiella aktieägare och investerare i koncernens obligationer
- potentiella kunder
- press och media
- studenter, skolor och universitet.

LÖPANDE DIALOG MED VÅRA INTRESSENTER

Det är viktigt att banken hela tiden håller sig uppdaterad om de önskemål och krav som intressenterna har på Handelsbanken. Därför för vi, och har under lång tid fört, en löpande dialog med kunder, medarbetare, ägare och investerare samt samhälle, till exempel myndigheter och andra samhällsaktörer på de marknader där banken är verksam.

Kunder

Den viktigaste dialogen sker vid de tusentals kundmöten som äger rum varje dag via telefon, e-post eller genom besök på våra 849 lokala bankkontor runt om i världen. Genom att upprätthålla nära och långsiktiga relationer med våra kunder får banken en bättre förståelse för kundernas förväntningar. Det kan bland annat röra sig om bankens produkter och tjänster. Genom att vara lyhörd för kundens frågor och önskemål kan vi ge svar och möta kundens förväntningar på till exempel produktutveckling och tillgänglighet.

När bankens företagskunder handlar upp banktjänster, blir det allt vanligare att de vill ha en dialog om vårt hållbarhetsarbete där fokus

ligger på bankens direkta och indirekta påverkan. Även privatkunder fäster stor vikt vid att banken agerar ansvarsfullt.

”Det är viktigt att banken hela tiden håller sig uppdaterad om de önskemål och krav som våra intressenter har på Handelsbanken.”

Utöver den direkta dialogen med våra kunder följer även Handelsbanken noga de undersökningar av kundnöjdhet som görs av oberoende undersökningsföretag. De mest omfattande studierna av kundnöjdhet på bankens sex hemmamarknader är den årliga studie som genomförs av EPSI Rating, där även SKI (Svenskt Kvalitetsindex) ingår. I de senaste årens SKI-undersökningar har det bland annat framgått att bankernas image

hos allmänheten är starkt kopplat till bilden av om banker agerar ansvarsfullt. En tydlig generell trend i bankbranschen, har de senaste åren varit att lägga ned lokala bankkontor och styra över kunderna till internet och mobilapplikationer. Årets SKI-undersökning visade att detta inte är vad kunderna efterfrågar och att det finns en betydande positiv koppling mellan nöjda kunder och den personliga service som erbjuds på ett lokalt bankkontor.

Medarbetare

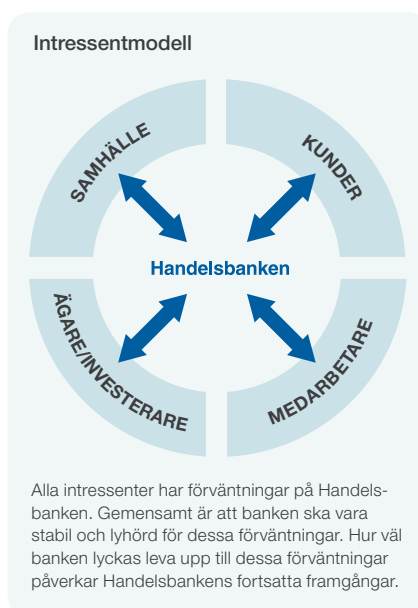
Samtliga medarbetare i banken medverkar i den egna enhetens verksamhetsplanering varje år. Därefter följer individuella planerings- och utvecklingssamtal som utgör länken mellan verksamheten och medarbetarens mål. Resultatet blir en individuell handlingsplan som ska följas upp kontinuerligt under året och som sedan ligger till grund för ett årligt lönesamtal mellan chef och medarbetare.

Ägare

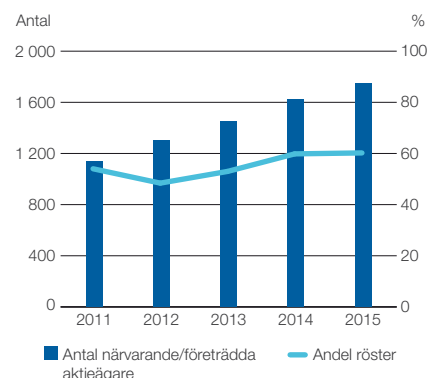
Aktieägarna är de som ytterst beslutar om Handelsbankens styrning. Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas på bolagsstämman. Där ges också den enskilde aktieägaren möjlighet att ställa frågor till bankens styrelse och ledning.

Aktieägarna visar stort intresse för Handelsbankens årsstämmor. Under de fem senaste åren har aktieägare som representerar över 50 procent av rösterna i banken deltagit.

Banken förser investerare, analytiker, ratinginstitut och övriga aktörer på kapitalmarknaden med information om Handelsbankens

Närvaro på årsstämman 2011–2015

verksamhet och finansiella utveckling. Under året genomförde bankens koncernchef, CFO och avdelning för investerarrelationer över 500 möten med aktie- och ränteinvesterare.

Samhälle

Handelsbanken har en löpande dialog med till exempel tillsynsmyndigheter, centralbanker, regelverksorgan samt regeringar och parlament både i Sverige, EU och i övriga världen. Hållbarhetsperspektivet lyfts fram allt mer i dialogen mellan myndigheter och banken.

Banken har också fortlöpande kontakter med så kallade non-governmental organisations (NGO:s) och har under året haft flera löpande dialoger med dessa, bland annat med Transparency International.

Handelsbanken har under året även fört dialog och haft flera möten med Fair Finance Guide, som är ett internationellt initiativ för att öka insynen i hur hållbart och ansvarsfullt banker hanterar investeringar, utlåning och finansiering. Fair Finance Guide fokuserar på de policydokument som bankerna publicerat i syfte att kartlägga vilka krav de stora bankerna ställer på hållbarhet och socialt ansvarstagande i sina verksamheter.

Fackliga organisationer

Handelsbanken har sedan länge mycket goda relationer med de fackliga organisationerna, vilket är en viktig del i bankens kultur. Det förs en ständig dialog mellan fackliga företrädare

och chefer om verksamheten, till exempel om förändringar – där värdefulla kunskaper utbyts redan på idéstadiet. Banken har bland annat tillsammans med de fackliga organisationerna i Sverige under några års tid arbetat för att åtgärda osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. Banken har också tillsammans med de fackliga företrädarna genomfört en separat kartläggning av löner för att identifiera och rätta till eventuella kvarvarande skillnader. Dessutom har chefer fått stöd och utbildning för att självständigt kunna besluta om justeringar av löner.

Hållbarhetsanalytiker

Kontakten mellan hållbarhetsanalytiker och de bolag de analyserar, sker ofta i form av att banken uppmanas besvara formulär med ett antal standardfrågor. Handelsbanken har under de senaste åren tagit initiativ till att utöka kontakten med flera analyshus genom att ha en löpande direkt dialog med respektive analytiker för att prata om olika aspekter inom bankens hållbarhetsarbete.

Leverantörer

Handelsbanken köper varor och tjänster från många olika leverantörer. Koncernens inköp kan grovt uppdelas i följande kategorier: fastigheter och lokaler, externa datakostnader, kommunikation, resor och marknadsföring, köpta tjänster, materialanskaffning samt andra omkostnader. Externa datakostnader och kommunikation köps in centralt, medan övriga är i huvudsak lokala inköp. Två tredjedelar av inköpsvolymen i den svenska verksamheten handlas upp från drygt 70 olika leverantörer. Banken för kontinuerligt dialog med dessa och där utgör hållbarhetsfrågor en viktig aspekt. Som stöd vid dialogen med leverantörer har banken en checklista, och under 2016 avser banken att implementera en uppförandekod för större leverantörer.

Ett resultat av dialogerna är att vi driver på och förbättrar vårt miljöarbete. Till exempel strävar vi efter att samordna inköp i syfte att ta hänsyn till både kostnads- och miljöeffekter.

FÖRDJUPAD INTRESSENTDIALOG

Utöver de dialoger Handelsbanken löpande för med våra intressenter, genomförde banken under året även en fördjupad intressentdialog med representanter från bankens huvudintressentgrupper. Syftet var dels att bekräfta att de hållbarhetsfrågor som banken tidigare har identifierat som de mest väsentliga fortfarande stämmer överens med intressenternas uppfattning, dels att få ökad förståelse för vilka förväntningar omvärlden har på bankens hållbarhetsarbete.

Dialogen var ett viktigt led i den väsentlighetsanalys som genomfördes under året. Analysen utgick ifrån ett brett urval av frågor som är sär-

skilt relevanta för Handelsbanken – dels baserade på bankens egen erfarenhet, dels på frågor banken får från externa intressenter – men också relevanta frågor för en bank i allmänhet. För att tydliggöra utfallet av Handelsbankens väsentliga frågor både internt och externt har vi grupperat dessa i sex olika delområden:

- bankens affärskultur
- bankens kundansvar
- banken i samhället
- banken som arbetsgivare
- banken som investering
- bankens indirekta påverkan.

För att kunna välja ut de områden som bedömdes vara mest väsentliga gjordes en urvalsprocess, vilket resulterade i ett antal frågeställningar som intressenterna fick ta ställning till.

Intressentdialogen genomfördes enbart med intressenter på bankens största marknad, det vill säga Sverige. Nästa år planerar vi att genomföra en fördjupad dialog även på övriga fem hemmamarknader.

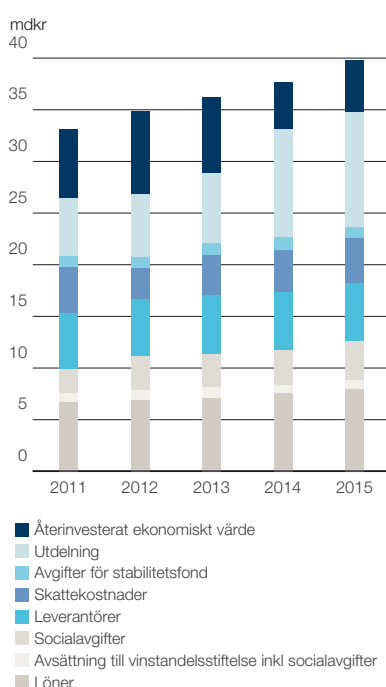
”Den fördjupade intressentdialog som Handelsbanken genomfört under året bekräftar till stora delar den syn som banken haft på hållbarhetsarbetet under många år.”

Handelsbankens syn på hållbarhetsarbetet bekräftas av den fördjupade intressentdialogen

Den fördjupade intressentdialog som Handelsbanken genomfört under året bekräftar till stora delar den syn som banken haft på hållbarhetsarbetet under många år. Resultatet var mycket samstämmigt utan några större skillnader mellan de olika huvudintressentgrupperna.

Handelsbanken har, förutom via fördjupad dialog med dessa huvudintressenter, valt att via olika metoder och kanaler genomföra dialoger med representanter från andra intressentgrupper. Bland annat med företrädare för de fackliga organisationerna i Handelsbanken, ett antal ideella organisationer samt ett urval av bankens leverantörer.

Fördelning av ekonomiskt värde

Utfall av fördjupad intressentdialog

Under 2015 genomfördes en fördjupad intressentdialog som var ett viktigt led i en väsentlighetsanalys och gjordes i syfte att definiera de hållbarhetsfrågor som är mest väsentliga för Handelsbanken. Analysen bekräftar den syn som Handelsbanken haft på hållbarhetsarbetet under många år.

För att tydliggöra utfallet av Handelsbankens väsentliga hållbarhetsfrågor både internt och externt, har vi grupperat dessa i sex olika delområden som visar bankens roll och ansvar: bankens affärskultur, bankens kundansvar, banken i samhället, banken som arbetsgivare, banken som investering samt bankens indirekta påverkan. De olika delområdena indikerar var de väsentliga frågorna har störst påverkan – inom eller utanför den egna verksamheten. Här nedan beskrivs vad frågorna innebär och visar på vilka möjligheter och risker de medför.

Utöver dessa informerar vi även om andra frågor i denna hållbarhetsredovisning eftersom banken upplever ett allmänt intresse för frågorna. Dessa frågor är bland annat hur banken kan minimera sin egen miljöpåverkan.

BANKENS AFFÄRSKULTUR

Väsentliga frågor

- Affärskultur
- Löner och ersättningar
- Anti-korruption och mutor

Vad innebär det?

Handelsbanken ska bedriva en verksamhet med hög etik. Det innebär bland annat att ha en sund ersättningsmodell till medarbetare och ledande befattningshavare. Verksamheten präglas av långsiktigt engagemang utan kortsiktiga system för incitament. Därför förekommer inte resultat- eller volymbaserad bonus eller andra

former av rörliga ersättningar för Handelsbankens ledning eller för någon annan anställd som tar beslut om krediter eller limiter. Banken gör heller ingen budget och har inga volym- eller marknadsandelsmål. Bankens medarbetare får aldrig medverka i handlingar som kan innebära muta eller korruption.

BANKENS KUNDANSVAR

Väsentliga frågor

- Nöjda kunder
- Hög tillgänglighet
- Ansvarfull kreditgivning
- Ansvarfull försäljning och rådgivning
- Integritet och sekretess

Vad innebär det?

En av Handelsbankens viktigaste tillgångar är det förtroende som banken får från kunderna och allmänheten. Handelsbanken ska bedriva verksamheten på ett sådant sätt att kvalitet och service minst ska motsvara och helst överträffa kundens förväntningar. Det uppnås bland annat genom att utforma tjänster för individuella behov och vara tillgängliga, exempelvis via kontor, telefon och digitala tjänster. Banken utgår alltid från kundens ekonomiska förutsättningar i kreditgivningen, det vill säga att banken inte lämnar krediter till kunder som saknar förutsättning att klara av sina lån. Svag

återbetalningsförmåga accepteras inte oavsett om kunden är villig att betala hög ränta. Handelsbanken ska ge kunder råd och rekommendationer utifrån kundens behov – inte utifrån vad som kortsiktigt är mest lönsamt för banken. I Handelsbanken förekommer inte resultat- eller volymbaserad bonus eller andra former av rörliga ersättningar för bankens ledning eller för någon annan anställd som tar beslut om krediter eller limiter. Bankens kundansvar omfattar också att skydda kundernas bankaffärer, till exempel från olaga dataintrång, genom att tillhandahålla hög IT-säkerhet.

BANKEN I SAMHÄLLET

Väsentliga frågor

- Lokal närvaro
- Banken som skattebetalare
- Motverka penningtvätt och finansiering av terrorism
- Banken ska inte ligga samhället till last
- Finansiell stabilitet och lönsamhet

Vad innebär det?

Handelsbanken har en stark förankring i det lokala samhället med ett rikstäckande kontorsnät på bankens sex hemmamarknader. Banken bidrar till samhället i de länder där banken bedriver verksamhet, bland annat genom att betala skatter och avgifter. Banken ska göra vad den kan för att hindra kriminella handlingar såsom penningtvätt, finansiering av terrorism och övrig ekonomisk brottslighet. Handelsbanken är, och ska fortsätta

att vara, en bank med stabila finanser, som klarar sig utan stöd från stat eller centralbanker. En bank, som oavsett tillståndet i omvärlden, finns till hands för sina kunder. Handelsbankens samhällsansvar omfattar också att vidta åtgärder för att minska en direkt miljöpåverkan vid exempelvis tjänsteresor, elektronikavfall och pappersanvändning.

BANKEN SOM ARBETSGIVARE

Väsentliga frågor

- Ansvarfull arbetsgivare
- Arbetsvillkor och fackliga rättigheter
- Medarbetarengagemang
- Jämställdhet och mångfald
- Ledarskap och utveckling
- Arbetsmiljö och hälsa

Vad innebär det?

Handelsbanken ska fortsätta vara en trygg och attraktiv arbetsgivare där alla medarbetare utvecklas, trivs och mår bra. Det innebär bland annat att alla medarbetare har rätt att ansluta sig till fackföreningar eller arbetstagarorganisationer. Bankens ambition är att en övervägande andel av medarbetarna ska vara tillsvidareanställda och att tillfälligt anställda ska förekomma i begränsad omfattning. Banken ska främja ett arbetssätt där medarbetarna är delaktiga och har inflytande på verksamheten. En förutsättning för att verksamheten ska vara framgångsrik är att Handelsbanken lyckas rekrytera och behålla kompetenta medarbetare. Om banken inte agerar ansvarsfullt riskerar den att tvingas göra personalneddragningar vilket kan få stora sociala konsekvenser för de som drabbas.

En bank som inte uppfattas som en attraktiv arbetsgivare riskerar att förlora värdefull kompetens. Under en rad år har Handelsbanken fått ett flertal utmärkelser som stärker uppfattningen av banken som en attraktiv arbetsgivare, vilket innebär att Handelsbanken kan fortsätta rekrytera de mest kompetenta medarbetarna. När banken anställer nya medarbetare ska vi utgå från en bred rekryteringsbas så att medarbetarna speglar det samhälle som banken verkar i. Bankens kultur ska vara inkluderande och präglas av öppenhet för olikheter. Chefer i Handelsbanken uppmuntras till att identifiera, stimulera och utveckla nya chefer i banken. Banken ska skapa förutsättningar för ett hållbart arbetsliv där medarbetarna mår bra och har energi för både arbete och fritid.

BANKEN SOM INVESTERING

Väsentliga frågor

- Skapa aktieägarvärde

Vad innebär det?

Handelsbanken är övertygad om att långsiktigt hållbar tillväxt och aktieägarvärde bara kan åstadkommas om banken samtidigt skapar långsiktigt värde för bankens kunder och samhället. Handelsbankens lönsamhetsmål syftar bland annat till att ge aktieägarna en långsiktigt

god värdetillväxt uttryckt i en, över konjunkturcykeln, stigande vinst per aktie. Banken strävar efter att den ordinarie utdelningen ska visa långsiktigt och stabil tillväxt som reflekterar värdeskapandet.

BANKENS INDIREKTA PÅVERKAN

Väsentliga frågor

- Ansvarfulla krediter
- Ansvarfulla investeringar

Vad innebär det?

Handelsbanken lägger stor vikt vid hållbarhetsfrågor vid kreditgivningen. Bankens kreditpolitik slår fast att vid bedömningen av kreditrisken ska kundens förhållningssätt till mänskliga rättigheter, grundläggande principer om arbetsvillkor, miljöhänsyn och bekämpande av korruption beaktas. Hållbarhetsfrågor utgör

också en viktig komponent när det gäller kapitalförvaltning. Inom fond-, kapital- och pensionsförvaltning arbetar Handelsbanken för en finansiellt, miljömässigt och socialt hållbar utveckling i de företag som banken investerar i på kundernas uppdrag, som en del av investeringsprocessen.

Nöjda kunder

För Handelsbanken är utgångspunkten alltid att tillmötesgå kundernas behov. På så sätt bygger vi en förtroendefull och långsiktig relation med varje kund. Varje år genomför EPSI Rating, där även SKI (Svenskt Kvalitetsindex) ingår, oberoende mätningar av kundnöjdhet i bland annat bankbranschen. Årets undersökningar visade att Handelsbanken har nöjdare kunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader.

Handelsbanken strävar alltid efter att alla viktiga affärsbeslut ska tas så nära kunden som möjligt. Det bidrar till bättre kundmöten, bättre beslut och nöjdare kunder. Allt banken gör syftar till att skapa bästa möjliga förutsättningar för bra kundmöten. Genom att vinna kundernas förtroende blir Handelsbanken kundens naturliga val.

”Allt banken gör syftar till att skapa bästa möjliga förutsättningar för bra kundmöten.”

STÄNDIGT ÖKA TILLGÅNGLIGHETEN

En viktig utgångspunkt för att ha nöjda kunder är att hela tiden öka vår tillgänglighet – att finnas där och när kunden behöver oss. När kontoren har stängt har Handelsbanken Direkt Personlig Service i Sverige alltid öppet. Det är en tjänst som är bemannad med professionella banktjänstemän som hjälper kunden till rätta via telefon dygnet runt, året runt.

Utöver personlig service arbetar vi hela tiden med att förbättra våra digitala mötesplatser där kunderna kan utföra allt fler av sina bankärenden, som till exempel att betala räkningar, flytta

pengar, se saldon och korttransaktioner, ansöka om och villkorsändra lån, köpa och sälja fonder samt se över sitt fondsparande direkt via smartphone eller surfplatta. Kundansvaret finns dock alltid på det lokala bankkontoret, oavsett vilken mötesplats kunden väljer. I Handelsbanken leder alla kontaktvägar till det lokala kontoret.

Vi tror att kunder som har kunskap om och förstår sin ekonomi är nöjdare kunder. Därför arbetar vi ständigt för att ge våra kunder bästa möjliga förutsättningar för att ta så bra ekonomiska beslut som möjligt. EFN.se är ekonominyheter på webben som genom reportage, fördjupande program och inslag förklarar komplicerade ämnen, samband och händelser. EFN.se ger kunderna möjlighet att fördjupa sin kunskap om ekonomin såväl den egna ekonomin som de stora internationella frågorna. Tjänsten är avgiftsfri och finns tillgängligt för alla, via dator, smartphone eller surfplatta.

NÖJDA KUNDER PÅ VÅRA HEMMAMARKNADER

Mätningar av kundnöjdhet är mycket viktiga i Handelsbanken. Varje år genomför EPSI Rating/SKI (Svenskt Kvalitetsindex) oberoende mätningar av kundnöjdhet. Årets undersökningar visade att Handelsbanken har nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader. Därmed behåller banken sin starka och stabila position avseende kundnöjdhet.

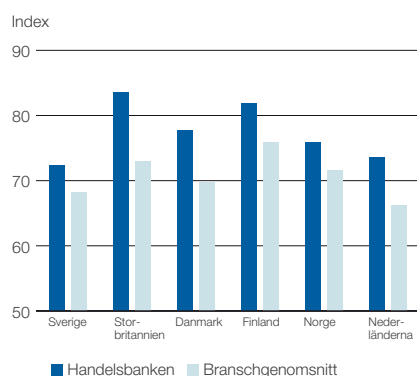
I Sverige har Handelsbanken sammantaget de nöjdaste kunderna, sett till hela bankbranschen. Bland företagskunderna ökar nöjdheten till skillnad från övriga branschen. Nyckeln till detta är Handelsbankens närhet och service, något som våra kunder uppskattar.

”Årets undersökningar visade att Handelsbanken har nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader.”

I Storbritannien har Handelsbanken fortsatt de mest nöjda privat- och företagskunderna. Resultatet visade också att kundnöjdheten ligger betydligt högre än genomsnittet för branschen.

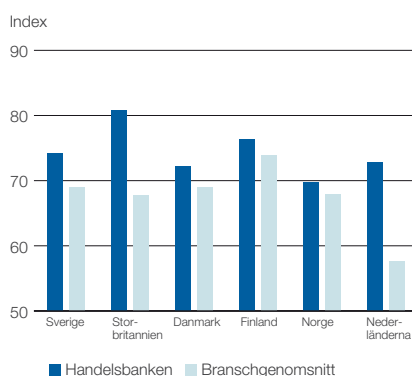
Även i Danmark har Handelsbanken de mest nöjda privat- och företagskunderna och bibehåller därmed sina förstaplaceringar även i år.

Kundnöjdhet privatkunder 2015

Källa: SKI/EPSI

Kundnöjdhet företagskunder 2015

Källa: SKI/EPSI

I Finland ligger Handelsbanken, liksom tidigare år, i topp vad gäller nöjda privatkunder samt att banken även har nöjdast företagskunder.

Resultaten i Norge visade att kundnöjdheten ökade för Handelsbankens privat- och företagskunder samt att banken har nöjdare kunder än genomsnittet för den norska bankbranschen.

”För Handelsbanken är det viktigt att kunder som framför klagomål ska vara nöjda.”

I Nederländerna visade mätningarna att banken har betydligt nöjdare kunder än genomsnittet i branschen. Det gäller både privat- och företagskunder.

Sammanfattningsvis visar dessa oberoende mätningar av kundnöjdhet att bankens arbete med att konsekvent och kontinuerligt arbeta med långsiktiga kundrelationer fungerar.

Det är minst lika viktigt att ha lojala kunder som nöjda kunder. Det ger många fördelar. Bland annat leder det till att kunderna i mindre utsträckning är missnöjda och byter bank,

vilket ger lägre kostnader för banken som i sin tur skapar förutsättningar för mer konkurrenskraftiga priser till kunden.

I EPSI och SKI:s årliga mätningar är även lojalitet ett centralt resultat med koppling till kundnöjdheten. Det finns ett positivt samband mellan kundnöjdhet och lojalitet. Lojaliteten speglar om man som kund avser att stanna kvar hos sin bank, hur man talar om sin bank samt om man kan tänka sig att rekommendera sin bank till andra.

Förutom att Handelsbankens kunder är mycket nöjda, så visar resultatet för 2015 att de också är mycket lojala. På samtliga hemmarknader noteras att lojaliteten är betydligt högre än för branschen i genomsnitt. Det gäller även för de marknader där Handelsbanken betraktas som en större aktör, vilket får anses som unikt.

HÖGT ANSEENDE

I TNS Sifos Anseendeindex för 2015 baserat på allmänhetens uppfattning, är Handelsbanken ett av de tio mest ansedda företagen i Sverige, oavsett undersökt bransch. Bankens indexvärde på 61 kan jämföras med de övriga tre stora bankerna i Sverige som ligger mellan 32 och 42.

Undersökningen visar att Handelsbanken uppfattas spela en viktig roll i samhället samt vara en bra arbetsplats, vilka är viktiga faktorer som påverkar Handelsbankens anseende ur ett hållbarhetsperspektiv.

HANTERING AV KUNDKLAGOMÅL

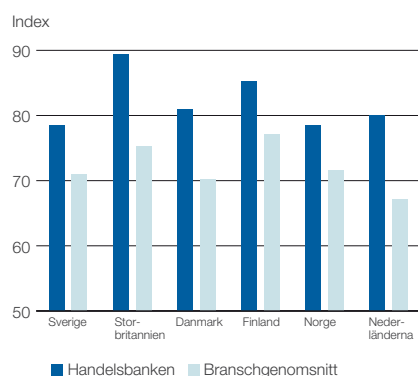
För Handelsbanken är det viktigt att kunder som framför klagomål ska vara nöjda.

Banken tar kundklagomål på största allvar och har väl uppbyggda rutiner för att hantera dessa ärenden. Vi fäster stor vikt vid att på ett förtroendeskapande sätt hantera synpunkter och klagomål som kommer till banken. Resultaten från EPSI och SKI:s mätningar visar att andelen klagomål i Handelsbanken, sammantaget för samtliga hemmarknader, ligger lägre än genomsnittet för branschen.

Klagomål ska snabbt handläggas, i första hand av ansvarigt bankkontor och med den omsorg som varje ärende kräver. Vill kunden ta ärendet vidare finns en särskild klagomålsansvarig inom varje regionbank. Dessutom finns klagomålsansvariga på koncernnivå som regelbundet rapporterar till Senior Management, regionbanker och produktägare.

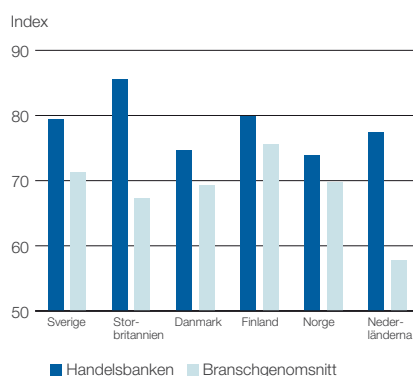
Information om klagomålshantering i banken finns lättillgänglig på handelsbanken.se.

Lojalitet privatkunder 2015

Källa: SKI/EPSI

Lojalitet företagskunder 2015

Källa: SKI/EPSI

Kompetenta medarbetare

Handelsbanken arbetar ständigt för att vår företagskultur med decentraliserat arbetssätt och tro på individen ska genomsyra verksamheten. Det gäller oavsett var i världen Handelsbanken öppnar nya kontor. Under 2015 hade Handelsbanken 11 819 medarbetare som var verksamma i 25 länder, varav närmare 40 procent var anställda utanför Sverige.

VI REKRYTERAR PERSONER SOM DELAR BANKENS GRUNDLÄGGANDE VÄRDERINGAR

Bankens idé om hur vi ska driva en framgångsrik fullsortimentsbank bygger på tilltro och respekt för individen – såväl kund som medarbetare.

Att arbeta i Handelsbanken handlar främst om relationer med andra människor. Utan rätt medarbetare hjälper det inte hur bra produkterna eller tjänsterna är. När vi rekryterar nya medarbetare söker vi efter personer som delar bankens grundläggande värderingar. Vi lägger stor vikt vid att våra medarbetare drivs av att sätta kunden främst, tycker om stort eget ansvar och vill ta egna initiativ.

Handelsbankens koncerngemensamma riktlinjer för anställda bygger på bankens kultur, arbetssätt och grundläggande människosyn.

STÄNDIG UTVECKLING

Handelsbankens styrka bygger på medarbetarnas samlade kompetens. När medarbetarna utvecklas, utvecklas banken. Den viktigaste källan till ökad professionalism är lärandet i det dagliga arbetet där alla bankens medarbetare har ansvar för en ständig utveckling, både sin egen och verksamhetens. Lärande i vardagen kompletteras med olika utbildningsaktiviteter, bland annat utbildning inom investeringsrådgivning samt inom åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Dessa utbildningar arrangeras både av bankens personalavdelningar och centrala enheter. Det är viktigt att medarbetarna har den kompetens som krävs för att leva upp till gällande policyer och regel-

verk. Samspelet mellan bankens verksamhet och medarbetarens utveckling sker på ett strukturerat och kontinuerligt sätt. Alla medarbetare är delaktiga när den egna enhetens verksamhetsplan tas fram. Den ligger till grund för ett planerat utvecklingssamtal, PLUS, som varje medarbetare har med sin närmaste chef minst en gång per år. Därefter gör medarbetaren en individuell handlingsplan där det framgår vilka mål som ska uppnås och vilka förutsättningar som krävs. Medarbetaren har lönesamtal med sin chef med utgångspunkt från de uppföljningar av handlingsplanen som har genomförts. Utöver detta genomförde samtliga chefer och medarbetare i banken under året en särskild kompetenskartläggning och som kommer att genomföras varje år. Resultatet dokumenteras och är ett komplement till bankens arbetssätt avseende utvecklingssamtal, handlingsplan och uppföljning.

INTERN ARBETSMARKNAD OCH CHEFSFÖRSÖRJNING

Handelsbankens starka företagskultur och värderingar har en avgörande betydelse för bankens framgång. Bankens decentraliserade arbetssätt främjar att medarbetarna tar ett stort eget ansvar, har mandat att fatta egna beslut och drivs av att sätta kunden främst. Medarbetaren ges möjlighet att under sin anställningstid utvecklas inom olika yrkesroller, arbeta inom skilda verksamhetsområden och även ha möjlighet att arbeta utanför det egna hemlandet. Intern rörlighet bidrar till att både arbetssätt och kultur sprids i alla delar i banken, genom att samlad kompetens och erfarenhet tas med till de nya arbetsuppgif-

terna. Därmed är intern rekrytering och långvarig anställning viktigt för banken. För att behålla medarbetaren krävs rätt förutsättningar för att utvecklas i arbetet samt att medarbetaren bemöts utifrån den fas i livet som hon eller han befinner sig i. Medarbetare som är trygga och trivs, har lång erfarenhet samt har stora kunskaper från hela banken ger god service och skapar långsiktiga kundrelationer. Detta bidrar väsentligt till att banken har nöjda kunder. Handelsbanken har en fortsatt mycket låg extern personalomsättning i koncernen som under året uppgick till 3,0 procent (3,2) och i Sverige till 2,1 procent (2,2).

Chefer i Handelsbanken måste vara starka kulturbärare. Därför rekryteras även de flesta chefer internt. Under 2015 rekryterades 100 procent (100) av alla chefer i Sverige internt. För hela koncernen, inklusive de marknader där banken är relativt nyetablerad, var motsvarande siffra 93 procent (93).

En av de viktigaste uppgifterna för bankens chefer är att identifiera, stimulera och utveckla nya chefer i verksamheten.

HANDELSBANKENS STUDENTPROGRAM

Sverige har ett studentprogram som riktar sig till ungdomar som ska börja läsa på universitet eller högskola. Parallellt med studierna deltar studenten i bankens program. Syftet med programmet är att banken vill attrahera och rekrytera yngre medarbetare som ett led i Handelsbankens framtida chefsförsörjning samt att främja jämställdhet och mångfald. I programmet ingår att studenten arbetar i banken under studietiden, får en egen handlingsplan och

Hjulet – samspelet mellan bankens verksamhet och medarbetarens utveckling

	Nyanställda per hemmamarknad, ålder och kön		Personalomsättning* per hemmamarknad, ålder och kön	
	Antal	%**	Antal	%**
Sverige	284	4,0	151	2,1
Storbritannien	338	16,5	74	3,6
Danmark	55	7,6	38	5,3
Finland	30	4,4	31	4,5
Norge	15	1,9	16	2,1
Nederländerna	55	25,8	11	5,2
Totalt antal	777	6,7	321	2,8
män varav	<30 år	156	32	
	30–50 år	213	91	
	>50 år	54	46	
kvinnor varav	<30 år	137	27	
	30–50 år	172	79	
	>50 år	45	46	

* Personalomsättningen avser andel som slutat externt (exklusive pensioneringar och avlidna) i relation till antal anställda.

** Procent av antal anställda i respektive hemmamarknad.

Anställda per anställningsform	Antal	%	Män, %	Kvinnor, %
Tillsvidareanställning				
Heltid	6 442	78	51	49
Deltid	1 178	14	15	85
Tillfälligt anställning	673	8	42	58
Totalt Sverige	8 293			

Medelantal anställda	Antal	%	Män, %	Kvinnor, %
Sverige	7 263	62	47	53
Storbritannien	1 904	16	59	41
Danmark	690	6	52	48
Finland	614	5	42	58
Norge	766	6	55	45
Nederländerna	170	1	64	36
Övriga länder	412	4	47	53
Totalt koncernen	11 819		49,9	50,1

relevant utbildning för att kunna utvecklas inom Handelsbanken. 140 av bankens medarbetare deltar eller har deltagit i Studentprogrammet sedan starten 2011.

LOKAL FÖRANKRING

På bankens hemmamarknader arbetar och bor – med få undantag – chefer och medarbetare på deras lokala ort. Det är viktigt att de som arbetar på kontor både har en naturlig anknytning samt god kunskap om orten och den lokala marknaden.

Andelen chefer i respektive hemmamarknads ledningsgrupp som rekryteras lokalt från landet uppgick till 86 procent vid årsskiftet.

FÖR JÄMSTÄLLDHET OCH MÅNGFALD

Att arbeta med jämställdhet, mångfald och inkluderande kultur är en del av Handelsbankens grundläggande värderingar och ska vara en självklar och integrerad del av det dagliga arbetet. Det handlar om att ta tillvara på medarbetarnas samlade potential och att bredda rekryteringsbasen för att ännu mer bli en bank vars medarbetare speglar det samhälle som banken verkar i. Mångfald omfattar bland annat individers olika kompetens och arbetslivserfarenhet, olika sätt att tänka och lösa problem.

Initiativ tas på flera håll i koncernen för att ytterligare öka kunskapen och medvetenheten om mångfald.

Handelsbanken i Sverige har under året tagit fram en utbildningsfilm om mångfald som riktar sig till alla chefer och medarbetare i syfte för att öka kännedom och medvetenhet om mångfald samt inkluderande kultur.

För att bankens starka företagskultur ska fortsätta att utvecklas, behövs en kontinuerlig dialog, och en förutsättning för det är att vi främjar ett bra arbetsklimate och en inkluderande kultur där olikheter värdesätts och tas tillvara. Mot bakgrund av detta är varje form av diskriminering och trakasserier helt oacceptabla, vilket även framgår i bankens koncerngemensamma riktlinjer för anställda.

Fall av diskriminering som gäller bankens medarbetare hanteras som regel genom bankens personalavdelningar, men i de fall där ärendet anmälts till nationell diskrimineringsombudsman eller motsvarande officiell instans, följs detta upp på koncernnivå. Under 2015 rapporterades inga sådana fall.

ETT ÄNNU MER JÄMSTÄLLT HANDELSBANKEN

Handelsbankens jämställdhetsmål är att vara ett företag där kvinnor och män har samma möjligheter och förutsättningar att forma banken och sina arbetsliv. I varje land där Handelsbanken är verksam ska banken arbeta fram en jämställdhetsplan som stödjer koncernens jämställdhetsmål. Jämställdhetsplanen ska utgå från Handelsbankens grundläggande värderingar samt ta hänsyn till de lagar och riktlinjer som gäller i landet. Syftet är att skapa en så jämn könsfördelning som möjligt inom olika yrkesroller, arbetsgrupper och enheter i banken.

I hela koncernen var 39 procent (37) av cheferna kvinnor. Motsvarande siffra för det totala antalet medarbetare i koncernen var 50 procent (51). I Sverige var 47 procent (45) av bankens chefer kvinnor vid årsskiftet. Motsvarande siffra för det totala antalet medarbetare i Sverige var 53 procent (54).

Bankens jämställdhetsarbete fortsätter med olika åtgärder för att bli ett ännu mer jämställt Handelsbanken. Utbildningsinsatser genomförs i organisationen för att öka medvetenheten om hur sociala och kulturella normer påverkar attityder och beteenden i vardagen.

I Sverige har banken tillsammans med de fackliga organisationerna under några års tid arbetat för att åtgärda osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. Under 2015 har arbetet med jämställda löner gått ifrån att vara ett projekt till att bli en integrerad del av den ordinarie verksamheten. Banken och de fackliga parterna samarbetar för att befästa resultatet från de senare årens arbete och följer noga utvecklingen av jämställda löner inom banken. Cheferna i banken har mandat och verktyg att kunna korrigera de skillnader som upptäcks och varje år görs en kartläggning av samtliga löner i banken för att åtgärda de eventuella skillnader som uppstått.

ARBETSMILJÖ OCH HÄLSA

Handelsbankens övergripande mål med arbetsmiljöarbetet fokuserar på att medarbetarna ska må bra, utvecklas och fungera optimalt. Det är ett långsiktigt mål som innehåller faktorer som tydlig och ärlig kommunikation, rätt kompetens och rätt förutsättningar för att kunna lösa uppgifter och hantera olika situationer i arbetet, att

känna stolthet och tilltro samt att känna och få respekt.

Alla medarbetare har ansvar för sin egen hälsa och för att bidra till att skapa en god arbetsmiljö i Handelsbanken. Chefer ska i samverkan med sina medarbetare och personalrepresentanter utveckla en hälsosam och säker arbetsplats för ett hållbart arbetsliv.

Varje chef har ansvar för att regelbundet genomföra arbetsmiljöundersökningar tillsammans med sina medarbetare. Här ingår frågor som fysisk och psykosocial arbetsmiljö, jämställdhet, mångfald och inkluderande kultur. I dialog med medarbetarna identifieras vad som fungerar bra och vad som kan bli bättre. Det resulterar i en arbetsmiljöplan med aktiviteter för att bevara och utveckla en god arbetsmiljö. Planen integreras sedan i enhetens verksamhetsplan och blir på så sätt en naturlig del av verksamhetens utveckling.

För att utvärdera och ständigt förbättra arbetsmiljö- och hälsoarbetet görs regelbundna uppföljningar av arbetsmiljöplanerna. Handelsbanken följer även upp utvecklingen av frisknärvaron – det vill säga det omvända sjukfrånvarotalet samt inrapporterade incidenter.

I samband med krissituationer har Handelsbanken väl utvecklade rutiner där stödprogram med externa samarbetspartners ingår.

Som stöd för medarbetarnas individuella hälsoutveckling erbjuder Handelsbanken även ett stort antal subventionerade hälso- och friskvårdsaktiviteter. Banken har sedan 1919 en idrotts- och fritidsförening som i dag, med sina 4 300 medlemmar, är en av de största i sitt slag i Sverige. Även Finland och Danmark har föreningar.

För att stimulera intresset för konst och konsthantverk har banken även en konstförening med drygt 3 700 medlemmar. Den är en av Sveriges största konstföreningar.

PERSONALTIDNING

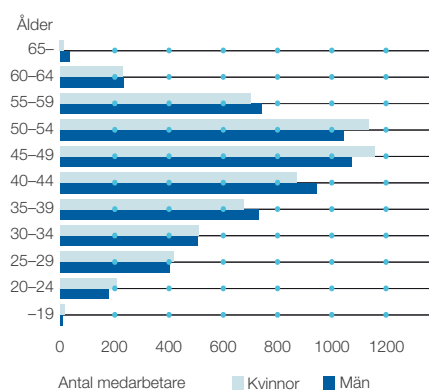
Personaltidningen Remissan startade 1948 och är en tidning för, om och av medarbetarna i Handelsbanken. Remissans uppgift är att skapa gemenskap, tillhörighet och engagemang hos medarbetarna samt att spegla Handelsbankens kultur i hela koncernen. Tidningen ges ut på svenska och engelska.

Sjukfrånvaro per hemmamarknad	2015		
	Män	Kvinnor	Totalt
%			
Sverige	1,9	3,9	3,0
Storbritannien	1,0	1,3	1,1
Danmark	0,8	1,8	1,3
Finland	0,9	1,7	1,4
Norge	2,0	5,1	3,6
Nederländerna*	-	-	1,8
Total sjukfrånvaro	1,6	3,3	2,5
varav långtidsfrånvaro	0,5	1,4	1,0

* Enligt nationell lagstiftning är det inte tillåtet att rapportera sjukfrånvaro uppdelat på kön.

Sjukfrånvaron anges som procentuell andel av total ordinarie arbetstid. Som långtidsfrånvaro avses frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer.

Ålders- och könsfördelning 2015

Ersättningar och förmåner

Handelsbanken strävar efter att vara en attraktiv arbetsgivare. Utöver de lagar, regler och avtal som banken följer erbjuder vi även olika typer av marknadsmässiga förmåner, både för tillsvidare- och visstidsanställda i koncernen.

ATTRAKTIV ARBETSGIVARE

Kollektivavtal är grunden för de villkor banken erbjuder både visstids- och tillsvidareanställda. I Handelsbanken har vi individuella löner som bestäms i lönesamtalet mellan chef och medarbetare. Handelsbanken vill vara en attraktiv arbetsgivare som på ett flexibelt sätt möter medarbetarnas behov av förmåner i olika faser i livet. Villkor och förmåner skiljer sig åt inom koncernen och är anpassade efter de marknader där banken verkar och de kollektivavtal som har tecknats.

Bankens styrelse beslutar om ersättningspolicy och ansvarar för att den tillämpas och fattar beslut om uppföljning. Bankens ersättningsutskott ska göra en bedömning av policyn och ersättningssystemet och ska rapportera till styrelsen en gång per år.

PENSIONER OCH ANDRA FÖRMÅNER

Handelsbanken erbjuder olika typer av marknadsmässiga förmåner, både för tillsvidare- och visstidsanställda i koncernen, vilka skiljer sig åt mellan länderna. Andelen tillsvidareanställda uppgick under året till 96 procent (96).

Pensioner är en del av den totala ersättningen för medarbetare i Handelsbanken. Pensionsvillkoren i de länder banken bedriver verksamhet ska vara konkurrenskraftiga samt anpassade efter lagstiftning och regelverk i enlighet med de förutsättningar som gäller för respektive land.

I en tjänstepensionsplan kan det ingå ålderspension, sjukpension och efterlevandeskydd. De pensionslösningar som medarbetare i Handelsbanken kan erbjudas är förmånsbestämda, premiebestämda eller en kombination av båda.

Handelsbanken ska också underlätta för kvinnor och män att förena förvänsarbete med föräldraskap. Banken subventionerar hem- och familjeservice till medarbetare i Sverige med barn under tolv år. Utöver gällande socialförsäkringsregler för föräldraledighet bidrar Handelsbanken på majoriteten av bankens hemmamarknader på olika sätt med ersättning enligt lokala bestämmelser. Detta tillsammans innebär att föräldrar får mellan 80–100 procent av lönen under en begränsad tid. Vid föräldraledighet har medarbetaren samma rätt till löneutveckling som övriga anställda. Bland de som varit föräldralediga på bankens hemmamarknader under 2015 var 66 procent kvinnor och 34 procent män. Näst intill samtliga av dessa återvände i tjänst.

På bankens hemmamarknader erbjuds medarbetare krediter till särskilda villkor. I huvud-

sak beviljas dessa krediter för bostadsändamål. Villkoren skiljer sig mellan länderna beroende på lokala förutsättningar och att villkoren i vissa länder utgör en beskattningsbar förmån. Exempel på ytterligare förmåner är försäkringar, personal- eller tjänstebil och olika friskvårdsförmåner.

KONVERTIBLER RIKTADE TILL DE ANSTÄLLDA

Handelsbanken har vid flera tillfällen erbjudit anställd att teckna konvertibler. Genom konvertibelprogrammen har såväl nyanställda som de som arbetat lång tid i banken en ytterligare möjlighet att ta del av det värde som de anställda tillsammans skapar, samt delaktighet i bankens framtida utveckling. Teckning av konvertibler sker på helt marknadsmässiga villkor utan subvention och deltagandegraden i bankens konvertibelprogram har varit unikt hög jämfört med andra företag där teckning sker på motsvarande villkor.

”Handelsbankens traditionellt goda fackliga relationer är en värdefull del av kulturen i Handelsbanken.”

OKTOGONEN – BANKENS RESULTATANDELSSYSTEM

En förutsättning för att uppnå bankens företagsmål om bättre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker på hemmamarknaderna, är att de anställda gör en bättre arbetsinsats än vad som är normalt för branschen i övrigt. Styrelsen anser därför att det är rimligt att de anställda får del av ett eventuellt merresultat. Sedan 1973 har Handelsbanken varje år utom två, avsatt en del av vinsten till ett resultatandelssystem för de anställda. Medlen förvaltas av Stiftelsen Oktogonen.

För att avsättning ska göras är det en förutsättning att Handelsbanken uppfyller företagsmålet. Av merresultatet kan då en tredjedel sätas av till de anställda. Beloppet som sätts av begränsas till tio procent av ordinarie utdelning till aktieägarna. Om banken sänker utdelningen till aktieägarna ska ingen avsättning till vinst-

andelsstiftelsen göras. Varje anställd får lika stor del av det avsatta beloppet, oavsett befattning och arbetsuppgift. Systemet omfattar samtliga anställda på bankens hemmamarknader. Av koncernens medarbetare omfattas nu 98 procent av Oktogonen. Resultatandelssystemet är långsiktigt då utbetalning till andelsägaren kan göras tidigast då den anställda blir 60 år.

En grundtanke i stiftelsens förvaltning är att medlen placeras i Handelsbankenaktier.

Vinstandelsstiftelsen är sedan många år en av de allra största ägarna i banken och Oktogonen har två representanter i Handelsbankens styrelse. Därmed har de anställda möjlighet att påverka banken även på styrelsenivå.

FAKKLIGA RELATIONER

Handelsbankens traditionellt goda fackliga relationer är en värdefull del av kulturen i Handelsbanken. Banken främjar alla medarbetares rätt att ansluta sig till fackföreningar eller arbetstagarorganisationer. Samtliga medarbetare i Danmark, Finland, Frankrike, Luxemburg, Norge, Sverige och Österrike – det vill säga 80 procent av bankens anställda – omfattas av kollektivavtal. I dessa länder omfattas även de medarbetare som inte är fackligt anslutna av kollektivavtalets villkor. Antalet anställda har ökat i länder med traditionellt sett låg anslutning till kollektivavtal. Därför har andelen av kollektivavtalsanslutna i banken sjunkit något.

Hantering av olika ärenden i Sverige, till exempel organisationsförändring, regleras i Handelsbankens medbestämmandeavtal med Finansförbundets lokala organ samt i kollektivavtalet mellan BAO (Bankinstitutens Arbetsgivareorganisation) och Sacoförbunden Jusek, Civilekonomernas Riksförbund samt Sveriges Ingenjörer.

Det förs en ständig och nära dialog mellan fackliga företrädare och chefer om verksamheten, till exempel om förändringar och nyheter som ska lanseras – där värdefulla kunskaper utbyts redan på idéstadiet. Under året har banken uppdaterat processen för större verksamhets- och organisationsförändringar inom koncernen.

Förutom de frågor som hanteras i dialog med de fackliga organisationerna inom respektive land finns även Handelsbankens European Work Council (EWC), vilket fungerar som ett forum för gemensamma och gränsöverskridande frågor inom Handelsbankenkoncernen. EWC består av representanter från nio länder: Danmark, Finland, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Polen, Storbritannien, Sverige och Tyskland.

Bolagsstyrning

Bolagsstyrning handlar om hur ägarna direkt eller indirekt styr banken samt om hur rättigheter och skyldigheter fördelas mellan bankens organ i enlighet med gällande lagar och regler.

Handelsbankens bolagsstyrningsrapport utgår från aktieägarperspektivet. Det finns dock även andra intressenter som har ett intresse av Handelsbankens bolagsstyrning och vilkas för- troende banken är beroende av. Exempel på sådana intressenter är kunder, medarbetare, obligationsinvestorare samt samhället.

PRINCIPER FÖR BOLAGSSTYRNING I HANDELSBANKEN

Handelsbankens aktieägare väljer styrelse och styrelsen utser verkställande direktör. Styrelsen utövar sin styrning av banken bland annat genom att utfärda policyer och instruktioner. Det är bland annat genom utfärdade policyer som styrelsen beslutar om Handelsbankens över- gripande risktolerans och säkerställer bankens finansiella stabilitet. Genom dem beslutar styrelsen också bland annat om bankens hållning i ett antal centrala hållbarhetsfrågor avseende åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, miljö, ersättningar samt korruption. Även verkställande direktören utövar styrning genom att utfärda olika styrdokument. Verkställande direktören utfärdar instruktioner till de chefer som rapporterar direkt till honom och utfärdar riktlinjer varav vissa ger mer detaljerade anvisningar som kompletterar och förtydligar styrelsens policyer. Dessa dokument revideras varje år, men kan vid behov justeras oftare.

ETT URVAL AV POLICYDOKUMENT FASTSTÄLLDA AV BANKENS STYRELSE, IKRAFT VID UTGIVNINGEN AV DENNA HÅLLBARHETSREDOVISNING:

- Kreditpolicy
- Policy för operativa risker
- Kapitalpolicy
- Finanspolicy
- Policy för finansiella risker
- Informationspolicy
- Policy för hållbarhet
- Policy för etik
- Policy mot korruption
- Policy för hantering av intressekonflikter
- Policy om ersättning och lämplighetsbedömning
- Policy för oberoende riskkontroll
- Policy för compliance (regelefterlevnad)
- Policy om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt iakttagande av internationella sanktioner
- Policy för klagomålshantering

En sammanfattning av dessa policyer finns att läsa i bankens bolagsstyrningsrapport och på handelsbanken.se.

”Bankens arbete med hållbarhetsfrågor utgör också en del av bolagsstyrningen genom att vara en del av chefsansvaret på alla nivåer i organisationen.”

Grunden för fungerande bolagsstyrning är dock inte enbart formella dokument utan också bankens företagskultur, företagsmål, arbetssätt och ersättningssystem. Det genomsyrar och verkar parallellt med principer, förhållningssätt, limiter och måltal vilka framgår i policydokument och instruktioner. Bankens arbete med hållbarhetsfrågor utgör också en del av bolagsstyrningen genom att vara en del av chefsansvaret på alla nivåer i organisationen.

ETT URVAL AV RIKTLINJER FASTSTÄLLDA AV BANKENS VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR:

- Miljöpolitik
- Riktlinjer för affärsrelationer med vapen- och försvarsindustri
- Riktlinjer för informationssäkerhet i Handelsbankenkoncernen

POLICYDOKUMENT SOM RESPEKTIVE STYRELSE I HANDELSBANKENS DOTTERBOLAG FATTAT BESLUT OM:

- Ägarstyrningspolicy och policy för ansvarsfulla investeringar för Handelsbanken Fonder
- Policy i Handelsbanken Liv för ansvarsfulla investeringar

ETT URVAL AV UPPFÖRANDEREGLER PÅ PERSONALOMRÅDET:

- Riktlinjer för anställda
- Riktlinjer för alkohol- och drogfrågor
- Riktlinjer för hantering av misstänkt spelberoende
- Riktlinjer mot kränkande särbehandling
- Riktlinjer mot sexuella trakasserier
- Riktlinjer rörande mutor och otillbörlig påverkan
- Riktlinje om närvaro i sociala medier

REKRYTERINGS- OCH MÅNGFALDS-ARBETE I STYRELSEN

Handelsbankens styrelse har antagit en policy för främjande av mångfald i styrelsen. Policyn stadgar att för att främja oberoende åsikter och ett kritiskt ifrågasättande är det eftersträ- vansvärt att styrelsen präglas av en tillräcklig mångfald vad det gäller ålder, kön, geografiskt ursprung samt utbildnings- och yrkesbakgrund. Andelen kvinnor i bankens styrelse uppgår till 33 procent och andelen ledamöter av annan nationalitet än där Handelsbanken har sitt säte uppgår till 56 procent.

INTERN KONTROLL

Ansvaret för den interna kontrollen och bankens regelefterlevnad är en integrerad del av chefsansvaret på alla nivåer i banken. Ansvar innebär att det ska finnas ändamålsenliga instruktioner och rutiner för verksamheten och att efterlevnaden av dessa rutiner följs upp regelbundet.

Compliancefunktionen har den funktionella ansvaret för regelefterlevnad och tillhandahåller råd och stöd i frågor om regelverk. Den interna kontrollen och arbetet med regelefterlevnad är föremål för intern och extern riskbaserad revision.

Handelsbanken har ett etablerat system för whistleblowing, vilket innebär att medarbetare som misstänker oegentligheter eller andra missförhållanden kan anmäla dessa till instans utanför medarbetarens egen enhet. Även anonyma anmälningar beaktas.

Mer information

För mer information hänvisas till bankens fullständiga bolagsstyrningsrapport som finns på sidorna 49–65 i årsredovisningen.

Mer om bolagsstyrning i Handelsbanken finns även att läsa på handelsbanken.se. Där finns bland annat följande information:

- tidigare års bolagsstyrningsrapporter från och med 2007
- bolagsordning
- information om valberedningen
- protokoll från bolagsstämor från och med 2008.

Socialt ansvarstagande

I Handelsbanken kännetecknas socialt ansvarstagande av ansvarsfull kreditgivning och rådgivning, strävan efter att ha nöjda kunder samt att vara en attraktiv arbetsgivare.

Det engelska uttrycket Corporate Social Responsibility (CSR) speglar väl de starka sociala aspekterna av en ansvarsfullt bedriven bank-rörelse. Medan bankens miljöpåverkan är relativt begränsad, kan en bank göra stor skillnad då det gäller socialt ansvarstagande gentemot kunder, medarbetare samt skattebetalare. Den senaste finanskrisen har visat att om en bank inte agerar ansvarsfullt riskerar inte bara aktieägarna utan även kunder, medarbetare och skattebetalare att drabbas.

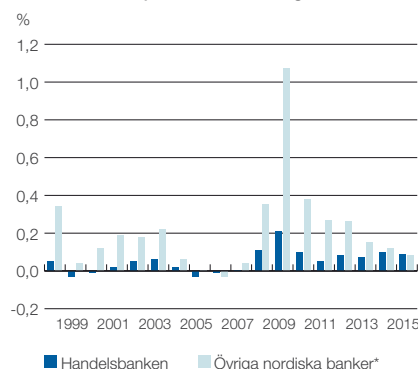
LÅGA KREDITFÖRLUSTER

En aggressiv försäljning av krediter som bygger upp en osund skuldsättning hos hushåll och företag slår alltid hårdast mot kunden. För den som vill utvärdera en bank utifrån ett hållbarhetskriterium kan det därför vara bra att studera bankens risktolerans. I Handelsbanken har vi en mycket låg risktolerans. Bankens strikta förhållningssätt till risk innebär att vi medvetet undviker att delta i affärer med hög risk, även om kunden är villig att betala en hög ränta. Den låga risktoleransen upprätthålls genom en stark riskkultur som är uthållig över tiden och som gäller på alla områden i koncernen.

Kreditförlustnivån är ett nyckeltal att studera för den som vill bilda sig en uppfattning om hur ansvarsfullt en bank bedriver sin verksamhet. När banker har en negativ påverkan på sin omgivning är det inte sällan just höga kreditförluster, eller en förväntan om att kreditförlusterna ska stiga kraftigt, som orsaker problemen. De flesta intressenter påverkas negativt om en bank drabbas av stora kreditförluster.

Handelsbanken har under många år haft betydligt lägre kreditförluster än jämförbara banker. Under perioden 1998–2015 uppgick den genomsnittliga kreditförlustnivån i Handelsbanken till

Kreditförluster i procent av utlåning 1998–2015

* För perioden fram till och med 2000 ingår endast svenska banker.

0,05 procent, att jämföra med 0,20 procent för genomsnittet av de övriga fem stora bankerna i Norden: Danske Bank, DnB, Nordea, SEB och Swedbank.

ANSVARFULL RÅDGIVNING

Vid finansiell rådgivning och försäkringsförmedling ser banken alltid till kundens hela situation och ekonomiska förutsättningar. Med denna kunskap kan vi ge vägledning om finansiering, betalning eller investeringar som är anpassad till varje kunds enskilda behov.

Vid en investeringsrådgivning anpassas förslaget till kundens mål, intresse, spartid och inställning till risk. Banken lägger särskild vikt vid att kunden förstår den risk som är förknippad med varje typ av finansiellt instrument och har den kunskap samt erfarenhet som krävs för att göra en placering i den aktuella produkten.

Regelverken för finansiell rådgivning och försäkringsförmedling kräver att samtliga medarbetare som arbetar med att ge kunder rådgivning kring placering och försäkring har relevant och aktuell kompetens. Banken har närmare 3 850 medarbetare i Sverige som får ge investeringsrådgivning. Samtliga av dessa är SwedSec-licensierade för rådgivning om finansiella instrument och försäkringar samt genomför en kunskapsuppdatering varje år. Under året har breda utbildningsinsatser genomförts för att ytterligare stärka medarbetarnas kompetens på området.

Bankens rådgivning sätter alltid kundens intresse främst och präglas av professionalism och hög etisk standard samt utförs i enlighet med gällande lagar och regler.

Handelsbanken tillämpar inte resultat- eller volymbaserad bonus eller andra former av rörliga ersättningar för bankens ledning eller för någon annan anställd som tar beslut om krediter eller limiter. Vi har heller inga volym- eller marknadsandelsmål.

Vår kundinformation ska vara tydlig, saklig och lätt att uppfatta, samt att villkoren för bankens tjänster ska vara tydliga och inte ändras godtyckligt.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Handelsbanken ställer sig bakom de principer som kommer till uttryck i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Handelsbanken är också sedan 2009 ansluten till FN:s Global Compact som befäster bankens uttalade stöd för universella mänskliga rättigheter. Det innebär att banken stödjer och respekterar skydd för mänskliga rättigheter inom de områden som banken kan påverka, direkt eller indi-

rekt genom vår verksamhet, och att banken försäkras sig om att den inte i sin egen verksamhet är delaktig i brott mot mänskliga rättigheter.

BANKEN SOM ARBETSGIVARE

Handelsbanken har en långsiktig syn på relationen till våra medarbetare och vi tror på att den enskilda individens vilja och förmåga utgör grunden i bankens företagskultur. Eftersom människor har olika behov och kapacitet under sitt yrkesliv, strävar vi som arbetsgivare efter att ge våra medarbetare rätt förutsättningar att både utvecklas och bidra till bankens framgång.

Handelsbanken samarbetar med olika skolor och organisationer där vi erbjuder praktikplatser för att studenter ska få möjlighet till erfarenhet av och kontakter med arbetslivet. Varje sommar arbetar många studerande extra inom banken vilket utvecklar både Handelsbanken och studenterna. Uppsats- och examensarbeten är ytterligare ett värdefullt medel för kunskapsutbyte mellan studenter och banken. Flera av våra chefer och medarbetare är aktiva i olika externa mentorskapsprogram och nätverk för att bidra till arbetet med integration och mångfald.

Handelsbanken har också ett samarbete med Samhall i Sverige. Samhalls uppdrag är att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med olika funktionsnedsättningar.

Handelsbanken har en mycket låg extern personalomsättning och uppgick under året till 3,0 procent (3,2) i koncernen och i Sverige till 2,1 procent (2,2).

INITIATIV FÖR ATT MOTVERKA BARNSEXHANDEL

Som en del av Handelsbankens arbete med ansvarsfullt företagande integrerar vi inom ramen för vår verksamhet ett förebyggande arbetssätt för att bidra till avståndstagande mot barnsexhandel.

Handelsbanken har sedan 2009, tillsammans med Svenska Bankföreningen, varit ansluten till ett samarbete med Ecpat Sverige samt medlem i Finanskoalitionen mot barnsexhandel.

Under året har vi fördjupat vårt samarbete med Ecpat Sverige. Det övergripande målet är att bidra till att förhindra exploatering av barn genom att försvåra och förhindra penningtransaktioner som är kopplade till barnsexhandel.

Handelsbanken har även sedan ett antal år infört IT-applikationen NetClean på bankens datorer i Sverige. Applikationen identifierar och blockerar barnpornografiska bilder och filmer.

Ansvarsfull kreditgivning

Krediter till hushåll och företag utgör Handelsbankens kärnverksamhet. Banken lägger stor vikt vid att kreditgivningen baseras på en bedömning av varje enskild kunds återbetalningsförmåga, det vill säga att banken inte lämnar krediter till kunder som inte kan klara av sina lån. Svag återbetalningsförmåga får aldrig accepteras med argument att kunden är villig att betala en hög ränta eller kan erbjuda banken goda säkerheter.

KUNDEN I FOKUS

Ekonomisk rådgivning från banken i samband med kreditgivning sker alltid med utgångspunkt från kundens hela situation och ekonomiska förutsättningar. Med denna kunskap kan banken ge vägledning och utgå från varje kunds enskilda behov. Därmed sätts kunden i fokus – inte enskilda produkter eller tjänster. Strävan efter kort-siktiga vinster för banken måste stå tillbaka för vad som kan bedömas vara långsiktigt hållbart. Det skyddar den enskilda kunden från att hamna i ekonomiska svårigheter på grund av alltför hög skuldsättning, något som också är till nytta både för banken och för samhället i stort.

Handelsbanken tillämpar inte resultat- eller volymbaserad bonus eller andra former av rörliga ersättningar för anställda som tar beslut om krediter eller limiter. Banken har heller inga volym- eller marknadsandelsmål.

REGLER OCH PRINCIPER VID KREDITGIVNING

I enlighet med bankens kreditpolicy ska kreditgivningen vara ansvarsfull och motsvara högt ställda krav på god etik. År 2009 undertecknade Handelsbanken FN:s Global Compact som sammanfattar principer för mänskliga rättigheter, grundläggande arbetsvillkor, bekämpande av korruption och miljöhänsyn. Det innebär att Handelsbanken i sin kreditgivning ska verka för att dessa principer efterlevs. Detta kan ytterst innebära att Handelsbanken avstår från att lämna krediter till företag som inte tillämpar dessa principer.

GEOGRAFISK ORGANISATION MED SJÄLVSTÄNDIGA KONTOR

Beslutsfattandet i Handelsbanken är strikt decentraliserat till det lokala bankkontoret. Varje lokalt bankkontor har ett eget verksamhetsområde som är geografiskt avgränsat och som utgör kontorets lokala marknad. Handelsbankens geografiska organisation leder till en utpräglad lokal närvaro på alla marknader där banken är verksam. Att fatta de viktiga affärsbesluten i dialog med kunden, vid sittande bord, är en god förutsättning för bra kundmöten. Det skapar nära och långsiktiga relationer med våra kunder.

”Beslutsfattandet i Handelsbanken är strikt decentraliserat till det lokala bankkontoret.”

RIKTLINJER FÖR AFFÄRSRELATIONER MED VAPEN- OCH FÖRSVARSINDUSTRI

Handelsbanken har under året infört riktlinjer för affärsrelationer med vapen- och försvarsindustri. Där framgår bland annat att Handelsbanken inte ska ha affärsrelationer med företag som tillverkar eller handlar med vapen som är förbjudna

enligt internationella konventioner. Det innefattar bland annat biologiska vapen, kemiska vapen, personminor och klustervapen. Handelsbanken ska inte heller ha affärsrelationer med företag som tillverkar eller handlar med kärnvapen.

MILJÖBEDÖMNINGAR VID KREDITGIVNING

Vid kreditbedömningar tar Handelsbanken hänsyn till hur miljörisker påverkar kundens återbetalningsförmåga. Det är särskilt viktigt när det gäller kunder som bedriver miljöfarlig verksamhet eller säljer produkter som kan medföra miljö- eller hälsorisker. Ett exempel kan vara risken för att kundens produkt inte går att sälja eller att skärpta miljökrav för kundens tillverkningsprocess leder till att återbetalningsförmågan försämras.

Vid fastighetsrelaterad kreditgivning är det viktigt att ta hänsyn till om det inom fastigheten bedrivs eller har bedrivits miljöfarlig verksamhet.

Det kundansvariga kontoret gör kreditriskbedömningen. Därmed bedömer kontoret också hur miljörisker påverkar kundens återbetalningsförmåga. Allt detta ingår i affärsbedömningen, som är bankens metod att bedöma affärsutbytet med kunden.

Affärsbedömningen är ett väl fungerande hjälpmedel för kontoren när det gäller att identifiera och bedöma risker. Det är också ett bra underlag för högre instanser i banken när kreditrisken ska värderas och vid uppföljning av att kontoren tar hänsyn till miljöfrågor när de bedömer kreditrisken.

Banken har sedan lång tid tillbaka en restriktiv syn på risk, inklusive miljörisk vid kreditgivning. Denna kultur och kompetens hos medarbetare vidmakthålls och utvecklas bäst i det dagliga arbetet och i lärandet på kontoren.

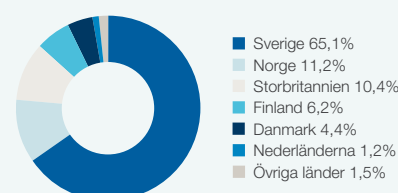

GRÖNA OBLIGATIONER

Marknaden för gröna obligationer har fortsatt att växa i Sverige och globalt under 2015. Gröna obligationer gör det möjligt för investerare att delta i finansieringen av miljöriktiga och hållbara projekt. Intresset från investerare har fortsatt att öka och ett växande fokus på miljö och hållbarhet på räntemarknaden är tydligt. Under 2015 anordnade Handelsbanken ett välbesökt seminarium för låntagare och investerare i Stockholm på temat gröna obligationer och hållbar kapitalmarknad.

När en låntagare ger ut en grön obligation granskar ett verifieringsinstitut nyttjandeområdet samt undersöker och bekräftar miljönyttan i de avsedda investeringarna. Handelsbanken välkomnar denna utveckling och den möjlighet den ger att hjälpa våra kunder finansiera gröna och hållbara projekt. Handelsbanken har under året arrangerat gröna obligationer för fyra aktörer.

Utlåning till allmänheten, geografisk fördelning

Ansvarsfulla investeringar

Som kapitalförvaltare har Handelsbanken fått förtroende från våra kunder att förvalta deras sparande på bästa sätt. Vår målsättning är att generera god, långsiktig avkastning till våra kunder, vilket förutsätter att vi investerar på ett hållbart och ansvarsfullt sätt. Det gör vi genom att arbeta integrerat där hållbarhetsfrågor utgör en viktig del av investeringsprocessen. Men också genom att erbjuda ett brett sortiment av fonder och andra sparprodukter som motsvarar kundernas krav.

En tydlig och gemensam värdegrund är utgångspunkten för vårt arbete. Det långsiktiga perspektivet är en viktig del i Handelsbankens kultur och i vår investeringsfilosofi. Inom såväl fond- och kapitalförvaltning som pensionsförvaltning arbetar vi för en finansiellt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling i de företag som vi investerar i på uppdrag av våra kunder. Vi gör det utifrån gemensamma normer som uttrycks i internationella konventioner och riktlinjer, där Handelsbanken till exempel står bakom FN:s Global Compact. Handelsbanken är även ansluten till PRI, FN:s principer för ansvarsfulla investeringar.

HÅLLBARHET – EN VIKTIG DEL I AKTIV FOND-FÖRVALTNING

Vår aktiva förvaltning är baserad på en grundläggande analys av marknader och företag. Hållbarhetsanalysen sker löpande och är en väl integrerad del i vår investeringsprocess. Analysen görs av våra förvaltare. Vi bedömer att ett integrerat arbetssätt är det som får störst genomslag i en redan robust investeringsprocess och att det skapar värde i portföljerna på lång sikt. De personer som tar våra investeringsbeslut tar hänsyn till hållbarhetsfrågor i den dagliga verksamheten, både ur ett riskperspektiv och som ett sätt att identifiera investeringsidéer.

Vi anser att hållbarhetsrisker också är finansiella risker, därför är bedömningen av dessa risker en viktig del i den långsiktiga analysen när vi väljer bolag. Med vår långsiktiga investeringshorisont har vi inte intresse att investera i företag som tar kortsiktiga genvägar.

En av de investeringsprocesser som vi arbetar med i aktiv förvaltning är tematiska investeringar, vilket är ett sätt att identifiera förändringar i omvärlden som långsiktigt påverkar lönsamheten hos företag. Det är helt naturligt att många av dessa förändringar är förknippade med hållbarhet. Global vattenförsörjning och energieffektivisering är två teman som vi har arbetat med i våra portföljer under året och där vi identifierat företag som bidrar med effektiva lösningar på globala problem med vattenbrist och energikonsumtion.

ARBETE FÖR ATT MINSKA KLIMATPÅVERKAN

Under året har vi också arbetat med ett klimattema. Ett sätt att minska fondernas klimatavtryck är att utesluta ett antal företag ur våra aktivt för-

valtade fonder. Det handlar om företag verksamma inom kolbrytning och förbränning av kol som vi under året exkluderat ur våra fonder.

Handelsbanken har under året anslutit sig till initiativet Montréal Pledge som är ett FN-initiativ där kapitalägare och kapitalförvaltare världen över har åtagit sig att mäta och redovisa koldioxidavtrycket i sina portföljer. Som ett första steg har vi mätt och redovisat koldioxidavtrycken från Handelsbankens aktiefonder. En sammanställning över dessa finns publicerad på handelsbanken.se/csr.

Handelsbanken står även bakom CDP som är en oberoende, internationell ideell organisation som arbetar för öppenhet och dialog kring företags koldioxidutsläpp och klimatstrategier.

”Vi har ett långsiktigt perspektiv på de investeringar vi gör för våra kunders räkning.”

DIALOG OCH ANALYS

Vi har ett långsiktigt perspektiv på de investeringar vi gör för våra kunders räkning. En naturlig del i en fondförvaltares arbete är att bedöma ekonomiska risker och potentialen med en investering. Bedömningen av hur företagen hanterar sina hållbarhetsrisker är en viktig del av denna bedömning.

Under 2015 träffade våra förvaltare närmare 1 700 företag, för att nära följa hur företagen utvecklas och hur deras tillvägagångssätt och affärsmöjligheter ser ut.

Utöver löpande investeringsanalys gör vi två gånger om året en genomlysning av samtliga innehav av noterade aktier och företagsobligationer för att identifiera eventuella bolag som inte lever upp till internationella normer och konventioner, en så kallad normbaserad screening. Den baseras på Global Compacts tio principer men också på ILO:s (Internationella arbetsorganisationen) kärnkonventioner om arbetsrätt, OECD:s (Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling) riktlinjer för multinationella

företag och andra internationellt accepterade normer. Genomlysningen görs av en extern part.

En signal om hållbarhetsrisker kan alltså komma från flera håll – både genom vår egen och extern analys. Handelsbanken Fonders råd för ansvarsfulla investeringar tar beslut om åtgärd när vi fått en sådan signal. Dialog är vår främsta långsiktiga metod för att bidra till en hållbar utveckling. Får vi signaler om att företagen vi investerar i inte lever upp till de internationella normer och konventioner som vi värnar om tar vi, antingen på egen hand eller tillsammans med andra investerare, kontakt med dessa företag. Under 2015 har vi fört dialog kring särskilda hållbarhetsfrågor med närmare 50 bolag. Dialogen har bland annat rört korruption, miljöförstöring och arbetsrättsliga frågor. En lista över dessa företag finns publicerad på handelsbanken.se/csr.

Tålmod och uthållighet är avgörande i dessa processer, men inte i oändlighet. Försäljning eller uteslutning av bolag ur våra investeringar finns med som en sista utväg om andra alternativ inte ger resultat.

Samtliga aktivt förvaltrade fonder i Handelsbanken exkluderar företag som är involverade i produktion av vapen som är förbjudna enligt internationell rätt, samt företag som är involverade i kärnvapen, vilket sker enligt bankens riktlinje för affärsrelationer med vapen- och försvars-

Signatory of:

1. Att integrera miljö-, sociala och bolagsstyrningsfrågor (ESG) i investeringsanalys och beslutsfattande.
2. Att vara en aktiv ägare och inkludera ESG-frågor i vår ägarpolicy.
3. Att tillse att ESG-frågor redovisas av de bolag vi investerar i.
4. Att stödja tillämpning av PRI inom investeringsindustrin.
5. Att samarbeta med andra för att öka effektiviteten i tillämpningen av dessa principer.
6. Att rapportera hur vi tillämpar dessa principer och hur detta arbete framskrider.

I PRI:s årliga utvärdering av de aktörer som undertecknat principerna får Handelsbanken bra betyg. Delar av vår rapportering som ligger till grund för utvärderingen finns tillgängliga på unpri.org.

industri. En lista över de bolag som exkluderats ur Handelsbankens fonder finns publicerad på handelsbanken.se/csr.

ORGANISATION FÖR ANSVARSFULLA INVESTERINGAR

Handelsbankens råd för ansvarsfulla investeringar svarar också för principiella frågor i förvaltningen som rör hållbarhet. Rådet följer aktivt utvecklingen inom området för att bidra till fortsatt utveckling av Handelsbankens arbete med ansvarsfulla investeringar. Rådet sätter också upp och följer relevanta mål för verksamheten. Ordförande i rådet är verkställande direktören i Handelsbanken Fonder och rådet består också bland annat av förvaltningschefer.

ÄGARSTYRNING I HANDELSBANKEN FONDER

Handelsbanken Fonder utövar sin ägarroll i de bolag som fonderna äger aktier i på uppdrag av fondandelsägarna. Målet är att bolagens värde långsiktigt utvecklas på bästa sätt, vilket gynnar våra fondsparare. Arbetet i ägarrollen följer de principer för ägarstyrning som finns i Svensk kod för bolagsstyrning. Det sker till exempel i frågor som avser sammansättningen av bolagsstyrelser och tillvägagångssättet inför, och vid, bolagsstämmor. Inför årsstämmorna 2015 deltog Handelsbanken Fonder i tolv valberedningar och inför 2016 års stämmor har vi deltagit i 26 valberedningar. I valberedningsarbetet lägger vi särskild vikt vid att arbeta mot en jämnare könsfördelning i svenska bolagsstyrelser. Andelen kvinnor i styrelser i de svenska börsbolagen har ökat de senaste åren och uppgick 2015 i snitt till 28 procent. I de styrelser där Handelsbanken Fonder varit med i valberedningen uppgick andelen kvinnor till i snitt 38 procent. Dessutom har Handelsbanken Fonder under 2015 röstat på 82 årsstämmor, varav 55 i svenska bolag.

HÅLLBARHET I INDEXFONDER

Handelsbanken är genom dotterbolaget Xact Kapitalförvaltning den ledande förvaltaren av indexfonder och börshandlade fonder i Norden. Förvaltning av indexfonder är en passiv och regelbaserad förvaltningsform och baseras därmed inte på en grundläggande analys av före-

tag eller marknader. Våra indexfonder äger flera av de största internationella bolagen, som en funktion av målet att ge avkastning som index, och därmed är det viktigt för oss att ta ansvar inom hållbarhetsfrågor via en väl utarbetad påverkansprocess.

Alla fondernas innehav genomlysas regelbundet genom så kallad normbaserad screening, där vi med hjälp av oberoende extern expertis identifierar företag som inte lever upp till Handelsbankens värdegrund – som baseras på internationella normer och konventioner. I de fall där företag på ett systematiskt sätt kränker dessa normer agerar Xact Kapitalförvaltning, i första hand genom en riktad påverkansdialog, med syfte att åstadkomma en förbättring. Dialogen sker i samarbete med andra investerare och med hjälp av en oberoende extern leverantör. I den mån det är möjligt utesluter indexfonder bolag som är involverade i kontroversiella verksamheter, till exempel förbjudna vapen, kärnvapen eller brytning och förbränning av kol. Beslut om att utesluta bolag avgörs av om det skulle äventyra fondens möjlighet att leva upp till gällande fondbestämmelser. Beslut om påverkansdialog och uteslutning tas av verkställande direktören i Xact Kapitalförvaltning.

På uppdrag av fondandelsägarna utövar Xact Kapitalförvaltning sin ägarroll i de bolag som fonderna äger aktier i. Målet är att bolagens värde långsiktigt utvecklas på bästa sätt, vilket gynnar våra fondsparare. Det innebär att Xact Kapitalförvaltning kan delta och rösta på bolagsstämmor.

FONDER MED SÄRSKILDA KRITEIRER

Handelsbanken erbjuder även fonder som tar hänsyn till särskilda kriterier i sin placeringsinriktning, till exempel genom att utesluta investeringar i kontroversiella verksamheter som alkohol, tobak eller fossila bränslen. Under 2015 har vi ytterligare utökat utbudet av sådana fonder och vi erbjuder nu totalt elva fonder med särskilda kriterier. Sortimentet består av indexfonder, aktivt förvaltade aktiefonder och räntefonder med särskild placeringsinriktning under samlingsnamnet Criteria. Tillsammans med fonden Hållbar Energi, som investerar i företag som utvecklar eller använder teknologier och metoder

Mer information

För mer information hänvisas till handelsbanken.se/csr. Där finns bland annat följande policyer och dokument:

- Ägarstyrningspolicy och policy för ansvarsfulla investeringar för Handelsbanken Fonder
- Handelsbanken Livs policy för ansvarsfulla investeringar
- Exempel på bolag vi för dialog med
- Exempel på bolag vi utesluter
- Informationsbroschyr om Ansvarsfulla investeringar
- Förteckning koldioxidavtryck för Handelsbankens aktiefonder

för att begränsa den globala uppvärmningen, har dessa fonder ett samlat kapital om 65 miljarder kronor, vilket motsvarar 17 procent av den totala fondvolymen.

ANSVARFULLA INVESTERINGAR I HANDELSBANKEN LIV

Handelsbanken erbjuder pensionslösningar och andra trygghetslösningar för privat- och företagskunder via dotterbolaget Handelsbanken Liv.

Handelsbanken Liv har en policy för ansvarsfulla investeringar som bygger på Global Compact och PRI. Vid val och utvärdering av förvaltare, fonder och fondbolag tar Handelsbanken Liv hänsyn till hur väl dessa lever upp till deras hållbarhetskrav.

Handelsbanken Liv har valt att förvalta huvuddelen av kundernas pensionskapital hos Handelsbanken Fonder som därmed var den största leverantören av Handelsbanken Livs traditionella förvaltning och fondförvaltning under 2015.

STRUKTURERADE PRODUKTER MED HÅLLBARHETSFOKUS

Handelsbanken har under 2015 gett ut fyra aktieindexobligationer med hållbarhetsfokus. Det handlar om kapitalskyddade placeringar som ger exponering mot europeiska företag med starkt fokus på hållbarhet, eller mot europeiska företag som har låg klimatpåverkan. Sammanlagt uppgick värdet att dessa produkter till 193 miljoner kronor.

SAMARBETEN OCH INITIATIV FÖR HÅLLBARHET INOM KAPITALFÖRVALTNINGEN

PRI

PRI (United Nations backed Principles for Responsible Investment Initiative) är ett nätverk av investerare som tillsammans med FN arbetar för att implementera principer för ansvarsfulla investeringar. Under året har Handelsbanken Fonder deltagit i följande initiativ inom ramen för PRI:

- G20 Energy Efficiency Investor Statement. Initiativet handlar om att ta hänsyn till energieffektivisering inom ramen för vårt arbete med ansvarsfulla investeringar.
- Sustainable Stock Exchanges – ett initiativ för att förmå världens börser att kräva större transparens i hållbarhetsfrågor av de noterade bolagen.
- Montréal Pledge – ett initiativ där kapitalförvaltare förbinder sig att mäta och redovisa fonders koldioxidavtryck.

CDP

CDP är en oberoende, internationell ideell organisation som arbetar för öppenhet och dialog kring företags koldioxidutsläpp och klimatstrategier. Handelsbanken står bakom detta initiativ och rapporterar årligen till CDP.

SWESIF

Handelsbanken är medlem i SWESIF, ett oberoende nätverksforum för organisationer som arbetar för eller med hållbara investeringar i Sverige. SWESIF syftar till att öka kunskapen och intresset för hållbara investeringar hos institutionella kapitalägare och förvaltare. För att underlätta för fondsparare att jämföra fonder och hur hållbarhet integreras i fondförvaltningen, har SWESIF arbetat fram en branschgemensam hållbarhetsprofil för fonder. Sedan 2015 har merparten av

Handelsbankens fonder en sådan hållbarhetsprofil. Mer information om detta finns på hållbarhetsprofilen.se.

Hållbart värdeskapande

Tillsammans med några av Sveriges stora investerare deltar Handelsbanken Asset Management sedan 2009 i projektet Hållbart värdeskapande. Målet med projektet är att lyfta fram betydelsen av att svenska börsbolag arbetar strukturerat med hållbarhetsfrågor. Under året har Hållbart värdeskapande uppmärksammat behovet för företagen att hantera och rapportera kring mänskliga rättigheter.

Vår roll i samhället

Handelsbanken är en ansvarsfull samhällsaktör och bidrar till samhällets ekonomiska utveckling genom att driva en långsiktig och stabil bankverksamhet med fokus på kundernas behov.

HANDELSBANKEN I SAMHÄLLET

Handelsbanken är en långsiktigt stabil bank. En bank som, oavsett tillståndet i vår omvärld, finns till hands för våra kunder. Genom att vara en bank med stabila finanser och stabil närvaro vill Handelsbanken uppfylla rollen som en ansvarsfull samhällsaktör. I den rollen tar Handelsbanken också ansvar genom att agera på ett sådant sätt att så få kunder som möjligt ska drabbas av betalningssvårigheter. Handelsbanken kan därmed fortsätta att vara en bank med stabila finanser som ger ett positivt bidrag till kunder, ägare och samhälle.

”Handelsbanken kan därmed fortsätta att vara en bank med stabila finanser som ger ett positivt bidrag till kunder, ägare och samhälle.”

HANDELSBANKEN I DET LOKALA SAMHÄLLET

Handelsbanken är övertygad om behovet av lokal närvaro. Grundidén med bankens sätt att arbeta är att affärsbesluten fattas så nära kunden som möjligt baserad på lokal information. Därför tillhandahåller Handelsbanken ett rikstäckande kontorsnät i de sex länder som banken identifierat som sina hemmamarknader. Vår decentraliserade organisation, där den lokala kontorschefen ansvarar för alla bankens affärer inom sitt lokala verksamhetsområde, gör att Handelsbanken har en stark förankring i det lokala samhället.

Under de senaste decennierna har många banker kraftigt dragit ned på antalet kontor. Handelsbanken har istället valt att behålla de lokala kontoren och därmed fortsätta att fylla en viktig funktion i det lokala samhället.

Under 2015 öppnade Handelsbanken 22 nya kontor på hemmamarknaderna: 19 nya kontor i Storbritannien och tre nya kontor i Nederländerna. På 68 platser är vi i dag ensam bank på orten.

TILLGÄNGLIGA LOKALKONTOR

Bankens kontor ska vara tillgängliga även för kunder med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga. De flesta av bankens 463 kontor i Sverige uppfyller dessa krav. I de fall kraven ännu inte är uppfyllda, beror detta ofta på restriktioner som rör förändring av fasader eller gatumiljö. Med vårt täta kontorsnät kan vi vid behov erbjuda kunder ett närliggande kontor som är anpassat efter deras behov.

TJÄNSTER FÖR ALLMÄNHETENS NYTTA

En banks grundläggande uppgift är å ena sidan att ta hand om pengar från dem som vill skjuta upp sin konsumtion och spara sina pengar och å andra sidan låna ut pengar till företag och hushåll som vill konsumera och investera i dag. Bankerna ska också tillsammans upprätthålla ett fungerande och effektivt betalningssystem samt hantera risker. Det betalningssystem som Handelsbanken tillsammans med andra banker varit med och utvecklat är tekniskt avancerat och kännetecknas av hög effektivitet samt hög säkerhet. Betalningar genomförs snabbt, säkert och till en låg kostnad. Den ökade användningen av digitala betalningslösningar, som kortbetalningar och mobila betalningar underlättar kundernas vardag och minskar även vår direkta miljöpåverkan.

Swish är ett exempel på tjänster för allmänhetens nytta som Handelsbanken, i ett samarbete med andra svenska banker, varit med att utveckla. Genom Swish kan alla bankens kunder snabbt och enkelt betala till personer, företag, föreningar och organisationer som är anslutna till tjänsten.

BankID är en e-legitimation som gör det möjligt för myndigheter, organisationer, företag och banker att både identifiera och ingå avtal med privatpersoner på internet. Med hjälp av denna e-legitimation kan personen sedan identifiera sig vid kontakter med olika myndigheter. Detta är ytterligare exempel på tjänster som de stora svenska bankerna tillsammans har tagit fram för allmänhetens nytta.

Tillgänglighet på kundens villkor

Handelsbanken lägger stor vikt på att vara tillgänglig för våra kunder, det är en viktig del i vårt sätt att bedriva bank. Utöver våra lokala bankkontor finns vi också tillgängliga i våra digitala mötesplatser som till exempel internettjänsten och i våra appar. I Sverige har Handelsbanken Direkt Personlig Service öppet

dygnet runt och är bemannat med professionella banktjänstemän som via telefon hjälper kunden tillrätta. Via vår personliga telefonservice kan vi också möta våra kunder på ett antal olika språk.

God tillgänglighet i våra digitala mötesplatser handlar om att banken strävar efter att ge möjlighet till alla som vill att ta del av den information och de tjänster som vi tillhandahåller oavsett kundens förmåga.

Vi arbetar hela tiden med att utveckla och förbättra våra mötesplatser samt öka tillgängligheten för våra kunder. Vi arbetar också med att kontinuerligt identifiera och bygga bort hinder i våra digitala tjänster.

”Handelsbanken lägger stor vikt på att vara tillgängliga för våra kunder.”

När vi bygger nya tjänster eller gör om våra befintliga, gör vi det utifrån de standarder som finns på marknaden. Vi har även tagit fram egna riktlinjer som går längre än dessa standarder i syfte att vara tillgängliga för alla våra kunder. Tillgänglighetsaspekten finns med som en grundläggande byggsten i allt vårt utvecklingsarbete och vi använder externa parter för att kontrollera kvaliteten av tillgängligheten i våra digitala mötesplatser.

Våra kunder i Sverige kan också nyttja ett stort antal bankomater som drivs i Bankomat AB:s regi, där Handelsbanken är delägare. Bankomaterna finns tillgängliga på cirka 500 orter runt om i Sverige och de flesta är tillgängliga för bland annat rullstolsburna och har även en ljudfunktion för synskadade. Bankomaternas skärmar har stöd för svenska och sju andra språk.

HANDELSBANKEN SOM SKATTEBETALARE

Handelsbanken bidrar till samhället i de länder där banken bedriver verksamhet bland annat genom att betala skatter och avgifter samt genom att anställa personal. Handelsbanken är sedan många år en av de största betalarna av bolagsskatt i

Sverige. Utöver bolagsskatt betalar Handelsbanken betydande belopp i socialavgifter och andra skatter, samt har historiskt varit den största betalaren till den svenska stabilitetsfonden för det finansiella systemet och en av de största betalarna till den statliga insättningsgarantin. För 2015 beräknas Handelsbankens totala skatt och statliga avgifter uppgå till cirka 8 miljarder kronor (8). Dessutom utgör moms en betydande kostnad för Handelsbanken då banken inte har möjlighet att dra av all den ingående moms som banken betalar vid köp av externa tjänster och produkter som en följd av att bankens verksamhet till stor del inte är momspiktig, det vill säga bankens kunder betalar inte moms på finansiella tjänster.

Handelsbanken betalar och redovisar skatt baserat på lokala regler i de länder där verksamhet bedrivs. I nedanstående tabell framgår att 98,6 procent av koncernens skattekostnad härrör från bankens sex hemmamarknader, vilket väl harmoniserar med att dessa länder svarar för 98,5 procent av koncernens resultat. Banken verkar för en öppen dialog med skattemyn-

digheter i de länder där banken bedriver verksamhet. I Storbritannien har Handelsbanken antagit den brittiska skattemyndighetens uppförandekod för banker.

Utöver de skatter som avser Handelsbankens egna verksamhet innehåller, redovisar och levererar banken in betydande belopp för kunders och anställdas räkning till skattemyndigheter i de länder där banken är verksam.

Handelsbankens agerande i skattefrågor ska vara ansvarsfullt, korrekt och transparent. Banken har en samordnad hantering, styrning och uppföljning av skattefrågor och bevakar löpande utvecklingen på skatteområdet i Sverige och internationellt, inte minst avseende transparens och skatteetik.

I Handelsbanken ska den goda etiken alltid beaktas, vilket regleras i policydokument från styrelsen. Banken ska inte medverka i transaktioner eller tillhandahålla produkter som kan ifrågasättas med beaktande av gällande skattelagstiftning. Vid tveksamhet ska Handelsbanken avstå från att medverka.

”Handelsbanken är sedan många år en av de största betalarna av bolagsskatt i Sverige.”

POLITISKT OBEROENDE

Handelsbanken är partipolitiskt oberoende. Banken har inte i modern tid lämnat något ekonomiskt stöd till något politiskt parti, eller på något annat sätt gjort politiska donationer.

BIDRAG TILL FORSKNING OCH UTBILDNING

Handelsbanken har vid olika tillfällen sedan i början av 1960-talet lämnat bidrag till ekonomisk forskning, framförallt genom avsättningar till två fristående forskningsstiftelser Tore Browaldhs stiftelse samt Jan Wallanders och Tom Hedelius stiftelse.

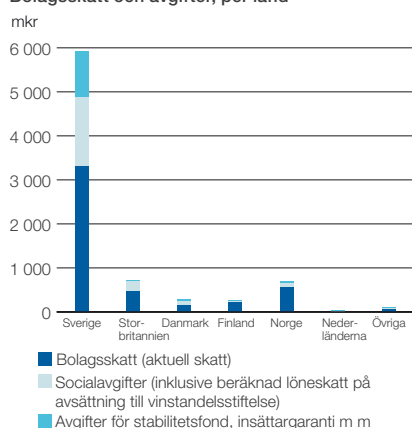
Tillsammans är stiftelserna en av de viktigaste anslagsgivarna till ekonomisk forskning i Sverige. Under 2015 beviljades 169 anslag (152) på tillsammans 180 miljoner kronor (151).

Vid slutet av 2015 uppgick stiftelsernas sammanlagda förmögenhet till 6 051 miljoner kronor.

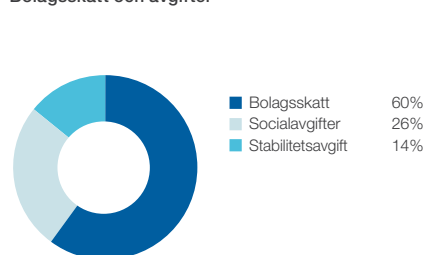
Handelsbanken har också finansierat en professur i redovisning vid Handelshögskolan i Stockholm samt bidragit till The Institute for Financial Research (SIFR) och Swedish House of Finance (SHoF).

Handelsbanken har under flera år stöttat projektet Ung Privatekonomi för att främja ungdomars kunskaper om privatekonomi genom att ekonomiskt stödja informationskampanjer och bidra med bankens kunskap.

Bolagsskatt och avgifter, per land

Bolagsskatt och avgifter

Skatter och statliga avgifter per land

mkr	Sverige	Storbritannien	Danmark	Finland	Norge	Nederländerna	Övriga	Koncernen
Bolagsskatt (aktuell skatt)	3 318	485	170	232	563	13	76	4 857
Socialavgifter (inklusive beräknad löneskatt på avsättning till vinstandelsstiftelse)	1 568	214	87	21	108	15	35	2 048
Avgifter för stabilitetsfond, insättargaranti m m	1 037	17	24	13	25	1	1	1 118
Summa skatter och statliga avgifter	5 923	716	281	266	696	30	113	8 025
Intäkter	25 461	5 290	2 209	2 111	3 708	341	1 216	40 336
Rörelseresultat	14 305	2 089	600	1 106	2 005	57	313	20 475
Tillgångar	1 597 179	232 867	81 114	125 307	177 143	18 959	289 564	2 522 133

Ekonomiskt värdeskapande

Handelsbankens lönsamhet kommer såväl aktieägare som samhället tillgodo.

Handelsbanken är en av få nordiska banker som inte sökt finansiellt stöd från centralbanker, skattebetalarna eller aktieägarna i modern tid.

GRUNDEN I EN BANKS VERKSAMHET

Grunden i en banks verksamhet är pengar. Den utgörs dels av kapital som till en början består av det aktiekapital som ägarna betalar in när en bank grundas och upparbetade vinster över tid, dels av övrig finansiering som in- och upplåning från allmänheten samt finansiering på kapitalmarknaderna. När man studerar en bank ur ett hållbarhetsperspektiv kan det därför vara av intresse att även titta på bankens kapitalhantering och syn på finansiering.

”En förutsättning för att kunderna ska placera pengar i en bank är att de har förtroende för banken.”

Kapital

För att säkerställa att banker har tillräcklig motståndskraft mot de risker som uppstår i verksamheten, men också för att skydda kundernas tillgångar och intressen, har myndigheterna fastställt kapitalkrav, det vill säga regler för hur mycket kapital en bank minst måste ha för att få bedriva verksamheten. En bank måste hålla tillräckligt med kapital för den affärsvolym som finns i dag, men om en bank ska kunna möta kundernas framtida lånebehov måste den även ha kapital för att utlåning och övrig affärsverk-

Tabellen, som är uppställd enligt GRI:s principer, visar hur de intäkter bankens verksamhet genererar fördelas på olika intressentgrupper. Uppgifterna härrör från koncernens resultat- och balansräkning.

Skapat och levererat direkt ekonomiskt värde (enligt GRI)
Ekonomiska flöden till och från olika intressentgrupper

mdkr	2015	2014	2013	2012	2011
DIREKT TILLSKAPAT EKONOMISKT VÄRDE					
Kunderna					
Intäkter efter avdrag för kreditförluster och före avgifter för stabilitetsfond, insättargaranti m m	39,8	37,7	36,2	34,9	33,1
Förädlingsvärde skapat genom att betjäna kunder	39,8	37,7	36,2	34,9	33,1
FÖRDELAT EKONOMISKT VÄRDE					
Medarbetarna					
Löner	8,0	7,6	7,1	6,9	6,7
Avsättning till vinstandelsstiftelse (inkl socialavgifter)	0,9	0,8	1,1	1,0	0,9
Socialavgifter och andra personalkostnader	3,7	3,4	3,2	3,3	2,3
Kostnad för medarbetarna	12,6	11,8	11,4	11,2	9,9
Samhället					
Leverantörer*	5,7	5,6	5,7	5,5	5,5
Skattekostnader**	4,3	4,1	3,9	3,0	4,4
Avgifter för stabilitetsfond, insättargaranti m m	1,1	1,2	1,1	1,1	1,1
Erhållet statligt bankstöd	-	-	-	-	-
Deltagande i statliga garantiprogram	-	-	-	-	-
Till samhället	11,1	10,9	10,7	9,6	11,0
Ägarna					
Utdelning (avser utbetalningsår)	11,1	10,5	6,8	6,1	5,6
Nyemission	-	-	-	-	-
Transaktioner med aktieägarna	11,1	10,5	6,8	6,1	5,6
Återinvesterat ekonomiskt värde ("kvar i banken")	5,0	4,5	7,3	8,0	6,6

* Avser Övriga administrativa kostnader samt avskrivningar.

** Avser Skattekostnader enligt resultaträkningen.

Tabellen över skapat och levererat direkt ekonomiskt värde visar hur de intäkter Handelsbankens verksamhet genererat under året fördelas på olika intressenter. Beräkningen är baserad på siffror i resultaträkningen och i enlighet med GRI:s riktlinjer. De fördelade posterna i tabellen utgår från ett utvidgat förädlingsvärde där löner, avskrivningar och övriga administrativa kostnader (leverantörer) läggs till rörelseresultatet. Avsikten är att på ett grundläggande sätt visa hur Handelsbanken skapar värde för sina intressenter och i de ekonomiska system inom vilka organisationen arbetar. Tabellen ger en översikt av det direkt mätbara monetära värdet Handelsbanken tillför intressenterna och hur banken därmed bidrar till utvecklingen i samhället.

samhet kan växa. Särskilt viktigt ur ett kundperspektiv är att banken finns tillgänglig med resurser i tider av finansiell oro, som under början av 1990-talet eller efter finanskrisen 2008 och framåt.

Om en bank gör stora förluster kan aktieägarna till exempel tvingas skjuta till mer aktiekapital i form av en nyemission, vilket just då kan vara vanskligt.

En förutsättning för att kunderna ska placera pengar i en bank är att de har förtroende för banken. En bank som inte lever upp till kundernas förväntningar riskerar att se utflöden av inlåning just när krisen är som värst. Om dessa utflöden blir omfattande riskeras bankens överlevnad. Utflöden av sparmedel som kunderna placerat i fonder, livförsäkring och andra sparformer som inte används för verksamhetens egen finansiering är inte lika allvarligt, men leder likväl till att intjäningsförmågan försämras väsentligt, vilket kan bli bekymmersamt.

”Att alltid ha en balansräkning som är strukturerad så att bankens åtaganden mot kunder och investerare kan säkerställas, är Handelsbankens sätt att ta sitt ansvar i egenskap av systemviktig bank i det finansiella systemet.”

Finansiering på kapitalmarknader

För en stor del av inlåningen gäller att kunden när som helst kan ta ut sina pengar från sitt konto. Därför är det inte önskvärt att finansiera all utlåning med inlåning. Samtidigt har en stor del av bankers utlåning en lång löptid, till exempel bostadslån. Att finansiera lång utlåning med kort inlåning skapar likviditetsrisker som kan skapa

allvarliga problem i det finansiella systemet. Utgångspunkten för Handelsbankens syn på finansiering är en väl balanserad balansräkning där långfristiga lån till bankens kunder finansieras med stabil upplåning. Därför finansieras till exempel lån till bostäder (hypotekslån) genom att Handelsbankens helägda bostadsinstitut Stadshypotek ger ut säkerställda obligationer med lång löptid. Att alltid ha en balansräkning som är strukturerad så att bankens åtaganden mot kunder och investerare kan säkerställas, är Handelsbankens sätt att ta sitt ansvar i egenskap av systemviktig bank i det finansiella systemet.

Det är av stor vikt att banker har en god långsiktig plan för sin finansiering för att undvika att hamna i likviditetsbrist, det vill säga hamna i ett läge där banker inte fullt ut kan uppfylla de avtal man ingått med till exempel inlåningskunder och andra långgivare.

VÄRDESKAPANDE UNDER 2015

Det är också viktigt att en bank går med vinst. Det beror på att överskottet i en banks verksamhet kommer både samhället som aktieägarna till del. En stor del av vinsten återinvesteras i verksamheten så att banken till exempel kan möta kundernas framtida lånebehov.

Handelsbankens resultat före skatter och statliga avgifter uppgick till drygt 24 miljarder kronor 2015. Detta skapade värde fördelades enligt följande: 8 miljarder kronor i skatter och statliga avgifter, drygt 11 miljarder kronor i föreslagen utdelning att betalas till aktieägarna under våren 2016 samt resterande 5 miljarder kronor som återinvesteras i verksamheten.

STABILT GENOM FINANSKRISEN

Handelsbanken har under finanskrisen inte tagit del av svenska statens kapitalstöds- eller garantiprogram och är den enda av de börsnoterade svenska bankerna som under finanskrisen inte har behövt be aktieägarna om nytt kapital.

När finanskrisen var som mest intensiv i Sverige 2009, lånade Handelsbanken ut cirka 100 miljarder kronor till Riksbanken, som stod till deras förfogande.

En välskött bank som agerar hållbart och ansvarsfullt har stor positiv inverkan på samhällsekonomin. Det gäller inte bara direkta ekonomiska effekter som inbetalning av bolagsskatt, utan också de indirekta ekonomiska effekterna.

”En välskött bank som agerar hållbart och ansvarsfullt har stor positiv inverkan på samhällsekonomin.”

DIREKT EKONOMISKT VÄRDE

Under den senaste konjunkturcykeln har Handelsbanken gett sina aktieägare utdelning varje år, samtidigt som banken varit och är en av de största betalarna av bolagsskatt i Sverige.

INDIREKTA EKONOMISKA EFFEKTER

Handelsbanken är den största finansören av företag i Sverige och finansierar därmed tillväxt och ökad sysselsättning runt om i landet.

Banken gör det möjligt för hushållen att finansiera bostadsköp och därmed till exempel flytta till annan ort med bättre arbetsmarknad. Närmare var fjärde utlånad krona för hushållens bolån i Sverige är finansierad av Handelsbanken-koncernen.

Hög etik skapar förtroende

För att bibehålla omvärldens förtroende är det viktigt att banken agerar etiskt. Riktlinjerna för detta är fastställda av bankens styrelse i ett policydokument.

POLICY FÖR ETIK I HANDELSBANKEN

Handelsbankens policydokument avseende etik antas av bankens styrelse. Där formuleras de grundläggande riktlinjerna för varje medarbetarens agerande.

Vid osäkerhet inför tillämpning av bankens regler och sammanhängande frågor, ska kontakt tas med närmaste chef för att diskutera vad som är etiskt godtagbart.

Bankers verksamhet regleras i lag och styrs av ett omfattande regelverk av lagar och föreskrifter. Om en bank inte följer de lagar och regler som finns kan ansvarig tillsynsmyndighet utfärda böter och i värsta fall återkalla tillståndet.

En självklar regel är att Handelsbanken och bankens anställda ska följa de lagar och föreskrifter som reglerar bankens verksamhet. Om den enskilde individen har ett sämre skydd genom lokala lagar och föreskrifter än enligt svenska lagar, regler och principer, tillämpar Handelsbanken de senare.

Policydokumentet omprövas varje år av styrelsen. Utgångspunkten är då eventuella förändringar som skett i berörd lagstiftning, men också förändringar i omvärldens förväntningar, bankens erfarenheter i det löpande interna arbetet samt iakttagelser från bankens omfattande interna kontroll.

INFORMATIONSSÄKERHET

I bankens verksamhet hanteras känslig information, särskilt om bankens kunder och kundrelationer. Handelsbankens arbete med informations- och IT-säkerhet fokuserar på tillgänglighet, riktighet, sekretess och spårbarhet. Informationen och bankens affärssystem ska finnas tillgängliga utifrån verksamhetens affärskrav. Samtidigt ska informationen vara tillförlitlig, korrekt och fullständig. Den får heller inte spridas till obehöriga och får enbart användas i den utsträckning som arbetsuppgiften kräver. Det ska vara möjligt att i efterhand kunna se vem som tagit del av eller förändrat informationen, vid vilken tidpunkt, samt förändringar som genomförts.

Arbetet med bankens informationssäkerhet innebär att skydda kunders uppgifter och transaktioner samt bankens IT-miljö. Om det skulle uppstå brister i hanteringen eller att information felaktigt skulle spridas, kan det leda till allvarliga konsekvenser: bland annat förlorat eller försämrat förtroende för banken eller ekonomiska förluster.

Informationssäkerhet omfattar både administrativa lösningar som regler och instruktioner

samt tekniska säkerhetslösningar. Det är viktigt att bankens IT-säkerhet är mycket hög för att bemöta en eventuell risk, och att det finns rutiner för att hantera förändringar i IT-miljön så att inga brister uppstår.

Under året har nio klagomål som gäller kundintegritet eller identifierade läckor av kunddata, hanterats och samtliga fall har hanterats med berörda parter. I ett av fallen har det lett till att interna rutiner har förändrats.

Verkställande direktören fastställer riktlinjer för informationssäkerhet i Handelsbanken. Samtliga medarbetare har ansvar att följa regler för skydd av information och varje chef ansvarar för att reglerna efterlevs inom sitt ansvarsområde. Arbetet med informationssäkerhet bedrivs i enlighet med den internationella standarden ISO 27001. Det innebär bland annat att eventuella risker identifieras löpande och att interna regler tas fram så att informationen över tid skyddas.

Bankens hantering av känslig information styrs också av internationell och nationell lagstiftning. Behandling av personuppgifter omfattas av bestämmelserna i personuppgiftslagen och motsvarande utländsk lagstiftning. Reglerna innebär att privatpersoner skyddas mot att deras personliga integritet kränks vid behandling av personuppgifter. Bestämmelser som rör banksekretess, som innebär att uppgifter om enskildas relationer med banken inte får spridas, finns i lagen om bank- och finansieringsrörelse och motsvarande utländsk lagstiftning.

Bankens regelverk för informationssäkerhet bygger på Standard of Good Practice utarbetat av Information Security Forum (ISF), som är en organisation där flera av världens största företag ingår som medlemmar. Arbetet med informations- och IT-säkerhet bedrivs systematiskt och vi arbetar med en process där riskanalysen har en central roll. Riskanalyserna genomförs enligt metodiken IRAM (ISF:s Information Risk Analysis Methodology).

Förutsättningarna inom IT-säkerhet förändras hela tiden. Handelsbanken behöver därför kontinuerligt utvärdera och ta ställning till eventuella nya risker inom området. En kontinuerlig uppföljning av händelser som inträffar både inom och utom verksamheten ökar bankens möjligheter att vidta rätt åtgärd vid rätt tidpunkt. Det sker bland annat genom att banken deltar och samarbetar i internationella forum. Under året blev Handelsbanken som första nordiska bank medlem i FIRST (Forum of Incident Response and Security Teams). Handelsbanken deltar även

i FIDI-Finans som är ett forum där information delas mellan stat, näringsliv och andra relevanta organisationer för informationssäkerhetsaspekter inom finanssektorn. Forumet leds av myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

ÅTGÄRDER MOT PENNINGTVÄTT OCH FINANSIERING AV TERRORISM

En av utgångspunkterna i regelverken mot penningtvätt och finansiering av terrorism är att banker ska ha god kännedom om sina kunder och att kundkännedomen ska dokumenteras. Handelsbankens decentraliserade arbetssätt och starka lokala förankring i samhället skapar goda förutsättningar för nära och långsiktiga kundrelationer. Det innebär att våra medarbetare känner sina kunder och förstår deras verksamhet och behov. Tusentals kundmöten äger rum varje dag på bankens 849 kontor i 25 länder.

Nästan alla våra kundrelationer börjar på kundens bankkontor. Våra kunder möter därefter även Handelsbanken via våra digitala mötesplatser, som till exempel internet eller smartphone. Det innebär att banken behöver flera sätt att hålla sig informerad om hur kunderna använder våra produkter och tjänster. Det behöver vi för att förstå kundens behov, men också för att arbeta effektivt med åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Ansvaret för arbetet med åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ligger på en central avdelning som ska säkerställa att kompetens och medvetenhet finns i dessa frågor i hela koncernen. Dessutom finns regionalt ansvariga i de länder där banken bedriver bankverksamhet.

Finansinspektionen inledde under våren 2013 en undersökning av hur de fyra svenska stora bankerna efterlever penningtvättsregelverken. Undersökningen avslutades våren 2015.

HANDELSBANKENS POLICY FÖR ETIK OMFATTAR:

- Hög etisk standard
- Lagar, föreskrifter och vägledande principer
- FN:s Global Compact
- Motverka ekonomisk brottslighet
- Förhållande till kunderna
- Motverka intressekonflikter
- Anställdas uppträdande
- Anmälningar från anställda som misstänker oegentligheter eller andra missförhållanden
- Sekretess
- Uppdragstagare

I maj 2015 fick Handelsbanken en anmärkning och en sanktionsavgift på 35 miljoner kronor av Finansinspektionen. Anmärkningen avsåg brister i hur Handelsbanken i Sverige efterlever penningtvättsregelverken. Banken ser med stort allvar på de brister som Finansinspektionen påpekat i sin undersökning av bankens svenska verksamhet. Varken Handelsbanken eller Finansinspektionen har i den här undersökningen upptäckt någon form av brott. Redan innan anmärkningen hade ett omfattande åtgärdsprogram påbörjats för att förbättra bankens arbete inom detta område. Det innebär att Handelsbanken har åtgärdat eller är i färd med att åtgärda de påpekade bristerna. För att säkerställa ett effektivt arbete fortsätter Handelsbanken att investera i såväl kompetens som i teknik. Inom området krävs hög kompetens och medvetande hos alla medarbetare, ändamålsenliga processer och väl anpassade IT-lösningar. Åtgärdsprogrammet innehåller därför kraftfulla insatser för att förbättra riskbedömningar, säkerställa insamlingen av kundkännedom, genomföra betydande utbildningsinsatser samt omfattande utveckling av bankens IT-system.

Genom det pågående åtgärdsprogrammet och redan genomförda insatser har banken minskat risken att medverka i affärer som misstänks ha koppling till brottslig verksamhet samtidigt som vi skapar effektiva förutsättningar för regellefterlevnad.

ARBETE FÖR ATT MOTVERKA INTRESSE-KONFLIKTER, KORRUPTION, MUTOR OCH OTILLBÖRLIG PÅVERKAN

Intressekonflikter förekommer dagligen i samhället och den finansiella sektorn är inget undantag. Alla medarbetare i Handelsbanken, oavsett var i koncernen de arbetar, är skyldiga att följa bankens regelverk om intressekonflikter och att löpande identifiera dessa, samt att i så stor omfattning som möjligt se till att de undviks.

I Handelsbanken finns etablerade rutiner för att hantera intressekonflikter i syfte att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt. I bankens regelverk finns krav på öppenhet som innebär att kunden ska informeras när en intressekonflikt har identifierats som kan påverka kunden. Handelsbankens styrelse har reviderat bankens policy för hantering av intressekonflikter där det framgår hur arbetet med att identifiera och hantera intressekonflikter bedrivs. Revideringen är ikraft vid utgivningen av denna hållbarhetsredovisning.

Inom bankverksamhet finns en risk för att medarbetare utsätts för en situation som kan kopplas till mutförsök, som i sin tur kan leda till en beroendeställning. Det är därför viktigt att bankens medarbetare följer lagar och bankens regelverk mot mutor och otillbörlig påverkan för att undvika beroendeställning till kund eller leve-

rantör, eller att själva påverka en kund otillbörligt. Bankens medarbetare ska inte medverka vid handlingar som kan innebära muta eller annan otillbörlig påverkan, vare sig i bankens verksamhet eller när de utför andra uppdrag utanför banken. Varje enhetschef ska varje år gå igenom de regelverk som gäller för mutor och otillbörlig påverkan med sina medarbetare. Det finns också rutiner för hur medarbetare ska rapportera en misstänkt överträdelse av dessa regler.

Regelverken ska följas i samtliga sammanhang som till exempel vid eventuella gåvor, representation och övriga evenemang. Medarbetares tjänsteresor ska också alltid bekostas av banken.

Under året har Handelsbanken verkat för att ytterligare stärka och kvalitetssäkra bankens arbete för att motverka intressekonflikter, korruption, mutor och otillbörlig påverkan. Bland annat har en särskild analys av risken för muta och korruption och otillbörlig påverkan inom Handelsbankenkoncernen gjorts och dokumenterats inför revidering av bankens policy. I denna analys identifierades de områden där banken löper störst risk att utsättas för eller medverka till mutor och korruption och otillbörlig påverkan.

Förutom denna analys genomförs varje år operativa riskanalyser där området korruption ingår. Dessutom genomförs säkerhetsgenomgångar årligen, som innehåller ett utbildnings- och informationsavsnitt om korruption.

Under 2015 har inga verifierade korruptionsincidenter rapporterats.

Handelsbankens styrelse har reviderat bankens policy mot korruption där det framgår att alla nya medarbetare i banken ska genomföra en utbildning om korruption, mutor och otillbörlig påverkan. Genomförandet av utbildningen ska dokumenteras. Samtliga medarbetare ska även få årlig kunskapsuppdatering. Policyn gäller även för samtliga styrelseledamöter i hela koncernen som ska genomföra utbildningen i tillämpliga delar. Även bankens uppdragstagare och ombud ska informeras om bankens regler om mutor, otillbörlig påverkan och korruption, och omfattas av dessa regler när de utför uppdrag för bankens räkning. Revideringen är ikraft vid utgivningen av denna hållbarhetsredovisning.

ANSTÄLLDAS UPPTÄDANDE

Medarbetare i Handelsbanken:

- ska inte kunna misstänkas för att dra otillbörlig fördel av den kunskap om de finansiella marknaderna som hon eller han får i sitt arbete
- ska vara väl förtrogna med lagstiftning gällande handel med finansiella instrument och iaktta bankens regler för anställdas värdepappers- och valutaaffärer
- ska, både privat och i tjänsten, avstå från affärstransaktioner som strider mot bankens regler eller gällande lagstiftning

- ska avhålla sig från affärer eller andra åtaganden som allvarligt kan äventyra den egna ekonomin
- får inte handlägga ärenden som de själva eller anhöriga har ett personligt intresse i. Det gäller även för företag som medarbetaren eller dess anhöriga är engagerade i
- ska till chef, lokal compliance eller Centrala revisionsavdelningen anmäla misstänkta oegentligheter inom banken. Som komplement till dessa rapporteringskanaler kan Handelsbankens särskilda system för visseblåsare (whistleblowing) användas. Anmälan görs på särskild blankett och skickas till chefen för Centrala revisionsavdelningen
- ska anmäla uppdrag utom banktjänsten för godkännande. Detta innefattar även bisysslor och vissa uppdrag i föreningslivet.

BANKEN SOM KUND OCH VÅRA LEVERANTÖRER

Etiska överväganden är lika viktiga när banken uppträder som kund som när banken är leverantör av produkter och tjänster. Ett exempel är att banken har regler för att ta emot och ge personliga gåvor samt för representation för att undvika beroendeställning i förhållande till leverantörer. Vi för en kontinuerlig dialog med leverantörer och vid inköpsbeslut undersöker vi att de bland annat har kollektivavtal, policy för arbetsmiljö samt policy för mutor och bestickning. Dessutom tas miljöhänsyn med i inköpsbeslutet. Som stöd finns en checklista för att säkerställa kvaliteten vid bankens inköp.

Under 2016 avser Handelsbanken successivt att införa en uppförandekod för större leverantörer i Sverige. Koden avses även att införas på bankens samtliga hemmamarknader.

Uppförandekoden avser att definiera de krav vi ställer på våra leverantörer och deras underleverantörer. De flesta av kraven bygger på internationellt vedertagna standarder med utgångspunkt från FN:s Global Compact. Det innebär att banken kräver att leverantörer, och deras underleverantörer, uppfyller uppförandekoden eller motsvarande standarder som kan innebära högre krav än gällande lagstiftning. Det är också leverantörens skyldighet att säkerställa att både deras anställda och underleverantörer i sin tur uppfyller kraven i koden.

Mer information

Bankens policy för hållbarhet, policy för etik, policy mot korruption och policy för hantering av intressekonflikter finns tillgängliga på handelsbanken.se/csr.

Vårt miljöarbete

För att medverka till en långsiktigt hållbar utveckling arbetar Handelsbanken för att bankens direkta och indirekta miljöpåverkan ska vara så liten som möjligt.

HANDELSBANKENS MILJÖPOLITIK

Miljöarbetet i Handelsbanken tar utgångspunkt i bankens miljöpolitik. Banken ska medverka till en långsiktigt hållbar utveckling, så långt det är tekniskt och ekonomiskt möjligt, men också så att det är förenligt med bankens åtaganden. Vi strävar därför hela tiden efter att minimera vår miljöpåverkan.

Vi ska uppnå detta genom att bland annat:

- fatta långsiktigt hållbara affärsbeslut där miljöhänsyn är en del av underlaget
- ställa miljökrav i alla centrala upphandlingar och följa upp att dessa krav följs
- uppmuntra medarbetarnas miljömedvetenhet och miljökompetens
- ständigt utveckla miljöarbetet så att banken kontinuerligt minimerar sin miljöpåverkan
- följa och mäta bankens påverkan på miljön.

Handelsbanken har undertecknat och följer flera frivilliga överenskommelser, till exempel Internationella Handelskammarens (ICC) Riktlinjer för hållbar utveckling, FN:s program Bankerna och Miljön (UNEP FI), FN:s Global Compact och FN:s principer för ansvarsfulla investeringar (PRI).

HANDELSBANKENS DIREKTA MILJÖPÅVERKAN

En banks direkta miljöpåverkan är förhållandevis begränsad. Vi strävar hela tiden efter att vår miljöpåverkan ska vara så liten som möjligt. Den direkta miljöpåverkan kommer framförallt från energiförbrukning, tjänsteresor och transporter samt resursanvändning som till exempel pappersförbrukning. Vi mäter vår väsentliga miljö-

påverkan på våra sex hemmamarknader. Dessa marknader representerar mer än 96 procent av bankens totala antal anställda.

”Vi arbetar med att minimera de koldioxidutsläpp som verksamheten genererar.”

Vi arbetar med att minimera de koldioxidutsläpp som verksamheten genererar. De totala koldioxidutsläppen för verksamheten uppgick till 13 231 ton för 2015. Det är en minskning med 15 procent från föregående år och beror främst på att banken ökat andelen förnybar elektricitet.

Bankens elförbrukning har minskat med 6 procent under 2015 jämfört med 2014. Andelen förnybar el för den nordiska verksamheten är 100 procent och för alla hemmamarknader är den 87 procent.

För 2015 har Handelsbanken korrigerat klimatberäkningarna för att på ett tydligare sätt spegla bankens direkta miljöpåverkan. Dessa korrigeringar har lett till högre utsläppssiffror än vad banken tidigare redovisat. Resultaten för åren 2012–2014 har räknats om enligt de nya klimatberäkningarna för att förbättra jämförbarheten.

CDP är en oberoende, internationell ideell organisation som arbetar för öppenhet och dialog kring företags koldioxidutsläpp och hur de hanterar sin klimatpåverkan för att föra denna kunskap vidare till investerare. Över 5 500 organisationer i över 80 länder runt om i världen mäter samt redovisar sina utsläpp av växthusgaser och sin klimathantering genom CDP.

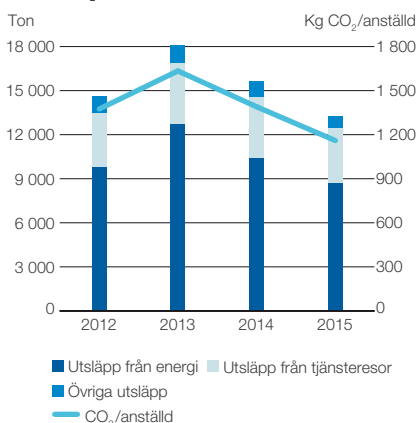
Resultatet i CDP:s årliga undersökning baseras dels på hur transparent ett företag är, dels hur väl de arbetar med klimatfrågan. Resultatet för transparens redovisas på en skala mellan 0–100 och arbetet med klimatfrågan på en betygsskala mellan A–E. I årets undersökning ökade banken sitt resultat inom transparens till 95 poäng (85) av 100 möjliga, medan betyget för bankens arbete med klimatfrågan sjönk till nivå C (B). Medelvärdet i CDP Nordic var 84 C. Bankens arbete med att förbättra hanteringen av vår klimatpåverkan på ett öppet och transparent sätt kommer att fortsätta och därmed har vi som tydlig målsättning att förbättra vårt resultat i CDP:s undersökning till nästa år.

CDP agerar på uppdrag av mer än 800 institutionella investerare, och från 2015 är Handelsbanken en av dem.

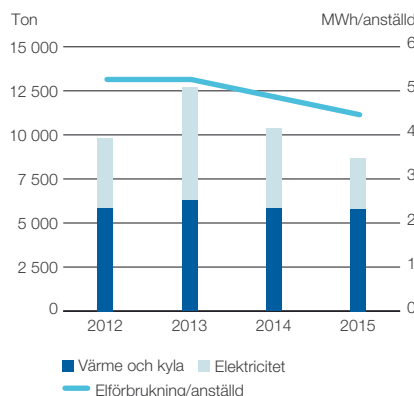
KLIMATKOMPENSATION

Handelsbanken klimatkompenserar för koldioxidutsläpp som för närvarande är kopplade till tjänsteresor på bankens sex hemmamarknader. Banken klimatkompenserar genom så kallade CDM-projekt (Clean Development Mechanism), som är FN-registrerade projekt

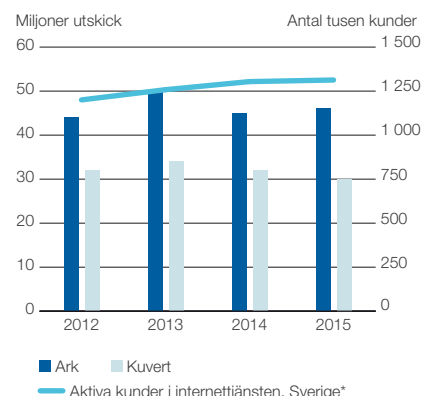
Totala CO₂-utsläpp

CO₂-utsläpp från energiförbrukning

Centrala utskick, koncernen

* Privat- och företagskunder som varit aktiva på bankens internettjänst minst en gång under de sista sex månaderna 2015.

med verifierad klimatnytta. Projekten är certifierade enligt Gold Standard som fler än 80 NGO:s (non-governmental organisations) står bakom och som säkerställer att projekten bidrar till långsiktig hållbar utveckling.

MER EFFEKTIV UTRUSTNING OCH RESURSANVÄNDNING

I hela banken genomförs kontinuerligt förändringar som tillsammans resulterar i minskad miljö- och klimatpåverkan:

- Ett grönt samarbetsavtal med en av bankens hyresvärdar har lett till att en av bankens största kontorslokaler nu är certifierad enligt den europeiska standarden Green Building. En ansökan om att även miljöklassificera byggnaden enligt svenska standarden Miljöbyggnad Silver är inlämnad och svar väntas under 2016.
- Banken utarbetar en uppförandekod för våra leverantörer som successivt kommer att införas under 2016. I den anges bland annat att en leverantör till Handelsbanken ska stödja förebyggande åtgärder för att motverka miljöproblem, ta initiativ för att stärka ett större miljömedvetande samt uppmuntra utveckling av miljövänlig teknik.
- Frikyla används under perioden december – maj för huvudkontorets fastigheter som komplement till att använda kylmaskiner och fjärrkyla. Frikyla innebär att banken tar ut kyla från Östersjöns vatten via värmeväxlare för att kyla ner bankens lokaler och datorhallar.
- Antalet videokonferenser som kan ersätta tjänsteresor har under 2015 ökat med 34 procent jämfört med 2014.
- Elektronisk hantering av leverantörsfakturer utökas successivt, vilket minskar både pappersförbrukning och transporter. Banken fortsätter även att utveckla digitala tjänster för kunderna, kontoren och interna avdelningar för att minska pappersförbrukningen ytterligare.
- Vid utbyte av gamla skrivare, faxmaskiner och skannrar ersätts dessa med multifunktionsmaskiner för att få en minskad energiförbrukning, miljöcertifierade maskiner med miljövänliga toner samt på sikt även minskad pappersförbrukning.
- När gammal utrustning ska skrotas säkerställer banken att den blir återvunnen på ett miljövänligt sätt.
- Handelsbanken har kompletterat urvalet av leasingbilar för de anställda i Sverige med så kallade laddhybridbilar som kan laddas från det fasta elnätet.
- Bankens interna tryckeri har certifierats enligt den nordiska miljömärkningen Svanen och därmed uppfyller banken kraven för klimat-ekonomisk post. Det innebär att en majoritet av alla Handelsbankens transporter med Postnord i Sverige från och med 2016 kommer att vara klimatkompenserade.

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA BANKENS PÅVERKAN PÅ MILJÖN

För att minska bankens påverkan på miljön planeras följande initiativ de närmaste åren:

- Ytterligare höja medvetenheten internt genom information och utbildning när det gäller åtgärder för att minska bankens direkta klimatpåverkan. Syftet är att alla delar av organisationen effektivt ska kunna bidra till att minska till exempel energiförbrukningen.
- Öka andelen inköpt miljömärkt el under 2016 på hemmamarknaderna utanför Sverige.
- Öka mängden återvunnet avfall.
- Minska omfattningen av tjänsteresor genom att underlätta användandet av videokonferenser.
- Ytterligare utveckla digitala tjänster i koncernen för kunder via dator, smartphone och surfplatta samt för kontor och interna avdelningar för att minska pappersförbrukningen.
- Fortsatt utveckling av system för att mer exakt kunna mäta vår resursförbrukning och direkta miljöpåverkan.

HANDELSBANKENS INDIREKTA MILJÖPÅVERKAN

Genom att ha anslutit sig till FN:s Global Compact åtar sig Handelsbanken att beskriva hur banken arbetar med till exempel miljöfrågor. Utöver bankens egen resursförbrukning gäller det främst den indirekta miljöpåverkan via kreditgivning, kapitalförvaltning och leverantörsavtal. Se respektive avsnitt på sidorna 213, 214 och 221.

Mer information

För mer information om bankens miljöarbete hänvisas till handelsbanken.se/csr.

Där finns bland annat följande information:

- Bankens miljöpolitik
- Kompletterande GRI-bilaga

Initiativ, utmärkelser, undersökningar och hållbarhetsindex

Handelsbanken samarbetar både inom och utanför finansbranschen i olika initiativ som är avsedda att öka medvetenheten kring hållbarhet och ansvarsfullt företagande.

INITIATIV

Global Compact

Handelsbanken undertecknade 2009 FN:s Global Compact, vilket befäster bankens tidigare uttalade stöd för universella mänskliga rättigheter och ett ansvarsfullt agerande som företag. Global Compact är ett initiativ som riktar sig till företag och som förespråkar tio principer som grundar sig på internationella konventioner. Principerna som lanserades år 2000 inkluderar mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och bekämpning av korruption.

ICC

Internationella Handelskammaren (ICC) har arbetat fram riktlinjer för hållbar utveckling. Syftet är att ge företag i hela världen ett ramverk och verktyg för att utveckla sitt hållbarhetsarbete. Riktlinjerna bygger på nationella och internationella normer för hållbarhet. Handelsbanken följer ICC:s riktlinjer sedan 1990-talet.

PRI

Signatory of:

PRI (United Nations backed Principles for Responsible Investment) startade 2006 och är ett nätverk av investerare som tillsammans med FN arbetar för att implementera principer för ansvarsfulla investeringar. Avsikten är att främja ett ansvarsfullt agerande bland finansiella aktörer och driva ökad öppenhet och medvetenhet om miljö, sociala frågor och bolagsstyrning i de bolag som dessa aktörer placerar i. Handelsbanken undertecknade principerna 2009. Totalt har drygt 1 450 kapitalägare, kapitalförvaltare och andra intressenter undertecknat principerna.

UNEP FI

FN:s miljöprogram har en särskild organisation som arbetar med hur kapitalmarknaden kan främja en miljömässigt hållbar utveckling genom sin verksamhet. De omkring 200 finansiella institutionerna som stödjer initiativet bidrar bland annat till ökad forskning och kunskap om hur hållbarhetsfrågor kan integreras i de finansiella besluten. Handelsbanken har varit medlem i UNEP FI sedan mitten av 1990-talet.

CDP

CDP är en oberoende, internationell ideell organisation som arbetar för öppenhet och dialog kring företags koldioxidutsläpp och hur de hanterar sin klimatpåverkan för att föra denna kunskap vidare till investerare. Över 5 500 organisationer i fler än 80 länder runt om i världen mäter och redovisar sina utsläpp av växthusgaser och sin klimathantering genom CDP.

CDP agerar på uppdrag av mer än 800 institutionella investerare, och från 2015 är Handelsbanken en av dem.

Ecpat

Under 2009 anslöt sig Handelsbanken tillsammans med Svenska Bankföreningen till ett samarbete med Ecpat Sverige. Under året har vi fördjupat samarbetet med Ecpat. Det övergripande målet är att förhindra exploatering av barn genom att försvåra och förhindra penningtransaktioner som är kopplade till barnsexhandel. Som en del av Handelsbankens arbete med ansvarsfullt företagande integrerar vi inom ramen för vår verksamhet ett förebyggande arbetssätt för att bidra till avståndstagande mot barnsexhandel.

Ecpat Sverige ingår i Ecpat International som har medlemsorganisationer i över 70 länder. Ecpat arbetar med att förebygga och stoppa alla former av barnsexhandel: barnpornografi, barnsexturism och människohandel med minderåriga för sexuella syften.

Finanskoalitionen mot barnsexhandel

Handelsbanken har varit medlem i svenska Finansiella koalitionen mot barnsexhandel (Finanskoalitionen) sedan 2009. Finanskoalitionen verkar för att försvåra och förhindra handel med sexuella övergreppsbilder på barn och utgår från det övergripande brottsförebyggande målet att stoppa övergrepp mot barn. I syfte att förhindra denna handel genom de finansiella systemen har ett unikt samarbete utarbetats mellan myndigheter, den privata och den ideella sektorn. Genom att Finanskoalitionen medlemmar försvårar möjligheten att använda de finansiella systemen för denna typ av brottslighet, bidrar det till att komplicera och begränsa dess spridning.

Hållbart värdeskapande

Tillsammans med några av Sveriges stora investerare har Handelsbanken Asset Management sedan 2009 deltagit i projektet Hållbart värdeskapande. Målet med projektet har för deltagarna varit att lyfta fram betydelsen av att svenska börsbolag arbetar strukturerat med hållbarhetsfrågor.

I egenskap av ett av de 100 största svenska börsbolagen har Handelsbanken själv besvarat enkäten om sitt arbete.

Ekonomisk forskning

Handelsbanken har vid olika tillfällen sedan i början av 1960-talet lämnat bidrag till ekonomisk forskning, framförallt genom avsättningar till två fristående forskningsstiftelser Tore Browaldhs stiftelse samt Jan Wallanders och Tom Hedelius stiftelse.

Tillsammans är stiftelserna en av de viktigaste anslagsgivarna till ekonomisk forskning i Sverige. Under 2015 beviljades 169 anslag (152) på tillsammans 180 miljoner kronor (151).

Vid slutet av 2015 uppgick stiftelsernas sammanlagda förmögenhet till 6 051 miljoner kronor.

Handelsbanken har också finansierat en professur i redovisning vid Handelshögskolan i Stockholm samt bidragit till The Institute for Financial Research (SIFR) och Swedish House of Finance (SHoF).

Handelsbanken stödjer även ett forskningsprojekt hos Handelshögskolan i Stockholm där studier och analyser görs kring vilka faktorer som är mest betydelsefulla vad gäller att skapa kundnöjdhet, liksom för att följa sambandet mellan lojalitet och lönsamhet.

Privatekonomi för unga

UNG PRIVATEKONOMI

Handelsbanken stödjer initiativ för att främja ungdomars kunskaper om privatekonomi genom att stödja informationskampanjer och bidra med kunskap. Ung Privatekonomi är ett skolinformationsprojekt som utbildar Sveriges gymnasieelever och lärare inom ämnena privatekonomi och sparande.

Samarbeten med universitet och högskolor

Handelsbanken har ett flertal samarbeten med universitet och högskolor och det är en viktig del i ett långsiktigt employer branding-arbete. Genom denna samverkan etablerar Handelsbanken kontakter med viktiga målgrupper ur ett rekryteringsperspektiv och bidrar med kompetens och erfarenhet till utbildningar. Det bygger på samarbete och engagemang hos personalavdelningar, medarbetare och chefer från både bankkontor och interna enheter.

Studentprogram i Handelsbanken

Handelsbanken i Sverige erbjuder ungdomar som ska börja läsa på universitet eller högskola att parallellt med studierna delta i bankens Studentprogram. I programmet ingår arbete under studietiden, en egen handlingsplan och relevant utbildning för att utvecklas inom Handelsbanken. Syftet är att attrahera, rekrytera och utveckla yngre medarbetare som ett led i bankens framtida chefsförsörjning samt att främja jämställdhet och mångfald.

Tekniksprånget

Handelsbanken i Sverige deltar sedan hösten 2013 i Tekniksprånget. Tekniksprånget drivs av Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) på uppdrag av Skolverket. Tekniksprånget är ett initiativ som syftar till att ungdomar som gått ut gymnasiet natur- och teknikprogram ska få en inblick i ingenjörsvetenskapen. Under fyra månader erbjuds ungdomarna praktik som ska inspirera dem att söka till en ingenjörsutbildning i framtiden.

UTMÄRKELSER

Boldness in Business Awards

Handelsbanken har tagit emot en av världens mest prestigefyllda utmärkelser för socialt ansvar, FT ArcelorMittal Boldness in Business. Utmärkelsen ges till den organisation som tar ansvar för sin påverkan på intressenter och samhälle, samtidigt som den bidrar till förbättringar i samhället i stort.

I motiveringen betonades särskilt bankens etiska grundsyn, där nöjda kunder är utgångspunkten och att man bygger banken utifrån kundernas önskemål.

Bästa rapportering om värdeskapande

Handelsbanken kom på en delad andra plats när PwC för andra året utsåg bästa rapportering om värdeskapande. Omkring 70 företag från Nasdaq Stockholm Large Cap-lista har utvärderats och bedömningarna innefattar information från hela årsredovisningen, inklusive bolagsstyrningsrapporten och hållbarhetsredovisningen. Juryn har framförallt tittat på rapporternas värdeskapande, trovärdighet, begriplighet och fullständighet. Enligt motiveringen har Handelsbanken presenterat sin årsredovisning på ett tydligt och strukturerat sätt och den upplevs genomgående som transparent. Dessutom vittnar den om en kultur där samhällsansvar är en naturlig hörnsten.

Investors Chronicle and Financial Times Investment and Wealth Management Awards 2015

Handelsbanken har utsetts till "Best Private bank 2015" i Storbritannien av de internationella tidskrifterna Financial Times och Investors Chronicle. Det är för tredje gången på fyra år som Handelsbanken får utmärkelsen där läsarna nominerar banker och finansiella institut. Utmärkelsen beslutas av en jury som framförallt tittar på vem som ger bäst service, mest värde för pengarna samt på kvalitet som är oförändrad över tid.

International Banker

Tidskriften International Banker har utsett Handelsbanken till "Best innovation retail banking Sweden 2015" och "Best customer service provider Western Europe 2015". "Handelsbankens affärsmodell och engagemang för kundservice gör banken unik", skriver International Banker när de motiverar utmärkelserna. International Banker är en av de mest erkända internationella tidskrifterna inom ekonomi, bank och finans. Priserna i International Banker Awards delas ut till banker över hela världen som ligger i framkant i branschen och som inte bara gör sitt jobb bra, utan gör det utomordentligt väl.

Sveriges småföretagsbank 2015

Finans Barometern För fjärde året i rad har Handelsbanken utsetts till Sveriges småföretagsbank av företag mellan en och nio anställda i Finansbarometerns årliga undersökning. Service och bemötande samt kvaliteten på de elektroniska tjänsterna är de faktorer som anses viktigast när småföretagen väljer bank. Bankens lokala förankring och förmåga att skapa nära relationer till sina kunder är viktigt för många småföretag. Handelsbanken har högst kundlojalitet av samtliga banker i undersökningen.

World Finance

Handelsbanken har utsetts till "Best Nordic Banking Group 2015" och "Best Nordic Retail

Bank 2015" av den internationella tidskriften World Finance. "Genom att se utmaningar som möjligheter istället för hinder samt att fokusera mer på kunder än produkter har Handelsbanken lyckats där många inte har det", skriver World Finance. Publikationen har stor spridning i världen och riktar sig främst till beslutsfattare, företagsledare, ekonomer, politiker, institutioner samt både privata och offentliga investerare. Med hjälp av en jury och nomineringar från sina läsare har World Finance delat ut utmärkelser för prestationer och innovationer sedan 2007.

Årets affärsbank 2015

Finans Barometern För femte året i rad har Handelsbanken utsetts till Årets affärsbank av Sveriges närmare 1 000 största företag i Finansbarometerns årliga undersökning. Service och bemötande, kvaliteten på rådgivningen och förståelse för företagens behov är några av de faktorer som anses vara viktigast när företag väljer bank.

UNDERSÖKNINGAR

Nöjda kunder

Handelsbanken hade 2015 nöjdare privat- och företagskunder än genomsnittet för branschen på alla bankens sex hemmamarknader. Därmed behåller banken sin starka och stabila position avseende kundnöjdhet. SKI (Svenskt Kvalitetsindex) är ett system för att samla in, analysera och sprida information om kunders förväntningar, upplevd kvalitet samt värdering av varor och tjänster. Bakom SKI står Institutet för Kvalitetsutveckling (SIQ) samt den internationella organisationen EPSI Rating Group (Extended Performance Satisfaction Index) som håller i jämförande mätningar i Europa. Forskning och utveckling inom ramen för EPSI:s kvalitetsmätningar sker tillsammans med SIQ och HHS (Handelshögskolan i Stockholm).

Sustainable Brand Index

SUSTAINABLE BRAND INDEX

Resultatet för 2015 i Skandinavien största årliga återkommande varumärkesundersökning med fokus på hållbarhet, Sustainable Brand Index™, visar att Handelsbanken placerar sig i toppskiktet bland banker i Sverige. I studien utvärderar 27 000 konsumenter hur hållbart ett varumärke är.

Med utgångspunkt i omvärld, människa och varumärke söker studien svar om varför ett varumärke uppfattas på ett visst sätt.

TNS Sifo Anseendeindex 2015

TNS Sifo

Handelsbanken finns bland de tio mest ansedda företagen i Sverige, enligt årets undersökning från TNS Sifo som varje år frågar den svenska allmänheten hur stort förtroende man har för olika företag. I undersökningen deltog cirka 4 000 personer i åldrarna 18–79 år. De besvarade frågor om vilka förväntningar de har på olika företag och hur väl företagen lever upp till dessa.

Universum

Medarbetare

Branschbäst

Undersökningsföretaget Universum har under året genomfört tre olika undersökningar där Handelsbanken får goda betyg. När Universum mätte Sveriges Bästa Arbetsgivare 2015, kom Handelsbanken på plats 24 av totalt 102 företag, vilket är bäst i bankbranschen. Resultatet baseras på faktorer som intern identitet (vad medarbetarna anser om arbetsgivarens rykte och image), jobbegenskaper, människor och kultur samt ersättning och möjligheter att avancera. Medarbetarna ger även betyg på nöjdhet utifrån ett helhetsperspektiv samt betyg på lojalitet – hur benägna de är att stanna kvar hos sin arbetsgivare.

Ekonomistudenter

Enligt undersökningsföretaget Universums mätning, Företagsbarometern 2015, placerade sig Handelsbanken som näst bästa bank och på en femte plats av totalt 204 företag. Deltagarna i undersökningen, ekonomistudenter i Sverige, har svarat på frågor om ideala arbetsgivare och betygsatt dessa utifrån följande kriterier: rykte och image, jobbegenskaper, människor och kultur samt ersättning och möjligheter att avancera.

Yrkesverksamma akademiker

I Universums undersökning, Karriärbarometern 2015, har Sveriges unga yrkesverksamma akademiker, Young Professionals, utsett sina ideala arbetsgivare. Till Young Professionals räknas personer under 40 år med akademisk bakgrund och med ett till åtta års arbetslivserfarenhet. Bland yrkesverksamma ekonomer placerade sig Handelsbanken som näst bästa bank och på en femtonde plats av totalt 201 företag.

Bland yrkesverksamma data/IT-akademiker placerade sig Handelsbanken som branschbäst och kom på plats 42 av totalt 125 företag.

Även i den här undersökningen har deltagarna svarat på frågor om vad som är en bra arbetsgivare utifrån följande kriterier: rykte och image, jobbegenskaper, människor och kultur samt ersättning och möjligheter att avancera.

HÅLLBARHETSINDEX

Handelsbanken granskas och bedöms av såväl kunder som aktörer på den finansiella marknaden. Resultaten och det omdöme som banken får av dessa visar på hur väl banken lever upp till deras förväntningar.

Ethibel Sustainability Index

Brysselbaserade organisationen Ethibel förser finansmarknaden med information om olika bolag och deras hållbarhetsarbete. Analysen görs av analysföretaget Vigeo, och baserat på resultatet skapar sedan Ethibel ett universum som utgör grunden för hållbarhetsprodukter och ansvarsfulla investeringar. Svenska Handelsbanken A ingår sedan 2004 i Ethibel Excellence Investment Register, och är dessutom inkluderad i indexet ESI Excellence som utgår från universumet.

FTSE4Good

Handelsbanken är utvald att ingå i det internationella FTSE4Good Index 2015. Indexet är oberoende och bygger på analyser av bolagens arbete inom miljö-, social- och governancepraxis (ESG). Handelsbanken har ingått i indexet sedan 2001.

OMX GES Sustainability

Tillsammans med analysföretaget GES Investment Services, har Stockholmsbörsen Nasdaq lanserat ett antal hållbarhetsindex som ger investerare ett universum av bolag som möter uppställda hållbarhetskrav. Handelsbanken har kvalificerat sig för både OMX GES Sustainability Sweden och det nordiska indexet OMX GES Sustainability Nordic.

SIX Sweden SRI Index

SIX Sweden SRI Index är ett samarbete mellan SIX Financial Information och ISS-Ethix och består av de bolag noterade på Stockholmsbörsen, som uppfyller ISS-Ethix hållbarhetskriterier som utgörs av en modern standard av sociala, miljömässiga och etiska kriterier, där begreppen hållbarhet och ansvarstagande står i fokus. SRI-screening är även applicerad på andra index, som exempelvis SIX30 SRI Index och SIX60 SRI Index och även i dessa ingår Handelsbankens aktie. SIX Financial Information är den tredje största leverantören av finansiell information i Europa och en ledande indexberäknare på den nordiska marknaden. ISS-Ethix är en analysbaserad rådgivare till institutionella investerare i Sverige, övriga Norden, Europa och USA.

STOXX Global ESG Leaders

Handelsbanken ingår i STOXX Global ESG Leaders index. De bolag som ingår har valts ut i en analysprocess utifrån miljö, socialt ansvarstagande och bolagsstyrningsfrågor. Indexet består av tre underliggande index: STOXX Global ESG Environmental Leaders, STOXX Global ESG Social Leaders samt STOXX Global ESG Governance Leaders. Handelsbanken ingår i samtliga av dessa index.

Innehåll och avgränsningar

Handelsbanken har redovisat arbetet med relevanta hållbarhetsaspekter enligt riktlinjer från Global Reporting Initiative (GRI) sedan 2009. Vi gör det som del av bankens årsredovisning. Målet med redovisningen är att våra intressenter ska kunna ta del av vårt arbete på ett enkelt sätt och få en god förståelse för hur banken presterar.

DATAINSAMLING OCH AVGRÄNSNINGAR

Hållbarhetsredovisningen innehåller information som avser koncernen om inte annat anges. Informationen som presenteras i redovisningen täcker de mest omfattande och betydande delarna av verksamheten med fokus på bankverksamheten.

Redovisningen innehåller vissa avgränsningar avseende personal- och miljödata (LA och EN). Viss personalinformation avser endast den svenska verksamheten eller bankens hemmamarknader, medan annan avser hela koncernen. Miljödata avser verksamheterna på bankens hemmamarknader. Avgränsningarna framgår i redovisningen där det är aktuellt. För 2015 har Handelsbanken korrigerat klimatberäkningarna för att på ett ännu tydligare sätt spegla bankens direkta miljöpåverkan. Dessa korrigeringar har lett till högre utsläppssiffror än vad banken tidigare redovisat. Resultaten för åren 2012–2014 har räknats om enligt de nya klimatberäkningarna för att förbättra jämförbarheten.

ARBETET MED ATT DEFINIERA INNEHÅLLET

Under 2015 genomförde Handelsbanken en väsentlighetsanalys som var ett led i arbetet med att definiera bankens mest väsentliga hållbarhetsfrågor. Den bekräftar den syn som Handelsbanken haft på hållbarhetsarbetet under många år.

Utöver de dialoger Handelsbanken ständigt för med våra intressenter, genomförde banken

under året även en fördjupad intressentdialog med representanter från bankens huvudintressentgrupper. Syftet var dels att bekräfta att de hållbarhetsfrågor som banken tidigare år identifierat som de mest väsentliga fortfarande stämmer överens med intressenternas uppfattning, dels att få ökad förståelse för vilka förväntningar omvärlden har på bankens hållbarhetsarbete.

Analysen utgick ifrån ett brett urval av frågor som är särskilt relevanta för Handelsbanken – dels baserade på bankens egen erfarenhet, dels på frågor banken får från externa intressenter – men också relevanta frågor för en bank i allmänhet.

Intressentdialogen genomfördes enbart med intressenter på bankens största marknad, det vill säga Sverige. Nästa år planerar vi att genomföra en fördjupad dialog även på övriga fem hemmamarknader.

De frågor som grupperna lade störst vikt vid utgör Handelsbankens väsentliga hållbarhetsfrågor som vi beskriver utförligt i denna rapport. För att kunna redovisa det som är relevant och väsentligt tillämpar Handelsbanken GRI:s branschsupplement för finansbranschen (FSSS). Utöver dessa informerar vi även om andra frågor eftersom banken upplever ett allmänt intresse för frågorna.

Läs mer om väsentlighetsanalysen på sidorna 203–205.

Standardinformation

Styrning och indikatorer:
Ekonomiskt ansvar
(EC)

Styrning och indikatorer:
Miljöansvar
(EN)

Styrning och indikatorer:
Socialt ansvar
(LA, HR, SO, PR)

Branschsupplement:
FINANCIAL SERVICE SECTOR SUPPLEMENT
(FSSS)

INDEX ENLIGT GLOBAL REPORTING INITIATIVE (GRI)

Handelsbanken redovisar sitt hållbarhetsarbete i enlighet med Global Reporting Initiatives (GRI) riktlinjer G4. Hållbarhetsredovisningen uppfyller informationsbehovet för nivå "Core", vilket bekräftas av bankens externa revisorer. Handelsbanken redovisar koncernens hållbarhetsarbete årligen. Årets hållbarhetsredovisning

är Handelsbankens sjätte enligt GRI och avser kalenderåret 2015. Den senaste redovisningen lämnades i februari 2015 och avsåg kalenderåret 2014. Tabellen nedan innehåller de indikatorer som bedömts relevanta för Handelsbankens verksamhet, inklusive indikatorer från GRI:s branschsupplement för finanssektorn (FS).

Kompletterande information om Handelsbankens hållbarhetsarbete finns i en utökad

GRI-bilaga som finns publicerad på Handelsbankens webbplats.

KONTAKT

För frågor eller synpunkter på denna rapport eller om bankens hållbarhetsarbete, kontakta Handelsbankens ansvarig för hållbarhetsfrågor på e-post: csr@handelsbanken.se.

STANDARDUPPLYSNINGAR		SIDA HÅR ¹	SIDA ÅR ² /WWW ³	EXTERN GRANSKNING
Strategi och analys				
G4-1	Kommentar från VD		4-5	•
Organisationsprofil				
G4-3	Organisationens namn		3	•
G4-4	Huvudsakliga varumärken, produkter och tjänster		Omslag insida	•
G4-5	Huvudkontorets lokalisering		234	•
G4-6	Länder där bolaget är verksamt		236-243	•
G4-7	Ägarstruktur och bolagsform		44-45	•
G4-8	Marknader där bolaget är verksamt		28-43	•
G4-9	Bolagets storlek		24	•
G4-10	Total personalstyrka	208	108	•
G4-11	Procent av personalstyrkan som omfattas av kollektivavtal	210		•
G4-12	Bolagets leverantörskedja	203	166	•
G4-13	Större förändringar under redovisningsperioden	227		•
G4-14	Försiktighetsprincipens tillämpning	Handelsbanken tillämpar försiktighetsprincipen i enlighet med Global Compact och svensk lagstiftning		•
G4-15	Externa stadgor, principer och initiativ	212, 214-215, 220, 222, 224-225		•
G4-16	Medlemskap i organisationer	215, 217, 220, 224		•
Identifierade väsentliga aspekter och var påverkan sker				
G4-17	Enheter som ingår alternativt exkluderas	227	141	•
G4-18	Process för att definiera redovisningens innehåll	203-205, 227		•
G4-19	Identifierade väsentliga aspekter	204-205		•
G4-20	Respektive aspekts avgränsningar inom organisationen	205		•
G4-21	Respektive aspekts avgränsningar utanför organisationen	205		•
G4-22	Förklaring till korrigeringar från tidigare rapporter	222		•
G4-23	Väsentliga förändringar i omfattning eller avgränsning jämfört med tidigare års redovisningar	222		•
Intressentrelationer				
G4-24	Intressentgrupper	202		•
G4-25	Identifiering och urval av intressenter	202, 204		•
G4-26	Metoder för samarbete med intressenter	202-204		•
G4-27	Viktiga frågor som framkommit i dialog med intressenter och vilka initiativ som tagits	202-204		•
Rapportprofil				
G4-28	Redovisningsperiod	228		•
G4-29	Senaste redovisningen	228		•
G4-30	Redovisningscykel	228		•
G4-31	Kontaktperson för rapporten	228		•
G4-32	Val av rapporteringsnivå, GRI innehållsindex och referens till extern granskning	228-231		•
G4-33	Policy och praxis för extern granskning	228, 231		•
Styrmning				
G4-34	Styrningsstruktur	211	50-51	•
Etik och integritet				
G4-56	Värderingar, principer, standarder, uppförandekod och etisk policy	211, 220	57-59	•

¹ HÅR Avser Hållbarhetsredovisning 2015

² ÅR Avser Årsredovisning 2015

³ www Avser GRI-bilaga på handelsbanken.se/csr

SPECIFIKA UPPLYSNINGAR

VÄSENTLIGA ASPEKTER	STYRNING OCH INDIKATORER	SIDA HÄR ¹	SIDA ÅR ² /WWW ³	RESERVATION/ KOMMENTAR	EXTERN GRANSKNING
Ekonomi					
EKONOMISKA RESULTAT	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	198–199, 205, 211, 213, 217–218	10–11		•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i>	G4-EC1 Skapat och levererat direkt ekonomiskt värde	203, 217–218			•
• Stabila finanser	G4-EC3 Omfattningen av organisationens förmånsbestämda åtaganden	218	183		•
• Skapa aktieägarvärde	G4-EC4 Väsentligt finansiellt stöd från det allmänna	218			•
• Oberoende av stöd					
• Löner och ersättningar					
• Ansvarfull skatt					
MARKNADSNÄRVARO	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 208–209, 211			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i>	G4-EC6 Andel ledande befattningshavare som anställts lokalt	208–209			•
• Lokal närvaro					
INDIREKT EKONOMISK PÅVERKAN	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 211–212			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i>	G4-EC7 Utveckling och påverkan av investeringar i infrastruktur och tjänster som huvudsakligen görs för allmänhetens nytta	216			•
• Lokal närvaro	G4-EC8 Förståelse om och beskrivning av betydande indirekta ekonomiska effekter, inklusive effekternas omfattning	212, 219			•
Miljö					
UTSLÄPP*	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 211, 222–223	www		•
	G4-EN3 Direkt och indirekt energianvändning per primär energikälla	222	www		•
	G4-EN15 Totala mängden direkta utsläpp av växthusgaser (Scope 1)	222	www		•
	G4-EN16 Totala mängden indirekta utsläpp av växthusgaser (Scope 2)	222	www		•
	G4-EN17 Andra relevanta indirekta utsläpp av växthusgaser (Scope 3)	222	www		•
Sociala frågor					
<i>Anställningsförhållande och arbetsvillkor</i>					
ANSTÄLLNING	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 208–210, 211			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i>	G4-LA1 Nyanställda och personalomsättning, per åldersgrupp, kön och region	208			•
• Löner och ersättningar	G4-LA2 Förmåner som ges till heltidsanställd personal och som inte omfattar tillfälligt eller deltidsanställda	210		Handelsbanken bedömer det inte vara relevant att rapportera hur det förhåller sig i de olika länderna, då endast 4 procent av bankens medarbetare är tillfälligt anställda.	•
• Ansvarfull arbetsgivare					
RELATIONER MELLAN ANSTÄLLDA OCH LEDNING	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 210–211			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i>	G4-LA4 Minsta varseltid angående förändringar i verksamheten, med upplysning om huruvida detta är specificerat i kollektivavtal	210			•
• Arbetsvillkor och fackliga rättigheter					
• Medarbetarengagemang					
ARBETSMILJÖ, HÄLSA OCH SÄKERHET	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 209, 211			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i>	G4-LA5 Andel av personalstyrkan (i procent) som är representerade i formella och gemensamma lednings- och personal-, arbetsmiljö- och säkerhetskommittéer	209			•
• Arbetsmiljö och hälsa	G4-LA8 Arbetsmiljöområden (hälsa och säkerhet) som täcks i formella överenskommelser med fackföreningarna	209			•
TRÄNING OCH UTBILDNING	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	202, 205, 208, 211			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i>	G4-LA10 Program för vidareutbildning och livslångt lärande för att stödja fortsatt anställningsbarhet samt bistå anställda vid anställningens slut	208			•
• Ansvarfull arbetsgivare	G4-LA11 Procent anställda som får regelbunden utvärdering och uppföljning av sin prestation och karriärutveckling	208			•
• Ledarskap och utveckling					
• Medarbetarengagemang					
JÄMSTÄLLDHET OCH MÅNGFALD	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 208–209, 211			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i>	G4-LA12 Sammansättning av styrelse och ledning nedbruten på kön, åldersgrupp, minoritetsgrupptillhörighet och andra mångfaldsindikatorer	211	62–65		•
• Jämställdhet och mångfald					

* I väsentlighetsanalysen identifierades inte miljöpåverkan bland Handelsbankens allra mest väsentliga hållbarhetsfrågor, men med hänsyn till klimatfrågornas betydelse såväl lokalt som globalt har vi valt att i GRI-index inkludera ett utvalt antal indikatorer som visar vår prestanda inom detta område.

¹ HÄR Avser Hållbarhetsredovisning 2015

² ÅR Avser Årsredovisning 2015

³ WWW Avser GRI-bilaga på handelsbanken.se/csr

VÄSENTLIGA ASPEKTER	STYRNING OCH INDIKATORER	SIDA HÅR ¹	SIDA ÅR ² /WWW ³	RESERVATION/ KOMMENTAR	EXTERN GRANSKNING
Mänskliga rättigheter					
INVESTERING	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 211, 213–215, 221			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i> • Ansvarsfulla krediter	G4-HR1 Procentuell andel och antal betydande investeringsbeslut som inkluderar krav gällande mänskliga rättigheter, eller som har genomgått en granskning av hur mänskliga rättigheter hanteras	213–214, 221			•
ICKE-DISKRIMINERING	G4-DMA Hållbarhetsstyrning av väsentliga aspekter	205, 209, 211			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i> • Nöjda kunder • Jämställdhet och mångfald	G4-HR3 Antal fall av diskriminering samt vidtagna åtgärder	209			•
Samhälle					
LOKALSAMHÄLLE	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 211, 216–217			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i> • Hög tillgänglighet • Lokalt närvaro	G4-SO1 Verksamheter med program för lokalt engagemang, konsekvensbedömningar och utveckling	216–217			•
	FS13 Närvaro och tillgänglighet i glesbefolkade eller ekonomiskt utsatta områden	216			•
	FS14 Initiativ att förbättra tillgänglighet till finansiella tjänster för missgynnade grupper i samhället	216–217			•
KORRUPTION	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 211, 221			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i> • Affärskultur • Antikorruption och mutor • Motverka brott	G4-SO3 Procentandel och totala antalet affärsenheter som analyserats avseende risk för korruption	221			•
	G4-SO4 Utbildning och kommunikation av organisationens policyer och rutiner avseende motverkan mot korruption	221			•
	G4-SO5 Åtgärder som vidtagits på grund av korruptionsincidenter	221			•
EFTERLEVNAD	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 211, 220–221			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i> • Motverka brott	G4-SO8 Belopp för betydande böter och totalt antal icke-monetära sanktioner mot organisationen för brott mot gällande lagar och bestämmelser	220–221			•
Produktansvar					
MÄRKNING AV PRODUKTER OCH TJÄNSTER	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 211–212			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i> • Nöjda kunder • Ansvarsfull kreditgivning	G4-PR3 Typ av information om produkter och tjänster som krävs enligt rutinerna, samt andel i procent av produkter och tjänster som berörs av dessa krav	212			•
	G4-PR4 Totalt antal fall där regler och frivilliga koder för information om och märkning av produkter och tjänster inte efterlevts	Inga betydande incidenter under 2015			•
	G4-PR5 Resultat från undersökningar om kundnöjdhet	197–199, 202, 206–207, 226			•
KUNDERNAS INTEGRITET	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 211, 220			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i> • Integritet och sekretess	G4-PR8 Totalt antal underbyggda klagomål gällande överträdelser mot kundintegriteten och förlust av kunddata	220			•
EFTERLEVNAD	G4-DMA Hållbarhetsstyrning av väsentliga aspekter	205, 211–212, 220–221			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i> • Ansvarsfull försäljning och rådgivning	G4-PR9 Belopp avseende betydande böter för brott mot gällande lagar och regler gällande tillhandahållandet och användningen av produkter och tjänster	220			•
PRODUKTPORTFÖLJ	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 211, 213–215			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i> • Ansvarsfulla krediter	FS6 Produktportföljens fördelning per region, storlek och sektor	213			•
	FS8 Värdet av produkter och tjänster som har positiva miljöeffekter	213, 215			•
UPPFÖLJNING KREDITER OCH INVESTERINGAR (FS)	G4-DMA (FS) Styrning av väsentliga aspekter	205, 211, 213–215			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i> • Ansvarsfulla krediter • Ansvarsfulla investeringar					
AKTIVT ÄGANDE	G4-DMA Styrning av väsentliga aspekter	205, 211, 214–215			•
<i>Handelsbankens väsentliga frågor:</i> • Ansvarsfulla investeringar	FS10 Andel bolag i portföljen som har kontaktas angående miljö- och/eller sociala frågor	214			•
	FS11 Andel av förvaltad kapital som omfattas av miljömässig eller social screening	214–215			•

¹ HÅR Avser Hållbarhetsredovisning 2015² ÅR Avser Årsredovisning 2015³ www Avser GRI-bilaga på handelsbanken.se/csr

Revisors rapport över översiktlig granskning av Svenska Handelsbanken AB (publ) hållbarhetsredovisning

Till Svenska Handelsbanken AB (publ)

INLEDNING

Vi har fått i uppdrag av koncernledningen i Svenska Handelsbanken AB (publ) att översiktligt granska Handelsbankens hållbarhetsredovisning för 2015. Till hållbarhetsredovisningen hör även en separat GRI-bilaga, Handelsbankens GRI-bilaga 2015 på handelsbanken.se/csr. Handelsbanken har definierat hållbarhetsredovisningens omfattning på sidan 196 i Årsredovisning 2015.

STYRELSENS OCH FÖRETAGSLEDNINGENS ANSVAR FÖR HÅLLBARHETSREDOVISNINGEN

Det är styrelsen och företagsledningen som har ansvaret för att upprätta hållbarhetsredovisningen i enlighet med tillämpliga kriterier, vilka framgår på sidan 196 i Årsredovisning 2015, och utgörs av de delar av Sustainability Reporting Guidelines (utgivna av The Global Reporting Initiative (GRI)) som är tillämpliga för hållbarhetsredovisningen, samt av företagets egna framtagna redovisnings- och beräkningsprinciper. Detta ansvar innefattar även den interna kontroll som bedöms nödvändig för att upprätta en hållbarhetsredovisning som inte innehåller väsentliga fel, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

REVISORNS ANSVAR

Vårt ansvar är att uttala en slutsats om hållbarhetsredovisningen grundad på vår översiktliga granskning.

Vi har utfört vår översiktliga granskning i enlighet med RevR 6 Bestyrkande av hållbarhetsredovisning utgiven av FAR. En översiktlig granskning består av att göra förfrågningar, i första hand till personer som är ansvariga för upprättandet av hållbarhetsredovisningen, att utföra analytisk granskning och att vidta andra översiktliga granskningsåtgärder. En översiktlig granskning har en annan inriktning och en betydligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt IAASBs standarder för revision och god revisionssed i övrigt har. Revisionsföretaget tillämpar ISQC 1 (International Standard on Quality Control) och har därmed ett allsidigt system för kvalitetskontroll vilket innefattar dokumenterade riktlinjer och rutiner avseende efterlevnad av yrkesetiska krav, standarder för yrkesutövningen och tillämpliga krav i lagar och andra författningar. De granskningsåtgärder som vidtas vid en översiktlig granskning gör det inte möjligt för oss att skaffa oss en sådan säkerhet att vi blir medvetna om alla viktiga omständigheter som skulle kunna ha blivit identifierade om en revision utförts. Den uttalade slutsatsen grundad på en översiktlig granskning har därför inte den säkerhet som en uttalad slutsats grundad på en revision har.

Vår granskning utgår från de av styrelsen och företagsledningen valda kriterier, som definieras ovan. Vi anser att dessa kriterier är lämpliga för upprättande av hållbarhetsredovisningen.

Vi anser att de bevis som vi skaffat under vår granskning är tillräckliga och ändamålsenliga i syfte att ge oss grund för vårt uttalande nedan.

UTTALANDE

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att hållbarhetsredovisningen inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med de av styrelsen och företagsledningen angivna kriterierna.

Stockholm den 18 februari 2016

KPMG AB

Anders Bäckström
Auktoriserad revisor

Torbjörn Westman
Specialistmedlem i FAR

Handelsbanken

Kontaktuppgifter

Webbadress: handelsbanken.se där inget annat anges.

CENTRALA HUVUDKONTORET

Frank Vang-Jensen, koncernchef
Yonnie Bergqvist, Centrala huvudkontoret
Katarina Berner Frösödal, Hållbarhet
Anders H Johansson, Centrala huvudkontoret
Claes Norlén, Centrala huvudkontoret
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 handelsbanken.se
 Organisationsnummer: 502007-7862

ENHETER OCH STABER VID CENTRALA HUVUDKONTORET

COMPLIANCE

Rolf Marquardt, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

FINANS OCH EKONOMI

Ulf Riese, CFO
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

INFRASTRUKTUR

Klas Bornälv, chef
 Torsgatan 14
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

IT

Agneta Lilja, CIO
 Torsgatan 14
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

IT DRIFT OCH UTVECKLING

Juha Rantamaa, chef
 Tegelluddsvägen 10
 115 82 Stockholm
 08-701 10 00

JURIDIK

Martin Wasteson, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

KOMMUNIKATION

Johan Lagerström, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

KREDITER

Per Beckman, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

PERSONAL

Anders Öhman, chef
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

REVISION

Tord Jonerot, chef
 Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

RISKKONTROLL

Maria Hedin, CRO
 Kungsträdgårdsgatan 2
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

AFFÄRSOMRÅDEN

HANDEL & E-TJÄNSTER

Anders Karlsson, chef
 Torsgatan 12
 106 35 Stockholm
 08-701 10 00

HANDELSBANKEN INTERNATIONAL

Kent Johansson, tf chef
 Blasieholmstorg 11
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

MARKETS & ASSET MANAGEMENT

Per Elcar, chef
Jan Häggström, chef ekonomisk analys
 Blasieholmstorg 11
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00

PENSION & TRYGGHET

Louise Sander, chef
 Blasieholmstorg 12
 Box 1325
 111 83 Stockholm
 08-701 71 00

DOTTERBOLAG

EFN

Carl Bjurling, chef
 Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 efn.se
 Organisationsnummer: 556930-1608

HANDEL & INDUSTRI

Magnus Sternbrink, chef
 Nybrokajen 15
 106 70 Stockholm
 08-701 41 10
 Organisationsnummer: 556013-5336

HANDELSBANKEN FINANS

Maria Lidström Andersson, chef
 Torsgatan 12-14
 106 35 Stockholm
 08-701 46 00
 Organisationsnummer: 556053-0841

HANDELSBANKEN FONDER

Carl Cederschiöld, chef
 Blasieholmstorg 12
 106 70 Stockholm
 08-701 10 00
 Organisationsnummer: 556418-8851

HANDELSBANKEN LIV

Louise Sander, chef
 Blasieholmstorg 12
 Box 1325
 111 83 Stockholm
 08-701 71 00
 Organisationsnummer: 516401-8284

HEARTWOOD

Tracey Davidson, chef
 No.1 Kingsway
 London WC2B 6AN, Storbritannien
 +44 (0)20 704 513 20
 Organisationsnummer: 4132340

STADSHYPOTEK

Ulrica Stolt Kirkegaard, chef
 Torsgatan 12
 103 70 Stockholm
 08-701 54 00
 Organisationsnummer: 556459-6715

HUVUDKONTOR HEMMAMARKNADER OCH REGIONBANKER

HUVUDKONTOR SVERIGE

Michael Green, chef

Nybrokajen 13
106 70 Stockholm
08-701 10 00

NORRA SVERIGE

Magnus Ericson, chef

Storgatan 48
Box 1002
901 20 Umeå
090-15 45 60

MELLANSVERIGE

Pontus Åhlund, chef

Nygatan 20
Box 196
801 03 Gävle
026-17 20 60

STOCKHOLM

Carina Åkerström, chef

Arsenalsgatan 9
106 70 Stockholm
08-701 10 00

ÖSTRA SVERIGE

Stefan Nilsson, chef

Ågatan 7
Box 421
581 04 Linköping
013-28 91 00

VÄSTRA SVERIGE

Katarina Ljungqvist, chef

Östra Hamngatan 23 A
405 40 Göteborg
031-774 80 00

SÖDRA SVERIGE

Göran Stille, chef

Södergatan 10
205 40 Malmö
040-24 50 00

HUVUDKONTOR UK

Anders Bouvin, chef

3 Thomas More Square
London E1W 1WY, Storbritannien
+44 (0)20 757 880 00
handelsbanken.co.uk

NORRA STORBRITANNIEN

John Parker, chef

4M Building
Malaga Avenue
Manchester Airport
Manchester M90 3RR, Storbritannien
+44 (0)16 160 202 00
handelsbanken.co.uk

NORDÖSTRA STORBRITANNIEN

Simon Lodge, chef

No. 1 Whitehall Riverside, 4th Floor
Leeds LS1 4BN, Storbritannien
+44 (0)11 338 601 00
handelsbanken.co.uk

CENTRALA STORBRITANNIEN

Nick Lowe, chef

Two Colmore Square
38 Colmore Circus, 3rd floor
Queensway
Birmingham B4 6BN, Storbritannien
+44 (0)12 121 291 74
handelsbanken.co.uk

SYDVÄSTRA STORBRITANNIEN

Michael Broom, chef

1100 Parkway North
Stoke Gifford
Bristol BS34 8YU, Storbritannien
+44 (0)11 793 110 08
handelsbanken.co.uk

SÖDRA STORBRITANNIEN

John Hodson, chef

3 Thomas More Square
London E1W 1WY, Storbritannien
+44 (0)20 757 880 00
handelsbanken.co.uk

DANMARK

Lars Moesgaard, chef

Havneholmen 29
DK-1561 Köpenhamn V, Danmark
+45 (0)46 79 12 00
handelsbanken.dk

FINLAND

Nina Arkilahti, chef

Alexandersgatan 11
FI-00100 Helsingfors, Finland
+358 (0)10 444 11
handelsbanken.fi

NORGE

Dag Tjernsmo, chef

Tjuvholmen Allé 11
Postboks 1342 Vika
NO-0113 Oslo, Norge
+47 (0)22 39 70 00
handelsbanken.no

NEDERLÄNDERNA

Mikael Sørensen, chef

WTC Schiphol Airport
Schiphol Boulevard 135
NL-1118 BG Schiphol, Nederländerna
+31 (0)204 127 600
handelsbanken.nl

Kontor och kontorschefer

REGIONBANKEN NORRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Bob Persson** Frösön, ordförande
 Direktör **Richard Bergfors** Stockholm
 Styrelseordförande **Annika Högström** Luleå
 Direktör **Hans Jonsson** Umeå
 Professor, vice rektor Umeå universitet
Agneta Marell Umeå
 Bankdirektör **Magnus Ericson** Umeå
 Banktjänsteman **Anna Mattsson** Luleå, (P)*

Chef

Magnus Ericson Umeå

Kontor/kontorschef

Arvidsjaur **Ann-Louise Högberg**
 Backe **Linnea Olsson**
 Bjurholm **Linda Öhrman**
 Bjästa **Patrise Halsius**
 Björna **Robert Svedberg**
 Boden **Ann-Christin Söderberg Rånman**
 Bredbyn **Anna Englund**
 Bureå **Helen Sundström**
 Burträsk **Joakim Löfbom**
 Byske **Sören Markström**
 Domsjö **Patrise Halsius**
 Dorotea **Thomas Rönningberg**
 Föllinge **Bodil Edfeldt Olsson**
 Gällivare **Björn Nyström**
 Hammarstrand **Lars-Göran Fahlén**
 Hammerdal **Lars Erik Olsén**
 Haparanda **Tomas Björnfot**
 Holmsund **Anna Kelly**
 Hoting **Thomas Rönningberg**
 Husum **Veronica Egnor**
 Härnösand **Åsa Starfelt Nilsson**
 Jokkmokk **Ulrica Kwickström**
 Junsele **Marie Tarander Jakobsson**
 Järpen **Pär Jakobsson**
 Kalix **Maria Mörk**
 Kiruna **Andreas Karlsson**
 Kramfors **Susanne Moström**
 Krokom **Henrik Lindqvist**
 Liden **Maria Jakobsson**
 Lit **Magnus Noren**
 Lugnvik **Helena Edlund**
 Luleå
 Gammelstad **Susanne Rudeklint**
 Storgatan **Jörgen Ericsson**
 Örnåset **Lisbeth Aidanpää**
 Lycksele **Anna Karin Öhnerud**

Lövsånger **Kjell-Ove Lövgren**
 Malå **Ewa Lundqvist**
 Mörsil **Jessica Forssén**
 Nordingrå **Kathrin Nordenberg**
 Nordmaling **Mats Ågren**
 Norsjö **Greger Holmström**
 Näsåker **Sofia Bodin**
 Offerdal **Jörgen Nordqvist**
 Pajala **Martin Hedberg**
 Piteå **Stefan Uddström**
 Ramsele **Jan-Åke Sjömåling**
 Robertsfors **Anton Olofsson**
 Råneå **Bodil Edfeldt Olsson**
 Skellefteå **Hans Albert Lindgren**
 Sollefteå **Sofia Bodin**
 Sorsele **Fredrik Karlsson**
 Storuman **Fredrik Karlsson**
 Strömsund **Lars-Erik Olsén**
 Sävar **Andreas Fors**
 Trehörningsjö **Gunilla Näslund**
 Ullånger **Kathrin Nordenberg**
 Umeå
 City **Anders Sundström**
 Teg **Petter Eriksson**
 Västra **Henrik Lundström**
 Vilhelmina **Karin Svensson**
 Vindeln **Anna Johansson**
 Vännäs **Alexander Bagrov**
 Ånåset **Anton Olofsson**
 Åre **Jenny Strand**
 Åsele **Anna Andersson**
 Älvsbyn **Eva Berggren**
 Örnköldsvik **Lars Norlander**
 Östersund **Petter Dahlin**
 Överkalix **Maria Fältmark**
 Övertorneå **Maria Grym**

REGIONBANKEN MELLANSVERIGE

Styrelse

Direktör **Ulf Bergkvist** Insjön, ordförande
 Direktör **Torsten Engwall** Gävle
 Direktör **Peter Larson** Gävle
 Direktör **Ulf Larsson** Sundsvall
 Direktör **Monica Oldenstedt** Västerås
 Direktör **Arne Skoglund** Uppsala
 Bankdirektör **Pontus Åhlund** Gävle
 Banktjänsteman **Monica Morén** Hedemora, (P)*

Chef

Pontus Åhlund Gävle

Kontor/kontorschef

Alfta **Anna Ekström**
 Arboga **Larry Andersson**
 Arbrå **Pär Lindh**
 Avesta **Andreas Borgefors**
 Bergby **Carola Johansson**
 Bergsjö **Rose-Marie Hildingsson**
 Bjursås **Anders Rapp**
 Björbo **Jenny Åkerström**
 Bollnäs **Thomas Frykberg**
 Borlänge **Caroline Cedergren**
 Bräcke **Per Stålhandske**
 Delsbo **Örjan Källman**
 Edsbyn **Dan Silvroth**
 Enköping **Lars Olsson**
 Fagersta **Mikael Johansson Holst**
 Falun **Henrik Ragnarsson**
 Fellingsbro **Larry Andersson**
 Frånsta **Per Röstlund**
 Frövi **Mikael Jansson**
 Furudal **Maria Holmberg**
 Gagnef **Anders Rehn**
 Gnarp **Linda Brännström**
 Grangårde **Andreas Abraham**
 Grängesberg **Magnus Johansson**
 Gällö **Karin Evertsson**
 Gävle City **Svante Larsson**
 Hallstavik **Catarina Lyshag**
 Heby **Marco Pajuvirta**
 Hede **Mattias Sundt**
 Hedemora **Sara Runeberg**
 Hedesunda **Markus Strömberg**
 Hudiksvall **Thony Nylund**
 Insjön **Oskar Ahlzén**
 Järvsö **Mikael Stridh**
 Kilafors **Pernilla Flink Westh**
 Knivsta **Agneta Sturesson**
 Kolbäck **Terése Ahl Lejderud**
 Kopparberg **Lena Ragnarsson Vöks**
 Kungsör **Ann-Charlotte Edin**
 Kvissleby **Per Pettersson**
 Köping **Peter Fällman**
 Leksand **Anders Ekström**
 Lima **Lena Eggens**
 Lindesberg **Maria Ekdahl**
 Ljusdal **Tommy Bylund**
 Ljusne **Joakim Frithiof**
 Ludvika **Andreas Abraham**
 Malung **Martin Sellberg**
 Matfors **Caroline Jungell**
 Mockfjärd **Bengt Korning**

Mora **Jürgen Smolle**
 Norberg **Håkan Bjurling**
 Norrtälje **Bo Schotte**
 Ockelbo **Fredrik Nordkvist**
 Orsa **Anette Skoglund**
 Rimbo **Helena Kolström**
 Rättvik **Maria Holmberg**
 Sala **Helén Emnerud Wilhelmsson**
 Sandviken **Johan Lindahl**
 Skinnskatteberg **Emelie Strandh**
 Skultuna **Johan Gustavsson**
 Skutskär **Magnus Sjökvist**
 Skärplinge **Sören Herbertsson**
 Skönsberg **Urban Strömbom**
 Stora Tuna **Henrik Bergenström**
 Storvik **Helene Hedin**
 Sundsvall **Owe Sundin**
 Sveg **Jörgen Andersson**
 Svenstavik **Bengt Nilzén**
 Säter **Patrik Nylén**
 Söderhamn **Joakim Frithiof**
 Sörberge **Ulrica Bolt**
 Tierp **Anders Estman**
 Timrå **Amanda Eriksson**
 Torsåker **Toni Soppela**
 Uppsala
 City **Johanna Lundberg**
 Eriksberg **Kristina Carlsson**
 Industriområde **Micael Lindström**
 Luthagen **Birger Kristiansson**
 Vansbro **Fredrik Hallqvist**
 Västanfors **Andreas Byrén**
 Västerås
 City **Therese Massaro**
 Emausgatan **Johanna Landin**
 Köpingsvägen **Mats Söderlund**
 Stora Gatan **Håkan Janson**
 Ånge **Michaela Morén**
 Österbybruk **Ann Robertsson**
 Östervåla **Pernilla Strömberg**
 Östhammar **Anna Lydell Bjälmén**

Mötesplatser

Knivsta
 Alsike **Agneta Sturesson**
 Lima
 Sälen **Lena Eggens**
 Mora
 Älvdalen **Jürgen Smolle**

(P)*= personalrepresentant

REGIONBANKEN STOCKHOLM

Styrelse

Direktör **Stefan Wigren** Stockholm, ordförande
 Direktör **Ingalill Berglund** Solna
 Direktör **Carl-Olof By** Saltsjöbaden
 Direktör **Jörgen Centerman** Stockholm
 Direktör **Ulf Lundahl** Lidingö
 Bankdirektör **Carina Åkerström** Stockholm
 Banktjänsteman **Anne Reis** Stockholm, (P)*

Chef

Carina Åkerström Stockholm

Kontor/kontorschef

Alviks Torg **Johan Lurén**
 Arlanda Sky City **Carl-Fredrik Boija**
 Birger Jarlsplan **Daniel Spangenberg**
 Brommaplan **Charlotta Hallqvist Lindström**
 Bålsta **Ann-Sofie Sivander**
 Dalarö **Sofia Tärnfors**
 Djursholm **Sune Werkell**
 Ekerö **Mathias Lindmark**
 Farsta **Camilla Sandgren Esgård**
 Fleminggatan **Tomas Wistedt**
 Fridhemsplan **Ann Lilja**
 Frihamnen **Johanna Lagerbäck**
 Gamla Stan **Fredrik Andersson, tf**
 Globen **Lena Stenmark**
 Gustav Adolfs Torg **Anders Lindegren**
 Götgatsbacken **Cecilia Hallqvist**
 Hallunda **Ritva Martonen**
 Hammarby **Marcus Axelsson**
 Haninge **Maria Sjöstedt**
 Hornsberg **Kajsen Hansson**
 Hornsgatan **Lars Holm**
 Huddinge **Jenny Löfow Borsos**
 Humlegården **AnneMarie Dahlstedt**
 Hägersten **Eva Kallur**
 Håsselby Gård **Anders Stenberg**
 Högalid **Mårten Larsson**
 Högdalen **Vakant**
 Jakobsberg **Anna Andersson**
 Järna **Ellinor Lindblom**
 Karlaplan **Cecilia Carlberg**
 Karlavägen **Nahir Oussi**
 Kista **Hans Lundin**
 Kungsholmstorg **Anders Friman**
 Kungsträdgården **Peter Einarsson**
 Kungsängen **Stina Marklund**
 Kärrtorp **Katarina Eriksson**
 Lidingö
 Centrum **Elisabeth Hiljebäck**
 Larsberg **Mikael Gustafson**
 Näset **Magnus Blomqvist**
 Marieberg **Lotta Adestam**
 Marievik **Anna Blomstergren**
 Mårsta **Magnus Hedlund**
 Mörbj Centrum **Kjell Andersson, tf**
 Nacka Forum **Anki Lenksjö**
 Norrmalmstorg **Johan Nordström**
 Norrtull **Mats Waldhagen**
 Nynäshamn **Anders Hagman**
 Näsby Park **Cecilia Sonntag**
 Odengatan **Catarina Thunstedt**
 Odenplan **Susanne Signell**
 Renstiernas Gata **Vakant**
 Rotebro **Katarina Fridén**
 S:t Eriksplan **Marika Hedblom**

Salem **Niclas Landbergsson**
 Saltsjö-Boo **Malin Meijer**
 Sigtuna **Mattias Nordin**
 Skanstull **Johan Hilmersson**
 Skärholmen **Rickard Svalfors**
 Sköndal **Jessica Nirvin**
 Sollentuna **Fredrik Andersson**
 Solna
 Frösunda **Ulf Eliasson**
 Solna **Lisa Spangenberg**
 Solna Strand **Lena Schaumburger**
 Spånga **Ola Arvidsson**
 Stockholm Sergel **Maria Hellberg**
 Strandvägen **Mats Ernberg**
 Stureplan **Peter Stureson**
 Stuvsta **Kristin Elofsson**
 Sundbyberg **Per Anders Tranberg**
 Sveavägen **Malin Bergström**
 Södertälje **Bengt Bohman**
 Tessinparken **Lars Ebersson**
 Torsgatan **Vakant**
 Trångsund **Sanja Raspudic**
 Tullinge **Kristina Jansenberger**
 Tyresö **Susanne Norman-Taube**
 Täby Centrum **Johan Grah**
 Ulvsunda **Tina Nylén**
 Upplands Väsby **Urban Wolters**
 Vallentuna **Fredrik Enander**
 Vanadisplan **Johan Palm**
 Vasagatan **Christer Örtgren**
 Vaxholm **Maria Lindberg**
 Vällingby **Åsa Eriksson-Hedensiö**
 Värmdö **Ulrika Kallur**
 Värtavägen **Carl-Gustav Moberg, tf**
 Västerhaninge **Mats Nordling**
 Västermalm **Ulrika Staffas Nordqvist**
 Åkersberga **Christer Lövhölm**
 Årsta **Anna Karlsson**
 Älvsjö **Jesper Hellström**
 Ängby Blackeberg **Camilla Juhlin**
 Ösmo **Anders Hagman**
 Östermalmstorg **Jan Larsson**
 Östra Station **Elisabeth Croon**

Mötesplatser

Alviks Torg
 Äppelviken **Johan Lurén**
 Högdalen
 Stureby **Maria Sjöstedt**
 Solna
 Arenastaden **Lisa Spangenberg**
 Värtavägen
 Norra Djurgårdsstaden **Carl-Gustav Moberg, tf**

REGIONBANKEN ÖSTRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Jan Cedwall** Nyköping, ordförande
 Direktör **Santhe Dahl** Växjö
 Direktör **Jan-Eric Nilsson** Djursholm
 Direktör **Sten Peterson** Katrineholm
 Direktör **Kenneth Synnersten** Västerås
 Landshövding **Kristina Alsér** Växjö
 Direktör **Gunilla Åberg** Linköping
 Bankdirektör **Stefan Nilsson** Linköping
 Banktjänsteman **Helena Håkansson** Färjestaden, (P)*

Chef

Stefan Nilsson Linköping

Kontor/kontorschef

Alvesta **Maj-Lis Pettersson**
 Anderstorp **Per Risberg**
 Bankeryd **Åsa A Olsson**
 Borensberg **Malin Svanberg**
 Borgholm **Conny Johansson**
 Eksjö **Karin Jönsson**
 Emmaboda **Torbjörn Danielsson**
 Eskilstuna
 Fristadstorget **Katarina Rülcker**
 Östermalm **Bo Vallin**
 Finspång **Ingela Nyrén**
 Fjögsta **Anders Hedvall**
 Flen **Johan Hallkvist**
 Färösund **Britt Nordstöm**
 Färjestaden **Ida Petersson**
 Gislaved **Per Risberg**
 Gnesta **Asta Beyerl**
 Hallsberg **Mats Kagerup**
 Hemse **Lars Cramér**
 Huftsred **Monica Carlenskog**
 Huskvarna **Mats Andersson**
 Högsby **Jonas Petersson**
 Jönköping **Cicki Törnell**
 Kalmar
 Kalmar Hansa **Christin Abrahamsson**
 Kvarnholmen **Johan Lorentzon**
 Katrineholm **Mattias Jönsson**
 Klintehamn **Linda Ewald**
 Kumla **Michael Johnsson**
 Lammhult **Christina Blomstrand**
 Landsbro **Jörgen Asp**
 Linköping
 City **Michael Sterne**
 Tornby **Anders Spång**
 Mjölby **Karl Gustafsson**
 Motala **Anders Hättström**
 Mönsterås **Helena Edström**
 Mörbylånga **Beatrice Granlöv**
 Mörlunda **Marie Jonsson**

Norrköping
 Drottninggatan **Hans Widmark**
 Eneby **Marie Kellgren**
 Fjärilsgatan **Terese Klöver**
 Nybro **Thomas Svensson**
 Nyköping **Jens Fransson**
 Nässjö **Cecilia Antonsson**
 Oskarshamn **Jonas Petersson**
 Pålsholmen **Anna Klerne**
 Rörvik **Christina Blomstrand**
 Slite **Per Karlsson**
 Strängnäs **Katharina Schramm Hellmark**
 Sävsnö **Cecilia Tahlin**
 Söderköping **Marika Ronnerheim**
 Tingsryd **Peter Andersson**
 Torsås **Jeanette Karlström**
 Tranås **Mattias König**
 Trosa **Anna-Karin Borg**
 Vadstena **Christine Wallstén**
 Vaggeryd **Inger Ågren**
 Vetlanda **Jörgen Asp**
 Vimmerby **Hans Will**
 Virserum **Monica Johansson**
 Visby
 Adelsgatan **Linda Ewald**
 Öster **Carl Oscar Sjöström**
 Vislanda **Maj-Lis Pettersson**
 Värnamo **Jonas Flink**
 Västervik **Michael Skännestig**
 Växjö **Jonas Ahlqvist**
 Ålem **Helena Edström**
 Åseda **Marie-Louise Mobelius**
 Ätvidaberg **Lars Blomqvist**
 Örebro
 Ekersgatan **Kristina Dahl**
 Stortorget **Kenneth Vallin**
 Våghustorget **Anders Forsgren**

Mötesplatser

Norrköping Drottninggatan
 Östra Husby **Hans Widmark**
 Strängnäs
 Mariefred **Katharina Schramm Hellmark**

(P)* = personalrepresentant

REGIONBANKEN VÄSTRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Lennart Mankert** Göteborg, ordförande
 Direktör **Stig-Arne Blom** Ulricehamn
 Finansdirektör **Peter Claesson** Göteborg
 Verkställande direktör **Carin Kindbom** Västra Frölunda
 Direktör **Claes Larsson** Göteborg
 Direktör **Håkan Larsson** Göteborg
 Direktör **Vilhelm Schottenius** Varberg
 Direktör **M Johan Widerberg** Göteborg
 Bankdirektör **Katarina Ljungqvist** Västra Frölunda
 Banktjänsteman **Lena Lindén** Karlstad, (P)*

Chef

Katarina Ljungqvist Västra Frölunda

Kontor/kontorschef

Ale Torg **Anna-Lisa Jansson**
 Alingsås **Staffan Svantesson**
 Arvika **Stefan Lindberg**
 Bollebygd **Camilla Weihart**
 Borås
 Hulta **Kenneth Källerman**
 Stora Torget **Joakim Antonsson**
 Viared **Thomas Bogsjö**
 Falkenberg **Kristian Gårdenfelt**
 Falköping **Magnus Kvarnmarker**
 Filipstad **Cecilia Blom**
 Finnerödja **Torbjörn Låth**, tf
 Fristad **Anders Roos**
 Färgelanda **Mats Brändén**
 Gällstad **Janne Pehrsson**
 Göteborg
 Almedal **Jan Gottberg**
 Avenyn **Håkan Jarbeck**
 Backa-Ringön **Deborah Moberg**
 City **Martin Henriksson**
 Eriksberg **Kent Larsson**
 Frölunda **Camilla Sjöberg**
 Första Långgatan **Anders Olausson**
 Gårda **Jens Persson**
 Hisings Kärra **Peter Kornesjö**
 Hjällbo **Börje Ström**
 Högsbo **Sophia von Sydow Witte**
 Kortedala **Per Stolpe**
 Landala **Louise Martinsson**
 Lilla Bommen **Marie Kaptein**
 Lindholmen **Tobias Johansson**
 Majorna **Niklas Häggström**
 Odinsgatan **Annika Löfberg**
 Sisjön **Christian Pennert**
 Torslanda **Fredrik Karlberg**
 Volvo **Christian Sjöberg**
 Örgryte **Patrik Niklasson**
 Övre Husargatan **Christian Nielsen**
 Hagfors **Anna Bengtsson**
 Herrljunga **Susanne Bender**

Hjo **Thomas Waller**
 Karlskoga **Per Forsman**
 Karlstad
 Stora Torget **Fredrik Ekenberg**
 Våxnäs **Sara Brask**
 Kristinehamn **Cecilia Blom**
 Kungsbacka **Mats Rollof**
 Kungälv **Lena Gillholm**
 Landvetter **Anja Börve**
 Lerum **Anna Green**
 Lidköping **Nina Ahlén**
 Lilla Edet **Ellinor Fagerberg**
 Mariestad **Torbjörn Låth**
 Mellerud **Claes Hernvall**
 Mölndal **Ulrika Jivefors**
 Mölnlycke **Ann Sundviisson**
 Partille **Sara Larsson**
 Skara **Anna-Lena Andersson**
 Skövde **Martin Drebin**
 Sollebrunn **Staffan Svantesson**
 Stenungsund **Anette Pettersson**
 Strömstad **Johan Rosengren**
 Sunne **Maria Hannebo**
 Surte **Marie Erlandson**
 Svenljunga **Patrik Hedemyr**
 Säffle **Dennis Göransson**
 Tibro **Hanna Rosing**
 Tidaholm **Magnus Kvarnmarker**
 Torsby **Pär Olsson**
 Tranemo **Christina Ljung**
 Trollhättan **Ingela Karlsson**
 Uddevalla **Peter Johansson**
 Ulricehamn **Janne Pehrsson**
 Vara **Maj Rudell**
 Varberg **Jonas Lagerqvist**
 Vårgårda **Lars-Göran Pettersson**, tf
 Vänersborg **Jan-Olof Strand**
 Åmål **Magdalena Gunnarsson**
 Årjäng **Dennis Göransson**, tf
 Älvängen **Marie Wall**

Mötesplatser

Göteborg Frölunda
 Långedrag **Camilla Sjöberg**
 Kungsbacka
 Kungsporten **Mats Rollof**

REGIONBANKEN SÖDRA SVERIGE

Styrelse

Direktör **Charlotta Falvin** Genarp, ordförande
 Direktör **Bengt Kjell** Helsingborg
 Direktör **Claes Lindqvist** Viken
 Direktör **Johan Mattsson** Tomellilla
 Direktör **Anders Ohlner** Malmö
 Direktör **Mikael Roos** Malmö
 Bankdirektör **Göran Stille** Falsterbo
 Banktjänsteman **Pia Håkansson** Ystad, (P)*

Chef

Göran Stille Falsterbo

Kontor/kontorschef

Arlöv **Magnus Björk**
 Bara **Cecilia Leijgård**
 Broby **Catharina Munkberg**
 Båstad **Lars-Olof Ottosson**
 Eslöv **Mats Jonsson**
 Halmstad **Magnus Landbring**
 Helsingborg
 Norr **Olof Enander**
 Stortorget **Göran Pelvén**
 Söderport **Martin Berg**
 Hässleholm **Rebecca Thörnqvist**
 Höganäs **Gunilla Voss**
 Höllviken **Ebba Olsson**
 Hörö **Marie Lärka Stjernström**
 Karlshamn **Catharina Lydell**
 Karlskrona **Hedvig Stache**
 Kivik **Andreas Jeppsson**
 Klippan **Jonas Olsson**
 Knislinge **Catharina Munkberg**
 Kristianstad **Thomas Johansson**
 Kävlinge **Dag Olsson**
 Laholm **Fredrik Johnson**
 Landskrona **Per-Ove Kamlund**
 Ljungby **Thomas Eldh**
 Ljungbyhed **Jonas Olsson**
 Lomma **Erik Hultgren**
 Lund
 City **Peter Andersson**
 Ideon **Nils Möllerberg**
 Väster **Peter Andersson**
 Malmö
 Amiralsgatan **Göran Camitz**
 City **Erik Bredberg**
 Fosie **Anders Persson**
 Fridhem **Marie Brunstam**
 Hyllie **Anna Harrison Barthold**
 Köpenhamnsvägen **Marie Brunstam**
 Limhamn **Roger Håkansson**
 Lundavägen **Magnus Björk**
 Triangeln **Annika Hansson**
 Värnhem **Annika Bäckström**
 Västra Hamnen **Alexander Lindeskog**

Markaryd **Maria Larsson**
 Olofström **Catharina Lydell**
 Osby **Henrica Lorentsson**
 Ronneby **Magnus Jurvin**
 Simrishamn **Andreas Jeppsson**
 Sjöbo **Thomas Hansson**
 Skanör **Maria Hågerström**
 Skurup **Louise Pedersen**
 Staffanstorps **Susanne Linné Nilsson**
 Svedala **Cecilia Leijgård**
 Sölvesborg **Magnus Gardell**
 Sösdala **Rebecca Thörnqvist**
 Tomellilla **Pål Andersson**
 Trelleborg **Marianne Nilsson**
 Tyringe **Rebecca Thörnqvist**
 Veberöd **Hans-Åke Mårtensson**
 Vellinge **Eric Elmlid**
 Vittsjö **Henrica Lorentsson**
 Vollsjö **Thomas Hansson**
 Ystad **Mia Kristell**
 Åhus **Daniel N Högstedt**
 Älmhult **Fredrik Roghner**
 Ängelholm **Irene Andersson**

(P)*= personalrepresentant

REGIONBANKEN NORRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Anders Bouvin** London,
chef för Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Olof Lindstrand** Lidingö
Bankdirektör **Håkan Sandberg** Stockholm
Bankdirektör **John Parker** Manchester

Chef

John Parker Manchester

Kontor/kontorschef

Aberdeen **Neil Clark**
Altrincham **Ian Noke**
Blackburn **Philip Skupski**
Bolton **Sean Greenhalgh**
Burnley **Alan Jolliffe**
Bury **David Bowen**
Carlisle **Jason Smith**
Chester **David Barker**
Chorley **Andrew Pearson**
Dundee **Vic Bicocchi**
Edinburgh
Charlotte Square **Michael Mullins**
West End **Iain Henderson**
Glasgow **George Shanks**
Heswall **Richard Malley**
Inverness **Hamish Boag**
Kendal **Mike Fell**
Lancaster **Kevin Sanderson**
Liverpool **Keith Lowe**
Lytham **Christopher Strahan**
Manchester
Spinningfields **Joe McGrath**
Trinity Way **John Burke**
Oldham **Scott Parkinson**
Penrith **Richard Lancaster**
Perth **Michael Mullins**
Preston **David Warbrick**
Southport **Steve Peck**
Stirling **David Beggs**
Stockport **David Kovacs**
Warrington **Matthew Martin**
Wigan **Alan Bowers**
Wilmslow **Anthony Flynn**

REGIONBANKEN NORDÖSTRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Anders Bouvin** London,
chef för Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Olof Lindstrand** Lidingö
Bankdirektör **Håkan Sandberg** Stockholm
Bankdirektör **Simon Lodge** Leeds

Chef

Simon Lodge Leeds

Kontor/kontorschef

Barnsley **Peter Gray**
Beverley **Anna Adcock**
Bradford **Andrew Lowther**
Castleford **Ian Jackson**
Chesterfield **Phil Walker**
Darlington **Mike Airey**
Doncaster **Neil Ebdon**
Durham **Rory Gibson**
Grimsby **David Mountain**, tf
Halifax **Ian Mason**
Harrogate **Richard Lally**
Hexham **David Wilson**
Huddersfield **Tony Jones**
Hull
Hesslewood **Neil Harrison**
Marina Court **Ian Gatenby**
Ilkley **Sue Toulson**
Leeds
The Embankment **David Brady**
Headingley **Stephen Hill**
Wellington Street **James Cornell**
Middlesbrough **John Martinson**
Morpeth **David Elliot**
Newcastle
Grey Street **Granville Kelly**
Saville Row **Mike Brunskill**
Rotherham **Mike Harrison**
Scarborough **Nick Sharples**
Scunthorpe **Sarah Smith**
Sheffield
Riverside **Stephen Tweedle**
Tudor Square **Clare Ibbotson**
Stockton-on-Tees **David Filby**
Sunderland **David Allenson**
Wakefield **Paul Drysdale**
Wetherby **Adam von Emloh**
York **Christopher Ibbotson**

REGIONBANKEN CENTRALA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Anders Bouvin** London,
chef för Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Olof Lindstrand** Lidingö
Bankdirektör **Håkan Sandberg** Stockholm
Bankdirektör **Nick Lowe** Birmingham

Chef

Nick Lowe Birmingham

Kontor/kontorschef

Banbury **Paul Graham**
Bedford **Mick Valerio**
Birmingham
Newhall St **David Hastings**
Temple Row **Pat Hanlon**
Bromsgrove **Stephen Ellis**
Burton-on-Trent **Ian Morris**
Bury St Edmunds **Nigel Foyster**
Cambridge
Milton Road **Richard Waters**
Hills Road **David Rundle**
Colwyn Bay **Gareth Jones**
Coventry **Paul Belfield**
Crewe **Adrian Smith**
Derby **Shaun Hill**
Edgbaston **Tony Hall**
Hitchin **Paul Drummond**
Ipswich **Andrew Pike**
Leamington Spa **Paul Brooksbank**
Leicester
New Walk **John Clay**
Grey Friars **Simon Whitaker**
Lincoln **David Thompson**
Loughborough **Simon Grant**
Luton **Brett Alligan**
Mansfield **Darryn Evans**
Milton Keynes **Derek Bell**
Northampton **Mark Charteress**
Norwich **Ian Hall**
Nottingham
City Gate **Larick Walker**
West Bridgford **Ian Davys**
Peterborough **Julian Turner**
Rugby **Andy McCabe**
Shrewsbury **Lindsay Pearson**
Solihull **Richard Baker**
Stafford **Mike Smith**
Stratford-upon-Avon **Andrew Smith**
Stoke-on-Trent **Shaun Hill**, tf
Tamworth **Andrew Mair**, tf
Walsall **Stephen Breen**
Wolverhampton **Chris Hyde**
Worcester **Philip Dutton**
Wrexham **Vicky Davies**

REGIONBANKEN SYDVÄSTRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Anders Bouvin** London,
chef för Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Olof Lindstrand** Lidingö
Bankdirektör **Håkan Sandberg** Stockholm
Bankdirektör **Michael Broom** Bristol

Chef

Michael Broom Bristol

REGIONBANKEN SÖDRA STORBRITANNIEN

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial London.

Styrelse

Bankdirektör **Anders Bouvin** London,
chef för Handelsbanken UK, ordförande
Bankdirektör **Olof Lindstrand** Lidingö
Bankdirektör **Håkan Sandberg** Stockholm
Bankdirektör **John Hodson** London

Chef

John Hodson London

Kontor/kontorschef

Abingdon **David Cook**
Ascot **Richard Payton**
Aylesbury **Derek Beards**
Barnstaple **Peter Larcombe**
Basingstoke **Julie Hurst**
Bath **Chris Johnson**
Bodmin **Phil Kerkin**
Bournemouth **Jeremy Tollworthy**
Bridgend **Mark Standley**
Bristol
Clifton **Martin Bidgood**
Parkway **Roger Bell**
Queen Square **Jo Norton**
Cardiff **Neil Humphreys**
Cheltenham **Di Pitts**
Chichester **Chris Golding**
Dorchester **Andrew Denning**
Exeter **Darren Galliford**
Farnham **Glenn Gough**
Frimley **Mark Clinkske**
Gloucester **Emma Gray**
Guildford **Richard James**
Henley-on-Thames **Sarah Dean**

Hereford **Andy Williams**
High Wycombe **Jack Miller**
Newbury **Geoff Dann**
Newport **Craig Wyer**
Oxford
West Way **Graham Beith**
Parkway **Bob Wood**
Petersfield **Sean Kanavan**
Plymouth **Phill Harvey**
Poole **Dave Shering**
Portsmouth **Adrian Connock**
Portsmouth **Phil Dedman**
Reading **Mike Booth**
Salisbury **Graham Renshaw**
Slough **Mark Bradbury**
Southampton **Craig Ward**
Swansea **Steve Smith**
Swindon **Shaun Bradshaw**
Taunton **Peter Kirby**
Truro **Denise Major**
Weston-super-Mare **Steve Carter**
Winchester **John Gornall**
Yeovil **Jim Durrant**

Kontor/kontorschef

Ashford **David Kiernan**
Bishop's Stortford **Steve Cooper**
Brighton **Simon Howe**
Bromley **Chris Pye**
Canterbury **Andy Davies**
Chatham **Gavin Coleman**
Chelmsford **Mark Earlam**
Colchester **Alan Barnard**
Crawley **Simon Briggs**
Croydon **Keith Yeoman**
Dartford **Trevor Adams**
Ealing **Chris Ttoui**
Eastbourne **Neil Hooper**
Enfield **Adrian Bennett**
Epsom **Phil Hunt**
Harrow **Paul Jarman**
Haywards Heath **David Barden**
Hertford **Debbie Chilton**
Hove **Simon Nicholson**
Islington **Paul Cooledge**
Kingston **Peter Wylde**
London
Belgravia **Julian Reynolds**
Chelsea **Kieran Costello**
Chiswick **Dermot Jordan**
Clapham **Neil Higgs**
Finchley **Steve Smith**

Greenwich **David Boaden**, tf
Hampstead **Denis McCarthy**
Holborn **Toni Virtanen**
Kensington **Tom Fuller**
London Bridge **David Boaden**
Marylebone **Andrew Rowlands**
Moorgate **Paul Chapman**
Queen's Park **Steve MacDonald**
Stratford **Paul Andrews**
West End **Roy Budgett**
Maidstone **Jeremy Brett**
Redhill **Clive Martin**
Richmond **Kim Lowe**
Romford **David Roe**
Sevenoaks **Nick Brooker**
Southend-on-Sea **John Brooks**
Staines-upon-Thames **Geoff Harrison**
St Albans **Bill Whittemore**
Tunbridge Wells **Nick Green**
Uxbridge **Steve Howarth**
Watford **Andrew Samarasinghe**
Weybridge **Tim Tostevin**
Wimbledon **Barry Sexton**

Mötesplatser

London Moorgate
Canary Wharf **Paul Chapman**

REGIONBANKEN DANMARK

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Köpenhamn.

Styrelse

Bankdirektör **Claes Norlén** Stockholm, ordförande
 CEO **Ulrik Kolding Hartvig** Roskilde
 CFO **John Vestergaard** Ikast
 Direktör och partner **Lise Westphal** Köpenhamn
 Partner **Steen Winther-Petersen** Köpenhamn
 Bankdirektör **Lars Moesgaard** Hellerup
 Banktjänsteman **Helle Rank** Aalborg, (P)*

Chef

Lars Moesgaard Köpenhamn

REGIONBANKEN FINLAND

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Helsingfors.

Styrelse

Vice häradshövding **Matti Vuoria** Helsingfors, ordförande
 Bankdirektör **Claes Norlén** Stockholm, vice ordförande
 Direktör **Bjarne Mitts** Helsingfors
 Direktör **Leena Niemistö** Helsingfors
 Direktör **Elmar Paananen** Helsingfors
 Direktör **Andreas Tallberg** Kyrkslätt
 Bankdirektör **Nina Arkilahti** Esbo
 Banktjänsteman **Tiina Pöyhönen** Kuopio, (P)*

Chef

Nina Arkilahti Helsingfors

Kontor/kontorschef

Aalborg
 City **Ole Dahl Nielsen**
 Syd **Morten O. Hedemann**

Aarhus
 Aarhus City **Esben Kjeldsen**
 Aarhus Nord **Lars Graugaard**
 Aarhus Syd **Arne Vestergaard Knudsen**

Allerød **Mads Christian Heidemann**

Amager **Dorte Jellestad**

Aulum **Gerda Kviesgaard**

Ballerup **Steen Hansen**

Birkerød **Jesper Borglykke**

Brande **Henrik Overgaard**

Charlottenlund **Allan Kandrup**

Esbjerg **Morten Andersen**

Farum **Jens Karlsson**

Fredensborg **Kjeld Aunstrup**

Fredericia **Brian Sørensen**

Frederiksberg
 Frederiksberg **Jan Rasmussen**
 Frederiksberg Vest **Jesper Christensen**

Frederikssund **Michael Tøgersen**

Frederiksværk **Alan Nielsen**

Give **Martin Skovgaard Larsen**

Grindsted **Dorthe Vestergaard**

Hammerum **Jakob Rousing Sloth**

Helsingør **Steen Malmqvist**

Helsingør **Henrik Bengtsson**

Herlev **Lars Hoffmann**

Herning
 City **Niels Viggo Malle**
 Fredhøj **Bruno Hansen**

Hillerød
 Hillerød **Steen Hirschsprung**
 Vest **Jeanett Schultz Brix**

Holstebro **Henrik Kristiansen**

Horsens **John Jørgensen**

Ikast **Arnth Stougaard**

Karup **Vibeke Hestbek**

Kgs. Lyngby **Preben Bjerrekær**

Kibæk **Preben Staal**

Kolding **Carsten Johansen**

Köpenhamn
 City **Gorm Ejmfors-Björkmann**
 Østerbro **Bjarne Albrechtsen**
 Large Corporates **Knud Jacobsen**
 Vest Jan Arup

Køge **Maj-Britt Nielsen**

Lemvig **Peter Tornbo**

Lynge **Hatice Bakke**

Odense **Klaus Rydal**

Roskilde **Jakob Nordahl Weber**

Sdr. Felding **Kristian Hansen**

Silkeborg **Stefan Brochmann**

Slagelse **Jens Mølby**

Slangør **Jørgen Torm**

Stenløse **Dennis Grouleff**

Struer **Poul Bakkegaard**

Sunds **Allan Eg**

Vejle **Carsten Hjortflod**

Viborg **Henrik Toft Mathiasen**

Videbæk **Anja Lyhne**

Vildbjerg **Frank Jensen**

Kontor/kontorschef

Björneborg **Tero Järvisjö**

Borgå **Annika Ekroos**

Ekenäs **Anders Sandbacka**

Esbo
 Hagalund **Jussi Nikkanen**
 Mattby **Arja Luoto**

Grankulla **Nina Lukka**

Helsingfors
 Alexen **Tuija Nuutinen**
 Böle **Jari Murtopeä**
 Dianaparken **Johannes Lehtinen**
 Gräsviken **Outi Vesanto**
 Hagnäs **Mona von Weissenberg**
 Hertonäs **Outi Vainikka**
 Kampen **Ari Turunen**
 Large Corporates **Riitta Hallila**
 Munkshöjden **Nora Kari**

Hyvinge **Risto Mäkeläinen**

Imatra **Pekka Lankinen**

Jakobstad **Jörgen Blomqvist**

Joensuu **Mauri Kujanen**

Jyväskylä **Jarkko Käki**

Karleby **Esa Alkio**

Kervo **Aku Dunderfelt**

Kotka **Hannu Huostila**

Kouvola **Auli Lehtomäki**

Kuopio **Simo Sarkkinen**

Kyrkslätt **Päivi Toppari**

Lahtis
 Askonkatu **Henri Lilja**
 Vapaudenkatu **Matti Nieminen**

Raisio **Maaria Rahikainen**

Raumo **Janne Saarinen**

Rovaniemi **Merja Majanen**

Salo **Teemu Alanko**

Seinäjoki **Jaana Holkkola**

St. Michel **Jouko Kervinen**

Tammerfors
 Kauppakatu **Tarja Suvisalmi**
 Kyttilä **Ilari Tyrkkö**

Tavastehus **Jarkko Pöysti**

Torneå **Jari Itkonen**

Träskända **Ilkka Arenius**

Uleåborg **Timo Väisänen**

Vanda
 Aviapolis **Tero Juotasniemi**
 Dickursby **Pauli Ranta**

Vasa **Frej Björnses**

Villmanstrand **Arto Valjakka**

Åbo
 Salutorget **Risto Vihula**
 Tavastgatan **Josefiina Vornanen**

(P)*= personalrepresentant

REGIONBANKEN NORGE

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken, filial Oslo.

Styrelse

Direktör **Bjørn Flatgård** Kolbotn, ordförande
 Bankdirektör **Claes Norlén** Stockholm, vice ordförande
 Adm. dir. **Linda Bernander Silseth** Nesøya
 Direktör **Ivar Rusdal** Egersund
 Adm. dir. **Dag Tangevald-Jensen** Oslo
 Bankdirektör **Dag Tjernsmo** Oslo
 Banktjänsteman **Christer Enersen** Slemmestad, (P)*

Chef

Dag Tjernsmo Oslo

REGIONBANKEN NEDERLÄNDERNA

Verksamheten ingår i Svenska Handelsbanken AB, filial Nederländerna.

Styrelse

Bankdirektör **Håkan Sandberg** Stockholm, ordförande
 Bankdirektör **Anders Bouvin** London
 Bankdirektör **Olof Lindstrand** Lidingö
 Bankdirektör **Mikael Sørensen** Haarlem

Chef

Mikael Sørensen Haarlem

Kontor/kontorschef

Arendal **Trond Røisland**
 Asker **Kirsti Jensås**
 Bergen
 Fana **Monica Vågen**
 Fyllingsdalen **Gottlieb Gullaksen**
 Kokstad **Jarle Hundven**
 Minde **Åse Fluge Nordgreen**
 Sentrum **Geir Flaa**
 Vest **Kristian Hartvedt Knudsen**
 Åsane **Mette Skauge**
 Bodø **Tore Halvorsen**
 Drammen **Hege Kristiansen**
 Fredrikstad **Tove Anita R Torp**
 Halden **Espen Lerkerød**
 Hamar **Hans Skjelbreid**
 Haugesund **Knut Borge Lunde**
 Jæren **Rolf Inge Knutsen**
 Jessheim **Inger Kyhen**
 Kolbotn **Terje Andersen**
 Kongsberg **Turid Williksen**
 Kristiansand **Vidar Akselsen**
 Larvik **Bodil Hansen**
 Lillehammer **Thomas Næstad Moe**
 Lillestrøm **Paal Tollefsen**
 Lysaker **Glenn Steinbo**
 Mo i Rana **Svenn Harald Johannesen**
 Molde **Jørund Alme**

Moss **Willy Fossum**
 Oslo
 Grev Wedels plass **Thomas B. Tresselt**
 Large Corporates **Sven Ove Oksvik**
 Majorstuen **Bjørn Erik Øverland**
 Nydalén **Eirik Arnesen**
 Olav Vs gate **Harald Søreide**
 Bryn **Christian Doksrød**
 Skøyen **Thomas Stousland**
 Økern **Ronny Myreng**
 Sandefjord **Hans Jørgen Ormar**
 Sandnes **Sindre Bergsagel**
 Sandvika **Cecilie Tvedt**
 Sarpsborg **Tormod Sørum**
 Ski **Geir Anders Sundnes**
 Skien **Jon Are Skarholt**
 Sotra **Erik Nygård**, tf
 Stavanger
 Sentrum **Lynn Sperb**
 Straen **Ole Henry Slette**
 Tromsø **Yngve Haldorsen**
 Trondheim
 Heimdal **Fredrik Lillemyr**
 Leangen **Ole-Martin Smedseng**
 Søndregate **Ola Grøtte**
 Tønsberg **Per Skustad**
 Ålesund **Steinar Krøvel**

Kontor/kontorschef

Alphen aan den Rijn **Edwin Boonk**
 Amersfoort **Yvonne van den Berg**
 Amsterdam
 Centrum **Jasper Klok**
 Zuid **Daniël van Til**
 Apeldoorn **Jeroen Altena**
 Arnhem **Patricia Schwalbach**
 Barendrecht **Wim Tieleman**
 Bergen op Zoom **Jeroen Wiertz**
 Breda **Ton Schröder**
 Den Haag **Roderick Mastenbroek**
 Eindhoven **Pieter van de Koolwijk**
 Emmen **Marc Bruin**
 Groningen **Erwin van der Steur**

Haarlem **Nicole Broersma**
 Het Gooi **Lars Vissers**
 Leeuwarden **Tammo Oosterhof**
 Maastricht **Tim Neu**
 Rotterdam **Peter Bot**
 Schiphol **Kristiaan Buter**
 Tilburg **Marco van Tongeren**
 Twente **Martijn Peters**
 Utrecht **Robert van der Kolk**
 Zwolle **Peter Hulsbergen**

Mötesplatser

Het Gooi
 Laren **Lars Vissers**

(P)*= personalrepresentant

KONTOR UTANFÖR NORDEN, STORBRITANNIEN OCH NEDERLÄNDERNA

Verksamheten bedrivs i Svenska Handelsbanken med filial i respektive land.

Estland

Landschef **Annika Nordström**
Tallinn **Jan Nurminen**

Frankrike

Landschef **Björn Torsteinsrud**
Nice **Anna Jansson-Clauzier**
Paris **Martijn van Dongen**

Kina

Landschef **Mikael Westerback**
Hongkong **Johan André**
Shanghai **Mikael Westerback**

Lettland

Landschef **Annika Nordström**
Riga **Martins Freibergs**

Litauen

Landschef **Annika Nordström**
Vilnius **Paulius Zagurskis**

Luxemburg

Landschef **Jörgen Oldensand**

Polen

Landschef **Harri Tuohimaa**

Singapore

Landschef **Jan B Djerf**

Tyskland

Landschef **Tomas Ejnar**

USA

Landschef **Mark Cleary**, tf

Österrike

Landschef **Christian Prinz zu Solms-Lich**

REPRESENTANTKONTOR

Beijing

Representant **Jason Wang**

Jakarta

Representant **Erik Milfors**

Kuala Lumpur

Representant **Abhinash Murukesvan**

Marbella

Representant **Vibeke Toustrup Bonne**

Moskva

Representant **Viktor Tsoy**

Mumbai

Representant **Ashish Gupta**

São Paulo

Representant **Per Magnus Egeberg-Pedersen**

Sydney

Representant **Robert Karlsson**

Taipei

Representant **Amy Chen**

Zürich

Representant **Olof Svalborn**

STYRELSE DOTTERBOLAG

EFN**

Styrelse

Bankdirektör **Johan Lagerström** Täby, ordförande
Bankdirektör **Magnus Berglund** Saltsjöbaden
Bankdirektör **Michael Green** Västra Frölunda
Bankdirektör **Ulf Köping-Höggård** Lidingö
Bankdirektör **Joakim Jansson** Sundbyberg

Verkställande direktör

Carl Bjurling Enskede

HANDEL & INDUSTRI**

Styrelse

Bankdirektör **M Johan Widerberg** Göteborg, ordförande
Bankdirektör **Olof Lindstrand** Lidingö
Verkställande direktör Haldex **Bo Annvik** Hovås

Verkställande direktör

Magnus Sternbrink Bromma

HANDELSBANKEN FINANS**

Styrelse

Bankdirektör **Yonnie Bergqvist** Täby, ordförande
Bankdirektör **Annika Brunnéd** Lidingö
Bankdirektör **Anders Fagerdahl** Linköping
Banktjänsteman **Peter Gustafsson** Farsta, (P)*

Verkställande direktör

Maria Lidström Andersson Örebro

HANDELSBANKEN FONDER**

Styrelse

Bankdirektör **Katja Bergqvist** Stockholm, ordförande
Direktör **Helen Fast Gillstedt** Lidingö
Direktör **Malin Hedman Björkmo** Djursholm
Direktör **Lars Seiz** Antibes, Frankrike
Banktjänsteman **Robert Lundin** Stockholm, (P)*

Verkställande direktör

Carl Cederschiöld Värmdö

HANDELSBANKEN LIV**

Styrelse

Bankdirektör **Thommy Mossinger** Malmö, ordförande
Bankdirektör **Katarina Berner Frösödal** Bromma
Bankdirektör **Michael Green** Västra Frölunda
Bankdirektör **Joakim Jansson** Sundbyberg
Bankdirektör **Anders Ohlner** Malmö
Bankdirektör **Lennart Söderberg** Täby
Försäkringstjänsteman **Anna Hjelmberg** Järfälla, (P)*

Verkställande direktör

Louise Sander Danderyd

HEARTWOOD**

Styrelse

Head of UKJ Handelsbanken **Ian White** Stockport, ordförande
Chief Executive Officer **Tracey Davidson** London
Chief Investment Officer **Nolan Carter** Oxfordshire
Head of Private Clients **Simon Dixon** Battle

STADSHYPOTEK**

Styrelse

Bankdirektör **Yonnie Bergqvist** Täby, ordförande
Direktör **Michael Bertorp** Stockholm
Bankdirektör **Olof Lindstrand** Lidingö
Bankdirektör **Michael Green** Västra Frölunda
Banktjänsteman **Monica Morén** Hedemora, (P)*

Verkställande direktör

Ulrica Stolt Kirkegaard Stocksund

(P)* = personalrepresentant

** För fullständigt firmanamn, se not M16.

Definitioner och förklaringar

ANDEL OSÄKRA FORDRINGAR

Osäkra fordringar netto i förhållande till total utlåning till allmänheten och kreditinstitut (exklusive banker). Osäkra fordringar redovisas utan avdrag för de säkerheter som finns för att säkerställa fordran.

AVKASTNINGSDELNING

Avkastningsdelning innebär att försäkringsbolaget erhåller tio procent av totalavkastningen i avkastningsdelning då totalavkastningen överstiger den garanterade räntan i försäkringar med garanterad ränta.

DIREKTAVKASTNING

Utdelning per aktie dividerad med börskursen vid årets slut.

ITRAXX

ITRAXX Financials är ett index över CDS-spreadarna för de 25 största obligationsemitenterna inom bank- och försäkringssektorn i Europa och beskriver den genomsnittliga premie som en investerare kräver för att acceptera kreditrisk på bolagen.

JUSTERAT EGET KAPITAL PER AKTIE

Eget kapital vid årets slut reducerat med eget kapitaleffekten av kassaflödessäkringar och minoritetens andel av eget kapital. Justerat eget kapital divideras sedan med antalet stamaktier vid årsskiftet, reducerat med återköp. I förekommande fall tas hänsyn till utspädningsseffekt.

KAPITALBAS/TOTALT KAPITAL

Kapitalbasen består av summan av primärkapital och supplementärt kapital. För en utförligare beskrivning av kapitalbasen, se not K49.

K/I-TAL

Summa kostnader i förhållande till summa intäkter.

KREDITFÖRLUSTNIVÅ

Kreditförluster och värdeförändringar på övertagen egendom i förhållande till utlåning till allmänheten och kreditinstitut (exklusive banker) vid årets början samt övertagen egendom och kreditgarantier.

KÄRNPRIMÄRKAPITAL

Kärnprimärkapital är en delkomponent av kapitalbasen och består i huvudsak av eget kapital. Avdrag görs för bland annat upparbetad utdelning, goodwill och andra immateriella tillgångar samt skillnaden mellan förväntad förlust och gjorda reserveringar för sannolika kreditförluster.

KÄRNPRIMÄRKAPITALRELATION

Kärnprimärkapital i relation till riskvägda tillgångar.

KÄRNPRIMÄRKAPITALRELATION TILLGÄNGLIGT FÖR ATT TÄCKA BUFFERTKRAV

Kärnprimärkapitalrelation efter avdrag för den del av kärnprimärkapitalet som krävs för att uppfylla samtliga formella kapitalkrav.

OSÄKER FORDRAN

Fordringar klassificeras som osäkra om kontrakterade kassaflöden sannolikt inte kommer att fullföljas. Varje fordran som ger upphov till specifik reservering ingår i osäkra fordringar med sitt fulla belopp även om delar täcks av säkerheter.

P/E-TAL

Börskurs vid årets slut dividerad med resultat per aktie.

PREMIEINKOMST

Begrepp inom bankens försäkringsrörelse som i huvudsak betecknar summan av under året inbetalda försäkringspremier.

PRIMÄRKAPITAL

Kärnprimärkapital inklusive primärkapitaltillskott. För en utförligare beskrivning av kapitalbasen, se not K49.

PRIMÄRKAPITALRELATION

Primärt kapital i förhållande till riskvägda tillgångar.

PRIMÄRKAPITALTILLSKOTT

Primärkapitaltillskott utgörs av eviga förlagslån som uppfyller de krav som anges i förordning (EU) nr 575/2013 och därmed får räknas med i primärkapitalet.

RESULTAT PER AKTIE

Årets resultat hänförligt till stamaktieägarna dividerat med genomsnittligt antal utestående aktier. I förekommande fall tas hänsyn till utspädningsseffekt.

RISKRESULTAT

Begrepp inom bankens försäkringsrörelse. Årets riskresultat är skillnaden mellan de avgifter som bolaget tar ut för att täcka försäkringsrisker (död, livslängd, sjuk- och olycksfall) och den faktiska kostnaden för inträffade försäkringsfall.

RISKVÄGDA TILLGÅNGAR

Summa riskexponeringsbelopp. Utgör underlag för legalt kapitalkrav.

RÄNTABILITET PÅ EGET KAPITAL

Årets resultat i relation till genomsnittligt eget kapital. Genomsnittligt eget kapital justeras för värdeförändringar på finansiella tillgångar klassificerade som tillgängliga för försäljning, derivat i kassaflödessäkringar, omvärderingseffekter av förmånsbestämda pensionsplaner samt ett vägt genomsnitt av nyemission, utdelning samt återköp av egna aktier.

RÄNTABILITET PÅ TOTALT KAPITAL

Årets resultat i relation till genomsnittlig balansomslutning.

SOCIALAVGIFTER

Avgifter för finansiering av systemen för social trygghet. Omfattar arbetsgivaravgifter och särskild löneskatt samt motsvarande skatter och avgifter i utlandet.

SOLVENSKVOT

Begrepp inom bankens försäkringsrörelse. Solvenskvoten är kapitalbasen delad med erforderlig solvensmarginal och mäter vilken marginal bolaget har för att kunna stå för sina åtaganden. Kvoten för vinstutdelande livbolag kan inte jämföras med kvoten för ömsesidiga livbolag.

SUPPLEMENTÄRT KAPITAL

Supplementärt kapital är en delkomponent av kapitalbasen och består huvudsakligen av eviga förlagslån som uppfyller de krav som anges i förordning (EU) nr 575/2013 för att räknas med i supplementärkapitalet. För en utförligare beskrivning av kapitalbasen, se not K49.

TOTALAVKASTNING

Summan av årets aktiekursförändring och utbetalad utdelning per aktie dividerad med aktiekursen vid utgången av föregående år.

TOTAL KAPITALRELATION

Total kapitalbas för kapitaltäckningsändamål i relation till riskvägda tillgångar.

